GBPiZS GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

BIBLIOGRAFIE

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE 1980-1991

(literatura polska i obca w wyborze)

WARSZAWA 1993

GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE 1980—1991

(literatura polska i obca w wyborze)

GBPiZS
Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego
0038441

Opracowały:
Jolanta Gawron
Małgorzata Kłossowska
Alina Kulesza

WARSZAWA 1993

D.308/93

GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

00-496 Warszawa
ul. Mysia 2
Tel.: 29-96-33
21-71-34

38441

20.X93

Social Security
1980–1991
(Selected Polish and Foreign Literature)

Preface translated by Witold Gawron

bibliogr. spec.
ubezpiecz. społ. – zag. og.

Skład i druk: ZWP MPiPS. Zam. 448/93. Nakł. 250 egz.

SPIS TREŚCI

Przedmowa /preface V
Wykaz skrótów tytułów czasopism i wydawnictw ciągłych IX
Objaśnienia skrótów nazw instytucji wydawniczych XIII
Wykaz skrótów XIV
Wykaz symboli XV

CZĘŚĆ I

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE

I. Zagadnienia ogólne 1
II. Teoretyczne problemy ubezpieczeń społecznych 4
III. Organizacja i finansowanie ubezpieczeń społecznych .. 13
1. Umowy rządowe międzynarodowe, bilateralne 13
2. Działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych 15
3. Finansowanie ubezpieczeń społecznych 16
4. Obowiązki zakładu pracy 23
5. Kontrola wypłaty świadczeń 25
IV. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych 26
1. Ubezpieczenia chorobowe 26
2. Ubezpieczenia macierzyńskie 36
3. Ubezpieczenia rodzinne 41
V. Ubezpieczenia emerytalno-rentowe 53
1. Granica wieku emerytalnego 53
2. Podstawowy system emerytalno-rentowy 54
3. Odrębne systemy emerytalno-rentowe 75
4. Wcześniejsze emerytury 81
5. Renty inwalidzkie 84
6. Emerytury i renty zagraniczne 85
VI. Dodatki do rent i emerytur 86
VII. Emerytura a praca 87
VIII. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych 89
IX. Świadczenia na wypadek bezrobocia 91
X. Zasiłki pogrzebowe 98
XI. Ubezpieczenie społeczne grup pozapracowniczych 98
XII. Kierunki zmian systemu ubezpieczeń społecznych 103

CZĘŚĆ II
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE NA ŚWIECIE

I. Zagadnienia ogólne 109
II. Ubezpieczenia a zmiany demograficzne 129
III. Prawo ubezpieczeń społecznych 137
1. Problemy ustawodawstwa socjalnego 137
2. Rola instytucji międzynarodowych 147
a/ Międzynarodowa Organizacja Pracy 147
b/ Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego 149
c/ Porozumienia międzynarodowe 154
IV. Organizacja i finansowanie ubezpieczeń społecznych 159
1. Administracja ubezpieczeń społecznych 159
2. Finansowanie ubezpieczeń społecznych 168
V. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych 196
1. Zagadnienia ogólne 196
2. System emerytalno-rentowy 203
a/ Granica wieku emerytalnego 203
b/ Świadczenia emerytalno-rentowe 220
3. Świadczenia chorobowe i macierzyńskie 273
4. Świadczenia rodzinne 292
5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych 309
6. Świadczenia z tytułu bezrobocia 320
VI. Systemy ubezpieczeń społecznych w różnych krajach /regionach/ 339
VII. Rozwiązania uzupełniające 395
1. Renty zakładowe 395
2. Ubezpieczenia prywatne, dodatkowe 400

Indeks alfabetyczny 409
Indeks krajów /regionów/ 419
Wykaz ważniejszych haseł przedmiotowych 422

PRZEDMOWA

Tematyka ubezpieczeń społecznych jest przedmiotem codziennych dyskusji nie tylko w Polsce, ale i w wielu innych krajach. Wynika to ze stale rosnących obowiązków państwa wobec społeczeństwa.

Wychodząc naprzeciw zainteresowaniom swoich Czytelników Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego opracowała bibliografię nt. ubezpieczeń społecznych, przygotowaną na podstawie kartotek dokumentacyjnych i innych posiadanych w zbiorach materiałów źródłowych.

Bibliografia obejmuje w wyborze piśmiennictwo polskie i obce wydane w latach 1980—91, łącznie 1570 pozycji. Składa się z dwóch części. Część I pt. Ubezpieczenia społeczne w Polsce, może być wykorzystana w dyskusji nad przygotowywanymi zmianami systemowymi ubezpieczeń społecznych. Zawiera 638 pozycji usystematyzowanych w 12 działach, z podziałami pierwszego stopnia w dziale III, IV i V.

Część II pt. Ubezpieczenia społeczne na świecie, liczy 932 pozycje. Zaprezentowano w niej możliwie szeroko literaturę przedmiotu. Starano się też ukazać przemiany, jakie nastąpiły w ostatnim dziesięcioleciu w krajach o bardzo różnym stopniu rozwoju.

Układ rzeczowy części II odmienny jest niż części I: 7 działów głównych z poddziałami pierwszego i drugiego stopnia.

W obrębie poszczególnych działów i poddziałów zastosowano alfabetyczne szeregowanie pozycji. Ponadto w niektórych działach wprowadzono hasła przedmiotowe, uwypuklając w szczególny sposób dane zagadnienie (wykaz haseł na końcu publikacji).

Większość pozycji zawiera oprócz podstawowych danych bibliograficznych analizy pozwalające zorientować się w treści danej pracy.

Zrąb główny uzupełniają wykazy skrótów tytułów czasopism, instytucji wydawniczych oraz innych skrótów i symboli, indeks alfabetyczny autorów i nazw krajów (regionów), a także wykaz haseł przedmiotowych.

Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego wyraża serdeczne podziękowanie dr Gertrudzie Uścińskiej za konsultacje i pomoc przy redagowaniu zebranego materiału.

PREFACE

Social security questions are a subject of every day discussions not only in Poland, but in many other countries. It results out from still growing obligations of the State.

Taking into account the interests of our readers. The Central Library of Labour and Social Security has worked out a bibliography concerning the social security problems, using its documentation files and other data sources.

The bibliography embraces selected Polish and foreign literature from the period of 1980—1991 — all together 1570 enries. It is divided into two parts. Part I.: „Social Security in Poland" may be exploited in discussions, connected the social security system reform which is now in offing. It contains of 638 entries classified in 12 sections of which section III, IV and V have subdivisions of the first degree.

Par II.: „Social Security in the World" contains 932 entries. It presents, as largely as possible, the subject literature. Care has been taken to display changes which occurred during last ten years in countries at different level of development.

The subject classification of the Part II is constructed differently then that of the Part I: seven main sections have the first and the second degree subdivisions.

Within particular sections and subdivisions the entries are classified alphabetically. Besides, in some sections the subject entries have been introduced as to bring out a particular question in full relief (a register of entries included at the end of the publication).

The majority of entries contains also, besides the basic bibliographical information, analysis which allow to orientate itself in the content of a particular work.

The main framework of the bibliography is supplemented by registers of: abbreviations of periodical titles; publishing institutions; abbreviations and symbols; and also a register of names of authors and countries (regions) as well as a register of subject entries.

To Mrs Gertruda Uścińska, the Central Library of Labour an Social Security expresses its gratitude for the consultations and help by the composition of the gathered data.

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW CIĄGŁYCH

Acta UL Fol.Iur. - Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica
- - Fol. Oecon. - Acta Universitatis Lodziensis.Folia Oeconomica
- - Politol. - Acta Universitatis Lodziensis. Politologia
Acta Univ. Wratisl. Prawo - Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo
Arb.u.Arb.-Recht - Arbeit und Arbeitsrecht
Arb.u.Beruf - Arbeit und Beruf
Arb.u.Recht - Arbeit und Recht
Arb.u.Soz.-Polit. - Arbeit und Sozialpolitik
Arb.u. Soz.-Recht - Arbeit und Sozialrecht
Arb.u.Wirtsch. - Arbeit und Wirtschaft
Arch. Malad.Profess. - Archives des Maladies Professionnelles
Bezp.Pr. - Bezpieczeństwo Pracy
Biul.Inst.Gosp.Społ. - Biuletyn Instytutu Gospodarstwa Społecznego
Biul.Ochr.Pr. - Biuletyn Ochrony Pracy
Bull.Inf.INAMI - Bulletin d'Information Institut National d'Assurance Maladie-Invalidité
Bull.Inf.Soc. - Bulletin d'Informations Sociales
Bull.Off.Bur.Int.Trav. - Bulletin Officiel. Bureau International du Travail
Bundesarbeitsblatt
Compens.a.Benefits Rev. - Compensation and Benefits Review
Czechosl.Econ.Papers - Czechoslovak Economic Papers
Dossiers Statist.Trav.Emploi - Dossiers Statistiques du Travail et de l'Emploi
Droit Soc. - Droit Social
Dz.U. - Dziennik Ustaw
Oz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. - Dziennik Urzędowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Échanges Santé
Economica
EISS Yearbook - European Institute of Social Security Yearbook
Employee Relat. - Employee Relations
Employment Gaz. - Employment Gazette
Euroforum
European Ind.Relat.Rev. - European Industrial Relations Review

Eurosocial
Eurosocial Newsl. - Eurosocial Newsletter
Expansion - l'Expansion
Finanse
Futuribles
Gaz.Praw. - Gazeta Prawnicza
Gesetzblatt der DDR - Gesetzblatt der Deutschen Demokratischen Republik
Głos. Naucz. - Głos Nauczycielski
Gosp.Admin.Państ. - Gospodarka i Administracja Państwowa
Hosp.Nov. - Hospodářské Noviny
Ikon.Mis'l - Ikonomičeska Mis'l
Ind. Labor Relat.Rev. - Industrial and Labor Relations Review
Inf. Org.Int.Trav. - Informations l'Organisation Internationale du Travail
Int.Labour Org.Inf. - International Labour Organisation.Information
Int.Labour Rev.- International Labour Review
Int.Rev.Soz.Sicherheit - International Revue für Soziale Sicherheit
Int.Soc.Secur.Rev. - International Social Security Review
Inspektor Pr. - Inspektor Pracy
J.European Soc.Policy - Journal of European Social Policy
J.Hum.Resources - The Journal of Human Resources
Kontr.Państ. - Kontrola Państwowa
Labour a.Soc. - Labour and Society
Labour Res. - Labour Research
Labour Rev.Labour Econ. - Labour Review of Labour Economics and Industrial Relations
Legisl.Ser. - Legislative Series. International Labour Office
Liais.Soc. - Liaisons Sociales
Manag.Serv. - Management Services
Mat.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. - Materiały Informacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Mitbestimmung - Die Mitbestimmung
Młodz.Kult.Wieś - Młodzież Kultura Wieś. Zeszyty Badawcze
Mod.Law Rew. - The Modern Law Review
Mon.Labor Rev. - Monthly Labor Review
Monit.Pol.- Monitor Polski
Nár.Pojišt. - Národni Pojišténi

Nat.Tax J. - National Tax Journal
Not.Et.Doc. - Notes et Etudes Documentaires
Nowe Prawo
Ochr.Pr. - Ochrona Pracy
Odrodzenie
Org.Met. - Organizacja,Metody,Technika w Administracji Państwowej
Otázky Pr. - Otázky Prace
Palestra
Państ. i Prawo - Państwo i Prawo
Personal - Personal. Mensch und Arbeit im Betrieb
Personnel Rev. - Personnel Review
Plan.Hosp. - Plánované Hospodářství
Polit.Społ. - Polityka Społeczna
Polityka
Pomoc Społ. - Pomoc Społeczna
Pr.a Mzda - Práce a Mzda
Pr.Centr.Inst.Ochr.Pr. - Prace Centralnego Instytutu Ochrony Pracy
Pr.Zabezp.Społ. - Praca i Zabezpieczenie Społeczne
Prasa Pol. - Prasa Polska
Prawo i Życie
Probl.Écon. - Problèmes Économiques
Probl.na Tr. - Problemi na Truda
Probl.Rehab.Zaw. - Problemy Rehabilitacji Zawodowej
Probl.Rodz. - Problemy Rodziny
Probl.Ubezp.Społ. - Problemy Ubezpieczeń Społecznych
Prz.Org. - Przegląd Organizacji
Prz.Praw. - Przegląd Prawniczy
Prz.Tech. - Przegląd Techniczny
Prz.Tyg. - Przegląd Tygodniowy
Przyj.przy Pr. - Przyjaciel przy Pracy
Rada Nar.Gosp. - Rada Narodowa Gospodarka
Recht Arb. - Recht der Arbeit
REFA-Nachr. - REFA -Nachrichten
Rev.Belge Sécur.Soc. - Revue Belge de Sécurité Sociale
Rev.Écon.Polit.- Revue d'Économie Politique
Rev.Fr.Aff.Soc. - Revue Française des Affaires Sociales
Rev. Fr. Écon. - Revue Française d'Économie
Rev.Int.Sécur.Soc. - Revue Internationale de Sécurité Sociale
Rev.Int.Trav. - Revue Internationale du Travail

Rev.Polit.Parl. - Revue Politique et Parlamentaire
Rev.Roumaine Sc.Soc. - Revue Roumaine des Sciences Sociales. Série des Sciences Économiques
Rocz.Polit.Gosp. - Rocznik Polityczny i Gospodarczy
Rocz.Socjol.Rodz. - Roczniki Socjologii Rodziny
Ruch.Praw. - Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczpospolita
Sér.Législ. - Série Législative. Bureau International du Travail
Służ.Prac. - Służba Pracownicza
Służ.Zdr. - Służba Zdrowia
Soc.a.Labour Bull. - Social and Labour Bulletin
Soc.Europe - Social Europe
Soc.Obesp. - Social'noe Obespečenie
Soc.Secur.Bull. - Social Security Bulletin
Social.Tr. - Socialističeskij Trud
Solid.-Santé - Solidarité -Santé. Études Statistiques
Sov.Gos.Pravo - Sovetskoe Gosudarstvo i Pravo
Soz.Sicherheit - Soziale Sicherheit
Sozial.Arb.-Wiss. - Sozialistische Arbeitswissenschaft
Spółdz.Kwart.Nauk. - Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy
Stenogr.Pol. - Stenograf Polski
Stud.Demogr. - Studia Demograficzne
Stud.Ekon. - Studia Ekonomiczne
Stud.Mater.Ośr.Prac Społ.-Zaw. - Studia i Materiały Ośrodka Prac Społeczno-Zawodowych
Stud.Praw. - Studia Prawnicze
Sygnały CINTE - Sygnały. Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej
Trav.et Emploi - Travail et Emploi
Tryb.Ludu - Trybuna Ludu
Vie Soc. - Vie Sociale
Vopr.Ekon. - Voprosy Ekonomiki
Wiad.Ubezp. - Wiadomości Ubezpieczeniowe
Wieś Współcz. - Wieś Współczesna
Wirtschaftsdienst
Z.Arb.u.Soz.-Recht - Zeitschrift für Arbeitsrecht und Sozialrecht
Z.Arb.-Wiss. - Zeitschrift für Arbeitswissenschaft
Z Probl. Prawa Pr. USl. - Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej. Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Zarządzanie
Zent.-Bl.Soz.-Versich.Soz.-Hilfe u. Versorgung - Zentralblatt für Sozial-Versicherung, Sozialhilfe und Versorgung
Zesz.Nauk.AE Krak. - Zeszyty Naukowe.Akademia Ekonomiczna w Krakowie
Zesz.Nauk.AE Pozn. - Zeszyty Naukowe.Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Zesz.Nauk.Inst.Bad.Prawa Sąd. - Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
Zesz.Nauk.PŚl.Nauki Społ. - Zeszyty Naukowe.Politechnika Śląska Nauki Społeczne
Zesz.Nauk.UW Białyst.Nauki Społ. - Zeszyty Naukowe. Uniwersytet Warszawski Filia w Białymstoku. Nauki Społeczne
Zesz.Nauk.WSI Radom Ekon. - Zeszyty Naukowe. Wyższa Szkoła Inżynierska w Radomiu. Ekonomika Prewencja Ubezpieczenia
Zw.Biul.Praw.-Org. - Związkowy Biuletyn Prawno-Organizacyjny Związkowiec
Życie Gosp. - Życie Gospodarcze
Życie Szk.Wyż. - Życie Szkoły Wyższej
Życie Warsz. - Życie Warszawy
Życie Wet. Życie Weterynaryjne

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW NAZW INSTYTUCJI WYDAWNICZYCH

Butterworths
Cambridge Univ.Press - Cambridge University Press
Croom Helm
Dalloz Publ. - Dalloz Publishers
Doc. Fr. - La Documentation Française
E.Elgar - Edward Elgar
Ed. Ecomomica - Editions Economica
Ed. Progres - Editions du Progres
Ed. Real.Soc. - Éditions Realites Sociales
Gower Publ. - Gower Publishing
Graham a.Trotman - Graham and Trotman
Inst.Wydaw.Zw.Zaw. - Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych
Izdat.Mosk.Univ. - Izdatel´stvo Moskovskogo Universiteta
Izdat.Nauka - Izdatel´stvo "Nauka"
J.C.B. Mohr

J. Delmas
Luchterhand Verl. - Luchterhand Verlag
Majesty's Stat. Off. - Her Majesty's Stationary Office
McGill-Queen's Univ. Press - McGill-Queen's University Press
McGraw-Hill - McGraw-Hill Book Company
MIT Press - The Massachusetts Institute of Technology Press
Nomos-Verl. - Nomos-Verlagsgesellschaft
Państ. Wydaw. Ekon. - Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne
Państ. Wydaw. Nauk. - Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Press - Oxford
Pres. Univ. France - Presses Universitaires de France
Princeton Univ. Press - Princeton University Press
Profizdat - Izdatel`stvo Profizdat
Springer Verl. - Springer Verlag
Square Press
Staatsverl. DDR - Staatsverlag der Deutschen Demokratischen Republik
Sweet a. Maxwell - Sweet and Maxwell
Univ. of Chicago Press - University of Chicago Press
Verl. W. Kohlhammer - Verlag W. Kohlhammer
Verso
Výzk. Práce - Výzkumna Práce
Weber A.
Wydaw. Nakom - Wydawnictwo Nakom
Wydaw. Praw. - Wydawnictwo Prawnicze
Wydaw. Uniw. Warsz. - Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego
Wydaw. Uniw. Wroc. - Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego

WYKAZ SKRÓTÓW

bibliogr. - bibliografia
cz. - część
dod. - dodatek
dysk. - dyskusja
konf. - konferencja
nr - numer
nt. - na temat
omów. - omówienie
oprac. - opracowanie
oprac. - opracowanie
poz. - pozycja
R. - rocznik
rec. - recenzja
red. - redakcja
ref. - referat
rés. - résumé
rez. - rezjume
rys. - rysunek
s. - strona
ser. - seria

soderž. - soderžanie
sum. - summary
supl. - suplement
t. - tom
tab. - tabela
tabl. - tablica
wkł. - wkładka
współaut. - współautor
wyd. - wydanie
- uaktual. - wydanie uaktualnione
wypow. - wypowiedź
z. - zeszyt
zob. - zobacz

WYKAZ SYMBOLI

AISS - Association Internationale de la Sécurité Sociale
BIT - Bureau International du Travail
EWG - Europejska Wspólnota Gospodarcza
IF - Instytut Finansów
IGN--Instytut Gospodarki Narodowej
IPiSS - Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
MOP - Międzynarodowa Organizacja Pracy
MPiPS - Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej
MPPiSS - Ministerstwo Pracy,Płac i Spraw Socjalnych
MSZS - Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego
OECD - Organisation for Economic Cooperation and Development
PAN - Polska Akademia Nauk
PSUS -Polskie Stowarzyszenie Ubezpieczeń Społecznych
PTE - Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
RWPG - Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej
TNOiK - Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
TWWP - Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej
UMK - Uniwersytet Mikołaja Kopernika
ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych

CZĘŚĆ I

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. CZYŻOWSKA Z.: O zwiększenie efektywności świadczeń społecznych.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 12 s.21-26.

2. - : Polityka świadczeń socjalnych : cele, zadania, realizacja. - Warszawa : Państ.Wydaw.Nauk., 1990.- 176 s. - Tabele, bibliogr.s.174-176.

Rec.: Przeciszewski T., Pr.Zabezp.Społ. 1990 nr 11/12 s.94-96.

Przedstawienie informacji oraz ocen wynikających z przeprowadzonych analiz kształtowania i realizacji polityki społecznej w dziedzinie świadczeń socjalnych w minionym czterdziestoleciu w Polsce. Główne tezy pracy sprowadzają się do: 1/ wykazania ogromnej roli polityki świadczeń socjalnych w realizowanej polityce społecznej, 2/ podkreślenia występujących słabości w przyjmowanych koncepcjach głównie dot. systemów funkcjonowania poszczególnych członów świadczeń i ich związku z realizowaną polityką ekonomiczną, 3/ wykazania niedostatecznej społecznej i ekonomicznej efektywności polityki świadczeń socjalnych, prowadzącej do niekorzystanych, niezgodnych z zakładanymi celami ustrojowymi zjawisk społecznych.

3. - : Świadczenia socjalne w czterdziestoleciu PRL / Instytut Gospodarki Narodowej. - Warszawa : IGN, 1987.- 160 s. - (Studia i Materiały / IGN ; 39). - Tabele, bibliogr. 48 poz. rez.sum.

4. Funkcje opiekuńcze państwa socjalistycznego.- Stud.Ekon. 1986 t.14 s.9-333, rys.,tab. rez.sum.

Materiały z konferencji. Warszawa, listopad 1985 r.

Treść: Prandecka B.: Funkcje opiekuńcze państwa socjalistycznego jako czynnik rozwoju.- Winiewski M.: Miejsce sfery socjalnej w polityce społecznej państwa socjalistycznego.- Rajkiewicz A.: Założenia polityki społecznej w Polsce.- Przeciszewski T.: Węzłowe problemy planowania społecznego.- Szwedowski S.: Wpływ postępu technicznego na rozwój funkcji społecznych państwa.- Dziubińska-Michalewicz M.: Analiza wydatków państwa i przedsiębiorstwa na cele społeczne w Polsce.- Frąckiewicz L.: Sfery niedostatku a funkcje opiekuńcze państwa.- Okrasa W.: Teoretyczne i empiryczne aspekty sprawiedliwości społecznej.- Kowalczyk J.: Rola funkcji opiekuńczych w kształtowaniu wzorów konsumpcji.- Winiecka E.: Społeczne i ekonomiczne kryteria określania relacji: płace a świadczenia społeczne.- Thor W.: Rozwiązania opiekuńcze w przedsiębiorstwie a system motywacyjny i efektywność.- Mech C.: Funkcje opiekuńcze a motywacje do pracy /opinia dyrekcji i przedstawicieli załóg robotniczych/.- Bugaj R.: Funkcje opiekuńcze państwa a warunki życiowe ludności.- Szpor G.: Regulacje prawne funkcji socjalnych państwa.- Markowski K.: Wydatki państwa na cele socjalne w rozwiniętych krajach kapitalistycznych.- Filipowicz L.: Istota i zakres pojęcia "państwa dobrobytu".

Omów.: Tomza E., Probl.Rodz.1986 nr 4 s.30-32; Łopato J., Wieś Współ. 1986 nr 11 s.108-112.

5. GRODZKA A.: Ubezpieczenia społeczne dawniej i dziś.- Mater. Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1987 nr 10 s.9-10.

6. GWIAZDA A.: Przeobrażenia współczesnego "państwa dobrobytu".- Polit.Społ. 1983 nr 2 s.19-21.

Zmniejszenie zakresu świadczeń socjalnych ze strony państwa, wydatki na cele socjalne.

7. KAMIEŃSKI A.: Gospodarka a sfera socjalna.- Prz.Org. 1986 nr 12 s.30-31, rys.

8. Kierunki zmian polityki socjalnej.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 10/11 s.1-6.

9. PIASNY J.: Próba porównania systemu zabezpieczenia socjalnego w Polsce i Republice Federalnej Niemiec.- Ruch Praw. 1988 z.2 s.171-187.

10. Polityka socjalna w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: propozycje kierunków jej systemowych zmian: synteza, założenia, załączniki / Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej. - Warszawa : MPiPS, 1988. - 2 cz.: 39 s. + 50 k.

Omów.: Kalińska M., Głos Naucz. 1989 nr 8 s.11; Zw.Biul.Praw.-Org. 1989 nr 5 s.188-192.

11. RADZISZEWSKI R.: Upaństwowiona opiekuńczość.- Zarządzanie 1989 nr 1 s.46-47.

Państwo opiekuńcze.

12. RAJKIEWICZ A.: O spójną reformę sfery socjalnej.- Polit. Społ. 1990 nr 9 s.1-3.

13. - : Potrzeba bezpieczeństwa socjalnego.- Polit.Społ. 1988 nr 3 s.6-7.

14. Raport w sprawie świadczeń socjalnych : porównania międzynarodowe, diagnoza, kierunki działań / Ministerstwo Pracy i Spraw

Socjalnych.- Warszawa : MPiSS, 1984. - 53 s. - Tabele, powiel.

Omów.: /Frey D._7 /DF/, Odrodzenie 1985 nr 19 s.7.

15. SZOPA B.: W kwestii "nadopiekuńczości" państwa.- Ruch Praw. 1987 z.2 s.207-217 sum.

16. SZRETER J.: Główne zamierzenia Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej w dziedzinie pracy, płac i świadczeń socjalnych.- Służ.Prac. 1988 nr 11 s.9-13.

Tenże: Prz.Tyg. 1988 nr 23 s.1,4, il.

17. Świadczenia socjalne - jakie i komu? / Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej. - Warszawa : MPiSS, 1988.- 26 s.

Także, Służ.Prac. 1988 nr 10 s.3-11.

18. TYMOWSKI A.: Dylematy współczesnej polityki społecznej w Polsce.- Ruch Praw. 1984 z.4 s.293-307 sum.

19. - : Współczesne problemy starości.- Polit.Społ. 1984 nr 2 s.8-9.

Problemy zabezpieczenia społecznego.

20. WINIEWSKI M.: O roli sfery socjalnej / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1984. - 26 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; nr 9).

Próba przedstawienia roli i zasięgu sfery socjalnej w Polsce na tle porównawczym z innymi krajami oraz nakreślenie możliwych do wyboru kierunków działania polityki społecznej.

Nadto: Tenże, Polit.Społ. 1984 nr 2 s.2-7.

21. ZAGROSIK M.: Nauczanie ubezpieczenia społecznego. Konferencja naukowa we Wrocławiu.- Polit.Społ. 1989 nr 8 s.36-37.

4 października 1988 r.

22. - : Ubezpieczenia społeczne - opieka zdrowotna - pomoc społeczna. Konferencja naukowa w Chorzowie.- Polit.Społ. 1989 nr 7 s.37-39.

6-7 marca 1989 r.

23. ZARYCHTA H.: Problemy polityki socjalnej.- Spółdz.Kwart. Nauk. 1989 nr 1 s.67-77, tab. ✱ Tenże: Motywacyjne aspekty reformy polityki socjalnej w Polsce a gwarancje bezpieczeństwa socjalnego.- Acta UL Fol.Oecon. 1991 z.111 s.23-51 tab. sum.

Zob. też Teoretyczne i prawne problemy ubezpieczeń społecznych /s. 4-13/.

II. TEORETYCZNE PROBLEMY UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

24. DĄBROWSKA E.: Źródła niektórych nieprawidłowości w funkcjonowaniu ubezpieczeń społecznych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa : IPiSS, 1991. 20 s. (Ekspertyzy - Informacje / IPiSS ; 8).

Taż: Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 10 s.27-35.

Omówiono negatywne zjawiska towarzyszące funkcjonowaniu ubezpieczenia społecznego: brak trwałości regulacji prawnych, podatność niektórych uregulowań prawnych na manipulacje; zróżnicowanie systemów ubezpieczenia społecznego, realizacje zadań pozaubezpieczeniowych pod wpływem doraźnych celów gospodarczych i politycznych. Ważnym zadaniem stojącym przed twórcami nowych rozwiązań legislacyjnych jest pokonanie rozbieżności między oczekiwaniami /często bezpodstawnymi/ a zakresem koniecznych zmian. Wprowadzenie stabilnych rozwiązań wymaga przede wszystkim przeorientowania świadomości społecznej z modelu egalitarystycznego, z którego wynika kanon sprawiedliwości "każdemu według potrzeb" na inny model.

25. FATALSKI T.: Poradnik ubezpieczeń społecznych : stan prawny na dzień 31 października 1985 r. / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.- Kielce : PTE, 1986.- 238 s.

Toż: Wyd.2, stan prawny na dzień 1 stycznia 1987 r.- 1987. - 246 s.; Stan prawny na dzień 15 stycznia 1989 r., 1989. - 238 s.

26. GĄDEK K.: Świadczenie społeczne.- Rocz.Polit.Gosp. 1981/1983 s.284-288, tab.

27. GNATOWSKA H.: Polityka społeczna a polityka socjalna. Próba ustalenia zakresu pojęć.- Zesz.Nauk.UW Białyst.Nauki Społ. 1985 t.8 s.63-84.

28. GÓRALSKA H.: Świadczenia społeczne w cyklu życia człowieka / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1986. - 76 s. -(Studia i Materiały / IPiSS ; z.19). - Tabele.

Celem pracy była odpowiedź na pytanie w jakim stopniu ze świadczeń społecznych korzystają ludzie jeszcze nie pracujący, osoby pracujące oraz osoby starsze, które już zakończyły aktywność zawodową. W analizie uwzględniono wszystkie rodzaje świadczeń pieniężnych i w naturze. Badaniem objęto lata 1978-1984. Przedstawiono bardzo szczegółowo metodę rozliczania funduszu świadczeń społecznych.

29. - , WIKTOROW A., WINIEWSKI M.: Diagnoza stanu zabezpieczenia społecznego w Polsce. - Stan prawny na dzień 31 marca 1988 r. / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1988. - 138 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.7).- Tabele.

Przedstawiono rodzaje świadczeń występujące w polskim systemie zabezpieczenia społecznego oraz krąg osób objętych zabezpieczeniem. Chociaż formalnie rzecz biorąc polski system zabezpieczenia społecznego jest dość kompletny to w rzeczywistości są luki, niekonsekwencje, niespójności. Należałoby przyjąć perspektywiczny model, który uwzględniałby aspekty demograficzne, społeczne i ekonomiczne. Realizacja poszczególnych etapów dochodzenia do doskonałości winna być społecznie kontrolowana i analizowana.

30. JAKÓBCZYK J.: Realizacja podstawowych zadań w zakresie ubezpieczeń społecznych.- Kontr.Państ. 1991 nr 4 s.99-104.

31. JĘDRASIK-JANKOWSKA I.: Pozbawienie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 5/6 s.31-40.

32. JOŃCZYK J.: Przedmiot prawa ubezpieczenia społecznego.- Probl.Ubezp.Społ. 1988 [nr 1] s.5-16.

33. KACZYŃSKI L.: Pojęcie zabezpieczenia społecznego i kryterium zróżnicowania jego technik.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 5/6 s. 20-31.

34. KOCZUR W.: Działalność prewencyjna w pracowniczym ubezpieczeniu społecznym. Wybrane problemy.- Polit.Społ. 1991 nr 11/12 s.12-14.

35. KOLASIŃSKI K.: Modele i funkcje ubezpieczeń społecznych / Uniwersytet Mikołaja Kopernika. - Toruń: UMK, 1990.- 151 s. - (Rozprawy / UMK).

Prehistoria i idee przewodnie ubezpieczeń społecznych i zabezpieczenia społecznego. Kierunki realizacji ubezpieczeń społecznych: geneza, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie inwalidzkie i starcze, ubezpieczenie od wypadków przy pracy, ubezpieczenie od bezrobocia. Ubezpieczenie społeczne w okresie międzywojennym, powojennym i w dobie współczesnej. Współczesny model ubezpieczeń społecznych w Polsce. Charakterystyka modelu ubezpieczeń społecznych.

36. - : Powszechność i zróżnicowanie ubezpieczeń społecznych w PRL.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 1 s.1-9.

37. - : Zasady nabywania i zachowania uprawnień z ubezpieczeń społecznych.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 2 s.11-22.

38. Koncepcje i problemy ubezpieczenia społecznego : materiały IV Kolokwium Ubezpieczenia Społecznego, Wrocław, wrzesień 1987 / red. J.Jończyk ; Uniwersytet Wrocławski im.B.Bieruta.- Wrocław : Wydaw.Uniw.Wroc., 1987.- 161 s. - (Acta Universitatis Wratislaviensis).

Treść: Jończyk J.: Państwo a ubezpieczenia społeczne.- Zacher H.F.: Prawo socjalne: jedność i pluralizm rozwiązań prawnych.- Jackowiak C.: Oczekiwania i ekspertyzy w ubezpieczeniach społecznych.- Ogus A.I.: Tworzenie i stosowanie ustawodawstwa socjalnego /social welfare law/ - zagadnienia polityczne.- Zieliński T.: Stosowanie prawa ubezpieczeń społecznych.- Florek L.: Stosowanie prawa ubezpieczeń społecznych.- Nekroszius H.: Jedność i zróżnicowanie radzieckiego prawa ubezpieczeń społecznych.- Bělina M., Kalenská M.: Jedność i zróżnicowanie zabezpieczenia społecznego w CSRS.- Pławucka H.: Zróżnicowanie prawa ubezpieczenia społecznego w Polsce.- Maydell B.von, Boecken W.: Oczekiwania, ekspertyzy i roszczenia - aspekty stabilności prawa socjalnego.

Omów: /Niewiadomski Z. /Z.N., Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1987 nr 6 s.38-39, nr 7 s.44-46; /Zagrosik M./ M.Z., Państ. i Prawo 1988 z.4 s.128-129; Zagrosik M., Polit.Społ. 1988 nr 4 s.35-37.

39. Konferencja naukowa nt. Problemy rozwoju ubezpieczeń społecznych / Komitet Problemów Pracy i Polityki Społecznej PAN. Uniwersytet Łódzki. Zakład Prawa Pracy. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Burzenin : KPPiPS, 1980. - /14 z./.

/Z.1/. Jackowiak C.: Gwarancje realizacji uprawnień ubezpieczeniowych.- 27 s.

/Z.2/. Zieliński T.: Ubezpieczenia społeczne jako instytucja prawna.- 32 s.

/Z.3/. Mackiewicz-Golnik L.: Podstawy finansowe ubezpieczeń społecznych.- 25 s.

/Z.4/. Pławucka H.: Inwalidztwo w systemie ubezpieczeń społecznych.- 28 s.

/Z.5/. Tryfan B.: Ubezpieczenie społeczne rolników. /Założenia i problemy/.- 25 s.

/Z.6/. Loga J.: Ewolucja zakresu ochrony ubezpieczeniowej przed skutkami wypadków przy pracy.- 21 s.

/Z.7/. Kolasiński K.: Społeczno-prawne problemy świadczeń na wypadek choroby.- 20 s.

/Z.8/. Brol J.: Społeczno-prawne problemy systemu świadczeń i odszkodowań wypadkowych.- 33 s.

/Z.9/ .Smyczyński T.: Zagadnienia świadczeń ubezpieczeń społecznych na rzecz rodziny.- 25 s.

/Z.10/.Szwemberg K.: Społeczne i ekonomiczne problemy absencji chorobowej.- 30 s. tab.

/Z.11/. Kasińska H.: Ewolucja świadczeń pieniężnych na wypadek choroby.- 26 s.

/Z.12/.Winiewski M.: System emerytalny i problemy jego doskonałości.- 25 s., tab.

/Z.13/. Piątkowski M.: Ewolucja systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce Ludowej.- 22 s., tab.

/Z.14/. Hulek A.: Rehabilitacja inwalidów i osób niepełnosprawnych.- 8 s.

Omów.: Świderska G., Polit.Społ. 1980 nr 11/12 s.30-33; Kasińska H., Pr.Zabezp.Społ. 1981 nr 4 s.29-30.

40. KRZEKOTOWSKA K.: System bezpieczeństwa socjalnego w ujęciu prawnoporównawczym.- Zesz.Nauk.Inst.Bad.Prawa Sąd. 1988 nr 30 s. 366-369

41. KUKAWKA B.: I Krajowa Konferencja Polskiego Stowarzyszenia Ubezpieczenia Społecznego w Poznaniu.- Polit.Społ. 1987 nr 11/12 s.33-36.

4-5 maja 1987 r.

42. MAŁECKI J.: Zabezpieczenie społeczne w PRL.- Zesz.Nauk.PŚl. Nauki Społ. 1984 z.42 s.93-100, tab. rez.sum.

43. MORDEL T.: Ewolucja roli zakładu pracy w polskim prawie ubezpieczeń społecznych.- Polit.Społ. 1986 nr 5/6 s.9-14.

44. MUSZALSKI W.: O ubezpieczeniu społecznym. Artykuł dyskusyjny.- Polit.Społ. 1988 nr 1 s.5-7.

45. - : Problematyka części ogólnej prawa ubezpieczenia społecznego.- Stud.Praw. 1990 z.2 s.3-37.

46. MUSZALSKI W.: Ubezpieczenia społeczne : poradnik. - Warszawa : Państ.Wydaw.Ekon., 1987. - 268 s. - Tabele,bibliogr.s.265-268.

Rec.:Sobczak W., Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1988 nr 4 s.33-34.

47. - : Ubezpieczenia społeczne : zarys ogólny / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1984. - 2 cz. : 165 + + 87 s. - Bibliogr.

Rec.: Świątkowski A., Nowe Prawo 1985 nr 7/8 s.112-116; Miśko-Iwanek K., Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 6 s.71-72; Wratny J., Polit. Społ. 1986 nr 8 s.21-22.

Kompleksowe przedstawienie problematyki ubezpieczenia społecznego. Jako zarys ogólny zwraca uwagę na podstawowe pojęcia i konstrukcje, systematyzację materiału,zapoznaje z terminologią, założeniami ubezpieczenia społecznego i jego rzeczywistym funkcjonowaniem. Dlatego nie ogranicza się do aspektu prawnego a ujmuje go szerzej w ujęciu polityki społecznej jako dziedziny nauki. Przedstawiony materiał odnosi się do aktualnie obowiązującego stanu prawnego ubezpieczenia.Autor omówił: powstanie i rozwój ubezpieczeń społecznych, przedstawił ubezpieczenie społeczne w skali międzynarodowej, podstawy prawne ubezpieczenia społecznego, organizację ubezpieczeń, świadczenia w systemie pracowniczego ubezpieczenia społecznego, finansowanie, odrębność systemów pozapracowniczych i postępowanie w sprawie świadczeń.

48. - : Ubezpieczenie społeczne jako element nauczania w szkole wyższej.- Życie Szk.Wyż. 1985 nr 12 s.73-88.

49. - : Wprowadzenie do nauki ubezpieczenia społecznego. - Warszawa : Państ.Wydaw.Ekon., 1988.- 150 s. - Tabele,bibliogr.

Podstawowe zagadnienia związane z ubezpieczeniem społecznym, historia ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenia społeczne w skali międzynarodowej.

Rec.:Jełowicki M. J M.J., Org.Met. 1989 nr 8/9 s.64, 3 okł.; Miśko-Iwanek K., Polit.Społ. 1989 nr 9/10 s.33-34; Kolasiński K., Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 8/9 s.91-92.

50. OLTON K.: Ubezpieczenia społeczne. - Warszawa : Wydaw.Praw., 1988. - 48 s. -(Poradnik Rzemieślnika).

51. PIĄTKOWSKI M.: Ubezpieczenia społeczne.- Rocz.Polit.Gosp. 1981/1983 s.289-299; 1988 s.282-292, tab.

52. Problemy rozwoju ubezpieczeń społecznych w Polsce.- Acta UL Folia Iur. 1982 nr 8 s.5-267.

Treść: Szubert W.: Współczesne problemy ubezpieczeń społecznych.- Piątkowski M.: Ewolucja systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce Ludowej.- Zieliński T.: Ubezpieczenia społeczne jako instytucja prawna.- Jackowiak C.: Gwarancje realizacji uprawnień ubezpieczeniowych.- Mackiewicz-Golnik L.: Podstawy finansowania ubezpieczeń społecznych.- Rusek F.: Niektóre zagadnienia ubezpieczeń społecznych w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego.- Winiewski M.: System emerytalny i problemy jego doskonalenia.- Pławucka H.: Inwalidztwo w systemie ubezpieczeń społecznych.- Brol J.: Społeczno-prawne problemy systemu ubezpieczeń i odszkodowań wypadkowych.- Loga J.: Ewolucja zakresu ochrony ubezpieczeniowej przed skutkami wypadków przy pracy.- Kolasiński K.: Społeczno-prawne problemy świadczeń na wypadek choroby.- Kasińska H.: Ewolucja świadczeń pieniężnych na wypadek choroby.- Szwemberg K.: Społeczne i ekonomiczne problemy absencji chorobowej.- Smyczyński T.: Problemy świadczeń ubezpieczeniowych na rzecz rodziny.

53. RAFACZ-KRZYŻANOWSKA M.: Ochrona praw nabytych emerytów i rencistów.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 11/12 s.60-64.

54. RAJKIEWICZ A.: Kilka tez w sprawie ubezpieczeń społecznych.- Polit.Społ. 1984 nr 3 s.1-2.

55. SMYCZYŃSKI T.: W kwestii niektórych gospodarczych uwarunkowań zabezpieczenia społecznego rodziny.- Rocz.Socjol.Rodz. 1989 t.1 s.45-61.

56. SZUBERT W.: Refleksje nad drogami rozwojowymi ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1990 nr 7-9 s.1-12.

57. - : Refleksje nad funkcjami ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 12 s.2-13.

58. - : Ubezpieczenie społeczne : zarys systemu. - Warszawa : Państ.Wydaw.Nauk., 1987.- 335 s. - Bibliogr. s.323-332.

Rec.: Kolasiński K., Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 8 s.72-74; Jackowiak C., Państ.i Prawo 1988 z.4 s.106-108.

Zarys ujętej w kategoriach prawnych teorii ubezpieczenia społecznego, uwzględniającej również tło porównawcze. Opracowanie o charakterze systemowym. Próba spojrzenia na całokształt podstawowej problematyki ubezpieczenia społecznego uwzględniająca pełny cykl ewolucji ubezpieczenia oraz wypowiadane w związku z tym opinie w piśmiennictwie polskim i obcym. Geneza i ogólne tendencje ubezpieczenia społecznego. Rozwój ubezpieczenia społecznego. Pojęcie i charakter prawny, zakres przedmiotowy i podmiotowy świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Finansowanie i postępowanie w sprawach świadczeń.

59. SZUBERT W.: Współczesne potrzeby w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.- Polit.Społ. 1981 nr 3/4 s.1-7. # Tenże: Uwagi o współczesnych przemianach ubezpieczeń społecznych.- Tamże nr 5 s.1-5.

60. SZYLKO-SKOCZNY M.: Polskie ustawodawstwo socjalne.- Polit. Społ. 1980 nr 10 s.33-37.

61. Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania systemu świadczeń społecznych.- Acta UL Fol.Oecon. 1989 z.93 s.1-156, tab. sum.

Z treści: Bogus A.: Świadczenia społeczne a kategoria produktu niezbędnego.- Bogus A., Kwiatkowska W.: Determinanty polityki świadczeń społecznych w warunkach inflacji.- Hereźniak G.: Komercjalizacja jako narzędzie podziału usług społecznych.- Szablewski A.T.: Geneza koncepcji rynkowych w amerykańskim sektorze użyteczności publicznej. Aspekt cenowy.- Sokołowski J.: Wynagrodzenie w sferze niematerialnej - niektóre zagadnienia teorii i polityki.- Piotrowska-Marczak K.: Teoretyczne i praktyczne problemy finansowania usług społecznych w Czechosłowacji.- Rydlewska I.: Struktura źródeł finansowania rejonowych przychodni przemysłowych w Polsce.- Szrajber W.: Wybrane aspekty gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Zdrowia /NFOZ/.- Marczak J.: Problem finansowania czynników osobowych i rzeczowych w kształceniu zawodowym.- Kietlińska K.: Fundacja jako źródło finansowania usług społecznych.

62. TYMOREK K.: Wyjaśnienia dotyczące ubezpieczeń społecznych.- Służ.Prac. 1987 nr 12 s.19-23; 1989 nr 12 s.23-25.

63. Ubezpieczenia społeczne i świadczenia socjalne / red. M. Winiewski ; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa : IPiSS, TWWP, 1990-1991. - 4 z. : wykr. - Tabele, bibliogr.

Z.1. został wydany przez IPiSS w Studiach i Materiałach zob. poz.29.

Z.2.t.1.- 311 s.- Treść: Winiewski M.: Polityka podziału a system ubezpieczeń społecznych.- Góralska H., Wiktorow A.: System ubezpieczeń społecznych i świadczeń socjalnych w krajach RWPG.- Szumlicz J.: Podstawy prawne funkcjonowania pomocy społecznej.- Wratny J.: Problem kodyfikacji ubezpieczeń społecznych.

Z.2.t.2- 256 s.- Treść: Wiktorow A.: Ekonomiczno-społeczne przesłanki jednolitości i zróżnicowania systemu ubezpieczeń społecznych.- Dąbrowska E.: System świadczeń pozaemerytalnych dla rolników indywidualnych.- Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, świadczenia rodzinne, statystyka świadczeń powypadkowych i rodzinnych.- Uścińska G.: Instytucja zwolnień i zasiłków opiekuńczych.- Homa-Kosakowska K.: Fundusz alimentacyjny w latach 1975-1987.

Z.3.- 249 s.- Treść: Wiktorow A.: Funkcjonowanie systemu pra-

cowniczych świadczeń emerytalno-rentowych.- Dąbrowska E.: Funkcjonowanie pozapracowniczych systemów emerytalno-rentowych.- Uścińska G.: Ulgi i przywileje dla emerytów i rencistów.- Pelc J.: Funkcjonowanie systemu stypendialnego w Polsce.- Więckowski Z.: Świadczenia w naturze dla dzieci i młodzieży uczącej się.- Wiśniewska K.: Świadczenia społeczne uzależnione od dochodów.- Świadczenia z terenowych funduszy gospodarki mieszkaniowej, z zakładowych funduszy socjalnych.- Szumlicz J.: Funkcjonowanie opieki społecznej.- Wratny J.: Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy na temat zabezpieczenia społecznego a ustawodawstwo polskie.

Z.4.- 252 s.- Model nowoczesnego systemu ubezpieczeń społecznych świadczeń socjalnych : synteza.- Treść: Wiktorow A.: Ubezpieczenia społeczne pracowników.- Uścińska G.: Ulgi i przywileje dla emerytów i rencistów.- Uścińska G.: Zwolnienia i zasiłki opiekuńcze w świetle badań empirycznych.- Wiśniewska K.: Zakładowe świadczenia socjalne i mieszkaniowe.- Szumlicz J.: Reforma pomocy społecznej w Polsce.- Wratny J.: Standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy w dziedzinie ubezpieczenia społecznego a ustawodawstwo polskie.- Winiewski M.: Model nowoczesnego systemu ubezpieczeń społecznych i świadczeń socjalnych.

64. Ubezpieczenie społeczne rodziny : materiały II Kolokwium Ubezpieczenia Społecznego, Wrocław, wrzesień 1985 r. - Wrocław : Wydaw. Uniw.Wroc., 1985.- 182 s. - (Acta Univ.Wratisl. ; nr 872).

9-11 wrzesień 1985 r.

Z treści: Jończyk J.: Ubezpieczenie społeczne rodziny. Zagadnienia pojęciowe.- Strzebinczyk J.: Rodzina w prawie cywilnym i prawie rodzinnym.- Prasznic U.: Dochody rodziny - aspekty ekonomiczne i społeczne.- Pławucka H.: Zasiłki z ubezpieczenia społecznego na rzecz rodziny.- Żyliński T.: Renta rodzinna.- Bińczycka-Majewska T.: Fundusz alimentacyjny.- Szurgacz H.: Pomoc społeczna na rzecz rodziny.- Frydlewicz J., Kasperek K.: Świadczenia pomocy społecznej na rzecz rodziny w dzielnicowej /gminnej/ praktyce.- Zagrosik M.: Zakładowe świadczenia socjalne na rzecz rodziny pracownika.

Omów.: Konopielko P., Mater.Inform.Zakł.Ubezp.Społ. 1985 nr 11 s.17-18; [Zagrosik M.] M.Z., Państ.i Prawo 1986 z.5 s.133-134; Polit.Społ. 1986 nr 8 s.31-33.

65. Ubezpieczenie społeczne w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1985. - 34 s. : wykr. - Tabele.

66. UŚCIŃSKA G.: Status kobiet w ubezpieczeniach społecznych.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 8/9 s.16-25, tab.

W świecie i w Polsce.

67. WASYLEWSKI R.: Rozwój zabezpieczenia społecznego a potrzeby młodej generacji.- Pr.Zabezp.Społ. 1981 nr 3 s.22-26.

68. WIKTOROW A.: Mechanizmy tworzenia i funkcjonowania pieniężnych świadczeń społecznych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zakład Warunków Bytu. - Warszawa : IPiSS, 1986. - 23 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; nr 21). - Tabele.

69. - : System ubezpieczeń społecznych w Polsce - jedność i zróżnicowanie / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1990. - 71 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.6).- Tabele, bibliogr.s.70-71.

Celem opracowania jest przedstawienie systemu ubezpieczeń społecznych zróżnicowanych nie tylko dla poszczególnych grup społeczno-zawodowych ludności, ale i w obrębie niektórych grup; wskazanie jego historycznych przyczyn, a także społeczno-ekonomicznych przesłanek przemawiających za zróżnicowaniem lub ujednoliceniem ubezpieczeń społecznych. Analizie poddano uprawnienie do świadczeń ubezpieczeniowych, sposób finansowania i organizacji ubezpieczeń społecznych. Przedstawiono wnioski dot. dalszego ulepszania ubezpieczeń społecznych.

70. - : Zabezpieczenie społeczne. Ewolucja jego modelu.- Stud. Mater.Ośr.Prac.Społ.-Zaw. 1990 /styczeń-marzec/ s.169-182, tab.

71. WINIEWSKI M.: System zabezpieczenia społecznego w zreformowanej gospodarce polskiej / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1991.- 64 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.2). - Tabele.

Fundusz świadczeń społecznych na rzecz ludności dzieli się na: fundusz świadczeń pieniężnych i fundusz świadczeń w naturze. Do funduszu świadczeń pieniężnych zalicza się w Polsce emerytury i renty, zasiłki z tytułu ubezpieczenia społecznego, zasiłki statutowe, stypendia oraz zapomogi: pożyczki bezzwrotne wypłacane w ramach systemu opieki społecznej oraz przez związki zawodowe i zakłady pracy. Do świadczeń w naturze zalicza się wartość usług socjalnych, bytowych i kulturalnych świadczonych ludności nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie w zakresie szkolnictwa i wychowania, kultury i sztuki, ochrony zdrowia i opieki społecznej, sportu, turystyki i wypoczynku, mieszkalnictwa a więc usług infrastruktury społecznej. Istnieje potrzeba reformy systemu zabezpieczenia społecznego: a więc sama koncepcja, jej uzasadnienie i finansowanie systemu ubezpieczeń społecznych.

72. WRATNY J.: Kodyfikacja prawa ubezpieczeń społecznych w Polsce / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1987. - 60 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.9).

Tendencje do kodyfikowania ubezpieczeń społecznych we współ-

czesnym świecie - struktura źródeł prawa oraz zakres ich regulacji ze szczególnym uwzględnieniem zasięgu podmiotowego i przedmiotowego. Pozwoli to wykazać w jakim stopniu w danym kraju zaawansowany jest proces koodyfikacji, rozumiany jako obejmowanie jednym aktem prawnym względnie szerokiej problematyki zabezpieczenia. Autor przedstawił źródła prawa ubezpieczeń społecznych w Polsce, rys. historyczny, stan obecny, postulaty koodyfikacyjne.

73. - : Zagadnienia klasyfikacji ubezpieczeń społecznych ze szczególnym uwzględnieniem ubezpieczenia emerytalno-inwalidzkiego oraz chorobowego / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1988. - 28 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 11).

74. - : Zagadnienie kodyfikacji ubezpieczeń społecznych w świetle ostatnich reform systemów świadczeń / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zakład Warunków Bytu. - Warszawa : IPiSS, 1986. - 19 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 29).

Tenże, Polit.Społ. 1987 nr 2 s.1-5.

75. ZIELIŃSKI T.: Idea wzajemności w socjalistycznym modelu ubezpieczeń społecznych.- Państ.i Prawo 1981 z.2 s.5-18.

Rozważania teoretyczne dot. Polski.

76. - : Podstawowe problemy reformy ubezpieczeń społecznych w PRL.- Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 4 s.1-13.

77. - : Zasady w teorii i prawie ubezpieczeń społecznych,- Probl.Ubezp.Społ. 1988 [nr 1] s.17-35.

III. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Umowy rządowe międzynarodowe, bilateralne

78. BARCZ J.: Umowa rentowa PRL-RFN z 1975 r. Artykuły 15 i 16 umowy w świetle stanowiska RFN: analiza krytyczna / Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. - Warszawa : PISM, 1988. - 334 s.

Historia stosunków polsko-niemieckich z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zobowiązania międzynarodowe RFN w tym zakresie. Porozumienia PRL-RFN z dziedziny ubezpieczeń społecznych do 1975 r. oraz analiza umowy rentowej z 1975 r.

79. Stosunki rentowe PRL-RFN. Zagadnienia artykułu 16 umowy z 1975 roku: wybór dokumentów / oprac., wstęp, wybór J.Barcz ; Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. - Warszawa : PISM, 1986. - 195 s. -(Biblioteka Zbioru Dokumentów / PISM ; nr 49).

80. Ubezpieczenie społeczne w międzynarodowych umowach i porozumieniach rządu PRL: zbiór tekstów według stanu prawnego na dzień 31 grudnia 1980 r. / zebr.W.Sobczak ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1981. - 364 s.

81. ZIMAKOWSKA-ŚWIĘCKA K.: Polityka państwa w dziedzinie międzynarodowej regulacji problematyki ubezpieczenia społecznego.- Służ.Prac. 1989 nr 5 s.22-23.

82. - : Ubezpieczenie społeczne w dwustronnych umowach międzynarodowych.- Zw.Biul.Praw.-Org. 1988 nr 4 s.132-135; 1989 nr 1 s. 29-31.

Umowy z Belgią.

83. - : Umowa między PRL a RFN o ubezpieczeniu społecznym pracowników wysłanych przejściowo na obszar drugiego państwa.- Służ. Prac. 1984 nr 7/8 s.11-15, rys.

---

84. Rozporządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 30 marca 1990 r. w sprawie trybu wypłaty świadczeń powierzonych Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych na mocy umów międzynarodowych.- Dz.U. 1990 nr 24 poz.142.

---

85. Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki G r e c k i e j o ubezpieczeniu społecznym osób zatrudnionych na terytorium drugiego Państwa, podpisana w Atenach dnia 3 maja 1985 r.- Dz.U. 1986 nr 30 poz.147.

Tekst również w jęz. angielskim.

86. Porozumienie między Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Federalnym Ministrem Pracy i

Spraw Socjalnych Republiki Federalnej N i e m i e c w sprawie realizacji umowy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec o zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym z dnia 9 października 1975 r.- Dz.Urz.Min.Pr. 1984 nr 9 poz.36.

87. Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym, sporządzona w Warszawie dnia 8 grudnia 1990 r.- Dz.U. 1991 nr 108 poz.468. = Oświadczenie rządowe z dnia 2 października 1991 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym, sporządoną w Warszawie dnia 8 grudnia 1990 r.- Tamże nr 108 poz.469.

88. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o ratyfikacji umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym.- Dz.U. 1991 nr 77 poz.337.

Zob. też Emerytury i renty zagraniczne /s. 85-86/

2. Działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

89. Administracja specjalna. Oprac. /M.Jełowicki/ M.J.- Org. Met. 1990 nr 4 s.19-22, nr 6 s.21-23.

M.in. system organizacji i funkcjonowania organów powołanych do realizacji prawa i polityki w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

90. BOROWCZYK E.: Działalność międzynarodowa ZUS oraz sposób wykorzystania wynikających z niej doświadczeń.- Mater.Inf.Zakł. Ubezp.Społ. 1989 nr 11 s.21-29.

91. - : Współpraca ZUS z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zabezpieczenia Społecznego.- Polit.Społ. 1982 nr 8 s.22-25.

92. DOLATA A.: Podstawowe kierunki działań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 1990 r.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 2 s.3-7.

93. GOZDEK K.: ZUS-współtwórca i wykonawca polityki społecznej państwa.- Rada Nar.Gosp. 1984 nr 20 s.38-40, tab.

94. GRABOWSKI J.: Realizacja założeń dokumentu "ZUS - horyzont

90" w 1988 r.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 5 s.3-9.

95. KONDRACKI P.: Najbliższe zadania ZUS wynikające z przyjętych przez Sejm zmian w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym.- Mater. Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 6 s.3-5.

96. Opinia Naczelnej Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do założeń reformy systemu świadczeń społecznych.- Mater. Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 1 s.20-26.

97. PIERZCHALSKA M.: Czy ZUS ma być urzędem.- Życie Gosp. 1982 nr 3 s.10-11.

98. RAJCHEL K.: Administracja ubezpieczeń społecznych.- Org. Met. 1987 nr 5 s.28-30.

99. SALAMON Z.: Profilaktyczne zadania ZUS-u.- Polit.Społ. 1988 nr 3 s.19-21.

100. SEKUŁA I.: ZUS - realizator polityki społecznej i socjalnej państwa.- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 10 s.1-10, nr 11 s.16-25.

Tenże, Rada Nar.Gosp. 1984 nr 13 s.27-29.

---

101. Obwieszczenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 września 1989 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 1987 r. w sprawie rad nadzorczych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.- Dz.U. 1989 nr 53 poz. 319.

3. Finansowanie ubezpieczeń społecznych

102. CZAJKA S.: Martwy kapitał. Ubezpieczenia społeczne.- Życie Gosp. 1987 nr 40 s.1,6. # Sekuła I.: Martwy kapitał możemy ożywić. Podyskutujmy o ubezpieczeniach społecznych.- Tamże nr 41 s. 1,6.

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych.

103. Finansowanie świadczeń społecznych : problemy i metody / red.J.Chechliński. - Warszawa : Państ.Wydaw.Ekon., 1989.- 350 s. - Tabele, bibliogr.s.343-350

Treść: Chechliński J.: Mechanizm ekonomiczny świadczeń społecznych.- Chechliński J.: Formy finansowania a funkcje sfery usług społecznych. Postawienie problemu.- Chechliński J.: Polityka finansowa państwa w dziedzinie świadczeń społecznych w latach 1970-1985.- Mikulski H.: Rachunek kosztów i planowanie usług społecznych, bariery, uwarunkowania, propozycje metodologiczne.- Szrajber W., Czajczyński W.: Bariery informacyjne rachunku kosztów i planowania finansowego.- Dot. finansowania usług społecznych.- Chechliński J.: Świadczenia społeczne w gminie.- Bury A.: Fundusze socjalno-bytowe a system finansowy przedsiębiorstw.- Mackiewicz-Golnik L.: Świadczenia ubezpieczeniowe w systemie świadczeń społecznych.- Mackiewicz-Golnik L.: Finansowanie świadczeń ubezpieczeniowych.- Chechliński J., Mackiewicz-Golnik L.: Rachunek kosztów i dobór składki ubezpieczeniowej.

104. MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Formy finansowania świadczeń pieniężnych w systemie zabezpieczenia społecznego.- Polit.Społ. 1980 nr 10 s.13-18 tab.

- : Powszechne ubezpieczenie emerytalne: aspekty ekonomiczne i problemy finansowania - poz.355.

105. - : Reforma systemu ubezpieczeń społecznych /problemy finansowania/.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 10 s.17-27.

106. - : Udział zakładów pracy w realizacji i finansowaniu ubezpieczenia społecznego.- Probl.Ubezp.Społ. 1988 [nr 1] s.48-60.

107. MIENICKI H.: Źródła i formy finansowania ubezpieczeń społecznych / Instytut Finansów. Zakład Finansów Publicznych. - Warszawa : IF, 1990. - 79 s. - Tabele.

PIĘTKA H., MARCINSKI M.: Analiza prawidłowości wypłat świadczeń krótkoterminowych realizowanych przez zakłady pracy - poz. 288.

108. PRASZNIC U.: Działalność lokacyjna ubezpieczeń społecznych.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 5/6 s.39-47, tab.

109. - : Finansowanie emerytur.- Polit.Społ. 1991 nr 8 s.9-11.

Biblioteka Głowna Zabezp. Społ. w Warszawie

110. PRASZNIC U.: Finansowanie ubezpieczenia społecznego pracowników. - Wrocław : Wydaw.Uniw.Wroc., 1990. - 163 s. - (Acta Universitatis Wratislaviensis ; nr 1289). - Tabele.

W pracy uwzględniono dwa aspekty finansowania ubezpieczenia społecznego pracowników: funkcjonalny i podmiotowy. W pierwszym uwaga koncentruje się na takich kategoriach jak: świadczenia, fundusz, składka. Ubezpieczenia analizowano jako instytucję prawną i ekonomiczną, której sprawne funkcjonowanie jest wzajemnym i niesprzecznym oddziaływaniem regulacji w obydwu płaszczyznach. Z tego względu prawno-organizacyjne rozstrzygnięcia ubezpieczenia społecznego nie mogą abstrahować od jego ekonomicznych treści. Podmiotowe ujęcie problematyki finansowania ubezpieczenia społecznego pracowników eksponuje rolę budżetu państwa, funduszy celowych oraz zakładów pracy w procesie gromadzenia i podziału środków.

111. - : Fundusze ubezpieczeń społecznych a budżet państwa.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 10-12 s.18-22, tab.

112. - : Zródła finansowania pracowniczego ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 7 s.10-16.

113. Przepisy o obowiązku ubezpieczenia społecznego, składkach na ubezpieczenie społeczne oraz przymusowego dochodzenia należności / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1989. - 3 cz. : 186 + 217 + 218 s. - Tabele.

Teksty aktów prawnych.

114. SOBCZAK W.: Zmiany w ustawie o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 7/8 s.3-11.

115. SUROWKA K.: O autonomię finansową ubezpieczeń społecznych.- Zesz.Nauk.AE Krak. 1985 nr 192 s.189-200, tab.rez.sum.

116. WINIEWSKI M.: Finansowanie systemu ubezpieczeń społecznych.- Polit.Społ. 1990 nr 11/12 s.3-5.

---

117. Ustawa z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.- Dz.U. 1986 nr 42 poz.202.

118. Ustawa z dnia 15 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o organi-

zacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.- Dz.U. 1989 nr 6 poz. 35.

Omów.: Staszyńska A., Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 1 s.4-7; Taż, Służ.Prac. 1990 nr 2 s.27-30.

119. Obwieszczenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 21 kwietnia 1989 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.- Dz.U. 1989 nr 25 poz.137.

S k ł a d k i

120. BACZYŃSKI R., GORIAS J., TACZAŁA D.: Składki i zasiłki z ubezpieczenia społecznego : stan prawny na dzień 23 lutego 1981 r. / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. - Poznań : PTE, 1981. - 143 s.

121. BUBEŁA A.: Zmiana najniższego wynagrodzenia a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.- Służ.Prac. 1987 nr 7/8 s.16-18.

122. Jeszcze o składce na ubezpieczenie społeczne.- Pr.Zabezp. Społ. 1983 nr 8 s.53-55.

123. MONDYGRAF S.: Wyjaśnienie niektórych zagadnień związanych z obliczaniem podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego.- Służ.Prac. 1984 nr 10 s.26-27.

124. MUSZALSKI W.: Składka a system finansowania ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 9 s.52-60, tab.

Finansowanie świadczeń na ubezpieczenia społeczne w Polsce i w krajach socjalistycznych i kapitalistycznych.

125. PERŁO H.: Wpływ zmiany najniższego wynagrodzenia na świadczenia z ubezpieczenia społecznego i rodzinnego.- Służ.Prac. 1987 nr 5 s.30-31.

126. PĘDZIERSKI A.: Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne osób współpracujących z agentami.- Służ.Prac. 1981 nr

8 s.8-9.

Wpływ podwyżek najniższych wynagrodzeń na wysokość składek ubezpieczeniowych.

127. - : Składki na ubezpieczenia społeczne i na Fundusz Pracy - nowe uregulowania.- Służ.Prac. 1990 nr 3 s.13-18. * Tenże: Składki na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą i osób z nimi współpracujących.- Tamże nr 4 s.6-8.

128. Podwyższenie składki na ubezpieczenia społeczne. /Oprac./ (wz).- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 4 s.60-61.

129. RADZIK-KAZENAS B.: Opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne przez uspołecznione zakłady pracy : materiały szkoleniowe / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa.- Bydgoszcz: TNOiK, 1987. - 29 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej).

130. SALWA Z.: Ubezpieczenia społeczne dla uspołecznionych zakładów pracy : składki ubezpieczeniowe i świadczenia krótkoterminowe z ubezpieczenia społecznego : stan prawny na dzień 1.05.1988r. / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Dyrekcja Szkolenia Ekonomicznego w Katowicach. - Katowice : PTE, 1988. - 89 s.

131. SOBCZAK W.: Podstawa wymiaru i stopa składek w systemie ubezpieczenia społecznego pracowników.- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 2 s.56-64.

Stan prawny na dzień 1 stycznia 1984 r.

132. TARASIŃSKA Z., MADEJSKA T.: Zmiany wysokości składki na ubezpieczenie społeczne pracowników gospodarki uspołecznionej.- Służ.Prac. 1981 nr 19 s.8-10, tab.

133. UŚCIŃSKA G.: Podstawa wymiaru składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1990. - 86 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.3).

Celem opracowania jest przeanalizowanie na tle dyferencjacji polskiego prawa ubezpieczeń społecznych, zjawiska zróżnicowania zasad wymiaru składek ubezpieczeniowych i zasad wymiaru świadczeń. Istnieje potrzeba zbadania zależności między zasadami wymiaru składek a zasadami wymiaru świadczeń ubezpieczeniowych w polskim prawie ubezpieczeń społecznych. W opracowaniu przedstawiono za-

sady wymiaru świadczeń krótkookresowych i długookresowych przysługujących pracownikom i pozostałym grupom społeczno-zawodowym, a także udział tych grup w finansowaniu ubezpieczeń.

134. - : Zasady wymiaru składek i świadczeń w polskim prawie ubezpieczeń społecznych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1989. - 29 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 12). - Tabele.

135. WIELEMBOREK B.: Obowiązek ubezpieczenia społecznego pracowników, wysokość i podstawa wymiaru składek oraz tryb rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego przez zakłady pracy : stan prawny na dzień 15 listopada 1990 r. / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1990. - 50 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej, Materiały Szkoleniowe/ TNOiK).

---

136. Rozporządzenie Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 6 kwietnia 1981 zmieniające rozporządzenie w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych.- Dz.U. 1981 nr 10 poz.49, tab. m z dnia 24 czerwca 1982 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych.- Tamże 1982 nr 18 poz.144, tab. m z dnia 22 grudnia 1983r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za pracowników ubezpieczonych zakładów pracy.- Tamże 1983 nr 73 poz. 332. m z dnia 27 września 1984 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników ubezpieczonych zakładów pracy.- Tamże 1984 nr 48 poz. 252. m z dnia 11 marca 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych.- Tamże 1985 nr 11 poz. 46. m z dnia 25 sierpnia 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Tamże 1986 nr 33 poz. 165.

137. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 29 grudnia 19[illegible] w sprawie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Dz.U. 1981 nr 2 poz.8. ∗ z dnia 26 lipca 1982 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Tamże 1982 nr 25 poz.178.- Omów:(mb), Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 8/9 s.76-77. ∗ z dnia 30 grudnia 1982 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Dz.U. 1983 nr 1 poz.2. ∗ z dnia 9 grudnia 1985 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Tamże 1985 nr 59 poz.298. ∗ z dnia 22 grudnia 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy.- Tamże 1986 nr 47 poz.230. ∗ z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie.- Tamże 1987 nr 37 poz.211, tab. ∗ z dnia 20 października 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie.- Tamże 1988 nr 36 poz.284. ∗ z dnia 10 listopada 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie.- Tamże 1989 nr 61 poz.365. ∗ z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszanie do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże 1990 nr 7 poz.41.- Omów.: Lipski T., Przyj.przy Pr. 1990 nr 9 s.6-7, il. ∗ z dnia 12 czerwca 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Dz.U. 1990 nr 41 poz.238. ∗ z dnia 5 lutego 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszanie do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczanie składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże 1991 nr 12 poz.49. ∗ z dnia 26 marca 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczanie składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże nr 28 poz.120. ∗ z dnia 23 lipca 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i

podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże nr 69 poz.296.

138. Komunikat Prezesa Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 11 lutego 1991 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od marca do maja 1991 r. dla niektórych ubezpieczonych.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp. Społ. 1991 nr 1 poz. 1. ≋ z dnia 19 kwietnia 1991 r. w sprawie niektórych zmian dotyczących wysokości i podstawy wymiaru składek.- Tamże nr 2 poz.4. ≋ z dnia 15 maja 1991 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od czerwca do sierpnia 1991 r. dla niektórych ubezpieczonych.- Tamże nr 3 poz.8. ≋ z dnia 13 sierpnia 1991 r. w sprawie zmian w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne dla niektórych ubezpieczonych.- Tamże nr 5 poz.12. ≋ z dnia 14 sierpnia 1991 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od września do listopada 1991 r. dla niektórych ubezpieczonych.- Tamże nr 5 poz.13. ≋ z dnia 21 listopada 1991 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w grudniu 1991 r. dla niektórych ubezpieczonych.- Tamże nr 8 poz. 18.

Zob. też Obowiązki zakładu pracy /s.23-25/.

4. Obowiązki zakładu pracy

139. *Aktualne problemy ubezpieczeń społecznych w praktyce uspołecznionych zakładów pracy : materiały na konferencję popularnonaukową / Wielkopolski Oddział Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa w Poznaniu.* - *Poznań : TNOiK, 1988.* - 96+ 31 s.

140. BANASZAK H., SURMICKA M.: Wykonywanie przez zakłady pracy obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych.- Służ.Prac. 1983 nr 9 s.18-19.

141. BIAŁCZYŃSKI H.: Nowe drogi polskich ubezpieczeń społecznych.- Rada Nar. Gosp. 1982 nr 20 s.6-11, tab. ≋ Tenże: Ubezpieczenia społeczne w zakładzie pracy w 1982 r.- Służ.Prac.1982 nr 3 s.14-17.

142. JANISZEWSKA M.: Kompletowanie wniosków emerytalno-rentowych przez uspołecznione zakłady pracy.- Służ.Prac. 1988 nr 6 s. 8-11.

143. KOZŁOWSKA E.: Obowiązki zakładów pracy w zakresie kompletowania wniosków emerytalnych i rentowych.- Służ.Prac. 1982 nr 7 s.9-12. = Taż: Obowiązki zakładów pracy w zakresie spraw emerytalno-rentowych.- Tamże 1983 nr 2 s.14-15.

MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Udział zakładów pracy w realizacji i finansowaniu ubezpieczenia społecznego = poz.105.

MORDEL T.: Ewolucja roli zakładu pracy w polskim prawie ubezpieczeń społecznych = poz.43.

144. - : Obowiązki uspołecznionych zakładów pracy w zakresie świadczeń emerytalno rentowych.- Państ.i Prawo 1989 z.8 s.92-100.

Przepisy o obowiązku ubezpieczenia społecznego, składkach na ubezpieczenie społeczne = poz.112.

145. RAFACZ-KRZYŻANOWSKA M.: Z problematyki odpowiedzialności zakładu pracy z tytułu renty uzupełniającej /na tle praktyki Rzecznika Praw Obywatelskich/.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 1 s.39-43.

146. Ubezpieczenia społeczne w zakładzie pracy / Dyrekcja Szkolenia Ekonomicznego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze.- Zielona Góra : PTE, 1988.- 119 s.

147. Współpraca Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z uspołecznionymi zakładami pracy w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów o ubezpieczeniu społecznym. Oprac.B.Staroń.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 9 s.4-11. = Staroń B., Grunwald G.: Współpraca ZUS z zakładami pracy.- Tamże 1990 nr 12 s. 4-8.

148. Zakład pracy a ZUS : materiały konferencyjne / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa w Zielonej Górze.- Zielona Góra ; Świnoujście : TNOiK, 1987.- 159 s.

Treść: Ostręga S.: Kontrola wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych w uspołecznionych zakładach pracy.- Kalinowski I.: Podstawa wymiaru składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego /podstawowe informacje/.- Filipowski O.: Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach z ubezpieczenia społecznego /wybrane wyroki i uchwały/.- Lis E.: Swiadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa dla pracowników - wybrane zagadnienia.- Konopielko P.: Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne dla pracowników.- Lalko W.: Swiadczenia pieniężne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz wypadków w drodze do pracy lub z pracy.- Lalko W.: Zadania i obowiązki zakładów pracy w zakresie emerytur i rent.- Filipowski O.: Organizacja i finansowanie ubezpieczeń społecznych - nowa regulacja prawna.

---

149. Instrukcja nr 7 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 sierpnia 1990 r. w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy przez zakłady pracy zatrudniające nie więcej niż 20 pracowników i członków spółdzielni.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 9 poz.23.

150. Zarządzenie nr 6 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 stycznia 1982 r. w sprawie usprawienia kompletowania wniosków o emerytury i renty.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1982 nr11 poz.2.

5. Kontrola wypłaty świadczeń

JAKUBIAK A.: Potrącenia i egzekucja ze świadczeń emerytalno-rentowych - poz.342.

151. Kontrola ZUS w zakładach pracy : poradnik metodyczny / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1990.- 238 s. - Tabele.

MAŁYSZ F.: Potrącenia i egzekucje ze świadczeń emerytalno-rentowych - poz.356.

- : Zawieszenie oraz zmniejszanie świadczeń emerytalno-rentowych - poz.357.

152. PŁAZEK S., SALAMON Z.: Zwrot nienależnie pobranych świad-

czeń z ubezpieczenia społecznego.- Palestra 1988 nr 8/9 s.49-60.

153. SOBCZAK W.: Nienależnie pobrane świadczenia pieniężne z funduszów ubezpieczenia społecznego.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 9 s.24-30.

SURMICKA M.: Nieprawidłowości w przyznawaniu i obliczaniu wcześniejszych emerytur = poz.499.

IV. SWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Ubezpieczenia chorobowe

154. BROJEWSKI M.: Ustalanie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i innych zasiłków z ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp. Społ. 1984 nr 5/6 s.59-69.

155. DOLATA A.: Zwolnienia grupowe, upadłość lub likwidacja zakładu pracy a zasiłki.- Służ.Prac. 1991 nr 3 s.13-15.

Zasiłek chorobowy, macierzyński, porodowy, wychowawczy i rodzinny.

156. JĘDRASIK-JANKOWSKA I.: Prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 5/6 s.62-70.

157. - : Świadczenia z ubezpieczenia społecznego : chorobowe, rentowe i emerytalne. - Warszawa : Wydaw.Uniw.Warsz., 1989. - 156 s.

158. - : Ubezpieczenie społeczne :/chorobowe, rentowe i emerytalne/ : zarys części ogólnej. - Warszawa : Wydaw.Uniw.Warsz., 1987. - 230 s.

159. - : Utrata prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 18 ustawy z 17 XII 1982 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Pr.Zabezp. Społ. 1989 nr 6 s.57-64.

160. - : Zasiłek chorobowy : problematyka prawna. - Warszawa : Wydaw.Uniw.Warsz., 1983. - 194 s. - (Rozprawy Uniwersytetu Warszawskiego).

161. LIPIŃSKA E.: Pojęcie domownika /w rozumieniu ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa/.- Służ.Prac. 1981 nr 7 s.12-13.

162. LIS E.: Zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne, zasiłek pogrzebowy - zasady, przepisy / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa w Bydgoszczy.- Bydgoszcz : TNOiK, 1991. - 174 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej / OPO ; z.38).

163. MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Problem obciążeń zakładów pracy zasiłkami chorobowymi.- Finanse 1988 nr 6 s.42-47, tab.

164. MAKULEC A.: Nowe zasady obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Służ.Prac. 1983 nr 7/8 s.24-26.

165. MALAKA A.: Zasiłki z ubezpieczenia społecznego.- Zw.Biul. Praw.-Org. 1986 nr 6 s.260-264, nr 7/8 s.329-331, nr 10 s.401-404; 1987 nr 9 s.302-304, nr 10 s.349-354, nr 11 s.382-384, nr 12 s. 423-427.

Zasiłki chorobowe.

166. MAŁYSZ F.: Zasady obliczania zasiłku chorobowego.- Ochr. Pr. 1984 nr 1 s.4-6.

167. - : Zasiłek chorobowy.- Ochr.Pr. 1981 nr 2 s.5-7.

Omów. podstawowych zagadnień dot. zasiłku chorobowego.

168. - : Zmiana przepisów o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego oraz z tytułu wypadków przy pracy.- Ochr.Pr. 1983 nr 10 s.21-23.

M.in. zasiłek chorobowy, świadczenia rehabilitacyjne.

169. MAŃKOWSKI M.: Zmiany w zasadach wypłacania zasiłków chorobowych.- Służ.Prac. 1989 nr 11 s.21.

170. MONDYGRAF S.: Okresy wypłaty zasiłku chorobowego i zasady przyznawania świadczenia rehabilitacyjnego.- Służ.Prac. 1988 nr 10 s.19-20.

171. NIEDZIŃSKI P.: Zasiłki pracownicze.- Przyj.przy Pr. 1985 nr 9 s.10-11, il.

Zasiłek chorobowy - podstawa wymiaru, utrata prawa do zasiłku - aspekt prawny.

172. OSTAPOWICZ K.: Świadczenia pieniężne dla agentów.- Służ. Prac. 1985 nr 9 s.10-12.

Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, zasiłki wychowawcze.

173. PERŁO H.: Zasady waloryzacji podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługujących osobom wykonującym pracę na rzecz j.g.u. na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Służ.Prac. 1990 nr 6 s.12-13. = Mondygraf S.: Podstawa wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Tamże nr 10 s.19.

174. PIASNY J.: Świadczenia pieniężne w zakresie ochrony zdrowia.- Zesz.Nauk.AE Pozn.Ser.1 1987 z.145 s.9-28 tab. rez.sum.

175. PIWOŃSKA H.: Zasiłek chorobowy.- Służ.Prac. 1989 nr 3 s. 15-16.

176. Przepisy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1985. - 184 s. - Tabele.

177. Przepisy o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1991. - 217 s.

178. PRZYBYŁOWSKA W.: Nowa instrukcja zasiłkowa.- Służ.Prac. 1980 nr 9 s.16-20.

Zasiłki: chorobowy, opiekuńczy, macierzyński, pogrzebowy.

179. - : Wliczanie niektórych składników wynagrodzenia do podstawy wymiaru zasiłków.- Służ.Prac. 1989 nr 2 s.23-25.
Dot.zasiłków chorobowych i opiekuńczych.

180. - : Zasiłek chorobowy. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1984. - 104 s.

Toż: Wyd.2 popr.i uzup., 1989.- 104 s.

181. PRZYBYŁOWSKA W.: Zasiłki chorobowy i pogrzebowy / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1987. - 77 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej : materiały szkoleniowe / TNOiK). - Bibliogr. 9 poz.

182. RADZIŃSKI T.: Staż pracy w zakresie prawa do zasiłku chorobowego i jego wysokości.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 2 s.68-72.

183. STAROŃ B.: Zmiany w świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Służ.Prac. 1986 nr 2 s.13-15. = Tenże: Zapobieganie niektórym nieuzasadnionym wydatkom na zasiłki.- Tamże nr 12 s.8. - Zasiłki chorobowe i pogrzebowe.

184. - , KONCZEWSKI J.: Wpływ przekształceń własnościowych na realizację wypłat świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 7/8 s.3-6.

185. Ubezpieczenia chorobowe : materiały Kolokwium Ubezpieczenia Społecznego, Wrocław, wrzesień 1984 / red. J.Jończyk. - Wrocław : Wydaw.Uniw.Wroc., 1984. - 141 s. - Bibliogr., sum.

Treść: Jończyk J.: Czy istnieje instytucja ubezpieczenia chorobowego?- Jackowiak Cz.: Ubezpieczenie chorobowe niepracowniczych grup zawodowych.- Pławucka H.: Świadczenia pieniężne w związku z chorobą.- Żyliński T.: Społeczna służba zdrowia a ubezpieczenie chorobowe.- Belina M.: Aktualne problemy ubezpieczenia chorobowego pracowników w Czechosłowacji /CSRS/.- Schulte B.: Zabezpieczenie społeczne w razie choroby w krajach EWG.- Prasznic U.: Finansowanie przez uspołecznione zakłady pracy wydatków na zasiłki chorobowe.- Zagrosik M.: Orzeczenia o czasowej niezdolności do pracy - zagadnienia prawne.

Omów.: /Zagrosik M./ M.Z., Państ.i Prawo 1985 z.6 s.113-114; Polit.Społ. 1985 nr 5/6 s.36-38.

Rec.: Krzekotowska K., Zesz.Nauk.Inst.Bad.Prawa Sąd. 1987 nr 26 s.294-300.

Ubezpieczenie społeczne rodziny = poz.64.

186. Ubezpieczenie społeczne w razie choroby i macierzyństwa : świadczenia pieniężne dla pracowników : zbiór przepisów z objaśnieniami / oprac. P.Konopielko, S.Mondygraf. - Warszawa : Wydaw. Praw., 1984. - 89 s.

187. ZAGROSIK M.: Wybrane problemy związane z ustaleniem prawa do zasiłku chorobowego przez zakłady pracy w świetle decyzji ZUS.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 3 s.32-37, tab.

188. Zasiłki chorobowe i opiekuńcze / oprac.W.Przybyłowska, B.Staroń ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1985.- 48 s. - (Informatory / ZUS).

Toż: Wyd.uaktual. Wg stanu prawnego na dzień 31 lipca 1988 r., 1988.- 36 s.

189. ZIMAKOWSKA-ŚWIĘCKA K.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego pracowników.- Zw.Biul.Praw.-Org. 1985 nr 7/8 s.283-288, nr 9 s.332-337, nr 10/11 s.377-381.

Świadczenia w razie choroby.

190. ZWOLIŃSKA G.: Choremu wyjąć z kieszeni. Niespójna polityka socjalna.- Związkowiec 1988 nr 44 s.1,9.

Zasady obliczania zasiłków chorobowych /tylko od wynagrodzenia otrzymywanego za pracę w normalnym czasie pracy, bez godzin nadliczbowych/ - są krzywdzące dla załóg pływających na statkach żeglugi śródlądowej, których czas pracy jest dłuższy. Interpretacja MPiSS.

---

191. Ustawa z dnia 1 lutego 1983 r. o zmianie niektórych przepisów o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego i o zaopatrzeniu emerytalnym.- Dz.U. 1983 nr 5 poz.33.

Zmiany dot. ubezpieczeń chorobowych i macierzyńskich oraz zaopatrzenia emerytalnego.

Omów.: Makulec A., Służ.Prac. 1983 nr 3 s.5-6.

192. Ustawa z dnia 21 czerwca 1991 r. o wprowadzeniu częściowej odpłatności za koszty wyżywienia i zakwaterowania w sanatoriach uzdrowiskowych.- Dz.U. 1991 nr 64 poz.272.

193. Rozporządzenie Min.O b r o n y N a r o d o w e j oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 5 czerwca 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie pomocy leczniczej dla żołnierzy emerytów wojskowych i rencistów wojskowych oraz członków ich rodzin.- Dz.U. 1991 nr 53 poz.229.

194. Obwieszczenie Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 5 maja 1983r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Dz.U. 1983 nr 29 poz.143.

195. Rozporządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie szczegółowych zasad nabywania uprawnień i trybu wypłat zasiłków z ubezpieczenia społecznego obywatelom polskim w związku z zatrudnieniem za granicą u pracodawców zagranicznych.- Dz.U. 1991 nr 122 poz.543.

Zasiłki chorobowe, macierzyńskie i pielęgnacyjne.

196. Rozporządzenie Min. Z d r o w i a i O p i e k i S p o ł e c z n e j z dnia 24 marca 1983 r. w sprawie wykazu chorób, z powodu których zasiłek chorobowy nie ulega obniżeniu.- Dz. U. 1983 nr 15 poz.77. " z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie orzekania o czasowej niezdolności do pracy.- Służ.Zdr. 1989 nr 4 s. 5. " z dnia 14 listopada 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie orzekania o czasowej niezdolności do pracy.- Dz.U. 1991 nr 116 poz.506.

197. Rozporządzenie Min.Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 7 października 1991 r. w sprawie zakresu i warunków korzystania ze świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia przez policjantów, funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej, żołnierzy pełniących służbę w jednostkach wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz trybu i zasad korzystania przez wszystkich obywateli ze świadczeń placówek służby zdrowia podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.- Dz.U. 1991 nr 94 poz.424. " z dnia 7 października 1991 r. w sprawie warunków korzystania przez żołnierzy zawodowych pełniących służbę w jednostkach wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych ze świadczeń służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych.- Tamże nr 98 poz.439.

198. Zarządzenie Min.Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 października 1991 r. w sprawie kwalifikowania do zakładów leczniczo-uzdrowiskowych oraz zasad korzystania ze świadczeń tych zakładów.- Monit.Pol. 1991 nr 37 poz.269.

199. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 17 lipca 1981 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki.- Dz.U. 1981 nr 19 poz.96. # z dnia 2 sierpnia 1982 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki.- Tamże 1982 nr 25 poz.182. - Zasiłki chorobowe i macierzyńskie. # z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki.- Tamże 1983 nr 33 poz.157. - Zasiłki chorobowe. # z dnia 30 czerwca 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki.- Tamże 1989 nr 41 poz.226.- Zasiłki chorobowe i macierzyńskie.- Omów.: Perło H., Mater.Inf.Zakł.Ubezp. Społ. 1989 nr 11 s.4-5.

200. Instrukcja Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 6 lipca 1983 r. w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 6 poz.19, tab. - Omów.: Mondygraf S., Służ.Prac. 1983 nr 11 s.14-20. # z dnia 5 grudnia 1984 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1984 nr 9 nr 26. # z dnia 6 września 1985 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1985 nr 6 poz.18. # nr 1 z dnia 6 lutego 1987 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1987 nr 1 poz.1. # nr 2 z dnia 6 lutego 1989 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego oraz instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1989 nr 1 poz.1. # nr 7 z dnia 18 lipca 1989 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1989 nr 5 poz.9. # nr 8 z dnia 11 grudnia 1990 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1990 nr 12 poz.32.

201. Komunikat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 stycznia 1980 r. w sprawie uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego i rodzinnego w związku z podwyższeniem najniższych wynagrodzeń pracownikom zatrudnionym w uspołecznionych i nie uspołecznionych zakładach pracy oraz u osób fizycznych.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp. Społ. 1980 nr 1/2 poz.4.- Zasiłki chorobowe i rodzinne. ∗ z dnia 8 stycznia 1982 r. w sprawie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i opiekuńczego.- Tamże 1982 nr 1 poz.14. ∗ z dnia 30 marca 1983r. w sprawie wyrównania zasiłku chorobowego za pierwsze trzy dni niezdolności do pracy.- Tamże 1983 nr 3 poz.11. ∗ z dnia 20 marca 1990 r. o druku zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy.- Tamże 1990 nr 3 poz.6. ∗ z dnia 20 marca 1990 r. w sprawie zaginięcia zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy.- Tamże nr 3 poz.7. ∗ z dnia 22 marca 1990 r. w sprawie zasad podwyższania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługującym osobom wykonującym pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Tamże nr 3 poz.8. ∗ z dnia 23 marca 1990 r. w sprawie zasad podwyższania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługujących pracownikom wynagradzanym w systemie prowizyjnym.- Tamże nr 4 poz.9. ∗ z dnia 3 kwietnia 1990 r. w sprawie nowych zasad zaokrąglania kwot zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże nr 5 poz.12. ∗ z dnia 25 maja 1990 r. w sprawie zaginięcia zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy.- Tamże nr 5 poz.14. ∗ z dnia 8 sierpnia 1990 r. w sprawie nowych zasad zaokrąglania kwot zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże nr 9 poz.21. ∗ z dnia 11 grudnia 1990 r. w sprawie zaginięcia zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy.- Tamże nr 12 poz. 33. ∗ z dnia 13 lutego 1991 r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku ze zmianą kwoty najniższej emerytury oraz ogłoszeniem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w IV kwartale 1990 r. - Tamże 1991 nr 1 poz. 2. ∗ Toż: Służ.Prac. 1991 nr 3 s.15-16. ∗ z dnia 11 maja 1991 r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku z ogłoszeniem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w I kwartale 1991 r.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 3 poz.7. ∗ z dnia 23 sierpnia 1991 r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku z ogłoszeniem przeciętne-

go miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w II kwartale 1991 r.- Tamże nr 6 poz.14. ¤ z dnia 21 listopada 1991r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku z ogłoszeniem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w III kwartale 1991 r. - Tamże nr 8 poz.19.

202. Okólnik nr 6 Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lutego 1982 r. w sprawie ustalania uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego i rodzinnego w związku z podwyższeniem najniższych wynagrodzeń pracowników.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1982 nr 2 poz.9. - Zasiłki chorobowe, macierzyńskie, rodzinne. ¤ nr 31 z dnia 15 września 1982 r. w sprawie ustalania uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych w związku z podwyższeniem najniższych wynagrodzeń pracowników.- Tamże nr 6 poz.21.- Omów.: Lis E., Służ. Prac. 1982 nr 11 s.21-23. ¤ nr 4 z dnia 28 stycznia 1983 r. zmieniający okólnik w sprawie ustalania uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych w związku z podwyższeniem najniższych wynagrodzeń pracowników.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 1 poz.4. ¤ nr 5 z dnia 8 maja 1985 r. w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego i rodzinnego dla osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz osób z nimi współpracujących.- Tamże 1985 nr 3 poz.10.- Dot.świadczeń w razie choroby i macierzyństwa, rodzinnych i pielęgnacyjnych, zasiłków wychowawczych. ¤ nr 6 z dnia 18 maja 1985 r. w sprawie ustalania uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych w związku ze zmianą najniższego wynagrodzenia pracowników ustalonego dla celów ubezpieczeń społecznych.- Tamże nr 4 poz.12. ¤ nr 1 z dnia 6 lutego 1987 r. w sprawie ustalania wysokości zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w przypadku zmiany najniższego wynagrodzenia w uspołecznionych zakładach pracy.- Tamże 1987 nr 1 poz.2. ¤ nr 6 z dnia 19 czerwca 1987 r. w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz świadczeń z ubezpieczenia rodzinnego dla osób wykonujących pracę nakładczą.- Tamże nr 4 poz.10. ¤ nr 1 z dnia 5 lutego 1988 r. w sprawie zasad ustalania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1988 nr 3 poz.5.

203. Wyjaśnienie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 listopada 1984 r. w sprawie egzekucji należności ze świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz kwot wolnych od potrąceń.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1984 nr 9 poz.25.

204. Zarządzenie nr 3 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 maja 1981 r. w sprawie oświadczenia do uzyskania zasiłku opiekuńczego.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1981 nr 2 poz.4.

Zasiłek opiekuńczy w związku z chorobą dziecka lub chorobą członka rodziny, zasiłek związany z opieką nad zdrowym dzieckiem.

Świadczenia rehabilitacyjne

205. FUDAŁA T.: Świadczenia rehabilitacyjne w świetle badań.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 11 s.42-43.

Świadczenia rehabilitacyjne - wprowadzone z dniem 1 stycznia 1983 r. w miejsce renty chorobowej; przyznawanie, wykorzystanie, stan po wykorzystaniu świadczenia.

206. HEINRICH Z.: Funkcjonowanie przepisów o zasiłkach związanych z rehabilitacją zawodową.- Pr.Cent.Inst.Ochr.Pr. 1983 z.116 s.55-66 bibliogr.35 poz. rés.soderž.sum.

Omów. badań dot. funkcjonowania przepisów o zasiłkach wyrównawczych związanych z rehabilitacją zawodową wynikających z ustawy z dn.17 XII.1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

207. HEJNO J.: Świadczenia rehabilitacyjne.- Służ.Prac. 1986 nr 12 s.12-13.

208. MAŁYSZ F.: Renta chorobowa.- Ochr.Pr. 1981 nr 5 s.6-8.

209. - : Zasiłek wyrównawczy.- Ochr.Pr. 1980 nr 10 s.9-10.

Forma pomocy materialnej na czas określony w wypadku rehabilitacji zawodowej lub nosicielstwa choroby zakaźnej.

210. PIĘTKA H.: Świadczenia rehabilitacyjne.- Służ.Prac. 1990 nr 5 s.15-16.

211. STARON B., PIĘTKA H.: Świadczenia rehabilitacyjne.- Służ. Prac. 1991 nr 10 s.15-17, tab.

M.in. statystyka dot. udzielonych świadczeń rehabilitacyjnych.

212. WOJTASZEWSKA K.: Rola renty chorobowej w profilaktyce inwalidztwa.- Służ.Prac. 1981 nr 19 s.6-8.

Zob. też poz.162,168,170.

---

213. Komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 października 1991 r. w sprawie waloryzacji podstawy wymiaru świadczenia rehabilitacyjnego w związku z podwyższeniem kwoty najniższego wynagrodzenia.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr poz.16.

214. Wyjaśnienie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 września 1983 r. w sprawie wliczenia do podstawy wymiaru świadczenia rehabilitacyjnego wynagrodzenia za staż pracy.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 7 poz.24.

2. Ubezpieczenie macierzyńskie

215. BALCERZAK-PARADOWSKA B., STASZEWSKA D., SAKOWICZ G.: Świadczenia na rzecz rodzin wychowujących dzieci / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1987. - 25 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 10).

Świadczenia macierzyńskie, rodzinne, pomoc z zakładowego funduszu socjalnego.

216. DOLATA A.: Czerwcowa waloryzacja zasiłków z ubezpieczenia społecznego.- Służ.Prac. 1990 nr 7/8 s.10-13.

217. - : Nowe zasady ustalania prawa do zasiłku wychowawczego.- Służ.Prac. 1989 nr 11 s.19-21.

218. - : Zasiłek opiekuńczy.- Służ.Prac. 1989 nr 3 s.18-19.

219. GODLEWSKA J.: Zasiłek porodowy.- Służ.Prac. 1984 nr 5 s. 25.

220. GODLEWSKA J.: Zasiłki wychowawcze dla pracowników opiekujących się dziećmi szczególnej troski.- Służ.Prac. 1983 nr 3 s.6-7.

221. HEBDZYŃSKA B.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego na rzecz rodziny.- Polit.Społ. 1982 nr 4 s.26-29, tab.

Ubezpieczenie macierzyńskie, ubezpieczenie rodzinne.

222. KONOPIELKO P.: Podwyżka zasiłków wychowawczych.- Służ.Prac. 1982 nr 10 s.10-11.

- : Rekompensaty i zasiłki rodzinne dla korzystających z urlopu wychowawczego - poz.265.

223. - : Świadczenia ubezpieczeniowe w czasie urlopu wychowawczego.- Służ.Prac. 1982 nr 4 s.21-23.

M.in. zasiłki macierzyńskie i rodzinne.

224. KURZYNOWSKI A.: Korzystanie z zasiłków wychowawczych przez młode matki. Aktualna analiza badawcza.- Probl.Rodz. 1983 nr 4 s.3-8.

225. LIPIŃSKA E.: Zasiłki wychowawcze.- Służ.Prac. 1984 nr 5 s.22-23.

226. LIS E.: Świadczenia przysługujące w związku z urodzeniem i wychowaniem dziecka. - Warszawa : Wydaw.Praw., 1987.- 110 s.

227. - : Zasiłki wychowawcze.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 5 s.6-8.

Omów. zmienionych 1 marca 1990 r. przepisów tj. rozp. RM z 23 II 1990 r. /Dz.U. 1990 nr 12 poz.77/.

228. MONDYGRAF S.: Zasiłki macierzyńskie, porodowe i jednorazowe z tytułu urodzenia dziecka : materiały szkoleniowe / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1987. - 41 s. -(Biblioteczka Służby Pracowniczej).

229. Propozycje zasiłków wychowawczych.- Służ.Prac. 1981 nr 2 s.19-20.

Zasiłek wychowawczy dla matek przerywających pracę dla wychowania małego dziecka.

230. PRZYBYŁOWSKA W., WIĘCKOWSKA-MEISNER E.: Zasiłki wychowawcze w latach 1981-1983.- Służ.Prac. 1983 nr 9 s.20-21, tab.

231. STARON B.: Zasiłek opiekuńczy. - Warszawa : Inst.Wydaw. Zw.Zaw., 1984. - 88 s.

Wyd.2. Oprac. wg stanu prawnego na dzień 1 lutego 1988 r.- 1988. - 112 s.

Zasiłek przyznawany rodzinom podczas sprawowania opieki nad chorym dzieckiem oraz zasady ustalania jego wysokości.

232. - : Zasiłki opiekuńcze / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1987. - 50 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe).

233. STASIAK G.: Zasiłki wychowawcze, urlopy wychowawcze : stan prawny na dzień 31 stycznia 1991 r. / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : OPO, TNOiK, 1991.- 87 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe).

234. SZEMPLIŃSKA E.: Uprawnienia pracownika - ojca dziecka w razie śmierci matki przy porodzie. - Służ.Prac. 1989 nr 7/8 s.15-17.

Uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego.

235. Świadczenia ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego : przepisy i objaśnienia / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1991. - 22 s.

Zawiera: rozporządzenie RM z dnia 17 VII 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych wraz z objaśnieniami opracowanymi na podstawie instrukcji nr 8 Prezesa ZUS z dnia 31 VIII 1989 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wypłaty zasiłków wychowawczych; Wzór wniosku i oświadczenia dla celów ustalenia uprawnień do zasiłku wychowawczego; Obwieszczenie MPiSS z dnia 6 X 1990 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia RM z dnia 17 VII 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych.

236. TRZEBUCHOWSKA E.: Zasiłek macierzyński.- Służ.Prac. 1989 nr 3 s.17.

237. TYMOREK K.: Zmiany w przepisach dotyczących zasiłków wychowawczych.- Służ.Prac. 1985 nr 3 s.4.

238. Uprawnienia kobiet pracujących w świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawnych / Naczelna Organizacja Techniczna. Oddział Wojewódzki w Częstochowie. - Częstochowa : NOT, 1982. - 44 s.

Treść: Szymańska S.: Świadczenia dla kobiet z ubezpieczenia społecznego.- Świadczenia macierzyńskie, prawo do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę.- Szymańska S.: Aneks do referatu "Świadczenia dla kobiet z ubezpieczenia społecznego".- Szczerski J.: Nowa problematyka prawna w zakresie pracy kobiet.

239. UŚCIŃSKA G.: Instytucja zwolnień i zasiłków opiekuńczych [oraz] Wratny J.: Wybrane zagadnienia kodyfikacji ubezpieczeń społecznych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1989. - 63 s. -(Studia i Materiały / IPiSS ; z.14). - Tabele.

Celem pracy G.Uścińskiej jest przedstawienie kto korzysta ze zwolnień opiekuńczych, jaka jest zależność między wiekiem dziecka, stanem cywilnym, stażem pracy matek, wykształceniem, dojazdem do pracy. Kiedy następuje utrata prawa do zasiłku opiekuńczego bądź zmniejszenie wypłaty, zależność między własną absencją chorobową a zwolnieniem opiekuńczym, kiedy korzystają ze zwolnień ojcowie. Są to uprawnienia przewidziane w polskim prawie pracy.
J.Wratny przedstawia: stan źródeł prawa ubezpieczeń społecznych, kodyfikację a reformę systemu ubezpieczeń oraz ogólne założenia kodyfikacji ubezpieczeń społecznych i zarys systematyki kodeksu ubezpieczeń społecznych.

240. WIĘCKOWSKA-MEISNER E.: Zasiłki porodowe, macierzyńskie, opiekuńcze / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1991. - 97 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej / OPO ; z.40).

241. - : Zasiłki wychowawcze : materiały szkoleniowe / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1987. - 69 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej / TNOiK).

242. - , KOZŁOWSKA G.: Zasiłki wychowawcze w latach 1981-1985.- Służ.Prac. 1985 nr 9 s.13-15, tab.

243. Zasiłki wychowawcze / oprac. E.Więckowska-Meisner, A.Napiórkowska-Dolata ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1991. - 44 s.

Wg stanu prawnego na 31 grudnia 1990 r.

Omówiono uprawnienia związane z urlopem wychowawczym /osoby uprawnione, wymiar, ochrona stosunku pracy, zasady wyliczania, warunki przysługiwania/, zasiłkiem wychowawczym. Ponadto zasady ustalania

prawa do zasiłku wychowawczego oraz przypadki, w których zasiłek wychowawczy nie przysługuje, a także zasady wypłacania zasiłku.

---

244. Uchwała nr 105 R a d y M i n i s t r ó w z dnia 30 czerwca 1986 r. w sprawie sfinansowania skutków wzrostu zasiłków wychowawczych wynikającego z podwyższenia najniższego wynagrodzenia zasadniczego w uspołecznionych zakładach pracy. - Monit.Pol. 1986 nr 20 poz.146.

245. Instrukcja Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 20 lipca 1981 r. w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1981 nr 3 poz.9. # z dnia 9 marca 1982 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego.- Tamże 1982 nr 3 poz.11.- Dot.zasiłku wychowawczego. # z dnia 20 października 1982 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego.- Tamże nr 6 poz.22. # z dnia 30 stycznia 1984 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego.- Tamże 1984 nr 2 poz.7. # z dnia 30 listopada 1984 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu urlopu wychowawczego.- Tamże nr 9 poz.24, tab. # nr 2 z dnia 6 lutego 1989 r. zmieniająca instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Tamże 1989 nr 1 poz.1. # nr 8 z dnia 31 sierpnia 1989 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wypłaty zasiłków wychowawczych.- Tamże nr 7 poz.14. # nr 2 z dnia 8 marca 1990 r. zmieniająca instrukcję w sprawie szczegółowych zasad i trybu wypłaty zasiłków wychowawczych.- Tamże 1990 nr 2 poz.3.

246. Komunikat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 stycznia 1982 r. w sprawie ustalania uprawnień do zasiłków wychowawczych na rok 1982 w związku z podwyższeniem najniższego zasadniczego wynagrodzenia pracowników.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1982 nr 1 poz.3. # z dnia 31 sierpnia 1982 r. w sprawie ustalania wysokości zasiłków wychowawczych w związku z podwyższeniem najniższego zasadniczego wynagrodzenia pracowników.- Tamże nr 5 poz.20. # z dnia 21 stycznia 1983 r. w sprawie zasiłków wychowawczych.-

Tamże 1983 nr 1 poz.3. * z dnia 4 sierpnia 1983 r. w sprawie uprawnień do zasiłku wychowawczego i do zasiłku rodzinnego w wysokości podwyższonej dla pracownicy, której mąż uchyla się od pracy.- Tamże nr 6 poz.22. * z dnia 4 kwietnia 1985 r. w sprawie wysokości zasiłku porodowego.- Tamże 1985 nr 2 poz.6. * z dnia 6 maja 1985 r. w sprawie wysokości zasiłków wychowawczych.- Tamże nr 4 poz.13. * z dnia 15 marca 1986 r. w sprawie wysokości zasiłków porodowych.- Tamże 1986 nr 3 poz.6. * z dnia 25 lipca 1986 r. w sprawie ustalenia wysokości zasiłków wychowawczych w związku z podwyższeniem najniższego zasadniczego wynagrodzenia pracowników.- Tamże nr 6 poz.12. * z dnia 5 lutego 1988 r. w sprawie wysokości zasiłków porodowych.- Tamże 1988 nr 3 poz.6. * z dnia 22 maja 1990 r. w sprawie wysokości zasiłków wychowawczych i rodzinnych.- Tamże 1990 nr 5 poz.13.

247. Okólnik nr 4 Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 marca 1986 r. w sprawie wysokości zasiłków wychowawczych.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1986 nr 2 poz.5. * nr 4 z dnia 6 maja 1987 r. w sprawie ustalania wysokości zasiłków wychowawczych.- Tamże 1987 nr 4 poz.9.

248. Wyjaśnienie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 stycznia 1984 r. w sprawie wysokości zasiłku porodowego.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1984 nr 3 poz.8.

249. Zarządzenie nr 18 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 października 1990 r. w sprawie uchylenia zarządzenia wprowadzającego instrukcję w sprawie jednorazowego zasiłku z tytułu urodzenia dziecka.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 10 poz.25.

Zob. też Ubezpieczenie chorobowe /s.26-36 /; Ubezpieczenie rodzinne /s.41-53/.

3. Ubezpieczenie rodzinne

250. BALCERZAK-PARADOWSKA B.: Społeczna efektywność zasiłków rodzinnych : ocena i propozycje / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1980. - 50 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.16). - Tabele, bibliogr.20 poz.

251. BALCERZAK-PARADOWSKA B.: Społeczna efektywność zasiłków rodzinnych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1980.- 15 s. -(Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 8). - Tabele.

- , STASZEWSKA D., SAKOWICZ G.: Świadczenia na rzecz rodzin wychowujących dzieci = poz.215.

BROJEWSKI M.: O dodatkach rodzinnych do emerytur i rent = poz. 528.

252. - : Podwyższenie zasiłków i dodatków rodzinnych oraz innych świadczeń.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 8/9 s.79-83.

253. - : Podwyższenie zasiłków rodzinnych i zaopatrzeń emerytalno-rentowych.- Pr.Zabezp.Społ. 1981 nr 1/2 s.43-46.

254. - : Zasiłki i dodatki pielęgnacyjne.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 7 s.53-55.

255. DOLATA A.: Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne. Pytania i odpowiedzi.- Służ.Prac. 1989 nr 9 s.14-17.

256. Drugi etap podwyżki zasiłków rodzinnych.- Mater.Inf.Min. Pr. 1981 [nr 1] s.3-4, tab.

257. GRANIEWSKA D.: Rola świadczeń rodzinnych jako źródła dochodu gospodarstw domowych.- Biul.Inst.Gosp.Społ. 1988 [druk 1990] nr 2/3 s.165-185, tab.rez.sum.

258. - : Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania ewolucji zasiłków rodzinnych w Polsce.- Polit.Społ. 1983 nr 10 s.5-8.

259. - : Zasiłki rodzinne. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 4/5 s.25-30.

260. - : Zasiłki rodzinne jako element polityki społecznej / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Samodzielna Pracownia Problemów Rodziny. - Warszawa : IPiSS, 1985. - 12 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje- Metody / IPiSS ; 6).

261. GRANIEWSKA D.: Zasiłki rodzinne jako element polityki społecznej wobec rodziny / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1985. - 47 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.10). - Tabele.

Przedstawiono omówienie raportu AISS zawierającego analizę wyników badań przeprowadzonych wśród krajów członkowskich. Założeniem badania była szczegółowa analiza znaczenia i zakresu podstawowego pojęcia dla systemu zasiłków rodzinnych "dziecko na utrzymaniu". Dokonano porównań z zasadami występującymi w polskim systemie zasiłków rodzinnych. Analiza wykazała, że zasady systemu polskiego ocenione w kontekście korzyści świadczeniobiorców należą do grupy rozwiązań przodujących. Odnosi się to do takich elementów pojęcia "dziecko na utrzymaniu" jak: górna granica wieku, rodzaj więzi z rodziną, granica dochodów własnych dziecka oraz uprawnienia w przypadku obciążeń z rozwodu, separacji i innych powodów.

262. GUT P.: Jakie świadczenia przysługują na dzieci specjalnej troski.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 10 s.46-47. = Tenże: Świadczenia krótkoterminowe z ubezpieczenia społecznego na rzecz rodzin wychowujących dzieci specjalnej troski.- Służ.Prac. 1990 nr 11 s.22-24.

Zasiłek rodzinny, zasiłek pielęgnacyjny, urlop i zasiłek wychowawczy.

263. KONOPIELKO P.: Nowa forma wypłat zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych dla rzemieślników.- Służ.Prac. 1987 nr 4 s.24-25.

264. - : Podwyżka zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Służ. Prac. 1985 nr 5 s.16-17.

265. - : Rekompensaty i zasiłki rodzinne dla korzystających z urlopu wychowawczego.- Służ.Prac. 1985 nr 7/8 s.16-18.

266. - : Zmiany w systemie zasiłków rodzinnych /I etap reformy/.- Służ.Prac. 1981 nr 7 s.10-12.

267. LIS E.: Zasiłki rodzinne. Zasiłki pielęgnacyjne : zasady, przepisy / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : OPO, 19 .- 72 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe / OPO ; z.44).

268. - , KONOPIELKO P.: Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne. -

Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1984.- 120 s. - Tabele.

Zasadę powszechności zasiłków rodzinnych dla pracowników wprowadził dekret z 28 X 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym..Szczegółowe zagadnienia dot. zasiłków rodzinnych, uregulowano rozporządzeniem ministra pracy i spraw socjalnych z 23 I 1984 r., które powstało w wyniku tzw. III etapów reformy zasiłków rodzinnych. Opracowanie dostarcza szczegółowych informacji odnośnie zasiłków osobom objętym ubezpieczeniem rodzinnym, służbom pracowniczym i związkom zawodowym. Tekst ujęto w formie pytań i odpowiedzi.

269. MAŁYSZ F.: Nowa regulacja zasiłków rodzinnych.- Ochr.Pr. 1985 nr 3 s.20-21.

270. - : Nowe przepisy o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Ochr.Pr. 1989 nr 6 s.25,27.

271. - : Ustalanie dochodu, od którego zależy wysokość zasiłków rodzinnych.- Ochr.Pr. 1985 nr 10 s.17-18.

272. - : Zasiłki rodzinne.- Ochr.Pr. 1982 nr 11/12 s.6-9, tab.

273. MONDYGRAF S.: Odpowiedzi na pytania w sprawie zasiłków.- Służ.Prac. 1986 nr 6 s.31-32, tab.

Zasiłki rodzinne.

274. - : Wyjaśnienie niektórych wątpliwości wynikłych na tle stosowania niektórych przepisów o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Służ.Prac. 1984 nr 9 s.7-8.

275. - : Zasiłki z ubezpieczenia społecznego a najniższe wynagrodzenie pracowników.- Służ.Prac. 1985 nr 5 s.15-16.

Zasiłki rodzinne, chorobowe, macierzyńskie.

276. - : Zmiany w przepisach o zasiłkach rodzinnych.- Służ.Prac. 1983 nr 7/8 s.26-27.

277. MUSZALSKI W.: Problemy systemu zasiłków rodzinnych.- Polit. Społ. 1990 nr 4 s.9-12.

278. - : Zasiłki rodzinne jako czynnik pomocy rodzinie i polityki ludnościowej 1948-1988.- Stud.Demogr. 1989 nr 4 s.3-23, tab. soderż.sum.

279. Nowe zasiłki rodzinne : przepisy według stanu prawnego na dzień 15 marca 1982 r.- Warszawa : Wydaw.Praw., 1982. - 84 s.

280. PERŁO H.: Zasiłek rodzinny a pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.- Służ.Prac. 1989 nr 9 s.17-18.

281. - , WIĘCKOWSKA-MEISNER E.: Propozycje zmian w świadczeniach na rzecz rodziny.- Polit.Społ. 1989 nr 9/10 s.9-10.

M.in. zasiłki rodzinne i wychowawcze.

PIEKUT-BRODZKA B.: Zmiany w systemie świadczeń socjalnych oraz elementy osłonowe płac związane z podwyżką cen w 1988 roku = poz. 368.

M.in. zasiłki rodzinne.

282. PIĘTKA H., MARCIŃSKI M.: Analiza prawidłowości wypłat świadczeń krótkoterminowych realizowanych przez zakłady pracy.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 10 s.3-7, tab.

Dot. zasiłków rodzinnych, chorobowych, macierzyńskich, rekompensat.

283. PRZYBYŁOWSKA W.: Wpływ wzrostu wynagrodzenia na ustalanie wysokości zasiłków rodzinnych i wychowawczych.- Służ.Prac. 1985 nr 3 s.4-6.

284. SOKOLIK Z.: Świadczenia na rzecz rodziny z ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 7 s.32-40, tab.

Zasiłki i renty rodzinne, zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze, świadczenia alimentacyjne, zasiłki pogrzebowe.

285. STASIAK G.: Dokumentacja do wypłaty zasiłków /1-3/.- Służ. Prac. 1987 nr 10 s.24-28, nr 11 s.26-28; 1988 nr 2 s.22-26.

Dot. zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

286. SZYMAŃSKA S.: Niektóre problemy na tle prawa dzieci uczących się do renty rodzinnej.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 7 s.59-63.

287. TRZEBUCHOWSKA E.: Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne.- Służ. Prac. 1989 nr 7/8 s.21-23.

288. Weryfikacja wysokości zasiłków rodzinnych w 1985 roku.- Służ.Prac. 1984 nr 12 s.18.

289. WIĘCKOWSKA-MEISNER E.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego dla członków rodziny oraz dla bezrobotnych.- Służ.Prac. 1990 nr 4 s.8-12.

Zasiłek rodzinny, pielęgnacyjny, macierzyński, świadczenia chorobowe.

Taż, Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 9 s.7-8.

290. Zasiłki rodzinne. Oprac.B.Dąsal.- Zw.Biul.Praw.-Org. 1989 nr 1 s.31-33. = Dąsal B.: Przepisy o ubezpieczeniach społecznych.- Tamże nr 9 s.301-304.

291. Zasiłki rodzinne / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1982. - 27 s. - (Informatory / ZUS).

292. Zasiłki rodzinne : przepisy według stanu prawnego na dzień 1 stycznia 1982 r. / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1982. - 91 s. - Powiel.

Materiał instruktażowy.

293. Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne dla pracowników / oprac. E.Lis, P.Konopielko ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1985. - 39 s. - (Informatory / ZUS).

294. Zasiłki rodzinne, pielęgnacyjne i wychowawcze : wyjaśnienia, komentarze, przykłady ważne dla zakładów pracy, rodzin posiadających dzieci, emerytów i rencistów / "Rzeczpospolita", Zakład Ubezpieczeń Społecznych.- Aktualne, obowiązujące od 1 lutego 1988r. - Warszawa : "Rzeczpospolita", 1988. - 56 s.

---

295. Rozporządzenie M i n. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 4 listopada 1980 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych.- Dz.U. 1989 nr 25 poz. 103. = z dnia 21 stycznia 1981 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych.- Tamże 1981 nr 2 poz.11. = z dnia

22 grudnia 1981 r. w sprawie zasiłków rodzinnych.- Tamże nr 32 poz.191, tab.- Omów.:Brojewski M., Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 5 s. 46-51, tab.; Piasecka-Sobkiewicz M., Prawo i Życie 1982 nr 1 s. 10-11; Makulec A., Służ.Prac. 1982 nr 3 s.17-18, tab. ¤ z dnia 15 marca 1983 r. w sprawie wysokości zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych przysługujących grupom ubezpieczonych.- Dz.U. 1983 nr 15 poz.75. ¤ z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże 1984 nr 4 poz.21, tab.- Omów.: Konopielko P., Służ.Prac. 1984 nr 3 s.18-19, tab.; Lis E., Tamże nr 6 s.24-27, tab. ¤ z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie wysokości zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych przysługujących niektórym grupom ubezpieczonych.- Dz.U. 1984 nr 4 poz.22, tab.- Omów.: Konopielko P., Służ.Prac. 1984 nr 3 s.18-19, tab.; Mondygraf S., Tamże nr 4 s.17-18, tab. ¤ z dnia 6 marca 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Dz.U. 1986 nr 9 poz.50. ¤ Komunikat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 maja 1986 r. /dot. stosowania przepisów rozporządzenia Min.Pracy i Spraw Socjalnych z dnia 6 marca 1986 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych/.- Służ.Prac. 1986 nr 7/8 s.26-27. ¤ Rozporządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 10 kwietnia 1989 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Dz.U. 1989 nr 23 poz. 125. - Omów.: Trzebuchowska E., Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 7/8 s.11-13; Zimakowska-Święcka K., Zw.Biul.Praw.-Org. 1989 nr 7/8 s.272-274. ¤ z dnia 8 stycznia 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Dz.U. 1990 nr 2 poz.13.- Omów.: Dolata A., Służ.Prac. 1990 nr 2 s.30-31. ¤ z dnia 21 października 1991 r. w sprawie uchylenia rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Dz.U. 1991 nr 95 poz.426. ¤ z dnia 23 września 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże nr 87 poz.398.- Toż: Rzeczpospolita 1991 nr 237 : 10 X Ekon.i Prawo s.VIII.

296. Wyjaśnienie nr 2 Min.Pracy i Spraw Socjalnych z dnia 12 stycznia 1982 r. w sprawie stosowania przepisów § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1981 r. w sprawie zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w czasie obowiązywania stanu wojennego.- Mater.Inf. Min.Pr. 1982 nr.3 s.8.

297. Zarządzenie nr 53 M n. S p r a w W e w n ę t r z n y c h z dnia 23 czerwca 1983 r. zmieniające zarządzenie w sprawie dodatku rodzinnego do uposażenia funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i żołnierzy zawodowych.- Dz.Urz.Min.Spraw Wew. 1985 nr 5 poz.8.

298. Zarządzenie Min. S p r a w i e d l i w o ś c i z dnia 29 czerwca 1984 r. w sprawie dodatku rodzinnego i pielęgnacyjnego do uposażenia funkcjonariuszy Służby Więziennej.- Dz.Urz.Min. Sprawied. 1984 nr 5 poz.26, tab.

299. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 23 stycznia 1981 r. zmieniające przepisy w sprawie uznawania poborowych i żołnierzy za jedynych żywicieli rodzin oraz wypłacania zasiłków miesięcznych.- Dz.U. 1981 nr 2 poz.10. # z dnia 12 grudnia 1981 r. w sprawie zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w czasie obowiązywania stanu wojennego.- Tamże nr 29 poz.161. # z dnia 16 sierpnia 1982 r. w sprawie zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową oraz niektórych uprawnień tych żołnierzy w czasie obowiązywania stanu wojennego.- Tamże 1982 nr 26 poz.191.- Zasiłki miesięczne, dzienne. # z dnia 9 maja 1986 r. w sprawie zasiłków rodzinnych na dzieci rolników indywidualnych.- Tamże 1986 nr 21 poz.109. # z dnia 1 lutego 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki.- Tamże 1988 nr 3 poz.16.- Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, wychowawcze, chorobowe i macierzyńskie.- Omów: Przybyłowska W., Służ.Prac. 1988 nr 3 s.10-13, tab.

300. Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1984 r. w sprawie podwyższenia wysokości zasiłków przysługujących żołnierzom i członkom ich rodzin oraz innym osobom z tytułu spełniania obowiązku służby wojskowej.- Monit.Pol. 1984 nr 2 poz.10. # nr 6 z dnia 23 kwietnia 1985 r. zmieniająca uchwałę w sprawie podwyższenia wysokości zasiłków przysługujących żołnierzom i członkom ich rodzin oraz innym osobom z tytułu spełniania obowiązku służby wojskowej.- Tamże 1985 nr 8 poz.67. # nr 102 z dnia 24 czerwca 1986 r. w sprawie wysokości zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązkek łużby wojskowej.- Tamże 1986 nr 18 poz.120. # nr 44

z dnia 30 marca 1987 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wysokości zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej.- Tamże 1987 nr 9 poz. 83. ⁂ nr 24 z dnia 1 lutego 1988 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wysokości zasiłków przysługujących członkom rodzin żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej.- Tamże 1988 nr 3 poz.27.

301. Instrukcja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 marca 1986 r. zmieniająca instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1986 nr 2 poz.4. ⁂ z dnia 15 maja 1986 zmieniająca instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże nr 4 poz.9. ⁂ nr 2 z dnia 31 marca 1987 r. zmieniająca instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże 1987 nr 3 poz.8. ⁂ nr 1 z dnia 16 stycznia 1990 r. zmieniająca instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże 1990 nr 1 poz.1.

302. Komunikat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 lipca 1983 r. w sprawie obliczania dochodu rodziny pracownika przy ustalaniu wysokości zasiłków rodzinnych i wychowawczych w przypadku pobierania emerytury lub renty.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 6 poz.20. ⁂ z dnia 17 lutego 1987 r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego i zasiłków rodzinnych w związku ze zmianą najniższego wynagrodzenia oraz w sprawie wysokości zasiłków wychowawczych.- Tamże 1987 nr 1 poz.4. ⁂ z dnia 21 lutego 1987 r. w sprawie weryfikacji wysokości zasiłków rodzinnych oraz uprawnień i wysokości zasiłków wychowawczych w 1987 r.- Tamże nr 1 poz. 5. ⁂ z dnia 21 stycznia 1989 r. w sprawie przesunięcia terminu weryfikacji wysokości zasiłków rodzinnych i uprawnień do zasiłku wychowawczego.- Tamże 1989 nr 1 poz.2. ⁂ z dnia 20 lutego 1990 r. w sprawie wypłaty przez rejonowe biura pracy zasiłków rodzinnych oraz poświadczania legitymacji ubezpieczeniowych.- Tamże 1990 nr 2 poz.4. ⁂ z dnia 12 czerwca 1990 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże nr 6 poz.17. ⁂ z dnia 10 sierpnia 1990r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku ze zmianą kwoty najniższej emerytury oraz ogłoszeniem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w II kwartale 1990 r.- Tamże nr 9 poz.22.- Zasiłki rodzinne, macierzyńskie i

chorobowe. ⁂ z dnia 5 września 1990 r. w sprawie waloryzacji podstawy wymiaru zasiłków w związku z podwyższeniem kwoty najniższego wynagrodzenia.- Tamże nr 10 poz.26. ⁂ z dnia 3 października 1990 r. w sprawie waloryzacji podstawy wymiaru zasiłków w związku z podwyższeniem kwoty najniższego wynagrodzenia.- Tamże nr 10 poz.29. ⁂ z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku ze zmianą kwoty najniższej emerytury oraz ogłoszeniem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w III kwartale 1990 r. - Tamże nr 11 poz.30.

303. Okólnik nr 26 Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 września 1981 r. w sprawie wyjaśnienia niektórych zagadnień związanych z zasiłkami rodzinnymi oraz zasiłkami wychowawczymi.- Dz. Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1981 nr 4 poz.11. ⁂ nr 20 z dnia 1 lipca 1982 r. w sprawie kontroli dokumentów składanych w celu uzyskania zasiłku rodzinnego.- Tamże nr 4 poz.12.

304. Wyjaśnienie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 czerwczerwca 1983 r. w sprawie prawa do zasiłków rodzinnych w wysokości podwyższonej i zasiłku wychowawczego dla pracownika, który sam lub którego członek jest podatnikiem podatku gruntowego.- Dz.Urz. Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 5 poz.16. ⁂ z dnia 12 marca 1984 r. w sprawie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.- Tamże 1984 nr 4 poz.10. ⁂ z dnia 14 stycznia 1985 r. w sprawie ponownego ustalania wysokości zasiłków rodzinnych i wychowawczych w przypadku przekroczenia więcej niż jednej granicy dochodu.- Tamże 1985 nr 1 poz.3.

305. Zarządzenie nr 16 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 1980 r. zmieniające instrukcję w sprawie wyjaśnienia niektórych przepisów rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w sprawie zasiłków rodzinnych.- Dz.Urz.Zakł. Ubezp.Społ. 1980 nr 3/4 poz.8. ⁂ nr 2 z dnia 2 marca 1981 r. zmieniające instrukcję w sprawie wyjaśnienia niektórych przepisów rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w sprawie zasiłków rodzinnych.- Tamże 1981 nr 2 poz.3. ⁂ nr 2 z dnia 4 stycznia 1982 r. wprowadzające instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych.- Tamże 1982 nr 1 poz. 1. ⁂ nr 13 z dnia 19 lutego 1982 r. zmieniające instrukcję w sprawie zasiłków rodzin-

nych.- Tamże nr 2 poz.8. = nr 10 z dnia 8 kwietnia 1983 r. zmieniające instrukcję w sprawie zasiłków rodzinnych.- Tamże 1983 nr 3 poz.10. = nr 4 z dnia 26 stycznia 1984 r. w sprawie uchylenia niektórych aktów prawnych dotyczących zasiłków rodzinnych.- Tamże 1984 nr 2 poz.6.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

306. ANDRZEJEWSKI M.: Istnienie obowiązku alimentacyjnego jako przesłanka powstania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.- Ruch.Praw. 1985 z.1 s.95-109.

PIEKUT-BRODZKA D.: Zmiany w systemie świadczeń socjalnych oraz elementy osłonowe płac związane z podwyżką cen w 1988 roku = poz. 368.

307. SMYCZYŃSKI T.: Alimentacja członków rodziny w świetle systemu zabezpieczenia społecznego / Polska Akademia Nauk. Instytut Państwa i Prawa. - Wrocław : Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1989. - 280 s. - Bibliogr. s.272-278.

Rec.: Miśko-Iwanek K., Polit.Społ. 1990 nr 4 s.34-35.

308. SZEMPLIŃSKA E.: Swiadczenia alimentacyjne dla dzieci żołnierzy.- Służ.Prac. 1987 nr 1 s.11.

Ubezpieczenia społeczne i świadczenia socjalne = poz.63.

Z.2 t.2.- Z treści: Homa-Kosakowska K.: Fundusz alimentacyjny w latach 1975-1987.

Zob. też poz.284.

---

309. Ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o zmianie ustawy o funduszu alimentacyjnym.- Dz.U. 1990 nr 90 poz.528.

Omów.: Kabas A., Służ.Prac. 1991 nr 2 s.6-8.

310. Obwieszczenie Min. P r a c y i P o l i t y k i S o c j a l n e j z dnia 18 kwietnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym.- Dz.U. 1991 nr 45 poz.200.

311. Rozporządzenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 6 marca 1986 r. w sprawie ustalania wysokości dochodu uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.- Dz.U. 1986 nr 9 poz.51. ≈ Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Sprawiedliwości z dnia 6 marca 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego.- Tamże nr 9 poz.52. ≈ z dnia 30 marca 1987 r. w sprawie wysokości dochodu uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wysokości tych świadczeń.- Tamże 1987 nr 10 poz.67. ≈ z dnia 1 lutego 1988 r. w sprawie wysokości dochodu uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wysokości tych świadczeń.- Tamże 1988 nr 3 poz.28. ≈ z dnia 12 września 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości dochodu uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wysokości tych świadczeń.- Tamże nr 34 poz.265.

312. Uchwała nr 64 R a d y M i n i s t r ó w z dnia 23 kwietnia 1985 r. w sprawie częściowego uwzględnienia wzrostu wydatków z tytułu podwyżek cen artykułów żywnościowych niektórym osobom pobierającym świadczenia z funduszu alimentacyjnego.- Monit.Pol. 1985 nr 8 poz.65. ≈ nr 22 z dnia 6 marca 1986 r. w sprawie częściowego uwzględniania wzrostu wydatków z tytułu podwyżek cen niektórym osobom pobierającym świadczenia z funduszu alimentacyjnego.- Tamże 1986 nr 7 poz.46. ≈ nr 40 z dnia 30 marca 1987 r. w sprawie częściowego uwzględnienia wzrostu wydatków z tytułu podwyżek cen niektórym osobom pobierającym świadczenia z funduszu alimentacyjnego.- Tamże 1987 nr 9 poz.79. ≈ nr 16 z dnia 1 lutego 1988 r. w sprawie częściowego uwzględnienia wzrostu wydatków z tytułu podwyżek cen niektórym osobom pobierającym świadczenia z funduszu alimentacyjnego.- Tamże 1988 nr 3 poz.19.

313. Komunikat Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 21 marca 1986 w sprawie zmiany przepisów określających warunki nabywania uprawnień do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1986 nr 3 poz.7.

314. Wytyczne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 sierpnia 1984 r. w sprawie obowiązków zakładów pracy będących jednostkami gospodarki uspołecznionej w przypadku utraty uprawnień do zasiłku rodzinnego przez osoby pobierające z oddziału ZUS świadczenia z funduszu alimentacyjnego.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1984 nr 7 poz. 18.

V. UBEZPIECZENIA EMERYTALNO-RENTOWE

1. Granica wieku emerytalnego

315. CHRUPEK K.: Emeritus znaczy zasłużony.- Kob.i Życie 1980 nr 46 s.16, il.

Problem obniżenia granicy wieku emerytalnego w Polsce.

316. GRABIEC K.: Czy profesor musi iść na emeryturę.- Życie Szk.Wyż. 1989 nr 10 s.13-16, tab.

HOFFMAN I.: Konferencja nt. Kobieta w wieku emerytalnym = poz. 340.

M.in. granica wieku emerytalnego.

317. IŻYK W.: Ludzie starsi w młodej aglomeracji przemysłowej.- Polit.Społ. 1982 nr 7 s.15-18, tab.

M.in. emerytury, wcześniejsze przechodzenie na emeryturę, domy pomocy społecznej.

318. - : Ludzie starzy w aglomeracji wrocławskiej.- Pr.Zabezp. Społ. 1983 nr 1 s.32-37, tab.

M.in. emerytury i problemy wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, świadczenia z tytułu pomocy społecznej.

319. SZYSZKOWSKI J.: Wiek naukowej kadry kierowniczej a emerytura /artykuł dyskusyjny/.- Życie Szk.Wyż. 1989 nr 11 s.31-36.

320. URBANIAK B.: Emerytura czy dalsza praca?- Polit.Społ. 1987 nr 8 s.8-10.

Wyniki badań z 1986 r. przeprowadzonych na terenie Łodzi dot. przeciętnego poziomu wieku oraz stażu pracy w momencie przyznania świadczeń emerytalnych.

321. URBANIAK B.: Wiek emerytów i czas ich przebywania na emeryturze.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 7 s.27-33, tab.

M.in. wcześniejsze odejścia na emeryturę, zatrudnienie emerytów.

---

322. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.- Dz.U. 1983 nr 8 poz.43.

2. Podstawowy system emerytalno-rentowy

323. BANASZKIEWICZ B.: Uwagi o ustawie emerytalnej po trzech latach.- Wieś Współcz. 1980 nr 12 s.56-62.

324. BARAN K., BĄCZKOWSKI A.: Prawnospołeczne problemy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Z Probl. Prawa Pr.UŚl. 1987 t.8 s.46-84 rez.rés.

325. BROJEWSKI M.: Emerytury przysługujące na podstawie nowej ustawy emerytalnej.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 8 s.41-53.

326. - : Podwyżki emerytur i rent.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 4 s.51-53.

327. - : Podwyższenie emerytur i rent.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 6 s.47-50, tab.

328. - : Świadczenia emerytalno-rentowe z tytułu zatrudnienia w kraju i za granicą.- Pr.Zabezp.Społ. 1980 nr 10 s.43-48, tab.

329. BRZOZOWSKI L.: Dostosowywanie wysokości emerytur i rent do zmieniających się warunków ekonomicznych.- Służ.Prac. 1981 nr 13 s.15-16.

330. - : Podstawa wymiaru emerytury i renty radcy prawnego.- Służ.Prac. 1986 nr 2 s.11-13.

331. CIEPLIŃSKI M.: Realizacja postulatów dotyczących ubezpieczeń społecznych.- Służ.Prac. 1981 nr 12 s.6-8.

Emerytury i renty.

332. - : Zakres ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Służ.Prac. 1983 nr 2 s.9-10.

333. CIUMAN K.: Funkcjonowanie funduszu emerytalnego.- Zesz. Nauk.AE Krak. 1980 nr 125 s.87-104, tab. rez.sum.

334. DUDEK A.: Ustalenie uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych na podstawie ustawy z dnia 14 XII 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin : referat na konferencję ekonomistów na temat rozliczeń przedsiębiorstw z budżetem / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Terenowa Rada Koordynacyjna w Gliwicach. - Gliwice : PTE, 1983. - 28 s.

335. Emerytury: ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin / wprow.T.Radziński.- Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1983.- 88 s.

336. FREJTAK S.: Ubezpieczenie: umowa czy filantropia?- Ochr. Pr. 1989 nr 8 s.4-6.

Ubezpieczenie społeczne.

337. HEBDZYŃSKA B.: Podwyżki emerytur i rent.- Służ.Prac. 1985 nr 4 s.3-5, tab. ≈ Taż: Podstawa wymiaru emerytur i rent.- Tamże nr 7/8 s.12-15.

338. - : Wyjaśnienia Departamentu Ubezpieczeń Społecznych.- Służ.Prac. 1984 nr 1 s.12-13. ≈ Taż: Wyjaśnienia Departamentu Ubezpieczeń Społecznych dotyczące ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.- Tamże nr 3 s.19-20. ≈ Taż: Wyjaśnienia Departamentu Ubezpieczeń Społecznych Ministerstwa Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.- Tamże 1985 nr 5 s.17-19; 1986 nr 3 s.4-6.

339. HEBDZYŃSKA B., RADZIŃSKI T.: Pracownicza emerytury i renty: pytania i odpowiedzi. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1985. - 296 s.

Szczegółowe omówienie ustawy z 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin wraz z rozwiązaniami zawartymi w aktach wykonawczych do ustawy. Publikacja zawiera aneks omawiający rozporządzenie RM z 1 IV 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, które opublikowane zostało w Dz.U. nr 18 poz.77 z 1985 r. Tekst całej publikacji ujęto w formie pytań i odpowiedzi.

340. HOFFMAN I.: Konferencja nt."Kobieta w wieku emerytalnym".- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 12 s.26-28.

M.in. emerytury i renty, warunki bytu kobiet starszych, elastyczność wieku emerytalnego kobiet.

341. JAKUBIAK A.: Okresy zatrudnienia.- Służ.Prac. 1983 nr 2 s.10-11.

Okresy zatrudnienia uwzględniane przy obliczaniu emerytur.

342. - : Potrącenia i egzekucja ze świadczeń emerytalno-rentowych.- Służ.Prac. 1983 nr 4 s.7-9.

Regulacja prawna.

343. JANUSZEK Z.: Nowy etap w systemie zaopatrzenia emerytalno-rentowego.- Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 11/12 s.1-6.

344. - : Podwyżki emerytur i rent.- Służ.Prac. 1981 nr 1 s.26-28.

345. - : Reforma systemu emerytalno-rentowego.- Służ.Prac. 1983 nr 2 s.3-4.

346. JĘDRASIK-JANKOWSKA I.: Niektóre problemy prawa do emerytury w ujęciu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 1 s.17-25.

347. - : Pojęcie nienależnego świadczenia w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 7 s.7-16.

348. JOŃCZYK J.: Reforma prawa emerytalno-rentowego.- Państ.i Prawo 1983 z.8 s.3-16.

349. - : Ubezpieczenie dyrektora.- Zarządzanie 1984 nr 9. s.48-49.

Status ubezpieczeniowy dyrektora przedsiębiorstwa.

350. KALINOWSKI J.: Le.régime polonais des pensions des travailleurs après la reforme de 1982. - Rev.Int.Secur.Soc. 1983 nr 3 s. 368-381.

Powszechny system emerytalny w Polsce po reformie z 1982 r.

Omówienie głównych założeń polskiej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin /z 14 grudnia 1982 r./. Głównymi celami ustawy była poprawa sytuacji materialnej emerytów i rencistów /likwidacja tzw.starego portfela świadczeń/, korzystniejsze zasady wymiaru świadczeń, uwzględnianie w większej mierze stażu pracy, stworzenie zachęty do kontynuowania aktywności zawodowej, a także wprowadzenie waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych. Autor omawia szczegółowo polskie przepisy w zakresie ubezpieczeń emerytalno-rentowych.

351. KASPEREK-HOPPE M.: System rent i emerytur.- Zesz.Nauk.AE Pozn.Ser.I 1987 z.145 s.77-92, tab.sum.rez.

352. KONDRACKI P.T.: Poradnik o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin: stan prawny na dzień 1 marca 1991 r. / Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : OPO, 1991. - 112 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe / OPO ; z.37).

353. Korekty podwyżek świadczeń emerytalno-rentowych w 1988 roku.- Służ.Prac. 1988 nr 5 s.5-6.

354. LENCZEWSKI A.: Uprawnienia do wzrostu emerytur dla pracowników budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych.- Służ.Prac. 1985 nr 3 s.19-20.

355. MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Powszechne ubezpieczenie emerytalne: aspekty ekonomiczne i problemy finansowania. - Warszawa : Państ. Wydaw.Ekon., 1983. - 164 s. - Tabele, bibliogr. s.159-160.

Rec.: Marzec D., Górnośl.Stud.Socjol. 1984 t.17 s.194-197;

Szymański K.R., Probl.Rodz. 1984 nr 1 s.60-61.

Głównym celem pracy jest ukazanie możliwości i potrzeby wykorzystania finansów do świadomego kształtowania ubezpieczeniowych stosunków podziału w kierunku pełniejszego zaspokajania potrzeb ludności. Szczególną uwagę poświęcono powszechnemu ubezpieczeniu emerytalnemu. Rozdział 1 przedstawia kontrowersje dotyczące istoty ubezpieczenia społecznego. Powstają one wokół tendencji odchodzenia od klasycznej formuły pojęciowej i usytuowania ubezpieczenia społecznego w ogóle, a ubezpieczenia emerytalnego w szczególności, w obrębie zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczenie emerytalne uznać należy za integralną część ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego. W rozdziale 2 omówiony jest system pieniężnych świadczeń emerytalnych. W pozostałych rozdziałach sprecyzowana została aparatura pojęciowa finansów systemu i funduszów ubezpieczenia społecznego, określone jego źródła oraz metody wyodrębniania go z dochodu narodowego.

356. MAŁYSZ F.: Potrącenia i egzekucja ze świadczeń emerytalno-rentowych.- Ochr.Pr. 1984 nr 4 s.10-12.

357. - : Zawieszenie oraz zmniejszenie świadczeń emerytalno-rentowych.- Ochr.Pr. 1986 nr 5 s.24-25 bibliogr.3 poz.

358. MAŃKOWSKI M.: Przepisy szczególne dotyczące świadczeń dla niektórych grup osób.- Służ.Prac. 1983 nr 2 s.11-12.

Emerytury i renty.

359. MUSZALSKI W.: Szczególne uprawnienia pracowników administracji państwowej w zakresie ubezpieczenia społecznego.- Org. Met. 1986 nr 7 s.16-17.

360. NOWAK J.: Przeliczanie wynagrodzeń dla ustalania podstaw wymiaru emerytury.- Służ.Prac. 1981 nr 16/17 s.10-14, tab.

361. Nowe emerytury i renty pracownicze: ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Warszawa : Wydaw.Praw., 1983. - 64 s. - Tabele.

362. NOWIŃSKA G.: Nowe zasady obliczania podstawy wymiaru emerytur i rent.- Służ.Prac. 1991 nr 1 s.3-7, tab.

363. - : Podstawa wymiaru emerytur i rent.- Służ.Prac. 1986 nr 9 s.6-12.

364. NOWIŃSKA G.: Podstawa wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych.- Służ.Prac. 1983 nr 3 s.3-5.

Wg ustawy z 14 XII 1982 r.

365. NOWOGÓRSKA-KUŹNIK H.: Renta uzupełniająca z zakładu pracy - na tle zmian w przepisach o ubezpieczeniach społecznych.- Służ.Prac. 1981 nr 6 s.9-10.

366. OSTERWA J.: Abc emeryta i rencisty. - Warszawa : Wydaw. Praw., 1985. - 154 s. - (Prawo dla Każdego). - Tabele, bibliogr. 36 poz.

Książka "ABC emeryta i rencisty" jest próbą zbliżenia ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin do szerokiego kręgu czytelników. Adresowana jest nie tylko do emerytów i rencistów, lecz także do tych, którzy w przyszłości będą korzystali z tych świadczeń. Całość zagadnienia ujęto w 240 pytań i odpowiedzi z przykładami.

367. PIASECKA-SOBKIEWICZ M.: I ty zostaniesz emerytem.- Prawo i Życie 1985 nr 31 s.1,4-5.

Realizacja reformy systemów emerytalno-rentowych.

368. PIEKUT-BRODZKA D.: Zmiany w systemie świadczeń socjalnych oraz elementy osłonowe płac związane z podwyżką cen w 1988 roku.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 4/5 s.32-38, tab. = Bubeła A.: Zmiany w ubezpieczeniach społecznych od 1 stycznia 1988 r.- Służ.Prac. 1988 nr 4 s.13-17.

M.in. świadczenia emerytalno-rentowe, zasiłki rodzinne, fundusz alimentacyjny.

369. PŁAWUCKA H.: Społeczno-prawne problemy świadczeń rentowych dla ludzi starszych.- Acta Univ.Wratisl.Prawo 1986 t.135 s.63-94.

370. Podstawowe kierunki zmian systemu emerytalno-rentowego.- Służ.Prac. 1981 nr 2 s.14-19.

371. Problemy ubezpieczenia emerytalno-rentowego : I Krajowa Konferencja Polskiego Stowarzyszenia Ubezpieczenia Społecznego. Poznań, maj 1987 / Polskie Stowarzyszenie Ubezpieczenia Społecznego. - Poznań : Pol.Stow.Ubezp.Społ., 1987. - 102 s. : wykr. - Tabele.

Treść: Jackowiak C.: Podstawowe założenia reformy ubezpieczeń emerytalno-rentowych.- Jończyk J.: Ubezpieczenie emerytalne - problemy organizacyjno-finansowe.- Sypniewski Z.; Trepiński B.: Emerytura.- Orczyk J., Żukrowski M.: Formuła wymiaru emerytury - przesłanki i skutki na tle porównawczym.- Pławucka H.: Społeczno-prawne problemy inwalidztwa i świadczeń inwalidzkich.- Kukawka B., Żukowski M.: Sprawozdanie z dyskusji.

Omów.: Żukowski M., Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 10/11 s.39-43.

372. Przepisy o zaopatrzeniach emerytalnych podstawowe i wykonawcze / oprac.T.Wasylecki. - Warszawa : Wydaw.Praw., 1981. - 1012 s.

373. RADZIŃSKI T.: Nowa ustawa emerytalna.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 1 s.1-14, tab.

374. - : Zaopatrzenie emerytalne pracowników i ich rodzin / Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : TNOiK, 1984. - 199 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe).

Omów. ustawy z 14 XII 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz aktów wykonawczych do tej ustawy.

375. - : Zasady wliczania zasiłku chorobowego do podstawy wymiaru emerytury i renty.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 4/5 s.76-80.

376. RYMUSZKO M.: Obywatele drugiej kategorii.- Prawo i Życie 1981 nr 3 s.1,6-7.

Sytuacja bytowa emerytów i rencistów oceniana przez pryzmat bezpieczeństwa socjalnego. Ostatnie decyzje o podwyższeniu rent i emerytur.

377. SŁOMA K., KACZMAREK E., JASKULSKI Z.: Pieniężne świadczenia socjalne dla pracowników i członków ich rodzin od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zakładów pracy : stan prawny na dzień 30 IX 1990 r. / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Zakład Szkolenia Ekonomicznego w Poznaniu. - Poznań : PTE, 1990. - 186 s. - Bibliogr. 11 poz.

Zaopatrzenie emerytalne pracowników i ich rodzin, świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

378. SUROWSKA M.: Z problematyki zbiegu świadczeń emerytalno-rentowych na tle przepisów obowiązujących od 1 I.1983 r. - Pr.

Zabezp.Społ. 1985 nr 2 s.61-67. * Taż: Zbieg świadczeń emerytalno-rentowych na tle odrębnych systemów emerytalnych obowiązujących od 1 I 1983 r. - Tamże nr 4/5 s.71-77.

379. - : Zasady zawieszania lub zmniejszania świadczeń emerytalno-rentowych.- Pr.Zabezp.Społ. 1986 nr 3 s.57-63.

380. SYPNIEWSKI Z.: Starość jako ryzyko ubezpieczeniowe.- Stud. Praw. 1987 z.4 s.33-62.

Nabywanie uprawnień emerytalnych.

381. - : Struktura pieniężnych świadczeń emerytalnych.- Pr. Zabezp.Społ. 1986 nr 7 s.11-21.

382. SZAPIEL R.: Zmiana niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Służ.Prac. 1989 nr 7/8 s.17-20.

383. SZELIGA Z.: Co to jest emerytura?- Polityka 1987 nr 3 s.5.

Przyjęcie fałszywej definicji emerytury i wynikające z niej konsekwencje.

384. ŚMIŚNIEWICZ-PODGÓRSKA T.: Najniższe emerytury i renty.- Służ.Prac. 1983 nr 4 s.6-7.

Wg ustawy z dnia 14 XII 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

385. ŚWIĄTKOWSKI A.: Uprawnienia emerytalne i rentowe pracowników i ich rodzin. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1985. - 312 s.

Uchwalenie przez Sejm PRL w dniu 14 grudnia 1982r. ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin stanowiło ważne wydarzenie w sferze ubezpieczeń społecznych i w polityce społecznej w Polsce. Zmiany w regulacji prawnej wprowadzone tą ustawą dotyczą zakresu, rodzajów i poziomu świadczeń emerytalno-rentowych. Zmiany w wysokości świadczeń spowodowane były wprowadzeniem w nowych przepisach emerytalno-rentowych mechanizmu rewaloryzacji świadczeń. W ustawie tej wprowadzono także nowe rozwiązania w zakresie ustalania uprawnień i postępowania w sprawach świadczeń oraz wypłaty tych świadczeń.

386. TYMOREK K.: Wyjaśnienia Departamentu Ubezpieczeń Społecznych Ministerstwa Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.- Służ.Prac. 1987 nr 10 s.21-24. * Taż: Wyjaśnienia dotyczące ubezpieczeń społecznych.- Tamże 1988 nr 4 s.17-21, nr 6 s.11-14, nr 12 s.16-19.

Dot.emerytur i rent.

387. TYMOREK K.: Zasady wliczania do podstawy wymiaru emerytury lub renty nagrody z zakładowego funduszu nagród.- Służ.Prac. 1984 nr 3 s.22.

388. URBANIAK B.: Pożądany poziom emerytury w opinii osób w wieku przedemerytalnym.- Polit.Społ. 1988 nr 7 s.15-17, tab. ✱ Taż: Opinie pracowników w okresie przedemerytalnym na temat emerytury.- Stud.Socjol. 1988 nr 3 s.271-284, tab.

389. UŚCIŃSKA G.: Rozwiązania szczególne dla niektórych grup ubezpieczonych w systemie pracowniczego ubezpieczenia społecznego / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1990. - 27 s. - (Ekspertyzy - Informacje / IPiSS ; 9).

Szczególne uprawnienia w zakresie świadczeń emerytalnych i inwalidzkich oraz szczególne uprawnienia w okresie choroby.

390. - : Szczególne uprawnienia pracowników wynikające z prawa ubezpieczeń społecznych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1989. - 4 s. + 16 k. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 3).

Szczególne uprawnienia w zakresie świadczeń emerytalnych oraz w okresie choroby.

391. WIKTOROW A.: Emerytury i renty bieżące a nowo przyznane.- Polit.Społ. 1985 nr 4 s.15-18, tab.

392. - : "Od państwa" czyli z własnej kieszeni.- Życie Gosp. 1990 nr 21 s.6. ✱ Taż: Państwo nie Janosik. Rozm. B.Bąkowska. - Życie Warsz. 1990 nr 168 : 21-22 VII s.3.

393. - : Struktura emerytur i rent w latach 1960-1980.- Polit. Społ. 1986 nr 8 s.4-6.

394. - : Zmiany poziomu i struktury rent i emerytur / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1980. - 118 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.4). - Tabele.

Celem pracy było przedstawienie czynników wpływających na wysokość wypłacanych emerytur i rent. Do najważniejszych z nich należały: rok przyznania świadczenia, system, z którego świadczenie było wypłacane, cechy świadczeniobiorcy - wiek, płeć, staż pracy. Przeanalizowano zmiany w wysokości wypłacanych świadczeń od roku 1961 do I kwartału 1978 r. Próba badawcza została tak dobrana, aby

otrzymać reprezentacyjne dane dla poszczególnych systemów emerytalno-rentowych, a na ich podstawie obliczyć dane dla Polski ogółem. Badaniem nie zostały objęte systemy emerytalno-rentowe dla żołnierzy zawodowych, milicji, kolejarzy, indywidualnych rolników z ustawy z 1977 r. oraz renty i emerytury zagraniczne.

395. - : Zmiany poziomu i struktury rent i emerytur / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1980. - 13 s. - (Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 4).

396. WINIEWSKI M.: W głąb systemu emerytalnego.- Życie Gosp. 1980 nr 24 s.1,8, tab.

397. WYCZAŃSKA B.: Zmiany w poziomie emerytur i rent w 1988 roku.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 7 s.30-33, tab.

398. - : Zmiany w przepisach emerytalno-rentowych w 1990 roku.- Pr.Zabezp.Społ. 1990 nr 7-9 s.60-66, tab.

399. Wyjaśnienia Departamentu Ubezpieczeń Społecznych dotyczące nieuwzględniania w podstawie wymiaru emerytur i rent nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych, ekwiwalentów za urlop oraz nagród związanych z uroczystym dniem. - Służ.Prac. 1991 nr 7/8 s.24-25.

400. Wyjaśnienia do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz do niektórych przepisów wykonawczych / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1988. - 70 s.

401. Założenia projektu ustawy o nowym systemie emerytalno-rentowym.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 5 s.11-15. * Stępień B.: Projekt ustawy o nowym systemie emerytalno-rentowym - co dalej? - Tamże nr 9 s.5-7.

402. ZARYCHTA H.: System emerytalno-rentowy w Polsce w świetle polityki społecznej i problemy jego doskonalenia.- Acta UL Politol. 1984 z.11 s.49-71, tab. sum.

403. ZIELIŃSKI T.: Ubezpieczenie społeczne pracowników i ich rodzin / Uniwersytet Jagielloński. Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej. - Kraków : UJ, 1987. - 160 s. -(Skrypty uczelniane / UJ ; nr 561).

404. ZIMAKOWSKA-ŚWIĘCKA K.: Jeszcze raz o podstawie wymiaru emerytur i rent pracowników służby zagranicznej.- Służ.Prac. 1984 nr 9 s.4-6, tab.

405. ZWIERZCHOWSKA B.: Podwyżki świadczeń emerytalno-rentowych w 1988 roku.- Służ.Prac. 1988 nr 3 s.7-10.

406. ŻUKOWSKI M.: Projekt ustawy emerytalnej na tle typów systemów emerytalnych.- Polit.Społ. 1991 nr 8 s.12-14.

---

407. Uchwała Sejmu Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 28 kwietnia 1990 r. w sprawie przebudowy systemu świadczeń emerytalno-rentowych oraz w sprawie emerytur i rent.- Monit.Pol. 1990 nr 18 poz.137.

408. Ustawa z dnia 31 lipca 1981 r. o zmianie ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. - Dz.U. 1981 nr 20 poz.100. z dnia 27 lutego 1982 r. o zmianie ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Tamże nr 7 poz.62.

409. Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Dz.U. 1982 nr 40 poz.267.

Toż: Zw.Biul.Praw.-Org. 1990 nr 10 s.194-209.

Tekst uporządkowany na dzień 16 sierpnia 1990 r. uwzględniający wszystkie zmiany.

410. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. o przyspieszeniu terminu wypłaty ostatniej raty podwyżki emerytur i rent.- Dz.U. 1984 nr 3 poz.12.

411. Ustawa z dnia 30 stycznia 1986 r. o podwyższeniu emerytur i rent w 1986 r. - Dz.U. 1986 nr 1 poz.1.

412. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym i o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego.- Dz.U. 1989 nr 35 poz.190.

413. Ustawa z dnia 9 lutego 1990 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.- Dz.U. 1990 nr 10 poz.61. " z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Tamże nr 36 poz.206.- Omów.: Nowogórska-Kuźnik H., Służ.Prac. 1990 nr 7/8 s.3-10, tab.; Kowalczyk E., Tamże nr 9 s.15-19. " z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz ustawy o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Dz.U. 1990 nr 66 poz.390.

414. Ustawa z dnia 14 grudnia 1990 r. o rewaloryzacji emerytur i rent dla osób, które ukończyły 80 lat oraz o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Dz.U. 1990 nr 92 poz.540.

415. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zmianie niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym.- Dz.U. 1991 nr 110 poz.474.

416. Obwieszczenie Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 7 sierpnia 1985 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 marca 1983 r. w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Dz.U. 1985 nr 40 poz.197. " z dnia 11 lutego 1989 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent. - Tamże 1989 nr 11 poz.63. " z dnia 28 stycznia 1991 r. w sprawie przeciętnej rocznej wysokości emerytury podstawowej w latach 1983-1990.- Monit.Pol. 1991 nr 4 poz.23.

417. Rozporządzenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 28 lipca 1982 r. w sprawie podwyższenia emerytur dla niektórych pracowników zatrudnionych w stoczniach morskich.- Dz.U. 1982 nr 24 poz.175. " z dnia 31 grudnia 1987 r. w sprawie szczegółowych zasad obliczania i wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże 1988 nr 2 poz.7. - Dot.emerytur i rent. " z dnia 13 czerwca 1988 r. w sprawie zasad wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych w zbiegu ze świadczeniami o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych.- Tamże nr 21 poz.151. " z dnia 13 lipca 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wskaźnika indywidualnego wymiaru świadcze-

nia emerytalno-rentowego.- Tamże 1990 nr 49 poz.290. " z dnia 25 września 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń.- Tamże nr 68 poz.402.

418. Wyjaśnienie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 23 października 1982 r. w sprawie wypłacania przez zakłady pracy zaliczek na poczet emerytur i rent oraz w sprawie sytuacji prawnej osób, które podjęły pracę w związku z odmową przyznania im świadczeń emerytalno-rentowych.- Służ.Prac. 1982 nr 11 s.30-31.

419. Zarządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie sposobu przeliczania emerytur i rent w związku z wprowadzeniem podatku dochodowego od osób fizycznych.- Monit.Pol. 1991 nr 46 poz.326, tab.

420. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 6 września 1980 r. w sprawie podwyższenia niektórych emerytur i rent.- Dz.U. 1980 nr 22 poz.84. " z dnia 16 grudnia 1980 r. w sprawie dalszego podwyższenia niektórych emerytur i rent.- Tamże nr 28 poz.124. " z dnia 16 grudnia 1980 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zawieszania prawa do emerytury lub renty.- Tamże nr 28 poz.125. " z dnia 30 grudnia 1980 r. w sprawie emerytur dla kierowców niektórych pojazdów mechanicznych.- Tamże nr 28 poz.128.- Omów.: Lenczewski A., Rogulski S., Służ.Prac. 1981 nr 3 s.20. " z dnia 24 sierpnia 1981 r. w sprawie warunków wymaganych do uzyskania emerytury przez niektórych pracowników zatrudnionych w portach morskich.- Dz.U. 1981 nr 22 poz.111. " z dnia 7 września 1981 r. w sprawie najniższych emerytur i rent.- Tamże nr 24 poz. 129.- Omów.: Piasecka-Sobkiewicz M., Prawo i Życie 1981 nr 45 s.6; zk), Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 1/2 s.43-45. - Toż: Mater.Inf.Min.Pr. 1982 nr 3 s.4-5.- Omów.: Hildebrandt Z., Lenczewski A., Służ. Prac. 1982 nr 1/2 s.36-38. " z dnia 26 lipca 1982 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zawieszenia prawa do emerytury lub renty.- Tamże nr 24 poz.170.- Omów.: (mb), Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 8/9 s.72-74; /Tymorek K./ K.T., Służ.Prac. 1982 nr 10 s.9-10. " z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie najniższych emerytur i rent.- Dz.U. 1983 nr 8 poz.44. " z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie kwot

emerytur i rent wolnych od potrąceń i egzekucji.- Tamże nr 8 poz. 45. ∗ z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń.- Tamże nr 10 poz.49.- Omów.: Małysz F., Ochr.Pr. 1983 nr 12 s.7-9. ∗ z dnia 7 marca 1983 r. w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Dz.U. 1983 17 poz.80. ∗ z dnia 16 stycznia 1984 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Tamże 1984 nr 3 poz.14. ∗ z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.- Tamże 1985 nr 18 poz.77. ∗ z dnia 5 kwietnia 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytur lub renty.- Tamże nr 21 poz.95.- Toż: Zw.Biul.Praw. Org. 1985 nr 7/8 s.304-305.- Omów.: Tymorek K., Służ.Prac. 1985 nr 6 s.26-27. ∗ z dnia 20 stycznia 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kwot najniższych emerytur i rent.- Dz.U. 1986 nr 2 poz.12. ∗ z dnia 30 stycznia 1986 r. w sprawie szczegółowych zasad waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych.- Tamże nr 2 poz. 14. ∗ z dnia 6 marca 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Tamże nr 9 poz.47. ∗ z dnia 17 sierpnia 1987 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Tamże 1987 nr 26 poz.144. ∗ z dnia 23 grudnia 1987 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kwot najniższych emerytur i rent.- Tamże nr 40 poz.232. ∗ z dnia 1 lutego 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Tamże 1988 nr 3 poz.15. ∗ z dnia 12 września 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najniższych emerytur i rent.- Tamże nr 33 poz.251. ∗ z dnia 12 września 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągania wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty.- Tamże nr 33 poz.252. ∗ z dnia 17 października 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.- Tamże nr 36 poz.283.- Omów.: Rzeczpospolita 1988 nr 283 : 6 XII s.4. ∗ z dnia 2 lutego 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najniższych emerytur i rent.- Dz.U. 1989 nr 4 poz.26. ∗ z dnia 15 czerwca 1989 r. w sprawie podwyższenia świadczeń emerytalno-ren-

towych od dnia 1 lipca 1989 r.- Tamże nr 38 poz.208. ꝛ z dnia 30 sierpnia 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podwyższenia świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 lipca 1989 r. - Tamże nr 50 poz.292.- Toż: Rzeczpospolita 1989 nr 203 : 1 IX s.4. ꝛ z dnia 16 października 1989 r. w sprawie zwiększenia świadczeń emerytalno-rentowych.- Dz.U. 1989 nr 56 poz. 333. ꝛ z dnia 9 listopada 1989 r. w sprawie podwyższenia świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 października 1989 r.- Tamże nr 61 poz.362. ꝛ z dnia 12 stycznia 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podwyższania świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 lipca 1989 r.- Tamże 1990 nr 3 poz.17. ꝛ z dnia 19 stycznia 1990 r. w sprawie zwiększania świadczeń emerytalno-rentowych.- Tamże nr 4 poz.24. ꝛ z dnia 8 lutego 1990 r. w sprawie podwyższenia świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 stycznia 1990 r. - Tamże nr 9 poz.52. ꝛ z dnia 2 lipca 1990 r. w sprawie wypłaty zaliczek na poczet waloryzacji emerytur i rent.- Tamże nr 45 poz.261. ꝛ z dnia 5 października 1990 r. zmieniające niektóre przepisy w sprawie ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.- Tamże nr 71 poz.418.- Toż; Rzeczpospolita 1990 nr 248: 24 X s.4. ꝛ z dnia 22 listopada 1990 r. w sprawie przygotowania do rewaloryzacji emerytur i rent.- Dz.U. 1990 nr 83 poz.484, tab.

421. Uchwała nr 35 Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie niektórych okresów zaliczanych do okresów zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Monit.Pol. 1983 nr 13 poz.78. ꝛ nr 7 z dnia 16 stycznia 1984 r. w sprawie świadczenia pieniężnego dla niektórych emerytów i rencistów.- Tamże 1984 nr 2 poz.9. ꝛ nr 27 z dnia 4 marca 1985 r. w sprawie podwyższenia niektórych emerytur i rent.- Tamże 1985 nr 4 poz.29, tab.- Omów.: Piasecka-Sobkiewicz M., Prawo i Życie 1985 nr 14 s.4-5, il.tab. ꝛ nr 142 z dnia 22 września 1986 r. w sprawie niektórych okresów zaliczanych do okresów zatrudnienia w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.- Dz.U. 1986 nr 30 poz.214. ꝛ nr 19 z dnia 1 lutego 1988 r. w sprawie podwyższenia emerytur i rent.- Tamże 1988 nr 3 poz.22. ꝛ nr 47 z dnia 14 marca 1988 r. zmieniające uchwałę w sprawie podwyższenia emerytur i rent.- Tamże nr 9 poz.76. ꝛ nr 180 z dnia 17 października 1988 r. w sprawie dodatkowej podwyżki emerytur i rent.- Tamże nr 30 poz.264. ꝛ nr 13 z dnia 13 lutego 1989 r. w sprawie podwyżki emerytur i rent przyznanych w 1988 r.- Tamże 1989 nr 3 poz.28.

422. Obwieszczenie Prezesa T r y b u n a ł u K o n s t y t u c y j n e g o z dnia 30 września 1989 r. o utracie mocy obowiązującej niektórych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1986 r. w sprawie szczegółowych zasad waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych.- Dz.U. 1989 nr 57 poz.345.

423. Komunikat Prezesa Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 7 sierpnia 1986 r. w sprawie wysokości średniej płacy w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia przemysłu wydobywczego za rok 1985.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1986 nr 6 poz.13. " z dnia 15 lutego 1991 r. w sprawie wykazu kwot wynagrodzenia dyrektora generalnego w ministerstwach i urzędach centralnych w latach 1978-1990.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 1 poz.3. " z dnia 30 lipca 1991 r. w sprawie wykazu kwot wynagrodzenia dyrektora generalnego w ministerstwach i urzędach centralnych w okresie od 1 października do 31 grudnia 1990 r.- Tamże nr 4 poz.11.

Dane kwoty stanowią podstawę do obliczania wymiaru rent i emerytur.

424. Obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 lutego 1987 r. w sprawie wysokości wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w 1986 r.- Monit.Pol. 1987 nr 3 poz.31. " z dnia 27 października 1987 r. w sprawie wysokości średniej płacy w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia przemysłu wydobywczego za rok 1986.- Dz.Urz.Zakł. Ubezp.Społ. 1987 nr 7 poz.15. " z dnia 8 lutego 1988 r. w sprawie wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w 1987 r. - Monit.Pol. 1988 nr 5 poz.54. " z dnia 7 czerwca 1990 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji, kwoty najniższej emerytury i renty oraz maksymalnej kwoty podwyżki podstawy wymiaru emerytur i rent w II kwartale 1990 r. - Tamże 1990 nr 24 poz.189. " z dnia 8 sierpnia 1990 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji, kwoty najniższej emerytury i renty oraz maksymalnej kwoty podwyżki podstawy wymiaru emerytur i rent w III kwartale 1990 r.- Tamże nr 31 poz. 254. " z dnia 12 listopada 1990 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji, kwoty najniższej emerytury i renty oraz maksymalnej kwoty podwyżki podstawy wymiaru emerytur i rent w IV kwartale 1990 r.- Tamże nr 43 poz.342.

425. Wyjaśnienie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 lis-

topada 1982 r. w sprawie podstawy wymiaru emerytur i rent oraz zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1982 nr 7 poz.24.

Emerytury dla zatrudnionych w szczególnych warunkach

426. DUMAS J., LENCZEWSKI A.: Wnioski o przyznanie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach.- Służ.Prac. 1984 nr 7/8 s.15-16.

427. /LENCZEWSKI A./ A.L.: Przeprowadzanie dowodu ze świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach.- Służ.Prac. 1985 nr 10 s.13.

Ustalanie prawa do wcześniejszej emerytury lub renty inwalidzkiej.

428. - : Wzrost emerytury lub renty inwalidzkiej z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach.- Służ.Prac. 1984 nr 5 s.25-26.

429. /-/: Zatrudnienie w szczególnych warunkach.- Służ.Prac. 1983 nr 7/8 s.27-29. # Tenże: Badania prawidłowości wydawania zaświadczeń o zatrudnieniu w szczególnych warunkach.- Tamże 1984 nr 12 s.19-21.

430. LUTYŃSKI W.: Objęcie dalszych grup pracowników wet/eryna-ryjnych/ przepisami o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach /dawna I kat.zatrudnienia/.- Życie Wet. 1987 nr 8 s.242-243.

431. MAŁYSZ F.: Pracownicy zaliczeni do pierwszej kategorii zatrudnienia.- Ochr.Pr. 1982 nr 10 s.5-7.

432. STASIAK M., LENCZEWSKI A.: Uprawnienia emerytalno-rentowe pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.- Służ.Prac. 1983 nr 4 s.3-6.

433. ZIMAKOWSKA-SWIĘCKA K.: Uprawnienia emerytalno-rentowe pra-

cowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.- Zw.Biul.Praw.-Org. 1986 nr 9 s.376-379.

---

434. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1981 r. w sprawie wieku emerytalnego dla niektórych grup pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych.- Dz.U. 1981 nr 27 poz.143. * 30 grudnia 1981 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia.- Dz.U. 1981 nr 32 poz.186. * z dnia 29 stycznia 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.- Dz.U. 1985 nr 7 poz.21.- Tenże; Zw.Biul.-Praw.-Org. 1985 nr 5 s. 223. * z dnia 27 kwietnia 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.- Dz.U. 1991 nr 39 poz.167. *

W a l o r y z a c j a ś w i a d c z e ń

435. BROJEWSKI M.: Rewaloryzacja i przeliczanie emerytur i rent starego portfela.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 4 s.37-43, tab.

436. HEBDZYŃSKA B.: Waloryzacja i rewaloryzacja emerytur i rent.- Służ.Prac. 1983 nr 2 s.4-6, tab.

437. JACKOWIAK Cz.: Rewaloryzacja i waloryzacja świadczeń rentowych i emerytalnych w świetle reformy z grudnia 1982 r.- Ruch Praw. 1983 z.4 s.25-39, tab. sum.

438. KOBIERSKA A.: Rewaloryzacja emerytur i rent dla osiemdziesięciolatków.- Służ.Prac. 1991 nr 3 s.9-12.

Taż, Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 1 s.6-7.

439. NOWIŃSKA G.: Podwyżka emerytur i rent od 1 lipca 1989 r.- Służ.Prac. 1989 nr 7/8 s.20-21.

440. NOWOGÓRSKA-KUŹNIK H.: Dodatkowe podwyżki emerytur i rent.-

Służ.Prac. 1987 nr 5 s.28-29.

441. - : Zasady podwyżek emerytur i rent w latach 1986-1988.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 3 s.38-42.

442. PIASECKA-SOBKIEWICZ M.: Kontrowersje wokół waloryzacji emerytur.- Prawo i Życie 1986 nr 5 s.4-5, il. ¤ Taż: Renty i emerytury w nowym wymiarze.- Tamże nr 6 s.6-7.

443. Rewaloryzacja emerytur i rent.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1987 nr 9 s.7-9.

M.in. skutki finansowe podwyżki emerytur i rent.

444. Rewaloryzacja i waloryzacja emerytur i rent. Oprac.B.Stępień.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 12 s.3-7, tab. ¤ Wiktorow A.: Rewaloryzacja emerytur i rent.- Prz.Rząd. 1991 nr 4 s. 58-60, il.

445. Terminy i wysokość podwyżek emerytur i rent oraz dodatków w systemach emerytalno-rentowych dokonywanych od dnia 1 marca 1985r. / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1989. - 51 s.

Wyd.uaktual. Od 1 marca 1985 r. do 31 marca 1990 r. - 1990.- 74 s.

446. UZIAK W.: Mechanizm waloryzacji systematycznej świadczeń emerytalno-rentowych.- Państ.i Prawo 1988 z.10 s.92-99.

447. Waloryzacja i podwyżka emerytur i rent w 1986 r. Oprac. B.Stępień, J.Skirzyńska-Cisowa.- Rada Nar.Gosp. 1986 nr 6 wkł. 32 s.

448. WIKTOROW A.: Czy warto zmieniać ustawę emerytalną?- Pr. Zabezp.Społ. 1986 nr 7 s.6-11, tab.

Poziom emerytur i rent w latach 1983-1985, waloryzacja świadczeń w 1986 r., ocena zasad przyznawania świadczeń emerytalnych.

449. WOLSKA G.: Nowe rozwiązanie doraźne.- Pomoc Społ. 1986 nr 4 s.4-5, il.

Omów. zasad waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych w 1986r.

450. Ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw.- Dz.U. 1991 nr 104 poz.450.

451. Wyjaśnienie nr 12 Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 24 sierpnia 1982 r. w sprawie ustalenia kwot najniższych wynagrodzeń pracowników dla celów ubezpieczeń społecznych.- Dz.Urz.Min.Pr. 1982 nr 8 poz.26.- Toż: Służ.Prac. 1982 nr 10 s.32.- Omów.: Lis E., Służ.Prac. 1982 nr 11 s.21-23. # nr 1 z dnia 14 marca 1985 r. w sprawie kwoty najniższego wynagrodzenia ustalonej dla celów ubezpieczeń społecznych.- Dz.Urz.Min.Pr. 1985 nr 1 poz.1.- Toż: Służ.Prac. 1985 nr 5 s.14-15.

452. Obwieszczenie Min.S p r a w i e d l i w o ś c i z dnia 18 czerwca 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich rodzin w drugim kwartale 1990 r.- Monit.Pol. 1990 nr 23 poz.198. # z dnia 23 lipca 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich rodzin w trzecim kwartale 1990 r.- Tamże nr 30 poz.243. # z dnia 6 sierpnia 1990 r. w sprawie wysokości wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i policjantów oraz ich rodzin w trzecim kwartale 1990 r.- Tamże nr 30 poz.244. # z dnia 15 listopada 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich rodzin w czwartym kwartale 1990 r. Tamże nr 43 poz.337.

453. Komunikat Prezesa Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 24 kwietnia 1991 r. w sprawie waloryzacji podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z podwyższeniem kwoty najniższego wynagrodzenia.- Dz. Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 3 poz.6. # z dnia 17 lipca 1991 r. w sprawie waloryzacji podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z podwyższeniem kwoty najniższego wynagrodzenia.- Tamże nr 4 poz.10.

454. Obwieszczenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 1991 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji kwoty najniższej emerytury i renty oraz maksymalnej kwoty podwyżki podstawy wymiaru emerytur i rent w I kwartale 1991 r.- Monit.Pol. 1991 nr 6 poz.42. * z dnia 13 maja 1991 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji w II kwartale 1991 r.- Tamże nr 17 poz.117. * z dnia 19 listopada 1991 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji oraz kwoty najniższej emerytury i renty od 1 grudnia 1991 r.- Tamże nr 39 poz.284.

Zatrudnienie za granicą a świadczenia emerytalne

455. JAKUBIAK A.: Zmiany w świadczeniach emerytalno-rentowych z tytułu zatrudnienia za granicą.- Służ.Prac. 1991 nr 2 s.8-9.

456. RADZIK-KAZENAS B.: Ubezpieczenia społeczne obywateli polskich z tytułu zatrudnienia za granicą .- Mater.Inf.Zakł.Ubezp. Społ. 1990 nr 4 s.6-7.

457. TYMOREK K.: Zmiany w świadczeniach emerytalno-rentowych z tytułu zatrudnienia za granicą.- Służ.Prac. 1987 nr 1 s.25-26.

458. WRATNY J.: Prawo do świadczeń w razie wyjazdu za granicę emeryta i rencisty.- Polit.Społ. 1989 nr 4 s.10-13.

Emerytury i renty.

---

459. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia.- Dz.U. 1984 nr 17 poz.81. * z dnia 18 lipca 1986 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia.- Tamże 1986 nr 28 poz.136, tab. * z dnia 3 czerwca 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzie-

lania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia.- Tamże 1988 nr 21 poz.147. * z dnia 22 listopada 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia.- Tamże 1990 nr 83 poz.485.

3. Odrębne systemy emerytalno-rentowe

460. CHRUPKOWA K.: Emerytury d z i e n n i k a r z y.- Prasa Pol. 1983 nr 1 s.18-20, il. * Taż: Prawo dziennikarza do emerytury.- Tamże nr 8 s.12-13.

461. Ustawa z dnia 23 marca 1983 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym f u n k c j o n a r i u s z y M i l i c j i O b y w a t e l s k i e j oraz ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 16 poz. 79.- /Omów.: Tymorek K. / K.T., Służ.Prac. 1983 nr 6 s.23-24.

462. Obwieszczenie Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 19 lipca 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 46 poz.210. * z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie wysokości wskaźników rewaloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin w drugim kwartale 1990 r.- Monit.Pol. 1990 nr 26 poz.207. * z dnia 21 listopada 1990 r. w sprawie wysokości wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i policjantów oraz ich rodzin w czwartym kwartale 1990 r.- Tamże nr 43 poz.338.

463. Rozporządzenie Min.Spraw Wewnętrznych z dnia 30 listopada 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin i w sprawie wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Dz.U. 1990 nr 84 poz.495. * z dnia 10 czerwca 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin i w sprawie wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Tamże 1991 nr 58 poz.250.

464. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 października 1983 r. w sprawie zmniejszania milicyjnych emerytur i rent inwalidzkich w razie uzyskiwania dochodów z tytułu wynagrodzenia lub z innych źródeł.- Dz.U. 1983 nr 63 poz.281.

465. Rozporządzenie Min.Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 1984 r. w sprawie uznania prawa do zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich rodzin i w sprawie wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Dz.U. 1984 nr 14 poz. 65. * z dnia 3 września 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich rodzin i w sprawie wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Tamże 1990 nr 64 poz.376.

466. MAŁYSZ F.: Odrębności górniczego systemu emerytalno-rentowego.- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 5/6 s.69-78.

467. NOWAK K., TAUSZ K.: Wybrane zagadnienia rent inwalidzkich w górnictwie węgla kamiennego.- Bezp.Pr.Gór. 1989 nr 4 s.28-30, tab. rez.sum.Zsfg.rés.

468. Ogólne zasady pzzyznawania renty rodzinnej w systemie zaopatrzenia emerytalnego górników : według stanu prawnego na dzień 31 października 1985 r. / Zakład Ubezpieczeń Społecznych.- Warszawa : ZUS, 1985.- 8 s. - Powiel.

469. Przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin : podstawowe i wykonawcze z wyjaśnieniami / Zakład Ubezpieczeń Społecznych.- Warszawa : ZUS, 1987. - 128 s.

470. TAUSZ K.: Społeczne uwarunkowania przechodzenia górników na emeryturę.- Prz.Gór. 1984 nr 12 s.443-448, tab. wykr. rés.rez. sum.Zsfg.

- : Uprawnienia emerytalne górników a ich przydatność zawodowa = poz.503.

471. ZGRYZEK W.: Emerytury i renty górników i ich rodzin. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1987. - 198 s.

Poradnik zawiera informacje o obowiązującym w Polsce od 1 I. 1983 r. systemie zaopatrzenia emerytalnego górników i ich rodzin. W przystępnej formie przedstawione zostały rodzaje świadczeń przewidziane w tym systemie i warunki ich uzyskania. Omówiono podstawowe akty prawne normujące rozwiązania w systemie zaopatrzenia emerytalnego górników i przepisy wykonawcze. Aktualne wyjaśnienie MPPiSS oraz ZUS.

472. Ustawa z dnia 27 lutego 1982 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin.- Dz.U. 1982 nr 7 poz.60. = z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin.- Tamże 1983 nr 5 poz.32.- [Omów.](ao) , Górnik 1983 nr 7 s.1,5, nr 9 s.1,7, tab.

473. Rozporządzenie Min., Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 10 grudnia 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określania niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.- Dz.U. 1986 nr 48 poz.249. = z dnia 27 kwietnia 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.- Tamże 1989 nr 27 poz.145.

474. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1981 r. w sprawie szczegółowych uprawnień pracowników górnictwa zatrudnionych pod ziemią.- Dz.U. 1981 nr 22 poz.115.- Zaopatrzenie emerytalne. = z dnia 28 czerwca 1982 r. w sprawie szczególnych warunków przechodzenia na emeryturę oraz uprawnień z tytułu wypadków przy pracy górników.- Tamże 1982 nr 18 poz. 138. = z dnia 5 lipca 1983 r. w sprawie określenia przypadków w których rencistom zaliczanym do III grupy inwalidów przysługują górnicze renty inwalidzkie w wysokości przewidzianej dla II grupy inwalidów.- Tamże 1983 nr 40 poz.180.

Zob. też Emerytury dla zatrudnionych w szczególnych warunkach /s.70-71/.

475. MAŁYSZ F.: Odrębności systemu emerytalnego pracowników k o l e j o w y c h.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 9 s.56-64.

476. ŚWIĄTKOWSKI A.: Emerytury i renty pracowników kolejo-

wych i ich rodzin. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1987. - 215 s.

Książka poświęcona odrębnym przepisom regulującym zagadnienia zaopatrzenia emerytalnego wybranej grupy społeczno-zawodowej pracowników kolejowych. Omówiono zakres podmiotowy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin, zakres świadczeń przyznanych ustawą, a także okres zatrudnienia na kolei, sprawy inwalidztwa. Szczegółowo przedstawiono przesłanki nabycia kolejowych świadczeń emerytalno-rentowych: kolejowa emerytura, kolejowa renta inwalidzka, kolejowa renta rodzinna, świadczenia wyjątkowe, świadczenia dodatkowe z tytułu zatrudnienia na kolei.

477. Ustawa z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 23 poz. 99.

478. DERMONT A.: K o m b a t a n c i i przymusowo eksploatowani oraz waloryzacja ich świadczeń w świetle przepisów emerytalno-rentowych.- Wojs.Prz.Praw. 1990 nr 3 s.283-302.

479. KRUSZEWSKA J.: Uprawnienia kombatantów. - Warszawa : Wydaw. Praw. 1985.- 142 s. - (Prawo dla Każdego). - Tabele.

Uprawnienia kombatantów pozostających w stosunku pracy: emerytalno-rentowe, dot. ochrony zdrowia i innych świadczeń socjalnych.

480. MORTKO E.: Nowa ustawa kombatancka.- Służ.Prac. 1991 nr 3 s.3-6.

Nadto: Janiszewska M., Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 5 s. 3-5.

481. STOBIECKI E.: Uprawnienia kombatantów.- Gosp.Adm.Państ. 1989 nr 9 s.43-44.

Uprawnienia emerytalne, ochrona zdrowia.

482. TYMOREK K.: Zasady przyznawania i wypłaty dodatku kombatanckiego.- Służ.Prac. 1985 nr 5 s.19-20.

483. Uprawnienia kombatantów i członków ich rodzin w zakresie emerytur, rent i innych świadczeń socjalnych / oprac.M.Łukowicz ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1985. - 49 s. - (Informatory). - Tabele.

484. Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów.- Dz.U. 1982 nr 16 poz.122.

Uprawnienia pracownicze kombatantów pozostających w zatrudnieniu, uprawnienia emerytalne, ochrona zdrowia i inne uprawnienia socjalne.

Omów.: Brol J., Pr.Zabezp.Społ. 1982 nr 7 s.38-35; Piasecka-Sobkiewicz M., Prawo i Życie 1982 nr 14 s.3.; Małysz F., Ochr.Pr. 1983 nr 9 s.8-9,14; Tymorek K., Służ.Prac. 1983 nr 2 s.13-14.

485. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu wojennego.- Dz.U. 1991 nr 17 poz.75.

M.in. uprawnienia emerytalne i rentowe.

Omów.: Mortko E., Służ.Prac. 1991 nr 10 s.12-14.

486. Rozporządzenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 22 grudnia 1982 r. w sprawie postępowania przy ustalaniu świadczeń i szczególnych uprawnień przysługujących kombatantom.- Dz.U. 1982 nr 43 poz.286.

487. Rozporządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 lipca 1991 r. w sprawie trybu postępowania przy przyznawaniu dodatku kombatanckiego oraz emerytur lub rent, w drodze wyjątku, kombatantom i innym osobom uprawnionym.- Dz.U. 1991 nr 65 poz.283.

488. Zarządzenie Min.Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 marca 1991 r. w sprawie ustalenia norm ilościowych zużycia energii elektrycznej, gazowej i cieplnej dla celów domowych przez kombatantów i inne osoby uprawnione.- Monit.Pol. 1991 nr 11 poz.76. ✱ Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1991 r. o sprostowaniu błędu w zarządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 marca 1991 r. w sprawie ustalenia norm ilościowych zużycia energii elektrycznej, gazowej i cieplnej dla celów domowych przez kombatantów i inne osoby uprawnione.- Tamże nr 16 poz.109.

489. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1982 r. w sprawie przyznawania w drodze wyjątku emerytur lub rent kombatantom oraz pozostałym po nich członkom rodzin.- Dz.U. 1982 nr 48 poz.294. ✱ z dnia 6 grudnia 1982 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia Państwowego Funduszu Kombatantów i zarzą-

dzania tym funduszem.- Tamże nr 45 poz.295.- M.in. emerytury i renty i inne świadczenia pieniężne przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych. ∗ z dnia 19 listopada 1988 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i zarządzania Państwowym Funduszem Kombatantów.- Tamże 1988 nr 38 poz.298. ∗ z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego kombatantom-emerytom i rencistom odznaczonym orderem lub tytułem honorowym.- Tamże 1989 nr 27 poz.143.

490. Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.- Dz.U. 1982 nr 40 poz.269. - Emerytury w o j s k o w y c h.- Omów.: Radziński T., Służ.Prac. 1985 nr 1 s.3-11. ∗ z dnia 23 marca 1983 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 16 poz.78.- Omów.:Tymorek K., Służ. Prac. 1983 nr 5 s.5-7.

491. Obwieszczenie Min.Obrony Narodowej z dnia 2 maja 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 29 poz.139. ∗ z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent wojeskowych w II kwartale 1990 r.- Monit.Pol. 1990 nr 24 poz.186. ∗ z dnia 6 sierpnia 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent wojskowych w III kwartale 1990 r.- Tamże nr 30 poz.242. ∗ z dnia 14 listopada 1990 r. w sprawie wskaźników waloryzacji oraz maksymalnych kwot podwyżek podstawy wymiaru emerytur i rent wojskowych w IV kwartale 1990 r.- Tamże nr 43 poz.336.

492. Rozporządzenie Min.Obrony Narodowej z dnia 6 maja 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Dz.U. 1983 nr 29 poz.141. ∗ z dnia 12 kwietnia 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.- Tamże 1990 nr 31 poz.186.

493. Obwieszczenie Min. Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 21 lutego 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 13 poz.68, tab.

494. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie stosowania ograniczeń w zakresie wypłaty emerytur wojskowych i wojskowych rent inwalidzkich.- Dz.U. 1983 nr 29 poz.140. * z dnia 28 stycznia 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie stosowania ograniczeń w zakresie wypłaty emerytur wojskowych i wojskowych rent inwalidzkich.- Tamże 1989 nr 6 poz. 38. * z dnia 21 lipca 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie stosowania ograniczeń oraz zmniejszeń emerytur wojskowych i wojskowych rent inwalidzkich.- Tamże nr 47 poz.252. * z dnia 30 sierpnia 1989 r. w sprawie podwyższenia wojskowych i milicyjnych świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 lipca 1989 r.- Tamże nr 50 s.292.

4. Wcześniejsze emerytury

495. BROJEWSKI M.: Wcześniejsze przechodzenie na emeryturę.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 10/11 s.63-66. * Tenże: Niektóre sprawy wcześniejszych emerytur.- Tamże 1982 nr 6 s.44-46.

496. MOSKALEWICZ B.: Dążenie do wcześniejszej emerytury /na przykładzie pracowników Huty Warszawy i Zakładów Mechanicznych URSUS/.- Hum.Pr. 1983 nr 2/3 s.66-74 soderž.sum.

Badania dot. ustalenia czynników skłaniających robotników do wcześniejszego przejścia na emeryturę, przeprowadzone w Hucie Warszawa i zakładach URSUS w 1989 r.

497. /NOWOGORSKA-KUŹNIK H./ Jakie są możliwości kontynuowania pracy zarobkowej przez pracownika przechodzącego na wcześniejszą emeryturę?- Służ.Prac. 1982 nr 5 s.26-28.

498. PIERZCHALSKA M.: Wcześniejsze przechodzenie na emeryturę.- Polit.Społ. 1981 nr 7 s.25-28.

499. SURMICKA M.: Nieprawidłowości w przyznawaniu i obliczaniu wcześniejszych emerytur.- Służ.Prac. 1982 nr 10 s.11-14.

500. SUROWSKA M.: Wcześniejsze emerytury w świetle przepisów ubezpieczenia społecznego oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego.- Pr. Zabezp.Społ. 1987 nr 4 s.41-50.

501. SYNAK B.: Młodzi emeryci. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1987. - 183 s. - Tabele, bibliogr.s.180-182.

Motywy przechodzenia na wcześniejszą emeryturę.

Rec.: Worach-Kardas H., Hum.Pr. 1988 nr 1 s.104-107; Tylec A., Polit.Społ. 1988 nr 1 s.27-29; Kojder A., Stud. Socjol. 1988 nr 1 s.364-366.

502. - : Motywy przechodzenia na wcześniejsze emerytury.- Stud. Socjol. 1984 nr 1 s.299-312.

503. TAUSZ K.: Uprawnienia emerytalne górników a ich przydatność zawodowa.- Polit.Społ. 1984 nr 5/6 s.19-22, tab.

Uprawnienia do wcześniejszej emerytury a zmiany w poziomie i strukturze zatrudnienia górników dołowych.

504. TULSKI J.: Pracownicy na wcześniejszych emeryturach : sprawozdanie z badań sondażowych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- /Warszawa : 1983/. - 12 s.

505. - : Wcześniejsze emerytury.- Zarządzanie 1985 nr 4 s.28-30.

506. TYMOREK K.: Wcześniejsze emerytury.- Służ.Prac. 1982 nr 1/2 s.35-36.

507. - : Wcześniejsze emerytury w pracowniczym systemie emerytalnym.- Służ.Prac. 1990 nr 7/8 s.13-15.

508. WRÓBLEWSKA A.: Browar kupiony...- Prz.Tech. 1982 nr 14 s. 15-16, il.

Odejścia na wcześniejszą emeryturę, konieczność wprowadzenia elastycznej granicy wieku emerytalnego.

---

509. Rozporządzenie Min. P r a c y i P o l i t y k i

S o c j a l n e j z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy.- Dz.U. 1990 nr 4 poz.27.-
Toż: Inspektor Pr.1990 nr 5 s.11, Zw.Biul.Praw.-Org. 1990 nr 4 s.58.

510. Wyjaśnienie nr 1 Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 21 sierpnia 1981 r. w sprawie ustalania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru niektórych emerytur przyznawanych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie szczegółowych zasad przechodzenia na emeryturę pracowników uspołecznionych zakładów pracy w okresie do 31 grudnia 1981 r.- Dz.Urz. Min.Pr. 1981 nr 7 poz.13, tab. " nr 7 z dnia 30 marca 1982 r. w sprawie możliwości dalszego zatrudnienia osób, którym udzielono zgody na wcześniejsze przejście na emeryturę.- Rzeczpospolita 1982 nr 79 : 16 IV s.6.

511. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie szczegółowych zasad przechodzenia na emeryturę pracowników uspołecznionych zakładów pracy w okresie do 31 grudnia 1981 r.- Dz.U. 1981 nr 19 poz.95. " z dnia 16 listopada 1981 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad przechodzenia na emeryturę pracowników uspołecznionych zakładów pracy w okresie do dnia 31 grudnia 1981 r. - Tamże nr 28 poz.145.- Toż: Służ.Prac. 1981 nr 20/21 s.2. " z dnia 26 lipca 1982 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad przechodzenia na emeryturę pracowników uspołecznionych zakładów pracy w okresie do dnia 31 grudnia 1981 r. - Dz.U. 1982 nr 25 poz.177.- Omów.: Tymorek K., K.T. , Służ.Prac. 1982 nr 10 s.9-10. " z dnia 20 lutego 1989 r. w sprawie wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników likwidowanych zakładów pracy.- Dz.U. 1989 nr 11 poz.58. " z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki.- Tamże nr 28 poz.149.- Omów.:Krzekotowska K., Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 10-12 s.52-55; Taż, Rzeczpospolita 1989 nr 172 : 25 VII s.4; Taż, Związkowiec 1989 nr 36 s.15. " z dnia 17 czerwca 1989 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników niektórych likwidowanych zakładów pracy.- Dz.U. 1989 nr 40 poz.218.

5. Renty inwalidzkie

512. CZAJ-WALUS J.: Jak rozwiązywać życiowe problemy? : poradnik dla młodych inwalidów ze schorzeniami narządu ruchu / Centralny Ośrodek Koordynacji Szkolenia Centralnego Związku Spółdzielni Inwalidów. - Warszawa : CZSI, 1984. - 266 s. - Bibliogr. 30 poz.

M.in. świadczenia emerytalne, renta inwalidzka i rodzinna, świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zasiłki z ubezpieczenia społecznego.

Rec.: Kowalczyk O., Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 4 s.75-76.

513. GRUDZIEŃ H.: Kłopoty z definicją inwalidztwa.- Gaz.Praw. 1989 nr 2 s.9.

Propozycja zmian przepisów prawa ubezpieczeniowego dot. pojęcia inwalidztwa i zmian w związanych z nim świadczeniach rentowych.

514. Inwalidzi III grupy / stan prawny, wyniki badań, wnioski/. Oprac. R.Żerański.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1985 nr 6 s.10-14, tab.

M.in. renty inwalidzkie III grupy w świetle wyników badania ZUS.

515. OSTROWSKI L.: Renta cywilno-prawna z tytułu niskoprocentowego inwalidztwa pracy powstałego ze zdarzeń sprzed 1968 r.- Palestra 1980 nr 2 s.7-15.

516. PAŁKA M.: Sytuacja zdrowotna a renty inwalidzkie w Polsce.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 11 s.4-8.

PŁAWUCKA H.: Problemy inwalidztwa w procesie ubezpieczeń społecznych = poz.574.

517. - : Rodzaje inwalidztwa w przepisach prawa emerytalno-rentowego. /1-2/.- Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 4 s.9-21, nr 5/6 s.27-31.

Zob. też poz.39.

518. Renta inwalidzka w systemie zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin / oprac. E.Felsmann ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1984. - 44 s. - (Informatory).

Wg. stanu prawnego na dzień 1 marca 1984 r.

Informacje zawarte w opracowaniu dotyczą renty inwalidzkiej określonej przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin /Dz.U.nr 40 poz.267/ oraz przepisami wykonawczymi do tej ustawy. Dotyczą więc one renty inwalidzkiej przewidzianej dla pracownika, który stał się inwalidą z tzw. ogólnego stanu zdrowia, zj. z powodu chorób samoistnych i nie pozostających w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową. Zawiera też wskazówki dot. praktycznego ubiegania się o przyznanie renty inwalidzkiej.

519. ŚWIDERSKA G.: Narastający problem rent inwalidzkich i rodzinnych.- Inspektor Pr. 1990 nr 7 s.6-7, tab.

520. TEFELSKI M.: Wymuszona deprywacja osób niepełnosprawnych.- Probl.Rehab.Zaw. 1988 nr 2 s.14-23.

M.in. renty inwalidzkie.

521. WIKTOROW A., BALICKA-KOZŁOWSKA H.: Analiza i ocena III grupy inwalidzkiej / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1982. - 77 s.

M.in. wysokość rent i zasady ich przyznawania.

522. ZAGROSIK M.: Prawne problemy inwalidztwa.- Polit.Społ. 1987 nr 5/6 s.37-39.

Tenże, Państ.i Prawo 1987 z.6 s.125-126.

Konf.nauk.Wrocław, 16-18 października 1986 r. dot. świadczeń inwalidzkich - rentowych, powypadkowych, chorobowych.

Zob. też Odrębne systemy emerytalno-rentowe /s.75-81/.

6. Emerytury i renty zagraniczne

523. BACZYŃSKI J.: 40 procent sprawiedliwości. Renty i emerytury zagraniczne.- Polityka 1989 nr 11 Polit.-Eksport Import nr 6 s.17, tab.

524. BARCZ J.: Wypłata świadczeń emerytalnych za granicę według prawa RFN.- Stud.Praw. 1990 z.1 s.89-109.

525. BORZYM W.: Informacja o realizacji świadczeń zagranicznych przez ZUS.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 6 s.5-9, tab.

BROJEWSKI M.: Świadczenia emerytalno-rentowe z tytułu zatrudnienia w kraju i za granicą = poz.328.

526. Informator o rentach zagranicznych i o polskich świadczeniach emerytalno-rentowych z tytułu zatrudnienia za granicą : według stanu prawnego na dzień 31 stycznia 1987 r. / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Biuro Rent Zagranicznych.- Warszawa : ZUS, 1987. - 49 s.

Broszura informuje, gdzie należy składać wnioski, jaki jest sposób wypłaty rent zagranicznych oraz jakie polskie świadczenia dodatkowe przysługują osobom otrzymującym renty zagraniczne. Ponadto wyjaśniono zasady udzielania i obliczania emerytur i rent polskich zgodnie z normami międzynarodowymi w dziedzinie ubezpieczeń społecznych oraz zawarto podstawowe informacje o systemach i świadczeniach rentowych w niektórych krajach europejskich /Francja, Belgia, Czechosłowacja/.

527. OFIARSKI Z.: Dewizowa obsługa rent zagranicznych.- Polit. Społ. 1990 nr 11/12 s.13-16.

Zob. też poz.417
Zob. też Umowy rządowe międzynarodowe,bilateralne /s.13-15/.

VI. DODATKI DO RENT I EMERYTUR

528. BROJEWSKI M.: O dodatkach rodzinnych do emerytur i rent. - Pr.Zabezp.Społ. 1984 nr 10 s.58-65.

529. SALWA Z .; Uprawnienia emerytalne nauczycieli akademickich w świetle ustawy o szkolnictwie wyższym.- Życie Szk.Wyż. 1982 nr 12 s.51-57.

530. TYMOREK K.: Dodatki i wzrosty do emerytur i rent.- Służ. Prac. 1984 nr 7/8 s.5-9.

531. - : Niektóre dodatki do emerytur i rent z tytułu pracy naukowej.- Służ.Prac. 1983 nr 11 s.22-23.

---

532. Rozporządzenie Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j á l n y c h z dnia 15 października 1984 r. w sprawie

dodatków do emerytur i rent z tytułu pracy naukowo-dydaktycznej.- Dz.U. 1984 nr 51 poz.266.- Omów.: Nowińska G.; Służ.Prac. 1985 nr 2 s.17-19. ✻ z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie dodatków do emerytur i rent dla nauczycieli akademickich.- Dz.U. 1991 nr 55 poz.239.- Z mocą od 1 kwietnia 1991 r.

533. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 27 stycznia 1982 r. w sprawie podwyższenia dodatku do emerytur i rent z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub ukończenia 80 lat życia.- Dz.U. 1982 nr 3 poz.22.

534. Uchwała nr 119 Rady Ministrów z dnia 12 września 1983 r. w sprawie niektórych dodatków do emerytur i rent z tytułu pracy naukowej.- Monit.Pol. 1983 nr 32 poz.176. ✻ nr 44 z dnia 28 marca 1986 r. w sprawie przyznania emerytom i rencistom prawa do ulgowych przejazdów kolejami.- Tamże 1986 nr 11 poz.70. ✻ nr 130 z dnia 30 sierpnia 1989 r. zmieniająca uchwałę w sprawie dodatków z tytułu wzrostu cen podstawowych artykułów żywnościowych do świadczeń emerytalno-rentowych i innych pieniężnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże 1989 nr 30 poz.230. ✻ nr 146 z dnia 16 października 1989r. zmieniająca uchwałę w sprawie dodatków z tytułu wzrostu cen artykułów żywnościowych do świadczeń emerytalno-rentowych i innych pieniężnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże nr 35 poz.273. ✻ nr 10 z dnia 19 stycznia 1990 r. zmieniająca uchwałę w sprawie dodatków z tytułu wzrostu cen artykułów żywnościowych do świadczeń emerytalno-rentowych i innych pieniężnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Tamże 1990 nr 2 poz.11. ✻ nr 54 z dnia 9 kwietnia 1991 r. w sprawie uznania za nieobowiązującą uchwały w sprawie ryczałtów pieniężnych dla inwalidów korzystających z pojazdów mechanicznych.- Tamże 1991 nr 14 poz.89.

Zob. też Swiadczenia z ubezpieczeń społecznych - Ubezpieczenia rodzinne /s. 41-53/.

VII. EMERYTURA A PRACA

535. BEDNARZ S.: Swiadczenia emerytalno-rentowe a zatrudnienie.- Służ.Prac. 1986 nr 4 s.29-31.

536. BROJEWSKI M.: Zawieszenia prawa do pobierania emerytury i renty.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 5/6 s.38-43.

537. GERSDORF-GIARO M.: Praca emerytów - prawo czy przywilej? /pytanie nadal aktualne/.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 8 s.32-37.

538. KOŁACZEK B.: Zatrudnienie emerytów oraz kobiet na urlopach wychowawczych / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa : IPiSS, 1986. - 63 s. - (Studia i Materiały / IPiSS ; z.6).

539. NIEDZIELSKI P.: Zatrudnienie oraz zarobki emerytów i rencistów.- Przyj.przy Pr. 1987 nr 7/8 s.6-7.

540. NOWOGORSKA-KUŹNIK H.: Praca po przejściu na emeryturę lub rentę.- Służ.Prac. 1983 nr 5 s.3-5.

541. RADZIŃSKI T.: Podstawy prawne zatrudnienia emerytów i rencistów.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 10/11 s.73-83.

Zatrudnienie emerytów i związane z tym zasady zawieszania prawa do świadczeń emerytalno-rentowych bądź zmniejszanie ich wysokości.

542. SZAPIEL R.: Niektóre zagadnienia związane z zatrudnieniem emerytów i rencistów.- Służ.Prac. 1987 nr 11 s.21-25.

543. SZEMPLIŃSKA E.: Zatrudnienie emerytów i rencistów.- Zw. Biul.Praw.-Org. 1988 nr 7/8 s.242-248.

544. SZUMPICH S.: Okresowe podjęcie pracy przez wcześniejszych emerytów.- Polit.Społ. 1983 mr 8 s.19-20.

545. TYMOREK K.: Uprawnienia emerytów i rencistów podejmujących pracę w uspołecznionych zakładach pracy.- Służ.Prac. 1985 nr 9 s.8-10.

Omów. obowiązujących przepisów.

546. URBANIAK B.: Zatrudnienie emerytów.- Polit.Społ. 1989 nr 9/10 s.7-9.

---

547. Zarządzenie Min.Handlu Wewnętrznego i Usług z dnia 29 października 1986 r. w sprawie ustalenia wykazu usług przy których

wykonywanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy nie powoduje zawieszenia prawa do emerytury lub renty ani zmniejszenia ich wysokości.- Monit.Pol. 1986 nr 32 poz.231. z z dnia 14 sierpnia 1987 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia wykazu usług przy których wykonywanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy nie powoduje zawieszenia prawa do emerytury lub renty ani zmniejszenia ich wysokości.- Tamże 1987 nr 27 poz.211.

VIII. ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHORÓB ZAWODOWYCH

548. BACZKO B.: Jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu.- Polit.Społ. 1987 nr 10 s.22-26, tab.

549. BACZYŃSKI R., WIDELICKI Z.: Świadczenia i postępowanie w razie wypadków przy pracy : stan prawny na dzień 31 stycznia 1985 r. / Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności. Dyrekcja Szkolenia Ekonomicznego. - Poznań : PTE, 1985. - 2 cz.: 127+143 s.

Stan prawny na dzień 1.maja 1981 r.- 1982, 2 cz.: 106+ 115 s.; Stan prawny na dzień 1 marca 1983 r.- 1983, 2cz.: 127+142 s.

550. BARAN E., BARAN K. W.: Okoliczności wyłączające uprawnienie pracownika do świadczeń z tytułu wypadku przy pracy.- Bezp. Pr. 1989 nr 12 s.3-4.

551. BROL J.: Odpowiedzialność odszkodowawcza za wypadki przy pracy i choroby zawodowe. - Warszawa : Wydaw.Praw., 1981. - 200 s.

Świadczenia finansowe zakładu pracy za wypadki przy pracy i choroby zawodowe.

Rec.: Cieślak Z., Nowe Prawo 1982 nr 7/8 s.166-169; Piekarski M., Państ.i Prawo 1982 z.10 s.121-123; Pietrzykowski J., Pr.Zabezp. Społ. 1982 nr 10 s.65-68.

552. - : Rekompensata szkody na osobie pracownika. Wybrane zagadnienia społeczno-prawne.- Ruch.Praw. 1988 z.4 s.133-153 sum.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

553. - : Uprawnienia pracownicze w razie wypadku przy pracy i

choroby zawodowej : poradnik wraz ze zbiorem podstawowych aktów prawnych. Stan prawny na dzień 1 lipca 1991 r./ Ośrodek Postępu Organizacyjnego przy Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. - Bydgoszcz : OPO, 1991. - 139 s. - (Biblioteczka Służby Pracowniczej. Materiały Szkoleniowe / OPO ; z.46).

554. BRZOZOWSKI L.: Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy.- Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1989. - 256 s. - (Biblioteczka Związkowa).- Bibliogr.s.248-253.

Autor przedstawił genezę ubezpieczeń wypadkowych, zakres podmiotowy i pojęcie wypadku, a także rodzaje wypadków: wypadki przy pracy, wypadki związane z wypadkami przy pracy, wypadki w drodze do pracy i z pracy, wypadki w szczególnych okolicznościach. Omówił przypadki wyłączające prawo do świadczeń wypadkowych; świadczenia jakie przysługują z tytułu wypadków; jakie są środki odwoławcze i jak należy postępować w sprawie egzekwowania świadczeń. Na końcu załączono wykaz ważniejszych przepisów i wyjaśnień.

555. CZOMBIK R.: Uwagi na temat współpracy pomiędzy PZU a ZUS w zakresie orzecznictwa wypadkowego.- Wiad.Ubezp. 1980 nr 7 s.19-21, tab.

556. HILDEBRANDT Z.: Jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Służ.Prac. 1987 nr 1 s.24-25; 1988 nr 12 s.12-13; 1990 nr 1 s.23.

Omów. przepisów prawnych.

557. JACKOWIAK U.: Zmiany ekonomicznych elementów pojęcia inwalidztwa.- Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 10/11 s.11-19.

Pojęcie inwalidztwa a nowa ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym.

558. KACZOR M.: Realizacja świadczeń pieniężnych z tytułu śmiertelnych wypadków przy pracy.- Służ.Prac. 1983 nr 1 s.24-25.

559. KOLASIŃSKI K.: System świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Polit.Społ. 1987 nr 7 s.6-8.

560. - : Zakres mocy wiążącej ustaleń i orzeczeń w postępowaniu o świadczenia z wypadków przy pracy.- Stud.Praw. 1987 z.2 s. 163-181.

561. KOSSAKOWSKI J., ŚWIDERSKA-MOLENDA B.: 30-lecie komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.- Mater.Inf.Zakł. Ubezp.Społ. 1984 nr 12 s.3-5, tab.

562. KOSUT A.: Sytuacja prawna skazanych w zakresie uprawnień do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Pr. Zabezp.Społ. 1990 nr 7 s.79-84.

563. KRASUCKI P., WILMOWSKA A.: Problemy orzecznictwa inwalidzkiego.- Polit.Społ. 1990 nr 9 s.16-17, tab.

564. KROKOWICZ-GÓRECKA G., WINNICKA-BOCIĄGA H., WOŁOWICKI J.: Orzekanie o czasowej niezdolności do pracy przez komisję lekarską Zespołu Opieki Zdrowotnej.- Zdr.Pub. 1986 nr 11 s.459-465, tab. bibliogr.2 poz. soderž.sum.

565. Leksykon orzekania lekarskiego / red.L.Wdowiak, A.Owoc ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1990. - 209 s.

Leksykon jest pierwszą próbą kompleksowego przedstawienia problemów związanych z orzekaniem lekarskim, w postaci haseł encyklopedycznych obejmujących cały proces orzekania od momentu pierwszego kontaktu lekarza z pacjentem do wydania orzeczenia lekarskiego. Uwzględniono w leksykonie hasła dotyczące uprawnień i świadczeń przede wszystkim z zakresu ubezpieczeń społecznych, których znajomość będzie ułatwiać działalność orzeczniczą.

566. MAŁYSZ F.: Wyższe świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Ochr.Pr. 1987 nr 2 s.21,27.

567. MICHALUK K.: W kwestii naprawienia szkód wynikłych wskutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Pr.Zabezp.Społ. 1990 nr 10 s.35-39.

568. MIRONCZUK A.: Nowe zasady przyznawania świadczeń.- Przyj. przy Pr. 1983 nr 6 s.10-11.

Świadczenia powypadkowe.

569. NUSBEK A.: ZUS dla bhp wstępne propozycje.- Ochr.Pr. 1988 nr 2 s.4-5.

Propozycje MPiSS i ZUS dot. prewencyjnego oddziaływania systemu ubezpieczeń społecznych na stan bhp.

570. OLESIŃSKI J.: Przestrzeganie przepisów o wypłacie świadczeń pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy.- Pr.Zabezp.Społ. 1989 nr 1 s.28-31, tab.

571. - : Przestrzeganie przepisów o wypłacie świadczeń pieniężnych z tytułu wypadków śmiertelnych przy pracy bądź powodujących trwały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu.- Inspektor Pr. 1988 nr 6 s.10-12. ☆ Tenże: Wypłata świadczeń powypadkowych.- Ochr.Pr. 1988 nr 11 s.17-19.

572. PAŁECKI L.: Postępowanie w sprawie wypłaty świadczeń z tytułu wypadków przy pracy.- Nowe Prawo 1980 nr 11/12 s.168-171.

573. PIASECKA-SOPKIEWICZ M.: Nowe uprawnienia pracownicze.- Prawo i Życie 1982 nr 8 s.10-11.

Wyższe odszkodowania dla osób, które uległy wypadkowi przy pracy lub zapadły na chorobę zawodową oraz członkom rodzin pracowników zmarłych z tego powodu. Dodatkowe urlopy dla pracowników zaliczonych do I lub II grupy inwalidów.

574. PŁAWUCKA H.: Problemy inwalidztwa w prawie ubezpieczeń społecznych.- Państ.i Prawo 1982 z.3/4 s.37-47.

Świadczenia wypadkowe.

575. RAFACZ-KRZYŻANOWSKA M.: Odszkodowawcza odpowiedzialność zakładu pracy za wypadki przy pracy.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 7 s.47-55.

576. RUBINSTEIN L.: Uprawnienia pracownika w razie choroby zawodowej i sposób ich dochodzenia.- Stenogr.Pol. 1982 nr 4 s.19-22.

577. RUDECKI K.: Wdowi grosz.- Przy.przy Pr. 1988 nr 12 s.4-5.

Odszkodowanie za wypadki przy pracy.

578. RUDNIEWSKI K.: Na otarcie łez.- Przyj.przy Pr. 1987 nr 1 s.6-7.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

SŁOMA K., KACZMAREK E., JASKULSKI Z.: Pieniężne świadczenia socjalne dla pracowników i członków ich rodzin od Zakładu Ubezpie-

czeń Społecznych i zakładów pracy = poz.377.

579. SMOLIK L.: Rola komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia w polityce społecznej państwa.- Mater.Inf.Zakł. Ubezp.Społ. 1984 nr 12 s.10-11.

580. SMYCZYŃSKI T.: O nową koncepcję inwalidztwa w ustawodawstwie socjalnym.- Państ.i Prawo 1982 z.3/4 s.48-57.

M.in. świadczenia związane z wypadkami przy pracy.

581. SUŁKOWSKI T.: Ochrona pracy : motywacyjne funkcje ubezpieczeń społecznych.- Ochr.Pr. 1988 nr 3 s.14-15 bibliogr.6 poz.

Motywowanie zakładów pracy w celu zmniejszenia liczby wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych.

582. SZAŁOWSKI R.: Kryminalistyczna ocena postępowania w sprawach o wypadki przy pracy. - Warszawa : Wydaw.Praw., 1982. - 182 s. - Tabele, bibliogr.s.171-177, rez.

Tryb ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

Rec.: Tomaszewski T., Państ.i Prawo 1983 z.3 s.109-111; Perdeus W., Pr.Zabezp.Społ. 1983 nr 1 s.62-64.

583. SZYMAŃSKA G.: Przedawnienie roszczeń o jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.- Pr.Zabezp.Społ. 1985 nr 6 s.50-56.

584. WIKTOROWSKI W.: Cennik.- Prz.Tech. 1985 nr 16 s.32-33.

Wysokość odszkodowań wypłacanych za wypadki przy pracy i choroby zawodowe.

585. ZIMAKOWSKA-ŚWIĘCKA K.: Uprawnienia z tytułu wypadku przy pracy na polskiej budowie eksportowej.- Służ.Prac. 1990 nr 1 s. 25-26.

Odszkodowania za wypadki przy pracy i choroby zawodowe oraz za okres niezdolności do pracy.

586. ZYCH J.: Gdy pracownik jest nietrzeźwy...- Przyj. przy Pr. 1981 nr 7/8 s.6-7, il.

Świadczenia powypadkowe w przypadku nietrzeźwości pracownika.

587. ZYCH J.: Zmiany w ustawie wypadkowej pilnie pożądane.- Przyj.przy Pr. 1981 nr 3 s.4-5, il.

Konieczność zmian w ustawie z dn.12 VI 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

588. ZYCH-CHABELSKA I.: Uprawnienia osób niepełnosprawnych. - Warszawa : Inst.Wydaw.Zw.Zaw., 1987. - 96 s. - Bibliogr. s.95.

Stan prawny na dzień 30 listopada 1986 r. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, renta inwalidzka.

Rec.: Fudała T., Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 4/5 s.92.

589. ŻERAŃSKI R.: Orzecznictwo inwalidzkie.- Rada Nar.Gosp. 1985 nr 24 s.12-13, tab.

Organizacja, zadania, zakres działalności komisji lekarskich ds.inwalidztwa.

---

590. Obwieszczenie Min. P r a c y, P ł a c i S p r a w S o c j a l n y c h z dnia 5 maja 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Dz.U. 1983 nr 30 poz.144. * z dnia 14 września 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 1974 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.- Tamże nr 55 poz.244. * z dnia 6 grudnia 1989 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Monit.Pol. 1989 nr 41 poz.335. * z dnia 5 marca 1990 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże 1990 nr 9 poz.68. * z dnia 5 czerwca 1990 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże nr 24 poz.187. * z dnia 11 września 1990 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże nr 34 poz.280. * z dnia 7 grudnia 1990 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże nr 47 poz.362. * z dnia 5 marca 1991 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże 1991 nr 9 poz.69. *

z dnia 4 czerwca 1991 r. w sprawie podwyższenia kwoty jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże nr 19 poz.138. " z dnia 11 września 1991 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.-Tamże nr 30 poz.224. " z dnia 5 grudnia 1991 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże nr 44 poz.311.

591. Rozporządzenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa.- Dz.U. 1983 nr 47 poz.214. " z dnia 25 maja 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa.- Tamże 1990 nr 37 poz.210. " z dnia 2 października 1991 r. w sprawie określenia organów właściwych do orzekania o istotnym ubytku zdolności fizycznych, psychicznych lub umysłowych, ograniczających zdolność do wykonywania pracy zarobkowej, a także o stopniu zdolności osoby niepełnosprawnej do pracy zarobkowej.- Tamże 1991 nr 90 poz.406.

592. Wyjaśnienie nr 2 Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 22 sierpnia 1981 r. w sprawie postępowania o świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w związku z odbywaniem zastępczej służby poborowych.- Dz.Urz.Min.Pr. 1981 nr 7 poz.12. " z dnia 30 września 1983 r. w sprawie wysokości jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Służ.Prac. 1983 nr 11 s.24.

593. Rozporządzenie Min. S p r a w W e w n ę t r z n y c h oraz Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 13 stycznia 1984 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie orzekania o inwalidzwtie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej.- Dz.U. 1984 nr 2 poz.8.

594. Rozporządzenie Min. S p r a w i e d l i w o ś c i z dnia 4 maja 1990 r. zmieniające rozporządzenie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób po-

zostających w związku ze służbą więzienną.- Dz.U. 1990 nr 31 poz. 187.

595. Zarządzenie Min. Z d r o w i a i O p i e k i S p o ł e c z n e j z dnia 27 lutego 1984 r. w sprawie zasad, trybu i organów właściwych do wydawania orzeczeń o trwałej niezdolności do pracy nauczycieli akademickich spowodowanej chorobą oraz orzeczeń o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby przekraczającej 1 rok.- Monit.Pol. 1984 nr 6 poz.50.

596. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 11 grudnia 1981 r. w sprawie podwyższenia niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Dz.U. 1981 nr 31 poz.174. - Omów.: Małysz F., Ochr.Pr. 1982 nr 10 s.8; T.L., Przyj. przy Pr. 1982 nr 4/5 s.18, il.; A.M. Rzeczpospolita 1982 nr 5 19 I.s.6. " z dnia 8 kwietnia 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.- Dz.U. 1983 nr 22 poz.95.- Omów.: Boruć C., Przyj.przy Pr. 1983 nr 12 s.19. " z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie zasad działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu odwoławczego oraz sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji.- Dz.U. 1983 nr 36 poz.166. - Omów.: T.L., Przyj.przy Pr. 1983 nr 11 s.31. " z dnia 18 listopada 1983 r. w sprawie chorób zawodowych.- Dz.U. 1983 nr 65 poz.294.- Zgłaszanie podejrzeń o chorobę zawodową oraz orzekanie o chorobie zawodowej. " z dnia 31 grudnia 1983 r. w sprawie właściwości organów i trybu postępowania o odszkodowanie i inne świadczenia pieniężne przysługujące z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci junaka odbywającego zasadniczą służbę w obronie cywilnej.- Dz.U. 1984 nr 2 poz.5. " z dnia 22 września 1986 r. w sprawie podwyższenia niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże 1986 nr 38 poz.186. " z dnia 8 sierpnia 1988 r. w sprawie podwyższania niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże 1988 nr 29 poz.199. " z dnia 10 listopada 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podwyższania niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.- Tamże 1989 nr 61 poz.366.

597. Uchwała nr 9 Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1982 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu

wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową.- Monit.Pol. 1982 nr 3 poz.8. * nr 57 z dnia 19 marca 1982 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań przysługującym w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej.- Tamże nr 11 poz.76. * nr 27 z dnia 10 marca w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań dla funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej z tytułu wypadków przy pracy i chorób pozostających w związku ze służbą.- Tamże 1987 nr 8 poz.65. * nr 183 z dnia 24 października 1988 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową.- Tamże 1988 nr 30 poz.265. * nr 184 z dnia 24 października 1988 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań dla funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej z tytułu wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą.- Tamże nr 30 poz.266.

IX. ŚWIADCZENIA NA WYPADEK BEZROBOCIA

598. MORDEL T.: Charakterystyka prawna zasiłku dla osób czasowo pozostających bez pracy.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 8 s.43-51.

Konstrukcja prawna zasiłków dla osób czasowo pozostających bez pracy.

599. SALWA Z.: Prawo do zasiłku dla bezrobotnych.- Pr.Zabezp. Społ. 1991 nr 11/12 s.43-50. * Szemplińska E.: Zasiłek dla bezrobotnego. Jak było, jak jest teraz.- Rzeczpospolita 1991 nr 262: 16 XII Ekon.i Prawo s.VIII.

600. SKOCZYŃSKI J.: Świadczenia zasiłkowe dla bezrobotnych.- Pr.Zabezp.Społ. 1990 nr 5/6 s.24-32.

601. UŚCIŃSKA G.: Świadczenia z funduszów społecznych na wypadek braku pracy / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1991. - 34 s. -(Ekspertyzy - Informacje / IPiSS ; 10).

602. WICHROWSKA E.: Wynagodzenie stanowiące podstawę obliczania zasiłku dla bezrobotnych.- Służ.Prac. 1990 nr 4 s.18-19.

WIĘCKOWSKA-MEISNER E.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego dla członków rodziny oraz dla bezrobotnych = poz.289.

X. ZASIŁKI POGRZEBOWE

LIS E.: Zasiłek chorobowy, świadczenia rehabilitacyjne, zasiłek pogrzebowy - zasady,przepisy = poz.162.

PRZYBYŁOWSKA W.: Nowa instrukcja zasiłkowa = poz.178.

M.in. zasiłek pogrzebowy.

- : Zasiłek chorobowy i pogrzebowy = poz.181.

SOKOLIK Z.: Świadczenia na rzecz rodziny z ubezpieczenia społecznego = poz.284.

STARON B.: Zapobieganie niektórym nieuzasadnionym wydatkom na zasiłki = poz. 183.

M.in. zasiłki pogrzebowe.

---

603. Zarządzenie nr 44 Min.Spraw Wewnętrznych z dnia 29 maja 1982 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad pokrywania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych kosztów pogrzebu funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz określania osób, z tytułu śmierci których przysługuje zasiłek na pokrycie kosztów pogrzebu.- Dz.Urz. Min.Spraw Wew. 1982 nr 4 poz.9. ≈ nr 43 z dnia 10 lipca 1987 r. zmieniające zarządzenie w sprawie warunków pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz określania członków rodziny, na których przysługuje zasiłek pogrzebowy.- Tamże 1987 nr 5 poz.11.

Zob.też Ubezpieczenie rodzinne /s.41-51/.

XI. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE GRUP POZAPRACOWNICZYCH

604. Obwieszczenie Min. P r a c y i P o l i t y k i S p o ł e c z n e j z dnia 15 lipca 1989 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin.- Dz.U. 1989 nr 46 poz.250.

605. Rozporządzenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 22 grudnia 1982 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy oraz przez osoby fizyczne.- Dz.U. 1982 nr 43 poz.285. ≈ z dnia 8 sierpnia 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy oraz przez osoby fizyczne.- Tamże 1983 nr 48 poz.218.

606. Rozporządzenie R a d y M i n i s t r ó w z dnia 22 kwietnia 1980 r. w sprawie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych przez instytucje kościelne i zakonne.- Dz.U. 1980 nr 11 poz.34. ≈ z dnia 8 grudnia 1982 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy oraz przez osoby fizyczne.- Tamże 1982 nr 43 poz.280.

607. Zarządzenie nr 14 Prezesa Z a k ł a d u U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h z dnia 29 kwietnia 1983 r. w sprawie trybu i terminów zgłaszania do ubezpieczenia społecznego pracowników zatrudnionych w gospodarstwach domowych i przy obsłudze prywatnych domów mieszkalnych oraz opłacania składek za te osoby.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1983 nr 3 poz.13, tab. ≈ nr 22 z dnia 8 września 1984 r. w sprawie rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych przez firmy polonijne za pomocą polecenia pobrania.- Tamże 1984 nr 7 poz.16.

---

608. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym d u c h o w n y c h.- Dz.U. 1989 nr 29 poz.156. ≈ Instrukcja nr 6 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 marca 1989 r. w sprawie wykonywania ubezpieczenia społecznego duchownych.- Dz. Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1989 nr 4 poz.8.

609. Ustawa o ubezpieczeniu społecznym duchownych : tekst i wyjaśnienia wg stanu prawnego na 20 stycznia 1991 r. / zebrał i oprac. W.Zgryzek ; Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1991.- 40 s.

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym du-

chownych mówi o obowiązkowym ubezpieczeniu duchownych; jakie świadczenia wynikają z tytułu ubezpieczenia; jak należy dokonać zgłoszenia do ubezpieczenia i jakie składki na ubezpieczenie należy składać. Jeden z załączników zawiera stanowiska duchownych i struktury organizacyjne niektórych kościołów i związków wyznaniowych.

---

610. DĄBROWSKA E.: Zasiłki z pozapracowniczych systemów ubezpieczenia społecznego / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1990.- 68 s. - (Wybrane Informacje Tematyczne / IPiSS ; 7). - Tabele.

Uprawnienia zatrudnionych w r z e m i o ś l e oraz twórców w zakresie świadczeń krótkookresowych i jednorazowych, wynikających z ubezpieczenia chorobowego i rodzinnego.

611. Ubezpieczenie społeczne w zakładach rzemieślniczych : według stanu prawnego na dzień 1 lutego 1988 r. / aut. B.Brochocka [i in.] ; Izba Rzemieślnicza m.st. Warszawy. - Warszawa : Inst. Wydaw.Zw.Zaw., 1988. - 142 s.

Zasady realizacji obowiązku ubezpieczenia społecznego i opłacania składek, zakres świadczeń krótkookresowych.

612. Ustawa z dnia 24 maja 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Dz.U. 1989 nr 32 poz.169.

613. Rozporządzenie Min. Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 19 lutego 1981 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Dz.U. 1981 nr 5 poz.22. - z dnia 24 listopada 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Tamże 1983 nr 66 poz. 300.

614. Instrukcja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 maja 1985 r. w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpie-

czenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych dla rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1985 nr 3 poz.9.

615. Komunikat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 września 1985 r. w sprawie uprawnień do zasiłków rodzinnych osób wykonujących pracę nakładczą.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1985 nr 6 poz. 19.

616. Zarządzenie nr 4 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 lutego 1980 r. zmieniające instrukcję w sprawie wykonywania ubezpieczenia społecznego rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1980 nr 1/2 poz.2.-Ubezpieczenie chorobowe. ⁂ nr 2 z dnia 30 stycznia 1985 r. wprowadzające zmiany do instrukcji w sprawie wykonywania ubezpieczenia społecznego rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Tamże 1985 nr 1 poz.2.

Zob. też poz.610,623.

---

617. KRZEKOTOWSKA K.: T w ó r c a a ubezpieczenie społeczne w PRL.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 7 s.46-51.

618. KUCZYŃSKI T., MALAKA A.: Ubezpieczenie społeczne twórców.- Państ.i Prawo 1986 z.3 s.92-101.- Polem: Szmyt A., Tamże z.12 s. 84-88.

Świadczenia emerytalne, rentowe, chorobowe.

619. SOBCZAK W.: System zaopatrzenia emerytalnego twórców.- Palestra 1984 nr 11 s.23-37.

Omów. zasad systemu zaopatrzenia emerytalnego twórców i artystów.

Zob. też poz.610.

620. Obwieszczenie Min.Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 maja 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 17 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców

i ich rodzin.- Dz.U. 1983 nr 31 poz.145.

621. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1984 r. zmieniające rozporządzenie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin.- Dz.U. 1984 nr 9 poz.35. * z dnia 29 grudnia 1984 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego niektórych osób wykonujących działalność zarobkową w zakresie wytwórczości ludowej i artystycznej.- Tamże nr 60 poz.308. * z dnia 17 sierpnia 1987 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin.- Tamże 1987 nr 26 poz. 145.

---

622. SUROWSKA M.: Świadczenia emerytalno-rentowe dla osób zatrudnionych na podstawie u m o w y a g e n c y j n e j lub umowy zlecenia.- Pr.Zabezp.Społ. 1988 nr 1 s.50-56.

---

623. Obwieszczenie Min. Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 maja 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 19 ggrudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Dz.U. 1983 nr 31 poz.146. * z dnia 5 maja 1983 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin.- Tamże nr 31 poz.147.

624. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 maja 1981 r. w sprawie rozszerzenia zakresu świadczeń z ubezpieczenia społecznego dla niektórych osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Dz.U. 1981 nr 14 poz.65. * z dnia 21 kwietnia 1982 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Tamże 1982 nr 13 poz.102. * z dnia 8 grudnia 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania

ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Tamże 1983 nr 68 poz.305. = z dnia 8 grudnia 1983 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rozszerzenia zakresu świadczeń z ubezpieczenia społecznego dla niektórych osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Tamże nr 68 poz.306.

625. Instrukcja nr 5 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie wykonywania ubezpieczenia społecznego osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.- Dz.Urz.Zakł.Ubezp.Społ. 1990 nr 7 poz.19, tab.

Zob.też poz.173.

XII. KIERUNKI ZMIAN SYSTEMU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

626. BIŃCZYCKA-MAJEWSKA T.: Zabezpieczenie społeczne w perspektywie dwudziestego pierwszego wieku.- Probl.Ubezp.Społ. 1988 [nr 1] s.61-73.

627. CZYŻOWSKA Z.: Problemy reformowania systemu zabezpieczenia społecznego i sfery usług społecznych.- Pr.Zabezp.Społ. 1987 nr 10/11 s.16-28.

628. HOMA-KOSAKOWSKA K.: Perspektywy zabezpieczenia społecznego w Polsce. Konferencja naukowa w Warszawie.- Polit.Społ. 1987 nr 9 s.38-39.

8-9 czerwca 1987 r.

629. KACZMAREK E.: Rozwój ubezpieczeń społecznych w 40-leciu PRL.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1984 nr 11 s.26-29.

630. KOLASIŃSKI K.: Kierunki rozwoju ubezpieczeń społecznych w Polsce Ludowej.- Państ.i Prawo 1989 z.9 s.44-53.

631. KOWALAK T.: Przyszłość państwa opiekuńczego.- Polit.Społ. 1987 nr 4 s.3-6. * Tenże: Polityka społeczna w Polsce w najbliższym ćwierćwieczu.- Tamże nr 5/6 s.1-4.

632. Materiały na konferencję popularno-naukową nt. Pracownicze ubezpieczenia społeczne - dziś i jutro / Wielkopolski Oddział Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa w Poznaniu. - Poznań : TNOiK, 1989. - 100 s.

Opinia Naczelnej Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do założeń reformy systemu świadczeń społecznych = poz.96.

633. SZAPIEL R.: Informacja o zmianie przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych.- Służ.Prac. 1989 nr 4 s.22-25.

634. SZUBERT W.: Refleksje nad reformą ubezpieczenia społecznego.- Pr.Zabezp.Społ. 1991 nr 4 s.1-10.

635. TOPIŃSKI W., WIŚNIEWSKI M., DOREJKO P.: Zarys projektu indywidualnych programów emerytalnych /ubezpieczeń dodatkowych/.- Mater.Inf.Zakł.Ubezp.Społ. 1991 nr 5 s.15-26, rys.tab.

636. WIKTOROW A., WINIEWSKI M.: Wstępne założenia do prognozy polityki socjalnej państwa do 1995 r. / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zakład Warunków Bytu. - Warszawa : IPiSS, 1984. - 20 s. - (Informacje - Ekspertyzy - Propozycje - Metody / IPiSS ; 15).

W opracowaniu przedstawiono: założenia rozwiązań w dziedzinie uprawnień emerytalno-rentowych; w dziedzinie uprawnień pracowników chorych, utrzymujących rodziny oraz kobiet pracujących: urlopy i zasiłki macierzyńskie, urlopy i zasiłki wychowawcze, zasiłek porodowy i z tytułu urodzenia dziecka, zasiłek rodzinny, zasiłki opiekuńcze i inne zasiłki, pomoc społeczna, świadczenia pieniężne dla uczącej się młodzieży, udział świadczeń w dochodzie narodowym.

637. WINIEWSKI M.: Koncepcja reformy ubezpieczeń społecznych.- Polit.Społ. 1989 nr 11/12 s.1-3. * Jeszcze w sprawie reformy ubezpieczeń społecznych.- Tamże 1990 nr 10 s.1-4.

638. WOJCIECHOWSKA M.: Błędne koło roszczeń.- Polityka 1989 nr 3 s.1,6. * Szolucha E.: Klarowanie systemu. Polityka socjalna Związkowiec 1989 nr 5 s.1,9, rys.

Na merginesie projektu reformy świadczeń socjalnych.

CZĘŚĆ II

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE NA ŚWIECIE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

639. BEAU P., BEAU R.: Le lexique de la protection sociale. Leksykon opieki społecznej.- Paris: Delloz Publ., 1986.- 319 s.

M. in. leksykon ubezpieczenia społecznego.

640. BÉRAUD C.: Ethique et sécurité sociale. Etyka i ubezpieczenia społeczne.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1991 nr 1 s. 51-60.

W stechnicyzowanym świecie, rola opieki społecznej znana jest z funkcji zapewniających należne wypłaty i pomoc rzeczową. Na ogół nie dostrzegane są jej funkcje etyczne, choć np. wydatki związane z ochroną zdrowia pochłaniają znaczne sumy; dla przykładu, w 1989 roku stanowiły we Francji 9,2% dochodu narodowego brutto, w Stanach Zjednoczonych 11,2%, a w Szwecji 9,1%. Jednocześnie istnieją narody pozbawione dostępu do tak szeroko zakrojonej opieki medycznej, a i skuteczność wielu środków medycznych nie jest dostatecznie przetestowana, ponadto komercyjne traktowanie przemysłu farmaceutycznego narusza często zasady etyki społecznej. Dla zahamowania obniżania się poziomu opieki medycznej i prawidłowego wykorzystania osiągnięć nowoczesnej techniki, jak najszybciej należy uregulować zasady: deontologii, prawodawstwa i prowadzenia badań naukowych.

641. Colloque de l'Institut européen de sécurité sociale sur la sécurité sociale et l'Europe 1992. Seminarium Europejskiego Instytutu Ubezpieczeń Społecznych na temat ubezpieczeń społecznych i Europy roku 1992.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1990 nr 1 s. 121-123.

Seminarium zorganizowano w październiku 1989 roku, w Portugalii, przy udziale 140 uczestników z 17 krajów europejskich. Tematem zainteresowano przedstawicieli europejskiej administracji ubezpieczeń społecznych oraz naukowców z tych dziedzin. Na seminarium poruszono m.in. takie problemy jak: wprowadzanie zmian koniecznych do ujednolicenia systemów ubezpieczeń społecznych; wzajemne zapoznanie się z różnymi systemami ubezpieczeń i zapewnienie jednakowych uprawnień dla pracujących w kraju imigrantów; wpływ na kraje europejskie niektórych kierunków brytyjskiej polityki socjalnej itp.

642. Colloque de l'Institut européen de sécurité sociale sur les recherches sociologiques et la sécurité sociale. Kolokwium Europejskiego Instytutu Ubezpieczeń Społecznych na temat badań socjologicznych i ubezpieczeń społecznych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 597-598.

Kolokwium odbyło się we wrześniu 1983 r., wzięło w nim udział 70 osób z 12 krajów europejskich oraz przedstawiciele EWG, Międzynarodowego Biura Pracy i Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego. W referatach przedstawiono wyniki badań socjologicznych ważnych z punktu widzenia zabezpieczenia społecznego. Szczególną uwagę poświęcono problemom starości, bezrobocia i stosunków w pracy.

643. Current Research in Social Security. Bieżące badania w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. / International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1986.- 241 s.

Kolejny (15) tom serii prezentującej badania z zakresu zabezpieczenia społecznego i polityki społecznej. Prezentowane prace podzielone są na 10 grup tematycznych: zagadnienia ogólne, ochrona zdrowia, wypadki przy pracy, starość, inwalidztwo, bezrobocie, świadczenia rodzinne, rehabilitacja, opieka społeczna, usługi społeczne. Tom przedstawia informacje o kilkuset prowadzonych lub zakończonych badaniach: nazwiska autorów, ośrodek badawczy, tytuł pracy, cel i zakres badania, zastosowane metody badawcze, wyniki badań oraz adresy instytucji, do których można się zwrócić po dodatkowe dane.

644. DELEECK H.: L'avenir de la sécurité sociale en Europe. Przyszłość zabezpieczenia społecznego w Europie /Trans European Policy Studies Association.- Pons: Economica 1987.- 248 s.- Tabele.

Studium porównawcze krajowych systemów zabezpieczenia społecznego w państwach EWG.

645. Developments and trends in social security, 1984-1986. Rozwój sytuacji i trendy w zakresie zabezpieczenia społecznego w latach 1984-1986.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr s. 375-460.

Przegląd aktualnej sytuacji, głównych tendencji i problemów w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w dobie kryzysu, zmieniających się stosunków społecznych i dokonywanych reform, głównie w krajach rozwijających się, jak również i w wielu państwach uprzemysłowionych; nowe akty ustawodawcze i poprawki do obowiązujących ustaw, uchwalone i wprowadzone na całym świecie w okresie 1984-86 w zakresie zabezpieczenia społecznego. Omówiono różne rodzaje zabezpieczenia społecznego, system ubezpieczeń emerytalnych i inwalidzkich, ubezpieczenia chorobowe i świadczenia macierzyńskie, zabezpieczenie przed wypadkami w pracy i chorobami zawodowymi, ustawodawstwo określające świadczenia w przypadku bezrobocia i świadczenia rodzinne.

646. Développements et tendances de la sécurité sociale 1978-1980. Rozwój i tendencje w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w latach 1978-1980.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 3/4 s. 295-372.

Omów.: Borowczyk E., Rozwój systemów zabezpieczenia społecznego na świecie 1978-1980.- Polit. Społ. 1981 nr 6 s. 31-38.

Raport sekretarza generalnego AISS przedstawiony na XX sesji Zgromadzenia Generalnego w Manilii w dn. 28.X-6.XI.1980 r. Pomimo kryzysu gospodarczego obserwuje się rozwój systemów zabezpieczenia społecznego w krajach rozwijających się, zmiany w krajach rozwiniętych stanowią kontynuację tendencji z lat poprzednich, wiążą się one z inflacją i recesją gospodaczą. W krajach objętych gospodarką planową rozszerza się krąg osób uprawnionych do świadczeń i wzrasta ich wysokość. Istotnym problemem jest wzrost bezrobocia, wzrost kosztów świadczeń zdrowotnych, podejmuje się różnorodne działania mające ograniczać niekorzystne tendencje. Występują tendencje do podwyższania lub obniżania granicy wieku emerytalnego, rozwija się ubezpieczenia dla specyficznych grup społecznych, na przykład kobiet, pracowników cudzoziemskich, osób niepełnosprawnych. Doskonali się systemy finansowania i struktury organizacyjne instytucji zabezpieczenia społecznego. Na przyszłą sytuację w dziedzinie zabezpieczenia społecznego rzutować będą czynniki demograficzne, ulega zmianie klimat społeczny. Dokonano szczegółowego przeglądu przemian zachodzących w zakresie zabezpieczenia chorobowego i inwalidzkiego, wypadkowego, na starość, inwalidzkiego, zabezpieczenia osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela, zabezpieczeń rodzinnych. Przegląd obejmuje zagadnienia zakresu systemów, zasad finansowania, organizacji instytucji zabezpieczenia społecznego w poszczególnych krajach.

647. Développements et tendances de la sécurité sociale 1981-1983. Rozwój i zmiany zabezpieczenia społecznego w okresie 1981-1983.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 471-561.

Raport sekretarza generalnego Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego. Pierwsza część poświęcona jest omówieniu głównych problemów i tendencji zabezpieczenia społecznego w okresie 1981-1983, druga - omówieniu poszczególnych dziedzin zabezpieczenia społecznego i ich rozwoju w różnych krajach. Okres 1981-1983 był dla zabezpieczenia społecznego jednym z natrudniejszych od momentu jego powstania. Związane to było ze zmianami w systemach zabezpieczenia, mającymi na celu ograniczenie wydatków. Posunięcia takie były konieczne i wynikały z ogólnego kryzysu gospodarczego. Najważniejszą sprawą były świadczenia dla bezrobotnych. Wydatki na zabezpieczenie starano się zmniejszyć przede wszystkim ograniczając indeksację świadczeń. Pomimo kryzysu, a często z tego powodu, podwyższono niektóre świadczenia lub wprowadzono łagodniejsze warunki ich przyznania (np. obniżka wieku emerytalnego dla wszystkich lub dla niektórych grup zatrudnionych). Rozszerzono zakres świadczeń dla inwalidów. Odmiennie przedstawia się problem zabezpieczenia społecznego w krajach rozwijających się. Niewielka część ludności objęta jest ubezpieczeniem, w większości tych krajów nie istnieją świadczenia dla bezrobotnych. W niektórych krajach rozwijających się

rozszerzono nieco zakres podmiotowy i przedmiotowy ubezpieczeń. W dyskusji dotyczącej ubezpieczeń społecznych pojawiły się głosy o konieczności prywatyzacji ubezpieczeń.

648. DOURY J.: La sécurité sociale: sortir de l'impasse. Ubezpieczenie społeczne: wyjście z impasu.- Paris: Economica,1983.- 234 s.- Bibliogr.

649. DUMONT J.P.: L'évolution de la sécurité sociale dans le monde en 1983. Zmiany w systemie zabezpieczenia społecznego na świecie w 1983 r.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1984 nr 2 s. 39-52.

W systemie zabezpieczenia społecznego na świecie w 1983 r. wyróżniono cztery tendencje: rozszerzenie zasięgu zabezpieczenia (objęcie nim nowych grup ludności), podwyższenie świadczeń (w większości przypadków tylko dla rodzin i osób w najgorszej sytuacji życiowej), ograniczenie wysokości i zakresu świadczeń (zwiększenie odpłatności za świadczenia służby zdrowia, ograniczenia w indeksacji, zmniejszenie zasiłków rodzinnych),podwyższenie składek ubezpieczeniowych, Nowe grupy ludności zostały objęte ubezpieczeniem w krajach rozwijających się. W krajach rozwiniętych rozszerzono zakres świadczeń dla niektórych grup pracujących na własny rachunek. W wielu krajach wprowadzono ułatwienia w nabywaniu uprawnień do świadczeń (np. we Francji osobom przechodzącym na wcześniejsze emerytury przyznano prawo do pełnej emerytury), podwyższono niektóre emerytury (w ZSRR o 20% osobom mającym długi staż pracy w jednym przedsiębiorstwie). W wielu krajach (Węgry, Norwegia, Szwecja, Wielka Brytania) podwyższono zasiłki rodzinne. Ograniczenia w zakresie świadczeń dotyczyły głównie świadczeń służby zdrowia. Zmniejszenie wysokości zasiłków rodzinnych polegało przede wszystkim na nieprzeprowadzeniu ich waloryzacji. W Holandii i RFN obniżono zasiłki rodzinne dla niektórych rodzin, w Belgii - wstrzymano wypłatę 13 i 14 zasiłku, lecz wysokość miesięcznego zasiłku podniesiono o 20%. W niektórych krajach ograniczono indeksację emerytur i rent. Zmiany w systemach finansowania polegały głównie na podwyższeniu składek, ale w niektórych krajach składki zostały zmniejszone.

650. DUMONT J.P.: L'impact de la crise économique sut les systemes de protection sociale. Wpływ kryzysu gospodarczego na systemy zabezpieczenia społecznego.- Paris: Economica,1987.- 239 s.

Ekspertyza przygotowana na zlecenie Międzynarodowego Biura Pracy, dotycząca zmian w systemach zabezpieczenia społecznego na świecie w okresie kryzysu (1974-1984). Opracowanie tylko w części poświęcone jest adaptacji zabezpieczenia społecznego do nowych warunków gospodarczych i społecznych, natomiast w znacznej części przedstawia rozwój systemów zabezpieczenia społecznego. Wszystkie kraje stały przed takim samym problemem: w jaki sposób zrównoważyć budżety instytucji ubezpieczeń społecznych w sytuacji rosnących potrzeb i malejących przychodów. Przede wszystkim starano się zwiększyć przychody: podwyższano składki ubezpieczeniowe płacone przez pracowników, podnoszono pułap zarobków, od

których obliczane są świadczenia. Złamanie zasady proporcjonalności składek i świadczeń wyraziło się także w znaczniejszym podwyższaniu świadczeń minimalnych niż pozostałych. Poszukiwano także dodatkowych źródeł finansowania, m.in. zwiększano odpłatność za korzystanie z opieki lekarskiej. Charakterystycznym zjawiskiem było natomiast obniżanie składek płaconych przez pracodawców, co miało stanowić zachętę do zatrudniania dodatkowych osób. W związku z dużym bezrobociem w wielu krajach stworzono różne możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę (najczęściej obniżoną). Świadczeniem, które najbardziej "ucierpiało" w okresie kryzysu były zasiłki rodzinne.

651. DUMONT J.P.: Sécurité sociale dans le monde. Zabezpieczenie społeczne na świecie.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1983 nr 3 s. 49-68 tab. wykr.

Historia rozwoju zabezpieczenia społecznego w świecie. W 1981 r. 127 krajów miało system emerytalny, 79 świadczenia chorobowe, 136 świadczenia dla inwalidów z wypadków przy pracy, 67 świadczenia rodzinne, 37 świadczenia dla bezrobotnych. Pierwsze formy ubezpieczeń obejmowały wybrane grupy ludności: marynarzy, wojskowych, urzędników państwowych. Obecnie odsetek ludności ubezpieczonej stanowi 80-95% ogółu ludności w Europie (100% w Wielkiej Brytanii, Danii, Szwecji, ponad 98% w Belgii, Francji i we Włoszech, 96% w Austrii, 86% w Holandii). W USA i Japonii odsetek ubezpieczonych jest mniejszy: ocenia się, że w USA 20-40 mln osób nie ma żadnego ubezpieczenia na wypadek choroby. W krajach rozwijających się ubezpieczeniem objęte są nieliczne grupy, a 80-90% ludności nie ma żadnej formy ubezpieczenia. W okresie 1976-79 w Ameryce Łacińskiej ubezpieczone było 12-15% ogółu ludności. W Indiach ubezpieczenia chorobowe obejmują 2% ludności. Można wyróżnić cztery formy rozwoju zabezpieczenia społecznego: rozszerzanie zabezpieczenia na kolejne grupy zawodowe (Europa), obejmowanie ubezpieczeniem początkowo tylko przedsiębiorstw o dużej liczbie zatrudnionych, rozszerzanie ubezpieczenia na pracowników mniej zarabiających, rozszerzanie "geograficzne" (najpierw miasta, potem ludność rolnicza). W rozwiniętych krajach kapitalistycznych wydatki na zabezpieczenie społeczne wynosiły w 1977 r. 16,6% dochodu narodowego, w krajach socjalistycznych 14,9%, a w krajach rozwijających się 3,8%. Wobec kryzysu zabezpieczenia społecznego podjęto różne działania: podwyższono składki (Belgia, Francja, RFN), stworzono nowe formy składek (Belgia, Francja), opóźniono terminy indeksacji świadczeń (Dania, Holandia, Francja, RFN, USA), zmniejszono niektóre świadczenia rodzinne (RFN), obniżono świadczenia preferencyjne (Francja), wprowadzono większą odpłatność za świadczenia lecznicze (Belgia, Francja, RFN, Wielka Brytania), zmniejszono zatrudnienie w instytucjach ubezpieczeniowych (Wielka Brytania). W niektórych krajach liczne są głosy domagające się częściowej reprywatyzacji ubezpieczeń.

652. DUMONT J.P.: Les systèmes de sécurité sociale à l'épreuve de la crise. Systemy ubezpieczeń socjalnych wobec kryzysów ekonomicznych.- Rev. Int. Trav. 1987 nr 1 s. 1-19 tab.

Rezultaty badań przeprowadzonych wśród licznej i reprezentatywnej grupy krajów na temat wpływu kryzysów ekonomicznych na funkcjonowanie systemów ubezpieczeń socjalnych. Badania wykazały, że z jednej strony niektóre z tych krajów zdołały zrealizować zaplanowane cele socjalne, natomiast inne, zwłaszcza posiadające najwyżej rozwinięte systemy socjalne, zmuszone zostały do realizowania znacznie ostrożniejszej polityki socjalnej. Oznaczało to przede wszystkim rezygnację z dalszego rozwijania tych systemów i ścisłego kontrolowania wkładów i wydatków na system ubezpieczeń socjalnych. Władze publiczne wyciągając wnioski z kryzysów ekonomicznych zamroziły fundusz wydatków na cele socjalne, zmodyfikowały świadczenia rodzinne i renty, i uciekły się do różnych formuł (sposobów) przesuwania wieku emerytalnego. Zwróciły się także do wszystkich obywateli objętych systemem ubezpieczeń socjalnych z żądaniem podniesienia ich udziału w wydatkach na cele służby zdrowia i składek na różne systemy ubezpieczeń socjalnych. Badania wykazały, że mimo wszystko systemy ubezpieczeń socjalnych wspierają się w tych krajach na solidnych podstawach, choć nie udało się uniknąć cięć i redukcji wydatków.

653. État-providance in Europe. Państwo opiekuńcze w Europie. - Rev. Fr. Aff. Soc. 1990 nr 3 s. 1-196.

Zeszyt poświęcony kolokwium, jakie odbyło się w dn. 21-23 marca 1990 r. w Paryżu. W referatach omawia się: historię rozwoju państwa opiekuńczego, kierunki polityki socjalnej poszczególnych krajów, możliwości stworzenia ponadnarodowej polityki socjalnej w skali europejskiej i ogólnoświatowej, wpływ różnych czynników na politykę społeczną w różnych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w RFN, Francji i Wielkiej Brytanii. Istotnym elementem zabezpieczenia społecznego są ubezpieczenia na wypadek bezrobocia; dokonano przeglądu systemów stosowanych w ważniejszych krajach uprzemysłowionych, oceniono główne tendencje rozwojowe i związek tych systemów z polityką zatrudnienia. Problemy państwa opiekuńczego - minimum dochodów, polityka emerytalna, rodzinna - przedstawiono na przykładzie krajów Europy Zachodniej. W podsumowaniu zwraca się uwagę na trudności ujednolicenia europejskiej polityki socjalnej.

654. EUZÉBY A., EUZÉBY C.: Disparites internationales de protection sociale. Międzynarodowe nierówności w opiece socjalnej. - Rev. Econ. Polit. 1982 nr 5/6 s. 580-594.

M. in. różnice systemów ubezpieczeń społecznych.

655. EUZÉBY A, Van LANGENDONCK J.: Neo-liberalisme et protection sociale: la question de la privatisation dans les pays de la CEE. Neoliberalizm i opieka socjalna: kwestia prywatyzacji w krajach Wspólnoty Europejskiej.- Droit Soc. 1989 nr 3 s. 256-265.

Zabezpieczenie społeczne i opieka socjalna w krajach Wspólnoty Europejskiej.

656. EVERS A.: Shifts in the welfare mix - social innovations im welfare policies. Zmiany w specyfice systemów zabezpieczenia społecznego, społeczne innowacje w polityce zabezpieczenia społecznego.-Eurosocial 1988 nr 49/50 s. 44-48.

Zainteresowanie problematyką zmian w specyfice modelu zabezpieczenia społecznego wynika z dwóch podstawowych przyczyn: 1. większego wyczulenia na walory i wady działania gospodarki rynkowej oraz roli instytucji państwowych jaką odgrywają one w zapewnianiu usług socjalnych; 2. wzrostu zainteresowania inicjatywami w dziedzinie zapewniania usług socjalnych poza tradycyjnymi ramami działalności instytucji państwowych. W związku z wymienionymi wyżej zjawiskami kluczową kwestią staje się obecnie znalezienie prawidłowej relacji między działalnością instytucji państwowych,a inicjatywami społecznymi. Problematyke ta ma być szczegółowo analizowana w programie badawczym realizowanym przez międzynarodową grupę ekspertów, którą kieruje autor. Stąd też w artykule znalazły się liczne sugestie dotyczące metodyki badań.

657. FEDERICO R.C.: Social welfare in today's world. Zabezpieczenie społeczne we współczesnym świecie.- New York: McGraw-Hill Publ.,1990.- 331 s.

W opracowaniu skoncentrowano się przede wszystkim na przedstawieniu systemu zabezpieczenia społecznego w USA, zamieszczono też wiele materiałów odnoszących się do Meksyku, Szwecji i Polski. Rozdział pierwszy to definicje i pewne ustalenia kluczowe dla systemów zabezpieczenia społecznego. Rozdział drugi dotyczy wyjaśnień pewnych pojęć, m.in. kwestii "potrzeb ludzkich", a trzeci i czwarty stanowią rys historyczny instytucji zabezpieczenia społecznego. Dalsze rozdziały dotyczą aktualnych problemów zabezpieczenia społecznego takich jak: zagadnienia organizacyjne, źródła finansowania, programy działania, gromadzenie środków, procedura podejmowania decyzji, pomoc ze środków publicznych i prywatnych, relacje pomiędzy zabezpieczeniem społecznym,a innymi instytucjami społecznymi (np. instytucja rodziny), systemami (np. edukacji), rolą jednostki w zaspokajaniu własnych potrzeb oraz profesjonalizacja działań w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.

658. Funkcje socjalne państwa / red. W. Okrasa.- Warszawa: PAN, 1988.- 355 s.- (Studia i Materiały / Polska Akademia Nauk. Instytut Nauk Ekonomicznych; z. 14).- Na prawach rkps.

Ref. z konf. polsko-brytyjskiej nt. systemów świadczeń społecznych w Europie, Jabłonna VII 1987 r.
Z treści: Le Grand J.: Świadczenia społeczne w Wielkiej Brytanii.- George V.: Zabezpieczenie społeczne i ubóstwo w Europie.- Pinker R.: Tradycja i zmiana w świadczeniach społecznych w Wielkiej Brytanii i na Węgrzech. Związek z sytuacją w Polsce.- O'Higgins M.: Świadczenia społeczne w kapitalizmie. Kryzys czy kłopoty dojrzewania?.- Kurzynowski A.: Świadczenia socjalne związane z macierzyństwem kobiet pracujących w Polsce w latach 1960-1985.

659. GINET J. Ch.: Protection sociale et developpement. Zabezpieczenie społeczne i rozwój gospodarczy.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1984 nr 2 s. 141-155 tab. bibliogr. 12 poz.

Stan i perspektywy rozwoju systemów zabezpieczenia społecznego w krajach rozwijających się. Często mówi się, że zabezpieczenie społeczne jest instytucją krajów bogatych. Tym niemniej w wielu krajach rozwijających się systemy zabezpieczenia społecznego są bardzo rozbudowane, ale problemy, które one rozwiązują są inne niż w krajach rozwiniętych. Jednym z najważniejszych problemów w krajach rozwijających się jest opieka nad dziećmi, które stanowią ok. 50% całej ludności. Zasiłkom rodzinnym przypisuje się funkcję czynnika, który powinien zmniejszać umieralność niemowląt, a nie - jak w krajach rozwiniętych - wpływać na wzrost urodzeń. Systemy zabezpieczenia społecznego zastępują tradycyjne więzi rodzinne, które są niszczone w procesie szybkiej industrializacji.

660. GORDON M.S.: Social security policies in industrial countries: a comparative analysis. Polityka zabezpieczenia społecznego w krajach uprzemysłowionych: analizy porównawcze.- Cambridge: Cambridge Univ. Press,1989.- 383 s.- Tabele, bibliogr.

Analiza zabezpieczenia społecznego w 28 krajach.

661. HAANES-OLSEN L.: Worldwide trends and developments in social security 1985-1987. Światowe tendencje w dziedzinie ubezpieczeń społecznych w latach 1985-1987.-Soc. Secur. Bull. 1989 nr 2 s. 14-24.

Omówiono główne tendencje rozwojowe w dziedzinie ubezpieczeń społecznych w latach 1985-1987. Niektóre tendencje rozwojowe obserwowane w wysoko uprzemysłowionych krajach zwłaszcza Europy - utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia, przede wszystkim wśród młodych wiekiem grup ludności; wzrastająca liczba ludzi pozostająca bez pracy przez dłuższy czas; starzenie się populacji - sprawiają, iż z punktu widzenia finansowego programy ubezpieczeń społecznych stają się coraz bardziej niestabilne. Dlatego właśnie, wraz ze wzrostem kosztów finansowania tych programów, kładzie się coraz większy nacisk na maksymalnie efektywne wykorzystywanie istniejących funduszy. W omawianym okresie, uwidacznia się szersze zainteresowanie prywatnymi programami ubezpieczeniowymi, traktowanymi jako uzupełnienie państwowych programów ubezpieczeniowych, a także wykorzystuje się środki prowadzące do zwiększania zatrudnienia. Podkreślono, iż w odniesieniu do krajów rozwijających się obserwuje się rozbudowę programów ubezpieczenia rodzin, a także do pewnego stopnia, wprowadzanie ustaw emerytalnych obniżających wiek emerytalny.

662. HADROWICZ T.: Determinanty rozwoju państwowego systemu zabezpieczenia społecznego we współczesnym kapitalizmie.- Polit. Społ. 1981 nr 9 s. 30-32.

Przegląd czynników determinujących rozwój państwowych systemów zabezpieczenia społecznego w krajach kapitalistycznych i ogólnych zasad ich funkcjonowania.

663. HUTSEBAUT M.: Social security in Western Europe: An overview. Zabezpieczenie społeczne w Europie Zachodniej: przegląd sytuacji.-Soc. a. Labour Bull. 1986 nr 1 s. 168-171.

Komitet d Ekonomicznych i Socjalnych krajów Wspólnoty Europejskiej przeprowadził sondaż na temat zabezpieczenia społecznego, a opinie ekspertów z poszczególnych krajów ujął w formie łącznego opracowania. Oto niektóre wnioski. Przyczyną braku równowagi finansowej programów i systemów zabezpieczenia społecznego jest recesja ekonomiczna i narastające bezrobocie, a także przyczyny strukturalne. Należy więc dbać o pokrywanie wydatków socjalnych, stosując efektywną politykę wzrostu ekonomicznego i zatrudnienia. Wydatki na zabezpieczenie społeczne przyczyniają się do stabilizacji gospodarki, gdyż zwiększają siłę nabywczą warstw najgorzej uposażonych. Świadczenia socjalne mają również znaczenie jako element sprzyjający inwestycjom, np. w dziedzinie ochrony zdrowia, w przemyśle farmaceutycznym, chemicznym i elektronicznym. Trzeba dbać o ochronę pracowników i ich rodzin także w okresach trudniejszych ekonomicznie. W dobie kryzysu trzeba mobilizować społeczeństwo i zachęcać je do większej solidarności. Komitet apeluje do wszystkich państw członkowskich o wprowadzanie ustaw zalecających zatrudnianie pewnej liczby osób upośledzonych.

664. Into the twenty-first century: The development of social security. Ubezpieczenia społeczne w perspektywie dwudziestego pierwszego wieku /International Labour Office.- Geneva: ILO,1984.- 115 s.

Raport grupy ekspertów, powołanej przez dyrektora Międzynarodowej Organizacji Pracy, którzy mieli ocenić rozwój systemów ubezpieczeń społecznych w krajach wysoko rozwiniętych oraz określić problemy stojące przed ubezpieczeniami społecznymi i sposoby ich rozwiązania w perspektywie roku 2000. Zamieszczono podsumowanie i zalecenia. Do sukcesów należy objęcie ubezpieczeniem społecznym prawie całej ludności, duża różnorodność świadczeń, powszechność opieki lekarskiej. Nie rozwiązany został jednak problem ubezpieczeń dla imigrantów. Do niepowodzeń należy nierozwiązanie problemu nędzy, uprzywilejowanie w systemie ubezpieczeń mężczyzn oraz zbyt mały zakres medycyny zapobiegawczej. Krytycy obecnie istniejących rozwiązań w zakresie ubezpieczeń zwracają uwagę na duże koszty ubezpieczeń oraz na negatywne skutki gospodarcze (kryzys, bezrobocie, inflacja). Za bezzasadne uznaje się zarzuty mówiące o ubezpieczeniach,jako przyczynie kryzysu gospodarczego i podkreśla się rolę ubezpieczeń w łagodzeniu społecznych skutków kryzysu, a wzrost zamożności całego społeczeństwa nie może powo-

dować likwidacji systemów ubezpieczeń społecznych. Celem ubezpieczeń społecznych jest nie tylko likwidacja nędzy, ale przede wszystkim zapewnienie każdemu człowiekowi odpowiedniego poziomu, jakości i bezpieczeństwa życia. Raport postuluje rozwój świadczeń niepieniężnych i usług społecznych (programy przekwalifikowania zawodowego, rehabilitacja, medycyna zapobiegawcza). W dziedzinie świadczeń pieniężnych proponuje zagwarantowanie minimalnego poziomu dochodu poprzez gwarancję płac i emerytur minimalnych i odpowiednich zasiłków rodzinnych. Za niezbędne uważa się także indeksację świadczeń. Podkreśla się także konieczność zrównania praw do świadczeń mężczyzn i kobiet. W dotychczasowych rozwiązaniach kobiety są dyskryminowane (niedostateczne uprawnienia niepracujących zawodowo kobiet zamężnych, wychowujących dzieci oraz pozostających w związkach nieformalnych). Za dyskryminację uznaje się także niższy w wielu krajach wiek emerytalny kobiet.

665. Introduction à la sécurité sociale. Wprowadzenie do zabezpieczenia społecznego /Bureau Internationale du Travail.- Genève: BIT,1986.- 182 s.- Bibliogr.

Zakres przedmiotowy i podmiotowy zabezpieczenia społecznego. Specyfika zabezpieczenia społecznego w zależności od ekonomii danego kraju. Rola Międzynarodowej Organizacji Pracy w stanowieniu i ochronie praw z ubezpieczenia społecznego.

666. KLERK P., STROINK P.: La recherche en sécurité aux Pays-Bas. Badania naukowe w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w Holandii.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1988 nr 1 s. 26-43.

Stopniowy wzrost znaczenia badań naukowych w rozwiązywaniu problemów zabezpieczenia społecznego w Holandii datuje się od połowy lat 70-tych. Ze względu na podmiot zlecający badania wyróżnić można trzy grupy badań: zlecane i prowadzone przez instytucje rządowe, prowadzone przez instytucje wypłacające świadczenia z zakresu ubezpieczenia społecznego oraz badania prowadzone z własnej inicjatywy przez ośrodki uniwersyteckie. Większość badań finansowana jest przez rząd i instytucje wypłacające świadczenia, przy czym nie ma z góry określonych kwot przeznaczonych na te cele. Ocenia się, że wydatki na badania wynoszą rocznie mniej niż 1% ogółu wydatków związanych z zarządzaniem systemami, których dotyczą. Należy podkreślić, że coraz większego znaczenia nabierają badania niezależne prowadzone przez ośrodki uniwersyteckie. W 1983 r. przeprowadzonych zostało ok. 150 badań dotyczących różnych problemów związanych z zabezpieczeniem społecznym, a w 1985 r. takich badań było już ok. 450. Wielość ośrodków prowadzących badania, jak i ich liczba wymagały wprowadzenia koordynacji badań. W Holandii zajmują się tym zagadnieniem dwie organizacje, w których skład wchodzą przedstawiciele administracji państwowej i związków zawodowych. Początkowo w badaniach dominowały zagadnienia o charakterze prawnym. I chociaż nadal badania tego rodzaju są dosyć liczne, to punkt ciężkości w badaniach problemów zabezpieczenia społecznego przesuwa się coraz bardziej w stronę badań socjologicznych i psychologicznych.

667. KOLB R.: Les statistiques de la sécurité sociale en tant qu'instrument permettant d'orienter les décisions de politique sociale. Statystyka zabezpieczenia społecznego jako instrument pozwalający oceniać decyzje w zakresie polityki społecznej.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1988 nr 4 s. 414-429 tab. wykr.

Znaczenie badań i danych statystycznych przy podejmowaniu decyzji dotyczących polityki społecznej wzrasta im bardziej skomplikowane są procesy społeczne i gospodarcze. Na przykładzie RFN przedstawiono możliwości zastosowania statystyki i jej użyteczność w tej sferze dla ekspertów, polityków, dziennikarzy i szerokiej opinii publicznej. Wyróżniono cztery grupy informacji statystycznych: podstawowe dane statystyczne (wartości przeciętne, procentowe); liczby względne (np. stosunek liczby inwalidów do liczby emerytów, wskaźniki zmian, proste opracowania); wskaźniki kompletne (prawdopodobieństwa, wskaźniki standaryzacji); kalkulacja oparta na modelach (kalkulacja przeprowadzona dla zbadania zmian w przyszłości albo zbadania skutków działania różnych wariantów rozwiązań prawnych).

668. KOLBERG J.: Le role de la sécurité sociale en période de difficultes économiques dans les pays a régimes universels, principalement. Rola zabezpieczenia społecznego w okresie trudności gospodarczych w krajach mających powszechny system zabezpieczenia.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 11/12 s. 931-999 tab. bibliogr. s. 997-998.

Polemika z opinią, że kryzys systemu zabezpieczenia jest zjawiskiem powszechnym i nieuniknionym w rozwiniętych krajach zachodnich. Przeprowadzona analiza potencjalnych dochodów i wydatków systemu ubezpieczeń społecznych pokazała, że w sytuacji gdyby istniało pełne zatrudnienie dochody wzrosłyby o 10%, a wydatki zmalały o 5%. Można więc twierdzić, że likwidacja bezrobocia zlikwidowałaby automatycznie trudności finansowe systemów ubezpieczeń. Analizując bardzo zróżnicowane zasady finansowania ubezpieczeń społecznych, można wyciągnąć generalny wniosek, że w ciągu ostatnich 15-20 lat wzrósł udział dochodów ze składek pracowników oraz dotacje państwa, natomiast zmniejszył się udział składek pracodawców. Tylko w krajach mających silne związki zawodowe, rosły składki pracodawców i zmniejszały się dotacje państwa. Przeprowadzone badania symulacyjne wykazują pozytywną rolę zabezpieczenia społecznego jako stabilizatora gospodarki. Z jednej więc strony, nawet przy malejącym tempie wzrostu gospodarczego, możliwe jest utrzymanie zabezpieczenia społecznego na obecnym poziomie, z drugiej - wydaje się to potrzebne.

669. KSIĘŻOPOLSKI M.: Systemy zabezpieczenia społecznego w krajach nordyckich /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1988.- 407 s.- (Studia i Materiały/IPiSS.; z.1).- Tabele, bibliogr.

Ewolucja zabezpieczenia społecznego w poszczególnych krajach nordyckich od r. 1939 do 1985 r. Analiza porównawcza ubezpieczeń społecznych i świadczeń zaopatrzeniowych: dla ludzi w podeszłym wieku, związanych z inwalidztwem, związanych ze zgonem żywiciela rodziny, dla osób bezrobotnych, w razie wypadku przy pracy, związanych z chorobą, urodzeniem i wychowaniem dziecka. Osobno zaprezentowano stan pomocy społecznej i ochrony zdrowia oraz finansowania systemów zabezpieczenia społecznego. Podsumowaniem monografii jest analiza funkcjonowania "Nordyckiej konwencji o zabezpieczeniu społecznym".

670. MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Współczesne tendencje w rozwoju ubezpieczeń społecznych.- Acta UL Fol. Oecon. 1986 nr 50 s. 133-150.

Geneza i ewolucja ubezpieczeń społecznych, przegląd zmiany zakresu znaczeniowego pojęcia "ubezpieczenie społeczne". Analiza przedmiotów ubezpieczenia społecznego (klasyczne ryzyka): choroba, macierzyństwo, inwalidztwo, starość, śmierć żywiciela, dzietność, bezrobocie. Uwagi o współczesnych tendencjach rozwojowych w ubezpieczeniach społecznych na świecie.

671. PERRIN G.: Hundred years of social insurance. Sto lat ubezpieczeń społecznych.- Labour a. Soc. 1984 nr 2 s. 179-191, nr 3 s. 297-308.

Historia zabezpieczenia społecznego w Europie Zachodniej.

672. PESTIEAU P., PERELMAN S.: Pension publique et épargne privee. L'exemple belge. Renty publiczne a oszczędności prywatne. Przykład belgijski.- Rev. Écon. 1980 nr 6 s. 1178-1188 tab. wyk. bibliogr. s. 1188.

M. Feldstein wysunął w 1974 r. w USA tezę, że publiczne systemy rentowe ograniczają tendencję do oszczędzania. Przeprowadzono próbę weryfikacji tej tezy na przykładzie Belgii. Za celowością jej rozpatrywania przemawia rozwój systemów ubezpieczeniowych, rosnące różnice pomiędzy funduszem płac a wypłacanymi świadczeniami, tendencje do ograniczania wydatków na świadczenia, spadek oszczędności i prywatnych inwestycji przemysłowych. Tendencje takie występują z różnym nasileniem w większości krajów OCDE, lecz brak jednoznacznego wyjaśnienia ich przyczyn. Zanalizowano za pomocą wzorów matematycznych zależności pomiędzy tymi wielkościami, przeprowadzono analizę sytuacji różnych grup ubezpieczonych w Belgii od 1962 r., biorąc pod uwagę zamożność, wysokość uprawnień rentowych i ich strukturę, skład grupy uprawnionych do świadczeń wg wieku, oceniono także wpływ rent na poziom konsumpcji. Rozważania te wskazują, że teza o negatywnym wpływie systemu rentowego na oszczędności nie sprawdza się w sytuacji belgijskiej, co może być spowodowane tym, że system zabezpieczenia nie jest jeszcze w pełni wykrystalizowany i ulega przemianom. Spadek oszczędności ma raczej związek ze zjawiskami inflacyjnymi

i polityką podatkową, niekorzystną dla prywatnych oszczędności, zachodzi jednak potrzeba prowadzenia dalszych szczegółowych badań nad tym problemem.

673. Privatization and social security. Prywatyzacja i zabezpieczenie społeczne.- Soc. Europe 1987 nr 2 s. 53-55.

Bliższe studia nad sytuacją w poszczególnych krajach Wspólnoty Europejskiej wskazują, że w rzeczywistości hasła prywatyzacji w zasadzie nie są jeszcze realizowane. Wydatki na zabezpieczenie społeczne tych państw, generalnie rzecz biorąc, nie wykazują tendencji spadkowej mimo recesji gospodarczej (wyjątkiem jest tu Holandia). Prywatyzacja wiąże się ściśle z propagowaniem idei odpowiedzialności indywidualnej. Tradycyjne formy zabezpieczenia społecznego (prywatne oszczędności i majątek własny, pomoc rodziny, filantropia i zobowiązania obywatelskie) wydają się być bardzo bliskie tej idei. Jednakże upowszechnianie ich oznaczałoby krok w stronę niżej zorganizowanych form społeczeństwa i oddalanie się od współczesnego pojmowania sprawiedliwości społecznej, ponadto nie wszyscy potrzebujący mogą z nich korzystać, nierzadko są one niewystarczające, mogą wytwarzać relacje zależności. Ze społecznego i ekonomicznego punktu widzenia bardziej obiecujące wydają się inne formy zabezpieczenia społecznego takie jak: odpowiedzialność pracodawców, ubezpieczenia wzajemne i pomoc wzajemna. Duże znaczenie mogą mieć także formy komplementarne w stosunku do powszechnych systemów ubezpieczeniowych, jednakże ich rozwój wymaga odpowiednich warunków prawnych.

674. Protection sociale complémentaire. Uzupełniająca opieka socjalna.-Solid.-Santé 1989 nr 3 s. 3-95 tab. wykr.

Monograficzny numer poświęcono omówieniu zagadnień związanych z systemem uzupełniającej opieki socjalnej. Koszty finansowania ubezpieczeń socjalnych, zdrowotnych, emerytalnych i rentowych doprowadziły do sytuacji, w której władze poszczególnych krajów zachodnioeuropejskich poszukują nowych rozwiązań. Jednym z nich jest wprowadzenie zasady ubezpieczeń obowiązkowych, a więc eliminacja pewnych przywilejów socjalnych, których nie można uznać za konieczne i obowiązkowe. Reformy przeprowadzane w sferze socjalnej w Wielkiej Brytanii, Republice Federalnej Niemiec i Francji ujawniły wolę tych krajów do przeprowadzenia restrukturyzacji finansowania opieki zdrowotnej. Rozwiązania idą w podobnym kierunku, obok ubezpieczeń obowiązkowych, funkcjonuje system ubezpieczeń uzupełniających, organizowanych przez różne instytucje publiczne lub prywatne, dzięki czemu partycypacja społeczeństwa w finansowaniu ubezpieczeń wzrasta. Wskazano np., iż we Francji liczba ubezpieczonych w systemie obowiązkowym i uzupełniającym osiągnęła w 1987 r. pułap czterech piątych wszystkich ubezpieczeń we Francji. Omówiono również niektóre kwestie szczegółowe dotyczące systemu ubezpieczeń socjalnych i zdrowotnych we Francji.

675. Quelle réforme pour la sécurité sociale? Jaka reforma zabezpieczenia społecznego? /Universite Catholique. Institut des Sciences du Travail.- Louvain:1982.- 414 s. rys.-Bibliogr.

Monografia zabezpieczenia społecznego w krajach EWG, ze szczególnym wyeksponowaniem Belgii.

676. Résumé des developpements intervenus dans les principales branches de la sécurité sociale. Podsumowanie przemian zachodzących w głównych działach zabezpieczenia społecznego.-Rev. Int. Secur. Soc. 1989 nr 3 s. 288-383.

Szereg krajów wprowadziło w ostatnich latach istotne zmiany do systemów emerytalnych, rent inwalidzkich i świadczeń dla osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela. W krajach uprzemysłowionych najczęstszą tendencją były działania na rzecz równoważenia wpływów i wydatków instytucji zabezpieczenia społecznego, uelastycznienie możliwości przechodzenia na emeryturę, rozwój systemów uzupełniających. W krajach rozwijających się starano się o podwyższenie poziomu świadczeń, rozszerzenie kręgu uprawnionych, wprowadzono także nowe typy świadczeń. W zakresie zasiłków chorobowych i macierzyńskich zmiany są stosunkowo niewielkie w krajach rozwiniętych, w krajach rozwijających się istnieje tendencja do obejmowania systemami nowych grup społecznych. Ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych uległy tylko niewielkim zmianom, w krajach rozwijających się podejmowano działania na rzecz rozszerzenia dostępu do tych świadczeń, doskonalono także świadczenia już istniejące. Wzrost tempa rozwoju gospodarczego w krajach uprzemysłowionych uległ ograniczeniu, bezrobocie pociągnęło za sobą konieczność doskonalenia systemów zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, głównie pod kątem potrzeb osób pozostających przez dłuższy czas bez pracy, a także uwzględniania potrzeb bezrobotnych w wieku 50-55 lat i młodzieży. Poszczególne części opracowania zawierają szczegółowe omówienie nowych rozwiązań przyjętych w krajach członkowskich AISS, ze szczególnym uwzględnieniem przemian w zakresie świadczeń i systemów finansowania.

677. RICKETS J.M.: Worldwide trends and developments in social security 1983-85. Światowe trendy w zabezpieczeniu społecznym w latach 1983-85.-Soc. Secur. Bull. 1986 nr 9 s. 6-11.

Omówienie danych o podstawowych działach ubezpieczenia społecznego w 142 krajach. W krajach rozwiniętych występuje tendencja do efektywniejszego wykorzystywania funduszy ubezpieczeniowych, rozwój świadczeń przyznawanych osobom znajdującym się w szczególnych sytuacjach (m.in. świadczeń dla osób w złych warunkach materialnych). W niektórych krajach wprowadzono opodatkowanie świadczeń społecznych lub zawieszanie wypłaty świadczeń osobom mającym wysokie dochody, jak również tym, które kontynuują pracę po nabyciu uprawnień emerytalnych bądź rentowych. W związku z bardzo dużymi i stale rosnącymi wydatkami na świadczenia chorobowe wprowadzono w niektórych krajach obowiązek

opłaty składek na ubezpieczenie chorobowe przez emerytów i rencistów. W krajach rozwijających się nastąpił duży rozwój ubezpieczeń chorobowych. W wielu krajach nastąpiły zmiany w systemie organizacji i finansowania systemów ubezpieczeniowych w celu zmniejszenia deficytu finansowego. Zauważalne jest rozszerzenie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę (wiąże się to z problemami bezrobocia), wzrost wykorzystania techniki komputerowej w administracji ubezpieczeń, co poprawia znacznie jakość świadczonych usług.

678. The role of research in social security. Rola badań naukowych w zabezpieczeniu społecznym/ International Social Security Association.- Geneva:1988.- 169 s.- (Studies and Research; nr 25).- Tabele.

Omów.: Góralska H., Polit. Społ. 1987 nr 9 s. 36-37; Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 9/9 s. 1120-1121; Borowczyk E., Probl. Ubezp. Społ. 1988 nr 1 s. 77-80.

Referaty z konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego, która odbyła się w Krakowie w maju 1987 r. Pierwszy nurt zagadnień dyskutowanych na konferencji dotyczył ogólnych problemów związanych z podejmowaniem i wykorzystywaniem badań naukowych przez instytucje ubezpieczeń społecznych. Według danych z ostatnich lat ok. 50% instytucji ubezpieczeniowych prowadzi prace badawcze. Zwracano uwagę na takie m.in. sprawy: inicjowanie badań, przekładalność wyników badań na język dostępny dla praktyki. Druga grupa referatów przedstawiała konkretne badania, których wyniki miały być podstawą do podjęcia decyzji (m.in. badania w USA nad możliwością podwyższenia wieku emerytalnego, co stało się faktem; badania w Izraelu o formach opieki nad ludźmi bardzo starymi - co również stało się podstawą podjętych decyzji). Trzecia grupa - to referaty przedstawiające badania nad funkcjonowaniem pewnych rozwiązań w dziedzinie ubezpieczeń. Badania szwedzkie, oceniające funkcjonowanie elastycznego wieku emerytalnego wykazały, że elastyczny wiek oznacza w praktyce obniżenie wieku. Badania angielskie oceniające wpływ zasiłków dla bezrobotnych na postawy wobec pracy pokazały, że chęć i gotowość do poszukiwania pracy nie są związane z wysokością zasiłków, ale z wiekiem bezrobotnych.

679. La sécurité sociale dans les états membres de la Communauté Européenne en 1979. Zabezpieczenie społeczne w krajach członkowskich Wspólnoty Europejskiej.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 1 s. 102-109.

W 1979 r. w krajach Wspólnoty występowała tendencja do zmiany zabezpieczenia społecznego oraz zmiany zasad jego finansowania. RFN i Dania zmieniły zasady udzielania urlopów macierzyńskich, w Irlandii rozszerzono zakres opieki szpitalnej, w Luksemburgu objęto systemem zasiłków chorobowych wolne zawody pozarolnicze, w Wielkiej Brytanii rozszerzono system zasiłków inwalidzkich.

W Belgii poddano dyskusji partnerów społecznych system finansowania zabezpieczenia społecznego, w Danii i Francji udoskonalono system zasiłków dla bezrobotnych, we Włoszech doskonali się system opieki lekarskiej na bazie społecznej służby zdrowia, który ma sukcesywnie zastąpić opiekę lekarską świadczoną przez kasy chorych. W Luksemburgu zmierza się do ujednolicenia systemu rent rolnych, w Holandii modyfikuje się ubezpieczenia rodzinne i zmierza do ujednolicenia różnych systemów zabezpieczenia społecznego. Belgia, RFN, Irlandia, Holandia i Wielka Brytania dążą do zrównania uprawnień ubezpieczonych mężczyzn i kobiet. Zmiany systemu finansowania nastąpiły w Belgii, RFN, Luksemburgu i Irlandii. Opracowanie zawiera także szczegółowy przegląd sytuacji w Belgii, Danii, RFN, Francji, Irlandii, Włoszech, Luksemburgu, Holandii i Wielkiej Brytanii.

680. La sécurité sociale dans les Etats membres de la Communaute Européenne en 1980. Zabezpieczenie społeczne w krajach członkowskich Wspólnoty Europejskiej.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1981 nr 2 s. 224-234.

Tempo wzrostu wydatków socjalnych krajów Wspólnoty Europejskiej wyprzedza tempo wzrostu gospodarczego, W 1980 r. zarysowały się tendencje do ograniczania tego zjawiska, co jest wynikiem świadomych działań polegających w niektórych krajach, na przykład w RFN i Francji na ograniczaniu wydatków na ochronę zdrowia, konsolidacji systemów emerytalnych, utrzymywaniu na określonym poziomie zatrudnienia. Towarzyszą temu działania na rzecz zwiększenia ochrony osób o najniższych dochodach, rodzin wielodzietnych, macierzyństwa, zasiłków rodzinnych, próby ograniczenia dyskryminacji niektórych grup. Ponadto dąży się do upraszczania procedur i systemów, lepszej koordynacji działań, doskonalenia informacji, zapewnienia ubezpieczonym poradnictwa i pomocy prawnej z zakresu przepisów z dziedziny zabezpieczenia społecznego, podejmuje się też działania zmierzające do ustalenia przyszłych kierunków rozwojowych zabezpieczenia społecznego. Przedstawiono szczegółowo przemiany systemów zabezpieczenia społecznego w Belgii, Danii, RFN, Francji, Włoszech, Luksemburgu, Holandii i Wielkiej Brytanii.

681. La sécurité sociale dans les Etats membres de la Communaute economique européenne en 1982. Ubezpieczenie społeczne w państwach członkowskiej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej w 1982 r.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 3 s. 409-415.

Przegląd decyzji podjętych w państwach członkowskich EWG w 1982 r. mających na celu zmniejszenie kosztów ubezpieczenia społecznego. Przede wszystkim podwyższono składki ubezpieczeniowe, wprowadzono obowiązek opłacania składek przez emerytów, inwalidów i in. W niektórych krajach (RFN, Belgia) podwyższono odpłatność za wizyty u lekarza, za niektóre zabiegi lecznicze i leki, w innych - zmieniono zasady wypłaty zasiłków chorobowych i ograniczono czas wypłaty zasiłku (w Danii do dwóch lat). Obniżono przejściowo (w RFN) wysokość zasiłków rodzinnych dla

osób o wysokich dochodach, ograniczono waloryzację świadczeń. Równolegle do posunięć oszczędnościowych podjęto wiele decyzji rozszerzających uprawnienia do świadczeń. W Danii i we Francji wprowadzono korzystniejsze przepisy dotyczące przechodzenia na wcześniejsze emerytury. We Włoszech wprowadzono korzystniejsze zasady wymiaru emerytur. Przyznano różnorodne świadczenia dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej (Belgia, Luksemburg, Holandia); w Irlandii wszystkie osoby starsze objęto bezpłatnym systemem służby zdrowia. Podwyższono wysokość emerytur (Francja, Grecja, Irlandia). W Grecji systemem ubezpieczeń społecznych objęto wszystkie grupy zawodowe.

682. Sécurité sociale dans les Etats membres de la communaute européenne en 1984. Zabezpieczenie społeczne w państwach EWG w 1984 r.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 337-343.

We wszystkich krajach, poza działaniami wynikającymi z obowiązujących przepisów (np. waloryzacja świadczeń), wprowadzono także zmiany w ustawodawstwie ubezpieczeniowym. Wiele zmian dotyczyło świadczeń dla bezrobotnych: w RFN wydłużono dla niektórych osób okres pobierania zasiłków, we Francji zreformowano system ubezpieczeń od bezrobocia, w Danii i we Francji podwyższono składki na ubezpieczenie od bezrobocia,w Belgii utrzymano obniżenie zasiłków. W Danii uchwalono nową ustawę emerytalną, która zastąpiła i ujednoliciła wiele dotychczas obowiązujących przepisów. Ujednolicono przepisy emerytalne w Belgii. Reformę świadczeń rentowych z tytułu inwalidztwa przeprowadzono we Włoszech, w Wielkiej Brytanii wprowadzono nowe świadczenia dla inwalidów, umożliwiono transfer nabytych uprawnień emerytalnych na inną osobę. Część podjętych działań miała na celu ograniczenie wydatków ubezpieczeniowych i zwiększenie środków na cele ubezpieczeniowe.

683. SIGG R.: Sociologie et sécurité sociale: Un nouveau départ. Socjologia i zabezpieczenie społeczne: nowe spojrzenie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 1 s. 3-20.

Badania socjologiczne powinny pomóc w rozwiązywaniu problemów w zakresie systemów zabezpieczenia społecznego; stoją one wobec konieczności ponownego sformułowania swoich celów i zadań. Wyniki badań socjologicznych nad współczesnym społeczeństwem powinny ułatwić to zadanie. Pewne badania już zostały przeprowadzone m.in. przy gwałtownie rosnących wydatkach na służbę zdrowia ważne było rozpoznanie zachowań ludzi wobec choroby. Istotną dziedziną badań socjologicznych są badania nad ludźmi starymi. Z kolei badania nad współczesną rodziną i stwierdzenie zmian w tradycyjnym modelu rodziny pozwoliło dostosować system świadczeń rodzinnych do nowych obyczajów. Niezwykle ważne są badania socjologiczne nad różnymi przejawami ubóstwa. Wykazały one, że system zabezpieczenia społecznego nie jest przygotowany do walki z ubóstwem utrwalonym, którego przyczyny są bardzo różnorodne i zmienne w czasie. Istnieje jeszcze wiele dziedzin, które powinny zostać zbadane, m.in. funkcjonowanie instytucji zabezpieczenia społecznego.

684. Social security and Europe 1992. Zabezpieczenie społeczne w Europie 1992 r.- EISS Yearbook 1989/1990 s. 1-289 tabl.

Szczegółowe informacje o zabezpieczeniu społecznym w krajach EWG.

685. Social security by the year 2000. Zabezpieczenie społeczne w roku 2000.- Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 3/4 s. 562-564.

Systemy zabezpieczeń społecznych w państwach uprzemysłowionych przeżywają obecnie trudności finansowe; dlatego kwestionuje się tam zasady, na których są one oparte. Dyrektor Generalny ILO zlecił grupie 10 niezależnych ekspertów zbadanie tego problemu. Na podstawie pewnych przesłanek - poprawa sytuacji ekonomicznej i pozytywny, choć powolny, rozwój zatrudnienia - eksperci przewidują, że około roku 2000 podstawowym celem zabezpieczenia społecznego będzie nie zwalczanie ubóstwa, ale zapewnienie jednostkom zachowania ich standardu życia i poczucia bezpieczeństwa. Sformułowali również szereg zaleceń: świadczenia powinny być jednak selektywne i oparte na kryteriach uprzednich zarobków; częściowa prywatyzacja ochrony socjalnej może okazać się kosztowniejsza od programów rządowych albo wspólnych; z organizacyjnego punktu widzenia, pożądana jest centralizacja dystrybucji świadczeń, przy zdecentralizowanej odpowiedzialności beneficjantów; powinna obowiązywać zasada równouprawnienia mężczyzn i kobiet; należy usprawnić ochronę przed bezrobociem; trzeba zunifikować świadczenia dla osób niepełnosprawnych; obniżanie wieku emerytalnego nie jest w zasadzie słuszne; pracownicy powinni mieć prawo do redukcji godzin pracy (przy zmniejszonych zarobkach) i starania się o częściową rentę w okresie przechodzenia na emeryturę. Koszty zabezpieczenia społecznego z pewnością nie będą mniejsze. Powinno się kłaść większy nacisk na akcje prewencyjne, nie ograniczając jednak nakładów na postęp medyczny.

686. Social security in the member States of the European Community in 1985. Zabezpieczenie społeczne w państwach członkowskich EWG w 1985 r.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 3 s. 327-331.

W systemach zabezpieczenia społecznego państw EWG przeprowadzono różne korekty mające na celu zrównoważenie budżetów socjalnych: m.in. podwyżki składek (pracowników lub pracodawców) na niektóre fundusze (we Francji - ubezpieczenie z tytułu bezrobocia, w RFN - ubezpieczenie chorobowe), obniżenie wymiaru niektórych świadczeń (w Holandii - zasiłki z tytułu bezrobocia i inwalidztwa całkowitego). Wiele zmian dotyczyło zrównania uprawnień kobiet i mężczyzn (w Belgii - przyznanie mężczyznom prawa do pobierania zasiłku rodzinnego, wypłacanego dotychczas tylko "młodym kobietom pomagającym rodzinie", w Danii - stworzenie możliwości korzystania przez mężczyzn z drugiej części urlopu macierzyńskiego, w Holandii - ustanowienie indywidualnych emerytur w miejsce dotychczasowych emerytur dla małżeństw). W niektórych krajach podwyższono różne świadczenia minimalne (we Wło-

szech - emerytury i renty oraz rentę socjalną, we Francji - uzupełniające zasiłki dla bezrobotnych). W niektórych krajach rozszerzono zakres podmiotowy i przedmiotowy zabezpieczenia społecznego (m.in. w Belgii - objęcie systemem sportowców zawodowych, w Luksemburgu - ustanowienie systemu zasiłków rodzinnych).

687. SOLOV'EVA L.J.: Problemy social'nogo obespečenija v stranach EES. Problemy zabezpieczenia społecznego w krajach EWG.- Moskva: Izdat. Nauka,1983.- 256 s.- Tabele, bibliogr. s. 241-253.

Omówiono podstawowe tendencje w rozwoju zabezpieczenia społecznego w latach 60 i 70 w krajach EWG, organizację i zarządzanie, rodzaje ubezpieczeń, systemy ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczenia chorobowego, zasiłki rodzinne, ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków i chorób zawodowych. Dokonano ceny przedstawionych systemów.

688. System wzajemnych ubezpieczeń społecznych w krajach skandynawskich. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1982 nr 23-9 s. 1-7.

689. Tendencje zmian systemów ubezpieczeń społecznych w krajach socjalistycznych w latach osiemdziesiątych /Oprac. U.Sztanderska; Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE,1988.- 28 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/ CINTE ; 12).

690. Tendencje zmian w systemach zabezpieczenia społecznego w krajach kapitalistycznych /Oprac. M. Księżopolski; Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE,1987.- 25 s.-(Wybrane Informacje Tematyczne/ CINTE; 6).

691. VOSTATEK J.: Ubezpieczenia a zabezpieczenie socjalne.- Zesz. Nauk. WSI Radom Ekon. 1985 nr 9 s. 259-288.

Zakres znaczeniowy ubezpieczenia społecznego i zabezpieczenia społecznego; relacje świadczeń z ubezpieczenia społecznego i z zabezpieczenia społecznego.

692. Zabezpieczenie socjalne w krajach Europy Zachodniej i w USA. Oprac. A. Ogrodowicz.- Sygnały CINTE 1981 nr 22-7 s. 1-7.

693. Zabezpieczenie społeczne w perspektywie roku 2000 w świetle ekonomicznego i społecznego rozwoju krajów uprzemysłowionych: raport przedstawiony dyrektorowi generalnemu Międzynarodowej Organizacji Pracy /tł. M.Krysiak, przedm. F. Blanchard; Zakład Ubezpieczeń Społecznych.- Warszawa: ZUS,1990.- 96 s.

Raport opracowany przez międzynarodową grupę niezależnych ekspertów / z Belgii, Francji, Holandii, Kanady, Nowej Zelandii, Polski, Portugalii, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii/ na zlecenie Międzynarodowej Organizacji Pracy. Jego celem było określenie perspektyw rozwoju zabezpieczenia społecznego w krajach uprzemysłowionych. Podsumowuje on dotychczasowe osiągnięcia systemów i analizuje takie problemy jak: polityka ochrony zdrowia, rozwój usług socjalnych i świadczeń pieniężnych, zasady finansowania i koszty ubezpieczeń społecznych, ustawodawstwo i administracja systemów, rola sektora prywatnego. Zalecenia raportu adresowane są do osób i instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie programów i politykę zabezpieczenia społecznego. Podstawowa hipoteza raportu zakłada, że do roku 2000 nastąpi wystarczające ożywienie gospodarcze, które zredukuje bezrobocie, przewiduje się wzrost zatrudnienia w usługach, stąd też zalecenie wzmocnienia usług zdrowotnych i socjalnych. Nie zakłada się aby wzrost dobrobytu mógł uczynić zabezpieczenie społeczne mniej potrzebnym, gdyż nie istnieją ubezpieczenia prywatne od takich zagrożeń jak bezrobocie lub opieka zdrowotna i usługi społeczne świadczone przez długi okres. Jako cel nadrzędny zabezpieczenia społecznego zaleca się objęcie całkowitą opieką osoby, które dotychczas były jej pozbawione. Eksperci zalecają, by zobowiązano prywatne systemy emerytalno-rentowe do polepszenia warunków transferu uprawnień pomiędzy poszczególnymi systemami, całkowitego zapewnienia praw nabytych, zagwarantowania ich wypłacalności. W zaleceniach dotyczących rozwoju świadczeń pieniężnych zaakcentowano rozwój świadczeń pozaubezpieczeniowych / nie związanych z zarobkowaniem/, a w usługach socjalnych wprowadzenie mechanizmów zapewniających udział stowarzyszeń niekomercyjnych w funkcjonowaniu usług zdrowotnych na szczeblu lokalnym.

II. UBEZPIECZENIA A ZMIANY DEMOGRAFICZNE

694. BLANCHARD F.: Sécurité sociale: maintenir un filet protecteur. Zabezpieczenie społeczne: podtrzymać sieć opiekuńczą. - Inf. Org. Int. Trav. 1983 nr 1 s.1-2

Kryzys zabezpieczenia społecznego w krajach uprzemysłowionych spowodowany recesją ekonomiczną, której koszty zabezpieczenie społeczne zmuszone jest amortyzować. W stosunku do wzrostu liczby bezrobotnych w krajach EWG (30 milionów), z których jedna trzecia pozostaje bez pracy dopiero od 6 miesięcy, dochody pochodzące ze składek ubezpieczeniowych są niewielkie. Np. w RFN świadczenia z tytułu bezrobocia pochłonęły 15 miliardów marek w 1981 r. w stosunku do 7 milionów marek w roku 1970. Drugim czynnikiem powodującym kryzys w systemach zabezpieczenia społecznego jest ewolucja demograficzna. Obniżenie liczby urodzin i polepszenie poziomu opieki zdrowotnej pogłębiają dodatkowo starzenie się społeczeństwa. Obniżenie granicy wieku emerytalnego - obiektywnie pożądane, powoduje nowe obciążenia dla systemów zabezpieczenia społecznego. W państwach uprzemysłowionych wzrastają koszty jakie pociąga za sobą postęp w świadczeniach z tytułu opieki lekarskiej. Społeczeństwo domaga się coraz wyższego poziomu usług lekarskich, co powoduje dalsze koszty. Najprostszym sposobem, aby zaradzić kryzysowi w systemach zabezpieczenia społecznego jest obniżenie wysokości świadczeń. Konwencje MOP określają podstawowe minimum świadczeń. Poprzez ich ustanowienie została wyznaczona sieć ochronna, która nie może być przerwana.

695. DEFEYT Ph.: Soins de santé et vieillissement démographique. Opieka zdrowotna i starzenie się demograficzne.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 10 s. 915-931.

Proces starzenia się społeczeństwa a potrzeby w zakresie opieki medycznej, które nie tylko rosną na skutek biologicznego starzenia, ale są zróżnicowane z przyczyn: społeczno-zawodowych, zróżnicowania dochodów, położenia geograficznego. W 1988 roku wydatki ponoszone na leczenie szpitalne zwiększały się wraz z wiekiem pacjentów; w przedziałach wiekowych powyżej 65 roku życia były one kilkakrotnie wyższe od chorych w wieku 20-40 lat. W krajach OCDE wydatki na ochronę zdrowia dla osób powyżej 65 roku życia były w 1986 roku około 4-krotnie wyższe od wydatków na pozostałych ubezpieczonych, a dla osób powyżej 75 roku - osiągnęły np. w Australii 8-krotnie wyższy poziom. Przewiduje się, że między rokiem 1985 a 2000 wzrost wydatków na ochronę zdrowia osób starszych osiągnie średnio w roku 6%. Na wzrost tych wydatków ma niemały wpływ ciągłe doskonalenie poziomu usług medycznych.

696. DELEECK H.: L'avenir de la politique de sécurité sociale dans la Communaute européenne. Przyszłość polityki zabezpieczenia społecznego w państwach EWG.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 7/8 s. 593-610.

Wpływ czynników demograficznych (struktury demograficznej, wzrostu udziału ludzi starych, zmian roli rodziny) na przyszłość polityki społecznej EWG oraz w państwach członkowskich. Autor uważa, że polityka społeczne powinna być prowadzona na szczeblu krajowym i nie ma potrzeby ani możliwości dążenia do utworzenia jednolitego systemu polityki społecznej dla całej Wspólnoty. Warto natomiast organizować badania porównawcze, wymianę doświadczeń i informacji. Zwracając uwagę na wspólny dla wszystkich państw EWG problem starzenia się społeczeństwa, autor podkreśla, że nie należy dramatyzować w ocenie wpływu tego zjawiska na koszty polityki społecznej. W dłuższym bowiem okresie, w tendencjach demograficznych mogą zajść nieprzewidywane dzisiaj korzystne zmiany. Również obecnie przewidywania co do tempa rozwoju gospodarczego mogą okazać się nietrafne.

697. Demographic development and social security. Rozwój demograficzny a zabezpieczenie społeczne / International Labour Office.- Geneva: ILO,1987.- 100 s. Tabele.

Sytuacja demograficzna w Europie w latach 1975-1985 oraz przewidywane zmiany w latach 1985-2025. Następuje nieodwracalny proces starzenia się społeczeństw w większości krajów Północnej i Zachodniej Europy. Kraje z wyraźnie sprecyzowaną, szeroką polityką rodzinną to: Francja, Czechosłowacja, Węgry, Norwegia, Szwecja, Związek Radziecki; kraje z wąskim zakresem polityki rodzinnej to: Austria, Dania, Finlandia, RFN i Polska, a także kraj nie prowadzący polityki rodzinnej - Wielka Brytania. Rodzaje pomocy, udzielanej rodzinom: zasiłki pieniężne, urlopy i zwolnienia przysługujące osobom opiekującym się dziećmi, dostępność placówek opiekuńczo-wychowawczych. W polityce rodzinnej kładzie się nacisk na pomoc udzielaną wszystkim rodzinom wychowującym dzieci oraz rodzinom opiekującym się osobami starszymi, a w sposób szczególny wspomaga się rodziny niepełne oraz bezrobotnych rodziców. Systemy emerytalne i kierunki polityki emerytalnej w poszczególnych krajach, z uwzględnieniem wieku emerytalnego i tendencji do jego uelastyczniania. Dynamika wydatków emerytalnych oraz wydatków związanych z opieką medyczną osób starszych.

698. Erwerbstätigkeit und Generationenvertrag. Perspektiven bis 2030. Działalność zawodowa i umowa pokoleń (perspektywy do r. 2030) /Institut f. Arbeitsmarkt u. Berufsforschung der Bundesanstalt f. Arbeit.- Nürnberg: 1989.- 160 s.- Bibliogr. s. 158-159.

Ukształtowany przed ponad 100 laty system ubezpieczeń społecznych jest ściśle związany z rynkiem pracy tj. liczbą pracowników. Jeżeli weźmie się pod uwagę demograficzne przemiany strukturalne i wyraźnie zauważalny proces starzenia się społeczeństw w wielu wysoko rozwiniętych krajach Europy Zachodniej oraz nowe elementy wyznaczające rozmiary rynku pracy w przyszłości,

to coraz trudniej będzie utrzymać funkcjonowanie dotychczasowego systemu ubezpieczeń i wypłat z tego tytułu dla milionowych rzesz emerytów i rencistów. Stąd poszukiwania nowych rozwiązań, ponieważ dotychczasowe oparte na zasadach, że każda następna generacja na podstawie umowy pokoleniowej przejmuje na swoje barki obciążenia socjalne dla poprzedniej generacji stają się trudne do utrzymania m.in.: ze względu na zmniejszanie się wpłat z tytułu ubezpieczeń, powiększanie się części niepracującej społeczeństwa w stosunku do pracującej. Omówiono kierunki przewidywanych zmian przepisów rentowych po roku 1992, konieczność podnoszenia opłat ubezpieczeniowych w celu zapewnienia stabilności istniejącego systemu.

699. Evolution démographique et sécurité sociale. Zmiany demograficzne i ubezpieczenia społeczne.- Vie Soc. 1987 nr 12 s. 646-648.

Starzenie się społeczeństwa europejskiego jest coraz wyraźniejsze. Szacuje się, że w 2015 roku średnio ponad 15% Europejczyków przekroczy 65 rok życia, w tym relatywnie najwyższego udziału oczekuje się w Szwajcarii (ponad 25%); w krajach Europy Wschodniej proporcje te wyniosą od 25 do 20%. Skutków "długowieczności"Europejczyków, w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej - nie można w pełni przewidzieć. Z pewnością nastąpi wzrost wydatków na usługi lekarskie, lekarstwa i eksploatację nowoczesnego sprzętu medycznego. W Anglii już obecnie gerontologia stała się oddzielną, ważną dziedziną wiedzy. W Danii i ZSRR istnieją specjaliści chorób przewlekłych, charakterystycznych dla wieku starczego. W Finlandii i Norwegii kształci się personel pielęgniarski do opieki nad ludźmi starymi. W Jugosławii osoby starsze korzystają z ułatwień w zaopatrzeniu w lekarstwa.

700. Evolution démographique et sécurité sociale. Zmiany demograficzne i zabezpieczenie społeczne./Bureau International du Travail.- Genève: BIT,1987.- 105 s.- Tabele.

Opracowanie przygotowane na podstawie materiałów czwartej regionalnej konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy, dotyczy czterech zagadnień: problematyka ludnościowa i zabezpieczenie społeczne w Europie w latach 1985-2025, polityka wobec rodziny, dochody ludzi starych, starzenie się społeczeństw europejskich a koszty ochrony zdrowia. Starzenie się społeczeństw europejskich jest zjawiskiem nieodwracalnym, stąd konieczne jest określenie nowych stosunków i zobowiązań międzypokoleniowych, bez tego systemy zabezpieczenia społecznego nie będą w stanie przetrwać. Starzenie się społeczeństw wymaga zmian w systemach emerytalnych: zmian zasad finansowania (w tym np. rozważenia możliwości opłacania składek nie od płac lecz od wartości dodanej), weryfikacji wieku emerytalnego, weryfikacji zasad wymiaru emerytur i in. Ze względu na różne cele polityki wobec rodziny, poszczególne kraje podejmują odmienne działania, które niekoniecznie muszą być naśladowane przez inne. Opracowanie zawiera liczne tablice porównawcze dotyczące ludności i systemów zabezpieczenia społecznego w różnych krajach.

701. Evolution demographique et la sécurité sociale en Europe. Ewolucja demograficzna i zabezpieczenie społeczne w Europie /Bureau International du Travail.- Geneve: BIT, 1990.- 191 s.- Tabele.

702. FILIPOV D.: Ostarjavane na naselenieto i problemi na pensionnoto osigurjavane. Proces starzenia się ludności a problemy zaopatrzenia emerytalnego.- Probl. na Truda 1985 nr 12 s. 15-27 tab.

Proces starzenia się ludności - względny przyrost ludzi w podeszłym wieku w stosunku do łącznej liczby ludności jest jednym z podstawowych procesów demograficznych. Na jego przebieg wpływa szereg czynników, m.in. liczba urodzeń, poprawa warunków życia, ochrony zdrowia, zmniejszenie śmiertelności. Wg projekcji demograficznych ONZ ludność świata w wieku ponad 60 lat z 350 mln w 1975 roku zwiększy się do ponad 1100 mln w 2025 roku czyli o 214%. W tym samym okresie 50 lat cała ludność świata zwiększy się z 4,2 mln na 8,2 mld czyli o 100%. Wg obliczeń specjalistów bułgarskich, liczby te dla Bułgarii kształtować się będą w okresie 1982-2032 odpowiednio - wzrost o 28% i spadek o 10%. W artykule przytoczono dane, z których wynika, że ludność Bułgarii starzeje się wolniej, niż ludność większości pozostałych państw. Sam proces starzenia się badano w oparciu o 2 projekty demograficzne nazwane pesymistycznymi i optymistycznymi. Zgodnie z systemem zaopatrzenia emerytalnego w LRB wielkość niezbędnych w danym roku środków na emerytury zależy od liczby zatrudnionych w danym roku osób. Z uwzględnieniem obu projekcji zbadano stosunek liczby emerytów do zatrudnionych osób. W skali makroekonomicznej starzenie się wywołuje konieczność zmiany struktury dochodu narodowego.

703. From pyramid to pillar: population change and social security in Europe. Od piramidy do filara: zmiany populacji i zabezpieczenia społecznego w Europie /International Labour Office.- Geneva: IIO, 1989.- 195 s.-Tabele.

Demografia i zabezpieczenie społeczne w Europie 1975-2025.

704. GILLION C.: Ageing populations: spreading the cost. Starzejące się społeczeństwa: wzrastające koszty świadczeń.- J. European Soc. Policy 1991 nr 2 s. 107-128.

Przewiduje się w najbliższych 50 latach dramatyczną zmianę struktury wiekowej społeczeństw krajów uprzemysłowionych. Przeanalizowano możliwe scenariusze rozwoju sytuacji w zależności od ewentualnych zmian czynników decydujących o wielkości wydatków na świadczenia socjalne.

705. HUTSEBAUT M.: L'avenir de la sécurité en Europe occidentale. Przyszłość ubezpieczeń w Europie Zachodniej.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 11/12 s. 951-961.

System ubezpieczeń społecznych w obecnej formie, wypracowany przez ruch związkowy i postępowe rządy Europy Zachodniej jest największym osiągnięciem XX w. Mimo to ma wielu przeciwników powołujących się na trudności finansowe, demograficzne, a także względy ideologiczne. Przemiany demograficzne w Europie Zachodniej wskazują na starzenie się społeczeństwa; szczególnie wzrasta grupa ludzi "czwartego wieku" (powyżej 80 lat). Przewiduje się do roku 2040 podwojenie grupy wiekowej powyżej 65 roku życia w porównaniu z grupą w wieku produkcyjnym (15-64 lat). Zwiększa się liczba emerytów korzystających z uprawnień już od 55 roku życia. Wiele krajów europejskich reformuje ostatnio niektóre zasady funkcjonowania ubezpieczeń, np.: w Belgii wprowadzono system "emerytur oszczędnościowych" i zaproponowano podniesienie wieku emerytalnego; w Holandii proponuje się ujednolicenie zrównujące w konsekwencji prawa kobiet i mężczyzn do wcześniejszej emerytury między 60 a 65 rokiem życia; we Francji od 1988 roku obowiązują przepisy o systemie progresywnym, powiązanym z okresem opłacania składek; Niemcy podjęli decyzję o sukcesywnym - zakrojonym na kilkanaście lat - podwyższaniu granicy wieku emerytalnego. Rada Europejska podejmuje prace zmierzające do globalnego uregulowania tego zagadnienia.

706. HUTSEBAUT M.: Le finacement de la protection sociale en faveur des travailleurs pensionnes en Europe occidentale. Finansowanie opieki społecznej na rzecz emerytowanych pracowników w Europie Zachodniej.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 9/10 s. 887-900 tab.

Problem starzenia się społeczeństw jest synonimem trudności finansowych budżetu państwowego. Niektórzy ideologowie próbują uzasadnić słuszność prywatyzacji zabezpieczenia społecznego. Europejski Instytut Związkowy w publikacji pt.: "Emeryci Europy Zachodniej" podał m.in., że: proces starzenia się społeczeństw Europy Zachodniej po 2000 roku gwałtownie wzrośnie, - w ostatnim 25-leciu średni wiek aktywności zawodowej mężczyzn wydłużył się (z 55 lat do około 65); - na wzrost liczby emerytów, oprócz czynników demograficznych wpływać będą zasady polityki socjalnej (emerytury zmienne, wcześniejsze) oraz zwiększenie liczby kobiet pracujących - wzrost wydatków na utrzymanie emerytów i ich leczenie będzie częściowo zrekompensowany zmniejszeniem wydatków na młodzież (jako rezultat niżu demograficznego); - możliwości rozwoju gospodarczego krajów zachodnich są wystarczające do pokrycia kosztów opieki społecznej; - dane z OCDE wskazują na zmniejszenie wydatków na opiekę socjalną w latach 1975-1981. W 8 tablicach przedstawiono dane statystyczne dotyczące: przychodu i wydatków na opiekę socjalną w latach 1980-1990, struktury tych wydatków, świadczeń rzeczowych, tendencji rozwojowych w nakładach na opiekę socjalną, źródeł dochodów na ten cel, podstawowych funkcji świadczeń socjalnych, wzrostu świadczeń na starość, udziału odszkodowań w dochodzie brutto.

707. KAUFMANN F.X., LEISERING L.: L'évolution démographique et ses incidences sur les régimes de sécurité sociale. Zmiany demograficzne i ich wpływ na system ubezpieczeń społecznych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1984 nr 4 s. 428-453 tab.

Największą część świadczeń ubezpieczeniowych otrzymują osoby jeszcze niezdolne do pracy oraz osoby już niezdolne do pracy. Dlatego też struktura ludności według wieku musi być brana pod uwagę przy ustalaniu rozwiązań systemowych i wysokości wydatków ubezpieczeniowych. W ciągu ostatnich dwudziestu lat w krajach EWG wzrósł odsetek ludzi w wieku powyżej 65 lat i zmalał odsetek dzieci do lat 15. Prognozy przewidują utrzymanie się tego trendu do 2000 roku. W większości krajów EWG przewiduje się zmniejszenie się relacji liczby osób w wieku przed i poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym (np. w Belgii z 56 w 1960 r. do 52 w 2000 r., we Francji z 61 do 55, w Holandii z 64 do 50). Proces starzenia się ludności powoduje wzrost wydatków na emerytury i renty, a także wzrost wydatków na opiekę zdrowotną (częstsza zachorowalność osób starych, nowe, kosztowne metody leczenia). Jednym z proponowanych sposobów zrównoważenia budżetów instytucji ubezpieczeniowych jest zastosowanie demograficznego współczynnika korygującego wysokość składek i wysokość świadczeń.

708. MACKIEWICZ-GOLNIK L.: Determinanty rozwoju ubezpieczenia społecznego.-Acta UL Fol. Oecon. 1986 nr 50 s. 151-165.

Szczególną uwagę zwrócono na demograficzne uwarunkowania rozwoju ubezpieczenia społecznego - starzenie się społeczeństwa. Analiza wpływu tego procesu oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na kształt ubezpieczenia społecznego w różnych państwach.

709. MAGUIRE M.:Chômage: Quelles repercussions pour les regimes de retraîte. Le viellissement de la population: s'y préparer maintenant. Bezrobocie: jakie reperkusje w sferze emerytur. Starzenie się ludności: trzeba przygotować się już teraz.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 3/4 s. 437-448.

Omówiono rezultaty regionalnej konferencji ekspertów zorganizowanej w Holandii na temat skutków wzrastającego bezrobocia w Europie Zachodniej w sferze struktury świadczeń emerytalnych. Drugi z poruszonych na konferencji problemów, to starzenie się ludności, a wraz z tym narastanie nowych problemów społecznych. Wskazano, iż kraje Europy Zachodniej cechuje w ostatnich latach ujemny przyrost naturalny, co w konsekwencji prowadzi do zmian w strukturze wiekowej społeczeństw, a więc także do ich dosyć szybkiego starzenia. Na tym tle zanalizowano kilka zagadnień, w tym problemy "czwartego wieku", obciążenia socjalne wynikające z procesu starzenia się ludności, kwestie podziału kosztów wynikających ze zmian demograficznych, zagadnienia aktywności zawodowej kobiet i ludzi znajdujących się w zaawansowanym wieku, a podtrzymujących swą działalność zawodową. Podkreślono, iż wszystkie te problemy, czekające na rozwiązanie, należy załatwić już teraz, znajdując właściwe rozstrzygnięcia.

710. Projections démographiques et financieres dans les régimes de pensions de la sécurité sociale. Critères appliques pour réaliser l'équilibre financier des régimes de sécurité sociale. Prognozy demograficzne i finansowe systemów emerytalno-rentowych ubezpieczeń społecznych. Kryteria realizacji równowagi finansowej systemów ubezpieczeń społecznych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1983.- 105 s.

Dwa raporty (przyjęte na sesji MSZS w 1983 r.) zawierające: (1) wyniki ankiety przeprowadzonej w instytucjach ubezpieczeniowych 10 krajów rozwijających się, nt. prowadzonych przez nie prognoz demograficznych i finansowych oraz (2) wyniki ankiety przeprowadzonej w instytucjach ubezpieczeniowych 12 krajów rozwiniętych, dotyczącej metod równoważenia bilansów ubezpieczeń społecznych. W raporcie 1 zwrócono uwagę, że instytucje ubezpieczeniowe krajów rozwijających się robią mało prognoz, że przyczyną tego stanu rzeczy jest mała dostępność danych statystycznych oraz brak nowoczesnej techniki obliczeniowej. Według raportu 2 w instytucjach ubezpieczeniowych krajów rozwiniętych prowadzi się systematyczne badania mające na celu ocenę stanu finansowego ubezpieczeń społecznych. W niektórych krajach istnieją ścisłe normy określające "poziom bezpieczeństwa". W większości krajów przepisy prawne nie przewidują podejmowania żadnych konkretnych działań w przypadku zaobserwowanego zagrożenia budżetu ubezpieczeń. Tym niemniej, reakcja jest natychmiastowa. Stosowane są różne metody: podwyżka składek ubezpieczeniowych, zaciąganie kredytów bankowych, zaciąganie pożyczek i innych funduszy ubezpieczeniowych.

711. STUWE M.: Soziale Sicherung in der "High Technology" Gesellschaft. Zabezpieczenie społeczne w społeczeństwie o "Wysokiej Technologii".-Arb. u. Soz.-Polit. 1985 nr 2 s. 52-54 tab.

W miarę wzrostu rok po roku produktu socjalnego brutto, rosła również liczba osób objętych ubezpieczeniami społecznymi. Dotacje państwowe wyrównywały z powodzeniem braki finansowe wynikające z tego tytułu. Załamanie się ogólnoświatowego systemu stałych kursów walut w latach 1969-1970 doprowadziło do nagłej zwyżki marki niemieckiej, co spowodowało znaczne straty w postaci zmniejszenia korzyści, wynikających z korzystnych dla nastawionej na eksport gospodarki RFN wymiennych kursów walut. Zmienił się niekorzystnie stosunek wpływów i wydatków w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. Widoki na przyszłość są również niezbyt wesołe. Nowe technologie ograniczać będą coraz bardziej liczbę zatrudnionych, zaś trend demograficzny wskazuje na stale rosnącą liczbę osób starszych, uzależnionych od rent, emerytur i innych form opieki społecznej. Stworzy to wielkie problemy dla zachodnioniemieckiego systemu ubezpieczeń społecznych i spowoduje olbrzymie obciążenie budżetu państwowego.

712. URBANETZ H.: L'assurance vieillesse sous l'influence des changements economiques et démographiques. Wpływ zmian ekonomicznych i demograficznych na ubezpieczenia na starość.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 166-175.

W krajach Europy Zachodniej zaszły istotne zmiany w strukturze demograficznej ludności. Nastąpił wzrost udziału ludzi starych, znacznie większy niż przewidywały to prognozy demograficzne sprzed 10 lat. Do roku 2000 we wszystkich krajach zachodnich udział ludzi starych jeszcze wzrośnie (do blisko 17% we Włoszech i Szwecji, powyżej 15% w RFN, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii). Prognozy na lata 80-te dla Austrii przewidywały, że na każde 1000 osób opłacających składki będzie przypadało 449 emerytów i rencistów. Już obecnie wskaźnik ten wynosi 532 i szybko osiągnie 600. Z drugiej strony bardzo wzrósł odsetek bezrobotnych. Wskazane zjawiska demograficzne i ekonomiczne wywołują trudności z finansowaniem świadczeń emerytalnych. W celu złagodzenia tych trudności podejmowane są różne posunięcia oszczędnościowe, m.in. zachęty do kontynuowania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego. Nie wystarcza to do rozwiązania kryzysu systemów ubezpieczeń. Pierwszoplanowe znaczenie ma przezwyciężenie kryzysu gospodarczego. Reformy systemów ubezpieczeniowych powinny dążyć do tego, aby systemy te były w pełni samowystarczalne finansowo.

Zob. też poz. 754, 944, 1219, 1237.

III. PRAWO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. P r o b l e m y u s t a w o d a w s t w a s p o ł e c z n e g o

713. ALFANDARI E.: Action et aide socieles. Akcja i pomoc socjalna.- Paris: Dalloz Publ., 1989.- 789 s.
M.in. prawo ubezpieczeń społecznych.

714. ANDRESEN R.A.: Social security rights of offshore crews: the law and practice of Norway and the United Kingdom. Zabezpieczenie społeczne: prawo i praktyka w Norwegii i Wielkiej Brytanii /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1983.- 31 s.: mapy.
Studium porównawcze m.in. prawa ubezpieczeń społecznych.

715. BARCZ J.: Międzynarodowe prawo ubezpieczeń społecznych w doktrynie RFN (wybrane problemy).- Stud. Praw. 1988 z. 4 s. 215-231.

716. BROCAS A.M.: Equal treatment of men and women in social security an overview. Równe traktowanie mężczyzn i kobiet w zabezpieczeniu społecznym.-Int. Soc. Secur. Rev. 1988 nr 3 s.231-249.

717. BROCAS A.M., COILLOUX A.M., OGET V.: Les femmes et la sécurité sociale: le progres de l'egalité de traitemente. Kobiety i zabezpieczenie społeczne: postęp egalitaryzmu / International Labour Office.- Genève: ILO, 1988.- 124 s.- Tabele, bibliogr.
Ustawodawstwo z zakresu zabezpieczenia społecznego - komentarz.

718. BROUSSE F., FONTAINE B.: L'assurance vieillesse: régime général. Zabezpieczenie starości: zasady generalne.- Liais. Soc. 1986 nr 9876 s. 3-105.
Prawo ubezpieczeń społecznych we Francji.

719. Le cahier de jurisprudence: sécurité sociale - aide sociale. Zeszyt prawoznawczy: zabezpieczenie społeczne - pomoc społeczna.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1988 nr 1 suppl. s. 1-40.

Zagadnienia prawne ubezpieczeń społecznych we Francji.

720. Compendium of Community provisions on social security. Zestaw rozporządzeń Wspólnoty Gospodarczej dotyczących zabezpieczenia społecznego /Commission of the European Communities.- Luxembourg; 1986.- 223 s.

Część I zawiera: poprawki do rozporządzeń z 1971 i 1972 r. oraz teksty nowych rozporządzeń z 1983 i 1985 r. Rady i Komisji EWG dotyczące stosowania programów zabezpieczenia społecznego w krajach Wspólnoty, decyzje Rady EWG i deklaracje państw członkowskich dotyczące stosowania rozporządzeń, zarządzenia Komisji Administracyjnej d/s Zabezpieczenia Społecznego pracowników-emigrantów przy Komisji EWG, orzeczenia Trybunału Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z lat 1983-1985. Cz. II zawiera komentarze do rozporządzenia nr 1408/71 oraz decyzje podjęte celem jego realizacji; zalecenia tego rozporządzenia obejmują: równość traktowania i zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność narodową czy religijną; zasady przyznawania świadczeń różnego rodzaju na wypadek choroby, macierzyństwa, świadczeń rentowych i pośmiertnych itd. i ich rewaloryzacji. Ponadto zawiera zestaw wzorów formularzy zatwierdzonych przez Komisję Administracyjną d/s emigrantów; preambuły do zarządzenia nr 140/71 i 574/72 rozporządzenia Rady i Komisji EWG; decyzje Komisji Administracyjnej i Trybunału EWG wydane w latach 1972-1985.

721. CUVILLIER R.: Sur la protection sociale de l'épouse non active. O zabezpieczeniu społecznym kobiet zamężnych biernych zawodowo.- Droit Soc. 1988 nr 6 s. 531-538.

Analiza systemu zabezpieczenia społecznego dla kobiet zamężnych biernych zawodowo. Bierność zawodowa kobiet zamężnych jest wyrazem wolnego wyboru a nie przymusu; nie mogą być więc one uważane za osoby bezrobotne, kobieta nie może być uważana za pracownicę, a więc w systemie zabezpieczenia nie może występować pojęcie utraconych zarobków. Autor zwraca uwagę, że część uprawnień dla kobiet zamężnych biernych zawodowo wynika z ich praw obywatelskich (np. świadczenia w naturze służby zdrowia), część - są to prawa pochodne (wynikające z faktu posiadania męża czynnego zawodowo), a niektóre prawa są prawami własnymi. Za pozytywne należy uznać rozszerzanie się w ostatnich latach praw własnych.

722. DAHNE E.: Sozialrecht in der Rezession. Prawo socjalne w okresie recesji.- Soz. Sicherheit 1983 nr 8 s. 227-237.

Relacja z przebiegu seminarium nt. polityki socjalnej w okresie recesji i jednoczesnego wzrostu postępu organizacyjno-technologicznego oraz inwestycyjnego. Przystosowanie systemu zabezpieczenia socjalnego do odchyleń koniunkturalnych gospodarki. Renty i podział świadczeń socjalnych powinny być relatywnie uzależnio-

ne od poziomu indywidualnych dochodów osób ubezpieczonych. Zmniejszanie wpływów przy wzrastającym bezrobociu powoduje wzrost trudności w znalezieniu środków finansowych na pokrycie wydatków, co z kolei nie sprzyja konsolidacji polityki socjalnej państwa. Bez rozwiązania zagadnienia bezrobocia - nie da się usunąć trudności finansowania wydatków na pomoc i opiekę socjalną. Udział związków zawodowych w godzeniu interesów pracowniczych i pracodawców, w taki sposób aby każda ze stron wywiązywała się z przyjętych obowiązków, w zakresie finansowania wydatków na zabezpieczenie socjalne.

723. DELEECK H.: La sécurité sociale face a l'Europe de 1992. Ubezpieczenia społeczne w Europie 1992 roku.-Droit Soc. 1991 nr 2 s. 166-176.

Ustawodawstwo socjalne Wspólnoty Europejskiej stoi przed dwoma problemami: koordynacją zróżnicowanych systemów istniejących w krajach członkowskich i zmodyfikowaniem oraz unifikacją przepisów mogących zakłócić harmonię ekonomiczną i społeczną w ramach Wspólnoty. Już w 1957 r. w Raporcie Rzymskim postulowano takie ujednolicenie jako konieczność związaną z integracją ekonomiczną i postępem społecznym. Od roku 1985 przyspieszono prace nad unifikacją. Europejska Karta Socjalna z 1989 roku obejmuje głównie wskazania gwarantujące podstawowe prawa w dziedzinie stosunków pracy oraz część - relatywnie mniej rozbudowaną - dotyczącą ubezpieczeń społecznych. Pracodawcy niektórych krajów sprzeciwiają się ogłoszeniu tych przepisów. Niezgodności pomiędzy państwami Wspólnoty - związane z odmienną sytuacją społeczno-ekonomiczną poszczególnych krajów - dotyczą m.in.: poziomu niektórych zobowiązań socjalnych, zakresu przyznawania świadczeń, systemu finansowania, metod zachowania równowagi przy naciskach społecznych i politycznych, różnic rynkowych. Opieka socjalna w krajach europejskich przybiera różne formy: pomocy społecznej, ubezpieczeń społecznych, ubezpieczeń umownych, pozaoficjalnych, prywatnych. Barierą jest konkurencyjność między krajami o płacach wysokich i niskich, wyznaczonych przez koszty pracy, zakres ubezpieczeń społecznych i wydajność. W poszczególnych tablicach przedstawiono dane liczbowe ilustrujące m.in.: różnice w poziomie średnich płac za godzinę w 11 krajach Wspólnoty, wysokość składek na ubezpieczenia w porównaniu z wydatkami na opiekę społeczną, poziom ubóstwa ludności tych krajów.

724. Equal pension rights for women. Równe prawa emerytalne dla kobiet.-Soc. a. Labour. Bull. 1985 nr 3/4 s. 563-565.

Przedstawione nowe rozwiązania prawne w zakresie przyznawania rent w Holandii wskazują na równość praw emerytalnych mężczyzn i kobiet. W poprzednim ustawodawstwie kobieta nie była uprawniona do takich samych praw emerytalnych, co mężczyzna, co wynikało z ogólnie przyjętej zasady, że kobieta zamężna nie jest sama z siebie uprawniona do pobierania emerytury. Obecnie zrezygnowano z tej zasady i kobiety holenderskie uzyskały równoprawność traktowania w procedurze emerytalnej poprzez wprowadzenie zasady personalizowania praw i obowiązków. Nowej ustawie towarzyszy wiele rozwiązań uzupełniających, wynikających ze zróżnicowanej sytuacji, w jakiej znajdują się emeryci. Tak więc m.in. emeryt

utrzymujący młodszą żonę ma prawo do dodatku emerytalnego, którego wysokość oblicza się w zależności od zarobków jego małżonki. Wprowadzone zmiany obejmują również składki na fundusz ubezpieczeń. Podobnie, jak w wypadku emerytur, przyjęto zasadę personalizowania wpłat, co oznacza, iż każde z małżonków obowiązane jest wpłacać odpowiedniej wysokości składki na fundusz ubezpieczeń.

725. Equal treatment in social security. Równe traktowanie w zakresie zabezpieczenia społecznego /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1988.- 194 s.- Tabele, bibliogr.

Omów.: Borowczyk E., Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1988 nr 12 s. 31-35; Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 11/12 s. 1120-1123.

Materiały z konferencji (Wiedeń, 1988) poświęconej problemowi równego traktowania kobiet i mężczyzn w systemie zabezpieczenia społecznego. Referaty dotyczyły emerytalno-rentowej sytuacji kobiet w Austrii, Holandii, Izraelu, Kanadzie, Norwegii, RFN i USA.

726. Europe - la dimension sociale. Europa - skala problemów społecznych.-Rev. Fr, Aff. Soc. 1989 /nr spec.- listopad/ s. 5-162.

Zeszyt specjalny poświęcony problematyce socjalnej krajów zachodnioeuropejskich, które przygotowywują wspólną "Europejską kartę fundamentalnych praw socjalnych", wyrażającą tendencję do ujednolicenia systemów zabezpieczenia społecznego, opieki zdrowotnej itp. Zmiany przepisów celnych i swoboda przepływu siły roboczej dały silny impuls do ujednolicenia systemów socjalnych. W procesie tym uczestniczą różne instytucje i organy Wspólnoty i rządów, koordynuje się systemy zabezpieczenia społecznego, harmonizuje systemy opieki społecznej, prowadzi się prace nad ujednoliceniem warunków bhp. Stworzenie jednolitego systemu emerytalnego Wspólnoty pomimo trudności jest możliwe dzięki podobieństwu sytuacji poszczególnych krajów, chociaż przeszkadza brak wspólnej polityki emerytalnej. Szereg czynników utrudnia prowadzenie wspólnej polityki w zakresie ochrony rodziny i dochodu minimalnego. W 1993 r. należy się liczyć z pełną swobodą migracji w obrębie Wspólnoty i na tym tle należy rozpatrywać kwestię uprawnień socjalnych cudzoziemców: partycypację imigrantów w życiu publicznym przyjmujących ich krajów, zatrudnienie (próby jego rozwiązania poprzez pracę w niepełnym wymiarze, roboty publiczne, pracę na czas określony i pracę sezonową, zatrudnienie w przedsiębiorstwach podnajmujących siłę roboczą).

727. FLOREK L.: Ubezpieczenie i zabezpieczenie społeczne w prawie międzynarodowym.- Pr. Zabezp. Społ. 1987 nr 1 s. 1-13.

Rozważania o prawnomiędzynarodowej regulacji ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego w aktach normatywnych Międzynarodowej Organizacji Pracy i w aktach o charakterze uniwersalnym.

728. Guide concerning the rights obligations with regard to social security of persons going to work in Italy. Zabezpieczenie społeczne pracowników-imigrantów we Włoszech. / Commission of the European Communites.- Brussels: CEC, 1990.- 33 s.

729. HERMANS P.C.: Diférences de resultats pour les hommes et les femmes decoulant de l'application de la legislation Neerlandaise d'assurance en cas d'incapacité de travail. Zróżnicowanie stosunku do mężczyzn i kobiet w holenderskim prawodawstwie z zakresu zabezpieczenia w przypadku niezdolności do pracy.- Rev. Inter. Secur. Soc. 1988 nr 3 s. 283-295.

730. Incidence du système de protection sociale sur les ecarts de revenus en France. Kruczki dla systemu opieki społecznej z dodatkowymi dochodami /Centre National d'Etudes Superieures de Sécurité Sociale.- Saint-Etienne: 1981.- 241 s.: rys., map. - Bibliogr.

M.in. prawo ubezpieczeń społecznych we Francji.

731. KRZEKOTOWSKA K.: Prawo socjalne i ubezpieczenia społeczne w krajach Europy Zachodniej.- Zesz. Nauk. Inst. Bad. Prawa Sąd. 1988 nr 29 s. 222-225.

732. LAURENT A.: Le droit Communautaire européen et l'egalité de traîtement entre hommes et femmes en matière de sécurité sociale. Prawo Wspólnoty Europejskiej a równe traktowanie mężczyzn i kobiet w sferze zabezpieczenia społecznego.-Rev. Int. Trav. 1982 nr 4 s. 399-411.

Traktat Rzymski wprowadza zasadę równych szans dla mężczyzn i kobiet w sferze płac, natomiast brak tego rodzaju ustaleń dotyczących zabezpieczenia społecznego, gdyż uważa się, że są one pochodną od płac. Szereg czynników może jednak wpływać na odmienną sytuację przedstawicieli obu płci w zakresie zabezpieczenia, np. istnienie systemów uzupełniających i ubezpieczeń zawodowych oraz układów zbiorowych. W niektórych krajach występują jeszcze pewne formy dyskryminacji, prawo do renty wdowiej mają z zasady kobiety, często nie przysługuje ono wdowcom. Zasada ustalania świadczeń w oparciu o poprzednie zarobki dyskryminuje w praktyce kobiety. W większości krajów odmiennie są ustalone granice wieku emerytalnego, często obowiązuje zasada domniemania, że kobieta nie pracująca zawodowo pozostaje na utrzymaniu męża, natomiast mężowie muszą udowodnić, że byli na utrzymaniu żony. Rada Ministrów Wspólnoty wydała w 1978 r. dyrektywę w sprawie dyskryminacji, obejmującą ogół osób aktywnych zawodowo i te, które nie pra-

cują wbrew swej woli. Oceniono ją krytycznie, gdyż dopuszcza zbyt liczne wyjątki i nie jest właściwie realizowana w poszczególnych krajach Wspólnoty. Odstępstwa występują zwłaszcza w poszczególnych profesjonalnych systemach zabezpieczenia społecznego. Zachodzi konieczność wydania dalszych norm, które by obowiązywały w krajach Wspólnoty. Działania na rzecz równouprawnienia powinny obejmować nie tylko zabezpieczenie społeczne, ale i inne dziedziny życia.

733. MAGREZ M.: Le cumul des prestations de sécurité sociale en droit compare. Analiza prawnoporównawcza kumulacji świadczeń z zabezpieczenia społecznego.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1984 nr 3 s. 221-258.

Omówienie raportu komisji prawniczej Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego, opracowanego na podstawie ankiety przeprowadzonej w instytucjach ubezpieczeniowych 10 państw w okresie 1981-1983. Komisja zaproponowała definicję kumulacji świadczeń oraz uznała regułę, że nie wolno dopuścić do takiej kumulacji świadczeń, która naruszałaby fundamentalne zasady zabezpieczenia społecznego. Komisja stwierdziła, że reguła ta powinna być uwzględniona w ustawodawstwie ubezpieczeniowym każdego kraju. Zaproponowano, aby przez "kumulację świadczeń" rozumieć uprawnienia osoby lub rodziny do różnych świadczeń pieniężnych bądź w naturze, należnych z jednego źródła lub z różnych źródeł i ubezpieczających od tego samego ryzyka. Wskazano na trzy przyczyny kumulacji świadczeń: równoczesne zastosowanie różnych przepisów, uprawnienia różnych osób do tego samego świadczenia, równoczesne zastosowanie przepisów obowiązujących w różnych krajach. Raport przedstawia problem kumulacji świadczeń w wybranych krajach oraz dotychczasowe rozwiązania zapobiegawcze.

734. MOK L., VAN HUIZEN P., OTTY N.: International handbook on pensions law and similar employee benefits. Międzynarodowy podręcznik prawa rentowego i świadczeń pracowniczych /Association of Pension Lawyers.- London: Graham a. Trotman, 1989.- 719 s.

Ustawodawstwo ubezpieczeniowe: Australii, Belgii, Kolumbii, Czechosłowacji, Danii, Finlandii, RFN, Irlandii, Izraela, Holandii, Nowej Zelandii, Polski, Portugalii, Szwecji, Szwajcarii, USA, W. Brytanii.

735. OGUS A.I., BARENDT E.M.: The law of social security. Prawo ubezpieczeń społecznych.- London: Butterworths Publ. 1982.- 664 s.

Podręcznik, przeznaczony głównie dla pracowników zajmujących się problematyką ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii. Prezentuje wszystkie dziedziny ubezpieczeń, z wyjątkiem służby zdrowia. Każdy rozdział zawiera historię danej dziedziny ubezpieczeń; ideologię, która leży u podstawy obecnie obowiązujących regulacji; szczegółowe aktualne przepisy wraz z komentarzem, w którym analizuje się m.in. precedensowe rozstrzygnięcia sądów.

736. Part-time work and the social security law. Autonomous management of social security institutions. Praca w niepełnym wymiarze czasu a prawne uregulowania zabezpieczenia społecznego. Autonomiczność zarządzania instytucji (zakładów) zabezpieczenia społecznego. /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1990.- 79 s.-(Report/ISSA; 14,15).

Raport XIV dotyczy relacji pomiędzy rozszerzającym się stosowaniem niepełnego wymiaru czasu pracy, a świadczeniami socjalnymi zagwarantowanymi przez uregulowania prawne. Badania sondażowe przeprowadzono w 20 krajach przy zastosowaniu kwestionariusza, który rozesłano do ministerstw, zakładów ubezpieczeniowych itd. Przedstawiono zasięg i charakter osłony socjalnej (przymusowa i dobrowolna) w poszczególnych krajach, wymagane minimum przepracowanych godzin uprawniających do świadczeń, progów dochodowych, uprawnienia do opieki lekarskiej, zasiłków chorobowych, zasiłków dla bezrobotnych, emerytur, do świadczeń związanych z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi oraz macierzyństwem. Następnie przedstawiono wpływ stosowania niepełnego wymiaru czasu pracy na wysokość składek, które są związane z wysokością wynagrodzenia; rządowych subsydiów, redystrybucję obciążeń finansowych na zasadzie solidarności. Omówiono też zagadnienie kontroli pobierania świadczeń, np. w sytuacji nakładania się pewnych uprawnień z dwóch miejsc pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy. Na zakończenie przedstawiono pewne kwestie związane z administrowaniem systemu świadczeń w niektórych krajach. Podsumowanie stanowi dziewięć uogólnionych stwierdzeń-wniosków. Raport XV dotyczy sondażu przeprowadzonego w 19 krajach Afryki, Ameryki, Europy, Azji i na Pacyfiku, a dotyczącego zabezpieczenia społecznego. W pierwszej części raportu przedstawiono krótki rys historyczny instytucji zabezpieczenia społecznego i jej autonomii. Problem autonomii tej instytucji powiązano z tradycjami autonomii lokalnej oraz zaleceniami organizacji międzynarodowych i gwarancji prawnych w poszczególnych krajach. Przedstawiono dalej strukturę zarządzania i uprawnienia poszczególnych ciał (np. rad nadzorczych, przedstawicielskich, wyższego kierownictwa). Omówiono metody ustanawiania autonomicznych zarządów, procedury wyborcze itd. oraz zakres odpowiedzialności, np. w odniesieniu do tzw. operating management. Osobno omówiono kwestię subsydiów rządowych, ich organizację i sprawowanie kontroli, dobór personelu itd. W załączeniu przedstawiono listę badanych organizacji.

737. La politique sociale de la Communaute a l'horizon de 1992. Polityka socjalna Wspólnoty Europejskiej po 1992.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 3-5 s. 363-371.

Przedstawiono m.in. dotychczasowe dokonania Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie zbliżenia koncepcji socjalnych obowiązujących w poszczególnych krajach członkowskich. Wskazano, iż minimalne cele socjalne Wspólnoty, takie jak np. zabezpieczenie socjalne migrantów zostały osiągnięte na początku lat siedemdziesiątych. W drugiej połowie lat siedemdziesiątych przyjęto do realizacji program działań socjalnych wykraczających poza cele minimalne, a dotyczący takich problemów, jak zatrudnienie, lepsze warunki pracy i życia, współuczestnictwo. Omówiono główne cele realizacji programu socjalnego w świetle pełnej integracji wewnętrznej,

wskazując, iż konieczne jest doprowadzenie do pełnej jednorodności polityki ekonomicznej i społecznej krajów członkowskich EWG, do ich otwarcia się na konkurencję, do upowszechnienia dialogu socjalnego między partnerami (pracobiorcy, pracodawcy, rządy). Zintegrowany program socjalny EWG ma m.in. doprowadzić do dalszej poprawy warunków życia i pracy, równego traktowania pracowników, wolnego przepływu ludzi, informacji, towarów i usług, równych dla obywateli poszczególnych krajów świadczeń socjalnych.

738. PRETOT X.: La sécurité sociale et l'Europe. Ubezpieczenie socjalne a Europa.-Droit Soc. 1987 nr 1 s. 70-78.

Wzrastająca rola prawa międzynarodowego w sferze ubezpieczeń socjalnych na terytorium krajów członkowskich Wspólnego Rynku. Ubezpieczenie socjalne traktowane dotąd jako problem czysto techniczny, rozwiązywany w ramach władzy reglamentacyjnej państwa znajduje się obecnie w sferze orzecznictwa konstytucyjnego, prawnego, administracyjnego, a w ramach Wspólnego Rynku także w sferze orzecznictwa europejskiego. Omówiono m.in. ratyfikację przez Francję europejskiego kodeksu ubezpieczeń socjalnych, ewolucję orzecznictwa sądowego Wspólnego Rynku w sferze socjalnej, a także przykłady konkretnych orzeczeń podjętych w ramach jurysdykcji Wspólnego Rynku. W ramach Wspólnego Rynku obserwuje się wzrastającą rolę prawa międzynarodowego w problematyce socjalnej, co przejawia się przede wszystkim, jak dotychczas, w kwestiach dotyczących rozstrzygnięć socjalnych obejmujących swymi skutkami status obcokrajowców i emigrantów.

739. ROJAS M.: Anmerkungen über den "Sozialtourismus" der EG-Wanderarbeiternehmer. Uwagi o "turystyce socjalnej" pracowników podejmujących pracę w ramach EWG.-Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 7/8 s. 42-51.

Próba zaprezentowania istniejącego zróżnicowania spraw ubezpieczeń społecznych w ramach EWG z pozycji Hiszpanii, gdzie około 25% ogółu zatrudnionych ma prawo do uzyskania części emerytury z tytułu zatrudnienia za granicą. Przedstawienie stanowiska EWG i RFN w tej kwestii.

740. Rol' trudovogo prava i prava social'nogo obespečenija v razvitii socialističeskogo obraza žizni. Rola prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych w rozwoju socjalistycznego sposobu życia/ red. A.D.Zajkin. - Moskva: Izdat. Mosk. Univ.,1989.- 246 s.

Zbiór dziewiętnastu wykładów nt. roli prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w ZSRR, na Węgrzech i w NRD w kształtowaniu warunków pracy i życia pracowników. Analizowane są normy prawne mające zapewnić rozwój demokracji pracowniczej, ochronę prawną i socjalną pracujących, efektywność polityki zatrudnienia zakładu pracy oraz ochronę poziomu życia emerytów i rencistów. Rozpatrywane są nie tylko aspekty prawne tych zagadnień, ale też moralne i społeczne płaszczyzny ich interpretacji. Zbiór zawiera liczne przypisy wskazujące na konkretne przepisy źródłowe w poszczególnych krajach.

741. SCHULER R.: Das Internationale Sozialrecht der Bundesrepublik Deutschland. Międzynarodowe prawo socjalne Republiki Federalnej Niemiec.- Baden-Baden: Nomos-Verl.,1988.-951 s.- Bibliogr. s. 845-951.

Pierwsza tak szeroka i wszechstronna analiza międzynarodowego prawa socjalnego opracowana w ramach Instytutu Maxa Plancka w RFN. Opracowanie stanowi pewnego rodzaju kompendium wiedzy w zakresie istniejących uregulowań prawnych bezpieczeństwa socjalnego. Szeroki przekrój dotychczasowych działań w skali europejskiej oraz światowej zmierzających do stworzenia swego rodzaju karty uprawnień socjalnych pracowników. Autor wskazuje na pilną potrzebę wypracowania w miarę jednolitych przepisów w tym zakresie, w związku z narastającym problemem migracji pracowników, podejmowania przez nich pracy w różnych państwach o zróżnicowanym ustawodawstwie społecznym oraz na potrzebę ustanowienia jednolitego ustawodawstwa zabezpieczającego w przypadku choroby, wypadku przy pracy, bezrobocia, opieki społecznej itp.

742. SKOLER D.L., ZEITZER I.R.: Revue des procédures d'appel en matière de sécurité sociale dans neuf pays. Przegląd procedur odwoławczych z dziedziny zabezpieczenia społecznego w dziewięciu krajach.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 1 s. 64-88.

Procedury odwoławcze stanowią istotną część systemów zabezpieczenia społecznego. Ankieta przeprowadzona w 90 krajach przyniosła szereg informacji o systemach zabezpieczenia społecznego, w tym o organach orzekających w sprawach spornych powstających na tle funkcjonowania systemu. Ujawniły one, że w większości krajów funkcjonują różnego rodzaju systemy odwoławcze, odpowiadające przyjętym w danym kraju modelom instytucji zabezpieczenia społecznego, systemom prawnym i modelom organizacyjnym sądownictwa. Porównywanie tych systemów jest trudne, ograniczono się do porównania systemu dziewięciu krajów, dla których dane z ankiety można było rozszerzyć dodatkowymi informacjami zaczerpniętymi z literatury. System USA stwarza możliwość odwoływania się w sprawach emerytalnych i rentowych w trybie administracyjnym, sprawy proceduralne rozpatrują federalne sądy administracyjne. W Wielkiej Brytanii odwołania są rozpatrywane przez specjalnych funkcjonariuszy, a następnie można skorzystać z drogi sądowej przed specjalnymi sądami, odwołań do komisji ubezpieczeń i sądów wyższej instancji. Stronę merytoryczną odwołań rozpatrują kolegia lekarskie. We Francji odwołania rozpatrują wyspecjalizowane sądy, opierając się na specjalnych procedurach. Stronę merytoryczną rozpatrują specjalne komisje. W Kanadzie odwołania rozpatruje Ministerstwo Zdrowia i Dobrobytu Socjalnego, od jego decyzji służy odwołanie do specjalnej komisji, przy czym istnieją pewne odrębności dla prowincji Quebec. W RFN spory rozpatrują specjalne sądy d/s socjalnych, niezależnie od sądownictwa administracyjnego. W Japonii sprawy rozpatruje Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej. W Nowej Zelandii możliwości odwołań są ograniczone, stronę merytoryczną rozpatrują specjalne komisje lekarskie, tworzy się aktualnie system odwoławczy. W Szwecji odwołania rozpatrują urzędy ubezpieczeń społecznych na szczeblu lokalnym i urząd krajowy. W Izraelu stosuje się odrębne procedury w przypadku kwestionowania stopnia niezdolności do pracy - rozpatrują je komisje lekarskie, spory o wysokość świadczeń rozpatrują trybunały pracy. Przegląd powyższy ujawnia duże zróżnicowanie rozwiązań.

743. Sozialrechtshandbuch (SRH). Podręcznik ustawodawstwa socjalnego.- Neuwied: Luchterhand Verl., 1988.- 1299 s.- Bibliogr. s. 29-46.

Obszerna praca zbiorowa omawiająca genezę oraz różne dziedziny i aspekty wyodrębniającej się gałęzi prawa, zwanego w Niemczech prawem socjalnym. Reguluje ono stosunki prawne zachodzące w sferze szeroko pojętego zabezpieczenia społecznego, a więc ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenia od bezrobocia, pomocy i opieki społecznej, ubezpieczeń wypadkowych oraz specjalnych świadczeń w zakresie rehabilitacji i kształcenia zawodowego, polityki wobec rodziny i młodzieży etc. Przepisy dotyczące tej materii zostały ujęte w RFN w tzw. kodeksie socjalnym. Oprócz wyczerpującego przeglądu przepisów prawnych,książka zawiera komentarze oparte na orzecznictwie oraz informacje o działalności poszczególnych instytucji, a także bogaty wykaz literatury przedmiotu.

744. Vorschlag für eine Richtlinie des Rates zur Verwirklichung des Grundsatzes der Gleichbehandlung von Männern und Frauen bei den betrieblichen Systemen der Sozialen Sicherheit. Wnioski dotyczące wytycznych Rady Wspólnoty Europejskiej w sprawie realizacji zasady jednakowego traktowania mężczyzn i kobiet w zakładowych systemach zabezpieczenia socjalnego.-Recht Arb. 1984 nr 2 s.104-108.

Rada Wspólnoty Europejskiej w oparciu o układ o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej poddała pod rozwagę przyjęcie określonych wytycznych w zakresie realizacji art. 119 układu dotyczącego równouprawnienia płacowego mężczyzn i kobiet przy jednakowej płacy. Celem proponowanych interpretacyjnych zaleceń jest: urzeczywistnienie zasady jednakowego traktowania mężczyzn i kobiet w zakładowych systemach zabezpieczenia socjalnego, ustalenie, iż przez "zakładowe systemy" należy rozumieć systemy, których cel polega również na zapewnieniu pracownikom zabezpieczenia socjalnego, wytyczne będą mieć zastosowanie w systemach zakładowych w odniesieniu do takich przypadków i związanych z nimi świadczeń, jak: choroba, inwalidztwo, wiek, wypadek przy pracy i choroba zawodowa, bezrobocie, świadczenia rodzinne (dodatki), urlopy i szereg innych. Krajom członkowskim Wspólnoty zalecono podjęcie odpowiednich przedsięwzięć dla zapewnienia realizacji tych wytycznych. Podano pełny tekst tych wytycznych oraz ich szczegółowe uzasadnienie.

Zob. też Systemy ubezpieczeń społecznych w różnych krajach /regionach/ /s. 339 - 394/.

2. Rola instytucji międzynarodowych

a) Międzynarodowa Organizacja Pracy

745. ADAMUS V.: Mezinárodni organizace práce a problematika starších pracovniku. Międzynarodowa Organizacja Pracy a problematyka starszych pracowników.-Soc. Polit. 1981 nr 8 s. 182-183.

Konwencje i zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy od 1919 r. są głównym źródłem międzynarodowych norm pracy. MOP wielokrotnie podejmowała problemy zwiększenia ochrony socjalnej pracowników starszych. W artykule omówiono poszczególne inicjatywy MOP w tej dziedzinie (konwencje z 1933 r. nr 35 i 36 o zabezpieczeniu na starość pracowników przemysłu i rolnictwa, zalecenie nr 128 z 1967 r. w sprawie świadczeń dla inwalidów, konwencję nr 111 z 1958 r. o dyskryminacji w zatrudnieniu i in.) oraz stopień ratyfikacji tych dokumentów przez Czechosłowację.

746. Conservation des droits en matière de sécurité sociale. Zachowanie praw w sferze ubezpieczeń społecznych /Bureau International du Travail.- Genève: BIT, 1983.- 101 s.

Sprawozdanie z prac grupy ekspertów Międzynarodowej Organizacji Pracy nad projektem rekomendacji dotyczącej ustanowienia międzynarodowego systemu regulującego zasady zachowywania praw do ubezpieczeń społecznych pracowników-emigrantów. Przedstawiono tekst projektu tej rekomendacji oraz sprawozdanie z przebiegu dyskusji na forum ekspertów, a także aneksy zawierające modelowe dyspozycje w kwestii ustanawiania dwustronnych i wielostronnych instrumentów ubezpieczeń społecznych i modelowe dyspozycje ustanawiania instrumentów dwustronnych oraz wielostronnych koordynacji ubezpieczeń społecznych. Problem zachowywania praw socjalnych Rada Administracyjna MOP postanowiła wpisać do porządku obrad 69 sesji międzynarodowej konferencji pracy. Decyzja ta związana była z rewizją konwencji nr 48 z 1935 r. o zachowywaniu praw emerytalnych pracowników-emigrantów i przyjęciem w 1982 roku konwencji nr 157 o zachowywaniu praw do ubezpieczeń społecznych. Mimo tych działań rewizyjnych - obejmujących wszystkie branże i cały zespół świadczeń socjalnych - nie ma nadal dyspozycji dających się bezpośrednio stosować, stąd potrzeba stworzenia międzynarodowego systemu zabezpieczającego zachowywanie praw socjalnych.

747. Conservation des droits des travailleurs migrants en matière de sécurité sociale. (Révision de la convention no 48). Zachowanie praw nabytych przez pracowników migrujących w zakresie zabezpieczenia społecznego. Rewizja konwencji nr 48 /Bureau International du Travail.- Genève: BIT, 1981, 1982.-

2 cz.: 52, 53 s.- (Rapport/BIT; 4).

Raport zawiera stanowiska 62 rządów w sprawie modyfikacji konwencji nr 48. Definiuje pozycję prawną uchodźcy i bezpaństwowca, członka jego rodziny, wyjaśnia zakres stosowania konwencji w krajach federalnych, wyjaśnia, które artykuły konwencji mogą pozostać bez zmian. Projekt znowelizowanej konwencji dotyczy: świadczeń lekarskich, zasiłków chorobowych i macierzyńskich, inwalidzkich, na starość, dla członków rodziny pozostałych po śmierci głównego żywiciela, zasiłków z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych, świadczeń związanych z rehabilitacją zawodową. Konwencja dotyczy wypłat z systemów powszechnych i specjalnych, obejmuje pracowników najemnych, wolne zawody, pracowników żeglugi, osoby niepracujące zawodowo. Ustala się w projekcie zobowiązania stron w zakresie poszanowania praw nabytych, precyzuje zasady obsługi świadczeń i pomocy dla pracowników migrujących i członków ich rodzin, wyklucza możliwość kumulacji świadczeń. Projekt kończą przepisy przejściowe i końcowe.

748. Convention 157 concerning the establishment of an international system for the maintenance of rights in social security. Konwencja nr 157 w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu ochrony praw w zakresie ubezpieczenia społecznego.- Off. Bull. Int. Labour Off. 1982 nr 2 s. 61-71.

Tekst konwencji nr 157 przyjętej przez Konferencję MOP 21.VI 1982 r. Konwencja dotyczy wzajemnej ochrony praw ustanowionych w państwach członkowskich w następujących dziedzinach ubezpieczenia społecznego: opieki zdrowotnej, zasiłków chorobowych, zasiłków macierzyńskich, rent inwalidzkich, rent starczych (emerytur), rent rodzinnych, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, zasiłków w przypadku braku pracy oraz zasiłków rodzinnych. Konwencja nie ma zastosowania do specjalnych systemów ubezpieczeń pracowników służby państwowej, specjalnych uprawnień inwalidów wojennych oraz systemów opieki społecznej.

749. Maintenance of migrant workers' rights in social security. (Revision of Convention No 48). Zachowanie praw robotników migrujących w systemie zabezpieczenia społecznego. (Rewizja Konwencji nr 48) /International Labour Office.- Geneva: ILO 1980.- 92 s.

Konwencja nr 48, która na 67-mej Sesji ma zostać uaktualniona, przyjęta była w 1935 r. i stanowiła zwrotny punkt w rozwoju międzynarodowego prawa zabezpieczenia społecznego, służyła jako podstawa wielu bilateralnych i wielostronnych konwencji. Wiele państw nie ratyfikowało jej jednak, a zróżnicowanie rozwiązań w krajowych systemach zabezpieczenia społecznego powoduje konieczność dokonania zmian w jej dotychczasowym brzmieniu, zwłaszcza w tych częściach, które dotyczą osób migrujących (z kraju lub do kraju). Przedstawiony raport ma charakter informacyjny, zawiera kwestionariusz, adresowany do rządów państw członkowskich MOP. Po otrzymaniu odpowiedzi MOP przygotuje kolejny raport, podsumowujący ankietę.

750. PERRIN G.: La sécurité sociale des étrangers et des migrants selon les instruments de l'Organisation Internationale du Travail. Ubezpieczenia socjalne obcokrajowców i emigrantów w świetle Międzynarodowej Organizacji Pracy.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1981 nr 3 s. 315-333.

Ochrona socjalna obcokrajowców i emigrantów jest fragmentem międzynarodowego prawa ubezpieczeń socjalnych. Omówienie i wyjaśnienie działalności Międzynarodowej Organizacji Pracy w tym zakresie, mechanizmów mających zabezpieczyć równe traktowanie socjalne obcokrajowców i emigrantów, prawa do zachowania uzyskanych przywilejów socjalnych oraz prawa uzyskiwania wszystkich innych wprowadzonych świadczeń socjalnych. Przedstawiono konwencje, które biorą w opiekę obcokrajowców i emigrantów, regulują ich status i prawa. Wskazano, iż większość krajów bierze pod uwagę zalecenia MOP w kwestiach dotyczących opieki socjalnej nad obcokrajowcami i emigrantami. Powstała dzięki temu infrastruktura ustawodawcza, która ułatwia realizowanie konwencji MOP w tym zakresie.

751. Recommandation concernant l'établissement d'un système international de conservation des droits en matière de sécurité sociale. Rekomendacja dotycząca wprowadzenia międzynarodowego systemu zachowania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego.- Bull. Off. Bur. Inf. Trav. 1983 nr 2 s. 59-81.

Pełny tekst rekomendacji nr 167 MOP, przyjętej 20 czerwca 1983r. Rekomendacja zawiera zalecenia dotyczące zachowania prawa do świadczeń ubezpieczeniowych dla pracowników i ich rodzin w przypadku podejmowania pracy poza granicami kraju, którego jest się obywatelem. Chodzi przede wszystkim o to, aby pracownicy i ich rodziny nie byli w takich sytuacjach pozbawieni uprawnień do korzystania ze świadczeń.

Zob. też poz. 664,665, 700, 727, 769, 773, 915, 1060.

b) Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego

752. AULMANN H.D.: La statut juridique des organismes de sécurité sociale. Status prawny organizacji ubezpieczeń socjalnych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1983.- k. liczb.

Rezultaty ankiety rozpisanej przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego wśród organizacji członkowskich. Rozeznanie w kwestiach statusu prawnego organizacji ubezpieczeń socjalnych działających obecnie na świecie było konieczne ze względu na wielką różnorodność form organizacyjnych i strukturalnych. Przedstawiono metodologię ankiety, jej integralny tekst oraz procedurę pracy nad nią. Konstrukcja ankiety i zawarte w niej pytania miały określić: podstawy prawne i naturę prawną organizacji ubezpieczeń socjalnych, strukturę, metody zarządzania i kierowania organizacjami ubezpieczeń socjalnych, rodzaj wła-

dzy jaką dysponują te organizacje. Ze względu na wiele różnych czynników odgrywających rolę decydującą w organizacji systemu ubezpieczeń socjalnych, precyzyjne określenie wspólnej dla tych organizacji podstawy jest niemożliwe. Charakteryzuje je wielka różnorodność reżimów prawnych i społecznych, różne warunki ekonomiczne przesądzają o pojemności pojęcia "ubezpieczenia socjalne" w zależności od kraju. Ankieta zawiera wiele cennych danych określających współczesny stan organizacji systemów ubezpieczeń socjalnych w świecie.

753. BOROWCZYK E.: Konferencja badawcza Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego nt. roli zabezpieczenia społecznego w ochronie socjalnej ludzi starych.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1989 nr 9 s. 24-31.

Przegląd różnych form opieki nad ludźmi starymi, sposoby jej finansowania oraz podział zobowiązań w tym zakresie między rodzinę, instytucje ubezpieczeniowe, państwo i wyspecjalizowane instytucje opiekuńcze.

754. Demographie et financement de la sécurité sociale. Demografia i finansowanie ubezpieczeń społecznych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS,1989.- 65 s.- (Rapport/AISS; 10).- Tabele.

Na 26 sesji w Montrealu w 1986 r. Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego zatwierdziło przyszłościowy program finansowania ubezpieczeń społecznych na tle zmian demograficznych. Opracowano kwestionariusz dla zebrania informacji o zasiłkach, emeryturach, zapomogach i innych świadczeniach społecznych oraz formach zasiłków stosowanych w różnych krajach, w powiązaniu z prognozami demograficznymi i polityką społeczną. Większość (60%) ankietowanych instytucji (z 248 krajów) jest świadoma znaczenia długoterminowych prognoz demograficznych i ich wpływu na wzrost składek ubezpieczeniowych. Część instytucji (m.in. z krajów Europy Zachodniej, Afryki, Azji i obu Ameryk) nie przywiązuje większej wagi do czynników demograficznych i nie uznaje ich znaczącego wpływu na wysokość świadczeń i stopę składek, nie ma zatem potrzeby uwzględniania tych czynników. Niektóre instytucje finansujące świadczenia z kapitału liczą się bardziej ze skutkami wzrostu płac, wydajności związanej z nowymi inwestycjami, instytucje stosujące formy zryczałtowane nie odczują wpływu zmian demograficznych.

755. Developments and trends in social security benefits, in the light of the increasing importance of rehabilitation measures. Rozwój i tendencje w zakresie świadczeń z zabezpieczenia społecznego w świetle rosnącego znaczenia rehabilitacji. /International Social Security Association.- Geneva: ISSA,1986.- 64 s.- (Raport/ISSA, 13, 14).

Omów.: Riess W., Arb. u. Beruf 1986 nr 11 s. 337-339.

Raporty z przebiegu obrad XXII Generalnego Zgromadzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego w Montrealu (2-12 września 1986 r.) dotyczące problemów osób niepełnosprawnych. W raportach omówiono aktualną sytuację i tendencje na przyszłość w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w ramach organizacji zajmujących się zabezpieczeniem społecznym; rehabilitację funkcjonalną i zawodową; kategorie osób uprawnionych do świadczeń i rodzaje tych świadczeń oraz ich finansowanie; osiągnięcia Roku Osób Niepełnosprawnych, a także czynniki wywierające na rehabilitację wpływ pozytywny względnie negatywny; wyniki działalności różnych organizacji w zakresie prewencji i rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych, opiekę społeczną dla tej grupy dzieci, a wreszcie rolę rodziny w rehabilitacji i pomoc udzielaną rodzinom dzieci niepełnosprawnych przez instytucje zajmujące się zabezpieczeniem społecznym.

756. Développements de la sécurité sociale et activités de l'AISS 1981-1983. Rozwój ubezpieczeń społecznych i działalność Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego 1981-1983 / Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1984. - 121 s.

Sprawozdanie obejmuje szereg zagadnień związanych z działalnością Stowarzyszenia na terenie wielu krajów świata. Przedstawiono postęp oraz zaobserwowane różnice w dziedzinie ubezpieczeń społecznych pracowników zatrudnionych w poszczególnych krajach. Omówiono sytuację w latach 1981-1983, przy czym zagadnienia rozwoju ubezpieczeń społecznych zgrupowano wg zasadniczych dziedzin: ubezpieczenia na starość, od inwalidztwa, chorobowe, macierzyńskie, od wypadku przy pracy i chorób zawodowych, na wypadek bezrobocia, dodatki rodzinne. Przegląd sytuacji ogólnej prowadzi do wniosków, że równolegle z rozwojem i upowszechnianiem instytucji ubezpieczeń społecznych obserwuje się tendencje do rewizji metod finansowania i sposobów pobierania opłat; ma to na celu opanowanie i racjonalizację wydatków na ubezpieczenia społeczne.

757. Developments in social security and ISSA activities 1984-1986. Rozwój sytuacji w zakresie zabezpieczenia społecznego i działalność Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego w okresie 1984-1986 / International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1987.- 98 s.

Raport, przedstawiony przez sekretarza generalnego ISSA na XXII Zjeździe Stowarzyszenia (Montreal, 2-12.IX.1986 r.) obejmuje przegląd najważniejszych trendów i problemów, którymi zajmowało się stowarzyszenie w omawianym okresie: programy zabezpieczenia społecznego emerytów, inwalidów i rodzin po zmarłych, ubezpieczenia chorobowe i macierzyńskie, od wypadków przy pracy i chorób zawodowych, ochrona i świadczenia dla bezrobotnych, różne świadczenia rodzinne oraz najważniejsze inicjatywy podejmowane w tym zakresie na całym świecie. Omówiono organizację i działalność samego stowarzyszenia, władze statutowe, działalność poszczególnych komisji stałych, konferencje regionalne i sympozja, które odbyły się w tym okresie, badania i dokumentację oraz współpracę

ISSA z organizacjami międzynarodowymi, działalność interwencyjną. Aneksy zawierają zestaw spotkań zorganizowanych przez ISSA i publikacje Stowarzyszenia z tego okresu.

758. The XXIst General Assembly of the International Social Security Association. Dwudzieste pierwsze zgromadzenie ogólne Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego.-Int. Soc. Secur. Rev. 1984 nr 1 s. 3-119.

Materiały z posiedzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego (3-13 października 1983 r.) w Genewie na temat wpływu kryzysu gospodarczego na funkcjonowanie systemów zabezpieczenia społecznego. Przedstawiono najważniejsze problemy zabezpieczenia w poszczególnych regionach świata: w Afryce utworzenie takich systemów zabezpieczenia, które mogłyby zastąpić tradycyjną solidarność rodzinną; w Ameryce Południowej objęcie systemem ubezpieczenia ludności rolniczej i robotników cudzoziemskich; w Azji dostosowanie systemów zabezpieczenia do zmieniającej się sytuacji demograficznej, zapewnienie ubezpieczonym i ich rodzinom pełnej opieki lekarskiej; w Europie świadczenia rodzinne, ubezpieczenie osób pracujących na własny rachunek oraz sprawy bezpieczeństwa pracy.

759. In the service of social security: the history of the International Social Security Association 1927-1987. W służbie ubezpieczeń społecznych: historia Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego 1927-1987.- Int. Soc. Secur. Rev. 1987 nr 2 s. 123-178.- Zob. też Int. Labour Rev. 1987 nr 5 s. 585-596.

Za poprzednika Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego można uznać Stały Komitet Międzynarodowy ds. Ubezpieczeń Społecznych, który powstał w 1891 r. z inicjatywy francuskiej i istniał do 1914 r. Komitet ten zrzeszał kilkadziesiąt osób prywatnych z różnych krajów, zainteresowanych problematyką ubezpieczeń społecznych. Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego powstało w 1927 r. z inicjatywy przedstawicieli organizacji ubezpieczeniowych 9 państw (w tym Polski). Chodziło m.in. o stworzenie grup nacisku w poszczególnych krajach, które nalegałyby na ratyfikację konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy. Obecna nazwa stowarzyszenia obowiązuje od 1947 r., z tego roku pochodzi także obowiązujące do dziś konstytucja. Członkami stowarzyszenia mogą być tylko organizacje administrujące całością lub jedną z dziedzin ubezpieczeń społecznych. Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego ma różnorodne formy działania: konferencje tematyczne, stałe komitety, grupy studyjne. W ostatnich kilkunastu latach rozwinęły się bardzo działania na szczeblu regionalnym. Głównym celem stowarzyszenia jest popieranie rozwoju ubezpieczeń społecznych.

760. Les plans statistiques servant de base aux études actuarielles. Plany statystyczne będące podstawą do badania kalkulacji ubezpieczeniowych /Association Internationale de la Sécurité

Sociale.- Genève: AISS, 1989.- 61 s.- (Rapport/AISS; 11).

Na 25 sesji w Genewie w 1983 r. Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego uchwaliło, że winien być systematycznie prowadzony bank danych dostarczający kalkulatorom ubezpieczeniowym danych wyjściowych do ich badań. Opracowano kwestionariusz umożliwiający skompletowanie danych w następujących obszarach: system emerytalny, choroby, bezrobocie, zasiłki rodzinne, wypadki przy pracy, choroby zawodowe. System ubezpieczeń społecznych rozpatrywano w 3 zakresach:- podstawowe plany statystyczne dotyczące osób ubezpieczonych i osób uprawnionych; - baza danych technicznych (inwalidztwo czynnych zawodowo, śmiertelność emerytów, długowieczność itp.); - dane ekonomiczne (ludność czynna zawodowo, wskaźniki dewaluacji pieniądza). Układ kwestionariuszy przewiduje potraktowanie osobno problemów związanych z krajami uprzemysłowionymi i rozwijającymi się. Z podsumowania doświadczeń przeprowadzonej akcji wynika m.in,. że: odpowiedzi uzyskane z krajów uprzemysłowionych dotyczące osób uprawnionych do świadczeń są wystarczające, natomiast na znaczne trudności napotykano przy kompletowaniu danych o stażu pracy tam, gdzie wysokość świadczeń jest funkcją okresu opłacania składek; - odnośnie chorób, ważny jest podział wg płci i wieku, a inne kryteria są mniej ważne; - oszacowania statystyczne w zakresie bezrobocia uznano za wystarczające do badań; - połowa badanych instytucji uznała bazę techniczną jako niewystarczającą do prowadzonych badań; - znaczna część krajów woli korzystać z własnych źródeł informacji na temat gospodarki i finansów; - baza danych o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych może służyć zarówno do świadczeń długoterminowych (np. renty inwalidzkie), jak i krótkoterminowych (zasiłki dniówkowe, opieka lekarska). W licznych tablicach podano informacje statystyczne pozwalające na porównanie sytuacji między krajami rozwiniętymi oraz rozwijającymi się.

761. Les problemes actueles des régimes de pensions. Aktualne problemy systemów emerytalnych / Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1988.- 181 s.- Tabele.

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji (Bordeaux, 17-19.VI 1987 r.) poświęconej zastosowaniu metody analizy ilościowej do problemów z dziedziny zabezpieczenia społecznego. Uczestniczyło w niej 150 przedstawicieli instytucji zrzeszonych w AISS, przedstawiciele instytucji rządowych z 40 krajów, Międzynarodowego Biura Pracy, Komisji Wspólnot Europejskich oraz Urzędu Statystycznego Wspólnoty Europejskiej. Przedmiotem konferencji były takie zagadnienia jak: wpływ zmian poziomu zatrudnienia i bieżącej polityki emerytalnej na finansowanie systemów zabezpieczenia społecznego, rewaloryzacja świadczeń emerytalnych i jej wpływ na finansowanie systemów, problem bazy technicznej służącej obliczeniom aktualnym, długoterminowe ubezpieczenia inwalidzkie, przemiany i funkcjonowanie systemu ubezpieczeń inwalidzkich w USA. Referaty zawierają informacje o sytuacji w wybranych krajach członkowskich MOP, a także szczegółowe dane o sytuacji systemów emerytalnych i rentowych w Wielkiej Brytanii, Wenezueli, Francji, Szwecji, Kanadzie, RFN, Włoszech i USA.

761a. ŻERAŃSKI R.: Posiedzenia stałych komisji technicznych AISS, Helsinki, 23-26 maja 1988 r.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1988 nr 8 s. 23-30.

Relacje z obrad 4 komisji: świadczeń leczniczych i ubezpieczenia chorobowego, zapobiegania ryzykom zawodowym, ubezpieczeń od wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz do spraw rehabilitacji.

Zob. też poz. 646, 647, 678, 710, 733, 736, 778, 786, 803,925, 1017, 1033, 1058, 1059, 1219, 1237, 1240, 1243.

3. Porozumienia międzynarodowe

762. BUTCHER P., ERDOS J.: International social security agreements: The U.S. experience. Międzynarodowe porozumienie w zakresie ubezpieczeń społecznych: doświadczenia USA.- Soc. Secur. Bull. 1988 nr 9 s. 4-12.

USA zawarły porozumienie z 10 państwami (pierwsze z Włochami w 1973 r.) dotyczące ubezpieczeń społecznych. Celem porozumień jest wyeliminowanie podwójnego opłacania składek przez pracowników i pracodawców oraz zapewnienie nabycia uprawnień do emerytury lub renty. Porozumienia dotyczą obywateli amerykańskich pracujących za granicą i obywateli innych państw pracujących w USA. Szczegółowo wyjaśniono w jakich przypadkach jakie państwo ostatecznie wypłaca świadczenia oraz zasady obliczania wysokości świadczeń.

763. COEFFARD A.: Regulations governing social security for persons moving within the European Community. Przepisy regulujące ubezpieczenie socjalne dla osób migrujących wewnątrz Wspólnego Rynku.-Int. Labour Rev. 1982 nr 3 s. 243-258.

Robotnicy migrujący wewnątrz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej mają zagwarantowaną ochronę socjalną, równoznaczną z ochroną udzielaną robotnikom nie migrującym. Omówiono ramy instytucjonalne i prawne oraz przepisy, które umożliwiły wprowadzenie takich rozwiązań. Stwierdzono jednak, iż mimo to wiele problemów pozostaje nierozwiązanych, zwłaszcza z powodu odrębności systemów socjalnych, obowiązujących w poszczególnych krajach członkowskich. Odrębności te wynikają z odmiennych koncepcji metod finansowania i administrowania systemami ubezpieczeń, w każdym z krajów członkowskich EWG systemy te są w ciągłej ewolucji. Podkreślono, iż wprowadzone przepisy obejmujące ochroną socjalną robotników migrujących są krokiem na drodze do ostatecznego celu, jakim jest zagwarantowanie kompletnej opieki socjalnej dla każdego kto migruje z jednego do drugiego kraju członkowskiego.

764. HENDRIX B.: Le Centre de Sécurité Sociale des Travailleurs Migrants à Paris. Centrum Ubezpieczeń Społecznych Pracowników Migrujących w Paryżu.-Bull. Inf. INAMI 1982 nr 4 s. 197-207.

Omówiono podstawy prawne funkcjonowania Centrum Ubezpieczeń Społecznych Pracowników Migrujących, który powołano do życia w

Paryżu na podstawie ustaleń układu o Wspólnym Rynku. Omówiono strukturę organizacyjną tego ośrodka, zależności administracyjne w układzie administracji państwowej Francji, jego rolę i zadania, które wypełnia. Wskazano, iż Centrum pełni rolę łącznika między rządem francuskim a władzami Wspólnego Rynku w zakresie realizowania postanowień EWG w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. Wskazano, iż z rozlicznych zadań przypisanych do realizacji Centrum Ubezpieczeń Społecznych Pracowników Migrujących, praktyka potwierdziła trzy główne obszary działalności: udzielanie pomocy organizacjom francuskim zajmującym się problemami ubezpieczeń społecznych, a także zagranicznym w rozwiązywaniu problemów na jakie natrafiają w tej dziedzinie pracownicy migrujący; tłumaczenie na język francuski wszystkich dokumentów z dziedziny ubezpieczeń społecznych wydawanych za granicą w obszarze Wspólnego Rynku; interweniowanie w charakterze pośrednika w zakresie transferów funduszy przeznaczonych na wypłatę odszkodowań i świadczeń. Centrum jest także źródłem informacji prawnej w kwestiach ubezpieczeń społecznych.

765. La liste des instruments internationaux de sécurité sociale. Wykaz międzynarodowych instrumentów zabezpieczenia społecznego /Bureau International du Travail. - Genève: BIT, 1982.- 244 s.

Wykaz konwencji i rekomendacji o zabezpieczeniu społecznym pracowników migrujących w krajach Wspólnoty Europejskiej.

766. MOLES R.R.: Social security for migrant workers in Latin America. Ubezpieczenie socjalne robotników-emigrantów w Ameryce Łacińskiej.-Int. Labour Rev. 1982 nr 2 s. 155-168.

Skala migracji wewnątrzregionalnej oraz tendencje w kierunku ściślejszej integracji ekonomicznej krajów Ameryki Łacińskiej ukazują konieczność poszerzenia praw do ubezpieczenia socjalnego o kategorię robotników-emigrantów i ich rodziny. Konieczne jest również uczynienie tych praw efektywnymi. Normy w tym zakresie, usankcjonowane na poziomie regionalnym i subregionalnym wskazują, iż istnieje wiele kwestii nierozwiązanych lub rozwiązanych dowolnie. Potrzebna jest przede wszystkim lepsza koordynacja i harmonizacja systemów i legislatury ubezpieczeń socjalnych, przy czym główny nacisk należy położyć na likwidację istniejących restrykcji w zakresie udzielania korzyści socjalnych oraz w zakresie praw do tych korzyści. Działania podejmowane obecnie w Ameryce Łacińskiej mają na celu wprowadzenie do systemów ubezpieczeń socjalnych w tym regionie międzynarodowych norm, gwarantujących prawo do ubezpieczenia robotnikom-emigrantom oraz ich rodzinom. Omówiono m.in. takie zagadnienia, jak ochrona robotników-emigrantów poprzez ubezpieczenie socjalne, multilateralne umowy socjalne krajów Ameryki Środkowej i Panamy, konwencję iberoamerykańską o ubezpieczeniach socjalnych, andyjską umowę o ubezpieczeniach socjalnych, a także umowy dwustronne.

767. Nordic convention on social security. Signed at Copenhagen on 5 March 1981. International. Nordycka konwencja w sprawie zabezpieczenia społecznego podpisana w Kopenhadze 5 marca 1981 r.- Legisl. Ser. 1982 nr 2 s. 235-250.

Omów.: Soc. a. Labour Bull. 1981 nr 4 s. 485-486.

Konwencja, podpisana przez Danię, Finlandię, Islandię, Norwegię i Szwecję reguluje problemy związane ze świadczeniami chorobowymi i rodzinnymi z tytułu niezdolności do pracy, starości lub śmierci, wypadku przy pracy i choroby zawodowej, bezrobocia oraz problemy związane z opieką społeczną. Uznaje się zasadę, że obywatele krajów nordyckich mają prawo do świadczeń w kraju zamieszkania, a w przypadku zatrudnienia na statku morskim lub powietrznym, w kraju, którego banderę statek nosi, w przypadku zamieszkiwania w jednym kraju i zatrudnienia w innym świadczenia pracownicze przysługują w kraju zatrudnienia. W przypadku pracy u kilku pracodawców w różnych krajach zainteresowany wybiera kraj, który będzie właściwy. Kraj wypłacający świadczenia chorobowe nie może domagać się ich refundacji, porozumienia zainteresowanych krajów mogą stanowić inaczej. Konwencja reguluje zasady uznawania uprawnień nabytych w innym kraju. Czasowy wyjazd do innego kraju nie powoduje utraty prawa do świadczeń chorobowych. Świadczenia emerytalne są wypłacane przez kraj, w którym mieszka stale uprawniony. Konwencja określa zasady obliczania i wypłaty świadczeń w przypadku zbiegu prawa do świadczeń podstawowych i migracji. Emigracja do innego kraju nordyckiego nie powoduje ograniczenia prawa do pobierania rent wypadkowych. W przypadku zbiegu prawa do świadczeń z tytułu choroby zawodowej w dwu krajach są one wypłacane przez kraj, w którym pracownik był zatrudniony ostatnio, w przypadku pogorszenia stanu zdrowia ewentualny zwrot świadczeń pokrywa ten kraj, który przyznał świadczenia jako pierwszy, chyba, że pogorszenie stanu zdrowia było związane z zatrudnieniem w innym kraju. Zasady wypłaty zasiłków dla bezrobotnych reguluje odrębna konwencja z 1976 r. Konwencja o zabezpieczeniu społecznym nie obejmuje osób zamieszkałych poza krajami nordyckimi i sytuacji zaistniałych przed jej podpisaniem. Nie dopuszcza się możliwości przymusowego przesiedlania osób uprawnionych do świadczeń do kraju pochodzenia lub zatrudnienia. Deponentem Konwencji jest rząd duński. Załącznik określa odstępstwa od konwencji wynikające z ustawodawstwa poszczególnych krajów.

768. Österreich - Italien: neuer Vertrag uber Soziale Sicherheit. Nowa umowa zawarta między Austrią a Włochami w sprawie zabezpieczenia socjalnego.- Arb. u. Wirtschaft 1983 nr 9 s. 31.

Dwustronna umowa zawarta między Austrią i Włochami dotyczy trybu regulowania świadczeń socjalnych oraz innych form pomocy np. rodzinom pracowników zatrudnionych poza granicami własnego kraju (na terenie Włoch względnie Austrii). Porozumienie dotyczące zasad finansowania i rozliczania wydatków związanych z wykonywaniem przepisów umowy międzypaństwowej. Prawne ujednolicenie zasad i form zaliczania okresów pracy do uprawnień rentowych - ma to istotne znaczenie dla realizacji objętych umową wzajemnych zobowiązań, podjętych przez układające się państwa. Jednolity tryb rozstrzygania kwestii spornych, związanych z realizacją przepisów umowy, przez jednostki terenowe służb socjalnych zainteresowanych państw.

769. POPESCU A.: Le instruments bilatéraux de sécurité sociale conclus entre les pays socialistes européens. Dwustronne umowy w zakresie zabezpieczenia społecznego, zawarte pomiędzy europejskimi krajami socjalistycznymi.-Rev. Int. Trav. 1982 nr 1 s. 69-78.

Konwencja MOP nr 48 z 1935 r. dotycząca emerytur pracowników migrujących powinna ulec rewizji, przy której warto wykorzystać dorobek bilateralnych traktatów i konwencji zawieranych przez europejskie kraje socjalistyczne. Umowy te dotyczą: polityki socjalnej, zabezpieczenia społecznego, ubezpieczeń społecznych, dziedziny te nie są zbyt ostro od siebie rozdzielone. Wszystkie układy dwustronne opierają się na zasadach: równości i wzajemności, terytorialności, zachowania praw nabytych i praw aktualnie nabywanych, wyłącznego przejmowania na siebie kosztów świadczeń przez to państwo, które je wypłaca. Układy dotyczą: świadczeń emerytalnych, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, świadczeń pieniężnych z tytułu choroby i macierzyństwa, zasiłków rodzinnych, z tytułu śmierci, pomocy i świadczeń rzeczowych dla osób nie objętych ubezpieczeniem. Szereg ustaleń określa zasady stosowania tych układów i ich wypowiadanie.

770. RIJMÉNANS A.:Les conventions internationales de sécurité sociale et le regime belge des pensions pour travailleurs salaries. Konwencje międzynarodowe z dziedziny zabezpieczenia społecznego, a belgijski system emerytalno-rentowy dla pracowników najemnych.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1984 nr 4/5 s. 353-397.

Pierwotnie przepisy ubezpieczeniowe w Belgii przyznawały prawo do świadczeń osobom mającym obywatelstwo belgijskie i mieszkającym w Belgii. Ze względu na migracje międzykrajowe (okresowe lub trwałe) przepisy te zostały zmodyfikowane tak, aby pracownik zachowywał uprawnienia do świadczeń również w przypadku podjęcia pracy w innym kraju. Obecnie uprawnienia do świadczeń (warunki zachowania uprawnień, rodzaje świadczeń i ich wysokość, sposoby finansowania) reguluje kilkadziesiąt umów dwu- i wielostronnych, odnoszących się do wszystkich pracujących i wybranych grup zawodowych.

771. La sécurité sociale des travailleurs migrants. Ubezpieczenie społeczne pracowników-migrantów. - Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 11/12 s. 1075-1096.

Na mocy traktatu powołującego EWG, obywatele państw członkowskich zatrudnieni w którymkolwiek z krajów Wspólnoty korzystają z uprawnień do opieki społecznej na równi z obywatelami danego kraju. Celem powyższego opracowania jest zapoznanie pracowników państw członkowskich z uprawnieniami socjalnymi przysługującymi im i ich rodzinom oraz zwrócenie uwagi na ciążące obowiązki, a także na formalności wymagane przy korzystaniu z różnych świadczeń socjalnych. Rozdział: I - dotyczy podstawowych zarządzeń regulujących zakres praw i obowiązków w ramach Wspólnoty (zakres przedmiotowy świadczeń); II - zawiera informacje o przepisach i zasadach korzystania z ubezpieczeń społecznych przez pracowników

najemnych, pracowników transportu międzynarodowego, pracowników zatrudnionych wg zasad przyjętych co najmniej w jednym kraju członkowskim (dotyczy oddzielnie transportu kołowego i morskiego, delegowanych i pracujących na własny rachunek); III - zawiera wskazówki co do trybu załatwienia formalności związanych ze świadczeniami (dotyczy szczególnie członków rodzin nie pozostających we wspólnocie z pracownikiem najemnym).

772. VILLARS C.: La sécurité sociale des travailleurs migrants dans le cadre du Conseil de l'Europe. Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących w obrębie Rady Europejskiej.- Rev. Int. Trav. 1981 nr 3 s. 315-327.

Rada Europejska w 1953 r. przyjęła konwencję dotyczącą równego traktowania pracowników pochodzących z krajów wchodzących w skład Rady. Konwencja dotyczy prawa do równych świadczeń, rozciągnięcie umów bilateralnych na pozostałe kraje. Konwencja ta została ratyfikowana przez większość krajów, zawarto szereg porozumień przejściowych, wiele z nich pod wpływem konwencji MOP. Europejska konwencja zabezpieczenia społecznego obejmuje wszystkie dziedziny zabezpieczenia, uwzględnia różnorodność systemów w poszczególnych krajach. W odniesieniu do każdego rodzaju zabezpieczenie społecznego przyjęto określone podstawowe zasady. Zabezpieczenia na wypadek inwalidztwa, starości i zabezpieczenia osób pozostających przy życiu są objęte zasadą ustalania świadczeń w oparciu o łączny staż ubezpieczeniowy; zabezpieczenie wypadkowe i z tytułu chorób zawodowych opierają się na koncepcji ryzyka, przy zabezpieczeniu macierzyńskim i chorobowym kładzie się nacisk na zachowanie praw nabytych w kraju macierzystym, pozostawiając zainteresowanym państwom możliwość regulowania spraw szczegółowych za pomocą umów bilateralnych; podobne zasady obowiązują w przypadku ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Szereg zasad ogranicza możliwość kumulacji świadczeń. Konwencja określa tryb załatwiania spraw i problemy organizacyjne. Ocenia się perspektywy ewentualnych zmian w tej konwencji. Konwencja ta bazuje na rozwiązaniach zawartych w konwencjach MOP.

773. VOIRIN M.: La sécurité sociale des travailleurs migrants en Afrique. Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących w Afryce.- Rev. Int. Trav. 1983 nr 3 s. 347-361.

Autor zwraca uwagę na złożoność prądów migracyjnych zarówno w samej Afryce, jak i pomiędzy Afryką a krajami innych kontynentów. Ich masowość skłania do bezzwłocznej eliminacji dyskryminacji narodowościowej w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników migrujących. Nad tymi problemami prowadzi się obecnie badania pod egidą organizacji regionalnych i Organizacji Jedności Afrykańskiej. Prowadzą one do przyjęcia szeregu konwencji mających w efekcie dać wprowadzenie norm Międzynarodowej Organizacji Pracy. Przewidziana jest koordynacja tych norm dla krajów afrykańskich, europejskich, także pomiędzy państwami arabskimi, pozostaje jeszcze problem ich rzeczywistej realizacji.

IV. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Administracja ubezpieczeń społecznych

774. L'action de la sécurité sociale dans le domaine des services sociaux: tendances recentes et problemes actuels. Działanie zabezpieczenia społecznego w zakresie usług socjalnych: ostatnie tendencje i aktualne problemy.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 562-583.

Rola instytucji zabezpieczenia socjalnego w finansowaniu usług socjalnych.

775. Administration costs for social security programs in selected countries. Koszty administracji ubezpieczeń społecznych w wybranych krajach.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 8 s. 32-33 tab.

Porównanie kosztów administracji ubezpieczeń społecznych w 11 rozwiniętych krajach kapitalistycznych w latach 1971 i 1980. Analizując te dane trzeba jednak pamiętać, że zakres podmiotowy i przedmiotowy świadczeń nie jest w tych krajach jednakowy (np. w USA nie istnieje system zasiłków rodzinnych). W systemie ubezpieczeń emerytalno-rentowych najniższe koszty administracyjne w 1980 r. miały USA i Kanada - 1,3% ogółu wydatków na te świadczenia, najwyższe Włochy - 4%. W porównaniu z 1971 r. zmiany były niewielkie. Tylko w Japonii nastąpiła zdecydowana obniżka udziału kosztów: z 10,5% do 2,7%, co wiąże się z ogromnym wzrostem liczby wypłacanych świadczeń przy dość stabilnym poziomie kosztów administracyjnych. Udział kosztów administracyjnych dla wszystkich systemów ubezpieczeniowych łącznie w większości krajów obniżył się w 1980 r. w porównaniu z 1971 r. (wzrost nastąpił tylko w Kanadzie i Szwecji). Najprawdopodobniej wiąże się to z programami oszczędnościowymi dotyczącymi administracji.

776. ALIENDE J.M.C.: Les cours de comptes et la sécurité sociale dans le droit comparé européen. Izby kontroli finansowej a zabezpieczenie społeczne w świetle europejskiego przeglądu prawnoporównawczego.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 1 s. 89-102.

We wszystkich prawie krajach działają pod różnymi nazwami i w różnych formach organizacyjnych instytucje sprawujące kontrolę nad wydatkami państwowymi. Są one zrzeszone w Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Instytucji Kontroli Finansów Publicznych (INTOSA). Istnieją różne modele organizacyjne tych instytucji. W niektórych krajach ich działalność obejmuje także organizacje

i funkcjonowanie zabezpieczenia społecznego. Przedstawiono szczegółowo kompetencje, zakres i efekty kontroli tych izb w zakresie zabezpieczenia społecznego w RFN, Belgii, Danii, Francji, Włoszech.

777. ARSOV G.: Avtomatizirane sisteme na upravlenie na socialnoto osigurjavane. Zautometyzowany system kierowanie zabezpieczeniem socjalnym.-Probl. na Truda 1986 nr 1 s. 15-25.

Omówiono problemy rozwoju, cele i zadania zautomatyzowanego systemu kierowania zabezpieczeniem socjalnym. Tworzenie zautomatyzowanego systemu kierowania realizowane jest w warunkach określonej struktury wewnętrznej organizacji, ogniw składających się na system zabezpieczenia socjalnego - podsystemu "Zaopatrzenie emerytalne" i podsystemu "Krótkoterminowe zabezpieczenie". Cechą szczególną zadań w dziedzinie zabezpieczenia socjalnego jest ich różnorodność i szybko zmieniający się charakter, na co reagować należy szybko. Omówiono również problem rozwoju mechanizacji i automatyzacji w podsystemie "Zaopatrzenie emerytalne". W aspekcie ekonomicznym i społecznym ukazano efekty wdrażania (od 20 lat) zautomatyzowanego systemu. Wskazano również drogi i sposoby dalszego usprawniania zautomatyzowanego systemu kierowania zabezpieczeniem socjalnym w oparciu o własną (bułgarską) bazę techniczną.

778. AULMANN H.D.: Autonomus management of social security institutions. Autonomia zarządzania instytucjami zabezpieczenia społecznego. /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1990.- 79 s.- (Report 15).

Materiał z 23 konferencji (Wiedeń 1989 r.) Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego nt. administrowania zabezpieczeniem społecznym. Analiza obejmuje Austrię, Belgię, Finlandię, Francję, Holandię, Indie, Kamerun, Kanadę, Meksyk, Peru, RFN, Togo, Włochy, Wybrzeże Kości Słoniowej.

779. BOUCHAERT H., SCHOR A.D.: Les sociétés d'assurances en France. Activites et enjeux. Towarzystwa ubezpieczeniowe we Francji.Działalność i stawki.- Not. Et. Doc. 1988 nr 4875 s. 1-162 rys. tab. wykr. bibliogr. s. 161-162.

Omówiono sprawy: postępu organizacyjnego towarzystw ubezpieczeniowych, rozszerzania ich działalności z uwzględnieniem zmian zachodzących w poszczególnych rodzajach ubezpieczeń. Zwrócono m.in. uwagę na odszkodowania związane z ubezpieczeniem zdrowia i życia oraz na ubezpieczenia emerytalne. Przedstawiając rozwój i upowszechnianie ubezpieczeń emerytalnych, podkreślono, że zasięg i rozmiary przewyższają już wielkość ubezpieczeń motoryzacyjnych. Poruszono zagadnienia ubezpieczeń w obliczu zbliżającej się unifikacji rynku EWG i wynikających stąd korzyści, ale i komplikacji dla poszczególnych towarzystw ubezpieczeniowych, z uwzględnieniem rozmaitych form i dziedzin ubezpieczeń. Z całości przedstawionego materiału wynika, że działalność instytucji ubezpieczeniowych stale ulega modyfikacjom w kierunku uproszczenia formalności przy równoczesnym znacznym poszerzeniu zakresu zainteresowań tych instytucji.

780. BRAUN B.: Selbstverwaltung in der Krankenversicherung. Samodzielne administrowanie w działalności ubezpieczeń chorobowych.- Soc. Sicherheit 1983 nr 10 s. 316-324.

Rezultaty dyskusji nad usprawnieniem organizacji i techniki pracy administracyjnej kas chorych w RFN. Niedomagania obecnego usytuowania sieciowego i organizacyjno-strukturalnego kas chorych. Podstawowe elementy regulowanie i wprowadzanie w życie zintegrowanego programu samodzielnego administrowanie działalnością kas chorych, opracowanego wspólnie z instytucjami pomocy socjalnej i związkami zawodowymi. Realizacja programu pozwala rozwiązywać problemy polityki socjalno-zdrowotnej w skali krajowej.

781. BURDOVA E., PŘIB J.: Změny v organizaci a řízeni sociálnoho zabezpečeni a v systematice zakona. Zmiany w organizacji i zarządzaniu zabezpieczeniem socjalnym w świetle ustawy o zabezpieczeniu socjalnym.-Soc. Polit. 1988 nr 9 s. 197-199.

Ustawa o zabezpieczeniu socjalnym z października 1988 r. wniosła szereg zmian w zasadach pracy Federalnego Ministerstwa Pracy, Ministerstwa Zdrowia, Urzędu Emerytalnego w Pradze i Bratysławie, rad narodowych i organów zajmujących się zabezpieczeniem socjalnym funkcjonariuszy sił zbrojnych, Wszystkie organy zobowiązano do realizacji zadań w ścisłym porozumieniu ze związkami zawodowymi. Sprecyzowana została procedura przyznawania rent i emerytur, nadal zapewnia się ochronę sądową przy sprawach spornych. Nowa ustawa likwiduje dotychczas obowiązujące przepisy o zabezpieczeniu socjalnym.

782. BUSCH K.: Verwaltungskosten der gesetzlichen Krankenversicherung. Koszty administracyjne ustawowego ubezpieczenia chorych.- Ar. u. Soz.-Polit. 1985 nr 3 s. 73-76 tab. wykr.

Oprócz świadczeń chorobowych, kasy chorych w RFN wydają niemałe sumy na koszty administracyjne. Np. w 1983 r. na ogólną sumę 100,7 miliardów marek zachodnioniemieckich koszty te wyniosły 4,7 miliardów, czyli 4,67 procent. Autor analizuje poszczególne elementy tej części wydatków - koszty personalne, administracja budynków, transport, koszty postępowanie prawnego itd. - oraz zarysowujące się tendencje. Ogółem biorąc, w latach od 1973-1982 udział kosztów administracyjnych w ogólnym budżecie malał, a od roku 1981 zaczął ponownie wzrastać. Podczas gdy w 1974 r. przeciętne koszty administracyjne na jednego członka kasy chorych wynosiły 72,71 marek, to w 1983 r. wzrosły one do 131,24 marek, przy czym owe procentowe udziały różnią się poważnie w zależności od rodzaju kasy chorych - których w RFN jest osiem. Wiąże się to również ze znacznym przyrostem osób zatrudnionych w kasach.

783. CATRICE-LOREY A.: La sécurité sociele et l'Etat en France: Quelle autonomie de gestion pour l'institution? Ubezpieczenie społeczne we Francji a państwo: jaki zakres autonomii dla instytucji?- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 213-228.

Historia stosunków na linii ubezpieczenia społeczne a państwo wskazuje, iż pierwotne założenie autonomii zarządzania, w miarę upływu lat, ograniczano na drodze zarówno systemów kontrolnych, jak przez reformy strukturalne. Omówiono ewolucję instytucji ubezpieczeń społecznych we Francji z organizmów posiadających stosunkowo duży zakres autonomii w zarządzeniu, w organizmy podporządkowane w znacznym stopniu administracji państwowej. Analizowany okres dotyczy lat 1945-1967. Wskazano, iż ewolucja ta rozwijała się w kierunku umacniania opiekuńczej roli państwa nad ubezpieczeniami społecznymi, co wyraziło się formalnie w postaci centralizacji systemu ubezpieczeń społecznych. Obecnie, sytuacja w tym zakresie ponownie dojrzała do reformy. Konflikt, jaki dzieli francuskie władze i związki zawodowe na tle zarządzania systemem ubezpieczeń społecznych, może być rozwiązany jedynie przez racjonalny udział w tym zarządzaniu zarówno czynnika rządowego, państwowego, jak związkowego. Stwierdza się, że każda reforma systemu ubezpieczeń społecznych we Francji związana jest obecnie z potrzebą dokonania rewizji zadań i celów, jakim system ubezpieczeń ma służyć.

784. Data processing, a tool for innovation in social security administration /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1982.- 222 s.

Administrowanie zabezpieczeniem socjalnym we Francji, RFN, Szwecji, Austrii, Włoszech, Wielkiej Brytanii, Algierii i Korei Płd.

785. Démocratisation de l'administration de la sécurité sociale. Demokratyzacja administracji ubezpieczeń społecznych.-Bull. Inf. Soc. 1983 nr 1 s. 124-126.

Przedstawiono nowe zasady (obowiązujące we Francji od 1982 r.) wybierania przedstawicieli ubezpieczonych do rad administracyjnych instytucji ubezpieczeń społecznych. Najistotniejsza zmiana polega na likwidacji proporcji przedstawicielskich przyjętych ustawodawstwem z 1945 r. W miejsce dotychczasowej proporcji między ubezpieczonymi a pracodawcami 3/4 i 1/4, wprowadzono nowy stosunek, bardziej demokratyczny - 1/2 i 1/2. Nowe rady administracyjne instytucji ubezpieczeń socjalnych składać się będą m.in. z przedstawicieli ubezpieczeń, stowarzyszeń rodzinnych i związków emerytowanych. Zachowano nie zmienione kompetencje dyrektorów centralnych i regionalnych instytucji ubezpieczeń socjalnych. W oparciu o nowe zasady rada administracyjna kasy chorych składać się będzie z 25 członków, w tym z 15 przedstawicieli ubezpieczonych, 6 przedstawicieli pracodawców, dwóch przedstawicieli ministra oraz dwóch przedstawicieli francuskiej centrali ubezpieczeń społecznych. Przewodniczący rady administracyjnej kas lokalnych, regionalnych i krajowych, z wyjątkiem agencji centralnej, wybierany jest przez członków rady.

786. DOGETTO H., DEWITT L.: L'évolution technologique et son impact sur la gestion des organismes de sécurité sociale. Zmiany techniczne i wstrząs w działalności organów ubezpieczeń

społecznych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1990.- 49 s.- (Rapport/AISS, 18).

Raport nawiązuje do obrad Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego z 1986 r. w Montrealu, dotyczących m.in. wprowadzenia nowoczesnych technik zarządzania (informatyki) w funkcjonowaniu organów ubezpieczeń społecznych. Rozważane są konsekwencje tych zmian w działalności organów ubezpieczeń społecznych, metodach pracy zatrudnionych pracowników oraz samych ubezpieczonych. Doświadczenia krajów członkowskich nie są jednolite. W Stanach Zjednoczonych, istniejąca od 1935 r. Administracja Ubezpieczeń Społecznych dysponowała przestarzałym, nieefektywnym i drogim w obsłudze sprzętem. Po wprowadzeniu planu modernizacji liczba wykonywanych działań wzrosła z 20 do 400 na sekundę. Zorganizowano m.in.: bank danych stosując taśmy magnetyczne, ujednoliconą, specjalną sieć telekomunikacyjną, krajowe Centrum Informatyczne ulokowane w nowoczesnym budynku, przeznaczonym wyłącznie do przetwarzania danych; mikrokomputery zainstalowane w każdej placówce lokalnej. Na podobnych zasadach przeprowadzono reorganizację w Australii. Wielka Brytania poszła jeszcze dalej w ulepszaniu techniki. Kanada wstrzymała się, czekając na bliskie zmiany w Ministerstwie Zdrowia i Opieki. Różnice w poziomie technicznego wyposażenia instytucji ubezpieczeń społecznych różnych krajów wynikają głównie z ich sytuacji gospodarczej, ustrojowej i z różnic w systemie ubezpieczeń.

787. ESTRIN A.: Administrative cost for social security programs in selected countries. Koszty administracyjne systemów zabezpieczenia społecznego w wybranych krajach.- Soc. Secur. Bull. 1988 nr 11 s. 29-31 tab. wykr.

Wyniki badań porównawczych kosztów administracyjnych systemów zabezpieczenia społecznego w Austrii, Belgii, USA, Kanadzie, Francji, RFN, Włoszech, Japonii, Holandii, Szwecji, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Udział tych kosztów w systemach emerytalnych i systemach ubezpieczeń chorobowych w latach 1966-1983 wynosił od 1,2% w Kanadzie do 3,2% we Włoszech. Obserwuje się istotne zmiany tego udziału w poszczególnych latach w niektórych krajach. Koszty te wykazują na ogół tendencje spadkowe, co łączy się z pomocą finansową rządów, wzrostem wypłacanych świadczeń, wprowadzeniem elektronicznej techniki obliczeniowej, a także, w niektórych krajach - zmianami organizacyjnymi instytucji ubezpieczeniowych.

788. FRANKE H.: Die Bundesanstalt für Arbeit im System der sozialen Sicherung. Federalny Urząd d/s Pracy w systemie ubezpieczeń socjalnych.- Stuttgart: Verl. W. Kohlhammer, 1985.- 113 s.- Bibliogr.

Rola i znaczenie Federalnego Urzędu Pracy, instytucji zajmującej się możliwościami zwiększania zatrudnienia i dynamizowania rynku pracy w systemie ubezpieczeń socjalnych obowiązującym w RFN. Omówiono następujące zagadnienia: zasady organizacji i finansowania systemu ubezpieczeń socjalnych, rynek pracy a ubezpieczenia przed bezrobociem, poszczególne rodzaje ubezpieczeń socjalnych, w tym także systemy opieki nad ludźmi starymi, podstawowe regulacje prawne systemu ubezpieczeń socjalnych, źródła finansowania.

Podkreślono, że wraz z umacnianiem i doskonaleniem systemu ubezpieczeń socjalnych rozwija się równolegle działalność na rzecz usamodzielniania ludzi pod względem zatrudnienia przez szkolenie zawodowe, kursy kwalifikacyjne itd. Praca zaopatrzona jest w bibliografię przedmiotową zawierającą podstawowe pozycje dotyczące struktury i zasad działania systemu ubezpieczeń socjalnych w Republice Federalnej Niemiec.

789. GOLLOT A.P.: Le Centre de sécurité sociale des travailleurs migrants. Ośrodek ubezpieczeń społecznych dla robotników cudzoziemskich.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 3 s. 382-388.

W oparciu o Traktat Rzymski (1957) oraz późniejsze ustalenia władz EWG utworzono we Francji (1959) ośrodek ubezpieczeń społecznych dla robotników cudzoziemskich. Ośrodek ten miał się zajmować organizacją systemu świadczeń oraz wypłatami i zbieraniem danych statystycznych dla Komisji Administracyjnej ds. Ubezpieczeń Społecznych EWG. Ze względu na dużą liczbę robotników cudzoziemskich we Francji (4,2 mln osób w 1981 r.) oraz dużą liczbę Francuzów pracujących poza granicami kraju (1 mln w 1981 r.) stworzenie centralnego ośrodka odpowiedzialnego za ubezpieczenia społeczne tej grupy ludności było sprawą ważną. Ośrodek francuski współpracuje z instytucjami ubezpieczeniowymi w innych krajach EWG.

790. LUSENTI G.:L'Institutions de prevoyance en Suisse, au Royaume-Uni et en Allemagne Federale: placements financiers et politique sociale. Instytucje ubezpieczeniowe w Szwajcarii, Wielkiej Brytanii i Republice Federalnej Niemiec: finanse i polityka społeczna.- Genéve: Georg, 1990.- 502 s.- Tabele, bibliogr.

791. PERRIN G.: L'avenir du droit de la sécurité sociale. Przyszłość prawa ubezpieczeń społecznych.- Rev. Int. Trav. 1986 nr spec. s. 81-93.

Reforma administracji zabezpieczenia społecznego w Belgii.

792. PERRIN G.: To rationalise and humanise: two priority objectives for social security reform. Racjonalizować i humanizować: dwa priorytetowe cele reformy ubezpieczeń społecznych.- Lab. a. Soc. 1981 nr 4 s. 385-400.

Liczne i równoczesne naciski wywierane z opozycyjnych często punktów widzenia na system ubezpieczeń społecznych wymagają poszukiwania nowych rozwiązań w tym zakresie. Omówiono składniki systemu ubezpieczeń społecznych takie jak ochrona zdrowia, wynagrodzenia zastępcze, odszkodowania, zabezpieczenie przed bezrobociem. Następnie przeanalizowano wspólne dla wszystkich tych składników elementy, jako ewentualną płaszczyznę integracyjną. Wskazano na konieczność racjonalizacji administrowania systemu ubezpieczeń społecznych, m.in. przez dostosowanie struktur systemu do jego funkcji, a także metod. Ogólnie wyrażono opinię o potrzebie administracyjnego upraszczania funkcji ubezpieczeń społecznych, co wpłynie na jego efektywność.

793. PRETOT X.: Tutelle de l'Etat sur les organismes de sécurité sociale: aspects juridiques. Opieka państwa dotycząca instytucji zabezpieczenia społecznego: aspekt prawniczy.- Droit Soc. 1985 nr 7/8 s. 592-608.

Status prawny instytucji zabezpieczenia społecznego we Francji.

794. SCHMIDT A.: Schwerpunkte für die Arbeit der Selbstverwaltung des System sozialer Sicherheit. Najważniejsze zadania dla Samorządu Systemu Ubezpieczeń Społecznych.-Soz. Sicherheit 1980 nr 12 s. 353-360, 1981 nr 1 s. 8-12.

Kierunki dalszego usprawnienia systemu ubezpieczeń społecznych, w tym świadczeń na rzecz chorych, oraz poprawy działalności służby zdrowia. Usprawnienie informacji i poradnictwa zdrowotnego oraz sanatoryjnego. Znaczenie prac badawczo-profilaktycznych, zwłaszcza w zakresie przedwczesnego inwalidztwa, zagrożeń w procesie pracy i w czasie wykorzystywania czasu wolnego. Usprawnianie służby rehabilitacji i socjalnej oraz zasad finansowania ubezpieczonych. Zadania Samorządu Systemu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie gromadzenia środków finansowych na wypłatę rent starczych, wczesnego inwalidztwa oraz na rehabilitację i prewencję. Propozycja opracowania nowego statutu stowarzyszenia.

795. SCHMIDT A.: Selbstverwaltung der Sozialversicherung - auf dem Weg zur sozialpolitischen Mitbestimmung. Samozarządzanie w ubezpieczeniach społecznych na drodze do socjalno-politycznego współdecydowania.-Soz. Sicherheit 1985 nr 3 s. 65-72.

Przedstawiono i omówiono problemy dotyczące funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych w Republice Federalnej Niemiec, w szczególności formy współzarządzania, tj. współuczestnictwa w administrowaniu systemem ubezpieczeń samych zainteresowanych. W tym świetle wskazano na zagadnienia i możliwości ich racjonalnego rozwiązania. Przeanalizowano m.in. następujące zagadnienia: samozarządzanie i nowa orientacja w polityce socjalnej RFN; solidarne samozarządzanie a fałszywa polityka oszczędnościowa; główne punkty współdecydowania; prewencja i rehabilitacja. Wskazano, iż praktyczna realizacja idei samozarządzania systemem ubezpieczeń społecznych oraz wprowadzenie w życie idei współdecydowania wymaga jeszcze rozwiązania wielu problemów i trudności. Wśród nich wymieniono konieczność stworzenia podstawy legislacyjnej, która umożliwiałaby rozwijanie systemu ubezpieczeń socjalnych w kierunku samozarządzania i współdecydowania.

796. Schneller zur Pension. Szybciej do renty.-Arb. u. Wirtsch. 1986 nr 3 s. 10-11.

Główna centrala austriackiego zakładu ubezpieczeń społecznych już od szeregu lat prowadzi elektroniczny "bank danych". Rozsyłane ankiety do osób ubezpieczonych, które są jeszcze aktywne, mają umożliwić w przyszłości szybsze obliczanie i wypłacanie emerytur, dzięki tak zwanemu systemowi REV (w polskim tłumaczeniu: wsteczne obliczanie okresów ubezpieczeń). Od 1972 r. czynne jest również

centralne archiwum z siedzibą w Wiedniu, które skupia meldunki napływające z całego kraju ze wszystkich kas chorych, co umożliwia uzyskanie wszystkich danych potrzebnych do obliczenia emerytury w jednym miejscu. Dane te udostępniane są tylko osobom powołanym i samym zainteresowanym ubezpieczonym.

797. SCHULLER T.: Age, capital and demokracy: member participation in pension scheme management. Wiek, kapitał i demokracja: uczestnictwo w zarządzaniu programem emerytalnym.- Aldershot: Gower, 1986.- 181 s.-Tabele.

798. SCHULLER T., HYMAN J.: Information, participation and pensions: strategy - and employee-related issues. Informacja, uczestnictwo i renty: problemy strategii i problemy pracowników.- Personnel Rev. 1983 nr 3 s. 26-30 bibliogr. 13 poz.

Okresowo narzucane programy polityki dochodowej oraz obecna recesja gospodarcza, która objęła kraje uprzemysłowione i która zmusza wielu pracowników do przechodzenia na wcześniejszą emeryturę, koncentruje uwagę pracodawców i pracowników na problemie emerytur pracowniczych. Omówiono sposób upowszechniania informacji o emeryturach wśród udziałowców programów emerytalnych. Podkreślono, że uczestnictwo w zarządzaniu programem emerytalnym nie powinno ograniczać się do kwestii związanych z indywidualnym wymiarem emerytur pracowniczych, ale powinno także obejmować zagadnienia strategii działania w zakresie rozwoju programów emerytalnych, co dotyczy zwłaszcza aspektów finansowych tych programów.

799. La sécurité sociale en sécurité? Zabezpieczenie społeczne /Fondation du Roi Baudouin.- Bruxelles: 1987.- 154 s.:rys.- Tabele.

Instytucje zabezpieczenia społecznego w Belgii.

800. Sécurité sociale et formation du personnel. Zabezpieczenie społeczne i kształcenie kadr / Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1986.- 67 s.

Sprawozdanie z konferencji poświęconej przygotowaniu pracowników ubezpieczeń społecznych (Wilno 1984 r.). Przedstawione referaty dotyczyły kształcenia kadr w różnych krajach europejskich. Systemy kształcenia zależą w dużej mierze od organizacji ubezpieczeń społecznych w danym kraju, np. w krajach, gdzie ubezpieczenia są zdecentralizowane, poszczególne instytucje ubezpieczeniowe prowadzą odrębne szkolenie dla własnych potrzeb. W Austrii nie istnieje specjalne szkolenie pracowników ubezpieczeń społecznych, ale każda osoba, która chce podjąć pracę tego rodzaju musi zdać egzamin kwalifikacyjny w Akademii Ubezpieczeń Społecznych. W referatach przedstawiono także różne techniki szkolenia.

801. SMITH C.M.: The social security administration's Continuous Work History Sample. Zbiór danych "Ciągłej Historii Życia Zawodowego", prowadzonej przez Administrację Zabezpieczenia Społecznego.- Soc. Secur. Bull. 1989 nr 10 s. 20-28.

Najstarszym źródłem danych służących do określania sytuacji w zakresie zabezpieczenia społecznego w USA jest zbiór danych pod nazwą Continuous Work History Sample. Zawiera on informacje o zarobkach wg wieku, płci, rasy oraz stanów, w których pracuje pracownik objęty ewidencją. Dane za lata 1937 i 1938 obejmowały 100% zatrudnionych, później gromadzono dane dla 4% ogółu zatrudnionych, obecnie prowadzi się ewidencję dla 1%. Większość danych pochodzi z dokumentów Administracji Zabezpieczenia Społecznego, uzupełniają je dane zgłaszane przez pracodawcę. Dane gromadzi się w okresach kwartalnych, obejmują one osoby, które osiągnęły określony próg dochodowy. Omówiono formy i zasady opracowywania tych danych, są one wykorzystywane przez instytucje ubezpieczeń społecznych, rządowe i stanowe służby statystyczne dla celów administracyjnych, wystąpień publicznych, dla oceny dochodów, są również wykorzystywane przy badaniach naukowych. Stanowią one źródło dla statystyki, dla polityki płacowej, sprawozdawczości z zakresu płac. Postuluje się szereg zmian w tym systemie.

802. SWOBODA K.: Mehr Wissen um die Sozialversicherung. Więcej wiedzy o ubezpieczeniach społecznych.- Arb. u. Wirtschaft 1989 nr 1 s. 34-38, il.

Akademia d/s Samorządności w Ubezpieczeniach dostarcza informacji o aktualnych problemach i najnowszych osiągnięciach w zakresie ubezpieczeń społecznych, służy pomocą funkcjonariuszom ubezpieczeń społecznych. Ponadto jest miejscem spotkań i wymiany myśli. Oferty szkoleniowe Akademii obejmują: seminaria podstawowe, seminaria dokształcające i seminaria informacyjne. Przykładowe tematy seminarium podstawowego: nakłady na ubezpieczenia społeczne; bilans ubezpieczeń społecznych; miejsce ubezpieczeń społecznych w pragmatyce prawnej.

803. Technological change and its impact on the management of social security institutions. Forms and methods of participation by insured person in the administration of social security. Przemiany technologiczne i ich wpływ na zarządzanie instytucjami zabezpieczenia społecznego. Formy i metody uczestnictwa osób ubezpieczonych w administrowaniu zabezpieczeniem społecznym. /International Social Security Association.- Geneva: 1990.- 100 s.- (Report/ISSA; 18, 19).

Raporty XVIII i XIX przedstawione zostały na 23 Zgromadzeniu Generalnym Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego w dniach 5 do 13 września 1989 r, w Wiedniu. Raport pierwszy dotyczy wpływu zmian technologicznych, czyli przede wszystkim wpływu nowych technologii przetwarzania danych, na działalność agencji i instytucji zajmujących się zabezpieczeniem społecznym. Szczególny nacisk położono na "czynnik ludzki" i aspek-

ty techniczne stosowania tych technologii. Omówiono metody gromadzenia danych w państwach członkowskich, technologie stosowane obecnie i przewidywane na przyszłość. Report drugi dotyczy form i metod uczestnictwa osób ubezpieczonych w zarządzaniu działalnością instytucji zabezpieczenia społecznego, w niektórych krajach zachodnich, zakresu interwencji państwa, finansowania programów itd. Ponadto w specjalnym załączniku omówiono udział pracowników w programach zabezpieczenia społecznego w krajach socjalistycznych.

804. TOULSON N.: Managing pension scheme. Zarządzenie systemem emerytalnym.- Aldershot: Gower, 1986.- 278 s.- Tabele.
Ubezpieczenia społeczne w W. Brytanii.

805. VOIRIN M.: Organisation administrative de la sécurité sociale: un enjeu social et politique. Administracja ubezpieczeń społecznych /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1990.- 184 s.- Tabele.
Studia porównawcze nt. ubezpieczeń społecznych.

2. Finansowanie ubezpieczeń społecznych

806. ANDRE C., DELORME R., PENOT J.L.: Protection sociale: financement, équité et équilibre à long terme. Opieka socjalna: finansowanie, sprawiedliwość i równowaga w długim terminie /Federation de l'Education Nationale.- Paris: FEN, 1985.- 148 s.- (Collection Recherches, les Cahiers de la FEN).- Tabele, bibliogr.
Finansowanie ubezpieczeń socjalnych w krajach EWG.

807. Les aspects économiques et sociaux du financement de sécurité sociale. Ekonomiczne i socjalne aspekty finansowania ubezpieczeń społecznych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Geneve: AISS, 1988.- 265 s.- Tabele, bibliogr. 53 poz.
Relacja ze zjazdu przedstawicieli 9 krajów w Sztokholmie 1987 r. Wypowiadali się: W. Schmahl nt. aspektów ekonomicznych i społecznych finansowania ubezpieczeń społecznych oraz trudności spowodowanych zmianami strukturalnymi; E.E. Palmer nt. ekonomicznych i socjalnych aspektów finansowania wypłat emerytalnych w Szwecji; R.A. Kolb nt. finansowania zabezpieczenia socjalnego pracowników umysłowych i robotników; L. Skovbjerg nt. klasyfikacji rent i emerytur i ich finansowania w Danii; D. Blunk nt. struktury finansowej ubezpieczeń; J.C. Vrooman nt. holenderskiej metody finansowania ubezpieczeń w razie bezrobocia; J.P. Revoll nt. francuskiego systemu odszkodowań dla bezrobotnych; M.M. Meguignon nt.

ekonomicznych i socjalnych aspektów finansowania ubezpieczeń chorobowych we Francji; G. Mattyssovsky nt. ubezpieczeń chorobowych na Węgrzech; M. Spandonardo o finansowaniu ubezpieczeń chorobowych we Włoszech; J. Verstraeten o finansowaniu zasiłków rodzinnych w Belgii; J. Karl o wyrównywaniu dochodów utraconych wskutek choroby, starości i macierzyństwa.

808. Les aspects économiques et sociaux du financement des prestations familiales en Belgique. Ekonomiczne i społeczne aspekty sposobu finansowania świadczeń w Belgii.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 11/12 s. 1325-1346 tab.

Belgijski system zasiłków rodzinnych finansowany jest w głównej mierze ze składek wpływających do Państwowego Urzędu Świadczeń Rodzinnych dla Pracowników Najemnych, które przekazują pracodawcy w wysokości 7% ogólnego funduszu płac. Równowagę finansową tego systemu określają czynniki demograficzne i społeczne. W latach 1970-84 zmiany demograficzne (stabilizacja liczby ludności, spadek liczby świadczeniobiorców na jednego zatrudnionego) sprzyjały ograniczaniu rozmiarów wypłat zasiłków rodzinnych, natomiast zmiany społeczne (wzrost bezrobocia) działały w kierunku przeciwnym. W sumie jednak zanotowano spadek udziału świadczeń rodzinnych zarówno w ogólnej sumie świadczeń, jak i w dochodzie narodowym. W przyszłości przewidywane są zmiany zasad finansowania zasiłków. Rozpatruje się następujące warianty zmian: 1. modyfikacja aktualnie obowiązującego systemu - składki płacą pracodawcy, ale bazą jest wartość dodana, 2. finansowanie zasiłków rodzinnych przejmuje budżet, tak więc finansowanie świadczeń odbywa się za pośrednictwem podatków od ludności.

809. Augmentation des cotisations d'assurance sociale URSS. Podwyżka składek zabezpieczenia społecznego, ZSRR.-Bull. Inf. Soc. 1982 nr 1 s. 136-137.

Od 1.I.1982 r. podwyższono wkład finansowy niektórych przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych, płacony na rzecz systemów zabezpieczenia społecznego. Składki wahają się, w zależności od gałęzi gospodarki od 4,4% do 14% wobec 4,4% do 9% płaconych poprzednio. Celem tej podwyżki jest sfinansowanie podwyżki świadczeń z tytułu czasowej niezdolności do pracy, zasiłków macierzyńskich, rent inwalidzkich i zapomóg rodzinnych. Inne cele podwyższenia składek to skłonienie przedsiębiorstw do oszczędniejszego gospodarowania czynnikiem pracy, zwiększenie udziału przedsiębiorstw w finansowaniu zabezpieczenia społecznego. Podwyżka składek miała także na celu zmniejszenie deficytu systemów zabezpieczenia społecznego, pokrywanego dotychczas z budżetu państwa.

810. AXINN J., STERN M.J.: Comment gérer les excédents de la sécurité sociale? Jak zarządzać zabezpieczeniem społecznym? - Probl. Econ. 1991 nr 20 s. 23-28.

Finansowanie zabezpieczenia socjalnego w USA.

811. BAKER C., KRAMER N.: Employer-sponsored prescription drug benefits. Finansowanie przez pracodawców kosztów zapisanych leków.- Mon. Labor Rev. 1991 nr 2 s. 31-35.

W 1989 r. 109 tys. amerykańskich zakładów pracy o zatrudnieniu przekraczającym 100 osób na jeden zakład (zatrudniających łącznie około 32 mln osób) zapewniało swoim pracownikom zwrot kosztów opieki zdrowotnej, co obejmowało także zazwyczaj zwrot kosztów leków zażywanych poza szpitalem. W 1989 r. Amerykanie wydali na zakup leków około 17,7 miliardów dolarów, tj. dwukrotnie więcej niż w 1979 r. Systemy zwrotu kosztów leków są zróżnicowane. Podejmuje się działania mające zmniejszyć tempo wzrostu wydatków na ten cel. Odpowiednie działania obejmują m.in.: stworzenie ułatwień dla leczenia profilaktycznego, stosowanie systemów komputerowych ewidencji zakupywanych leków, pocztowego dostarczania leków przez licencjonowane apteki osobom przeprowadzającym długotrwałe kuracje, stosowanie różnych systemów limitowania wydatków na ten cel, tworzenie systemów zachęcających pracownika do korzystania z tańszych leków ogólnodostępnych. Działanie te przyczyniły się do ograniczenia wydatków.

812. BALLANTYNE H.C.: Social security financing in North America. Finansowanie zabezpieczenia społecznego w Ameryce Północnej.- Soc. Secur. Bull. 1989 nr 4 s. 2-13.

Przegląd systemów zabezpieczenia społecznego w USA i Kanadzie. W USA około 95% osób pracujących zarobkowo jest objętych systemem zabezpieczenia na starość, dla członków rodzin pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela i inwalidów (OASDI) oraz ubezpieczeniami na wypadek niezdolności do pracy (Medicare). Ten ostatni rodzaj ubezpieczenia obejmuje świadczenia związane z leczeniem szpitalnym, niektóre wydatki związane z leczeniem w domu oraz wydatki związane z usługami specjalistycznymi. W Kanadzie funkcjonuje system zabezpieczenia na starość (OAS) i Kanadyjski Program Emerytalny (CPP), oddzielne, lecz podobne systemy funkcjonują w prowincji Quebec, istnieje także Gwarantowany System Dochodu Uzupełniającego dla osób najuboższych oraz system obejmujący ubezpieczenia szpitalne, lekarskie, powypadkowe i na wypadek bezrobocia. Systemy zabezpieczenia w USA i Kanadzie są finansowane z podatków opłacanych z zarobków pracowników objętych danym systemem. W Kanadzie system OAS korzysta ze środków państwowych. Część wydatków ponoszą pracodawcy. Systemy zabezpieczenia obejmują także osoby pracujące na własny rachunek. Podstawą do ustalenia składek w USA są na ogół zeznania podatkowe, nie dotyczy to jednak niektórych rodzajów ubezpieczeń. W Kanadzie system CPP jest finansowany ze składek pracowników i pracodawców, uzależnionych od wysokości dochodów. Omówiono rozwój historyczny finansowania tych systemów, aktualną sytuację finansową systemów zabezpieczenia społecznego i spodziewane tendencje w tym zakresie. Tabele obrazują spodziewane wpływy i wydatki od 1988 r. do końca XXI w.

813. BOROWCZYK E.: Finansowanie zabezpieczenia społecznego w Republice Federalnej Niemiec - zakres i rodzaj dotacji państwowych.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1991 nr 7/8 s. 30-32.

Charakterystyka systemu ubezpieczenia społecznego w RFN. Obejmuje on: ubezpieczenie emerytalno-rentowe, od wypadków przy pracy

i chorób zawodowych, na wypadek choroby i macierzyństwa (w tym świadczenia lecznicze), na wypadek bezrobocia. Dochody ubezpieczeń społecznych pochodzą ze składek pracowników i pracodawców. Zasiłki rodzinne nie są świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, są w całości finansowane i wypłacane z budżetu państwa.

814. BUTZ W.: Die Beiträge decken die Renten nicht. Składki ubezpieczeniowe nie pokrywają wypłacanych emerytur.-Arb. u. Soz.-Polit. 1981 nr 2 s. 54-57 tab.

W systemie obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnych w RFN ubezpieczeni sfinansowali na przestrzeni ubiegłych 20 lat w przybliżeniu trzecią część wypłaconych w tym okresie emerytur. Wynika to z badań przeprowadzonych przez Instytut Gospodarki Niemieckiej. Środki na zabezpieczenie emerytalne składają się obecnie z 2 części: z jednej strony pracujący finansują emerytury ich rodziców (a zatem poprzedniej generacji), z drugiej - sami oczekują, iż w przyszłości ich dzieci (następna generacja) zabezpieczy im zaopatrzenie emerytalne. Funkcjonowanie tego układu zależy od tego, czy następna generacja będzie w stanie to zaopatrzenie swymi składkami sfinansować. Rozrodczość w ostatnich 15 latach nasuwa obawy z tego punktu widzenia, w 1975 r. na 100 osób w wieku 15-65 lat przypadały 24 osoby w wieku ponad 65 lat, przy obecnym przyroście naturalnym w r. 2030 stosunek ten wyniesie 37 na 100. Składka ubezpieczeniowa emerytalna musiałaby wówczas wzrosnąć z 26,6% do 40,9%. Sytuacja ta nasuwa dwa pytania: czy obecny podział obciążenia na ubezpieczenia emerytalne jest słuszny, jak należałoby w przyszłości finansować te ubezpieczenia? Dla rozwiązania tych problemów zastosowano odpowiedni rachunek modelowy, symulujący stopień zabezpieczenia emerytalnego. Model ten opracowano w 4 wariantach.

815. CANTILLON B.: Démographie et gestion politique. Demografia i zarządzanie.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 5 s. 465-505 tabl.

Finansowanie i koszty zabezpieczenia społecznego w Belgii - prognoza do r. 2020.

816. CHABAN-DELMAS J.J., PONS J.F.: La protection sociale aux États-Unis. Opieka socjalna w Stanach Zjednoczonych.-Not. Et.-Doc. 1983 nr 4743/4744 s. 1-128.

Program redukcji wydatków na cele socjalne realizowany przez obecną administrację USA zwrócił uwagę na rozmiary wysiłku finansowego skierowanego na zaspokajanie potrzeb socjalnych. Okazuje się jednak, iż USA pozostają pod tym względem w tyle za wieloma innymi krajami wysoko rozwiniętymi. Wskazano, iż utworzony w 1935r. system opieki socjalnej USA jest np. całkowicie odmienny od systemu opieki socjalnej Francji. System amerykański jest w zasadzie oszczędniejszy niż francuski i rozwiązuje problemy socjalne w oparciu o inne kryteria. Podobnie dzieje się w realizowanych programach socjalnych typu uzupełniającego jak np. programy zasiłków dla bezrobotnych, czy programy przeznaczane dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalnej. Środki finansowe

przeznaczane na ten cel wzrastają z roku na rok i stanowią obecnie znaczny procent całego programu opieki socjalnej. Podobnie jak w innych krajach wysoko rozwiniętych w USA system finansowania opieki socjalnej przeżywa napięcia wynikające ze wzrostu wydatków na ochronę zdrowia, starzenia się społeczeństwa i ogólnie słabszego tempa rozwoju ekonomicznego. Omówienie różnych typów świadczeń oraz analiza przyczyn, które powodują wzrastający deficyt finansowy różnych amerykańskich programów socjalnych. Zwrócenie uwagi na środki zaradcze podjęte w ostatnich latach w USA, w tym m.in. na reformę systemu emerytur wprowadzoną w życie w 1983 r.

817. CASSANDRE J.: Retraites: le mirage de la capitalisation. Emeryci: złudzenie kapitalizacji.-Droit Soc. 1991 nr 6 s. 518-521.

Zwrócono uwagę na nieuniknione trudności w zapewnieniu utrzymania dla rosnącej liczby emerytów we Francji i w innych krajach Wspólnoty Europejskiej. Z danych opracowanych przez Urząd Statystyczny Wspólnoty wynika, że udział ludności w wieku powyżej 65 lat wzrośnie z 22,1% w 1980 r. do 38,2% w roku 2040. Autor nie rokuje rozwiązania trudności przy dotychczasowym systemie opłacania i kapitalizowania składek. Akceptowany przez ogół obywateli system zakupu dóbr materialnych lub środków finansowych na pokrycie z ich sprzedaży późniejszych wypłat emerytalnych jest słuszny w skali mikroekonomicznej, w środowisku izolowanym. Zawodzi jednak w makroekonomicznym systemie globalnych zakupów i sprzedaży. Autor widzi rozwiązanie w odpowiednich operacjach finansowych i handlowych pomiędzy państwami lub grupami państw "dwunastki".

818. CASTRO-GUTIÉRREZ A.: Les régimes de retraîte en Amérique Latine: quelques aspects financiers. Systemy emerytalne w Ameryce Łacińskiej: aspekt finansowy.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1989 nr 1 s. 41-69 tab.

Próba ukazania funkcjonowania i finansowania systemów emerytalnych w krajach Ameryki Łacińskiej na tle uwarunkowań ekonomicznych i społecznych (zwłaszcza demograficznych). Ubezpieczenie emerytalne dotyczy 60% czynnych zawodowo (są kraje, w których ubezpieczonych jest zaledwie 11-15% pracujących i takie o ponad 90%). Finansowanie systemów emerytalnych w większości państw oparte jest na zasadzie kapitalizacji, z wyodrębnionymi funduszami rezerwowymi, nieliczne są natomiast systemy, w których składka jest kalkulowana w taki sposób, aby wystarczyła na bieżące wydatki związane z wypłatą emerytur. Wydatki na świadczenia finansowane są ze składek samych ubezpieczonych jak i pracodawców, a także z wpłat budżetu państwa - różna jest w poszczególnych krajach zarówno całkowita wysokość składki, jak i jej podział między pracowników i pracodawców. W warunkach kryzysu połączonego z inflacją, fundusze ubezpieczeniowe zmalały, a z tym wiązał się szybki spadek wysokości świadczeń (systemy bowiem w zasadzie nie przewidują podwyższania emerytur w miarę wzrostu płac i cen), jak również konieczność podejmowania nadzwyczajnych działań przez rządy.

819. The cost of social security, eleventh international inquiry 1978-1980. Koszt zabezpieczenia społecznego. Jedenaste badanie międzynarodowe 1978-1980 /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1985.- 113 s.- Tabele.

Prezentacje wyników 11-tego międzynarodowego badania kosztów zabezpieczenia społecznego: informacje obejmują wszystkie kraje świata. Tablica 1 przedstawia dochody i ich źródła (składki pracowników, pracodawców, wpływy z podatków specjalnych, dotacje państwa, dotacje innych organizacji, dochody z kapitału) oraz wydatki i kierunki ich rozdysponowania (służba zdrowia, świadczenia rzeczowe i pieniężne, wydatki administracyjne), a także deficyt lub nadwyżkę w latach 1978-1980. W tablicy 2 zawarte są relacje dochodów i wydatków zabezpieczeniowych do dochodu narodowego. Tablica 3 prezentuje dane dotyczące wysokości dochodów i wydatków ubezpieczeń społecznych przypadających na 1 osobę w danym kraju i na 1 osobę w wieku 15-64 lat . Tablica 4 zawiera wskaźniki wzrostu wysokości świadczeń przypadających na 1 osobę. Tablica 5 przedstawia strukturę globalnej wysokości świadczeń w podziale na różne systemy ubezpieczeń. Tablica 6 przedstawia strukturę dochodów całego systemu ubezpieczeń, według źródeł pochodzenia, a tablica 7 struktury systemu powszechnego wraz z ubezpieczeniami rodzinnymi. Tablica 8 podaje strukturę świadczeń wypłacanych w systemie powszechnym i w systemie świadczeń rodzinnych.

820. The cost of social security, thirteenth international inquiry, 1984-1986: comparative tables. Koszty zabezpieczenia społecznego: trzynaste badanie międzynarodowe, 1984-1986, tablice porównawcze. /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1992.- 212 s.- Tabele.

821. The cost of social security, twelfth international inquiry 1981-1983: basic tables. Koszty zabezpieczenia społecznego, dwunaste badanie międzynarodowe, 1981-1983. /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1985.- 113 s.- Tabele.

822. La croissance des dépenses de protection sociale 1959-1984. Wzrost wydatków na opiekę socjalną w latach 1959-1984. - Solid.-Santé 1985 nr 6 s. 7-18 tab. wykr.

Przedstawiono ewolucję wydatków na opiekę socjalną i zabezpieczenie socjalne w latach 1959-1984 we Francji. W okresie tym programem ubezpieczeń socjalnych objęto całe społeczeństwo, a nie jak wcześniej jedynie ten jego fragment znajdujący się w okresie pełnej aktywności zawodowo-produkcyjnej, a także zreformowano system opieki socjalnej nad bezrobotnymi. Podkreślono, iż w połowie lat siedemdziesiątych tak pomyślany program opieki socjalnej znalazł się w krytycznym momencie swego rozwoju, a to ze względu na kryzys ekonomiczny, jaki ogarnął kraje Europy zachodniej, a w tym Francję. Gwałtowny wzrost liczby bezrobotnych wywarł silne napięcia w programie opieki nad bezrobotnymi, ponieważ w tym samym

czasie fundusze na ten cel nie wzrastały, ich wysokość uległa zamrożeniu z racji ekonomicznych. Podjęte wówczas decyzje doprowadziły w okresie do 1979 r. do gwałtownego wzrostu funduszu na pomoc socjalną, który pochodził jednak z dodatkowych obciążeń nakładanych na pracowników i zakłady pracy.

823. DELEECK H.: Les cotisations à la sécurité sociale et leurs conséquences sur la distribution des charges sociales et sur l'emploi. Składki na ubezpieczenie społeczne i ich wpływ na podział obciążeń socjalnych i na zatrudnienie.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 302-319 tab. bibliogr. s. 317-319.

System finansowania ubezpieczenia społecznego powoduje nierówny podział obciążeń pomiędzy przedsiębiorstwami i gałęziami gospodarki. W tym systemie finansowania przedsiębiorstwa opłacają składkę ubezpieczeniową nie od całego funduszu płac, ale od płac niższych od ustalonego pułapu. Nie jest to system neutralny, faworyzowane są przedsiębiorstwa i gałęzie o wysokich płacach (o ile przeciętnie w Belgii składka ubezpieczeniowa wynosiła 5% globalnego funduszu płac, to w przedsiębiorstwach o wysokich płacach procent ten był niższy, a w niskich - wyższy). Obecny system finansowania faworyzuje także przedsiębiorstwa zatrudniające więcej pracowników umysłowych. Uprzywilejowane są przedsiębiorstwa i gałęzie o relatywnie dużym udziale kapitału. Proponuje się wprowadzenie zmian w sposobie finansowania ubezpieczenia społecznego i stworzenie takiego systemu, który nie miałby powyższych wad. Chodzi m.in. o zniesienie pułapu płac (w Belgii zniesiono pułap 1.X.1982 r.) i zmniejszenie składki płaconej przez przedsiębiorstwa przy jednoczesnym podwyższaniu płaconych przez nie podatków.

824. Depenses sociales: erosion ou evolution? Wydatki na świadczenia społeczne: erozja czy rozwój?-Rev. Belge Sécur. Soc. 1984 nr 3 s. 334-343.

W okresie 1960-1981 udział wydatków na świadczenia społeczne w dochodzie narodowym wzrósł przeciętnie w krajach OECD z 14% do 24%. Największa część tych wydatków (40%) przeznaczana jest obecnie na świadczenia emerytalno-rentowe, ok. 23% na ochronę zdrowia. W okresie 1960-1975 wydatki realne wzrastały w tempie 8% rocznie, a dochód narodowy - 4%. W okresie 1975-1981 tempo wzrostu wydatków realnych obniżyło się do 4% przy tempie wzrostu dochodu narodowego 3%. Prognozy do roku 1990 przewidują obniżenie tempa wzrostu wydatków realnych do 1,7% (wariant pesymistyczny) lub 3% (wariant optymistyczny). Nawet w wariancie optymistycznym nie przewiduje się rozszerzenia zakresu świadczeń. Wiadomo jednak, że będą duże naciski na wprowadzenie nowych programów społecznych, ze względu m.in. na znaczny wzrost liczby osób starych.

825. DORNBUSCH H.L.: Krankheitskosten. Die GKV im Sozialbudget. Ustawowe koszty ubezpieczeń w budżecie socjalnym.-Arb. u. Soz.-Polit. 1981 nr 5 s. 165-167 tab.

Przedstawiono w 3 tablicach kształtowanie się wydatków i dochodów w latach 1965-1980 przeznaczonych na działalność ustawowego

zabezpieczenia chorych. Z tablic tych wynika, że najwyższy wzrost kosztów ustawowego zabezpieczenia chorych nastąpił w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych. Jednocześnie koszty ustawowego zabezpieczenia wzrosły więcej aniżeli o połowę w porównaniu ze wzrostem dochodów robotników, jak również, że w latach badanych wzrosły wydatnie koszty leczenia ambulatoryjnego, koszty utrzymania lekarzy, w tym lekarzy dentystów oraz wydatki na lekarstwa. Wydatki związane z ustawowym zabezpieczeniem chorych pokrywane są w 75% ze składek ubezpieczonych i składek pracodawców oraz w ca 20% z kwot rozrachunkowych różnych instytucji, kwoty te mają tendencję zwyżkową, która szczególnie zarysowała się w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych. Wg założeń perspektywicznych spodziewany jest znaczny wzrost dochodów ze składek ubezpieczeniowych robotników z uwagi na przewidywany wzrost płac, przy nie zmienionych stawkach ubezpieczeniowych.

826. Dossier: protection sociale et dépenses de santé. Evolution récente a travers les comptes nationaux. Akta: ubezpieczenia społeczne i wydatki na ochronę zdrowia. Nowe zmiany w rozliczeniach państwowych.-Solid. Santé 1988 nr 2 s. 1-92 rys. tab.

Ubezpieczenia społeczne finansowane są ze składek, uzupełniających dotacji z budżetu państwa oraz przelewów w ramach poszczególnych rodzajów ubezpieczeń. We Francji wzrastają poważnie wydatki na ochronę zdrowia; w 1986 roku wyniosły 394 miliony franków, co daje 7100 franków na osobę i stanowi 8% dochodu narodowego brutto. Wzrost tych wydatków tłumaczy się częściowo wzrostem chorób przewlekłych, patologiami społecznymi i starzeniem się społeczeństwa. Przyjęto we Francji rygorystyczną zasadę, że szpital państwowy nie może być traktowany jako przedsiębiorstwo dochodowe, ani nawet formalnie zaliczony do sektora dochodowego; od 1983 roku zarzucono formułę dziennego kosztu pobytu w szpitalu i stworzono system finansowania z dotacji. W tablicach i na wykresach przedstawiono koszty leczenia szpitalnego i inne wydatki na ochronę zdrowia we Francji oraz omówiono koszty ochrony zdrowia w Europie i Ameryce Północnej, z krótkim zarysem historycznym - do lat osiemdziesiątych. Do opracowania załączono tablice z danymi statystycznymi obrazującymi warunki społeczno-ekonomiczne i zabezpieczenie socjalne w latach 1986-1988.

827. Economic and social aspects of social security financing. Ekonomiczne i społeczne aspekty finansowania zabezpieczenia społecznego /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1988.- 257 s.- Tabele.-(European Series; nr 14).

828. EISBACH J.: Alterssicherung und Wettbewerbsfähigkeit. Ubezpieczenie emerytalne a zdolność konkurencyjna.- Soz. Sicherheit. 1988 nr 3 s. 76-80.

Analiza sytuacji socjalnej w RFN z punktu widzenia przyszłego rozwoju. Autor wskazuje, iż w następnych latach liczba ludności, wobec ujemnego przyrostu naturalnego, ulegnie zmniejszeniu, co sprawi, iż w ramach ubezpieczeń emerytalnych wyższa liczba lud-

ności na emeryturach obciążać będzie pracującą część społeczeństwa. Aby utrzymać obecny poziom wypłat emerytalnych musi do 2030 r. ulec podwojeniu składka na ubezpieczenie emerytalne. Podwyższone wpłaty na fundusz emerytalny obciążą poziom kosztów przedsiębiorstw, co z kolei sprawi, iż stracą one pewien stopień swej konkurencyjności na rynkach światowych. W następstwie musi dojść do spadku eksportu i wzrostu importu, co prowadzić może do wzrostu bezrobocia, a w następstwie do ograniczenia pola finansowego systemu ubezpieczeń emerytalnych. Wychodząc z takiej tezy, autor wskazuje, iż konieczne jest poszukiwanie nowych form ubezpieczeń emerytalnych, zwłaszcza z punktu widzenia zmniejszenia obciążeń z tego tytułu, jakie ponoszą przedsiębiorcy. Podkreśla, iż rozważa się obecnie m.in. wprowadzenie minimum emerytalnego lub też przedłużenie wieku, w którym zatrudnieni mogliby odchodzić na emeryturę.

829. EUZÉBY A.: Charges sociales et cout de la main - d'oeuvre dans les pays de la Communaute economique européenne. Wydatki na cele socjalne i koszty pracy w państwach EWG.-Rev.-Belge Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 153-165 tab.

Do wydatków na cele socjalne przedsiębiorstw należą składki na ubezpieczenie społeczne, różnorodne świadczenia zakładów pracy oraz gwarantowana część płac. Analiza składek na ubezpieczenie społeczne: wysokość obciążeń z tego tytułu różni się w poszczególnych krajach (bardzo wysokie we Francji i we Włoszech, niewielkie w Danii, Wielkiej Brytanii, Irlandii). Przeprowadzone badanie wykazało nieistnienie korelacji między całkowitym kosztem pracy, a wydatkami na cele socjalne w przedsiębiorstwie. Ten brak zależności wiąże się niewątpliwie z różnym poziomem płac w poszczególnych krajach: niskiemu poziomowi wydatków socjalnych często towarzyszy wysoki poziom płac i na odwrót. Podobne badanie przeprowadzono dla wszystkich państw OCDE i również nie zaobserwowano związku między kosztem pracy a poziomem wydatków socjalnych.

830. EUZÉBY A.: Les cotisations sociales en France: problemes et perspectives. Składki socjalne we Francji: problemy i perspektywy.- Droit Soc. 1987 nr 12 s. 864-873 tab. bibliogr.

W ciągu ostatnich 20 lat we Francji wzrosło znaczenie obowiązkowych składek socjalnych. Utrzymana została zasada udziału pracowników umysłowych i fizycznych w tworzeniu funduszu zabezpieczenia socjalnego. Obecny system pobierania składek socjalnych jest we Francji przedmiotem licznych dyskusji, krytyk i proponowanych reform. Na temat sposobu finansowania ubezpieczeń społecznych toczą się dyskusje również w innych krajach i organizacjach międzynarodowych; koncentrują się one wokół dwóch problemów: jak w przyszłości zmodyfikować system składek, aby był on sprawiedliwy i dogodniejszy dla pracowników oraz z jakiego źródła uzupełnić wzrastające wydatki na zabezpieczenie społeczne. W warunkach bezrobocia, starzenia się społeczeństwa i rosnących kosztów opieki medycznej, sprawy wypłat z funduszu socjalnego i jego tworzenia będą w dalszym ciągu aktualne we Francji i innych krajach.

831. EUZÉBY A.: L'impact sur l'emploi de diverses modalités alternatives de financement de la sécurité sociale. Reflexions à partir du cas français. Wpływ różnych sposobów finansowania zabezpieczenia społecznego na zatrudnienie. Rozważania na przykładzie francuskim.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1983 nr 4/5 s. 657-579.

Zagadnienie związku między zatrudnieniem a sposobami finansowania zabezpieczenia społecznego jest szczególnie aktualne w okresie kryzysu gospodarczego i dużego bezrobocia. Często stawia się zarzut, że wysokie składki na ubezpieczenie społeczne płacone przez pracodawców przyczyniają się do wzrostu bezrobocia, ponieważ zwiększają koszt siły roboczej. Krytykuje się zwłaszcza system francuski: udział składek (płaconych przez pracodawców i pracowników) w finansowaniu ubezpieczeń społecznych jest najwyższy spośród wszystkich krajów EWG i wynosi 79,7%, podczas gdy np. w Danii 11,4%. Podkreśla się, że trzeba szukać innych sposobów finansowania, które nie oddziaływałyby proinflacyjnie i nie były barierą zatrudnienia. Jednakże krytykując wysokie składki na ubezpieczenie społeczne trzeba mieć na uwadze, że nie tylko one stanowią o koszcie siły roboczej. Trzeba uwzględniać także poziom płac oraz podatki przedsiębiorstw. Przy takich porównaniach Francja nie należy do krajów o szczególnie wysokim koszcie siły roboczej, ponieważ - podobnie jak Włochy i Hiszpania - ma relatywnie niskie płace i podatki. Z kolei w Danii, gdzie składki na ubezpieczenia są niskie, wysokie są podatki i płace. Nie należy także uważać, że wysokie składki ubezpieczeniowe płacone przez pracodawdów zachęcają do zastępowania siły roboczej kapitałem. Na proces ten wpływ mają przede wszystkim działania państwa (subwencje, zniżki podatkowe). We Francji wprowadzono okresowe korekty w systemie finansowania ubezpieczeń, które miały zachęcać do zwiększania zatrudnienia.

832. EUZÉBY A.: La sécurité sociale dans le monde. Au seuil annéen 1980. Zabezpieczenie społeczne na świecie. U progu lat osiemdziesiątych.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 4/5 s. 463-472 tab.

Prezentacja jedenastego badania Międzynarodowego Biura Pracy dotyczącego kosztów zabezpieczenia społecznego, przeprowadzonego w 70 krajach w latach 1978-1980. Objęto nim tylko systemy państwowe oraz niektóre świadczenia wypłacane przez pracodawców (z pominięciem świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych). Zebrane dane przedstawiają m.in. poziom i strukturę wydatków ubezpieczeniowych, poziom i strukturę dochodów systemów ubezpieczeniowych oraz relacje wydatków ubezpieczeniowych ogółem do dochodu narodowego. Udział wydatków ubezpieczeniowych w dochodzie narodowym waha się od mniej niż 1% w krajach ubogich do przeszło 25% w krajach najbogatszych. Jednakże można wskazać także przypadki krajów o zbliżonym poziomie dochodu narodowego na osobę,mające zupełnie inne wskeźniki wydatków ubezpieczeniowych. Oznaczałoby to, że rozwój zabezpieczenia społecznego nie zawsze jest ściśle związany z rozwojem gospodarczym, ale zależy także od innych czynników np. naśledownictwa. Kraje o różnym poziomie rozwoju gospodarczego różnią się zakresem świadczeń ubezpieczeniowych. W krajach słabo rozwiniętych brak jest zazwyczaj świadczeń z tytułu bezrobocia. W wielu z nich nie ma także świadczeń

chorobowych i macierzyńskich. Spore różnice między krajami występują także w sposobie finansowania świadczeń, chociaż najczęściej największy jest udział składek pracodawców. W niektórych krajach rozwijających się wyjątkowo duży udział mają dochody z kapitału.

833. L'evolution financiere du regime des pensions pour travailleurs salaries au cours de la periode 1974-1983. Finanse systemu ubezpieczeń emerytalno-rentowych pracowników najemnych w okresie 1974-1983.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 1/2/3 s. 159-222 tab.

Świadczenia emerytalno-rentowe w Belgii stanowią, w wyrazie finansowym, najważniejszą część zabezpieczenia społecznego. Wydatki w tym systemie stanowiły w 1983 r. 29,7% ogółu wydatków (32,3% w 1974 r.), a dochody 30% (34,2% w 1974 r.). W okresie 1974-1983 nie uległa zmianie struktura wydatków w podziale na emerytury i renty rodzinne: wydatki na emerytury stanowią ok. 61,3% ogółu wydatków, a renty rodzinne 32,2 . Na wzrost wydatków ogółem wpłynął wzrost liczby świadczeniobiorców, korzystniejszy wymiar świadczeń (dłuższy staż pracy) oraz - w największym stopniu - indeksacja świadczeń. W całym okresie starano się równoważyć budżet ubezpieczeń, co sprowadzało się do wzrostu składek ubezpieczeniowych, podnoszenia górnego pułapu zarobków, od których opłacane są składki (w 1982 r. pułap został zniesiony). Znacznie pogorszył się wskaźnik liczby osób pracujących do liczby osób pobierających świadczenia od 2,37 w 1974 r., 2 w 1979 r., do zaledwie 1,71 w 1983 r. (1,66 w 1985 r.). Można przewidywać, że system ubezpieczeń emerytalno-rentowych stanie przed dużymi trudnościami finansowymi. W związku z tym należy rozważyć różne posunięcia oszczędnościowe. Nie brane natomiast pod uwagę jest obniżenie poziomu świadczeń.

834. FAUPEL G.: Rentenversicherung nahe am Abgrund. Ubezpieczenia rentowe tuż nad przepaścią.-Mitbestimmung 1985 nr 8 s. 348-349 il.

Finansowe kłopoty ubezpieczeń rentowych datują się od połowy lat 70-tych, a wymagana ustawowo rezerwa spadała kilkakrotnie - od wysokości 9,3-miesięcznych wydatków jeszcze w 1972 r., od 3,3-miesięcznych w 1977 i zaledwie 1,9-miesięcznych w 1979 r. Musiano wreszcie zmniejszyć minimalną rezerwę z 3 do jednego miesiąca. Kolejne rządy RFN obniżały fundusze państwowe przeznaczane na ten cel, podwyższając natomiast wysokość składek. W latach po roku 1990 sytuacja przedstawiać się będzie jeszcze bardziej tragicznie, wzrośnie bowiem liczba rencistów, a zmaleje liczba osób w wieku produkcyjnym, które wpłacają składki ubezpieczeniowe. Trzeba przy tym uwzględnić rosnące bezrobocie. Nie wiadomo również, czy w przyszłości okresy nauki i bezrobocia będą zaliczane czy odliczane od okresu emerytalnego. Autor postuluje daleko idącą reformę systemu ubezpieczeń rentowych i bezwzględnie znacznie większy udział państwa w ich pokrywaniu.

835. Le financement par l'Etat de la sécurité sociale. Finansowanie przez państwo ubezpieczeń społecznych.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 9/10 s. 1047-1080 tab. bibliogr. 14 poz.

Corocznie zobowiązania finansowe państwa na rzecz ubezpieczeń społecznych wpisywane są do budżetów: Ministerstwa Opieki Społecznej, Ministerstwa Zatrudnienia i Pracy, Ministerstwa Klas Średnich i Ministerstwa Zdrowia Publicznego i Rodziny. W ostatnich latach globalna suma dotacji państwowych spadła. Działania zmierzające do uzdrowienia finansów państwowych idą w kierunku odciążenia budżetu państwa od wydatków na ubezpieczenia społeczne, zachowując przy tym zasadę, że każdemu należy zapewnić minimum dochodów gwarantujących spokojną egzystencję. W 1981 r. z budżetu państwa sfinansowano 35% wydatków na ubezpieczenia społeczne, a w 1987 r. tylko 21%. Spadek udziału państwa w pokrywaniu kosztów ubezpieczeń społecznych, notowany od 1984 r., nie rozciąga się równomiernie na grupy społeczno-zawodowe i gałęzie gospodarcze. Mechanizmy uzdrowienia finansów państwowych określane są w planie rządowym.

836. Financing social security: the options on international analysis. Finansowanie ubezpieczeń społecznych: analiza międzynarodowa /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1984,- 155 s.- Tabele.

Analiza obejmuje: Argentynę, Australię, Francję, Hiszpanię, USA i Węgry.

837. FRASELLE N.: La sécurité sociale au coeur de l'assainissement de finances publiques en Belgique. Zabezpieczenie społeczne w sercu uzdrawiania finansów publicznych.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 7/8 s. 695-720.

Finansowanie zabezpieczenia społecznego w Belgii.

838. GAURON A.: Aides aux entreprises et cotisations sociales: queller contributions à l'amelioration de l'emploi? Pomoc dla przedsiębiorstw a składki z tytułu zabezpieczenia społecznego: jaki jest ich wpływ na poprawę sytuacji w dziedzinie zatrudnienia?-Trav. et Emploi 1981 nr 10 s. 23-40 tab.

Rozważa się wpływ różnych modeli finansowania zabezpieczenia społecznego i subsydiowania zatrudnienia w przedsiębiorstwach na sytuację w zakresie zatrudnienia. Pomoc dla przedsiębiorstw może przybierać formę działań na rzecz wzrostu zatrudnienia, wzrostu inwestycji, może być skierowana na określone sektory gospodarki, na określone cele, na przykład na uzyskanie oszczędności energetycznych, eksport, tworzenie nowych miejsc pracy. Może ona przybierać formę ulg podatkowych, obniżania składek ubezpieczeniowych. Najbardziej efektywne jest na ogół subsydiowanie wyposażenia, skuteczność tej metody zależy od charakteru inwestycji, wykazuje ona duże zróżnicowanie branżowe. Analiza skuteczności stymulowania zatrudnienia za pomocą systemu ulg kosztów socjal-

nych wykazuje, że metoda taka przynosi problematyczne efekty i niesie ze sobą szereg skutków ubocznych, łączy się z koniecznością zmian systemu podatkowego. Zmiany te mogą przybierać różne formy. Istotnym problemem jest wybór podstawy wymiaru świadczeń, każdy system powoduje bowiem określone konsekwencje, co należy uwzględniać przy jego wyborze.

839. HAANES-OLSEN L.: Investment of social security reserves in three countries. Inwestycje z rezerw zabezpieczenia społecznego w trzech krajach.-Soc. Secur. Bull. 1990 nr 2 s. 2-8 bibliogr.

W związku z powołaniem w USA funduszu powierniczego zabezpieczenia społecznego, którego celem jest gromadzenie rezerw finansowych, zanalizowano precedensowe przypadki w takich krajach, jak Kanada, Japonia i Szwecja, gdzie podobne fundusze posłużyły m.in. do realizacji polityki inwestycyjnej.

840. HARDY D.R.: Financement des pensions de retraite aux Etats-Unis d'Amerique. Finansowanie emerytur w Stanach Zjednoczonych.-Rev. Inter. Sécur. Soc. 1988 nr 1 s. 76-86.

841. HARDY D.R.: The future of social security. Przyszłość zabezpieczenia społecznego.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 8 s. 5-7.

Ocena sytuacji w zakresie zabezpieczenia społecznego w USA, zwłaszcza po poprawkach wprowadzonych do odnośnych ustaw w 1983 r. Obecnie system opiera się na solidnej bazie finansowej, przychody przewyższają wydatki, a rezerwa wynosi ok. 47 miliardów dolarów (co wystarcza na pokrycie 3-4 miesięcznych świadczeń). Jednakże szacuje się, biorąc pod uwagę stan bezrobocia i prognozy demograficzne, że sytuacja może ulec pogorszeniu około roku 2010. Podano niektóre dane dotyczące procentowego podziału funduszu ubezpieczeniowego, wysokości opodatkowania na ten cel i perspektywy na najbliższą przyszłość, kiedy to ludzie będą musieli przejąć część odpowiedzialności za zabezpieczenie sobie spokojnej starości.

842. HEINE W.: Rentenreform und Stellerreform. Reforma rent i podatków.-Arb. u. Soz.-Polit. 1988 nr 3 s. 74-85.

Propozycje podstawowych zmian w systemie rent i podatków w RFN - sprowadzające się do uściślenia i uporządkowania źródeł oraz form finansowania świadczeń z ubezpieczenia socjalnego (składki i podatki). Dalsza harmonizacja różnych rodzajów świadczeń i rent wg stanu nagromadzenia zasobów finansowych (m.in. podstawowego funduszu rentowego), ponieważ maleje trend ubezpieczonych (opłacających składki) w stosunku do ilości świadczeniobiorców (rencistów), co powoduje konieczność zmian w opodatkowaniu płac, niezależnie od dotacji państwa. Zasady opodatkowań proporcjonalno-progresywnych na rzecz ubezpieczenia rentowego uzależnione od dochodów indywidualnych.

843. HENRARD J.C.: Financement des prestations medico-sociales aux personnes agees dependantes. Finansowanie świadczeń medyczno-socjalnych.-Probl. Écon. 1991 nr 24 s. 7-12 tab.

Finansowanie opieki zdrowotnej i zabezpieczenia socjalnego we Francji.

844. HESSE J.: Abfindungsregelungen und vorzeitige Pensionierungen in Sozialplänen. Regulacja odszkodowań i przedwczesne emerytury w planowaniu społecznym.-Personal 1983 nr 6 s. 227-232 tab. wykr.

Problemy płatności z tytułu odszkodowań socjalnych i przedwczesnych emerytur wynikających ze spadku koniunktury gospodarczej w RFN i wprowadzania do gospodarki nowych, wysoce wydajnych i zautomatyzowanych technologii. Zjawiska te, niedostatecznie rozpoznane przez pracodawców niemieckich, pozostawiły ich bez racjonalnego rozeznania w kwestii kosztów regulacji odszkodowawczych i przedwczesnych emerytur, wynikających z różnych aspektów ryzyka, jakie ponoszą pracownicy, łącznie z ryzykiem utraty pracy. Analiza możliwości wyrównywania dysproporcji, jakie wskutek wspomnianych zjawisk pojawiły się w systemie odszkodowawczo-emerytalnym z dwóch punktów widzenia: odciążenia kosztów, jakie ponoszą przedsiębiorcy z tytułu asymetryczności powstałych w systemie odszkodowawczym i obowiązujących w tym względzie regulacji; sprawiedliwszego rozdzielenia sumy pozostającej do dyspozycji,a przeznaczonej na świadczenia odszkodowawcze z tytułu poniesionego ryzyka, utraty pracy itp. i płatności z tytułu przedwczesnych emerytur. Podkreślono, iż konieczne jest przeprowadzenie nowelizacji ustawodawstwa w tym zakresie, zwłaszcza jeśli chodzi o ochronę ludzi tracących pracę i stojących wobec ryzyka bezrobocia.

845. HUTSEBAUT M.: Une refléxion européenne sur la sécurité sociale. Kilka uwag o zabezpieczeniu społecznym.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 4/5 s. 358-365.

Systemy zabezpieczenia społecznego w Europie Zachodniej przeżywają kryzys z powodu bardzo dużego zwiększenia wydatków (przede wszystkim na świadczenia dla bezrobotnych i ochronę zdrowia) i zmniejszenia wpływów ze składek. Aby rozwiązać problem niezrównoważonych budżetów instytucji ubezpieczeniowych bardzo często proponuje się likwidację lub ograniczenie niektórych świadczeń. Autor, wychodząc z założenia, że system świadczeń społecznych właśnie w okresie kryzysu gospodarczego ma szczególnie ważną rolę do spełnienia, wskazuje na inne możliwości zrównoważenia wpływów i wydatków instytucji ubezpieczeniowych. Proponuje on zmiany w zasadach finansowania świadczeń, gdyż obecny system składkowy jest niekorzystny dla przedsiębiorstw o dużej liczbie zatrudnionych. Podstawę opłacania składek mogłaby stanowić np. wartość dodana, a nie fundusz płac. Proponuje także szczegółową analizę wydatków ubezpieczeniowych, a zwłaszcza kosztów ochrony zdrowia, w tej dziedzinie istnieje możliwość znacznych oszczędności.

846. HYMANS S.H.: Saving, investment, and social security. Oszczędności, inwestycje a ubezpieczenie socjalne.-Nat. Tax J. 1981 nr 1 s. 1-8,tabl.

Wg reprezentantów "podażowej strony" teorii ekonomii, system opieki socjalnej jest przyczyną spadku poziomu oszczędności w USA, a tym samym i poziomu inwestycji, mierzonego wielkością kapitału produkcyjnego. Obecnie emeryt dostaje z tytułu ubezpieczenia socjalnego wypłaty w wysokości 65-70% poborów jakie otrzymywał przed przejściem na emeryturę. Wprawdzie system opieki socjalnej wpływa na poziom oszczędności prywatnych ludności, ale nie ma pierwszorzędnego skutku na zdolności gospodarki do finansowania formacji kapitałowej, bo nie oddziałuje na ogólny poziom oszczędności krajowych, będących głównym źródłem finansowania tej formacji. Rządowy system ubezpieczenia emerytalnego gwarantuje danemu pracownikowi uzyskanie takiej samej stopy zysków z oszczędności poprzez system opieki socjalnej, jaka możliwa jest do uzyskania na prywatnym rynku ubezpieczeń. Ogólne oszczędności prywatne składają się z 2 części: oszczędności w ramach systemu ubezpieczeń socjalnych i prywatnych oszczędności osobistych.

847. KERNS W.L., GLANZ M.P.: Private social welfare expenditures 1972-1987. Prywatne wydatki na opiekę socjalną w latach 1972-1987.-Soc. Secur. Bull. 1989 nr 11 s. 18-26.

W USA sektor prywatny odgrywa istotną rolę w świadczeniu różnego rodzaju usług socjalnych. Udział tego sektora w wydatkach socjalnych, w proporcji do produktu narodowego brutto (GNP) wzrósł z 7,7% w 1972 r. do 12% w 1987 r. Środki finansowe ze źródeł prywatnych przeznaczane są na ochronę zdrowia, szkolnictwo, opiekę socjalną, prywatne emerytury, świadczenia chorobowe i inwalidzkie oraz ubezpieczenia grupowe. Sektor prywatny w największym stopniu uczestniczył w finansowaniu prywatnych emerytur. Wydatki w tej grupie świadczeń wzrosły z 1,3% GNP w 1972 r. do 3,5% GNP w 1987 r. Wysokość wydatków sektora prywatnego na różnego typu programy socjalne wzrosła w 1987 r. do poziomu 541.2 mld dolarów.

848. LEOPOLD P.: Soziale Sicherheit - kostet 1987 mehr Geld. Wzrost w 1987 r. kosztów zabezpieczenia socjalnego.-Arb. u. Soz.-Polit. 1986 nr 10 s. 334.

Przewidywania dotyczące wzrostu kosztów ubezpieczeń socjalnych w RFN. Sytuacja finansowa - kas chorych z obowiązkowego ubezpieczenia (chorobowego, rentowego oraz dla bezrobotnych) wymaga zwiększenia nakładów ze strony pracodawców. Wzrastają również opłaty z tytułu ubezpieczenia pozaobowiązkowego (prywatnego). Wysokość opłat uzależniona od wysokości dochodu na osobę. Przy niskich dochodach określonych przepisami - pracodawca opłaca składki ubezpieczeniowe na rzecz pracownika. Przy wysokich dochodach (kapitałowych) obowiązuje ubezpieczenie w stowarzyszeniach prywatnych poza kasami chorych.

849. LESCURE G., STRAUSS-KAHN D.: Pour une reforme du prélèvement social. O reformie pobierania socjalnego.- Droit Soc. 1983 nr 4 s. 245-250.

Reforma finansowania Funduszu Zabezpieczenia Społecznego we Francji.

850. LEUTNER R.: Alterssicherung: zentrale Aufgabe für die Sozialpolitik. Zabezpieczenie na starość - centralnym zadaniem dla polityki socjalnej.- Arb. u. Wirtsch. 1990 nr 7/8 s. 12-16.

W Austrii na zabezpieczenie emerytalne przeznacza się rocznie 165 miliardów szylingów. Wielkość wypłat zależy od liczby płatników składek i podatników. Dyskusje na temat polityki społecznej nie ustają. Nasuwają się pytania o zasady finansowania emerytur w przyszłości, o zasady wzrostu emerytur, o harmonizację emerytur z całokształtem systemu zabezpieczenia społecznego. Od roku 2000 wzrośnie liczba uprawnionych do emerytury, zmaleje natomiast liczba podatników. W związku z tym wypłaty emerytur staną się problemem przy podziale dochodu narodowego. Ich wielkość zależeć będzie od wydajności w gospodarce. Istnieją plany, by od 2000 roku zwiększać składki ubezpieczeniowe o około 0,2% rocznie. Obecnie duża część ubezpieczonych nie osiąga granicy wieku emerytalnego, gdyż wcześniej stają się inwalidami, co spowodowane jest warunkami pracy. Aby zharmonizować system zabezpieczenia na starość należy m.in. trafnie dopasować emerytury do aktualnych płac i przewidywanego wzrostu wynagrodzeń. Związki zawodowe w swojej ponad 100-letniej działalności uznają sprawy zabezpieczenia na starość (w tym emerytury) za centralne zadanie polityki socjalnej.

851. LEUTNER R.: Für eine gesicherte Altersvorsorge. O zabezpieczenie opieki nad ludźmi starszymi.- Arb. u. Wirtsch. 1990 nr 11 s. 6-11.

Problem właściwego zabezpieczenia poziomu świadczeń emerytalnych dla osób w starszym wieku, jako jedno z ważnych zadań polityki socjalnej. Zdaniem autora jest to możliwe również przy zmianach struktury demograficznej w Austrii. Omówiono przyszłe zasady finansowania rent, emerytur i polityki zatrudnienia, dyskutowane na konferencji austriackiej federacji związków zawodowych.

852. MC GILLIVRAY W.R., INAGAKI S., SHIMIZU N.: The report to the public institution for social security, Kuwait on the third actuarial valuation. Raport instytucji zabezpieczenia społecznego, Kuwejt - aktualne dane / International Labour Office.- Geneva: ILO, 1989.- 87 s.- Tabele.

Dane dotyczące finansowania i kosztów ubezpieczeń społecznych.

853. Measures aimed at reducing the social security deficit. Belgium. Środki redukowania deficytu ubezpieczeń społecznych. Belgia.-Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 2 s. 263-264.

Zestaw środków opracowanych i wprowadzonych przez rząd belgijski w dziedzinie ubezpieczeń socjalnych. Zmierzają one jednocześnie do zwiększenia funduszy przeznaczonych na ubezpieczenia społeczne i obniżenie kosztów. Środki zaradcze, wprowadzone początkowo na okres 1982 r., przedłużono następnie na 1983 r., a niektóre przepisy obowiązywać będą również po tej dacie. W nocie omówiono te z wprowadzonych środków, które obowiązywać będą już na stałe. Ogólne, opracowane środki redukowania deficytu ubezpieczeń społecznych dotyczą różnych form świadczeń, wypłat na rzecz funduszu ubezpieczeń, zmian w wysokości świadczeń, częściowe uczestnictwo w opłatach różnego typu świadczeń społecznych, np. opieka lekarska, dodatkowe opodatkowanie na rzecz ubezpieczeń.

854. Meeting of experts on investment of social security funds in developing countries. Posiedzenie ekspertów dotyczące inwestowania funduszy ubezpieczenia społecznego w krajach rozwijających się.-Int. Soc. Secur. Rev. 1984 nr 2 s. 218-220.

Przedmiotem posiedzenia były metody finansowania programów ubezpieczenia społecznego w krajach rozwijających się, ze szczególnym uwzględnieniem specyficznych problemów inwestycyjnych w tych krajach oraz doświadczenia w dziedzinie programów inwestycyjnych. Biorąc pod uwagę warunki tych krajów (braki kapitałowe, niewielki budżet państwa, braki w usługach socjalnych i infrastrukturze, zacofanie gospodarcze i ogromne rozpiętości dochodów) trzeba szukać takich sposobów inwestowania funduszy ubezpieczenia społecznego, które byłyby celowe społecznie i ekonomicznie.

855. MERRIAM I.C.: Social welfare in the United States, 1934-54. Świadczenia społeczne w USA w latach 1934-1954.-Soc. Secur. Bull. 1988 nr 6 s. 21-33.- Koment.: Bixby A.K.: Measuring expenditures for social welfare programs. Wydatki na świadczenia społeczne.- Tamże nr 8 s. 20, 63, 64.

Wprowadzane i stopniowo rozszerzane systemy świadczeń objęły w USA szkolnictwo, ochronę zdrowia, opiekę społeczną, pomoc dla weteranów oraz ubezpieczenie społeczne. Finansowane one były ze źródeł federalnych, ale w głównej mierze - ze stanowych. W latach 1924-54 nastąpił w USA wzrost wydatków na świadczenia społeczne, jednak był on nierównomierny. Na przykład okresowy spadek wydatków (w cenach stałych, w przeliczeniu na osobę) notowano w latach 36-37,pod koniec drugiej wojny światowej, a także na początku lat 50-tych, wyraźny zaś wzrost w stosunku do roku poprzedniego - w latach 38-39.Udział wydatków na świadczenia społeczne w dochodzie narodowym wahał się w granicach 3,5-11,5%, osiągając najniższy poziom w latach 43-45, a najwyższy w 34-35 i 38-39.

856. MONTÁS H.P.: Problémes et perspectives en matière de financement de la sécurité sociale en Amérique latine. Problemy i perspektywy finansowania ubezpieczeń społecznych w Ameryce Łacińskiej.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 1 s. 76-96.

Ewolucja systemów finansowania ubezpieczeń społecznych w krajach Ameryki Łacińskiej oraz perspektywy, jakie w tej dziedzinie istnieją dla poszczególnych krajów. Systemy ubezpieczeń społecznych w tej części świata rozwijały się, co ma zresztą miejsce nadal, pod wpływem doświadczeń i rozwiązań stosowanych w krajach europejskich, w przeciwieństwie do nich osłoną socjalną objęci są w krajach Ameryki Łacińskiej przede wszystkim pracownicy wielkich ośrodków miejskich, ci zaś stanowią znikomy procent ogólnej liczby ludności tego regionu świata. Finansowanie ubezpieczeń społecznych w Ameryce Łacińskiej wzrastało w tempie szybszym niż produkt narodowy brutto. Tendencja ta będzie utrzymywała się także w przyszłości, co stawia na porządku dziennym problem źródeł finansowania systemów ubezpieczeń społecznych w Ameryce Łacińskiej. W związku z tym, niezależnie od poszukiwania nowych źródeł finansowania ubezpieczeń społecznych, potrzebny jest także racjonalny i sprawny system oszczędnego wydatkowania funduszy przeznaczonych na ubezpieczenia społeczne. Omówiono wyniki ankiety na temat finansowania ubezpieczeń.

857. NEGRE M.: Financement de la sécurité sociale et transferts intérregionaux. Finansowanie zabezpieczenia społecznego i transfer międzyregionalny.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1980 nr 1 s. 3-39 mapy, tab.

Wydatki instytucji zabezpieczenia społecznego we Francji rosną, władze starają się ograniczać deficyt, ograniczanie wydatków budzi sprzeciw. Przedstawiono różne możliwości ograniczenia deficytu systemu zabezpieczenia społecznego. Przeanalizowano za pomocą wzorów matematycznych efekty takich rozwiązań jak: podwyższenie pułapu płacowego lub jego zniesienia, zmiany poziomu składek i rozszerzenia podstawy wymiaru, wprowadzenia systemu fiskalizacji poboru składek. Każde z tych rozwiązań będzie wywierało określone skutki, różne dla poszczególnych regionów, co ilustrują dane liczbowe i mapy poglądowe.

858. NELSON W.J.: Workers compensation: coverage, benefits, and costs 1985, 1986, 1988. Świadczenia dla pracowników: źródła finansowania, wpływy i wydatki 1985, 1986, 1988 r.-Soc. Secur. Bull. 1988 nr 1 s. 4-9, 1989 nr 3 s. 34-41, 1991 nr 3 s. 12-24.

21,3 mln pracowników amerykańskich jest objętych ubezpieczeniem chorobowym. Ubezpieczenia chorobowe są prowadzone w ramach 51 stanowych systemów ubezpieczeniowych oraz dwu systemów federalnych, jeden z nich obejmuje pracowników instytucji rządowych, a drugi pracowników portów i służb ochrony wybrzeża. Ten ostatni obejmuje także pracowników instytucji prywatnych związanych z gospodarką morską, nie objętych przepisami o systemach stanowych. Świadczenia wypłacają towarzystwa ubezpieczeniowe, specjalne stanowe fundusze ubezpieczeniowe lub sami pracodawcy jako jednostki,

które wzięły na siebie obowiązki ubezpieczenia pracowników. Systemami kierują komisje przemysłowe lub biura, usytuowane organizacyjnie przy stanowych departamentach zatrudnienia. Ze świadczeń korzystają osoby czasowo niezdolne do pracy, rokujące powrót do zdrowia, w przypadku trwałej niezdolności do pracy ubezpieczony nabywa prawo do świadczeń w ramach ubezpieczeń na wypadek bezrobocia (D 1). Przedstawiono różnice zachodzące pomiędzy poszczególnymi stanami, dane obrazujące łączne kwoty wypłat w latach 1978-1988. Omówiono przyczyny zmian poziomu wydatków.

859. New federal pension and social security funds. USSR. Nowe, federalne fundusze emerytalno-rentowe i socjalne. ZSRR.- Soc. a. Labour Bull. 1991 nr 1 s. 83-84.

W 1990 r. w ZSRR utworzono dwa nowe fundusze, tj. fundusz emerytalno-rentowy i socjalny. Obydwa są uniezależnione od finansów szczebla federalnego i funkcjonują niezależnie zarówno w aspekcie prawnym, jak i finansowym. Przedstawiono dokładnie źródła i sposób kreowania tych funduszy oraz kierunki ich wydatkowania. Omówiono też konflikty związane z wdrażaniem i funkcjonowaniem tych uregulowań w aspekcie stosunków: władza federalna - władze poszczególnych republik.

860. NINOV D.: Usъvъršenstvuvane na socialnoto osigurjavane v uslovijata na novija ikonomičeski podchod. Doskonalenie zabezpieczenia społecznego - nowe aspekty ekonomiczne. Ikon. Mis"l 1984 nr 1 s. 49-59.

Szczególną uwagę zwrócono na swego rodzaju "jednostronne" finansowanie wzrastających wydatków na zabezpieczenie społeczne w okresie 1970-80, tj. jedynie i wyłącznie drogą przyznawania dodatkowych środków na ten cel, a tym samym - wzrost ich udziału w dochodzie narodowym. W związku z tym rozważono możliwość i konieczność wzmocnienia w przyszłości roli samofinansowania się systemu zabezpieczenia społecznego, a zatem finansowanie go poprzez uzasadniony wtórny podział przydzielonych mu środków finansowych, materialnych oraz zasobów pracy. Doskonalenie zabezpieczenia społecznego jest ściśle związane z zagadnieniem jego ekonomicznej i socjalnej efektywności, a także - motywacji. Wzrost funkcji prewencyjnej i jej efektywność w zabezpieczeniu społecznym stanowi ważne zadanie jego doskonalenia i efektywności. Środkami realizacji tych zadań są: aktualizowanie normatywów zabezpieczenia społecznego, ustalenie i wdrożenie normatywów maksymalnie dopuszczalnego udziału osób ubezpieczonych na prawach I i II kategorii pracy, zaktualizowanie zasad kategoryzacji pracy.

861. Non contributory pensions: health care under social security. Nieopodatkowane emerytury: opieka zdrowotna z zabezpieczenia społecznego.- EISS Yearbook 1988/1989 s. 1-394 tabl.

M.in. finansowanie ubezpieczeń społecznych w krajach EWG i Szwajcarii.

862. NOUMI K.: Le financement des régimes de sécurité sociale en matière de santé et la maîtrise des coûts: L'expérience japonaise. Finansowanie systemów ubezpieczeń społecznych w zakresie ochrony zdrowia a kształtowanie kosztów: doświadczenie japońskie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 199-212 tab.

Omówiono ewolucję systemu ochrony zdrowia w Japonii i na tym tle przedstawiono obecną sytuację w tym zakresie. Skoncentrowano się na zagadnieniu kosztów systemu ochrony zdrowia, wskazując, iż ich systematyczny wzrost ma swe źródło w takich przyczynach jak: wzrastająca liczba tzw. chorób chronicznych, wymagających stałego leczenia; postęp w medycynie i wysokie koszty nowych technologii leczniczych; problemy wynikające z systemu regulującego wynagrodzenia lekarskie; wzrost cen za lekarstwa i medykamenty. W tym kontekście przedstawiono: przedsięwzięcia władz japońskich, które doprowadzić mają do racjonalizacji finansowania systemu ochrony zdrowia i utrzymania jego kosztów na względnie "płaskiej krzywej wzrostu kosztów". Podkreślono jednak, że koszty finansowania systemu ochrony zdrowia w Japonii będą nadal wzrastać, ponieważ problematyka ta dopiero od niedawna znalazła się w centrum uwagi władz japońskich. Wprowadzona niedawno ustawa o zdrowiu i ochronie zdrowia ludzi starzejących się jest pierwszym krokiem w tym kierunku. Dostrzega się również konieczność zreformowania struktury systemu ochrony zdrowia z punktu widzenia racjonalniejszego rozdzielania przywilejów wynikających z tego tytułu.

863. PEETERS J.: Modes alternatifs de financement de la sécurité sociale et leurs incidences sur l'emploi. Indications empiriques. Alternatywne sposoby finansowania ubezpieczeń społecznych i ich wpływ na zatrudnienie. Wyniki badań empirycznych.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1984 nr 11/12 s. 795-831 bibliogr. s. 831-831.

Zasady finansowania świadczeń społecznych powinny mieć wpływ na zatrudnienie. Obecny sposób finansowania świadczeń (składki pracodawców, pracowników oraz dotacje państwa) nie spełnia tego warunku. Bardzo wysokie składki ubezpieczeniowe w krajach EWG podwyższają koszty siły roboczej, powodują zerwanie związku między wynagrodzeniem a wydajnością, sprzyjają inflacji kosztowej. Podwyższając koszty siły roboczej obecna metoda finansowania świadczeń przyczynia się do zmniejszenia zatrudnienia. Metoda ta faworyzuje również przedsiębiorstwa o niskim, w porównaniu z zaangażowanym kapitałem trwałym, poziomie zatrudnienia. Istniejący system finansowania powoduje chroniczny deficyt budżetowy ubezpieczeń społecznych, ponieważ stale pogarsza się relacja między liczbą osób korzystających ze świadczeń a osób pracujących (ponoszących koszty świadczeń). Rozważane są inne sposoby finansowania świadczeń. Proponuje się likwidację pułapu zarobków, od których opłacane są składki ubezpieczeniowe, przy jednoczesnym obniżeniu składki oraz jej ujednoliceniu dla wszystkich przedsiębiorstw. Do drugiej grupy należą rozwiązania proponujące inną podstawę opłacania składek niż zarobki, ale badania wskazują na różne negatywne aspekty tych rozwiązań (m.in. negatywny wpływ na skłonność przedsiębiorstw do inwestowania). Natomiast nie wywiera takich ujemnych następstw ustalenie składki ubezpieczeniowej

proporcjonalnie do wartości dodanej przedsiębiorstwa. Trzecia grupa propozycji, to zniesienie składek ubezpieczeniowych na zasiłki rodzinne i świadczenia chorobowe, co wymagałoby jednak podwyższenia podatków.

864. PERRIN G.: A propos du financement de la sécurité sociale. Uwagi w sprawie finansowania zabezpieczenia społecznego.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 10 s. 769-791.

System finansowy stanowi istotny element zabezpieczenia społecznego. Pomoc społeczna opierała się pierwotnie na środkach publicznych, zabezpieczenie społeczne na składkach zainteresowanych. Jeszcze na przełomie XIX i XX wieku szereg państw zaczęło uzupełniać środki instytucji ubezpieczeń społecznych. Obecnie większość ubezpieczeń wykorzystuje dotacje państwowe, występuje to zwłaszcza w odniesieniu do ubezpieczeń chorobowych, rodzinnych i tam, gdzie istnieje problem gwarancji dochodów minimalnych. Tendencje do unifikacji systemów zabezpieczenia społecznego stwarzają nową sytuację w dziedzinie finansowania, co charakteryzują przykłady z różnych krajów. Dąży się do sprawiedliwego rozdziału kosztów zabezpieczenia społecznego, co nie zawsze daje się godzić z tendencją do unifikacji i upowszechniania systemów. Tradycyjne systemy finansowania są najczęściej stosowane w ubezpieczeniach od wypadków przy pracy i chorób zawodowych, ich koszty pokrywają zwykle pracodawcy. Obciążanie przedsiębiorstwa kosztami zabezpieczenia społecznego wbrew pozorom sprzyja przerzucaniu kosztu świadczeń na pracowników i konsumentów. Fiskalizacja finansowania zabezpieczenia nie zawsze zapewnia sprawiedliwe rozłożenie obciążeń; sprawiedliwość zapewniałoby finansowanie niektórych rodzajów zabezpieczenia, np. chorobowych ze specjalnych podatków na przykład podatku od alkoholu, tytoniu, samochodów. Nie można uznać za sprawiedliwe finansowanie ubezpieczeń od bezrobocia ze składek pracowników. Sprawiedliwość wymaga zachowania proporcji między wysokością składek a możliwościami płacących. Zachodzi konieczność wiązania systemu finansowania z celami polityki gospodarczej, uwzględniania problemu konkurencji międzynarodowej i dalszego unowocześniania zasad finansowania systemów zabezpieczenia społecznego.

865. Pracowniczy fundusz inwestycyjny w Szwecji. Oprac. B. Jasińska.- Sygnały CINTE 1987 nr 5-2 s. 1-9 bibliogr. 3 poz.

Fundusz działający w ramach obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnych.

866. PREISER K., WEBER A.: Beitragssatzunterschiede in der GKV - Ursachen und Konsequenzen. Zróżnicowanie składek ustawowego ubezpieczenia społecznego - przyczyny i konsekwencje.- Arb. u. Soz.-Polit. 1988 nr 2 s. 38-46.

Analiza struktury zróżnicowania składek na ubezpieczenie społeczne w RFN w układzie terenowym i czasowym. Rozkład różnych cech obowiązkowo ubezpieczonych wg struktury i poziomu zarobków oraz wydatków, na rodzaje świadczeń ubezpieczeniowych. Uzależnienie dominujące w poziomie składek, wynikające z wysokości wynagrodze-

nia podstawowego. Analiza struktury i rozkładu wydatków na świadczenia ubezpieczeniowe oraz tendencje zróżnicowań regionalnych. Dążenie do zróżnicowania wpływów ze składek ubezpieczeniowych (zależnych od poziomu podstawowego wynagrodzenia) z wielkością wydatków, w przedziałach rodzajowych świadczeń, aby nie musiano dokonywać przerzutów środków finansowych. Tworzenie warunków do konkurowania kas ubezpieczeniowych w zakresie skali świadczeń (usług wobec ubezpieczonych), przy dotychczasowych zasadach finansowych ubezpieczeń społecznych.

867. Problemy finansowania świadczeń emerytalnych w wybranych krajach wysoko rozwiniętych. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1982 nr 2-7 s. 1-7 bibliogr.

868. Problemy finansowania zabezpieczenia społecznego w krajach EWG. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1985 nr 14-9 s. 1-9.

869. PRODANO S.: Pension funds: investment and performance. Fundusz emerytalny: lokaty i wykonanie.- Aldershot: Gower, 1987.- 179 s.- Bibliogr.

870. QUESTIAUX N.: La protection sociale dans la crise. Zabezpieczenie społeczne w kryzysie.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 3 s. 425-433.

Zabezpieczenie społeczne jest w państwach zachodnich głównym czynnikiem postępu społecznego. W krajach EWG wydatki na cele społeczne stanowią, w zależności od kraju, od 20 do 30% produktu narodowego brutto, ale już obecnie występują trudności finansowe spowodowane dysproporcją między podatkami i składkami na cele społeczne a wydatkami z tego tytułu (dodatkowe obciążenie stanowią zapomogi dla bezrobotnych). Koszt zabezpieczenia społecznego osiągnął najwyższą wartość w stosunku do poprzednich lat. W związku z tym podnoszą się liczne głosy twierdzące, że pewne limity wydatków na cele zabezpieczenia społecznego nie powinny być nigdy przekroczone. Naczelną instytucją, na którą spada obowiązek zabezpieczenia społeczeństwa w kryzysie jest państwo. I to ono powinno znaleźć właściwą drogę wyjścia z niego. Autorka zwraca uwagę, że jednym ze sposobów wyjścia z kryzysu jest zreformowanie, pozytywna ewolucja systemów zabezpieczenia społecznego, a przede wszystkim próba zlikwidowania wysokiego stopnia zbiurokratyzowania jaki cechuje wiele instytucji zajmujących się zabezpieczeniem społecznym. Drugi sposób to, według autorki dalsze uprzemysławianie kraju, przyjmowanie nowych technologii produkcji, postęp techniczny. Ważne jest przy tym, żeby te dwie drogi nie wykluczały się wzajemnie, a wręcz przeciwnie - uzupełniały.

871. Rapport general sur la sécurité sociale - 1979. Raport w sprawie zabezpieczenia społecznego - 1979 r.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 10 s. 875-898 tab.

Raport belgijskiego ministra opieki społecznej o sytuacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w 1979 r. przedstawia dane o wpływach i wydatkach oraz ukazuje skuteczność ekonomiczną i społeczną tego systemu, ze szczególnym uwzględnieniem problemu redystrybucji dochodów. Obejmuje on wszystkie systemy obligatoryjne dla pracowników najemnych i wolnych zawodów, za lata 1978, 1979 i 1980 (dane szacunkowe). Tabele zawierają dane o liczbie ubezpieczonych w różnych instytucjach zabezpieczenia społecznego za ostatnie kilkanaście lat, dane o liczbie osób ubezpieczonych i liczbie korzystających z różnego rodzaju zasiłków, a także dane o wysokości świadczeń.

872. Rapport sur les aspects actuariels, financiers et economiques de la sécurité sociale en Suisse. Raport o aspektach finansowych zabezpieczenia społecznego w Szwajcarii /Office Federal des Assurances Sociales.- Berne: 1982.- 195 s.

873. SAILLY J.C., LEBRUN T., CALCOEN F.: Protection sociale a l'horizon 1992: debats d'experts. Actes du Seminaire Europeen. Opieka społeczna do roku 1992: debata ekspertów /Centre de Recherches Economiques, Sociologiques et de Gestion, Lille.- Lyon: Lacassagne, 1990.- 194 s.- Tabele.

M.in. finansowanie i koszty zabezpieczenia społecznego.

874. SCHMIDT M.: Das System der Rentenversicherung in der ehemaligen DDR. System ubezpieczeń społecznych w byłej NRD.- Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 5/6 s. 14-20 bibliogr. s. 20.

Analiza systemu ubezpieczeń społecznych w b. NRD. Przedstawiono zadania i problemy w sferze bezpieczeństwa socjalnego, które powstały po zjednoczeniu Niemiec. Zamieszczono liczne tabele obrazujące tworzenie funduszu ubezpieczeń społecznych i wysokość rent w zależności od okresu i wysokości składek ubezpieczeniowych.

875. SCHNEIDER H.: Beiträge und Bezugsgrössen in der gesetzlichen Kranken und Rentenversicherung für das Jahr 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991. Składki i wysokość dochodów w ustawowych ubezpieczeniach chorobowych i rentowych w latach 1981-1991.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1981 nr 1 s. 1-6 tab.; 1982 nr 2 s. 33-39, tab., nr 12 s. 355-361, tab.; 1984 nr 1 s. 1-8; 1985 nr 1 s. 1-12; 1986 nr 1 s. 1-9, tab., nr 12 s. 353-362, tab.; 1987 nr 12 s. 360-368; 1989 nr 1 s. 1-12, nr 12 s. 359-370, tab.; 1990 nr 12 s. 353-370.

Przegląd przepisów regulujących ubezpieczenia chorobowe i rentowe: wysokość składek w zależności od poborów, udział pracodawcy i pracobiorcy w opłacaniu składek; wysokość świadczeń.

876. SCHOLZ W.: Die Entwicklung der Sozialversicherung 1988. Rozwój ubezpieczeń społecznych w 1988 roku.- Arb. u. Soz.-Polit. 1988 nr 4 s. 116-122 tab. wykr.

Przegląd i omówienie wydatków na cele socjalne, przewidzianych w ogłoszonym przez gabinet federalny w styczniu 1988 r. planie budżetu na rok bieżący. Porównanie z saldami finansowymi ubezpieczeń społecznych i ich głównych udziałowców w latach poprzednich (1980-1987). Podobnie, jak w całym tym okresie, przewidziany jest dalszy wzrost wydatków na te cele i dalsze pogorszenie sytuacji.

877. SCHOLZ W.: Die finanzielle Entwicklung der Sozialversicherung 1988 bis 1990. Stan finansowy ubezpieczeń społecznych w okresie 1988-1990.- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 5 s. 110-120 tab.

Przegląd i analiza sytuacji finansowej i salda płatniczego ubezpieczeń społecznych w RFN w roku 1988. Omówiono poszczególne rodzaje ubezpieczeń (ubezpieczenie rentowe, od wypadków, bezrobocia, chorobowe i inne), wpływy i zwiększające się rozchody oraz przewidywany rozwój ubezpieczeń w latach 1989-1990.

878. SCHOLZ W.: Sozialversicherung 1989 und 1990, 1991 - neue Ergebnisse und Einschätzung. Ubezpieczenia socjalne 1989, 1990, 1991 - nowe wyniki i oceny.-Arb. u. Soz.-Polit. 1990 nr 5 s. 156-166, 1991 nr 5/6 s. 44-54.

Sytuacja w dziedzinie ubezpieczeń socjalnych w Republice Federalnej Niemiec: sytuacja finansowa instytucji ubezpieczeniowych w RFN uległa znacznej poprawie, zarejestrowano najwyższą, jak dotąd, nadwyżkę. Przedstawiono m.in. wydatki i wpływy na rzecz instytucji ubezpieczeniowych w 1989, 1990, 1991 r., rezultaty polityki w dziedzinie składek ubezpieczeniowych. Zasugerowano, że dobra sytuacja finansowa w dziedzinie ubezpieczeń socjalnych w RFN jest ściśle związana z dynamiką rozwojową gospodarki niemieckiej w 1989 r.

879. SCHULZ U.: Zróżnicowanie składki ubezpieczeniowej w zależności od poziomu zagrożeń wypadkowych //W: Międzynarodowe Sympozjum : Ochrona człowieka w środowisku pracy 8-13.10.1990/ Centralny Instytut Ochrony Pracy.- Warszawa: CIOP, 1990.- S. 177-128.

Ubezpieczenie wypadkowe w RFN stanowi odrębny system (niezależny od ubezpieczenia emerytalnego, chorobowego i od bezrobocia), dotyczy każdego pracownika, a w wielu przypadkach także przedsiębiorców. Zaprezentowano system finansowy przemysłowych stowarzyszeń zawodowych i zróżnicowanie składek według zagrożeń wypadkowych.

880. Sécurité sociale: quelle methode de financement? Une analyse internationale. Zabezpieczenie społeczne: jaka metoda finansowania? Analiza międzynarodowa/ Bureau International du Travail.- Geneve: BIT, 1983.- 149 s. -Tabele.

Zjawisko kryzysu gospodarczego i równolegle rosnących wydatków na zabezpieczenie społeczne wywołało pytanie, czy tradycyjne metody finansowania świadczeń społecznych są adekwatne do obecnej sytuacji. Dokonano przeglądu dotychczasowych sposobów finansowania zabezpieczenia społecznego od momentu powstania pierwszych form ubezpieczenia, podano również zmiany w systemie finansowania wraz z rozwojem zabezpieczenia społecznego. Przeanalizowano wydatki na zabezpieczenie społeczne w krajach uprzemysłowionych w okresie 1960-1977 (dla krajów EWG również w okresie 1977-1980) oraz udział wydatków w dochodzie narodowym, strukturę wpływów wg źródeł finansowania (pracownicy, pracodawcy, budżet). Udział wydatków na zabezpieczenie społeczne wynosi obecnie 20-30% dochodu narodowego. W sposobach finansowania nie występuje jednoznaczna tendencja; w poszczególnych krajach można zaobserwować znaczący wzrost udziału budżetu i zmniejszenie się wpływów od pracowników (m.in. Dania), jak i tendencję przeciwną (m.in. Francja). Przedstawiono wpływ sposobu finansowania zabezpieczenia społecznego na zatrudnienie oraz propozycję zmian w systemie finansowania z punktu widzenia optymalizacji jego związku z celami polityki gospodarczej.

881. SHOME P., SAITO A.K.: Social security funds in Singapore and the Philiphines.Fundusze zabezpieczenia społecznego w Singapurze i na Filipinach.- Lab. a. Soc. 1980 nr 1 s.19-30 tab.

Jakkolwiek w wielu krajach rozwijających się programy ubezpieczeń społecznych są ciągle ograniczane, to jednak w niektórych z nich organizacje ubezpieczeń społecznych przekształciły się w quasi-finansowe instytucje, prowadzące własną politykę inwestycyjną i kredytową. Do tych krajów należy Singapur i Filipiny, posiadające rozbudowane instytucje ubezpieczeń społecznych, które obejmują swym zasięgiem znaczny procent ludności pracującej i które dysponują zasobnymi i rozgałęzionymi źródłami finansowymi. Przeanalizowano funkcjonowanie systemu ubezpieczeń społecznych w tych dwóch krajach, koncentrując się na efektach ich polityki inwestycyjnej. Posiadając znaczne zasoby finansowe instytucje ubezpieczeń społecznych w tych krajach starają się prowadzić własną politykę inwestycyjną ukierunkowaną na potrzeby społeczne, ale dyktowaną względami bezpieczeństwa i trwałości lokat tego typu. Wskazuje się, że instytucje ubezpieczeń społecznych w obu tych krajach odgrywają ważną rolę w zakresie mobilizacji i alokacji zasobów finansowych. Omówiono kryteria inwestycyjne dla instytucji ubezpieczeń społecznych, podkreślając różnice jakie w tym zakresie występują między Singapurem i Filipinami.

882. SIMANIS J.G.: National expenditures on social security and health in selected countries. Krajowe wydatki na zabezpieczenie społeczne i zdrowie w wybranych krajach.- Soc. Secur. Bull. 1990 nr 1 s. 12-16.

Na podstawie danych z różnych źródeł, porównano poziom wydatków na zabezpieczenie społeczne i zdrowie w latach 1980 i 1983 w Stanach Zjednoczonych oraz następujących krajach: Kanada, Holandia, W. Brytania, RFN, Francja, Szwecja i Japonia. Uwzględniono przy tym różne rodzaje ubezpieczeń społecznych, a wydatki na te cele ujęte zostały jako procent dochodu narodowego brutto.

883. Social security: What can be done with the surpluses? Ubezpieczenia socjalne: co zrobić z nadwyżkami?-Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 573-575.

Przedstawiono problem funduszów federalnych na ubezpieczenia socjalne w USA. Wskazano, iż po latach deficytu, obecnie zarysowuje się bezprecedensowa sytuacja: nadwyżki funduszów na niespotykaną dotychczas skalę. Eksperci sugerują, iż system ubezpieczeń socjalnych w USA dysponował będzie ogromnymi nadwyżkami finansowymi. Wskazano, iż Federalny Bank Rezerw w Bostonie przewiduje, iż programy emerytalne, inwalidzkie i ubezpieczeń na życie zakumulują w następnych 35 latach nadwyżki finansowe rzędu 10 mld dolarów, tj. wyższe o 500% w stosunku do rocznych wydatków. Omówiono niektóre zagadnienia związane z zagospodarowaniem tych nadwyżek. Wskazano m.in., iż problem nadwyżek nie powinien prowadzić do zmian w dotychczasowym systemie finansowania ubezpieczeń socjalnych, ponieważ mogą one odegrać ważną rolę w utrzymaniu poziomu życia ubezpieczonych na wypadek poważnego krachu ekonomicznego. Podkreślono, że wzrost składek ubezpieczeniowych po 2000 r., dzięki sytuacji finansowej, jaka się w tej dziedzinie kształtuje, utrzymany będzie na średnim poziomie.

884. Statistical analysis of assets of social security institutions in developing countries. Analiza statystyczna funduszów instytucji zabezpieczenia społecznego w krajach rozwiniętych /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1983.- 44 s.- Tabele.

885. TAMBURI G.: La flémbée du coût des pensions de retraite servies par l'Etat: les causes et les enjeux. Nagła zwyżka kosztów emerytur finansowanych przez państwo, przyczyny, stawki.-Rev. Int. Trav. 1983 nr 3 s. 331-346 tab.

Od kilku lat obserwuje się nieustającą zwyżkę kosztów systemów ubezpieczeń rentowych finansowanych przez państwo. Ukazano rozpiętość czynników strukturalnych, zewnętrznych mających wpływ na ten stan rzeczy, sposób w jaki działają one w Japonii, USA, RFN i we Francji. Autor twierdzi, iż nie należy wątpić, że np. w USA państwo nie zaprzestanie w przyszłości odgrywać pierwszoplanowej roli w finansowaniu systemów rentowych. Niemniej punkt ciężkości zostanie przeniesiony na indywidualne dysponowanie dochodami w celu zapewnienia własnego ubezpieczenia pracownika lub jego rodziców. Ten sposób ma zdeterminować systemy rent zarówno w USA, jak i pozostałych czterech krajach.

886. Tendencje zmian w finansowaniu zabezpieczenia społecznego w krajach EWG. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1985 nr 1-1 s. 1-9, tab. bibliogr.

887. TITTENBRUN J.: Nowi kapitaliści: pracownicze fundusze emerytalne a własność kapitału akcyjnego.- Poznań: Wydaw. Nakom, 1991.- 193 s.- Tabele.

Analiza zjawiska pracowniczych funduszów emerytalnych w USA i innych krajach. Interpretacja w kategoriach ekonomiczno-socjologicznych teorii własności funduszów emerytalnych, jako rezerwuarów kapitału akcyjnego korporacji. Przedstawiono historię i zasięg funduszów emerytalnych, ich rodzaje i strukturę zarządzania, instytucje zarządzające i nominalnych beneficjentów.

888. WIKTOROW A.: Organizacja i finansowanie ubezpieczeń społecznych w krajach europejskich /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1984.- 82 s.-(Wybrane Informacje Tematyczne/ IPiSS; 4).- Tabele.

Rozwiązania organizacyjne (instytucje odpowiedzialne za działanie ubezpieczeń społecznych w różnych krajach) i stosowane metody finansowania. Analizą objęto ubezpieczenia emerytalno-rentowe, chorobowe, macierzyńskie i rodzinne, od wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz na wypadek bezrobocia. Przeprowadzono porównanie 23 krajów w latach 1981-1982.

889. WIKTOROW A.: Organizacja i finansowanie ubezpieczeń społecznych w wybranych krajach europejskich /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1990.- 23 s.-(Ekspertyzy - Informacje/ IPiSS; 2).-Tabele, bibliogr.

Przegląd rozwiązań europejskich w dziedzinie organizacji i finansowania powszechnych ubezpieczeń społecznych: emerytur i rent, zasiłków chorobowych i macierzyńskich, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zasiłków rodzinnych i zasiłków dla bezrobotnych.

890. WINIEWSKI M.: Finansowanie ubezpieczenia społecznego w krajach europejskich.-Polit. Społ. 1983 nr 10 s. 20-23 tab.

Tabeleryczny przegląd danych z krajów Europy o zasadach finansowania ubezpieczenia społecznego pracowników. Dotyczą one: emerytur i rent, zasiłków chorobowych i macierzyńskich, zasiłków z tytułu wypadków przy pracy, zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych.

891. WOODS J.R.: Pension coverage among private wage and salery workers. Preliminary findings from the 1988 survey of employee benefits. Pokrycie finansowe emerytur pracowników najemnych. Wstępne wyniki badań za 1988 r.-Soc. Secur. Bull. 1989 nr 10 s. 2-19.

Sytuacja w zakresie zabezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych i fizycznych w 1988 r. Główne tendencje w zakresie ubezpieczeń pracowniczych, to utrzymywanie się niskiego poziomu składek z tytułu ubezpieczenia pracowników do 25 roku życia i stosunkowo wysoki ich poziom w wieku 35-59 lat. Najwyższe składki płacono w przemyśle przetwórczym, górnictwie, transporcie, instytucjach finansowych, najniższe w budownictwie, rolnictwie, usługach nieprzemysłowych, handlu. Najniższe składki opłacano w przedsiębiorstwach małych, zatrudniających do 10 pracowników, najwyższe w

przedsiębiorstwach zatrudniających 250 i więcej osób. Ubezpieczenie obejmowało przede wszystkim pracowników zrzeszonych w związkach zawodowych. Liczba pracowników objętych ubezpieczeniem rośnie w latach 1972-1979, a następnie ulega zmniejszeniu, co łączy się m.in. ze wzrostem zatrudnienia młodzieży, a także innymi czynnikami. Zmiany te mają duże znaczenie dla przyszłości systemu ubezpieczeń prywatnych.

892. WÖRISTER K.: Reform der Pensionsversicherung? Czy reforma zasad ubezpieczenia emerytalnego?- Arb. u. Wirtsch. 1987 nr 3 s. 24-30.

Konieczność dokonania zmian w obecnej strukturze finansowania emerytur i rent w Austrii, daje się bowiem zauważyć swoisty "kryzys" w dziedzinie wkładów na fundusz emerytalny. Przewiduje się zmianę zasad świadczenia pomocy ze strony państwa dla określonych grup społecznych w celu stworzenia prawidłowych relacji między osobami czynnymi zawodowo a emerytami. Poszukiwanie źródeł pokrycia wydatków na zabezpieczenie socjalne np. przez wzrost opodatkowania artykułów luksusowych (używek) itp. oraz przez partycypację zarobkujących w obowiązkowym ubezpieczeniu socjalnym (np. wolne zawody, prywatny sektor rolno-gospodarczy itp.). Konieczność zmian w samych przepisach emerytalnych w celu zwiększenia wkładów i pozyskanie odpowiednich środków finansowych na fundusz emerytalny.

893. Wzrost kosztów zabezpieczenia społecznego w krajach EWG. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1983 nr 17-1 s. 1-9, bibliogr.

Zob. też Ubezpieczenia a zmiany demograficzne / s. 129 - 136 /.
Zob. też poz. 650, 661, 668, 674, 677, 754, 761, 776, 902, 972, 985, 1015, 1044, 1045, 1065, 1067, 1105, 1111, 1168, 1169, 1183, 1193, 1194, 1198, 1206, 1220, 1238, 1374, 1422.

V. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Zagadnienia ogólne

894. ADAM R.: Vermeidbare Ausgaben im Sozialbereich der USA. Wydatki do uniknięcia na cele socjalne w USA.- Soz. Sicherheit 1980 nr 1 s. 17-19.

Sytuacja w zakresie świadczeń socjalnych w przekroju czasowym w USA. Zasady ubezpieczeń socjalnych i formy bezpłatnej lub częściowo odpłatnej pomocy materialnej dla ubezpieczonych lub nie osiągających minimum dochodu zarobkowego. Pomoc socjalna administracji dla rodzin zwłaszcza "rozbitych" i wielodzietnych. Wzrost wydatków z budżetu na rzecz weteranów. Sytuacja emerytalna w poszczególnych służbach państwowych oraz w sektorze prywatnym. Kierunki wprowadzania oszczędności w wydatkach socjalnych i w świadczeniach emerytalno-rentowych.

895. AMELINE C.: Les prestations sociales, les cotisations et l'impôt sur les salaires en Grande Bretagne et en France. Świadczenia społeczne, składki i podatek od płac w Wielkiej Brytanii i Francji.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1980 nr 2 s. 151-169, tab.

Porównania wysokości świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego we Francji i Wielkiej Brytanii dotyczą osób zaliczanych do trzech różnych grup dochodowych. W Wielkiej Brytanii, odmiennie niż we Francji wysokość różnych świadczeń np. chorobowych, macierzyńskich, zasiłków dla bezrobotnych, odpraw pośmiertnych zależy od sytuacji rodzinnej. Świadczenia zastępujące płace w Wielkiej Brytanii obejmują przede wszystkim osoby mające niskie płace i mające inne osoby na utrzymaniu, we Francji - rodziny o dochodach średnich i wyższych, w obu krajach wysokość świadczeń rodzinnych nie zależy od wysokości płac, zasiłki dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji w Wielkiej Brytanii mają charakter powszechny, we Francji otrzymują je jedynie osoby stare, inwalidzi, samotni rodzice, rodzice mający małedzieci. We Francji głównym źródłem finansowania zabezpieczenia społecznego są składki wynoszące 10-13% płacy, w Wielkiej Brytanii składki pokrywają 82% świadczeń chorobowych, macierzyńskich, inwalidzkich, starczych, dla bezrobotnych, 9,5% świadczeń zdrowotnych i 0% świadczeń rodzinnych; składki wynoszą 4-6,5% płac.

896. Augmentation sensible du coût de la sécurité sociale en 1980. Zasadnicze podwyższenie kosztów zabezpieczenia społecznego w 1980 r.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 3 s. 431-432.

10 czerwca Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej Japonii ogłosiło roczny raport dotyczący świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego, poniesionych w czasie 12 miesięcy poprzedzających 31 marca 1981 r. (co odpowiada rokowi fiskalnemu w Japonii). Z raportu wynika, że świadczenia te wynoszą 12,7% dochodu narodowego

w stosunku do 12,3% za rok skarbowy 1979, Raport można podzielić na 3 części poświęcone: 1. opiece lekarskiej; 2. rentom; 3. innym świadczeniom, które dotyczą przede wszystkim ubezpieczeń od bezrobocia, opieki społecznej, systemów zasiłków na dzieci, świadczeń z tytułu czasowego inwalidztwa itp. Zanalizowano w nim również stosunek kosztów jakie pochłonęły świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego w 1980 r. w stosunku do roku 1970. Analiza ta pozwala przypuszczać, że ogólne wydatki z tytułu samych tylko zasiłków osiągną 22% dochodu narodowego w roku 2000. W roku fiskalnym 1980 całkowity koszt świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego wyniósł 32,1% dochodu narodowego i według przewidywań może w przyszłości tylko wzrastać w miarę jak rozszerza się system rent i emerytur, i postępuje starzenie się społeczeństwa.

897. BARTL S.: Sozialversicherungsrechtliche Neuregelungen in Österreich. Nowa regulacja świadczeń z tytułu ubezpieczeń społecznych w Austrii.-Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1986 nr 6 s. 172-173.

Na początku 1986 r. w Austrii zwiększono o 3,5 procent świadczenia z tytułu ubezpieczeń rentowych i wprowadzono szereg innych udogodnień dla ubezpieczonych. Szczegółowy wykaz wysokości nowych świadczeń i dodatków wyrównawczych m.in. dla osób starszych, inwalidów, wdów i sierot. Nowo wprowadzone zarządzenia, dotyczące np. możliwości lepszej kontroli ubezpieczonych nad prawidłowym zgłaszaniem wysokości ich zarobków do kas chorych, rozszerzonej listy chorób zawodowych objętych ubezpieczeniem od wypadków przy pracy, ułatwień w zakresie ubezpieczeń powypadkowych i pośmiertnych, dodatków wyrównawczych dla ofiar faszyzmu i in.

898. BODNAR J.: Effects of the social security benefit increase, December 1988. Skutki zwiększenia świadczeń w ramach zabezpieczenia społecznego, grudzień 1988.-Soc. Secur. Bull. 1989 nr 6 s. 18-22, tab. wykr.

Omówiono skutki wprowadzenia od 3 stycznia 1989 r. czteroprocentowego dodatku wyrównującego koszty utrzymania, tzw. COLAT, co spowodowało zwiększenie o 728 mln dolarów miesięcznie świadczeń przysługujących 38,6 mln osób z tytułu zabezpieczenia społecznego w USA. Załączone tabele obrazują dystrybucję nowych świadczeń między różnego rodzaju ich odbiorców, w porównaniu ze stanem poprzednim.

899. COOLEY C.A.: 1989 employee benefits address family concerns. Świadczenia pracownicze pod kątem potrzeb rodziny w 1989 r.- Mon. Labor Rev. 1990 nr 6 s. 60-63.

Przegląd świadczeń przysługujących w 1989 r. w USA pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze godzin. Świadczenia te to: ubezpieczenia chorobowe, wypadkowe, inwalidzkie oraz opieka medyczna i świadczenia emerytalne. Ponadto urlopy macierzyńskie, wypoczynkowe i okolicznościowe.

900. DENAEYER J.: Le revenu garanti aux personnes agees dans la sécurité sociale residuaire. Dochód gwarantowany dla osób starych w systemie ubezpieczenia społecznego.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1983 nr 3 s. 383-477 tab.

W systemie świadczeń społecznych w Belgii istnieją cztery rodzaje świadczeń uzupełniających lub zastępujących świadczenia przyznawane w systemie ubezpieczeń obowiązkowych: dochód gwarantowany dla osób starych, zasiłki dla inwalidów, minimum środków utrzymania, gwarantowane świadczenia rodzinne. Przyznanie tych świadczeń zależy od sytuacji materialnej osób, nie jest związane z aktywnością zawodową ani z opłacaniem składek. Warunkiem przyznania dochodu gwarantowanego dla osób starych jest wiek 65 lat dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet oraz zła sytuacja materialna. Świadczenie to finansowane jest z funduszy publicznych. Większość osób otrzymujących dochód gwarantowany pobiera równocześnie emeryturę lub rentę.

901. DUFF D.A., TAYLOR L.A.: Postretirement welfare benefits: A New look at old commitments.Pozaemerytalne świadczenia socjalne: nowe spojrzenie na stare zobowiązania.-Compens. a. Benefits Rev. 1989 nr 5 s. 17-28.

Sytuacja pracodawców amerykańskich w świetle proponowanych zmian i restrykcji prawnych związanych z nowymi zasadami obliczania pozaemerytalnych świadczeń socjalnych, zwłaszcza zaś w świetle nowych regulacji naliczania redukcji podatkowych z tytułu wypłaty pozaemerytalnych świadczeń socjalnych. Proponowane zmiany, w tym przede wszystkim tzw. Draft 78 o zasadach rozliczeń pracodawców z pozaemerytalnych świadczeń socjalnych innych niż emerytura, szybko narastające koszty tego rodzaju świadczeń, stwarzają sytuację, w której pracodawcy amerykańscy muszą ponownie przyjrzeć się swym starym zobowiązaniom i określić zasięg i zakres pozaemerytalnych świadczeń socjalnych.

902. EUZÉBY A.: Social security and part-time employment. Zabezpieczenie społeczne a praca w niepełnym wymiarze.-Int. Labour Rev. 1988 nr 5 s. 545-567.

Praca w niepełnym wymiarze przybiera różne formy, przynosi korzyści, a zarazem pewne niedogodności pracownikom i pracodawcom. Szereg problemów powstaje w związku z systemem finansowania zabezpieczenia społecznego pracowników pracujących w niepełnym wymiarze. Ponieważ składki są na ogół proporcjonalne do zarobków, a niektóre świadczenia socjalne nie mogą być niższe od pewnej dolnej granicy, często świadczenia przysługujące pracownikom niepełnozatrudnionym są takie same jak te, które przysługują pełnozatrudnionym. Wiąże się to z zasadami obliczania wymiaru świadczeń. Niektóre kraje modyfikują zasady wypłaty świadczeń i naliczania składek. Modyfikacje zmierzają do stworzenia takich zasad, które byłyby korzystne dla pracodawców i pracowników, co ilustrują próby kilku krajów, dotyczące zasiłków dla bezrobotnych, ograniczenia poziomu składek płaconych przez pracodawcę, stopniowania składek w zależności od wysokości zarobków i tworzenia systemu zachęt podatkowych.

903. GÓRALSKA H., WIKTOROW A.: Ubezpieczenia społeczne w krajach socjalistycznych /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1987.- 147 s.-(Studia i Materiały/IPiSS; nr 6).- Tabele, bibliogr.

Zob. też poz. 63.

Funkcjonowanie systemów ubezpieczeń społecznych w europejskich krajach socjalistycznych: rozwiązania obowiązujące w zakresie poszczególnych rodzajów świadczeń, zasady ich organizacji i finansowania oraz zmiany wysokości. Wszystkie świadczenia omówiono w trzech grupach: a) świadczenia okresowo zastępujące dochody z pracy - zasiłki chorobowe, urlopy i zasiłki macierzyńskie, zasiłki opiekuńcze, urlopy i zasiłki wychowawcze; b) długookresowe świadczenia z ubezpieczenia społecznego - emerytury, renty inwalidzkie, renty rodzinne; c) świadczenia uzupełniające dochody - zasiłki rodzinne.

904. KALLMAN-BIXBY A.: Benefits and beneficiaries under public employee retirement systems, fiscal year 1987. Świadczenia i osoby z nich korzystające zgodnie z programami emerytalnymi pracowników publicznych, rok budżetowy 1987.-Soc. Secur. Bull. 1990 nr 6 s. 23-27.

Przegląd świadczeń, wypłaconych w ramach różnych programów i systemów przewidzianych w USA dla pracowników służb federalnych, członków sił zbrojnych, pracowników służb zagranicznych, zdrowia i in. W roku budżetowym 1987 korzystało z nich ogółem 10,4 milionów pracowników.

905. LEONARD J-L.: Le travail social dens une économie de crise. Świadczenia społeczne w okresie kryzysu gospodarczego.-Vie Soc. 1984 nr 1/2 s. 12-29.

W 1983 r. wydatki na ubezpieczenia społeczne we Francji stanowiły jedną trzecią dochodu narodowego, a dochody ze świadczeń społecznych stanowiły ponad jedną trzecią dochodów ogółem gospodarstw domowych. Świadczy to, że system ubezpieczeń społecznych odgrywa w okresie kryzysu gospodarczego rolę amortyzatora spadku poziomu życia. System świadczeń społecznych przeżywa obecnie kryzys związany ze zmniejszeniem się wpływów ze składek od ubezpieczonych. i wzrostem wydatków, koniecznością wypłaty dużej ilości świadczeń dla bezrobotnych, ze zwiększonymi zasiłkami rodzinnymi i inwalidzkimi. Rozważa się różne posunięcia mające na celu ograniczenie wydatków na świadczenia, przede wszystkim w zakresie służby zdrowia.

906. LEUS I.: Qui recoit des prestations de la sécurité sociale? Kto otrzymuje świadczenia socjalne?-Rev. Belge Sécur. Soc. 1990 nr 9 s. 689-743.

Profil społeczno-zawodowy ludzi objętych systemem ubezpieczeń w Belgii. Szczegółowo przedstawiono następujące zagadnienia: świadczenia socjalne a zarobki; wypadki w pracy; choroby zawodowe;

fundusze ubezpieczeniowe na rzecz inwalidów; sytuację emerytów uzależnionych finansowo od systemu ubezpieczeń socjalnych; świadczenia socjalne na rzecz rodzin; świadczenia na rzecz bezrobotnych. Stwierdzono m.in., iż możliwe jest realizowanie w Belgii bardziej selektywnej polityki socjalnej w zakresie ubezpieczeń.

907. MAGREZ M.: Trends towards either diversification or uniformity in respect of social security benefits. Trendy w świadczeniach z zabezpieczenia społecznego - w kierunku dywersyfikacji lub unifikacji /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1986.- 34 s.- (Report/ISSA; 5).

Świadczenia w krajach rozwiniętych i rozwijających się.

908. Miserly rates. Skąpe stawki.-Labour Res, 1984 nr 11 s. 275-277 tab.

Od listopada 1983 r. zwiększono świadczenia społeczne w W. Brytanii. Teoretycznie, większość świadczeń powinna wzrosnąć średnio od 4,7 do 5,1%, zgodnie z nową zasadą, że powinny one dorównywać rocznej stopie inflacji. W praktyce ich poziom jest znacznie niższy. Dokonano przeglądu poszczególnych pozycji świadczeń społecznych - emerytury, renty, zasiłki chorobowe, zasiłki dla wdów i matek wielodzietnych, mieszkaniowe itd.

909. Modifications des dispositions visant les prestations supplémentaires. Royaume-Uni. Zmiany ustaleń w sprawie świadczeń uzupełniających. Wielka Brytania.-Rev, Int. Sécur. Soc. 1981 nr 2 s. 218-220.

24 listopada 1980 r. wprowadzono zmiany do systemu świadczeń uzupełniających zabezpieczenia społecznego. Dotychczasowy system świadczeń uznaniowych, przyznawanych indywidualnymi decyzjami został zastąpiony systemem świadczeń obligatoryjnych. Zasady obliczania wysokości świadczeń nie uległy w zasadzie zmianom, ich podstawę stanowi ocena kosztów dodatkowych świadczeń i kosztów mieszkaniowych. Obowiązują dwie taryfy: niższa, dla osób korzystających ze świadczeń okresowo, nie dłużej niż rok oraz dla bezrobotnych i wyższa, dla osób objętych systemem dłużej niż rok. Taryfa jest zróżnicowana, uwzględnia różne sytuacje rodzinne, określa szczegółowo warunki przyznawania poszczególnych świadczeń, przewiduje się możliwość wstrzymywania wypłat w pewnych sytuacjach. Złagodzono warunki ograniczające wypłatę świadczeń. Świadczenia łączą się z różnymi sytuacjami życiowymi. Zarządzanie systemem należy do komisji świadczeń uzupełniających Ministerstwa Zdrowia i Zabezpieczenia Społecznego.

910. Polityka socjalna w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: materiały uzupełniające /Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej.- Warszawa: 1989.- 120 s.

W formie tabelarycznej przedstewiono porównanie międzynarodowe świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

911. Prestations d'assurances sociales. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego.-Liais. Soc. 1984 nr spec. s. 1-113 tab.

Szczegółowy informator o niektórych świadczeniach z ubezpieczenia społecznego we Francji: ubezpieczenia chorobowe, ubezpieczenia macierzyńskie, ubezpieczenia z tytułu śmierci, świadczenia dla wdów. Każda część zawiera wykaz aktów prawnych, które regulują daną dziedzinę ubezpieczeń; najistotniejsze fragmenty przepisów prawnych; warunki, które musi spełniać ubezpieczony; rejestr wszystkich przysługujących świadczeń pieniężnych i w naturze; procedury odwoławcze w przypadku nieotrzymania świadczenia. Publikacja informuje także o możliwościach dodatkowych dobrowolnych ubezpieczeń.

912. Recomendations pour une restructuration des prestations en espèces de sécurité sociale. Suède. Zalecenia w sprawie zmiany systemu świadczeń pieniężnych zabezpieczenia społecznego. Szwecja.- Bull. Inf. Soc. 1981 nr 1 s. 101-102.

Komisje koordynujące politykę społeczną dokonały oceny świadczeń pieniężnych wypłacanych w ramach zabezpieczenia społecznego. Proponuje się ograniczenie liczby świadczeń z 45 do 15; system powinien uwzględniać różnorodność sytuacji, w większym stopniu brać pod uwagę aktualne potrzeby niż dawne zaszłości, musi być, pomimo uproszczeń nadal zróżnicowany. Zaleca się zrezygnowanie z pewnych gwarancji minimalnych, przewiduje utrzymanie czterech głównych grup świadczeń, zabezpieczenia gwarantującego minimum dochodów w przypadku ciąży, choroby, przerwania pracy zarobkowej dla sprawowania opieki nad dziećmi, w związku z bezrobociem, dla nauki, w przypadku służby wojskowej, inwalidztwa, starości, częściowego ograniczenia aktywności zawodowej w wieku przedemerytalnym, w razie zgonu głównego żywiciela - bez względu na płeć, w przypadku niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, przy czym w tych dwu ostatnich sytuacjach poziom świadczeń powinien być wyższy. Druga grupa świadczeń to te, które wiążą się z posiadaniem dzieci: są to zasiłki powszechne, zasiłki uzależnione od poziomu dochodów rodzinnych, zasiłki i renty uzupełniające w przypadku choroby zawodowej lub wypadku przy pracy głównego żywiciela. Pozostałe grupy, to świadczenia mieszkaniowe, i świadczenia dla osób niepełnosprawnych.

913. Le revenue minimum d'insertion. Dochód minimalny w okresie adaptacji.-Droit Soc. 1989 nr 7/8 s. 573-619 tab. wykr.

Cykl artykułów poświęconych problemom zabezpieczenia materialnego w okresie adaptacji zawodowej. Zasiłki wypłacane osobom mającym uzyskać samodzielność ekonomiczną są wypłacane przez państwo, z prawa do świadczeń korzysta młodzież do 25 roku życia, imigranci, osoby, które otrzymały azyl polityczny. Zasiłek ma charakter świadczenia uzupełniającego. Osoby korzystające z tego zasiłku uczestniczą w różnego rodzaju kursach przygotowawczych do wykonywania zawodu i mają prawo do korzystania z pomocy przy poprawie warunków mieszkaniowych. Uprawnienia do świadczenia są określone ustawą z 1.X.1988 r.

914. State benefits - more face the test. Świadczenia państwowe - więcej osób będzie poddanych testowi.- Labour Res. 1989 nr 4 s. 19-21 tab.

Krytyczna ocena zmian wprowadzonych w ramach reformy ubezpieczeń społecznych w W. Brytanii, które zdaniem autora artykułu krzywdzą wielu odbiorców świadczeń emerytalnych, chorobowych, wyrównawczych i innych, a także ograniczają znacznie liczbę osób uprawnionych do różnych świadczeń i dodatków.

915. Świadczenia socjalne w warunkach kryzysu. Oprac. M. Socha.- Pr. Zabezp. Społ. 1989 nr 3 s. 37-40.

Wyniki badań (prowadzonych na zlecenie MOP) kosztów świadczeń socjalnych. Analiza obejmuje również świadczenia z ubezpieczenia społecznego: emerytury (w tym zmiany ich realnej wartości), renty inwalidzkie, zasiłki chorobowe (wzrost partycypacji chorych). Wskazano negatywne oddziaływanie recesji na świadczenia ubezpieczeniowe.

916. ŚWIĄTKOWSKI A.: Filozofia zabezpieczenia społecznego w "państwie dobrobytu".- Polit. Społ. 1984 nr 1 s. 28-31.

Różnice między świadczeniami z ubezpieczenia społecznego a świadczeniami socjalnymi z zabezpieczenia społecznego w bogatych państwach Europy Zachodniej.

917. WIATROWSKI W.J.: Comparing employee benefits in the public and private sectors. Porównanie świadczeń dla pracowników w sektorach publicznym i prywatnym.-Mon. Labor Rev. 1988 nr 12 s. 3-8 tab.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy porównawczej, dotyczącej średnich i dużych przedsiębiorstw w sektorze prywatnym i publicznym w USA, stosowane są w nich różne rodzaje świadczeń w uzupełnieniu podstawowych płac. Omówiono takie świadczenia, jak ubezpieczenia społeczne, urlopy płatne i okolicznościowe, ochronę zdrowia i występujące różnice.

Zob. też poz. 658.

Zob. też Finansowanie ubezpieczeń społecznych /s. 168-195/; Systemy ubezpieczeń społecznych w różnych krajach / s. 339-394 /.

2. System emerytalno - rentowy

a. Granica wieku emerytalnego

918. Abaissement de l'âge de la retraite. Obniżenie granicy wieku emerytalnego.-Bull. Inf. Soc. 1982 nr 2 s. 283-285.

Rozporządzenie z 26.III.1982 r. stworzyło we Francji możliwości do przechodzenia na emeryturę w pełnej wysokości w wieku lat 60. Z prawa tego mogą korzystać pracownicy najemni objęci systemami: powszechnym i dla pracowników najemnych rolnictwa, o ile byli ubezpieczeni przez 150 kwartałów. Do tej pory pracownicy ci mieli możność korzystania tylko z emerytur obniżonych o 25%. Równocześnie ogranicza się możliwość korzystania z podwyższonych emerytur przez osoby przechodzące w stan spoczynku po przekroczeniu 65 roku życia. Ogranicza się prawo do łączenia emerytury z pracą zarobkową w tym przedsiębiorstwie, w którym ubezpieczony pracował poprzednio. W przypadku gdy płaca i emerytura łącznie przekraczają określony pułap, ustalony w zależności od liczby osób pozostających na utrzymaniu, emeryt i pracodawca opłacają specjalną składkę na rzecz systemu ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Składka ta wynosi 10% płacy. Obniżenie granicy wieku emerytalnego wymagać będzie udoskonalenia i upowszechnienia systemów ubezpieczeń uzupełniających, obowiązujących zgodnie z umowami zbiorowymi, gdyż system powszechny zapewnia pracownikom renty nie przekraczające 70% poprzednio pobieranej płacy. Zmiany systemu powinny łączyć się ze zniesieniem instytucji emerytur antycypacyjnych (wprowadzonych w 1977 r. na mocy ogólnokrajowego porozumienia międzybranżowego).

919. Assurance vieillesse. Abaissement de l'âge de la retraite. Calcul de la retraite. Ubezpieczenie na starość. Obniżenie wieku emerytalnego. Obliczenie emerytury.-Vie. Soc. 1989 nr 4 s. 187.

Okólnikiem z 18.I.1989 r. uzupełniono obowiązujące od 1983 r. przepisy obniżające wiek emerytalny do 60 roku życia, dodając prawo do podwyższonego świadczenia dla emerytów po 65 roku życia. Ubezpieczeni pracujący w 1983 r., korzystają również z możliwości zwiększonego wymiaru emerytury, ustalonego wg określonego współczynnika.

920. BÄCKER G., NAEGELE G.: Gleitender Ruhestand, Altersteilzeitarbeit und Teilrente. Probleme und Chancen einer alternativen Form des Ausscheidens aus dem Arbeitsleben. Stopniowe przechodzenie w stan spoczynku, praca w niepełnym wymiarze dla osób starszych i częściowa renta. Problemy i szanse alternatywnej formy kończenia pracy.-Soz. Sicherheit 1989 nr 2 s. 35-59 tab.

Omówienie projektu przewidującego w RFN stopniowe przechodzenie na emeryturę, wprowadzenie częściowych rent i zmianę struktury rent, z uwzględnieniem problemów gerontologicznych i socjalnych.

921. Conseil National du Travail. Avis n° 872. La problématique de l'âge de le retraite. Krajowa Rada Pracy. Opinia nr 872. Problematyka wieku emerytalnego.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 6/7/8 s. 577-710 tab.

Począwszy od 1.I.1987 r. zniesiono w Belgii możliwość (z nielicznymi wyjątkami) wcześniejszego przechodzenia na emerytury przez kobiety (dla których wiek emerytalny wynosi 60 lat i jest niższy o 5 lat od wieku emerytalnego dla mężczyzn). Celem tej decyzji było zmniejszenie wydatków ubezpieczeniowych. Planuje się podniesienie wieku emerytalnego dla kobiet do 65 lat i prawo do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę. Krajowa Rada Pracy dokonała szczegółowych analiz symulacyjnych wpływu tej decyzji na finanse poszczególnych dziedzin ubezpieczeń społecznych, ale ostatecznie nie była w stanie uzgodnić stanowiska w tej sprawie. Pozytywną opinię wydała organizacja pracodawców.

922. DURIN F.: L'abaissement de l'âge de la retraite-aspects sociaux et financiers. Obniżenie wieku emerytalnego, aspekty społeczne i finansowe.-Droit Soc. 1982 nr 6 s. 468-472 tab.

Obniżenie wieku emerytalnego jest jednym z dawnych roszczeń pracowniczych, lecz społecznie sprawą pilniejszą jest podwyższenie poziomu świadczeń emerytalnych. Określenie skutków społecznych obniżenia wieku emerytalnego nasuwa szereg trudności, gdyż trudno określić jednoznacznie jakie grupy społeczne korzystają faktycznie z tego uprawnienia, sprawę komplikuje mnogość systemów zabezpieczenia społecznego i sytuacji prawnych. Szereg danych statystycznych obrazuje poziom aktywności zawodowej ludzi w różnych grupach wiekowych i przeciętny czas aktywności zawodowej w różnych latach we Francji. Obniżanie granicy wieku emerytalnego może spełniać z punktu widzenia rządu i partnerów społecznych różne cele, rzeczywiste skutki zmian przepisów mogą być różne od założonych, gdyż będą zależały od wielu trudnych do przewidzenia decyzji indywidualnych. Będą one inne w sektorze publicznym i w sektorze prywatnym, co łączy się ze zniesieniem instytucji wypłaty dochodów gwarantowanych dla bezrobotnych od 1983 r. Nie przewiduje się wprowadzenia obligatoryjnej granicy przechodzenia na emeryturę.

923. Easing into retirement. Ułatwienie przejścia na emeryturę.- Soc. a. Labour Bull. 1986 nr 1 s. 121-123.

Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych w RFN opublikowało projekt programu przygotowywania starszych pracowników do przechodzenia na emeryturę, który zaczęto już wprowadzać w niektórych przedsiębiorstwach i sektorach. Polega on na tym, że pracownicy w wieku 55 lat - czyli rok przed ustawowym wiekiem emerytalnym (dotyczy to przemysłu naftowego, w innych gałęziach gospodarki wiek ten waha się od 58 do 63, a nawet 65 lat) - w ciągu pierwszego półrocza tego ostatniego roku pracują o 2 godziny dziennie krócej, a w drugim półroczu o 4 godziny krócej - przy czym ich płaca pozostaje bez zmian. Zbadano wpływ takiego systemu na efekty produkcyjne oraz na życie prywatne osób zainteresowanych. W tym ostatnim przypadku efekt był zdecydowanie pozytywny - lepsza adaptacja emerytów do nowego życia.

924. L'evolution de la structure de l'emploi et ses répercussions sur les regime de retraite généraux. Zmiany w strukturze zatrudnienia i bezrobocia i ich wpływ na powszechne systemy emerytalne.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1988 nr 3 s. 304-315.

Opracowanie przygotowała federacja zachodnioniemieckich instytucji ubezpieczenia emerytalnego na europejskie regionalne spotkanie AISS nt. wpływu bezrobocia na funkcjonowanie i finansowanie systemów emerytalnych. W RFN,tak jak i w innych krajach zachodnioeuropejskich,bezpośredni wpływ na finanse funduszy ubezpieczeniowych mają przede wszystkim: wysoki, w porównaniu z dekadą lat 70-tych, wskaźnik bezrobocia, znaczne skrócenie okresu aktywności zawodowej, a także wydłużanie się przeciętnej długości życia i proces starzenia się społeczeństwa. Sytuacja na rynku pracy spowodowała, że władze RFN podejmowały szereg decyzji ułatwiających wcześniejsze przechodzenie na emeryturę. Omówiono obowiązujące rozwiązania: prawo do wcześniejszej emerytury w przypadku bezrobocia oraz dla kobiet "regułę 59 lat", świadczenia w przypadku niezdolności do pracy. Rozwiązania na przyszłość w sferze emerytalnej, które chroniłyby ją przed zbyt silnym ujemnym wpływem bezrobocia, Chodzi przede wszystkim o ograniczenie wcześniejszego przechodzenia na emeryturę poprzez wprowadzenie rent częściowych, elastycznego wieku emerytalnego, działań prewencyjnych zapobiegających inwalidztwu, opłacania składek emerytalnych również w okresach pozostawania bez pracy, a także zwiększania udziału budżetu federalnego w finansowaniu ubezpieczenia emerytalnego.

925. L'évolution et le rôle des régimes dans lesquels l'âge de'la retraite est flexible, compte tenu en particulier de la situation de l'emploi. Rozwój i znaczenie systemów, w których wiek emerytalny jest zmienny, zależny głównie od sytuacji w zatrudnieniu /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1986.- 56 s.- Tabele.

Stała Komisja Ubezpieczeń ds. Inwalidztwa, działająca w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego podjęła problem elastycznego określania wieku emerytalnego. Myślą przewodnią było wiązanie liczby pracowników przechodzących w danym okresie na emeryturę bardziej ze stanem bezrobocia aniżeli z wiekiem przyszłych emerytów. Poruszono takie sprawy jak: 1. emerytury po osiągnięciu określonego wieku (w poszczególnych krajach może wahać się od 53 do 70 roku życia i zależeć np. od wykonywanego zawodu lub okresu uiszczania składek); 2. emerytury elastyczne (na ogół przyjmuje się możliwość przyspieszenia emerytury o 5 lat w stosunku do wieku ustawowego lub ustala się szczególne warunki związane z wykonywanym zawodem); 3. świadczenia przedemerytalne (realizowane przez system ubezpieczeń na wypadek bezrobocia, ubezpieczeń wypłacanych przez pracodawców, na mocy specjalnych lub uzupełniających przepisów itp.); 4. podstawy prawne (dotyczące rozważanych systemów); 5. wpływ świadczeń emerytalnych na rynek pracy (przedstawiono wypowiedzi z 15 różnych krajów, głównie europejskich).

926. FAUPEL G.: Altersgrenzen in der Rentenversicherung - Herauf oder Herunter? Granice wieku emerytalnego. Podwyższenie czy obniżenie?-Soz. Sicherheit 1987 nr 5 s. 148-151.

Problem granic wieku przechodzenia na emeryturę sięga czasów pierwszej ustawy regulującej tę sprawę z 1891 roku, kiedy to granica wieku wynosiła 70 lat. Kolejne ustawy z lat 1911, 1929, 1967, aż do reformy rent z 1972 roku, przynosiły różne zmiany - ustalając wreszcie możliwość wypłacenia świadczeń rentowych po ukończeniu 63 roku życia (w przypadku inwalidów - 60 lat). Obecnie dyskusja rozgorzała na nowo na skutek zmian struktury demograficznej w RFN i trudności natury finansowej. Przedstawiono stanowiska w tej sprawie sfer rządowych, związków zawodowych i naukowców specjalistów, jak również relacje prasy zachodnioniemieckiej na ten temat.

927. FAUPEL G.: Rentenreform 1992: Grosse Mehrheit für den "kleinsten gemeinsamen Nenner". Reforma rentowa 1992: znaczna większość za " najmniejszym wspólnym mianownikiem".-Soz. Sicherheit 1990 nr 2 s. 38-41.

Przedstawiono główne punkty dyskusji parlamentarnej w Bundestagu w czasie drugiego i trzeciego czytania projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym w Niemieckiej Republice Federalnej. Problemem wywołującym kontrowersje jest kwestia wieku emerytalnego. Według jednej opcji bariera wiekowa uprawniająca do emerytury powinna być, z różnych ekonomicznych i społecznych względów, przesunięta w górę, tj. przedłużyć powinno się aktywność zawodową ludzi. Według drugiej opcji należy postąpić dokładnie odwrotnie. Za jedną i drugą opcją przemawiają argumenty zarówno ekonomiczne, jak społeczne.

928. FIELDS G.S., MITCHELL O.S.: Retirement, pensions and social security. Odejście na emeryturę, emerytury i zabezpieczenie społeczne.- Cambridge: MIT Press, 1984.- 152 s.

W związku z planowanym podwyższeniem wieku emerytalnego w USA (z zachowaniem możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę lub jej odroczenia), zostały przeprowadzone liczne analizy, mające odpowiedzieć na pytanie jaki wpływ wywrą te decyzje na zachowania pracowników. Opracowano cztery modele ekonomiczne zachowań pracowników, uwzględniające zarówno zmienne ekonomiczne (dochody z pracy, świadczenia z powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego i świadczenia z systemów dodatkowych), jak i zmienne o charakterze psychologicznym (indywidualne preferencje). Z badań wynika, że decyzja o przejściu na emeryturę w większym stopniu zależy od indywidualnych gustów (preferencje co do czasu wolnego), niż od czynników dochodowych.

929. Finlande. Introduction d'un systeme de retraite flexible. Finlandia. Wprowadzenie elastycznej granicy wieku emerytalnego.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 479-480.

W 1985 r. w Finlandii wprowadzono nowe przepisy umożliwiające wcześniejsze lub późniejsze niż obowiązująca granica wieku emery-

talnego przechodzenia na emeryturę. Nowe przepisy dotyczą emerytur powszechnych, emerytur zależnych od zarobków oraz emerytur osób pracujących na własny rachunek. W systemie zależnym od zarobków można przejść na emeryturę w momencie ukończenia 55 lat, pod warunkiem, że osoba jest inwalidą, nie rokującym nadziei na odzyskanie zdolności do pracy. Wysokość tej emerytury jest równa wysokości renty inwalidzkiej w przypadku inwalidztwa całkowitego. W momencie osiągnięcia wieku emerytalnego otrzymuje się emeryturę w tej samej wysokości. W systemie tym można również przejść na wcześniejszą emeryturę po ukończeniu 60 lat, bez względu na stan zdrowia, ale wówczas jest ona obniżona o 4-6% (w zależności od roku urodzenia) za każdy rok. Emerytura może być również odroczona i wówczas ulega podwyższeniu o 12% za każdy rok odroczenia. W systemie powszechnym można przejść na wcześniejszą emeryturę po ukończeniu 60 lat (emerytura ulega obniżeniu o 6% za każdy rok) lub można odroczyć przejście na emeryturę (podwyższenie o 12% za każdy rok). Zakres świadczeń dla osób pracujących na własny rachunek, zasady ich przyznawania i finansowania oraz wymiar taki sam, jak w systemach zależnych od zarobków. Świadczenia te będą finansowane ze składek pracodawców (11,5% zarobków).

930. FISCHER W.: Früher in Rente mit der Rente nach Renteneintrittsalter? Emerytura wcześniejsza, czy po osiągnięciu wieku emerytalnego?-Zent.-Bl. Soz.-Versich.Soz.-Hilfe u. Versorgung 1982 nr 9 s. 261-267 tab.

Przedstawiono: warunki wstępne zmiennej granicy wieku emerytalnego, z których podstawowym jest równowaga finansowa ustawowego zabezpieczenia socjalnego; metodę prowizorycznego szacowania skutków wprowadzenia ruchomego wieku emerytalnego z odpowiednimi wzorami matematycznymi; ruchome emerytury, a uzależniony wiekowo ich wzrost; oddziaływanie ruchomego wieku emerytalnego na kształtowanie się rent inwalidzkich i pochodnych. Artykuł zawiera kilka tablic ilustrujących: wyliczanie skutków przedłużenia okresów wypłacania emerytur przy ustaleniu początku przejścia na emeryturę z 63 na 58 lat dla mężczyzn i z 60 na 58 dla kobiet; uzależnienie od wieku wskaźnika wzrostu świadczeń emerytalnych; kształtowanie się emerytur w zależności od okresu przejścia na emeryturę i in.

931. Further extension of flexible retirement age - pros and cons. Dalsze rozszerzanie elastycznego wieku emerytalnego - za i przeciw.-Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 3 s. 430-432.

Instytut Badań i Zatrudnienia RFN podjął prace nad zagadnieniem: czy dalsze rozszerzanie elastycznego wieku emerytalnego jest właściwym rozwiązaniem, jeśli brać pod uwagę koszty, efekty tworzenia miejsc pracy i czynniki ściśle ludzkie. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż systematyczne i stopniowe obniżanie wieku emerytalnego ma znaczny wpływ na sytuację na rynku pracy, zwłaszcza kiedy wiek ten obniża się poniżej 60 lat. Z dotychczasowych danych wynika, że w niektórych dziedzinach gospodarki RFN ok. 50-70% firm przygotowanych byłoby na ponowne zagospodarowanie zwolnionych miejsc pracy, w pełnym wymiarze godzin, i dalsze 10% firm tylko w niepełnym wymiarze. Elastyczny wiek emerytalny, jakkolwiek nie jest cudownym sposobem zwalczenia bezrobocia, to jednak pod pewnymi warunkami mógłby wpłynąć na poprawę sytuacji.

932. GAULLIER X.: Politiques de l'emploi, modes de vie et vieillissement. Programy zatrudnienia, poziom życia i starzenia się.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1980 nr 3 s. 47-62.

Kryzys ekonomiczny sprawia, iż ofiarą wzrastającego bezrobocia padają pracownicy starzejący się, tj. ludzie nie znajdujący się jeszcze w związku emerytalnym, ale mający za sobą szczyt aktywności produkcyjnej. Powstała w ten sposób zupełnie nowa kategoria socjalna: przedwczesna "emerytura". Zjawisko to od kilku lat rozwija się we Francji. Podobnie dzieje się w innych krajach Wspólnego Rynku. Szczególnie wielkie rozmiary zjawisko przedwczesnej emerytury przybrało w Japonii, gdzie - jak się podaje - ok. 70 ważnych grup zawodowych objętych jest obligatoryjną emeryturą już w wieku 45 lat. Ta nowa kategoria socjalna rodzi wiele nowych, trudnych problemów, wszyscy przedwcześnie emerytowani pracownicy przechodzą, trwający dłużej lub krócej, okres kryzysu.

933. Die GVG (Gesellschaft für Versicherungswissenschaft und - gestaltung) legt ein Diskussionspapier vor. Towarzystwo d/s Nauki i Kształtowania Ubezpieczeń przedkłada projekt do dyskusji.- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 4 s. 107-114 tab.

Wobec coraz mniej korzystnego kształtowania się struktury wieku ludności RFN, w kraju toczy się dyskusja nad podniesieniem wieku emerytalnego celem odciążenia funduszu przeznaczonego na świadczenia w ramach urzędowych ubezpieczeń emerytalnych. Przedstawiono propozycje GVG - towarzystwa zajmującego się nauką o sprawach ubezpieczeniowych, które proponuje alternatywne rozwiązania z uwzględnieniem "uelastycznienia" wypłacanych świadczeń, w zależności od wcześniejszego lub późniejszego przechodzenia na emeryturę (w zależności od stanu zdrowia); propozycje dotyczą ewentualnych potrąceń względnie dopłat do renty, obliczanych na zasadzie matematycznej. Podano również przewidywane wyniki finansowe tego rodzaju reformy.

934. Increasing the social security retirement age: older workers - physically demanding occupations or ill health. Podwyższenie wieku emerytalnego w ramach zabezpieczenia społecznego: starsi pracownicy zatrudnieni w zawodach wyczerpujących fizycznie albo pracownicy o złym stanie zdrowia.-Soc. Secur. Bull. 1986 nr 10 s. 5-23 tab. bibliogr. s. 22-23.

Treść raportu opracowanego na zlecenia Kongresu USA po uchwaleniu w 1983 r. poprawek do ustawy o zabezpieczeniu społecznym, które m.in. podwyższyły wiek emerytalny uprawniający do pełnych świadczeń z 65 do 67 lat. Badania polegały na analizie implikacji jakie zmiana ta spowoduje dla osób w wieku przedemerytalnym, zatrudnionym w zawodach wymagających dużego wysiłku fizycznego i dla tych osób, którym zły stan zdrowia utrudnia lub uniemożliwia pracę. W oparciu o stan obecny, opracowano odnośne prognozy dla roku 2000 i 2027, z uwzględnieniem obecnego i przyszłego statusu ekonomicznego obu tych grup, zdolności do pracy oraz przewidywanych trendów. Głównie na skutek mniej wyczerpujących fizycznie zajęć w przyszłości proporcja osób starszych zatrudnionych w takich zawodach zmniejszy się w porównaniu ze stanem obecnym z 11,4% do 7-9% około roku 2027.

935. MARISCHKA C., WORISTER K.: Der gleitende Ubergang in den Ruhestand. Stopniowe przechodzenie w stan spoczynku.-Arb. u. Wirtsch. 1988 nr 7/8 s. 34-37 il. tab.

Podobnie jak w wielu innych krajach Europy, również w Austrii rozważany jest projekt wprowadzenia zasady przechodzenia na emeryturę stopniowo, "z poślizgiem". Dokonano przeglądu obecnej struktury populacji w wieku emerytalnym i przedemerytalnym w tym kraju, różne aspekty wprowadzania tego systemu i nasuwające się wątpliwości.

936. MERCEREAU F.: La retraite à 60 ans. Emerytura w wieku sześćdziesięciu lat.-Droit Soc. 1982 nr 6 s. 452-464 tab.

Ustawa nr 82-3 z 6.I.1982 r. zobowiązała rząd francuski do podjęcia działań zmierzających do obniżenia granicy wieku emerytalnego do 60 lat, stworzenia zachęt do dobrowolnego, wcześniejszego przechodzenia na emeryturę i zachowania korzystniejszych praw nabytych w tej dziedzinie. Granice wieku emerytalnego w poszczególnych systemach specjalnych są zróżnicowane, nie przewiduje się zmian w tym zakresie. W powszechnym systemie emerytalnym ubezpieczeni mają prawo do niepełnej emerytury w wieku 60 lat i pełnej w wieku 65 lat, przechodzący na emeryturę po 65 roku życia mają prawo do specjalnych dodatków. Granica wieku emerytalnego jest w praktyce elastyczna. Pewne grupy pracownicze mają prawo do pełnej emerytury przed 65 rokiem życia: są to inwalidzi i osoby niezdolne do pracy, ofiary prześladowań z okresu II Wojny Światowej, kombatanci i jeńcy wojenni, osoby pracujące fizycznie i kobiety-matki, kobiety, które przepracowały 37,5 lat. Liczba takich osób wynosi łącznie 300 tys. osób. Pewne kategorie pracowników nie mają prawa do emerytury przed 65 rokiem życia; mogą one jednak korzystać w razie potrzeby z możliwości wcześniejszego zaprzestania pracy i pobierania świadczeń z tytułu innego rodzaju zabezpieczenia. Rzemieślnicy i kupcy mają prawo do wcześniejszych emerytur, nie mają go osoby wykonujące wolne zawody.

937. Obniżanie wieku emerytalnego pracowników w wybranych krajach kapitalistycznych. Oprac. A. Ogrodowicz.- Sygnały CINTE 1983 nr 24-2 s. 1-7.

938. Orientations sur la travail à temps partiel et sur le retraite flexible. Communautés Européennes. Dążenie do wprowadzenia pracy w niepełnym wymiarze i elastycznej granicy wieku emerytalnego. Wspólnoty Europejskie.-Bull. Inf. Soc. 1980 nr 4 s. 464-466.

W ramach działań na rzecz doskonalenia gospodarki czasem pracy komisja Wspólnoty zleciła krajom członkowskim wprowadzanie elastycznej granicy wieku emerytalnego. Uelastycznienie granicy wieku emerytalnego jest korzystne o ile nie będzie nadużywane przez pracodawców, należy ograniczyć straty ponoszone przez pracownika przechodzącego na wcześniejszą emeryturę. Zaleca się

uzależnienie przechodzenia na emeryturę od intensywności życia zawodowego. Wprowadzenie obniżonej granicy wieku w drodze umów zbiorowych rodzi niebezpieczeństwo dyskryminacji pewnych zawodów, droga ustawowa nie sprzyja uwzględnianiu specyfiki sytuacji pewnych grup. Podobne wątpliwości rodzą różne koncepcje finansowania przedwstępnej emerytury. Komisja wypowiada się za dobrowolną wcześniejszą emeryturą połączoną z możliwością zarobkowania w określonych granicach, uzależnieniem poziomu emerytury od dochodów, przeciwko łączeniu wcześniejszej emerytury ze zwykłym zarobkowaniem. O wyborze rozwiązań w poszczególnych krajach powinny decydować względy demograficzne, socjologiczne, gospodarcze.

939. PUTH J.: Vorruhestandsregelungen und ihre rechtliechen Auswirkungen. Przedemerytalne regulacje i ich prawne następstwa.- Z. Arb.-Wiss. 1983 nr 1 s. 174-178 bibliogr. 31.

Problematyka skracania czasu zatrudnienia m.in. w formie zawierania odpowiednich porozumień między przedsiębiorstwem a pracownikiem. Modele czasu trwania pracy zawodowej i renty taryfowej, wynikającej z zawartej umowy taryfowej. Wariantowe rozwiązania w zakresie wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, przy niepełnym wymiarze świadczeń emerytalnych. Polityczno-gospodarcze aspekty tego rodzaju rozwiązań dla rynku pracy i ich wpływ na wzrost kosztów zakładowych świadczeń socjalnych.

940. Redefining the process of retirement: an international perspective. Redefiniowanie procesu przechodzenia na emeryturę - doświadczenia międzynarodowe.- Berlin: Springer Verl., 1989.- 179 s.

Materiały przygotowane na konferencję naukową, która odbyła się w październiku 1987 r. w Berlinie Zach. Zaprezentowano doświadczenia RFN, Szwecji, Danii, Finlandii, USA, W. Brytanii (wraz z materiałami porównawczymi z krajów innych niż wymienione). Doświadczenia poszczególnych krajów prezentowene są osobno, np. instytucja wcześniejszej emerytury w Szwecji, zmienne kryterium wieku przejścia na emeryturę w Finlandii, czy też rozwiązania przyjęte w Stanach Zjednoczonych. Rysem wspólnym wszystkich opracowań analitycznych jest przedstawienie społecznego i gospodarczego kontekstu rozwiązań przyjętych w poszczególnych krajach, liczne są odniesienia do sytuacji demograficznej, na rynku pracy, uczestnictwa potencjalnych emerytów w zbieraniu funduszy emerytalnych itd. Prezentowane są relacje między poszczególnymi kategoriami wieku osób aktywnych zawodowo, bezrobotnych, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy i wymiarze częściowym.

941. Rentenreformen - Zeit zum Umdenken. Reforma emerytalna - czas zmienić sposób myślenia.-Euroforum 1980 nr 9 s. 3-4.

W krajach EWG rośnie liczba osób uprawnionych do renty i emerytury, w 1995 r. będzie stanowiła ponad 14% ogółu ludności. Przegląd rozwiązań stosowanych w krajach EWG w zakresie przechodzenia na rentę względnie emeryturę. Władze EWG stoją na stanowisku, że pożądane jest zapewnienie elastyczności i swobody wyboru przez zainteresowanego momentu przechodzenia w stan spo-

czynku. W tej dziedzinie prowadzi się badania ankietowe, a także dyskusje mające doprowadzić do znalezienia najlepszych - społecznie i indywidualnie - rozwiązań.

942. RONES P.L.: The retirement decision: a question of opportunity? Czy decyzja przejścia na emeryturę zależy od możliwości kontynuowania pracy?-Mon. Labor Rev. 1980 nr 11 s. 14-17 tab.

Proces starzenia się Ameryki jest uznawany przez specjalistów od zagadnień pracy za zjawisko, które będzie miało znaczny wpływ na całokształt życia w USA w nadchodzących latach. Zgodnie z niedawnymi zmianami w prawie federalnym, zatrudnionych nie wolno zwalniać na emeryturę przed osiągnięciem 70 lat, o ile zainteresowana osoba nie wyrazi chęci wcześniejszego przejścia. Ustawa nie rozwiązuje jednakże problemów ludzi w starszym wieku, gdyż wielu z nich chciałoby pracować, lecz z braku prac lżejszych czy w niepełnym wymiarze godzin muszą "dobrowolnie" wycofać się z rynku pracy. Często występuje również taka sytuacja, w której dotychczasowa praca nie zaspokaja aspiracji zawodowych zatrudnionych i udostępnienie ciekawych zajęć powstrzymywałoby te niezadowolone osoby przed przejściem na emeryturę. Omawiane zagadnienie wymaga dalszych badań, gdyż obecny stan wiedzy w tym zakresie jest niezadowalający.

943. SIEGEL S.R.: Preretirement programs in service firms. Programy przedemerytalne w firmach usługowych.-Compens. a. Benefits Rev. 1989 nr 2 s. 47-58 tab. wykr.

Omówiono wyniki badań poświęconych realizacji programów dotyczących przygotowywania starszych pracowników firm sektora usługowego do przejścia na emeryturę. Badania te, przeprowadzone w 1986 r., objęły 400 firm zajmujących się ubezpieczeniami, bankowością, handlem detalicznym, transportem itp. Tylko 59% z nich prowadziło jakieś przedemerytalne programy doradcze, wykorzystując personel własny lub korzystając z usług konsultantów z zewnątrz. Przedstawiono zakres i treść kilku takich programów.

944. Travailler après l'âge normal de la retraite. Pracować w wieku poemerytalnym.-Bull. Inf. Soc. 1990 nr 4 s. 422-423.

Podczas obrad Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego w Rzymie w 1990 r. omówiono zagadnienia związane z emeryturami oraz przywracaniem do aktywnego życia starszych ludzi. Z biegiem lat rosną sumy wypłat na ubezpieczenia społeczne. W wielu krajach emeryt podejmujący pracę zawodową traci emeryturę. Uznano, że obecnie, przy wydłużającym się przeciętnym życiu człowieka, sprawa przedłużenia aktywności zawodowej jest problemem bardzo ważnym, łączącym elementy humanitarne, socjalne i ekonomiczne.

945. WORISTER K.: Fakten zum Pensionsalter. Fakty dotyczące wieku emerytalnego.-Arb. u. Wirtsch. 1990 nr 1 s. 28-33.

W ramach dyskusji o projektowanych zmianach wieku emerytalnego w Austrii, przedstawiono strukturę wiekową osób otrzymujących obecnie emerytury i renty inwalidzkie oraz renty wdowie i sieroce.

Częściowe emerytury

946. Extension des pensions partielles aux travailleurs indépendants. Suède. Objęcie systemem emerytur częściowych pracowników niezależnych. Szwecja.-Bull. Inf. Soc. 1980 nr 4 s. 502-503.

System emerytur częściowych wprowadzony w 1976 r. polegający na przyznawaniu świadczeń kompensujących 65% zarobków utraconych w związku z przejściem do pracy w niepełnym wymiarze przez pracowników w wieku 60-65 lat, objął 1 stycznia 1980 r. także pracowników niezależnych. W odniesieniu do tej kategorii pracowników ograniczanie aktywności zawodowej wynosi co najmniej 50%. Składki z tytułu finansowania tych świadczeń, opłacane są przez pracodawców, a w przypadku pracowników niezależnych przez nich samych i wynoszą 0,5% płac lub dochodów. Ocenia się, że aktualnie liczba korzystających z tych świadczeń wynosiła w końcu 1980 r. 55 tys. osób.

947. GUSTMAN A.L., STEINMEIER Th. L.: Partial retirement and the analysis of retirement behavior. Częściowa emerytura a analiza zachowania się osób, które przeszły na emeryturę.-Ind. Labor Relat. Rev. 1984 nr 3 s. 403-415.

Omówiono zjawisko przechodzenia na częściową emeryturę w grupach pracujących mężczyzn w wieku 58-69 lat. Wskazano, iż zjawisko to było ignorowane w dotychczasowych badaniach, podczas gdy zasługuje ono na szczegółową analizę. Analiza przyczyn skłaniających pracowników do przechodzenia na częściową emeryturę dostarcza wielu informacji na temat zachowań emerytalnych w ogóle. Z przytoczonej ilustracji statystycznej wynika, iż prawdopodobieństwo przechodzenia na częściową emeryturę uwarunkowane jest wieloma czynnikami, w tym takimi jak programy emerytalne, obowiązujące przepisy emerytalne, oferty płacowe w głównym zawodzie wykonywanym przez zainteresowanego, zdrowie, sytuacja rodzinna i wiek.

948. HONIG M., HANOCH G.: Partial retirement as a separate mode of retirement behavior. Częściowe przejście w stan spoczynku jako szczególny sposób postępowania emerytalnego.-J. Hum. Resources 1985 nr 1 s. 21-46 tab. wykr.

Definicja częściowego przejścia w stan spoczynku opiera się głównie na zmniejszonych zarobkach oraz skróconym czasie pracy. Stany przejściowe (między pełnym zatrudnieniem a całkowitym przejściem na emeryturę), z uwzględnieniem okresów dwu- i czteroletniego u osób w wieku 58-67 lat. Profile wiekowe i grupy demograficzne; alternatywne modele odpowiadające trzem kategoriom osób na częściowej emeryturze. Determinanty wyboru statusu. Częściowa emerytura stanowi znamienną i strukturalnie wyróżniającą się formę postępowania emerytalnego i wymaga oddzielnego traktowania.

949. LACZKO F.: La retraite partielle offre-elle une alternative à la retraite anticipée? Comparaison des regimes de retraite progressive de la Grande-Bretagne, de la France et de la Scandinavie. Czy emerytura częściowa stanowi alternatywę dla emerytury wcześniejszej? Porównanie systemów emerytury częściowej (progresywnej) w Wielkiej Brytanii, Francji i w Skandynawii.- Int. Sécur. Soc. 1988 nr 2 s. 172-195.

Bezrobocie szczególnie dotyka pracowników starszych, są bowiem najczęściej zwalniani w pierwszej kolejności i mają największe trudności z ponownym podjęciem pracy. Większość krajów problem ten rozwiązuje poprzez przyznanie tym pracownikom wcześniejszych emerytur. Nieliczne tylko kraje proponują jako alternatywę prawo do emerytur częściowych. Przedstawiono system emerytur częściowych (proporcjonalnych) w Szwecji, we Francji i w Wielkiej Brytanii oraz w Danii i w Finlandii. Emerytura częściowa może być przyznawana na ok. 5 lat przed osiągnięciem normalnego wieku emerytalnego, jeżeli zdecydują się na zmniejszenie dotychczasowego wymiaru czasu pracy. Wynosi ona ok. 50-65% wartości utraconego zarobku. W miarę zbliżania się do wieku emerytalnego możliwe jest dalsze zmniejszanie czasu pracy. System ten pozwala na łagodne zaprzestanie aktywności zawodowej i przejście na emeryturę. Jednocześnie emerytura częściowa i wynagrodzenie zapewniają wyższy dochód niż w przypadku przejścia na wcześniejszą emeryturę. Mimo tych zalet system ten ma większe znaczenie tylko w Szwecji, nie sprawdził się natomiast ani we Francji, ani w Wielkiej Brytanii, również w Danii i Finlandii zainteresowanie nim jest niewielkie. Główne przyczyny tego stanu to: niewielkie zainteresowanie pracodawców pracą częściową starszych pracowników, istnienie jako alternatywnych systemów wcześniejszych emerytur, wiążących przyznanie świadczenia z całkowitym zaprzestaniem pracy.

950. Notification of act no 6 on partial pensions (general provisions and calculation) dated 6 january 1987.- Denmark. Notyfikacja rozporządzenia nr 6 z dn. 6 stycznia 1987 r. w sprawie emerytur częściowych. Zasady ogólne i ustalenia wysokości.- Dania.- Legisl. Ser. 1988 nr 2 s. 18-21.

Rozporządzenie ustala zasady przyznawania emerytury częściowej tym pracownikom najemnym i innym osobom mającym zarobki z tytułu uprawiania zawodu w wieku 60-67 lat, którzy pracują w wymiarze czasu niższym od obowiązującego.Prawo do świadczeń mają osoby pracujące w Danii lub na pokładzie statków duńskich, objęte systemem zabezpieczenia na starość (ATP) o ile przepracowały co najmniej 12 miesięcy przed powstaniem prawa do renty. Podstawą do korzystania ze świadczeń jest zmniejszenie liczby godzin pracy w wymiarze nie niższym niż 9 w skali tygodnia,lub 25% tygodniowo w ciągu 9 miesięcy poprzedzających prawo do świadczeń. Wysokość emerytury częściowej jest obliczana na bazie gwarantowanego poziomu zasiłków chorobowych lub macierzyńskich, proporcjonalnie do liczby godzin utraconych w stosunku do 39-godzinowego tygodnia pracy. Po 1,5 roku korzystania z emerytury częściowej jej wysokość ulega ograniczeniu do 80%.

Zob. też poz. 920, 924.

W c z e ś n i e j s z e e m e r y t u r y

951. ANDERSON K.H., BURKHAUSER R.V., QUINN J.F.: Do retirement dreams come trues? The effect of unanticipated events on retirement plans. Czy marzenia o przejściu na emeryturę sprawdzają się? Wpływ nieprzewidzianych wypadków na tego rodzaju plany.-Ind. Labor Relat. Rev. 1986 nr 4 s. 516-526 tab. bibliogr. 16 poz.

Omówiono tendencje, jakie występowały w USA w odniesieniu do planów osób w wieku 58-63 lat, dotyczące wcześniejszego przechodzenia na emeryturę. O ile znaczny wzrost świadczeń emerytalnych około roku 1970 miał wpływ pozytywny, podobnie jak pogarszający się stan zdrowia osób w wieku przedemerytalnym, to recesja w latach późniejszych oraz polityka socjalna rządu USA, polegająca na zawieszeniu szeregu postanowień ustawy o zabezpieczeniu socjalnym z 1983 r. - podziałała zdecydowanie hamująco na realizację planów tego rodzaju.

952. ANDRÉ M.: Dix ans de régimes de prepensions, 1975-1984. Emerytury wcześniejsze w latach 1975-1984.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 6 s. 383-416 tab. wykr.

Wiek emerytalny w Belgii wynosi dla mężczyzn 65 lat, dla kobiet 60 lat. Dla niektórych zawodów i grup ludności (marynarze, górnicy, lotnicy, inwalidzi, osoby o co najmniej 45-letnim stażu pracy) wiek emerytalny jest o 5 lat niższy. Poza tym istnieje możliwość wcześniejszego o 5 lat przejścia na emeryturę, ale wówczas jest ona obniżona o 5% za każdy rok brakujący do osiągnięcia wieku emerytalnego. W okresie 1975-1984 podjęto wiele decyzji umożliwiających wcześniejsze odchodzenie pracowników na emeryturę, co miało na celu zwolnienie miejsc pracy i łagodzenie bezrobocia. Artykuł zawiera przegląd ustawodawstwa odnoszącego się do wcześniejszych emerytur w okresie 1975-1984. Specjalne przepisy o wcześniejszych emeryturach przewidują, że mimo nieosiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego emerytura nie powinna być niższa niż świadczenie w pełnym wymiarze. Koszty tych świadczeń uzupełniających były ponoszone przez państwo. Począwszy od 1985 r. mają być one ponoszone przez poszczególne systemy emerytalne, właściwe dla danej gałęzi gospodarki.

953. BARTL S.: Besonders flexible Alterspensionen in Österreich. Szczególnie elastyczne zasady przyznawania rent starczych w Austrii.-Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1981 nr 8 s. 231-232.

Zasady wcześniejszego przechodzenia na rentę starczą oraz metody obliczania podstawy wymiaru wcześniej przysługującej renty starczej, z uwzględnieniem wysokości ostatnio pobieranego zarobku. Szczególne przypadki przyznawania renty starczej (bezro-

botnym, niezdolnym do zarobkowania i inne) przy dopełnieniu określonych warunków czasowego ubezpieczenia socjalnego, przed przejściem na wspomnianą wcześniejszą rentę.

954. Early retirement: a way of creating employment Belgium. Wcześniejsza emerytura: metoda tworzenia miejsc pracy. Belgia.- Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 2 s. 262-263.

Założenia nowego programu, którego ważność ograniczono do okresu 1982-1985, i który umożliwia pracownikom belgijskim przechodzenie na wcześniejszą emeryturę, nawet na 5 lat przed jej nadejściem (65 lat w Belgii), pod warunkiem, iż pracodawca zatrudni na zwolnionym miejscu bezrobotnego. Program ten nie jest finansowany w ramach systemu emerytalnego, lecz przez państwo. Zastąpienie pracownika emerytowanego człowiekiem poszukującym pracy nie jest uzależnione od pracodawcy. Proces ten nadzoruje belgijski Urząd Zatrudnienia oraz przedstawiciele związków zawodowych, reprezentowani w danym przedsiębiorstwie, czy zakładzie.Niepodporządkowanie się tej zasadzie naraża właściciela zakładu na karę finansową. Odpowiednie postanowienia mają również zastosowanie w odniesieniu do programów emerytalnych, którymi objęci są samozatrudniający się pracownicy.

955. Early retirement as an instrument of employment policy. Spain. Wczesne emerytury jako instrument polityki zatrudnieniowej. Hiszpania.-Soc. a. Labour Bull. 1981 nr 4 s. 460-462.

Omówiono główne nurty dyskusji, jaka toczy się w Hiszpanii nad zagadnieniem rządowego subsydiowania wczesnych emerytur. Tego rodzaju subsydia są przyznawane tym przedsiębiorstwom i firmom, które wystąpią do odpowiednich władz z listą pracowników, którzy wskutek zmian ekonomicznych lub technologicznych w przedsiębiorstwie, stoją w obliczu utraty pracy. W wielu krajach stosuje się wczesne emerytury jako instrument polityki zatrudnieniowej, jednakże nie znajdują uznania ani w oczach pracodawców, którzy uważają, iż jest to zbyt droga operacja, ani u samych pracowników, którzy twierdzą, iż instrument ten nie zabezpiecza ich w pełni przed ujemnymi konsekwencjami utraty pracy. Wskazano, iż wczesne emerytury są w istocie kosztowną metodą rozwiązywania problemów restrukturalizacji zatrudnienia i mogą mieć jedynie zastosowanie w odniesieniu do bogatych przedsiębiorstw. Z indywidualnego punktu widzenia wczesna emerytura również nie jest zadowalającym rozwiązaniem, ponieważ, według obowiązującego w Hiszpanii ustawodawstwa emerytalnego, żaden pracownik, który przechodzi na emeryturę przed ukończeniem 65 roku życia, nie może otrzymać pełnej emerytury.

956. Early retirement: the problem to be faced. Wcześniejsza emerytura: problem do rozwiązania.-Labour Res. 1983 nr 5 s. 130-131.

Omówiono problem wcześniejszego przechodzenia na emeryturę w Wielkiej Brytanii. Wyniki prac komitetu parlamentarnego przyjęte zostały krytycznie, a zaproponowane rozwiązania nie znala-

zły uznania m.in. w oczach brytyjskich związków zawodowych. Kwestią sporną jest wiek przechodzenia na emeryturę. Komitet zaproponował granicę 63 lat, która jest kompromisem między obecną granicą 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Druga propozycja, posiadająca mniejszościowe poparcie labourzystowskich członków tego komitetu, zamyka granicę przechodzenia na emeryturę między 55 a 70 rokiem życia, przy czym moment odejścia na emeryturę pozostaje do wyboru zainteresowanego pracownika. Wskazuje się, że wolność wyboru przejścia na emeryturę jest najlepszym rozwiązaniem, ponieważ tam gdzie pracownicy źle znoszą warunki pracy mogą odejść szybciej, a tam gdzie czują się dobrze mogą przenieść w czasie moment odejścia. Problem kluczowy związany z tymi sporami dotyczy funduszy emerytalnych. Podkreśla się, że odejście na emeryturę związane jest najczęściej z utratą wielu przywilejów materialnych, których emerytura państwowa nie równoważy. Komplikacje wynikają z faktu, że wcześniejszą emeryturą zainteresowani są zwykle ludzie nisko zarabiający, których nie stać na utrzymanie się z samej emerytury. Powstaje więc problem zwiększenia wymiaru emerytury, a to pociąga za sobą zwiększenie funduszu emerytalnego ze wskazaniem na dofinansowywanie niskich emerytur.

957. "Freigesetzte" Arbeitnehmer im 6. Lebensjahrzeit - eine neue Ruhestandsgeneration? Bericht über eine gleichnamige Tagung in Oer-Erkenschwick im November 1984. Pracownicy "Uwolnieni z ustawy" w sześćdziesiątym roku życia - nowa generacja emerytów. Sprawozdanie z konferencji w Oer-Erkenschwick, listopad 1984 /Deutsches Zentrum für Altersfragen.- Berlin: 1985.- 547 s.- Tabele.

Przedstawiono problemy dyskutowane na konferencji zorganizowanej przez Niemieckie Centrum Badania Problemów Starości. Wraz z ustabilizowaniem się systemu wcześniejszych emerytur pojawiło się nowe pokolenie emerytów, stawiających przed organizatorami opieki socjalnej nowe jakościowo zadania, które w większym stopniu dotyczyły nie tyle samej opieki finansowo-zdrowotnej, ile problemów organizowania im warunków umożliwiających "bezbolesne" dostosowywanie się do nowej sytuacji życiowej. Omówiono m.in. następujące problemy: sytuacja materialna wcześniejszych emerytów, ich stan zdrowia; sytuacja wcześniejszych emerytów na rynku pracy, wpływ wcześniejszych emerytur na sytuację rodzinną; problemy czasu wolnego na wcześniejszej emeryturze, programy edukacyjno-socjalne przygotowujące wcześniejszych emerytów do życia w nowej sytuacji.

958. HADROWICZ T.: Wcześniejsze emerytury jako czynnik walki z bezrobociem w RFN.- Polit. Społ. 1984 nr 8 s. 28-31.

959. HOGARTH J.M.: Accepting on early retirement bonus. An Empirical study. Akceptacja dodatku z tytułu wcześniejszego przejścia na emeryturę.-J. Hum. Resources 1988 nr 1 s. 21-33 tab.

Omówiono wyniki badań dotyczących akceptacji przez starszych pracowników dodatku z tytułu ich wcześniejszego przejścia na

emeryturę. Badania przeprowadzono w oparciu o porównanie modelu akceptacji normalnej emerytury z emeryturą wcześniejszą związaną z wypłatą specjalnego dodatku z tego tytułu. Prawdopodobność zaakceptowania przez pracowników obu modeli wynosi od 18 do 33. Podobne porównanie modeli bez wypłacania dodatku za przejście na wcześniejszą emeryturę daje prawdopodobność akceptacji w granicach od 11 do 30. Stwierdzono m.in., że pracownicy mają orientację w różnicy finansowej, jaka może istnieć między przejściem w normalnym czasie na emeryturę a wcześniejszym przejściem.

960. JANHUNEN J.: Un système de retraite flexible pour les employés du secteur public. Finlande. Zmienny system emerytur dla urzędników państwowych. Finlandia.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1990 nr 1 s. 115-116.

Zmienny system emerytur wprowadzono w Finlandii w latach 1986-1988, początkowo w sektorze prywatnym i państwowym, następnie rozszerzono również na pracowników umysłowych administracji centralnej i lokalnej. System emerytur zmiennych obejmuje: 1. wcześniejsze emerytury, o które można występować od 58 roku życia (przy obliczeniu wysokości takiej emerytury stosuje się przepisy uwzględniające 6% obniżki za każdy rok poprzedzający ukończenie 63 roku życia), 2. wcześniejsze emerytury związane z wykonywanym zawodem (może je uzyskać pracownik powyżej 55 roku życia, który nie daje gwarancji dalszego skutecznego wykonywania swego zawodu), 3. emerytury częściowo związane z pracą w niepełnym wymiarze godzin (pracownik przechodzący między 58 a 63 rokiem życia, z zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin na wymiar częściowy, może ubiegać się o emeryturę częściową obliczoną za czas częściowego zatrudnienia). Ten ostatni sposób stanowi nowość w systemie emerytalnym.

961. The job release scheme. System wyzwolenia pracy.-Empl. Gaz. 1980 nr 7 s. 720-726.

System wyzwolenia pracy (JRS) umożliwia starszym pracownikom wcześniejsze przechodzenie na emeryturę. Pracownicy ci, zaprzestając pracy, otrzymują zasiłek tygodniowy do momentu uzyskania emerytury. Zwolnione przez nich miejsca pracy mogą zająć wyłącznie osoby zarejestrowane na liście bezrobotnych. System JRS został wprowadzony w W. Brytanii w styczniu 1977 r. i obecnie obejmuje on wszystkich pracowników na rok przed osiągnięciem wieku emerytalnego, tj. mężczyzn w wieku 64 lat i kobiety 59-letnie. Przedstawiono wyniki badań nad zbiorowością 3 tys. osób, które zgłosiły chęć skorzystania z możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę w ramach JRS: korzystają w większym stopniu pracownicy o niższym niż przeciętne wykształceniu i niższych płacach. System JRS spotkał się z dużym uznaniem pracowników i większości pracodawców. Zastrzeżenia wobec JRS biorą się przede wszystkim stąd, że wielu starszych pracowników chce nadal pracować, a wysokość zasiłków wydaje im się zbyt niska.

962. KESSLER E.: Le système français de préretraites: un exemple de stratification des normes sociales. Francuski system wcześniejszych emerytur: przykład rozwarstwienia norm socjalnych. Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 1/2 s. 143-167.

Cele i mechanizmy ustanawiania tzw. wcześniejszych emerytur we Francji oraz analiza statusu prawnego takich emerytów. Rozpowszechnione dziś zjawisko wcześniejszych emerytur przybiera we Francji 2 formy: 1) całkowite dobrowolne zaprzestanie działalności zawodowej z pobudek ekonomicznych lub na skutek odejścia z pracy w ramach umowy, 2) częściowe ograniczenie działalności zawodowej z inicjatywy zatrudnionego; na podstawie umowy o stopniowym przechodzeniu na emeryturę. Równocześnie z tymi dwoma zalegalizowanymi systemami, niektóre większe przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw stosują inne formy. System wcześniejszych emerytur oparty na umowie zbiorowej, ugodzie lub zarządzeniu przedsiębiorstwa, pozwala zatrudnionemu w określonym wieku, przed osiągnięciem wieku emerytalnego, na częściowe ograniczenie pracy lub całkowite jej przerwanie, z zachowaniem uprawnień emerytalnych. We Francji od 1.IV.1984 r. dla zatrudnionych w wieku od 55 do 60 roku życia przyjęto formę stopniowej wcześniejszej emerytury (w miejsce całkowitego zaprzestania działalności zawodowej).

963. Legislation on early retirement at age 58. Ustawa o wcześniejszym przechodzeniu na emeryturę w wieku 58 lat.-Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 3/4 s. 553-554.

1.V.1984 r. w RFN weszły w życie dwie nowe ustawy, które przewidują możliwość dobrowolnego wcześniejszego przejścia na emeryturę w wieku 58 lat dla pracowników urodzonych między 1.I.1926 a 31.XII.1930. Zgodnie z nowym ustawodawstwem, jeżeli dane przedsiębiorstwo przyjmuje na miejsce osoby, przechodzącej na wcześniejszą emeryturę, bezrobotnego albo młodego pracownika, przysługuje mu państwowe subsydium w wysokości 35% wcześniejszej emerytury, płatne tylko wtedy, jeżeli emerytura jest nie mniejsza od 65% uprzednich zarobków. Przedsiębiorstwa zatrudniające wyższą od przeciętnej liczbę starszych pracowników chroni specjalne klauzula, przewidująca możliwość korzystania przez nie z funduszu kompensacyjnego. Wcześniejsza emerytura wypłacana jest przez pracodawcę aż do chwili osiągnięcia "normalnego" wieku emerytalnego - 63 lat. System ten stosowany będzie przez 5 lat, co powinno spowodować pewien spadek liczby bezrobotnych.

964. NAEGELE G.: Sind die "jungen" Alter gesunder geworden? Czy młodzi starcy stają się zdrowsi?-Mitbestimmung 1989 nr 3 s. 168-172 il. tab.

Do 1984 r. w RFN wzrastała liczba przypadków wcześniejszego przechodzenia na emeryturę lub rentę. W latach 1984-87 zahamowana została ta tendencja o 50% u kobiet i o 1/3 u mężczyzn. To wzrastające inwalidztwo z lat 70-tych do początku lat 80-tych tłumaczono warunkami życia i pracy oraz dokonującymi się procesami racjonalizacji i technizacji, sytuacją na rynku pracy i zakładową polityką wcześniejszych emerytur, z powodu występują-

cego bezrobocia kobiety odchodziły na emeryturę w wieku 50-54 lat, a mężczyźni w wieku 55-59 lat. Przedstawiono tabele wieku przechodzenia na emeryturę w latach 1975-87 z podziałem na robotników i urzędników oraz kobiety i mężczyzn, jak również z podziałem na rodzaje rent i emerytur. Od 1984 r. w związku ze zmianami prawnymi inaczej kształtuje się trend w zakresie przechodzenia na emeryturę czy rentę.

965. Préretraites zones d'emploi, temps partiel.(1982). Wcześniejsze emerytury, strefy zatrudnienia, praca w niepełnym wymiarze. (1982).-Dossiers Statist. Trav. Emploi 1984 nr 7 s.1 - 100.

Biuletyn statystyczny zawierający dane i ich omówienie. Poszczególne tabele charakteryzują liczbę wcześniejszych emerytur, obrazują politykę w zakresie zarządzania siłą roboczą wg gałęzi gospodarki, w tym dane o liczbie korzystających z zasiłków gwarancyjnych w przypadku zwolnień z pracy i zasiłkach z funduszy solidarności społecznej. Dane charakteryzujące kontrolę osób korzystających z zasiłków dotyczące zasadności wypłaty i sankcji wobec uchylających się od obowiązku poszukiwania pracy, dane charakteryzujące sytuację w zakresie zatrudnienia w poszczególnych strefach gospodarczych Francji (z uwzględnieniem gałęzi gospodarki, liczby miejsc wolnych, liczby starających się o pracę wg cech społeczno-demograficznych) oraz sytuację w zakresie pracy w niepełnym wymiarze.

966. SCHELLHAASS H.M.: Unternehmerische Reaktionsmuster auf das Tarifrentengesetz. Reakcja przedsiębiorców na taryfową ustawę rentową.-Mitbestimmung 1984 nr 6 s. 241-244 tab.

Poglądy pracodawców na skutki finansowe spowodowane nową ustawą rentową w RFN, przewidującą możliwość wcześniejszego przechodzenia na rentę, w celu stworzenia miejsc pracy dla młodocianych bezrobotnych i dla kobiet. Wpływ tzw. "stanu przedrentowego" na politykę zatrudnienia i rentową w aspekcie kosztów i zmian w strukturze bezrobocia. Porównawcza kalkulacja dochodów indywidualnych, przy wzroście kosztów osobowych przedsiębiorstwa w następstwie wprowadzenia w życie tzw. stanu przedrentowego. Możliwość likwidacji nierentownych miejsc pracy oraz pokrywania w pewnej części kosztów związanych z wprowadzeniem w życie nowych przepisów rentowych - przez specjalny fundusz z kasy międzyprzedsiębiorstwowej. Nowy układ struktury kosztów świadczeń socjalnych w przedsiębiorstwach. Dążenie do ochrony poziomu realnych dochodów (indywidualnych) rencistów starszych wiekiem, w stosunku do kosztów utrzymania.

967. SYNAK B.: Wcześniejsze emerytury w niektórych krajach zachodnich.-Polit. Społ. 1984 nr 5/6 s. 22-24 tab.

968. Tarifvertrag im Medienbereich über vorzeitige Verrentung. Układ zbiorowy dotyczący wcześniejszych emerytur w środkach masowego przekazu.-Recht Arb. 1984 nr 2 s. 109-110.

Między kierownictwem Radia Heskiego,a przedstawicielstwem pracowniczym tegoż radia zawarto w sierpniu 1983 r. układ zbiorowy, dotyczący możliwości wcześniejszego przechodzenia pracowników na emeryturę. Zgodnie z tym układem: 1) pracownice roczników 1924, 1925 i 1926, jak również pracownicy roczników 1921, 1922 i 1923 mogą w ramach stojących do dyspozycji kierownictwa radia środków przejść na wcześniejszą, tzw. "taryfową" emeryturę. Celem tego układu jest zmniejszenie bezrobocia. Środki na wypłacane w 1984 r. z tego tytułu emerytury taryfowe i związane z nimi dodatki będą zapewnione w odrębnej części budżetu. Po osiągnięciu wieku uprawniającego do "normalnej" emerytury osoby korzystające z emerytury taryfowej przechodzą na normalną emeryturę.

969. WOSS J.: Vorzeitige Alterspension. Wcześniejsze emerytury.- Arb. u. Wirtsch. 1987 nr 9 s. 26-29.

W Austrii rośnie liczba osób, które przechodzą na emerytury (lub renty) jeszcze przed osiągnięciem ustawowego wieku - bo już mając 60 (mężczyźni) lub 55 lat (kobiety). Podano zasady i warunki uzyskania wcześniejszej emerytury; należą do nich m.in. okres wyczekiwania na pracę (w przypadku bezrobocia) i okres ubezpieczenia dla pozostałych kandydatów. Podano wysokość renty w stosunku do osiąganych zarobków i w stosunku do zasiłków dla bezrobotnych lub innych form pomocy.

970. Zahl der vorzeitigen Alterspensionen konstant. Liczba wcześniejszych emerytur pozostaje bez zmian.-Arb. u. Wirtsch. 1987 nr 5 s. 16-17 tab.

Liczba przyznanych w Austrii wcześniej, w ramach ubezpieczeń emerytalnych, świadczeń dla osób w starszym wieku przekroczyła punkt szczytowy, głównie na skutek sytuacji demograficznej, i w latach 1985 i 1986 utrzymała się na tym samym poziomie, nawet z lekką tendencją zniżkową. Przegląd sytuacji w latach 1970-1986, z uwzględnieniem liczby bezrobotnych i przechodzących na wcześniejszą emeryturę mężczyzn i kobiet oraz wydatków federalnych z tego tytułu.

Zob. też poz. 844, 845, 924, 930, 932, 939, 949, 1051, 1306, 1342, 1382.

b. Świadczenia emerytalno-rentowe

971. Acrose-the-board increases in minimum pensions. Znaczny wzrost minimalnych rent w NRD.-Soc. a. Labour Bull. 1989 nr 1 s. 81-82.

Od 1.XII.1989 r. w NRD zwiększono renty i emerytury - od 10 do 27 procent, w zależności od wysługi lat. Dotyczy to również rent specjalnych, dla byłych żołnierzy, wdów i sierot itd.

972. Aktuelle Probleme der gesetzlichen Rentenversicherung. Aktualne problemy prawne zabezpieczenia rentowego.- Arb. u. Soz.- Recht 1980 nr 7/8 s. 172-173.

Stan finansowy wkładów na zaopatrzenie rentowe w RFN oraz kierunki poprawy sytuacji zaopatrzenia rentowego zwłaszcza zabezpieczenia socjalnego kobiet. Zasady przyznawania rent przy długotrwałym obniżeniu wydajności i zarobku na skutek choroby. Wyjaśnienia prawno-regulacyjne w zakresie przyznawania rent wyrównawczych w szczególnych sytuacjach rodzinnych. Zasady dofinansowania rent ubezpieczeniowych przez państwo.

973. Alterssicherung. Ubezpieczenie ludzi starych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 4 s. 74-91 tab.

Trzy artykuły dotyczące wpływu reformowania systemu rent w RFN na pełne ubezpieczenie ludzi starych: kwestia równouprawnienia kobiet i mężczyzn w kontekście pracy i zajęć domowych; perspektywy rozwojowe systemu emerytalnego w RFN z punktu widzenia starzejącej się części społeczeństwa. Problemy ubezpieczenia na starość przeanalizowano również z punktu widzenia kosztów finansowych, potrzeb społecznych i układów politycznych. Podkreślono, iż z punktu widzenia finansowego system emerytalny w RFN musi ulec reformie tak, aby minimum emerytalne odpowiadało kosztom minimum socjalnego w strukturze systemu rentowego.

974. ANIKEEVA L.: Polnee obosnovat' uslovija i normy pensionnogo obespečenija. W pełniejszym zakresie uzasadnić warunki i normy zaopatrzenia emerytalnego.- Social Tr. 1987 nr 4 s. 87-92.

Nowa ustawa o emeryturach ma stać się stymulatorem podnoszenia kwalifikacji i wydajności pracy oraz zachętą do jej kontynuowania po osiągnięciu wieku emerytalnego. Omówiono szczegółowo czynniki, od których zależy wysokość emerytury. Zasadniczym jest staż pracy. Obowiązujący od 1956 roku okres pracy: 20 lat dla kobiet i 25 dla mężczyzn uznaje się za zbyt krótki w porównaniu z okresem zdolności produkcyjnej pracownika. Do stażu pracy proponuje się włączyć: okres nauki zawodu i dokształcania, służby wojskowej mężczyzn, wychowania dzieci dla kobiet itp. Emerytury należy dzielić na: część stanowiącą minimum socjalne (ruchomą) i część uzależnioną od wkładu pracy kwalifikowanej, co pozwoli na unikanie tzw. "starego portfela".

975. AZAROVA E.G.: O zaščite pensionnych prav graždan. O ochronie emerytalnych praw obywateli.- Sov. Gos. Pravo 1979 nr 2 s.44-49.

Obowiązujący tryb postępowania w sprawach emerytalnych i jego niedoskonałości. Błędy występujące w praktyce ustalania uprawnień emerytalnych wynikają z dużej zawiłości przepisów obowiązujących w tym zakresie oraz trudności w ustalaniu i udowodnieniu okoliczności faktycznych istotnych dla stwierdzenia nabycia określonych uprawnień. Analizie poddano również strukturę i działalność organów administracyjnych orzekających w sprawach emerytalnych. W celu udoskonalenia systemu dochodzenia praw emerytalnych autor-

ka postuluje rozszerzenie zakresu sądowej kontroli nad działalnością organów ubezpieczeniowych przez uznanie właściwości sądów dla rozpatrywania skarg obywateli w związku z naruszeniem w postępowaniu przed organami administracyjnymi przysługujących im praw podmiotowych.

976. BARABAŠEVA N.S.: Social'no-ekonomičeskoe razvitie i sovershenstvovanie pensionnogo obespečenija. Rozwój społeczno-gospodarczy i doskonalenie systemu emerytalno-rentowego.- Sov. Gos. Pravo 1986 nr 11 s. 21-30.

Istniejący w ZSRR system emerytalno-rentowy opiera się na uregulowaniach prawnych z 1956 r. (a dla pracowników naukowych z 1949 r.). Obowiązujące warunki przyznawania emerytur: wiek 60 lat dla mężczyzn i 55 lat dla kobiet i staż pracy 25 lat dla mężczyzn , 20 lat dla kobiet oraz zasady ich wymiaru nie odpowiadają potrzebom rozwoju gospodarczego, nie stymulują aktywności zawodowej. Pożądanym rozwiązaniem byłoby uelastycznienie wieku emerytalnego. W bardzo niewielkim stopniu przy wymiarze emerytur premiowany jest staż pracy. Wymiar emerytur (ustalony w 1956 r.) jest taki, że większość pracowników otrzymuje 50% poprzednich zarobków, a pracownicy nauki (ich uprawnienia są uregulowane odrębnymi przepisami) ok. 25%. Powszechnie uważa się, że wysokość emerytur powinna wynosić ok. 75% poprzednio uzyskiwanych zarobków. Nie zmieniona górna granica emerytur obowiązuje od 1956 r. i wynosi 120 rubli (przeciętna płaca w 1956 r. wynosiła 72 ruble). Niezbędna jest reforma systemu emerytalnego: uelastycznienie wieku, uwzględnienie w wymiarze stażu pracy, korzystniejsze warunki odraczania emerytur i łączenia ich z pracą.

977. BARRY N.P.: State, pensions and the philosophy of welfare. Stan, emerytury i filozofia dobrobytu.- J. European Soc. Pol. 1985 nr 4 s. 467-490.

Systemy emerytalne w W. Brytanii i USA.

978. BARTL S.: Aktuelle Reformen in der österreichisches Pensionsversicherung. Aktualne reformy austriackiego systemu ubezpieczeń emerytalnych.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1984 nr 6 s. 169-172.

W 1983 r. przeprowadzono w Austrii tzw. małą reformę systemu ubezpieczeń emerytalnych ze względu na pogarszającą się sytuację gospodarczą kraju, związaną ze wzrostem bezrobocia i koniecznością przystosowania ubezpieczeń socjalnych do sytuacji ekonomicznej i jej następstw (duże obciążenie finansowe ubezpieczenia emerytalnego przez przedwczesne przechodzenie na emeryturę i in.). W najbliższych latach zamierzona jest tzw. wielka reforma ubezpieczenia emerytalnego, mająca na celu poprawę sytuacji finansowej ubezpieczeń emerytalnych, a tym samym - budżetu państwa. Wprowadzane już zmiany ogólnej ustawy o ubezpieczeniach, oraz szczegółowych przepisów o socjalnych ubezpieczeniach rzemieślników, rolników i in. obejmują: złagodzenie wymogów do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę w warunkach dłuższego okre-

su ubezpieczenia, rent inwalidzkich oraz z tytułu niezdolności do pracy zawodowej przed 55 rokiem życia; usunięcie wszelkich przywilejów przy dokształcaniu się zawodowym i ograniczenie dalszej działalności zawodowej w razie korzystania z emerytury; opóźnienie korzystania z emerytury oraz dokonanie przesunięć finansowych wewnątrz ubezpieczenia socjalnego. Przewiduje się dalszy wzrost składek ubezpieczeniowych, nowe zasady wymiaru emerytur z mniejszą możliwością "spekulacyjnego ich kształtowania" oraz przystosowanie rocznej waloryzacji emerytur do dynamiki z uwzględnieniem bezrobocia. Podano aktualne wysokości emerytur, rent, dodatków rodzinnych itp.

979. BARTL S.: Mindestleistungen in der Österreichischen Pensionsversicherung. Minimalne świadczenia emerytalne wynikające z zasad austriackiego ubezpieczenia socjalnego.-Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1987 nr 6 s. 170-172.

Zasady przyznawania świadczeń dla emerytów w Austrii, których emerytury są poniżej minimum socjalnego. Uproszczony tryb przyznawania różnych szczególnych form opieki i pomocy dla emerytów (np. dodatki wyrównawcze). Prowadzenie okresowych (co 3 lata) badań poziomów życia emerytów (rencistów) dla dalszego likwidowania ewentualnych dysproporcji, przez stosowanie m.in. dodatków wyrównawczych i innych udogodnień oraz ulg w odpłatnościach taryfowych np. przejazdowych itp.

980. BENHAMOU F.: Comportemente économiques des ménages et réforme de l'assurance vieillesse. Warunki ekonomiczne gospodarstw domowych i reforma ubezpieczeń na starość.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1988 nr 1 s. 89-108 bibliogr. s. 106-108.

Próby zreformowania systemu ubezpieczeń na starość koncentrują się na ogół wokół problemu finansowania. Zabezpieczenie egzystencji osób w podeszłym wieku może polegać na świadczeniu zasiłku od określonego momentu przejścia na emeryturę lub na zapewnieniu pracy do końca aktywności zawodowej. Względy humanitarne przemawiają za utrzymaniem aktywności zawodowej ludzi starych. Rozważania nad formą emerytur we Francji idą w 2 kierunkach: systemu kapitalizacji lub podziału. Oba te kierunki typowe dla warunków francuskich, budzą wiele kontrowersji. Propozycje idą również w kierunku systemu mieszanego, który w praktyce wiązałby świadczenia proporcjonalnie do opłacanych składek.

981. BERENSTEIN A.: L'assurance-vieillesse suisse. Szwajcarskie ubezpieczenie emerytalne.- Lausanne: Ed. Real. Soc., 1988.- 85 s.

Z okazji czterdziestej rocznicy wprowadzenia w Szwajcarii ubezpieczeń emerytalnych i rent rodzinnych (rozwój ustawodawstwa inwalidzkiego przebiegał oddzielnie) przedstawiono historię wprowadzania ubezpieczeń i zmiany w ustawodawstwie od koncepcji czysto ubezpieczeniowej do koncepcji gwarantowania potrzeb. Ustawa obejmuje wszystkich bez wyjątku mieszkańców Szwajcarii. Świadczenia finansowane są ze składek mieszkańców, a ich wyso-

kość jest proporcjonalna do wysokości składek. Od 1974 r. świadczenia są waloryzowane. Ostatnia zmiana wprowadziła elastyczny wiek emerytalny. W ramach systemu ubezpieczeń istnieją od 1965 r. świadczenia uzupełniające dla osób znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Świadczenia wypłacane są obligatoryjnie wszystkim osobom potrzebującym.

982. BIŃCZYCKA-MAJEWSKA T.: Perspektywy rozwoju zabezpieczenia na wypadek starości we Francji.- Pr. Zabezp. Społ. 1990 nr 5/6 s. 36-41.

Ubezpieczenie starcze we Francji obejmuje wiele systemów o charakterze autonomicznym, zorganizowanych dla różnych grup społeczno-zawodowych. Omówiono badania podejmowane w latach 1985-86 dla oceny sytuacji finansowej i nakreślenia perspektyw rozwoju ubezpieczenia starczego, przede wszystkim powszechnego systemu pracowniczego.

983. BIXBY A.K.: Benefits and beneficiaries under public employee retirement system, calendar year 1986, 1988. Świadczenia i osoby objęte systemami emerytalnymi dla pracowników publicznych, 1986, 1988.- Soc. Secur. Bull. 1989 nr 5 s. 32-36 tab., 1991 nr 6 s. 28-32.

Przegląd świadczeń wypłacanych w USA w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego uprawnionym tj. emerytowanym pracownikom sektora publicznego i ich rodzinom w 1986 i 1988 r. Różne kategorie osób otrzymujących te świadczenia, procentowa dystrybucja świadczeń, ich przeciętna wysokość itp.

984. BUSCH K.: Netto- oder bruttolohnbezogen? Rentenanpassung. Naliczanie wysokości rent: podstawa naliczania od sumy wynagrodzenia netto, czy brutto?-Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 12 s. 441-443.

Wynagrodzenie brutto obejmuje wszystkie dochody z pracy najemnej, a wartość brutto potrącana, faktycznie przekazywana jest przez pracodawców na fundusz socjalny. Przedyskutowano problemy wynikające z różnych systemów naliczania rent: w oparciu o podstawę brutto wynagrodzenia, z sumy netto wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w systemie pracy najemnej. Analizę zilustrowano danymi statystycznymi, które ukazują tendencje rozwojowe w okresie 1960-1982: rozwój obciążenia podatkowego zatrudnionych potrącanego z sumy brutto wynagrodzenia; przegląd stopy podatkowej od wynagrodzeń brutto zatrudnionych oraz rent i poziom wysokości rent; rozwój wysokości brutto wynagrodzeń, również w okresie lat 1960-1982. Wskazano, że zarówno naliczanie rent na podstawie wynagrodzenia brutto, jak i netto reprezentuje różne zalety i wady. Konieczność zreformowania systemu naliczania rent tak, aby był on sprawiedliwszy z punktu widzenia pracowników.

985. CHADELAT J.F., PELLISIER G.: Les retraites des Français. Diversite et complexité des régimes. Emerytury Francuzów. Zróżnicowanie systemów emerytalnych.-Not. Et. Doc. 1986 nr 4810 s. 1-142 tab. bibliogr.

Ubezpieczeniem emerytalnym objęta jest cała ludność Francji. Aktualnie funkcjonuje kilka systemów emerytalnych: pracowników najemnych, rolników, adwokatów, przemysłowców i kupców, rzemieślników, wolnych zawodów oraz duchownych. Ponadto istnieją uzupełniające systemy emerytalne dla niektórych grup zawodowych (górnicy, kolejarze, funkcjonariusze państwowi i in.). Największą liczbę ubezpieczonych obejmuje system emerytalny pracowników najemnych. System powszechny dla pracowników najemnych oraz systemy uzupełniające finansowane są ze składek pracowników, pracodawców oraz dotacji państwa; w systemach uzupełniających wysokość składek jest bardzo zróżnicowana. Pozostałe systemy finansowane są głównie ze składek ubezpieczonych. Sytuacja finansowa poszczególnych systemów jest bardzo zróżnicowana, wynika z relacji liczby osób opłacających składki oraz liczby osób pobierających świadczenia. Najkorzystniej kształtuje się system emerytalny dla wolnych zawodów, gdzie proporcja ta wynosi 4,62 (2,71 w systemie powszechnym). Wiek emerytalny w systemie powszechnym wynosi 60 lat dla mężczyzn i kobiet, w pozostałych systemach 65 lat (z możliwością wcześniejszych, obniżonych emerytur w wieku 60 lat). Świadczenia ze wszystkich systemów są waloryzowane. Systemy emerytalne przewidują dwa poziomy emerytur minimalnych: dla osób, które mają wymagany staż pracy oraz dla osób mających ukończone 65 lat i nie mających wymaganego stażu. Ponadto emeryci i inwalidzi znajdujący się w trudnych warunkach materialnych mogą dostawać świadczenia uzupełniające z Narodowego Funduszu Solidarności.

986. Changes in pension legislation. Zmiany w ustawodawstwie emerytalnym.-Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 1 s. 144-145.

Od 1.I.1984 r. parlament duński wprowadził zmiany w dotychczasowym ustawodawstwie emerytalnym. Postanowienia o przyznaniu emerytury przed normalnym wiekiem emerytalnym 67 lat było dotychczas regulowane różnymi ustawami, które nie zawsze pozostawały w zgodzie z zasadą "równego traktowania" mężczyzn i kobiet. Omówiono główne założenia wprowadzonych zmian. 10 dotychczasowych kategorii emerytur zredukowano do 3. W nowej sytuacji prawnej emerytury i renty przyznaje się w wypadku: trwałej niesprawności fizycznej lub psychicznej ludzi w wieku 18-60 lat; niesprawności psychicznej lub fizycznej, która redukuje w znacznym stopniu (o jedną trzecią) zdolność do wykonywania pracy ludzi w wieku 18-60 lat; wcześniejszą emeryturę lub rentę dla ludzi w wieku 18-67, których niesprawność fizyczna lub psychiczna redukuje o połowę zdolność wykonywania jakiejkolwiek pracy, a także dla ludzi w wieku 50-67 lat, których sytuacja społeczna lub stan zdrowia wymaga specjalnego traktowania. Nowe ustawodawstwo wprowadza także renty wdowie dla kobiet, które osiągnąwszy wiek 50 lat nie pracowały w ogóle zawodowo lub pracowały w krótkim okresie, nabywają one automatycznie prawa emerytalne.

987. CRIJNS L.: Les pensions de vieillesse et les problèmes y afférents dans les dix États membres de la Communauté européenne. Emerytury i wynikające z nich problemy w 10 krajach członkowskich Wspólnoty Europejskiej.-Droit Soc. 1984 nr 9/10 s. 573-587.

Przedstawiono tezy wystąpienia honorowego dyrektora generalnego Komisji Wspólnoty Europejskiej na temat systemów emerytalnych 10 krajów członkowskich Wspólnego Rynku. Omówiono m.in. główne założenia systemów emerytalnych, problemy związane z wcześniejszym przechodzeniem na emeryturę, na przykładzie kilku krajów Wspólnego Rynku; działania podjęte przez Wspólny Rynek w sferze opieki socjalnej, które wywrą w przyszłości bardziej lub mniej decydujący wpływ na systemy emerytalne; źródła i sposoby finansowania systemów opieki socjalnej, zwłaszcza systemów emerytalnych; dane demograficzne ilustrujące sytuację krajów i ukazujące rangę tych zjawisk w świetle potrzeb związanych z finansowaniem emerytur; reperkusje funkcjonowania systemów emerytalnych w sferze ewolucji socjalnej.

988. CULOT J.: Mutations et harmonisation des régimes de pension. Zmiany i ujednolicenie różnych systemów emerytalnych.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 1/2 s. 4-90 tab.

W ramach systemu zabezpieczenia społecznego w Belgii, obejmującego całą ludność, istnieją trzy podsystemy: dla pracowników państwowych (od 1844 r.), dla pracowników najemnych oraz dla osób pracujących na własny rachunek (od 1956 r.). Zakres świadczeń przyznawanych we wszystkich trzech systemach jest taki sam. Odmienne są jednak niektóre warunki przyznawania świadczeń i szczegółowe zasady ich finansowania. Przeprowadzone w ostatnich latach zmiany miały na celu ujednolicenie niektórych warunków przyznawania i zasad obliczania świadczeń. Główna zasada, która obowiązuje we wszystkich trzech systemach, to proporcjonalność świadczeń w stosunku do uzyskiwanych zarobków (dochodów), ale w poszczególnych systemach jest ona różnie realizowana. W systemie pracowników państwowych podstawę wymiaru świadczeń stanowią zarobki z ostatnich pięciu lat pracy, w systemie pracowników najemnych - rewaloryzane zarobki z całego okresu pracy, w systemie osób pracujących na własny rachunek - rewaloryzowane dochody z całego okresu pracy. We wszystkich systemach przy wymiarze świadczeń uwzględnia się staż pracy. Świadczenia dla pracowników państwowych nie są uzależnione od sytuacji rodzinnej pracownika. Druga zasada obowiązująca we wszystkich systemach, to gwarancja minimalnej wysokości świadczenia. We wszystkich systemach obowiązuje także górna granica świadczeń. Wszystkie trzy systemy są finansowane ze składek (również system pracowników państwowych) oraz z budżetu państwa.

989. DORNBUSCH H.L.: Altersversorgungssysteme in Vergleich. Systemy zaopatrzenia emerytalnego w ujęciu porównawczym.-Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 5 s. 157-160.

Scharakteryzowano kolejno systemy zaopatrzenia emerytalnego: urzędników, pracowników nie będących urzędnikami w służbie pu-

blicznej, pracowników nie zatrudnionych w służbie publicznej. Emerytura urzędnicza jest zależna od wynagrodzenia otrzymywanego przed przejściem na emeryturę składającego się z płacy zasadniczej, dodatku lokalnego i innych przysługujących dodatków. Wynosi ona do ukończenia dziesięcioletniego okresu pracy uprawniającego do emerytury 35% i wzrasta z każdym dalszym rokiem pracy aż do ukończenia 25 lat pracy o 2%, a następnie o 1% aż do 75%. Własnych obciążeń na rzecz zaopatrzenia emerytalnego urzędnicy nie ponoszą. Do pracowników służb publicznych nie będących urzędnikami stosuje się tzw. "zaopatrzenie ogólne" składające się ze świadczeń obowiązkowego zaopatrzenia emerytalnego i z dodatkowej renty przewidzianej w systemie publicznych instytucji ubezpieczeniowych i zaopatrzenia emerytalnego. Podano procentowe wzrosty tego zaopatrzenia w zależności od lat pracy. Pracownicy ci ponoszą w określonym zakresie koszty swego zaopatrzenia emerytalnego (składki na rzecz ubezpieczenia obowiązkowego). Zaopatrzenie pracowników nie zatrudnionych w służbie publicznej składa się z zaopatrzenia obowiązkowego oraz - o ile jest ono przewidziane - z zaopatrzenia zakładowego. Emerytura wzrasta w zależności od lat pracy. Obciążenia na rzecz zaopatrzenia emerytalnego są w zasadzie analogiczne jak pracowników służby publicznej nie będących urzędnikami.

990. DZIUBIŃSKA-MICHALEWICZ M.: System emerytalno-rentowy w Szwecji.- Pr. Zabezp. Społ. 1990 nr 11/12 s. 46-49.

W szwedzkim modelu zabezpieczenia społecznego funkcjonują: 1) emerytura i renta podstawowa (zw. bazową) niezależne od przeszłych dochodów, 2) emerytura i świadczenia uzupełniające (ATP), uzależnione od przeszłych dochodów i okresu zatrudnienia, 3) emerytura częściowa, z której mogą korzystać osoby łączące ją z pracą w niepełnym wymiarze godzin.

991. EHRENBERG R.G.: Retirement system characteristics and compensating wage differentials in the public sector. Cechy systemu emerytalnego a różnice kompensacyjne w płacach sektora publicznego.-Ind. Labour Relat. Rev. 1980 nr 4 s. 470-483 tab.

Przedstawiono dowody ilustrujące fakt, że między płacami w sektorze publicznym, a niektórymi cechami systemu emerytalnego, który obowiązuje w tym sektorze, istnieje pewien typ przetargu. Przeprowadzone przez autora szacunki ekonometryczne mundurowych pracowników miejskich sugerują, że wzrost wkładów pracowników mundurowych na konto systemu emerytalnego daje w rezultacie kompensującą zwyżkę w zarobkach, podczas gdy system emerytalny, oparty w mniejszym stopniu na wkładach pracowników, związany jest zwykle z mniejszymi zarobkami; niedofinansowanie systemu emerytalnego uzależnione jest od tego w jaki sposób pracodawca i pracobiorcy widzą realność uzyskania obiecanych sum emerytalnych. Reforma systemu legislacyjnego regulującego emerytury w sektorze publicznym będzie musiała wywrzeć wpływ na płace w tym sektorze.

992. EICHENHOFER E.: Wyrównanie zaopatrzenia emerytalnego w RFN.- Zesz. Nauk. Inst. Prawa Sąd. 1989 nr 32 s. 164-171.

993. ELLIS B.: Pensions in Britain: 1955-1975. A history in five acts. Emerytury w W. Brytanii: 1955-1975. Historia pięciu ustaw.- London: HMSO, 1989.- 59 s.

994. EUZEBY Ch.: Non-contributory old-age pensions: A possible solution in the OECD countries. Bezskładkowe emerytury: ewentualne rozwiązanie w krajach OECD.- Int. Labour Rev. 1989 nr 1 s. 11-28 tab.

Autor sugeruje, iż w odniesieniu do krajów OECD jest nie tylko możliwe, ale wręcz konieczne umocnienie mechanizmu "solidarności" i pomocy w narodowych programach emerytalnych. Wskazuje, iż przy zachowaniu niezmienionego poziomu składek obowiązkowych, rozwój systemu bezskładkowego raczej niż składkowego służyłby dobrze zwalczaniu zarówno biedy wśród emerytów, jak również gospodarce poprzez dodatni wpływ na popyt. Podkreśla jednak, iż w rozwiązaniu tych problemów nie należy wchodzić zbyt głęboko w dotowanie i prywatyzowanie programów emerytalnych, ponieważ niesie to ze sobą zbyt wiele niebezpieczeństw.

995. FAUPEL G.: Neuregelung des Hinterbliebenenrechts - 84 er Reform? Nowe regulacje prawne - przestarzałych ustaw - 84 r. reforma?-Soz. Sicherheit 1984 nr 5 s. 140-143, nr 6 s. 166-171.

Kierunki i koncepcje nowelizacji przepisów rentowych w RFN. Zasady odcinkowego, korygującego regulowania niektórych przepisów rentowych, w tym zwłaszcza dla samotnych, nie zarobkujących kobiet. Koncepcje przyszłej reformy rentowej wraz z modelowymi propozycjami częściowego korygowania zwłaszcza rent rodzinnych (wdowie zaopatrzenie rentowe). Dalsze doskonalenie ustawodawstwa socjalnego w RFN, przez usuwanie nierówności społecznych w zabezpieczeniu warunków życia emerytom (rencistom). Prezentacja różnorakich modeli dotyczących rozwiązań w zakresie poprawy polityki socjalnej wobec emerytów (rencistów).

996. FAUPEL G.: Rentenpolitik:Improvisation statt Strukturreform! Polityka rentowa - improwizacja zamiast reformy strukturalnej!-Soz. Sicherheit 1983 nr 6 s. 172-175.

Przegląd sytuacji emerytalno-rentowej oraz kierunki przewidywanych zmian przepisów zaopatrzenia emerytalnego w NRF. Wpływ sytuacji gospodarczo-finansowej państw na rozwiązanie problemu emerytalnego, a zwłaszcza na zmianę struktury systemu. Źródła i możliwości zwiększenia wpływów (składek) ubezpieczeniowych m.in. przez opodatkowanie pozostałych jednorazowych wypłat, poza uposażeniem miesięcznym, dla stworzenia warunków do długookresowej i kompleksowej reformy emerytur i rent, uzależnionej jednak od rozwiązania problemu dofinansowania kosztu tej operacji przez państwo.

997. FAUPEL G.: Rentenüberleitungsgesetz: Ein Schritt für weitere Reformen. Przejściowa ustawa emerytalna: krok w stronę dalszych reform.-Soz. Sicherheit 1991 nr 10 s. 299-303.

Uchwalona przez Bundestag 9 listopada 1989 r. nowa ustawa emerytalna, która ma wejść w życie w styczniu 1992 r. powinna zagwarantować dostateczny poziom dochodów ustawowego ubezpieczenia emerytalnego w Zachodnich Niemczech do 2010 roku. Już po uchwaleniu ustawy doszło do zjednoczenia Niemiec. Ustawa przejściowa ma na celu stopniowe dopasowanie obowiązujących regulacji prawnych we wschodniej części Niemiec do tych, jakie przyjęte zostały za punkt wyjścia dla nowej ustawy. Jednocześnie przyjęte zostało postanowienie, iż obowiązujące w prawie socjalnym szczególne regulacje, jak np. dodatek socjalny, liberalne zaliczanie okresu sprawowania opieki nad dzieckiem do okresu zatrudnienia, uprzywilejowana pozycja kobiet przy ustalaniu uprawnień rentowych zostaną zachowane do roku 1997. W tym roku powinna wejść w życie kolejna ustawa emerytalna, zawierająca wszystkie pozytywne doświadczenia przepisów emerytalnych w RFN i b. NRD.

998. FAUPEL G.: Strukturreform Rentenversicherung: Nicht alle Vorschlage sind tauglich.Rentenreform: Grosser Konsens auf kleinstan gemeinsamen Nenner;An Prinzipien orientieren; Ungeloste Problems. Reforma strukturalna rent: nie wszystkie propozycje są właściwe; zgoda na najmniejszy wspólny mianownik; kierować się sprawami zasadniczymi, nie rozwiązane problemy.- Soz.Sicherheit 1988 nr 6 s. 166-168, nr 7 s.201-205, nr 8/9 s.225-231, nr 10 s.291-294.

Omówiono różne propozycje dotyczące przygotowywanej reformy ubezpieczeń emerytalnych. Proponuje się większą elastyczność przechodzenia na emeryturę, ale bez dodatkowego obciążenia funduszu emerytalnego. Dyskutowane są tzw. matematyczne potrącenia przy wcześniejszym przechodzeniu na emeryturę, model emerytur częściowych, problem emerytur dla pracujących w niepełnym wymiarze godzin, harmonizacja systemu zabezpieczenia ludzi najstarszych i osób niezdolnych do pracy.

999. FOSTER C.: Towards a national retirement incomes policy. W kierunku polityki zabezpieczenia dochodów. /Australia. Department of Social Security.- Canberra: 1988.- 268 s.- Tabele, bibliogr.

Renty i emerytury w Australii.

1000. FRANCO D., MORCALDO G. : Italian pension system: development and effects on income distribution and poverty. Włoski system emerytalny: rozwój i skuteczność podziału dochodu a ubóstwo.-Labour Rev. Labour Econ. 1990 nr 2 s. 105-128 tabl.

1001. GLOMBIK M.: 50 Jahre Rentenversicherung in den USA. 50 lat ubezpieczeń rentowych w USA.-Arb. u. Soz.-Polit. 1986 nr 5 s. 167-168.

Zarys historyczny oraz aktualny stan ubezpieczeń społecznych w USA. Odrębności systemu rentowego w USA w porównaniu do europejskich zasad przyznawania świadczeń socjalnych. Zasady finansowania świadczeń, w zależności od dochodu z pracy i sytuacji ekonomicznej danego przedsiębiorstwa. Średni poziom renty wynosi 70-80% ostatnio pobieranego wynagrodzenia przed przejściem na emeryturę.

1002. GÖLTER G.: Reallohn und Rentenniveau. Realna płaca a poziom renty.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1980 nr 7 s. 189-195 tab.

Raport o poziomie rent w stosunku do poziomu realnej płacy na przestrzeni ostatnich 20 lat w RFN. Wyniki badań wzajemnych układów i relacji między płacami a rentami oraz między wzrostem cen na przestrzeni lat 1957-1979. Analiza współzależności regresyjnych i progresyjnych między poziomem płac i rent w układzie wycinków czasowych. Wyodrębnienie wahań okresowych między poziomem płac i rent. Kierunki dalszego doskonalenia systemu rentowego.

1003. GOURLEY J.B.: Problémes actuels de protection de la vieillesse en Nouvelle-Zélande. Aktualne problemy opieki nad osobami starszymi w Nowej Zelandii.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1986 nr 2 s. 222-240.

W Nowej Zelandii powszechny (krajowy) system emerytalny istnieje w obecnej postaci od 1977 r. i jest finansowany wyłącznie z dotacji państwa. Wypłacane są z niego emerytury wszystkim osobom, które ukończyły 60 lat; nie są wymagane żadne inne warunki do uzyskania emerytury. Wysokość emerytury dla 1 osoby wynosi 60% przeciętnej pensji robotnika, 80% dla małżeństwa. Świadczenia są indeksowane w oparciu o wskaźnik wzrostu płac. Podlegają także opodatkowaniu. Poza systemem emerytur powszechnych, istnieją różne świadczenia dla inwalidów lub osób w trudnej sytuacji materialnej. Nie można pobierać równocześnie emerytury i świadczeń specjalnych. W zasadzie wszystkie osoby uprawnione wybierają emerytury, gdyż są one wyższe. Natomiast wszyscy inwalidzi mogą korzystać ze świadczeń dodatkowych wypłacanych przez organizacje samorządowe i lokalne. Osoby starsze otrzymują także świadczenie na pokrycie 20% kosztów wizyt u lekarzy. Natomiast lecznictwo zamknięte jest dla nich bezpłatne. Osobom starszym przysługują różne formy pomocy mieszkaniowej, m.in. dodatki na pokrycie czynszu.

1004. Government report on future focus of pension schemes. Raport rządowy koncentruje się na przyszłych projektach dotyczących rent.-Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 1 s. 157-158.

Francuski Generalny Komisariat d/s Planowania w swoim raporcie o różnych programach dotyczących ubezpieczeń aż do roku 2005

przewiduje znaczny wzrost wydatków na emerytury i renty. Przewiduje się większy udział zarówno aktywnych, jak i nieaktywnych grup ludności w tworzeniu funduszów emerytalnych. Dążyć się będzie do ujednolicenia różnych systemów ubezpieczeń obowiązujących obecnie.

1005. GRAD S.: Earnings replacement rates of new retired workers. Stawki przeliczeniowe zarobków pracowników aktualnie przechodzących na emeryturę.-Soc. Secur. Bull. 1990 nr 10 s. 2-19.

Szczegółowe zasady ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w oparciu o aktualne zarobki osób, które po raz pierwszy otrzymują świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego, począwszy od początku lat 80. W oparciu o strukturę programu zabezpieczenia społecznego, zanalizowano różne sytuacje z uwzględnieniem stażu pracy, wieku przejścia na emeryturę, sytuacji rodzinnej, ewentualnego korzystania ze specjalnych rent wypłacanych przez pracodawców itp.

1006. GRAD S.: Income change at retirement. Zmiana dochodów w okresie przechodzenia na rentę.-Soc. Secur. Bull. 1990 nr 1 s. 2-10.

W oparciu o wyniki przeglądu dokonanego w USA w ciągu 32 miesięcy począwszy od 1984 r., zanalizowano zmiany w wysokości dochodów osób mających wkrótce przejść na emeryturę, skupiając się przede wszystkim na 4 zagadnieniach: zmiany przeciętnego dochodu w okresie 3 miesięcy przed i 3 po przejściu na emeryturę; procentowy udział osób dotkniętych ubóstwem w oparciu o dochód indywidualny i dochody rodziny; stabilność dochodów przed i po przejściu na emeryturę, oraz elementy składowe dochodów w tych 2 okresach.

1007. Guide des pensions. Informator o emeryturach w Kanadzie.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 9/10 s. 785-858.

System emerytalny w Kanadzie jest trzystopniowy. Pierwszy stopień stanowią emerytury państwowe, przysługujące wszystkim mieszkańcom po ukończeniu 65 lat. Pełną emeryturę otrzymują osoby, które mieszkały w Kanadzie 40 lat. W 1964 r. emerytura państwowa stanowiła 20% przeciętnej płacy w przemyśle, a w 1984 r. już tylko 14%. Drugi stopień stanowią emerytury zależne od zarobków, finansowane ze składek pracodawców i pracowników. Wysokość emerytury stanowi 25% zarobków (indeksowanych) z całego życia, które były podstawą opłacania składki. Trzeci stopień - ubezpieczenia prywatne: prywatne systemy emerytalne organizowane przez poszczególnych pracodawców, finansowane są ze składek pracowników i pracodawców (ok. 44% pracowników najemnych); prywatne zbezpieczenia emerytalne, w których uczestniczą głównie osoby pracujące na rachunek własny. Emerytury wypłacane w tych systemach nie są indeksowane. Emerytury ze wszystkich systemów (łącznie z państwowymi) wchodzą w skład dochodu podlegającego opodatkowaniu. Ocenia się, że rozwiązania przyjęte w prywatnych systemach emerytalnych są niekorzystne dla pracowników i dlatego też systemy te nie cieszą się popularnością.

1008. Le Guide statistique: assurance vieillesse régimes de retraite. Informator statystyczny o zabezpieczeniu rentowo-emerytalnym /Ministre des Affaires Sociales de la France Direction de la Sécurité Sociale.- Paris: 1985.- 253 s.; rys.- Tabele.

Francja.

1009. HECQUET P.: The provision of retirement pensions in relation to the sector of activity. Systemy emerytalne w zależności od działu gospodarki.-Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 3 s. 277-286.

W krajach RWPG zróżnicowanie systemów emerytalnych związane jest ze specyfiką pracy, dotyczy warunków nabycia praw do świadczeń, a także wysokości świadczeń (inny wiek emerytalny, specjalne dodatki). W krajach o gospodarce rynkowej różnice dotyczą przede wszystkim pracujących na własny rachunek i pracowników najemnych, a także niektórych grup zawodowych. Zazwyczaj w istniejących systemach różny jest wiek emerytalny, wysokość opłacanych składek, zasady wymiaru świadczeń. Wątpliwości dotyczą zróżnicowania i autonomii poszczególnych systemów, skoro wszystkie one istnieją w ramach systemu zabezpieczenia społecznego, którego ostatecznym gwarantem jest państwo.

1010. HEINE W.: Rentenreformgesetz 1992 - Kontinuitäten, Kompromisse, Konsequenzen. Ustawa o reformie rent 1992 - kontynuacje, kompromisy, konsekwencje.(Cz.1-2).- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 6 s. 146-156, wykr., nr 7 s. 196-204.

Krytyczna analiza projektu reformy struktury ubezpieczeń rentowych w RFN, która ma wejść w życie w 1992 r. Uwzględnia ona aspekty demograficzne i ekonomiczne oraz zasady stanowiące podstawę nowego projektu, jak również postanowienia dotyczące warunków i wysokości świadczeń, wysokości wkładów itp.

1011. HEINE W., KIEL W.: Rentenreform 1992 - Der Problemfall Frau. Reforma rent i emerytur w 1992 roku - Problematyka kobieca.- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 12 s. 350-362.

9.XI.1989 r. Bundestag zatwierdził ustawę dotyczącą reformy rent i emerytur w 1992 r. Ustawa ta przewiduje w większym stopniu niż obowiązujące prawo emerytalne, wiele przepisów uwzględniających specyficzne społeczne położenie kobiet: zaliczenie do emerytury lat poświęconych wyłącznemu wychowaniu dzieci: za urodzone po 1991 roku dzieci będą w przyszłości zaliczane do emerytury trzy lata, a nie jak dotychczas po jednym roku. Przepisy te dotyczą wszystkich wychowujących dzieci, niezależnie od płci, ale w rzeczywistości dotyczą one prawie wyłącznie kobiet. Podwyżka rent i emerytur w roku 1992 wyniesie w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów przeciętnie 5,4% dla kobiet i 0,2% dla mężczyzn. Granica wieku emerytalnego ma zostać, poczynając od 2001 roku przesunięta na 65 lat, przy czym emerytury będą mogły

być wypłacane przy spełnieniu pewnych warunków, już od skończenia 60 roku życia.

1012. HERMANN J.: Die neue Alterssicherung in Frankreich. Nowy system emerytalny we Francji. - Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1983 nr 11 s. 352-353.

Omówiono podstawowe zasady nowego systemu emerytalnego, który obowiązuje we Francji od 1 kwietnia 1983 r. System ten przesuwa granicę wieku emerytalnego w dół, z dotychczasowego pułapu 65 lat do lat 60 zarówno w odniesieniu do mężczyzn, jak kobiet, obejmuje wszystkie grupy zawodowe pracowników.

1013. HERMANN J.: Die Rentenversicherung in Frankreich. Ubezpieczenia rentowe we Francji.-Soz. Sicherheit 1989 nr 7 s. 214-215.

Sytuacja demograficzna we Francji, system ubezpieczeń rentowych i jego zasady. Liczbowy udział ubezpieczonych w całej populacji. Proponowane zmiany w ustawodawstwie dotyczącym ubezpieczeń rentowych.

1014. HERMANN J.: Die Sicherung des Alters in Frankreich. Zabezpieczenie rentowe we Francji.-Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1980 nr 7 s. 197-200.

System zabezpieczenia rentowego we Francji i propozycje wariantowych rozwiązań tego problemu. Zagadnienie wysokości minimum renty, poziomu renty rodzinnej oraz dodatków do renty. Zasady finansowania rent. Stan współzależności między płacami, cenami a poziomem rent. Lokalne przywileje dla rencistów, uzależnione od sytuacji finansowej organów samorządu terytorialnego.

1015. HOLZMAN R.: Retraites: comment mieux repartir la charge? Emerytury: czy można lepiej rozłożyć wydatki?-Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 6 s. 567-582.

Wydatki na świadczenia emerytalne we wszystkich krajach OECD w latach 1960-1983 bardzo wzrosły. Według danych za rok 1983 w relacji do dochodu narodowego wynosiły one od nieco ponad 4% w Japonii i Kanadzie, do 11,3% w Holandii, 11,7% w Szwecji i 14,3% w Austrii. Wzrost wydatków spowodowały trzy czynniki: starzenie się społeczeństwa, wzrost liczby emerytów oraz wzrost poziomu świadczeń. Wpływ tych czynników był w poszczególnych krajach niejednakowy. W Kanadzie i Japonii wzrost spowodowany był przede wszystkim rozszerzeniem się kręgu świadczeniobiorców, a w Holandii, Irlandii, Szwajcarii i we Włoszech - podwyższeniem poziomu świadczeń. W poszczególnych krajach podejmowane są różne działania mające na celu zrównoważenie budżetów ubezpieczeń emerytalnych. Podejmowane są próby zwiększenia dochodów, głównie poprzez wzrost składek ubezpieczeniowych płaconych przez pracodawców. W niektórych krajach próbuje się rozwijać dodatkowe, zawodowe systemy ubezpieczeń, kosztem rezygnacji z systemu powszechnego.

1016. L'influence sur les pensions de survivants des aspirations des femmes a l'égalité et de leur acces sur le marché de l'emploi. Jaki wpływ na emerytury mają kobiety z ich dążeniem do równouprawnienia i obecnością na rynku pracy / Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: 1989.- 131 s. (Rapport/AISS; 8).

Pierwsza część dotyczy zasad działania systemów ubezpieczeń emerytalnych w 18 krajach będących przedmiotem badań ankietowych. Podkreślono wpływ zwiększającej się liczby kobiet pracujących na układy społeczne. W 6 krajach respektowane są na mocy prawa równocześnie 2 lub 3 systemy ubezpieczeń społecznych: Kanada, Finlandia, RFN, Japonia, Szwecja, Szwajcaria. Przedstawiono zakres świadczeń w poszczególnych krajach dla: osób starszych, wdów, sierot oraz świadczeń związanych ze śmiercią i powtórnym małżeństwem. Zestawiono kwoty miesięcznych emerytur wypłacanych w 17 krajach wyrażone w walucie krajowej i w przeliczeniu na dolary. Zapoznano z różnymi systemi obliczania emerytur jako pochodnych wynagrodzenia za pracę oraz z czynnikami decydującymi o kierunkach reform. Druga część, to analiza zakresu opieki nad emerytami, warunków przyznawania i struktury świadczeń emerytalnych; zakresu świadczeń dla wdów, współmałżonków rozwiedzionych lub pozostających w separacji i innych członków rodziny; udziału przyszłych emerytów w tworzeniu funduszu emerytalnego; dokonanych i przewidywanych zmian w świadczeniach emerytalnych i roli jaką mają w nich kobiety ze swymi dążeniami do równouprawnienia i udziałem na rynku pracy.

1017. L'integration des régimes publice et privés de pensions. Integracja państwowych i prywatnych systemów emerytalnych / Assurance Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS 1987.- 284 s.- Tabele.

Materiały z konferencji zorganizowanej przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego w 1986 r., poświęconej funkcjonowaniu systemów emerytalnych. Przedstawiono stan aktualny w zakresie istniejących rozwiązań systemów emerytalnych (Kanada, Izrael, Szwecja, RFN), dochody osób w wieku emerytalnym (Finlandia, Kanada), wpływ istnienia systemów emerytalnych na skłonność i poziom oszczędzania (Szwecja, USA), zagadnienia związku między stanem gospodarki a rozwiązaniami w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. Przedstawione poglądy były bardzo zróżnicowane, a czasami wyniki omawianych badań empirycznych były wręcz sprzeczne. Stwierdzono, że całość systemów emerytalnych musi być rozpatrywana z punktu widzenia całkowitych dochodów osób starych. Różne źródła dochodów (emerytury powszechne, prywatne, uzupełniające, oszczędności, pomoc od dzieci) są w dużym stopniu komplementarne; nie jest możliwa do określenia optymalna ich struktura.

1018. IVANSITS H.: Mindestpension und Altersarmut. Najniższa renta a ubóstwo starych ludzi.-Arb. u. Wirtsch. 1990 nr 10 s. 28-34.

Krytyczna ocena austriackiego systemu ubezpieczeń rentowych

i ich wpływ na sytuację materialną przede wszystkim kobiet, pobierających renty wdowie albo emerytury własne. Stwierdzono przy tym stopniowe pogarszanie się sytuacji materialnej począwszy od 1984 r. Zanalizowano przyczyny niskich emerytur i rent kobiet w porównaniu ze świadczeniami dla mężczyzn; postulowane zmiany i perspektywy na przyszłość.

1019. JAKOBS K.: Der Übergang in der Ruhestand.- Wirtschaftsdienst 1990 z. 3 s. 150-158.

Analiza planowanej ustawy o reformie rent w Niemczech w 1992 r. Problem granicy wieku emerytalnego.

1020. JAKUŠEV L.: Usilenie svjazi norm pensionnogo obespečenija s trudovym vkladom. Wzmocnienie powiązań norm zaopatrzenia emerytalnego z wkładem pracy.- Social. Tr, 1988 nr 10 s. 81-86.

Obowiązujące podstawy obliczania stawek zaopatrzenia emerytalnego nie są w zasadzie proporcjonalne do ilości lub wartości pracy włożonej przez emerytów w okresie produkcyjnym. Specjalne emerytury przyznawane są ludziom wybranym dowolnie przez władze państwowe. Poddano krytyce okres stażu pracy mężczyzn i kobiet (normatywny i rzeczywisty) i jego wpływ na wysokość zaopatrzenia emerytalnego. Rozpatrzono zasadę minimalnego poziomu emerytury oraz dodatków za wkład pracy jako elementów nowych sposobów naliczania zaopatrzenia emerytalnego. Podkreślono rozbieżności pomiędzy wpłatami przedsiębiorstwa na fundusz emerytalny i wysokością przyznawanych emerytur.

1021. JENSEN A.: Rentenreform 84 - Zusammenfassung der Vorschläge der staatlichen Sachverständigenkommission. Reforma 84 - scalenie wniosków państwowej komisji rzeczoznawców.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1981 nr 5 s. 129-133.

Kierunki przyszłej reformy rent w RFN - uwzględniające w szerszym stopniu zasady egalitaryzmu społecznego w polityce socjalnej państwa. Wyrównywanie poziomów rent pracowniczych i renty rodzinnej. Ramowy program udoskonalania rent rodzinnych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki wieku i sprawy wychowywania dzieci. Ubezpieczenie osób pielęgnujących inwalidów. Ujednolicenie tabel składek ubezpieczenia socjalnego. Zasady finansowania reformy rent.

1022. KALTENBACH H.: Ustawowe zaopatrzenie emerytalne a zjednoczenie Niemiec.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1991 nr 6 s. 29-36.

Znaczenie umowy o zjednoczeniu dla ujednolicenia prawa rentowego. Struktura organizacyjna ubezpieczeń społecznych na terenach byłej NRD.

1023. KERNS W.L.: Federal employees' retirement system act of 1986. Ustawa o systemie emerytalnym pracowników federalnych z 1986 roku.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 11 s. 5-10 tab.

Nowa ustawa z 1.I.1987 r. zawiera rozporządzenia dotyczące nowego systemu emerytalnego obejmującego pracowników w służbie instytucji federalnych (FERS), regulujące i zmieniające zasady stosowanego dotychczas systemu emerytalnego służb cywilnych (CSRS). Przewiduje ona trzy rodzaje świadczeń emerytalnych, określa wiek uprawniający do nich i inne warunki, wprowadza plan gromadzenia oszczędności przez osoby ubezpieczone ze specjalnego funduszu i określa warunki transferu dawnych emerytów z systemu CSRS do FERS oraz zasady traktowania grup specjalnych.

1024. KESSLER F.: L'assurance-pension légale Ouest-Allemande: des difficultés et... des remèdes? Legalne ubezpieczenia rentowe w Republice Federalnej Niemiec: trudności i... sposoby?-Droit Soc. 1987 nr 2 s. 170-177 tab. wykr.

Ubezpieczenie rentowe, zajmujące centralną pozycję w ubezpieczeniach socjalnych, dzieli się na ubezpieczenia: starcze, inwalidzkie i na wypadek śmierci. Obejmuje ono pracowników sektora prywatnego i publicznego. Rozróżnia się 12 typów ubezpieczeń, np.: na wypadek częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, renta starcza, wdowia, sieroca itp. Fundusz rentowy tworzony jest ze składek płaconych przez pracownika i pracodawcę oraz z subwencji rządowych. Podstawa wymiaru rent zależy od okresu płacenia składek i jest corocznie rewaloryzowana. Wobec braku równowagi finansowej i deficytów, przepisy dotyczące ubezpieczeń rentowych ulegają częstym zmianom, tzw. "operacja 1982" przyniosła podwyższenie składki ubezpieczeniowej, "1983" - zmniejszenie subwencji państwowych, "1984" - obniżenie wypłacanych świadczeń.

1025. KESSLER F.: La réforme de l'assurance pension en Allemagne. Reforma ubezpieczeń rentowych w Niemczech.-Droit Soc. 1991 nr 4 s. 356-364.

Kierunki zmian w przepisach o ubezpieczeniach emerytalnych w Niemczech po niedawnej reformie. W byłej RFN, ubezpieczenia emerytalne - ze względu na swój zasięg (obejmują ubezpieczenia na starość, inwalidzkie i dla członków rodziny zmarłego uprawnionego) - stanowią centralny problem ubezpieczeń społecznych. W przeszłości wyróżniano aż 12 typów emerytur, związanych głównie ze stosunkiem pracy najemnej. Obowiązkowe ubezpieczenia dotyczyły robotników i ich pomocników, uczniów oraz samodzielnych rzemieślników. Ubezpieczenia pracodawców regulowano odrębnymi przepisami. W 1979 r. grupa ekspertów rozpoczęła prace nad trzecią (po reformie z 1957 i 1972 r.) reformą emerytur, dostosowaną do przewidywań finansowych w 1995 r. Nowe przepisy, które wejdą w 1992 r. przyjmą jako podstawę finansowanie ze składek, będące funkcją okresu zatrudnienia. Przyjęty będzie system względnie uproszczony, uzależniający wysokości emerytur od samych ubezpieczonych. Podano przykłady i wzory obliczania emerytur według nowych zasad.

1026. KLEIN B.: Kaufkraftverluste für die Rentner von 1978-1981. Spadek siły nabywczej rent w latach 1978-1981.- Zent. Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1981 nr 3 s. 65-67.

Krytyczne rozważania na temat spadku siły nabywczej rent w RFN. Wyniki badań studyjnych dotyczących wzrostu kosztów utrzymania przez wzrost cen, przy realnym spadku wartości rent (emerytur). Rozbieżności w metodach okresowego naliczania wzrostu cen i realnej wartości rent, zwłaszcza w grupie rencistów otrzymujących renty w wysokości poniżej przeciętnej krajowej. Kierunki usprawnienia metod analitycznych oceny wartości realnej rent i emerytur. Stosunek środowiska naukowego i władz państwowych do problematyki rent, a zwłaszcza do metod obliczania ich wartości realnej.

1027. KOLAR J.: Verstärkte Rentenerhöhung. Znaczna podwyżka rent.- Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 6 s. 214-215.

Zasady podwyżki rent i wkładów na ubezpieczenie socjalne w Austrii. Dostosowywanie rent do ustalonego poziomu minimalnego dochodu na osobę, przy równouprawnieniu mężczyzn i kobiet. Odrębności w przepisach rentowych dotyczące osób (członków rodzin) zatrudnionych w wolnych zawodach. Poprawa sytuacji rentowej (zwłaszcza dla wdów i wdowców) zatrudnionych w rolnictwie. Zmiany w uprawnieniach świadczeniowych i podziale kosztów z ubezpieczenia chorobowego, w tym również w zakresie pokrywania kosztów pogrzebu. Kierunki poprawy powypadkowej sytuacji ubezpieczeniowej dla uczniów i studentów.

1028. KOLB R.: Un siécle de lois sur l'assurance-pensions en Allemagne. Sto lat ustawodawstwa o ubezpieczeniu emerytalnym w Niemczech.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1989 nr 2 s. 218-226.

Historia najstarszego w Europie systemu ubezpieczenia emerytalnego. Rozwój ubezpieczeń emerytalnych pokazano przede wszystkim poprzez kolejne rozszerzenia kręgu podmiotowego ubezpieczonych uprawnionych do emerytury kolejno w okresie cesarstwa i Republiki Weimarskiej, Trzeciej Rzeszy oraz okresu powojennego. Znaczna samodzielność i autonomia ubezpieczenia emerytalnego, jaką cieszył się ten system od początku swego powstania została w praktyce w okresie III Rzeszy zniesiona. Po wojnie w każdej ze stref okupacyjnych obowiązywał inny porządek prawny, dopiero po powstaniu RFN w 1949 r. przystąpiono do stopniowej unifikacji obowiązujących rozwiązań. Obecnie system ubezpieczenia emerytalnego obejmuje swym zasięgiem 21 mln ubezpieczonych i 14 mln osób, które nabyły prawo do emerytury. W najbliższym czasie przewiduje się reformę systemu emerytalnego.

1029. KOZLOV A.: Le régime des pensions en URSS et la justice sociale. System emerytalny w ZSRR i sprawiedliwość społeczna.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1989 nr 1 s. 70-77.

Głos w dyskusji nad reformą systemu emerytalnego w ZSRR. Krytyka dotychczas istniejących rozwiązań w sferze emerytur, a przede wszystkim krytyka innego - gorszego traktowania w zakresie uprawnień emerytalnych kołchoźników niż robotników i urzędników

państwowych. Wskazanie problemów, które powinny zostać rozstrzygnięte w nowym prawie emerytalnym (wiek emerytalny, powiązanie wysokości emerytury ze stażem pracy, wydłużenie okresu, z którego zarobki przyjmowane są do obliczania jej wysokości, konieczności podwyższania świadczeń w miarę wzrostu wynagrodzeń i cen, równouprawnienie ubezpieczonych).

1030. LANCEV M.: Pensionnoe obespečenie. Problemy soversenstvovanija. Zaopatrzenie emerytalne. Problemy poprawy.-Social. Tr. 1987 nr 6 s. 76-82.

Opracowanie nowej ustawy o emeryturach jest już czwartą próbą reformy zaopatrzenia emerytalnego. Liczba emerytów od roku 1965 powiększyła się prawie dwukrotnie. Okres życia na emeryturze wynosi średnio: dla mężczyzn 16 lat, dla kobiet 24 lata. Nowa ustawa ma zapobiegać społecznej niesprawiedliwości, zapewniać równe prawa wszystkim pracującym oraz stanowić bodziec dla emerytów do dalszej zawodowej aktywności. Odrębne i dodatkowe zagadnienia wynikają z faktu istnienia dużej (30% ogółu) liczby emerytów powyżej 70 lat. Omówiono podstawy obliczania emerytur, a także tzw. minimum socjalnego.

1031. LEE E.M.: Introduction to pension schemes. Wprowadzenie do systemu emerytalnego /Institute of Actuaries.- London: 1986.- 822 s.- Tabele.

Systemy emerytalno-rentowe w W. Brytanii.

1032. LEIENBACH V.: Weiterentwicklung der Rentenversicherung. Dalszy rozwój ubezpieczeń rentowych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1985 nr 6 s. 191-192, 196-198.

Problemy systemu ubezpieczeń rentowych w Republice Federalnej Niemiec. Obecnie ustawowo gwarantowane ubezpieczenia rentowe stanowią najkosztowniejszą pozycję w budżecie całego systemu ubezpieczeń socjalnych. Tak wysokie koszty ubezpieczeń rentowych wywołują coraz żywsze dyskusje, Z jednej strony coraz mniej ludzi wierzy w to, iż obecne renty zachowują swój niepodważalny status. Z drugiej współcześni podatnicy - a więc przyszli renciści - obawiają się, że w przyszłości liczyć będzie można jedynie na wkład ze strony części pokolenia. W tym kontekście wskazano, iż system ubezpieczeń rentowych w RFN znalazł się w obliczu wielkiej próby reformy, która dostosuje jego strukturę do wymagań stawianych przez następne pokolenia. Wiąże się to nie tylko z racjonalniejszym podziałem wkładów do funduszu ubezpieczeń, ale również z równomiernym obciążeniem zatrudnionych.

1033. LEWENSTAM A.: Europejskie Regionalne Posiedzenie Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego (AISS) nt. zmian w strukturze zatrudnienia i bezrobocia oraz ich konsekwencje dla systemów emerytalnych (Haga, 6-8 kwietnia 1988).- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1989 nr 3 s. 26-32.

Omówiono przedstawione referaty, które dotyczyły 3 grup systemów emerytalno-rentowych: powszechnych, uzupełniających świadczeń ubezpieczeń społecznych oraz świadczeń ubezpieczeniowych z tytułu wykonywanego zawodu.

1034. LEYE De G.: De quelques problèmes juridiques en matière de pension pour travailleurs salariés. Niektóre problemy prawne dotyczące emerytur pracowników zarobkujących.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1981 nr 6 s. 523-557.

Omówiono zagadnienia związane z interpretacją belgijskiego ustawodawstwa socjalnego w części dotyczącej praw emerytalnych pracowników pobierających wynagrodzenie. Podkreśla się, że obowiązujące w Belgii ustawodawstwo w zakresie ubezpieczenia socjalnego pracowników pobierających wynagrodzenie powinno być ulepszone i znacznie uproszczone. Istnieje również potrzeba skoordynowania wszystkich aktów prawnych regulujących tę problematykę. Dotyczy to także ustawodawstwa regulującego ubezpieczenia socjalne innych grup. Szczególne znaczenie posiada przy tym proces upraszczania tego ustawodawstwa.

1035. LHAMON F.T.: A new case for old plans: Defined benefits for workforce 2000. Wpływ nowej sytuacji na dotychczasowe systemy świadczeń dla siły roboczej. Rok 2000.- Compens. a. Benefits Rev. 1991 nr 5 s. 68-71.

Stosowane obecnie w USA liczne systemy emerytalne nie odpowiadają aktualnym potrzebom, posiadają szereg wad, takich jak wysokie koszty administracyjne, niepewność źródeł finansowania, powodują niechęć pracowników do zarządzania przez pracodawcę sprawami ich zabezpieczenia na przyszłość. Poszczególne systemy obowiązujące w różnych przedsiębiorstwach są dość zróżnicowane, chociaż istnieją pewne wspólne tendencje. Omówiono główne wady tych systemów, ze szczególnym uwzględnieniem spodziewanej sytuacji w dziedzinie stosunków pracy na początku następnego wieku, którą będzie charakteryzować m.in. większa płynność siły roboczej, rozszerzenie pracy w niepełnym wymiarze, wzrost liczby osób przechodzących na wcześniejsze i częściowe emerytury, wzrost aktywności zawodowej kobiet i wkraczanie ich do nowych zawodów, wydłużanie przeciętnej wieku w społeczeństwie. Systemy emerytalne powinny uwzględniać powyższe tendencje.

1036. LINHART Z., VORISEK V.: K hlavním změnam v důchodovém zabezpečeni. Główne zmiany w systemie zabezpieczenia emerytalnego.- Soc. Polit. 1988 nr 12 s. 274-282.

Nowe przepisy w zakresie zabezpieczenia emerytalnego obowiązujące od 1.X.1989 r. wniosły szereg istotnych zmian. Omówiono takie problemy, jak: okres nauki, zatrudnienia, przerwy w zatrudnieniu, wypadki przy pracy, choroby zawodowe, wychowanie dzieci, inwalidztwo, skracanie okresu wysługi lat w niektórych zawodach i specjalnościach, obniżenie wymiaru emerytury, specjalne postanowienia dotyczące niektórych grup obywateli, zabezpieczenie emerytalne twórców, rolników indywidualnych; obowiązujące zasady obliczania wysokości emerytur i rent.

1037. LJUBLIN Ju.: K predstojaščej pensionnoj reforme. O zbliżającej się reformie emerytalnej.- Social. Tr. 1988 nr 5 s. 89-92.

Kierunki zmian przewidywane w projektowanej reformie systemu emerytalnego w Związku Radzieckim. Wstępny projekt nowego systemu emerytalnego zakłada, że kształtowanie poziomu świadczenia emerytalnego odbywać się będzie na trzech poziomach. Na pierwszym poziomie ma być ustanowione, gwarantowane przez państwo minimum emerytury dla osób mających wymagany staż pracy. Na poziomie drugim ustala się wymiar emerytury zgodnie z konkretnym wkładem pracy konkretnej osoby. Trzeci poziom wymiaru emerytury stwarza dodatkowe możliwości poprawy materialnej sytuacji emeryta, także zależnie od uprzedniego wkładu jego pracy w produkcję społeczną. Taka metoda ustalania wymiaru emerytury ma posłużyć lepszemu niż dotychczas powiązaniu wysokości świadczenia z wkładem pracy przy uwzględnieniu istniejących warunków i możliwości. Szczegółowo omówiono zasady i metody postępowania przy określaniu wysokości świadczenia na poszczególnych poziomach.

1038. LOVEJOY L.M.: The comparative value of pensions in the public and private sectors. Porównanie wysokości rent w sektorach publicznym i prywatnym.-Mon. Labor Rev. 1988 nr 12 s. 18-26 tab.

Porównanie wysokości rent i warunków ich uzyskiwania w przedsiębiorstwach sektorów prywatnego i publicznego w USA, w latach 1986 i 1987. Jak wynika z analizy porównawczej, firmy prywatne wypłacają zazwyczaj niższe renty niż urzędy, firmy i instytucje publiczne, te ostatnie jednak wymagają większych wkładów własnych pracowników. Natomiast staż pracy wymagany do uzyskania renty jest w sektorze publicznym krótszy przeciętnie o 10 lat niż w sektorze prywatnym.

1039. MUNZ R., WINTERSBERGER H.: Ubezpieczenia emerytalne i na wypadek bezrobocia w Austrii. Tł. G. Magnuszewska-Otulak.- Polit. Społ. 1985 nr 11/12 s. 33-36.

Zasygnalizowano podobieństwo występujących problemów w obu rodzajach ubezpieczenia: emerytalno-rentowym i na wypadek bezrobocia (niezależnie od formy zatrudnienia). Informacja o ubezpieczeniach zdrowotnych.

1040. New scheme introduces old-age, invalidity and death benefits. Nowe ustawy wprowadzają emerytury, renty inwalidzkie i renty pośmiertne.- Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 3/4 s. 546-547.

W Republice Środkowoafrykańskiej w sierpniu 1983 r. nastąpiła całkowita reorganizacja systemu rentowego. Nowa ustawa - zamiast jednorazowej odprawy - przewiduje obecnie dla mężczyzn po ukończeniu 55 lat i kobiet - 50 lat i przepracowaniu 25 lat emeryturę w wysokości 30% przeciętnych poborów za ostatnie 60 względnie 36 miesięcy, plus dodatek za staż pracy powyżej 15 lat. Ponadto osobom ubezpieczonym, które nie posiadają jednak uprawnień emerytalnych, przysługuje zryczałtowany zasiłek, zaś inwalidom przed ukończeniem 50-go roku życia - renta inwalidzka. Wprowadzono również wcześniejsze emerytury w przypadku utraty zdrowia dla

osób w wieku od 45 do 50 lat oraz renty pośmiertne dla pozostałej przy życiu wdowy. Dekret ustala również wysokość składek ubezpieczeniowych (przeszło połowę płaci pracodawca).

1041. NIEMEYER W.: Ab sofort einheitliches Recht. Jednolite prawo - natychmiast.-Bundesarbeitsblatt 1992 nr 1 s. 7-12.

Zasady funkcjonowania ustawy rentowej w RFN uchwalonej 9.XI. 1989 r. i znowelizowanej w r. 1992; ustalenia uzależniające wysokość uzyskiwanej renty od ilości lat pracy i wysokości opłat ubezpieczeniowych. Liczne dane odnośnie wysokości nowych rent i emerytur mieszkańców wschodnich landów RFN obejmujących obszar b. NRD.

1042. NINOV D.: Postiženija i nasoki za us"v"ršenstvuvane na pensionnoto osiguriavane pri izsluženo vreme i starost. Osiągnięcia i kierunki doskonalenia zaopatrzenia emerytalnego.-Probl. na Truda 1986 nr 2 s. 23-33.

Próba określenia głównych osiągnięć i niedociągnięć funkcjonującego systemu zaopatrzenia emerytalnego. Wskazano podstawowe kierunki i konkretne zadania doskonalenia tego systemu w przyszłości. Przeprowadzono analizę porównawczą zasięgu, warunków i poziomu rent i emerytur w pozostałych państwach socjalistycznych i niektórych krajach kapitalistycznych.

1043. NINOV D.: Problemi i nasoki za us"v"ršenstvane na pensionnoto osigurjavane. Problemy i kierunki doskonalenia systemu emerytalno-rentowego.-Ikon. Mis'l 1988 nr 9 s. 24-34 tab.

Przedstawiono niedostatki obecnie obowiązującego bułgarskiego systemu emerytalno-rentowego oraz nowego systemu, który ma wejść w życie 1.I.1990 r.: bardzo niewielkie świadczenia, niedostateczne uwzględnienie w wymiarze świadczeń stażu pracy, niezadowalające zasady waloryzacji (która będzie obowiązywać od 1.I.1990 r.), niewłaściwe zasady regulujące możliwości pracy emerytów.

1044. NONČEVA T.: Pensionno osigurjavane - njakoi problemi i nasoki za negovoto us"v"rsenštvane. Zabezpieczenie emerytalne - wybrane problemy i kierunki doskonalenia.-Ikon. Mis"l 1990 nr 12 s. 27-35.

Udział środków przeznaczonych na emerytury w dochodzie narodowym Bułgarii jest znaczny i wykazuje tendencję wzrostową: od 2,5% w 1950 r., 6,5% w 1970 do 10% w 1988 r. Przyczyną tego jest zwiększanie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W latach 1980-88 przeciętna wysokość emerytury wzrosła o 30%, natomiast liczba przyznanych emerytur przy mniej więcej tej samej liczbie osób ubezpieczonych wzrosła o 55%. Jednocześnie zmniejsza się relacja pomiędzy ludnością w wieku produkcyjnym a nieprodukcyjnym. W 1970 r. wynosiła ona 4:1, a w 1988 3:1. W kontekście przygotowywanej nowej ustawy emerytalnej omówiono wady istniejącego systemu ubezpieczeń społecznych. Jednocześnie wskazano na korzyści wynikające z

możliwości zatrudniania emerytów zdolnych do pracy. Zaproponowano zmiany finansowania funduszu emerytalnego. Postulowano, aby również w przyszłości źródłem środków na emerytury pozostawały składki firm i przedsiębiorstw. Powinny być one wydzielane z ogólnych składek na ubezpieczenia społeczne (obowiązujących obecnie) i wynosić co najmniej 25% funduszu płac. Jednak dobrze prosperujące firmy i przedsiębiorstwa powinny mieć możliwość samodzielnego tworzenia funduszy emerytalnych (zdecentralizowanych), gdzie wielkość składek i przyznawanych emerytur określałyby zespoły pracownicze, uwzględniając m.in. minimum społeczne, minimalną emeryturę w kraju.

1045. Nouvelle législation sur l'assurance-vieillesse et invalidité. Yougoslavie. Nowe ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń emerytalnych i inwalidzkich. Jugosławia.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 305-306.

Informacja na temat nowego ustawodawstwa emerytalno-inwalidzkiego, które wprowadzono w Jugosławii w 1983 r. Zastępuje ono ustawę z 1972 r. Celem nowego ustawodawstwa jest dostosowanie systemu emerytalnego i rent inwalidzkich do ustawy o "pracy zrzeszonej", przyjętej w 1976 r., regulującej szczegółowo różne mechanizmy, instytucje i stosunki, mające stanowić podstawę realizacji celów zasad samorządności. Nowa ustawa stanowi, iż emerytura i renta inwalidzka jest integralną częścią "pracy zrzeszonej". Wynika z tego, iż emeryt i rencista stają się beneficjentami pracy aktywnych zawodowo pracowników, a ich świadczenia wypłacane są z odpowiedniego opodatkowania wynagrodzeń. Główne zmiany systemu emerytalno-rentowego dotyczą aspektów finansowych i ekonomicznych, a także prawa do redukcji zawodowej i prawa do zatrudnienia.

1046. Nouvelle loi sur les pensions. Tchécoslovaquie. Nowe prawo emerytalne. Czechosłowacja.- Bull. Inf. Soc. 1989 nr 2 s. 212-213.

1 października 1988 r. przyjęte zostało nowe prawo emerytalne, wg którego każdy obywatel ma prawo do emerytury, jeżeli posiada 25-letni okres zatrudnienia i osiągnął wiek: mężczyzna 60 lat, kobieta 57-53 lata (w zależności od liczby dzieci). Podstawę wymiaru stanowią zarobki z 5 najlepszych lat wybranych z ostatnich 10 lat. Wymiar emerytury został tak określony, że w podstawowej wysokości odpowiada ona 50-60% poprzedniego wynagrodzenia, za każdy rok pracy ponad 25 lat emerytura jest podwyższana o 1,5 lub 2% w zależności od zawodu wykonywanego. Jeżeli praca jest wykonywana mimo osiągnięcia wieku emerytalnego, za każdy rok emeryturę podwyższa się o 7%, nie więcej jednak niż o 21%. Dodatki na żonę są wypłacane jeżeli osiągnęła ona wiek 65 lat lub jest inwalidką, na dzieci, jeżeli uczą się.

1047. OBERBORBECK W.: "Die Renten sind sicher" oder "Der Staat ist kein ehrbarer Kaufman". "Renty są pewnym (zabezpieczeniem)- albo państwo nie jest godnym kontrahentem".- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 5 s. 131-135 wykr.

Problematyka stabilizacji i zabezpieczenia egzystencji emerytów (rencistów) w RFN. Zagadnienia związane ze zmianami okresów kandydowania do uprawnień emerytalno-rentowych, przy stałym wzroście wkładów do kas emerytalnych. Konieczność dodatkowego zabezpieczenia własnej egzystencji rencisty, przez pozaobowiązkowe (zakładowe) ubezpieczenia, co osłabia zaufanie obywateli do polityki socjalnej państwa. Kierunki przewidywanych zmian w polityce zabezpieczenia socjalnego, z uwzględnieniem warunków bytu emerytów (rencistów), na tle rozwoju demograficznego kraju i sytuacji na rynku pracy.

1048. Occupational pension schemes 1987: eight survey by the government actuary. System emerytalny 1987: ósmy przegląd państwowy /UK Government Actuary's Department.- London: HMSO, 1991.- 98 s.- Tabele bibliogr.

Wielka Brytania.

1049. OGAWA N., SUITS D.B.: Retirement policy and japanese workers: Some results of an opinion survey. Polityka emerytalna a pracownicy japońscy.- Int. Labour Rev. 1983 nr 6 s. 733-746.

Przeanalizowano reakcje pracodawców japońskich na różnego typu rozwiązania emerytalne, zaproponowane w ogólnokrajowej ankiecie. Omówiono m.in. utrudnienia instytucjonalne związane ze wzrastającym wiekiem emerytalnym w Japonii i różnice w reakcjach indywidualnych na różnego typu rozwiązania emerytalne. Przeprowadzono porównanie wyników japońskiego sondażu na temat rozwiązań emerytalnych z wynikami uzyskanymi z podobnego sondażu we Francji. Na tej podstawie m.in. autorzy analizują kilka różnych implikacji wynikających z badań i porównań dla polityki społecznej. Stwierdza się również, iż rozwiązanie problemów wynikających ze starzenia się społeczeństwa japońskiego zmusza zarówno pracowników, jak pracodawców do poszukiwania nowych rozwiązań emerytalnych i to w sytuacji kiedy powszechnie sądzi się, że japoński system przechodzenia na emeryturę jest jednym z modelowych we współczesnym świecie, reprezentującym wysoki stopień elastyczności.

1050. Old-age insurance 1985. Netherlands. Ubezpieczenia osób w starszym wieku w 1985 r. Holandia.- Legisl. Ser. 1986 nr 1 s. 1-21.

Pełny tekst - bez komentarzy - ustawy o ubezpieczeniach osób w wieku emerytalnym w Holandii, wprowadzonej w 1985 r. (poprawki do pierwotnej ustawy z 1965 r.). Określa ona uprawnienia osób, które ukończyły 65 rok życia, do rent i emerytur, warunki, które muszą być spełnione i zastrzeżenia ograniczające pobieranie świadczeń emerytalnych, sposób obliczania ich wysokości i ich finansowania, składania reklamacji itp.

1051. Old-age invalidity and survivors' insurance scheme. System emerytalno-rentowy w Danii.- Int. Soc. Secur. Rev. 1984 nr 2 s. 204-205.

Od 1.I.1984 r., obowiązuje nowy system ubezpieczeń powszechnych. Najważniejsze zmiany polegają na ujednoliceniu systemu rent inwalidzkich. Wprowadzono następujące rodzaje rent: dla osób w wieku 18-60 lat, które utraciły zdolność do pracy w co najmniej 2/3 (przy 100% utracie zdolności do pracy przysługuje renta maksymalna), dla osób w wieku 60-66 lat o całkowitej utracie zdolności do pracy. Osoby w wieku 18-67 lat mogą korzystać z wcześniejszych emerytur przy utracie co najmniej 50% zdolności do pracy. Wysokość wcześniejszej emerytury równa jest podstawowej rencie starczej, renty inwalidzkie są wyższe. Wydłużony został okres urlopu macierzyńskiego (z 14 do 20 tyg. w 1985 r., do 24 tyg. w latach następnych). Poczynając od 24 tyg. zasiłek macierzyński może być wypłacany matce lub ojcu dziecka.

1052. OLSSON S.E.: People's old-age pension in Sweden: past, present and future. Emerytury ludzi starych w Szwecji: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość.- Int. Soc. Secur. Rev. 1987 nr 4 s. 361-372.

1053. Ordonnance du 23 novembre 1979 sur l'octroi et le calcul des pensions du regime d'assurances sociales obligatoire (ordonnance sur les pensions) Republique Democratique Allemande. Rozporządzenie z dn. 23 listopada 1979 r. w sprawie przyznawania i ustalania wysokości rent wypłacanych z systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. (Rozporządzenie w sprawie rent). Niemiecka Republika Demokratyczna.- Ser. Legisl. 1980 nr 2 s. 161-181.

Ustawa obejmuje obywateli NRD i osoby nie będące obywatelami, które na stałe mieszkają na terenie NRD oraz inne osoby, na podstawie odpowiednich umów międzynarodowych zawieranych z poszczególnymi krajami. Zabezpieczenie obejmuje emerytury, zasiłki opiekuńcze, zasiłki dla ociemniałych. Obowiązek uczestniczenia w ubezpieczeniu dotyczy osób prowadzących wszelką działalność zarobkową. Prawo do emerytury mają kobiety, które pracowały co najmniej 15 lat, od 60 roku życia i mężczyźni od 65 roku życia, okres ten skraca się w przypadku, gdy kobieta wychowywała więcej niż dwoje dzieci lub sprawowała niezbędną opiekę nad członkiem rodziny. Renty inwalidzkie przysługują osobom, które utraciły 2/3 zdolności do zarobkowania i którym nie można przywrócić zdolności do pracy. Renty inwalidów wojennych mogą się łączyć z innymi dochodami. Uprawnieni do renty otrzymują dodatki w wysokości 100 DM miesięcznie w przypadku utrzymywania niezdolnego do pracy i nie mającego własnych dochodów członka rodziny. Renta wdowia w wysokości 60% emerytury zmarłego współmałżonka przysługuje osobom, które przekroczyły granicę wieku emerytalnego lub z innych przyczyn są niezdolne do pracy. Renty sieroce wynoszą 30-40% renty zmarłego. Renty wypadkowe przysługują osobom, które w związku z wypadkiem przy pracy utraciły 20% zdrowia. Istnieją specjalne systemy ubezpieczeń dla górników, pracowników służby zdrowia i pracowników socjalnych. Ustawa przewiduje możliwość wypłaty zasiłków opiekuńczych, zasiłków dla niewidomych i innych osób wymagających opieki. Ustawa określa procedurę rentową.

1054. PALTIEL F.L.: Les femmes et les régimes de pensions au Canada. Kobiety i system rent w Kanadzie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 3 s. 368-382.

Reforma rent, a szczególnie emerytur jest jednym z priorytetowych problemów rządu Kanady. Na wiosnę 1981 r. wszyscy obywatele zainteresowani tym problemem mieli okazję przedstawić swój punkt widzenia na narodowej konferencji, w której wzięli udział reprezentanci rządu, kas zapomogowych, organizacji pracowniczych, związków zawodowych, organizacji kobiecych, emerytów i rencistów. Dyskutowano o sposobach ulepszenia systemów rent i emerytur w kraju, o możliwości zachowania prawa do rent i emerytur i blokady składek ubezpieczeniowych w wypadku zmiany pracy, o zabezpieczeniu składek ubezpieczeniowych przed skutkami inflacji, o zniesieniu trudności napotykanych przez kobiety w dziedzinie ustawodawstwa dotyczącego rent i emerytur. Ugrupowania kobiece podkreślały specyficzny aspekt w jakim powinno się traktować problem rent i emerytur przeznaczonych dla kobiet.

1055. PARANT A.: Pensions et retraites en France: situation actuelle et devenir. Renty i emerytury we Francji - aktualna sytuacja.- Futuribles 1983 nr 67 s. 75-90.

1056. PAVARD F.: A propos du minimum vieillesse. A propos minimum emerytalnego.- Droit Soc. 1980 nr 3 s, 225-232 tab. wykr.

Omówiono aktualny stan regulacji skomplikowanego we Francji minimum emerytalnego oraz jego realne perspektywy. Jego złożoność wynika ze zbyt technokratycznego sposobu rozwiązywania kwestii emerytalnych. Postęp w korygowaniu jest zauważalny, jednak nie przeprowadzono dotąd generalnej reformy całego systemu minimum emerytalnego, co jest m.in. wynikiem istnienia wielu problemów politycznych, technicznych i finansowych, rodzących się głównie na tle partykularyzmów. Załączono bogatą dokumentację dotyczącą poziomu minimum emerytalnego, źródeł jego finansowania, liczby osób nim objętych itp.

1057. PAVLOVA N., RIMAŠEVSKAJA N.: Sistema pensionnogo obespečenia. System emerytalno-rentowy.- Vopr. Ekon. 1987 nr 10 s. 21-31.

Autorki przedstawiają pożądane kierunki zmian systemu emerytalno-rentowego w ZSRR. Ich propozycja opiera się na założeniu o ekonomiczno-społecznym charakterze emerytur, dlatego też nie mogą być przyznawane wszystkim w jednakowej wysokości (bo wówczas straciłyby charakter ekonomiczny), nie mogą też być prostą pochodną wynagrodzeń i odzwierciedlać ich zróżnicowania (bo straciłyby charakter socjalny). W związku z tym proponuje się degresywny wymiar emerytur: ustalenie przedziałów wynagrodzeń, w których stosowane byłyby odmienne procenty naliczania emerytur, procenty te powinny być zróżnicowane w zależności od stażu pracy; ustalenie kwotowe minimum i maksimum emerytur, przeciętnie wymiar emerytur byłby równy ok. 60-70% zarobków. Proponuje się zachowanie dotychczasowego wieku emerytalnego, przy jednoczesnym stworzeniu większych możliwości wcześniejszego odchodzenia

na emeryturę dla matek, które wychowały co najmniej troje dzieci. Autorki negatywnie wypowiadają się o pracy emerytów (otrzymywaniu wynagrodzenia i świadczenia jednocześnie), natomiast proponują tworzenie zachęt do odraczania emerytur. Postuluje się także ustawowy zapis o waloryzacji świadczeń.

1058. Les pensions de retraite liées au secteur d'activité. Zaopatrzenie emerytalne uzależnione od dziedziny zatrudnienia /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1987.- 125 s.

Materiały z konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego-Sofia, czerwiec 1987 r. Szczegółowo przedstawiono zasady ubezpieczeń społecznych, podobne w ogólnych zarysach we wszystkich krajach europejskich oraz dziedziny zatrudnienia, uprawniające do przyznywania wyższych emerytur. Podstawowym kryterium jest podział branżowy oraz wykonywanie pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych dla życia; różnice występujące w praktyce krajów o gospodarce planowej i rynkowej. Na zróżnicowanie systemów ubezpieczeń wpływają w znacznej mierze lokalne tradycje, a także długotrwałość istnienia i stan ubezpieczeń społecznych. Różnicą podstawową jest, że w krajach o systemie planowym zasiłki emerytalne zapewnia państwo i ono ustala ich górne granice, natomiast w krajach o gospodarce rynkowej emerytury są świadczone przez wiele różnych instytucji - w tej liczbie przez towarzystwa ubezpieczeniowe - ale jest też możliwe otrzymywanie zaopatrzenia emerytalnego od kilku instytucji jednocześnie.

1059. Pensions in the third World: as elusive as ever for most. Emerytury w krajach Trzeciego Świata: równie niedostępne dla większości jak zawsze.- ILO Inf. 1981 nr 1 s. 1-2.

Większość spośród 90 krajów członkowskich MOP wprowadziło przepisy o emeryturach i zaopatrzeniu osób niezdolnych do pracy. Najwięcej krajów wprowadzających te systemy, to kraje amerykańskie, w dalszej kolejności afrykańskie, azjatyckie i położone w Oceanii, zakres ochrony w stosunku do różnych grup społecznych jest różny. Nie korzystają z ochrony najczęściej warstwy posiadaczy i osoby o wysokich dochodach, ze szczególnych uprawnień korzystają wojskowi i policja, trzecią grupę stanowią pracownicy najemni przemysłu, usług i handlu, ta właśnie grupa stanowi główny cel zabezpieczenia społecznego, zwykle w najgorszej sytuacji są pracownicy rolnictwa. Poziom świadczeń jest zróżnicowany, niektóre kraje stosują zasadę maksymalnej, inne minimalnej ochrony, na poziom zabezpieczenia wpływają procesy inflacyjne i poziom płac. Szczególnie niekorzystnie przedstawia się sytuacja w dziedzinie zabezpieczenia rzemieślników, drobnych kupców - grupy te nie mogą ponosić kosztów składek, państwa nie mogą wspomagać finansowo systemów zabezpieczenia. Wolne zawody mają możliwość tworzenia własnych systemów. MOP udziela pomocy krajom pragnącym rozwiązać te problemy.

1060. Pensions schemes for women and the importance of new structures of remunerated employment as they affect pension schemes for women. Systemy emerytalno-rentowe dla kobiet i ich zmiany pod wpływem nowych form zatrudnienia /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1986.- 134 s.- Tabele.

Trzy raporty Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego przygotowane na podstawie specjalnych badań w krajach członkowskich dotyczą: 1) świadczeń emerytalno-rentowych dla kobiet, 2) doświadczeń we wprowadzaniu ubezpieczeń inwalidzkich, 3) finansowych konsekwencji obniżania wieku emerytalnego. W raporcie pierwszym przedstawiono systemy emerytalno-rentowe w 21 krajach, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań dotyczących kobiet. Systemy są różne, ale generalnie we wszystkich kobiety i mężczyźni traktowani są jednakowo. Różnice występują w wieku emerytalnym (w 11 krajach dla kobiet jest niższy), w kilku krajach renty rodzinne przysługują tylko wdowom. W związku ze wzrostem aktywności zawodowej kobiet wprowadzono w niektórych krajach zmiany w systemach emerytalno-rentowych. Uwzględnia się w stażu pracy czas wychowywania dzieci, istnieje możliwość łącznego nabywania praw emerytalnych przez małżeństwo: do podstawy wymiaru zalicza się zarobki obydwu osób, a obliczone świadczenia dzieli się na dwie równe części. W raporcie drugim zwrócono szczególną uwagę na związek między kryteriami inwalidztwa a sytuacją na rynku pracy i warunkami pracy. Raport trzeci dotyczy występującej na świecie tendencji wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, co uważane jest za sposób zmniejszania bezrobocia. We wszystkich przypadkach wcześniejsze emerytury powodują trudności finansowe systemów ubezpieczeniowych.

1061. PETERS W.: Theorie der Renten- und Invaliditätsversicherung. Teoria ubezpieczeń rentowych i inwalidzkich.- Berlin: Springer Verl., 1989.- 219 s.- Bibliogr. s. 199-215.

Omówiono trzy rodzaje zabezpieczenia na starość: oszczędności prywatne, ubezpieczenia prywatne i ustawowe ubezpieczenia rentowe, ich różnorodne aspekty i zachodzące pomiędzy nimi interakcje ekonomiczne.

1062. PŘIB J.: Důchodové zabezpečeni pracovniků činnych na zakladé dohod o pracovni činnosti. Emerytalne zabezpieczenie czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.- Pr. a Mzda 1980 nr 9 s. 462-465.

Jednym z rodzajów stosunków pracy uregulowanych kodeksem pracy jest stosunek między zakładem pracy a pracownikiem wynikający z zawarcia umowy na wykonanie czynności pracy. W odróżnieniu od pracowników znajdujących się w stałym stosunku pracy, którzy praktycznie z tego powodu objęci są zabezpieczeniem społecznym, pracownikom wyżej wymienionym również przysługuje takie zabezpieczenie z pewnymi różnicami, o czym mówią odrębne przepisy. Zabezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o wykonanie pracy przysługuje ubezpieczenie chorobowe jeśli nie jest ubezpieczony już z innych powodów i innych wykonywanych czynności lub nie pobiera emerytury bądź renty inwalidzkiej. Pracownik, który zawarł kilka umów o pracę jest ubezpieczany z każdej z nich oddzielnie. Średni miesięczny zarobek

pracownika będący podstawą do wyliczenia emerytury oblicza się z łącznego zarobku miesięcznego, według obowiązujących przepisów.

1063. Propositions pour l'amelioration des pensions (Canada). Propozycje zmian systemu emerytalnego w Kanadzie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 3 s. 399-400.

Rząd kanadyjski opublikował projekt zmian powszechnego systemu emerytalnego. Zawiera on propozycję podwyższenia dochodu gwarantowanego dla osób samotnych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (świadczenie to otrzymują przede wszystkim starsze kobiety). W systemie świadczeń zależnych od zarobków proponuje się podniesienie pułapu zarobków, od których opłaca się składkę ubezpieczeniową do poziomu średniej płacy w przemyśle. Propozycje zmian w systemie rent rodzinnych oraz podwyższenia rent inwalidzkich, tak aby były one równe emeryturom. Proponuje się także zmiany w systemie ubezpieczeń dobrowolnych (zrównanie uprawnień różnych grup zawodowych, lepsza ochrona świadczeń przed inflacją). Musiałoby to spowodować wzrost składek ubezpieczeniowych. Rozważa się także możliwość podwyższenia świadczeń emerytalno-rentowych, albo drogą podwyższenia świadczeń z systemu powszechnego, albo też łączenia świadczeń z systemu powszechnego ze świadczeniami z systemów dobrowolnych.

1064. Reform of the pension system. Reforma systemu emerytalnego.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 551-552.

Omówiono najnowsze zmiany w kanadyjskim systemie emerytalno-rentowym; wzrost emerytur wypłacanych osobom samotnym, gwarancje dochodowe dla emerytów otrzymujących jedynie emeryturę częściową, dotyczy to przede wszystkim emigrantów z krótkim stażem pracy, a także inne rozwiązania mające na celu zwłaszcza zabezpieczenie emerytów i rencistów przed skutkami inflacji. Podkreślono, iż całościowa reforma systemu emerytalno-rentowego wprowadzana jest na różnych szczeblach, federalnym, prowincjonalnym, publicznym, prywatnym. Rząd opracował własną reformę systemu emerytalnego, którą przedstawił w tzw. zielonej książce w grudniu 1982 r. w parlamencie Kanady.

1065. Réforme de l'assurance-vieillesse-invalidité-survivants. Etats-Unis. Reforma systemu emerytalno-rentowego. USA.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 290-293.

Informacja na temat reformy systemu emerytalno-rentowego wprowadzonej w USA w marcu 1983 r. Od 1937 r. jest to najważniejsza reforma systemu ubezpieczeń społecznych w USA. Nowe rozwiązania mają na celu stabilizację finansową systemu amerykańskich ubezpieczeń społecznych. Reforma przewiduje m.in. objęcie systemem emerytalno-rentowym wszystkich pracowników federalnych, którzy rozpoczęli pracę po 1.I.1984 r. Obowiązkowo system obejmuje także pracowników tzw. organizacji non-profit (nie mających na celu zysku) zarówno stanowych, jak lokalnych. Podniesiono składki ubezpieczeniowe. Wprowadzono rozwiązania doskonalące system finansowania ubezpieczeń emerytalno-rentowych w przyszłości i liberalniejszy system kumulowania sum w układzie wynagrodzenie-emerytura.

1066. Réforme des prestations de vieillesse des salariés. Reforma świadczeń emerytalno-rentowych pracowników najemnych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 588-589.

Nowe przepisy (w Pakistanie) rozszerzają krąg osób ubezpieczonych (likwidacja górnego pułapu zarobków, powyżej którego świadczenia nie przysługiwały) oraz rozszerzają zakres świadczeń (przewidują rentę starczą w przypadku jeśli ubezpieczony nie ma prawa do emerytury). Składkę ubezpieczeniową w wysokości 5% zarobków płaci w całości pracodawca. Wiek emerytalny ustalony jest na 55 lat (mężczyźni) i 50 lat (kobiety). Prawa do emerytury nabywa się po 15 latach opłacania składki.

1067. La réforme des régimes publics de pensions. Reforma państwowych systemów emerytalnych /Organisation de Coopération et de Developpement Economiques.- Paris, 1988.- 169 s.

Problemy państw OCDE związane z reformowaniem zasad zaopatrzenia emerytalnego dotyczą głównie: źródeł finansowania (proporcje między funduszami z budżetu państwa i z ubezpieczeń społecznych), zasad przyznawania wcześniejszych emerytur, podstaw obliczania wysokości emerytur i rent inwalidzkich (wypadki przy pracy i inne okoliczności), rent rodzinnych (zasiłki dla rodzin wielodzietnych, uprawnienia po zmarłym współmałżonku) itp. Przytoczone dane porównawcze między krajami OCDE dotyczące wysokości rent i emerytur, zasad przyznawania, wpływu wzrostu płac i cen na wysokość emerytur, udziału osób w wieku poprodukcyjnym w społeczeństwie, przewidywanego wzrostu wydatków na emerytury po roku 2000 itp.

1068. La réforme du régime des pensions. URSS. Reforma systemu emerytalnego. ZSRR.-Bull. Inf. Soc. 1990 nr 4 s. 421-422.

W Związku Radzieckim, w ślad za reformą gospodarczą weszła reforma systemu emerytalnego; przepisy z lat 1956 i 1964 zastąpiła nowa ustawa regulująca jednocześnie ubezpieczenia emerytalne, inwalidzkie i socjalne. Według nowych przepisów, o wysokości emerytury decyduje okres opłacanych składek, a w przypadku braku takiej podstawy - u osób pełniących opiekę nad: inwalidami, dziećmi do lat 16-tu lub osobami powyżej 80 roku życia - przysługuje świadczenie z funduszu ubezpieczeń społecznych nie mniejsze niż 50% najniższej płacy, z zapewnieniem rewaloryzacji. Wiek emerytalny ustalono na 60 lat dla mężczyzn i 55 dla kobiet, po przepracowaniu: 25 lat mężczyźni i 20 lat kobiety.

1069. Réforme du régime national de pensions. Reforma powszechnego systemu emerytalnego w Danii.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 1 s. 86-87.

Przyznano prawo do emerytury krajowej osobom nie mającym obywatelstwa duńskiego, które mieszkały w Danii co najmniej 10 lat między 15 a 67 rokiem życia, w tym 5 lat bezpośrednio przed emeryturą. Dla otrzymania pełnej emerytury wymagane jest 40 lat pobytu, w przypadku krótszego okresu przysługuje emerytura niepełna. Wprowadzono korzystniejsze zasady przyznawania emerytur dla

uchodźców mieszkającym w Danii, przyznano prawo do emerytur osobom mającym obywatelstwo duńskie mieszkającym poza krajem.

1070. Réforme du système de pensions. Reforma systemu emerytalnego w Kanadzie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 1 s. 82-84.

W Kanadzie przewiduje się w najbliższych latach wprowadzenie reform w systemie emerytalnym. Niektóre zmiany zostały już wprowadzone w życie. W 1984 r. dwukrotnie podwyższono (niezależnie od bieżącej indeksacji) dodatki do emerytur dla osób samotnych. Podwyższono świadczenia minimalne dla osób, które otrzymują emerytury częściowe. Rozszerzono możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę (5 lat przed ustawowym wiekiem emerytalnym).

1071. Les régimes complementaires de retraite français face a l'integration europeenne: actes de 1'er colloque français. Uregulowania uzupełniające dotyczące francuskich emerytur w obliczu integracji europejskiej /Comite Europeen de Reflexion sur les Retraites.- Paris: 1988.- 101 s.- (Cahiers du CERR).- Tabele.

Raport z konferencji dotyczącej uregulowań emerytalnych w Belgii, Holandii, Hiszpanii, RFN i W. Brytanii.

1072. Renten 2000. Renty w roku 2000.- München: G. Olzog Verl., 1985.- 124 s.- Tabele, bibliogr.

W trosce o zabezpieczenie na przyszłość wypłaty rent - z uwagi na rozwojowe tendencje demograficzne - zorganizowano sympozjum poświęcone temu zagadnieniu. Książka zawiera osiem wygłoszonych na nim referatów, dotyczących długotrwałych problemów ustawowego zabezpieczenie rent, prognoz demograficznych i finansowania świadczeń dla osób starszych, projektów reform i ich gospodarczych przyczyn, rozwiązań w zakresie świadczeń - z uwzględnieniem m.in. źródeł i systemów prywatnych oraz zakładowych. Stwierdzono, że istniejący w RFN, a liczący 100 lat, system zabezpieczenia rentowego na starość na ogół zdaje egzamin i - z niewielkimi poprawkami można go będzie stosować także około 2000 roku.

1073. Renten von Morgen. Renty - jutra.- Arb. u. Soz.-Polit. 1985 nr 9/10 s. 293-376 il. rys. tab. wykr.

Ocena dotychczasowego systemu rentowego w RFN oraz założenia merytorycznych zmian, prezentowanych przez naukowców, specjalistów praktyków z różnych dziedzin prawa i polityki socjalnej. Problematyka wzajemnych relacji między wynagrodzeniami pracowniczymi a poziomem renty (podstawowej), mającej być miernikiem wyznaczającym minimalny poziom egzystencji rencistów. Nowe poglądy na zagadnienie zasad podziału i zakresu finansowania przez państwo całego systemu rentowego. Znaczenie pozaustawowych form pomocy dla osób w podeszłym wieku, świadczonych przez kasy ubezpieczeniowe i organizacje pomocy społecznej (wspólnoty). Idea renty socjalnej przeznaczonej dla osób znajdujących się w szczególnych sytuacjach życiowych. Kierunki zmian w zaopatrzeniu rentowo-rodzinnym (np. renty wdowie). Tendencje zmian w zasadach

finansowania przez państwo zaopatrzenia rentowego zwłaszcza w okresach kryzysowych, w czasie nasilania się procesów inflacyjnych.

1074. Rentenzahlungen ins Ausland an ehemals in der Bundesrepublik Deutschland beschäftigte Arbeiter. Wypłaty rent zagranicznych dla robotników zatrudnionych w przeszłości w Republice Federalnej Niemiec.- Arb. u. Soz.-Recht 1981 nr 2 s. 34-35 tab.

Ogólna informacja o wysokości kwot wypłaconych za granicą na rzecz robotników, pracujących w przeszłości w RFN, z tytułu przysługujących im rent. Liczba zobowiązań ubezpieczeniowych dla zagranicznych robotników zatrudnionych w RFN wzrosła z 279 tys. w 1960 r. do 1.934 tys. w r. 1979. Od 1970 r. ok. 10% ogółu osób ubezpieczonych stanowią robotnicy zagraniczni. Przedstawiono tabelarycznie kształtowanie się odnośnych danych na przestrzeni lat 1960-1979.

1075. Report of parliamentary task force on pension reform. Raport parlamentarnej grupy roboczej na temat reformy emerytur.- Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 1 s. 142-144.

Przedstawiono wyniki prac grupy roboczej parlamentu kanadyjskiego, która opracowała wytyczne reformy emerytur. Zalecono m.in. opracowanie systemu indeksowania emerytur odpowiednio do zmian w sile nabywczej waluty kanadyjskiej. Wskazano, iż system emerytalny musi być elastyczny i wszechstronny tak, aby obejmował wszystkich obywateli. Podkreślono konieczność tworzenia i rozbudowywania publicznych programów oraz prywatnych i zawodowych programów emerytalnych. Podkreślono, że te zalecenia i rekomendacje nie prowadzą do poważnych czy podstawowych zmian w dotychczas obowiązującym systemie emerytalnym, a jedynie sugerują konieczność uelastycznienia całego systemu na tyle, aby zdolny był, adaptować się do zmieniających się warunków pracy, warunków społecznych i ekonomicznych. Wiele zmian dotyczy małżonków pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym oraz prywatnych systemów ubezpieczeniowych.

1076. Restructuration générale des pensions. Japon. Reforma systemu emerytalno-rentowego. Japonia.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1986 nr 2 s. 244-246.

1 kwietnia 1986 r. weszła w życie reforma systemu emerytalno-rentowego w Japonii. Wprowadza prawa do świadczeń z systemu powszechnego dla wszystkich mieszkańców, zrównanie uprawnień mężczyzn i kobiet, obniżkę świadczeń. Obecnie w Japonii istnieją dwa systemy zabezpieczenia społecznego: dla pracowników najemnych w sektorze prywatnym oraz system powszechny - dla wszystkich mieszkańców. System powszechny finansowany jest ze składek (jednakowa wysokość dla wszystkich) oraz z dotacji państwa równej jednej trzeciej dochodów ze składek. Wiek emerytalny wynosi 65 lat, z możliwością wcześniejszego lub późniejszego przejścia na emeryturę, co pociąga za sobą obniżenie lub wzrost świadczenia. Minimalny okres opłacania składek wynosi 25 lat. Emerytury są

indeksowane co roku, o ile wskaźnik kosztów utrzymania w roku poprzednim wyniósł co najmniej 5%. Renta inwalidzka przysługuje, jeśli składki były opłacane przez co najmniej 2/3 pełnego okresu. Renta rodzinna może być wypłacana wdowie mającej co najmniej jedno dziecko na utrzymaniu lub sierotom. System przewiduje także zasiłki pogrzebowe. System dla pracowników najemnych finansowany jest ze składek, zróżnicowanych według zarobków ograniczonych pułapem. Emerytura przysługuje w wieku 60 lat, po co najmniej 25 latach ubezpieczenia. Wiek emerytalny dla kobiet wynosił dotychczas 55 lat i będzie on stopniowo podwyższany do 60 lat. Łączenie emerytury z pracą jest ograniczone (dopuszczalne przy niższych zarobkach). Wymiar emerytury jest równy liczbie lat ubezpieczenia pomnożonych przez 0,75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z całego życia, zrewaloryzowanego na podstawie wskaźnika wzrostu płac. Jeśli okres ubezpieczenia wynosił co najmniej 20 lat do emerytury przysługują dodatki na współmałżonka i dzieci. System przewiduje także renty inwalidzkie (trzy kategorie), obliczane na podstawie hipotetycznych lat ubezpieczenia, jeśli faktyczny okres ubezpieczenia wynosił mniej niż 25 lat. Krąg osób, którym przysługują renty rodzinne jest szerszy niż w systemie powszechnym i obejmuje wdowy bez dzieci, wdowców, rodziców, wnuki i dziadków. Wysokość renty rodzinnej wynosi 75% emerytury przysługującej po 25 latach ubezpieczenia.

1077. ROSEEUW E., MOULAERT F.: Le régime belge des pensions et revenu garanti aux personnes âgées de nationalité étrangere. Belgijski system dochodowy i emerytalny dla osób starzejących się obcej narodowości.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1983 nr 10/12 s. 957-980.

Omówiono wybrane zagadnienia związane z uczestnictwem obcokrajowców w belgijskim systemie emerytalnym: emerytury dla pracowników utrzymujących się z wynagrodzenia oraz dochodów gwarantowanych osobom starzejącym się, regulacje prawne dotyczące kryteriów wieku, przebiegu pracy zawodowej i systemu kalkulacji wysokości emerytury. Wskazano, iż dostępne dane statystyczne nie pozwalają ocenić w jakim stopniu świadczenia emerytalne, wypłacane według klasyfikacji narodowościowej, odpowiadają wysokości świadczeń gwarantowanych przez belgijski system dochodowy i emerytalny.

1078. RUF T.: Rentenreform: Abschied von Ilusionen? Reforma rent: czyżby koniec z iluzjami?- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 2 s. 14-17.

Krytyczna ocena poprzedniej reformy systemu rentowego z 1957 r. oraz niektórych propozycji dotyczących obecnego projektu reformy strukturalnej obowiązkowych ubezpieczeń w RFN. Przytoczono opinie specjalnej komisji rzeczoznawców.

1079. RUF T.: Zur Anpassung der Laufenden Renten der gesetzlichen Rentenversicherungen nach den Rentenreformgesetzen 1957. Przystosowanie aktualnych rent z ustawowego zabezpieczenia - po reformie rent z 1957 r.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1981 nr 7 s. 214-216.

Proces legislacyjny przystosowywania prawa rentowego do zmian w wysokości wynagrodzenia (brutto), które nastąpiły po zasadniczej reformie rent w 1958 r. w RFN. Zasady dynamizowania poziomu rent w zależności od tendencji inflacyjnej danego roku kalenderzowego, przy uwzględnieniu indeksu wzrostu kosztów utrzymania. Kierunki i tendencje dalszych corocznych automatycznych przyrostów wysokości rent, w zależności od rozwoju krajowej sytuacji demograficznej (rynku pracy) i od stanu gospodarki.

1080. SAINT-ETIENNE C.: Pour une reforme des régimes de retraite. Reforma systemu emerytalnego.- Rev. Fr. Econ. 1988 nr 3 s. 67-86 tab.

Francja.

1081. ŠAJCHATDINOV V.: Pensionnaja reforma i socialʹnaja spravedlivostʹ. Reforma emerytalna i społeczna sprawiedliwość.- Social. Tr. 1988 nr 11 s. 96-100.

Zaopatrzenie emerytalne zajmuje pośrednie miejsce pomiędzy zasadą "jednakowych warunków życia" i "uzasadnionym zróżnicowaniem" wysokości emerytur. Przedstawiono zagadnienia zmniejszenia różnic pomiędzy emeryturami robotników i pracowników umysłowych a emeryturami kołchoźników, nadmiernego zróżnicowania w zależności od warunków pracy (szkodliwej, uciążliwej, niebezpiecznej). Porównano zasady przechodzenia na emeryturę, klasyfikację emerytur, wiek emerytalny, inwalidztwo itp. w wybranych krajach, zwłaszcza w bloku socjalistycznym. Za najsłuszniejszy uznano system emerytalny, obowiązujący w CSRS. Poruszono również sprawy wieku emerytalnego kobiet, uzależnionego od liczby wychowanych dzieci oraz zaliczania okresu ich wychowywania do stażu pracy oraz problemy rewaloryzacji emerytur.

1082. SAMEK V.: Pracovni kategorie v důchodovem zabezpečeni. Kategorie pracowników w zabezpieczeniu społecznym.- Soc. Polit. 1987 nr 3 s. 57-59, 67.

Jedną z wyraźnych cech charakteryzujących system zabezpieczenia społecznego w Czechosłowacji jest uwzględnianie zasług pracowniczych przy określaniu wysokości emerytury oraz uprawnienia do jej otrzymywania. Problematyka kategorii pracowników w zabezpieczeniu emerytalnym jest regulowana ogólnie obowiązującymi przepisami prawnymi, innymi ogólnymi zasadami oraz instrukcjami organów zabezpieczenia społecznego. Wymieniono i pokrótce scharakteryzowano podstawy prawne w tym zakresie. Przedstawiono sposób zaszeregowania zawodów do I i II kategorii oraz warunki, jakie muszą być spełnione dla zaszeregowania do preferowanych kategorii pracowników.

1083. SAMEK V.: Zvyšovani důchodů a některých dalšich sociálnich dávek. Wzrost emerytur i niektórych innych świadczeń socjalnych.-Pr. a Mzda 1982 nr 4 s. 37-43, nr 5 s. 4-9.

1 lutego 1982 r. podwyższone zostały w Czechosłowacji emerytury i renty inwalidzkie, wdowie, sieroce, dla drugiego małżonka i inne świadczenia z ubezpieczenia społecznego (w największym stopniu podniesione zostały najniższe renty dla pełnych sierot). Od 1.II. 1982 r. podwyższone zostały także emerytury kombatantów, renty inwalidów, zasiłki dla dzieci, zasiłki wychowawcze, macierzyńskie i in. świadczenia socjalne; wprowadzono zmiany w systemie obliczania rent inwalidzkich - renty te przeliczono wg nowej podstawy wymiaru, stanowiącej równowartość aktualnej płacy przeciętnej. Zwiększono także niektóre świadczenia dla rodzin osób odbywających zasadniczą służbę wojskową.

1084. SCHLEGEL R.: Geborgenheit im Alter. Bezpieczna starość.- Berlin: Staatsverl. der DDR, 1983.- 156 s.

Przewodnik po systemie opieki nad ludźmi starymi w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Przedstawiono i omówiono całościowo system organizacji opieki nad ludźmi starymi wskazując, iż nie ogranicza się on wyłącznie do ustawodawstwa z zakresu ubezpieczeń socjalnych, ale obejmuje także całą sferę życia ludzi starych, od organizowania im czasu wolnego, przez pomaganie w sprawach osobistych aż po organizowanie warunków do uprawiania działalności kulturalnej i sportowej. Emeryci i renciści w NRD objęci są wszechstronną opieką zdrowotną i pielęgnacyjną. Omówiono zasady ubezpieczeń chorobowych, opieki społecznej, wysokość rent i emerytur oraz inne przywileje socjalne, którymi objęci są obywatele NRD znajdujący się na emeryturze lub na rencie. System opieki nad ludźmi starymi obejmuje także wiele fragmentów ich życia osobistego. System opieki obejmuje również, po śmierci emeryta lub rencisty, członków ich rodzin pozostających na utrzymaniu zmarłego.

1085. SCHMÄHL W.: Beiträge zur Reform der Rentenversicherung. Przyczynki na temat reformowania ubezpieczeń rentowych.- Tübingen: J.C.B. Mohr, 1988.- 269 s.- Tabele.

Zbiór artykułów, referatów i wykładów związanych z reformą systemu ubezpieczeń rentowych w Republice Federalnej Niemiec, odzwierciedla główne nurty dyskusji między naukowcami, funkcjonariuszami państwowymi i bezpośrednio zainteresowanymi odbiorcami rent, na temat kształtu, środków i celu współczesnego systemu ubezpieczeń rentowych. Przedstawiono historię systemu ubezpieczeń socjalnych w RFN, współczesne problemy ustawodawstwa oraz finansowania systemów ubezpieczeń socjalnych, w tym rentowych.

1086. SCHMÄHL W.: Public and private pensions for various population groups in the Federal Republic of Germany: Past experience and tasks for the future. Emerytury i renty dla pracowników sektora państwowego i prywatnego w RFN: dotychczasowe doświadczenia i cele na przyszłość.- Int. Soc. Sécur. Rev. 1986 nr 3 s. 258-276.

Świadczenia emerytalno-rentowe są w RFN uregulowane odmiennie dla różnych grup społeczno-zawodowych, na co nakładają się odmienne uregulowania w sektorze państwowym i prywatnym. Uprawnienia pracowników najemnych w sektorze państwowym są dość podobne (z wyjątkiem osób pozostających w służbie publicznej): wszyscy

objęci są ubezpieczeniem podstawowym i dodatkowym, ale wysokość świadczeń jest inna dla pracowników umysłowych i fizycznych (różnice występują także w zależności od zawodu). Natomiast nie wszyscy pracownicy najemni w sektorze prywatnym objęci są ubezpieczeniem dodatkowym, a istniejące systemy dodatkowe są bardzo zróżnicowane w zależności m.in. od gałęzi gospodarki i wielkości przedsiębiorstwa. Często też powstaje problem wypłacalności w uzupełniających systemach zakładowych. Reforma systemów emerytalno-rentowych wydaje się więc niezbędna. Najważniejsze jest upowszechnianie systemów dodatkowych w sektorze prywatnym, oraz objęcie systemami dodatkowymi pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze.

1087. SCHMIDT A.: DGB - Positionen zur Strukturreform der sozialen Rentenversicherung. Stosunek związków zawodowych w RFN do reformy struktury ubezpieczenia rentowego.- Soz. Sicherheit 1987 nr 10 s. 289-304.

Zasady projektowanych zmian ubezpieczeń rentowych w RFN z uwzględnieniem sytuacji ekonomicznej i demograficznej kraju. Stosunek związków zawodowych do proponowanych zmian w zakresie ubezpieczenia rentowego. Reforma ubezpieczeń rentowych winna uwzględnić: poziom składek w stosunku do wynagrodzeń, zabezpieczenie standardu życia, zrównanie socjalne (upodmiotowienie) i określenie zobowiązań państwa, pracodawców i pracobiorców. Zasady samoadministrowania i (częściowego) finansowania instytucji ubezpieczeniowych przy wzroście udziału w tym zakresie pracodawców. System rentowy powinna cechować zdolność elastycznego reagowania nawet na perspektywiczne zmiany gospodarcze. Przeprofilowanie relacji obciążeń finansowych, które w granicach do 70% przejmą instytucje ubezpieczeniowe (pracodawcy, pracownicy), a ok. 25-30% państwo. Konieczność dalszej rozbudowy różnych form opieki nad ludźmi starszymi.

1088. SCHMITT D.G.: Postretirement increases under private pension plans. Wzrost dochodów po przejściu na emeryturę według indywidualnych systemów rent.- Mon. Labor Rev. 1984 nr 9 s. 3-8.

Wyniki badań nad równoważeniem dochodów z emerytury w warunkach stałej inflacji. Badaniami objęto 1516 przedsiębiorstw reprezentujących 21 mln zatrudnionych. Dane dotyczą okresu 1978-81, kiedy to wzrost kosztów utrzymania osiągnął 51%, a dochody emerytów straciły 1/3 swej siły nabywczej. Podstawową kwestią jest zbadanie jak dalece poszczególne systemy (gwarantujące automatyczny lub nieautomatyczny, interwałowy wzrost) są rozpowszechnione i jak dalece zapobiegają obniżaniu się stopy życiowej emerytów.

1089. SCHRANZ E.: Österreichs Pensionsversicherung entlastet den Arbeitsmarkt. Austriacki system ubezpieczeń emerytalnych - odciąża rynek pracy.- Arb. u. Wirtsch. 1983 nr 10 s. 42-43.

Sytuacja w zakresie świadczeń emerytalnych w Austrii i jej oddziaływanie na rynek pracy. Stały wzrost wydatków na emerytury ogranicza możliwości podwyższania zasiłków dla bezrobotnych, ale stwarza możliwość zwolnienia odpowiedniej ilości miejsc pracy w celu zatrudnienia w to miejsce części z dotychczasowych bezrobotnych. Solidarność międzypokoleniowa w zakresie zatrudnienia i świadczeń socjalnych, dla przechodzących na wcześniejszą emeryturę.

1090. SEDLAK W.: Pensionsreform. Reforma emerytalna.- Arb. u. Wirtsch. 1984 nr 6 s. 30-34.

Ocena obecnego systemu emerytalnego w Austrii, w aspekcie zabezpieczenia racjonalnych zasad finansowania planowanej reformy przepisów emerytalnych. Główne kierunki zmiany zasad finansowania reformy emerytalnej w celu prawidłowego zabezpieczenia socjalnego świadczeniobiorców dla uniknięcia spadku wartości (realnej) emerytury oraz dla zachowania prawidłowych wymiarów czasu wyczekiwania, jak i form obliczania posiadanych wkładów ubezpieczeniowych i z tym związanych wysokości świadczeń emerytalnych.

1091. SIMON G.: Kein "Generationenvertrag" mehr Zuffal oder Absicht? Czy nie ma żadnego przyczynku do "umowy między generacjami" - raczej przypadek niż zamiar?- Arb. u. Soz.-Polit. 1986 nr 2 s. 42-43 wykr.

Rozważania o realnej możliwości zawarcia solidarnościowej umowy między generacjami w zakresie względnej równowagi świadczeń zależnych od poziomu dochodu narodowego RFN. Fundusz rentowy powinien odpowiadać wysokości wkładów (sumie opłaconych składek) członków kas ubezpieczeniowych oraz dopłat państwa i pracodawców. Indywidualna renta nie powinna zależeć od uprzednich dochodów świadczeniobiorcy w okresie zarobkowania, lecz stanowić część dochodu społecznego w danym okresie i podlegać zmianom koniunkturalnym. Modyfikacje systemu rentowego sprowadzają się do uzależnienia poziomu świadczeń od stanu gospodarki i sytuacji demograficznej w kraju. Kierunki zmian konstrukcji systemu rentowego zbliżonego do formy umowy z generacjami dla stworzenia swego rodzaju renty ludowej, uzależnionej od dochodu narodowego, zamiast od indywidualnego poziomu zarobków z okresu zatrudnienia świadczeniobiorcy.

1092. SLOBOŽANIN V.P.: Pensija - po trudovomu vkladu. Emerytura - zgodnie z wkładem pracy.- Sov. Gos. Pravo 1981 nr 9 s. 47-51 bibliogr.

Praktycznie emerytury są obliczane na podstawie średniego zarobku z ostatnich 12 miesięcy. Ten sposób obliczania emerytury powoduje, że w ostatnim roku pracownicy starają się osiągnąć maksymalny zarobek, również administracja stwarza warunki dla sztucznego zwiększenia zarobków. Istniejący sposób naliczania emerytur wywołuje szereg ujemnych zjawisk: emerytura nie odzwierciedla wkładu pracy wniesionego w ciągu całego okresu pracy, minimalne emerytury nie nadążają za wzrostem minimalnej płacy, w gorszej sytuacji są ci pracownicy, którzy zaprzestali pracy na kilka lat przed wiekiem emerytalnym - ich zarobek jest mniejszy; tracą na tym pracownicy, którzy pracując w uciążliwych warunkach, na odpowiedzialnych stanowiskach w pewnym momencie byli zmuszeni przejść do pracy lżejszej, to stymuluje płynność - pracownicy przed pójściem na emeryturę poszukują lepiej płatnej pracy. Najbardziej racjonalne wydaje się obliczanie emerytury w oparciu o zarobki z ostatnich 20 lat. Daje to możliwość zlikwidowania w/w negatywnych zjawisk.

1093. SOLOVEV A.: Gotovitsja proekt novogo Zakona o pensijach. Projekt nowego prawa emerytalnego.- Social. Tr. 1987 nr 4 s. 79-87.

Toż wersja ang.: Int. Soc. Secur. Rev. 1988 nr 1 s. 76-83.

Rozważania na temat reformy systemu ubezpieczeń emerytalnych w ZSRR: zmiany zasad obliczania wysokości emerytur, wiek emerytalny, indeksacja świadczeń, potrzeba określenia minimalnej i maksymalnej wysokości świadczenia emerytalno-rentowego.

1094. SOUKUP J.: Kolik činí nejvyšší výměra starobního důchodu? Jaki jest najwyższy wymiar emerytury?- Nár. Pojišt. 1983 nr 6 s. 29-30.

Wysokość emerytury jest uzależniona od kategorii zaszeregowania w dniu nabycia uprawnień do jej przyznania. Wyszczególniono warunki, którym powinien odpowiadać pracownik, aby uzyskać emeryturę odpowiedniej wysokości. Najwyższa emerytura w Czechosłowacji wynosi 3000 tys. koron i otrzymują ją pracownicy, którzy byli zatrudnieni przynajmniej 15 lat w górnictwie na stałym miejscu pracy pod ziemią lub 10 lat w przypadku kopalni uranu. Pracownikom, którzy spełnili warunki dla przyznania emerytury, ale nadal pracują, podwyższa się emeryturę o 7% średniego miesięcznego wynagrodzenia za każdy przepracowany rok. Emerytura we wszystkich kategoriach zaszeregowania nie może przekroczyć 90% przeciętnego miesięcznego zarobku zmniejszonego o podatek od wynagrodzeń.

1095. STEFFEN J.: Materielle Lebenlage alterer Menschen. Sytuacja materialna ludzi starych.- Mitbestimmung 1989 nr 3 s. 173-175.

Prognozy do roku 1990 wydatków na zabezpieczenia emerytalne ludzi w wieku emerytalnym i przedemerytalnym - 11% przewidywanego produktu brutto i prawie 40% ogólnego budżetu socjalnego. W 1987 r. średni poziom emerytury wynosił w RFN dla mężczyzn 69,4% (robotnicy), 65,6% (urzędnicy) przeciętnego wynagrodzenia netto w gospodarce, a dla kobiet 51,1% (robotnice), 60,1% (urzędniczki). W przypadku 40-letniego stażu ubezpieczeniowego średni poziom emerytury wynosił dla mężczyzn 71,9% (66,6%) przeciętnego wynagrodzenia netto w gospodarce, a dla kobiet 74,3% (68,6%). O absolutnym poziomie emerytur nie można się dokładnie wypowiadać. Wysoki poziom emerytur ogółem nie pokrywa się automatycznie z wysokimi kwotami emerytur dla każdego.

1096. STEFFEN J.: Rentenanpassungsgesetz 1984. Ustawa o waloryzacji emerytur w 1984 r.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1984 nr 8 s. 236-237.

W połowie 1984 r. ogłoszono w Republice Federalnej Niemiec ustawę o waloryzacji emerytur z tytułu ubezpieczenia emerytalnego i ustawowych ubezpieczeń od wypadków; uregulowano przy tym wysokość pobieranych dodatków na dzieci oraz innych dodatków. Od 1.VII.1984 r. podwyższono emerytury o 3,4%, co odpowiada przeciąt-

nemu wzrostowi płac i uposażeń brutto w 1983 r. Przedstawiono szczegółowo: zastosowane zmiany w obliczaniu wskaźnika wzrostu emerytur i rent w stosunku do lat poprzednich, zasady i przykłady obliczania stopnia waloryzacji emerytur i rent, wypłacania z funduszu emerytalnego dodatków na dzieci, zasady ustalania składek na ubezpieczenie chorobowe w razie przekroczenia granicy wymiaru składek. Podano przykłady obliczania waloryzacji emerytur, a także - wysokości dodatków na dzieci wg starych i nowych zasad.

1097. STEVEN G.A., CLARK R.L., SUMMER D.: A comparison of pension benefit increases and inflation, 1973-1979. Porównanie podwyżek świadczeń emerytalnych i inflacji, 1973-1979.- Mon. Labor Rev. 1984 nr 5 s. 42-47.

Podsumowanie badań na temat wysokości emerytur i wpływu inflacji na ich podwyżki. Badaniom poddano kilka programów emerytalnych, aby uzyskać wszechstronną ocenę zmian w rzeczywistych świadczeniach w stosunku do inflacji. Z analizy wynika, że w okresie od 1971 do 1979 r. emeryci pobierający świadczenia z badanych programów emerytalnych otrzymali przynajmniej raz wyrównanie inflacyjne, a wielu otrzymało znaczne podwyżki nominalne świadczeń. Mimo tego rzeczywiste dochody emerytów uzyskiwane z programów emerytalnych obniżają się, bowiem podwyżki emerytur sięgają ledwo 2/5 wzrostu cen. Artykuł zilustrowano danymi statystycznymi obrazującymi rozwój sytuacji finansowej emerytów w odniesieniu do tempa inflacji. Wskazano, iż pogarszająca się sytuacja finansowa emerytów amerykańskich rekompensowana jest tzw. świadczeniami niegotówkowymi, których wartości nie daje się jednak ocenić w racjonalny i jednoznaczny sposób.

1098. Systémy důchodového zabezpečeni v socialistických a vybraných kapitalistických statech. Systemy ubezpieczeń emerytalnych w krajach socjalistycznych i wybranych kapitalistycznych/ Československý Výzkumný Ústav Práce a Socialních Věci. - Praha: Vyzk. Práce, 1980.- 105 s.

Analiza systemów ubezpieczeń emerytalnych w Czechosłowacji, Bułgarii, Mongolii, NRD, Polsce, Rumunii, Związku Radzieckim, Belgii, Francji, we Włoszech, Austrii i Szwecji. We wszystkich tych krajach w latach 1970-1976, z wyjątkiem Polski, następował wzrost udziału wydatków na ubezpieczenia emerytalno-rentowe w dochodzie narodowym. W Polsce w tym okresie udział tych wydatków spadł z 6,9% do 6,4%, co postawiło Polskę na ostatnim miejscu w analizowanej grupie krajów. Rozpatrzono podstawowe formy ubezpieczeń emerytalno-rentowych, ich rozmiar i warunki uzyskiwania świadczeń, relacje emerytur i płac, rozwój emerytur minimalnych w poszczególnych krajach. Przedstawiono bogate dane statystyczne obrazujące rozwój systemów i wielkości świadczeń emerytalno-rentowych na tle innych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego analizowanych krajów. Podjęto próbę usystematyzowania i doprowadzenia do porównywalności systemów informacji statystycznej w dziedzinie ubezpieczeń emerytalnych w badanych krajach.

1099. Systemy emerytalne na przykładzie wybranych wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1983 nr 24-1 s. 1-11 bibliogr.

1100. Systemy emerytalne w wybranych krajach EWG. Oprac. W. Żor.- Sygnały 1985 nr 16-1 s. 1-11 bibliogr.

1101. Świadczenia emerytalno-rentowe w krajach RWPG. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1986 nr 6-2 s. 1-6 bibliogr.

1102. Tendencje zmian w systemie emerytalnym Japonii. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1985 nr 4-3 s. 1-8.

1103. TRIČKOV N.: Socialno-ikonomičeskata strana na trudovija staž pri pensioniraneto. Aspekt społeczno-ekonomiczny stażu pracy przy przechodzeniu na emeryturę.- Probl. na Truda 1985 nr 12 s. 28-37.

Staż pracy jest stosunkowo nową kategorią społeczno-ekonomiczną w terminologii zaopatrzenia emerytalnego, wprowadzoną przez Kodeks pracy w 1951 r. zamiast terminu "wysługa lat". Ujęto kategorię stażu pracy przy przechodzeniu na emeryturę w aspekcie jej rozwoju, sprecyzowano zakres oraz istotę ekonomiczną. W oparciu o dane statystyczne dotyczące średniego stażu pracy emerytów według ilości przepracowanych lat i wieku przeprowadzono analizę społeczno-ekonomiczną za 1984 r. Stwierdzono różne braki związane z porządkiem ustalania kategorii pracy przy przechodzeniu na emeryturę.

1104. WIATROWSKI W.J.: New survey data on pension benefits. Dane z badań nad świadczeniami emerytalnymi.- Mon. Labor Rev. 1991 nr 8 s. 8-22.

Analiza danych z badań przeprowadzonych w 1989 r. na pełnozatrudnionych byłych pracownikach średnich i dużych przedsiębiorstw prywatnych (32 mln osób ze 109 tys. przedsiębiorstw). Podstawowy zestaw danych zawarty jest w histogramie ukazującym wielkość świadczeń emerytalnych dla trzech kategorii świadczeniobiorców: 1) osób, które przeszły na emeryturę w wieku 55 lat, 2) przechodzących na emeryturę w wieku 62 lat, 3) przechodzących w wieku 65 lat. W każdej kategorii świadczeniobiorców wyodrębniono: emerytów samotnych, emerytów i współmałżonków, współmałżonków nieżyjących emerytów. W poszczególnych tablicach pokazano szczegółowo rozkłady danych. W 1989 r. osoby, które odeszły na emeryturę w wieku 55 lat (kiedy jeszcze nie ma zastosowania program wypłat "social security") przeciętna emerytura stanowiła ok. 20% ostatniej płacy, dla współmałżonków nieżyjących osób uprawnionych do emerytury mniej niż 10%. Dla osób odchodzących na emeryturę w wieku 62 lat, kiedy działają już wypłaty z "social security"

wysokość świadczeń rośnie do ok. 50%, a dla emeryta i jego współmałżonka do 60%, a dla trzeciej grupy do prawie 40%. Odchodzący na emeryturę w wieku 65 lat otrzymywali odpowiednio: 60%, 70%, ponad 40%. Szczegółowe tablice przynoszą dane uwzględniające czas partycypacji w programach emerytalnych itd.

1105. Wie lange noch lohnt sich die Rentendynamik? Jak długo jest opłacalne dynamizowanie rent?- Arb. u. Soz.-Polit. 1984 nr 3 s. 81-82.

Prezentacja aktualnych poglądów na zagadnienie dynamizacji systemu rentowego w RFN. Kierunki zmian w zasadach przyznawania, rozliczania i finansowania rent. Partycypacja państwa w częściowym pokrywaniu wydatków związanych ze zmianą systemu rentowego. Propozycje przyszłych systemowych rozwiązań świadczeń rentowych w RFN.

1106. WIKTOROW A.: Aktualne zasady przyznawania emerytur w europejskich krajach RWPG, ustalanie ich wysokości oraz waloryzacje /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1986.- 17 s.- (Informacje-Ekspertyzy-Propozycje-Metody / IPiSS; nr 19).

Przedstawiono dość zróżnicowane zasady przyznawania i wymiary emerytur w europejskich krajach socjalistycznych. Zaznaczono punkty wspólne tych systemów np. korzystniejsze zasady przyznawania oraz wymiaru dla pracujących w warunkach trudnych lub szkodliwych dla zdrowia, uprzywilejowanie kobiet, wyznaczana kwotowo minimalna emerytura, brak mechanizmów dostosowujących emerytury do wzrostu płac i cen.

1107. WILLE S.: Vorsicht: Pensionsreform. Uwaga: reforma rent.- Arb. u. Wirtsch. 1990 nr 3 s. 36-39.

Głos w dyskusji na temat projektowanej reformy rent i emerytur w Austrii. Problemy finansowania, różne warianty projektowanych zmian, potrzeba ujednolicenia dotychczas obowiązujących systemów i zlikwidowanie w nich nierówności i niesprawiedliwości.

1108. WOLFF K.-H.: Pensionsreform: Fragen und Antworten. Reforma rent: pytania i odpowiedzi.- Arb. u. Wirtsch. 1989 nr 10 s. 36-39.

Zmiany w ustawie dotyczącej rent wprowadzone w latach 1985-1988 oraz propozycje dalszych zmian. Przewidywane zmiany w strukturze demograficznej Austrii w najbliższych dziesięcioleciach, obecny stan i rozwój emerytalnych świadczeń ustawowych oraz dodatkowych rent zakładowych i prywatnych oraz możliwości ich finansowania. Ogólny system austriackiego zabezpieczenia na starość jest możliwy do utrzymania pod warunkiem zastosowania rozwiązań pragmatycznych, a nie dogmatycznych.

1109. WÖRISTER K.: Auswirkungen der Pensionsreform. Skutki reformy emerytalnej.- Arb. u. Wirtsch. 1986 nr 12 s. 24-25 tab.

Nowelizacja struktury rent i emerytur w Austrii, jej konkretne skutki dla poszczególnych grup osób ubezpieczonych. Reforma dotyczyła m.in. zwiększenia składek, przedłużenia okresu uwzględnionego przy obliczaniu rent itp. Załączone tabele zawierają dane porównawcze dotyczące rent przyznawanych z tytułu zmniejszonej zdolności do pracy w latach 1981-1985 oraz przyrostu osób w wieku emerytalnym i zmian wysokości ich emerytur w tym samym okresie.

1110. WÖRISTER K.: Versicherungsprinzip und Frauenpensionen. Zasady ubezpieczenia a emerytura kobiet.- Arb. u. Wirtsch. 1988 nr 6 s. 40-46 tab. wykr.

Reforma ubezpieczeń społecznych w Austrii przeprowadzona została w 1987 r. W jej wyniku wysokość emerytury bardziej niż dotychczas zależeć będzie od osiągniętych wkładów przez poszczególnych ubezpieczonych. Nastąpiło również częściowe wyrównanie poziomu wysokości emerytur pomiędzy grupą robotników a pracowników umysłowych. Uległa zwiększeniu wysokość emerytury kobiet. Artykuł zawiera szereg tabel i wykresów z tzw. nowościami w w/w zakresie np. przeciętny poziom emerytury kobiet i mężczyzn w latach 1984-87, przeciętny poziom renty inwalidzkiej w latach 1984-87 itp.

1111. The world crisis in social security. Światowy kryzys w ubezpieczeniach społecznych /ed. J.J. Rosa.- Paris: 1982.- 245 s.

Rec.: Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 3 s.462-464.

Każdy rozdział poświęcony jest jednemu krajowi (USA, Francja, Włochy, Japonia, RFN, Wielka Brytania, Szwecja, Szwajcaria) i zawiera historię systemu emerytalnego, analizę systemu oraz rozważania o przyszłości, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu ubezpieczeń emerytalnych na wzrost gospodarczy. Wszyscy autorzy krytykują obecne systemy emerytalne. Wyniki badań empirycznych, prowadzonych w ciągu ostatnich lat, dotyczących wpływu powszechnych systemów emerytalnych na poziom oszczędności, czasami potwierdzają powyższą hipotezę. Znamienne jest jednak, że np. w RFN, gdzie istnieje dobrze rozwinięty powszechny system emerytalny, stopa oszczędzania należy do najwyższych na świecie. Wszyscy autorzy zwracają uwagę na problemy finansowania ubezpieczeń emerytalnych w przyszłości, związane ze starzeniem się społeczeństwa. W RFN stosunek liczby czynnych zawodowo do biernych zawodowo wynosił w 1980 r. 2,2, a w 2030 r. będzie wynosił 1,1. Omówiono także wpływ systemów emerytalnych, a szczególnie sposób finansowania, na redystrybucję dochodów. Pewne grupy zawodowe są szczególnie uprzywilejowane, gdyż warunki wymagane do otrzymania emerytury są bardzo łagodne: krótki staż ubezpieczeniowy, korzystne zasady wymiaru podstawy emerytury. Stwierdza się, że uprzywilejowanie to jest niekorzystne dla społeczeństwa jako całości.

1112. YCAS M., GRAD S.: Income of retirement-aged persons in the United States. Dochody osób w wieku emerytalnym w Stanach Zjednoczonych.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 7 s. 5-14 tab.

Struktura i poziom świadczeń rentowych w USA oraz zmiany, jakim podlegały w ciągu ostatnich 20-30 lat. W przeciągu 50 lat istnienia systemu zabezpieczenia społecznego procent osób w wieku emerytalnym korzystających z tych świadczeń wzrósł od 1% w 1940 roku do ponad 90% w chwili obecnej. Jak wynika z danych statystycznych dochody obecnych rencistów, pochodzące z różnych źródeł, są proporcjonalnie wyższe niż dawniej, a nawet przekraczają niekiedy zarobki ludzi pracujących. Jak wykazują prognozy sytuacja ta powinna utrzymywać się nadal.

1113. Zabezpieczenie emerytalno-rentowe w CSRS na początku lat osiemdziesiątych. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1983 nr 12-10 s. 1-6.

1114. ZACHAROV L., TUČKOVA E.G.: K voprosu o koncepcii novogo zakona o pensionnom obespečenii trudjaščichsja. W prawie koncepcji nowej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracujących.- Sov. Gos. Pravo 1987 nr 8 s. 68-77.

Postanowienia Biura Politycznego KPZR dotyczące opracowania projektu nowej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

1115. ZACHAROV M.K.: K podgotovke novogo zakona o pensionnom obespečenii trudjaščichsja. Opracowywanie nowych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.- Social. Tr. 1987 nr 12 s. 77-87.

Konieczność przygotowania nowych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników wynika z: pogorszenia się sytuacji emerytów, potrzeby stworzenia materialnych bodźców do lepszej i wydajniejszej pracy oraz przyznania równego prawa w dziedzinie zaopatrzenia emerytalnego wszystkim kategoriom pracowników. Postuluje się ustalenie podstawowej emerytury w wysokości 55% płacy oraz doliczanie 2% za każdy przepracowany rok powyżej przyjętej normy. Minimalna emerytura stanowić ma 75-80% płacy minimalnej i podwyższana ma być wraz ze wzrostem tej płacy, maksymalna zaś będzie wielokrotnością minimalnej, a nie jak dotychczas sztywno ustaloną sumą rubli. Proponuje się wydłużenie okresu zatrudnienia, za który oblicza się podstawę wymiaru emerytury do 2-3 lat. W celu zachowania realnej wartości emerytur podkreśla się konieczność ich zmian wraz ze wzrostem cen - szczególnie dotyczy to emerytur przyznanych przed wielu laty. Przewiduje się przyznanie prawa do tzw. socjalnej emerytury gospodyniom domowym, która przyznawana byłaby im po ukończeniu 65 roku życia w wysokości niższej niż emerytura pracownicza.

1116. Zakon Sojuza Sovetskich Socialističeskich Respublik o pensionnom obespečenii graždan v SSSR. Ustawa Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o emerytalnym zabezpieczeniu obywateli w ZSRR.- Moskva: Profizdat, 1990.- 60 s.

Przedstawiono pełny tekst ustawy obowiązującej od 1.I.1991 r. w ZSRR dot. emerytalnego zabezpieczenia obywateli.

1117. Zakon Sojuza Sovetskich Socialističeskich Respublik o pensionnom obespečenii graždan v SSSR. Ustawa Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o ubezpieczeniu emerytalno-rentowym obywateli ZSRR.-Social. Tr. 1990 nr 8 s. 12-36.

Toż: Soc. Obesp. 1990 nr 8 s. 13-48.

Omówiono ustawę o emeryturach i rentach, której przepisy od 1.X. 1990 r. obowiązują w stosunku do inwalidów wojennych i weteranów wojen, a od 1.I.1991 r. w stosunku do wszystkich obywateli ZSRR. Zawarto w niej przepisy dotyczące emerytur, rent inwalidzkich, rodzinnych i socjalnych, zasady wypłacania i waloryzacji tych świadczeń, a także przepisy dotyczące uprawnień republik związkowych, autonomicznych i organów samorządowych do przyznawania dodatkowych świadczeń i ulg dla emerytów i rencistów. W części dotyczącej emerytur charakterystycznym rozwiązaniem jest przyznanie kobietom, które urodziły i wychowały minimum 5 dzieci oraz kobietom, które wychowują dzieci będące inwalidami, prawa do wcześniejszej emerytury po 20 latach pracy (z wliczeniem do stażu okresów przerw na opiekę nad dziećmi) lub 15 latach (bez wliczania przerw na opiekę nad dziećmi), jeśli kobiety te ukończyły 50 rok życia. Emerytura pracownicza stanowi od 55% do 75% średniego wynagrodzenia pracownika (dodatkowo 1% za każdy rok pracy ponad wymagany staż minimalny dla uzyskania tego świadczenia) obliczanego na podstawie zarobków z 5 kolejnych lat pracy wskazanych przez pracownika z okresu ostatnich 15 lat. Renta inwalidzka dla I i II grupy inwalidzkiej stanowi 55%, a dla III grupy 30% średniego wynagrodzenia, przy czym nie mniej niż 100% minimalnego wynagrodzenia w gospodarce, Renta rodzinna równa jest 30% średniego wynagrodzenia zmarłego żywiciela rodziny. Renta socjalna wyznaczana jest w granicach od 100% do 30% minimalnej emerytury pracowniczej, w zależności od wieku i grupy inwalidzkiej osoby uprawnionej do jej pobierania. Powyższe świadczenia podlegają corocznej waloryzacji nie mniejszej niż 2%. Wskaźnik waloryzacji wyznaczany będzie na podstawie wskaźnika wzrostu kosztów utrzymania i wzrostu płac.

1118. Zaopatrzenie emerytalno-rentowe na przykładzie wybranych krajów wysoko rozwiniętych /oprac. M. Księżopolski; Centrum Informacji Naukowej Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE, 1987.- 29 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/CINTE; 27).- Bibliogr.24 poz.

1119. Zaopatrzenie emerytalno-rentowe w Jugosławii. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1988 nr 21-1 s. 1-9 bibliogr.

1120. Zmiany w systemie ubezpieczeń emerytalno-rentowych w Japonii. Oprac. A. Semenowicz.- Sygnały CINTE 1988 nr 4-1 s. 1-9, bibliogr. 3 poz.

1121. Zmiany w świadczeniach emerytalno-rentowych w wybranych krajach kapitalistycznych. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1986 nr 18-10 s. 1-8, bibliogr.

Zob. też Finansowanie ubezpieczeń społecznych /s. 168-195/; Systemy ubezpieczeń społecznych w różnych krajach /s. 339 - 394 /.

R e n t y i n w a l i d z k i e

1122. Analýza současne definice invalidity, zajména částečne v československých předpisech o sociálním zabezpečeni. Analiza współczesnych definicji inwalidztwa, zwłaszcza częściowego, w czechosłowackich przepisach o ubezpieczeniu społecznym.- Praha: 1982.- 2 cz.: 267, 263 s.- Tabele.

Przedstawiono wyniki pierwszego etapu prac badawczych nad problemami inwalidztwa, w części dotyczącej analizy definicji i określeń inwalidztwa w czechosłowackim prawie ubezpieczeniowym. Szczególną uwagę zwrócono na definicje i terminologię inwalidztwa częściowego, zaprezentowano także definicje inwalidztwa stosowane w innych krajach socjalistycznych (Bułgaria, NRD, Węgry, Polska i in.). Sposób definiowania inwalidztwa rzutuje na koncepcję ubezpieczeń społecznych i sposób ustalania świadczeń dla inwalidów, zarówno w Czechosłowacji, jak i w innych krajach. We wnioskach zaproponowano wprowadzenie trzech kategorii pełnego inwalidztwa: stałej niezdolności do systematycznego wykonywania pracy, długookresowej niezdolności lub przeciwwskazania do wykonywania systematycznej pracy i długookresowy ciężki stan zdrowia, pozwalający na pracę tylko w specjalnych warunkach. Dla inwalidztwa częściowego zaproponowano wprowadzenie nowej koncepcji częściowej emerytury (renty).

1123. BATTANTA J.A.: L'évaluation de l'invalidité et les modalités d'examen des demandes de pension. Inwalidztwo, orzecznictwo inwalidzkie i zasady przyznawania rent.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 300-315.

System świadczeń dla inwalidów w Australii został wprowadzony (wraz z systemem emerytalnym) w początku bieżącego roku. Jego główne cechy pozostały nie zmienione. Najważniejsze cechy tego systemu to: jednakowa wysokość świadczeń dla wszystkich, ustalona przez władze centralne i uzależnienie przyznania świadczeń od posiadanych środków materialnych. Aby wystąpić o przyznanie renty inwalidzkiej trzeba przedłożyć zaświadczenie o niezdolności do pracy. Renta inwalidzka przy inwalidztwie całkowitym jest równa emeryturze i podlega waloryzacji (co 6 miesięcy) w oparciu o wskaźnik wzrostu cen artykułów konsumpcyjnych. W 1984 r. wysokość renty dla osoby samotnej wynosiła 26,8% przeciętnych zarobków miesięcznych, a dla małżeństwa 44,7%. Poza rentami inwalidzkimi istnieją świadczenia rehabilitacyjne, zasiłki wyrównawcze, bezpłatne przyuczenie do zawodu. Wiele problemów związanych z orzekaniem o inwalidztwie i przyznawaniem świadczeń jest w Australii nie rozwiązanych. Istnieje, jak dotąd, jeden stopień inwalidztwa - utrata zdolności do pracy w co najmniej 85%. Postuluje się, aby zmienić zasady orzekania o inwalidztwie i uwzględniać różne stopnie utraty zdolności do pracy.

1124. COPELAND L.: Tendenzen des Anwachsens der Invalidenrenten in internationaler Sicht. Tendencje wzrostu rent inwalidzkich w ujęciu międzynarodowym.- Int. Rev. Soz. Sicherheit 1981 nr 3 s. 262-284 tab.

Raport o wynikach międzynarodowych badań - dotyczących różnorakich tendencji w systemach rent inwalidzkich w Belgii, RFN, Finlandii, Francji i Holandii w okresie 1967-1977. Tabelaryczne zestawienia procentowe struktur rent inwalidzkich w wymienionych krajach. Opisy parametrów zmienności tendencji rentowych i zasady przyznawania rent w tych krajach.

1125. DUNCAN B., WOODS D.: Social security disability programs: an international perspective: Austria, Canada, Finland, Israel, Sweden, the Netherlands, Federal Republic of Germany, England. Perspektywy zabezpieczenia społecznego osób niepełnosprawnych w: Austrii, Kanadzie, Finlandii, Izraelu, Szwecji, Holandii, Republice Federalnej Niemiec i Wielkiej Brytynii / World Rehabilitation Fund; International Research Conference on Social Security Disability Programs, Washington 1987.- New York: 1988.- 160 s.- Tabele, bibliogr.

1126. GOULD R.: Lebensdaten und Berufsverlaufe von Personen die in Finland Invalidenrenten beantrage. Dane personalne oraz przebieg pracy zawodowej dla osób ubiegających się o rentę inwalidzką w Finlandii.- Int. Rev. Soz. Sicherheit 1981 nr 3 s. 353-370 tab. wykr.

Wyniki opracowań materiału statystyczno-badawczego dotyczącego stanu rent inwalidzkich w Finlandii, określenie pojęcia -"niezdolność do zarobkowania" i jego aspektów socjalnych. Analiza struktury rent inwalidzkich wg przyczyn powstawania niezdolności do pracy. Podstawowe przepisy dotyczące rent inwalidzkich. Stosunki rodzinno-domowe a sprawy rentowe członków rodziny, ich sytuacja materialna, okres wykonywania pracy, kwalifikacje oraz stan pogarszającego się zdrowia i jego wpływ na niezdolność do zarobkowania. Wpływ poprawy środowiska oraz humanizacji pracy na tendencje zmniejszania się niezdolności do pracy i na ograniczanie liczby osób pobierających renty.

1127. HENNESSEY J.C., DYKACZ J.M.: Projected outcomes and length of time in the disability insurance program. Projektowane rezultaty i długość trwania programu ubezpieczeń niepełnosprawnych.-Soc. Secur. Bull. 1989 nr 9 s. 2-41.

Omówiono pierwszą fazę długoterminowych badań ankietowych na próbce ponad 18 tys. osób otrzymujących świadczenia z tytułu programu ubezpieczeń dla niepełnosprawnych w okresie 1972-1981 r. Starano się uzyskać odpowiedź, jak długo przeciętnie korzysta uprawniony ze świadczeń dla niepełnosprawnych. Z uzyskanych wy-

·ników powstał następujący obraz: 11% uczestników programu traci prawo do świadczeń wskutek odzyskania sprawności, 36% korzysta z nich do śmierci, a 53% zachowuje te świadczenia aż do momentu przejścia na emeryturę. Przeciętna długość trwania świadczeń z tytułu programu ubezpieczeń dla niepełnosprawnych wynosi około 9 lat.

1128. HIRST M.: Sécurité et insécurité sociale. Les jeunes handicapes au Royaume-Uni. Zabezpieczenie społeczne i niepewność społeczna. Młodzi inwalidzi w Wielkiej Brytanii.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 283-299.

Omówienie problemów życiowych inwalidów w wieku 16-19 lat w Wielkiej Brytanii. Granice wieku zostały dobrane tak, aby wyróżnić grupę inwalidów, którzy już nie podlegają obowiązkowi nauki, a jeszcze mogą być uważani za dzieci na utrzymaniu. Odsetek inwalidów wśród osób tej grupy wieku wynosi ok. 1%. Przedstawiono wszystkie rodzaje świadczeń dla tej grupy inwalidów (nie otrzymują świadczeń związanych z opłacaniem składek). Otrzymują oni albo świadczenia zaopatrzeniowe (powszechne), albo też świadczenia uzależnione od posiadanych zasobów. Obecnie istniejący system świadczeń nie zachęca inwalidów do podejmowania pracy, a wręcz odgrywa rolę zniechęcającą. Młodzi inwalidzi podejmujący pracę tracą uprawnienia do świadczeń i znajdują się w gorszej sytuacji materialnej niż gdyby nie pracowali. System świadczeń dla inwalidów nie umożliwia im usamodzielnienia się. Konieczna jest w związku z tym reforma tego systemu.

1129. HOFEMANN K.: Ein neues Modell für die gesetzliche Rentenversicherung? Nowy model prawnego uregulowania ubezpieczenia rentowego?- Soz. Sicherheit 1981 nr 12 s. 361-362.

Koncepcja projektu nowego modelu świadczeń rentowych w RFN. Zasady nowego systemu - indywidualizującego poziom rent starczych i inwalidzkich. Dalsza prywatyzacja rent zwłaszcza dla osób nie pobierających rent z zakładu pracy. Podstawowe przepisy ustalania rent starczych i inwalidzkich, opartych na obowiązkowym ubezpieczeniu, zwłaszcza grup pracowniczych pobierających niższe wynagrodzenia, w okresie zdolności do pracy. Pozostali pracownicy wyżej płatni ubezpieczają się dobrowolnie na zasadach prywatnego ubezpieczenia. Kierunki dalszego udoskonalania zasad finansowania rent, w zależności od formy ubezpieczenia i rodzaju rent.

1130. MIKYSKA M., SAMEK V.: K sociálnimu zabezpečeni horniků uvolnovanych z podzemi hlubinných dolů. Ubezpieczenie społeczne górników pracujących w kopalniach głębinowych, a przechodzących do innej pracy.- Pr. a Mzda 1981 nr 1 s. 18-25.

Przegląd przepisów dotyczących szczególnych uprawnień i ochrony socjalnej dołowych pracowników kopalń głębokich, którzy na skutek tej pracy całkowicie lub częściowo utracili zdolność do wykonywania dotychczasowej pracy. Interpretacja wytycznych Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych z 10 czerwca 1980 r. w sprawie szczególnych uprawnień z tytułu ubezpieczenia społecz-

nego pracowników zatrudnionych pod ziemią w kopalniach głębokich. Uprawnienia te dotyczą zwłaszcza: zapewnienia pracownikom, którzy przepracowali co najmniej 15 lat pod ziemią a nie uzyskali wieku emerytalnego, uprawnień emerytalnych, zapewnienia tej grupie dotychczasowych zarobków przez pewien okres, gdy ze względów zdrowotnych zmuszeni są podjąć inną, lżejszą pracę.

1131. Modifications au régime d'invalidité. États Unis. Modyfikacja systemu zabezpieczenia inwalidzkiego w 1980 r. Stany Zjednoczone.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 3/4 s. 436-441.

Ustawa z 9.VI.1980 r. wprowadziła szereg zmian do systemu zabezpieczenia społecznego USA. Zmiany zmierzają do rozszerzenia jego zakresu, polepszenia sytuacji różnych grup ubezpieczeniowych, do udzielenia pomocy inwalidom pragnącym pracować, usprawnienia instytucji zabezpieczenia społecznego, modyfikacji zasad obliczania świadczeń. Zmiany zasad ustalania świadczeń zmierzają do podwyższenia podstawy wymiaru poprzez wyłączenie z niej pierwszych lat pracy, w zależności od wieku zainteresowanego, uproszczenia trybu ponownego przyznawania świadczeń w przypadku przejściowego wykonywania pracy zarobkowej, wydłużenia okresu korzystania z uprawnień do pomocy lekarskiej w przypadku przejściowego zawieszenia prawa do zasiłku inwalidzkiego, zmian zasady oceny wysokości wydatków związanych z inwalidztwem, refundowanych przez instytucje zabezpieczenia społecznego, zwiększenia uprawnień wdów i sierot, ponoszenia przez instytucje zabezpieczenia społecznego kosztów sporządzania dokumentacji lekarskiej, uzasadniającej wypłatę świadczeń, ograniczanie częstotliwości terminów rewizji uprawnień, zmian zasad określania zamożności rodziców studentów uprawnionych do świadczeń inwalidzkich, rozszerzanie zakresu świadczeń dla cudzoziemców, pracy w zakładach pracy chronionej.

1132. MUHR G.: Invalidität und Tod als soziale Frage. Inwalidztwo i śmierć jako problem społeczny.- Soz. Sicherheit 1989 nr 8/9 s. 225-227.

W ramach dyskusji nad przygotowywaną reformą ustawy rentowej (w 1992 r.), zwrócono uwagę na sytuację osób dotkniętych wczesnym inwalidztwem i narażonych na przedwczesną śmierć i potrzebę zwiększenia świadczeń dla nich oraz stworzenie lepszych warunków dla osób w wieku przedemerytalnym, co umożliwi im łagodne przejście w stan spoczynku (zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu, uzyskiwanie renty częściowej itp.).

1133. New legislation concerning disability. Nowe ustawodawstwo dotyczące inwalidztwa.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 560-562.

Omówiono główne założenia ustawy nr 222 z 12.VI.1984 r., która w sposób zasadniczy zmieniła sytuację w przyznawaniu świadczeń inwalidzkich. W nowym ujęciu niesprawność i inwalidztwo zdefiniowano jako "redukcję w zdolności do pracy", w ten sposób ograniczono krąg ludzi kwalifikujących się do objęcia ich świadczeniami socjalnymi. We Włoszech w 1981 r. liczba wypłacanych rent inwalidzkich (5 mln 200 tys.) przekroczyła liczbę wypłacanych emery-

tur. Nowa ustawa wprowadza kilka kategorii świadczeń inwalidzkich i różnicuje wysokość wypłacanych rent w zależności od stopnia utraty zdolności do pracy. Tzw. renta za częściowe inwalidztwo podlega odnowieniu w cyklu trzyletnim. Renta inwalidzka w pełnym wymiarze przyznawana jest bez ograniczeń czasowych, a ponadto biorca tej renty ma prawo do miesięcznego dodatku w wypadku jeśli wymaga stałej opieki. Wysokość obu typów rent inwalidzkich obliczana jest na podstawie wysokości zarobków uzyskiwanych przez ubiegającego się w okresie jego pełnej sprawności zawodowej.

1134. Nouvelle loi relative aux allocations aux handicapes: introduction générale et évaluation. Nowe prawo o świadczeniach dla niepełnosprawnych: wprowadzenie i ocena. [Aut.] W. Van Eeckhoutte [i in.].- Rev. Belge Sécur. Soc. 1990 nr 3/4 s. 119-175.

Świadczenia dla niepełnosprawnych w Belgii; tekst i komentarz znowelizowanej ustawy.

1135. Volk der (Früh)-Rentner. [Przez] H.M. Społeczeństwo wczesnego inwalidztwa.- Arb. u. Soz.-Polit. 1981 nr 6 s. 181-182.

Ministerstwo Pracy RFN w 1954 r. przewidywało, że w 1983 r. będzie korzystało z rent 6 mln osób. Jednak praktyka nie potwierdziła tego, bowiem w chwili obecnej korzysta z rent już podwójna przewidywana liczba, a wszystko wskazuje na to, że wcześniejszym inwalidztwem będzie objęta jeszcze większa liczba ludności. Obecnie 22% mężczyzn w wieku 65 lat przechodzi na rentę. Rośnie kwota składek ubezpieczonych z 10% w 1954 r. do 14% w 1956/57 i 18,5% w chwili obecnej, za 25 lat składki ubezpieczeniowe mogą wzrosnąć do 30%. Ogólnie stwierdza się, że w społeczeństwie, szczególnie młodym, powstaje niechęć do pracy a tęsknota do wolnego czasu, przy zapewnieniu sobie łatwego dochodu z renty, czyni pracę przedmiotem stresu. Niechęć do pracy powodują niskie zarobki względnie oferowanie pracy niezgodnej z uzdolnieniami i zainteresowaniem. Poważnie zmniejsza liczbę zatrudnionych przechodzenie pracowników 59-letnich na zasiłek dla bezrobotnych lub podejmowanie przez nich pracy, przewidzianej dla nich w planie socjalnym.

1136. WÖRISTER K.: Immer mehr Pensionen wegen geminderter Arbeitsfähigkeit. Coraz więcej emerytur w następstwie zmniejszenia zdolności do pracy.- Arb. u. Wirtsch. 1985 nr 9 s. 9-10.

Sytuacja i tendencje rentowe w Austrii na tle pogarszającego się stanu zdrowia, zwłaszcza wśród robotników, będących w wieku przedemerytalnym, a niezdolnych do wykonywania nawet lekkiej pracy. Prezentacja danych statystycznych dotyczących wcześniejszego przechodzenia na rentę (inwalidzką) na skutek złego stanu zdrowia i niedoskonałości zakładowej medycyny pracy, zwłaszcza w dziedzinie profilaktyki zdrowotnej. Problem zabezpieczenia standardu i egzystencji życiowej rencistów i emerytów. Znaczenie ubezpieczeń indywidualnych dla poprawy sytuacji materialnej tej kategorii rencistów.

1137. ZEITZER I.R., BEEDON L.E.: Long-term disability programs in selected countries. Długofalowe programy pomocy dla osób niepełnosprawnych w wybranych krajach.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 9 s. 8-21 tab. bibliogr. s. 19

W 1985 r. Administracja Zabezpieczenia Społecznego USA zainicjowała 18-miesięczny program badań dotyczący problemów inwalidztwa i pomocy dla osób niepełnosprawnych w ośmiu krajach uprzemysłowionych: Austrii, Kanadzie, Finlandii, Republice Federalnej Niemiec, Izraelu, Holandii, Szwecji i Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii. Badania objęły: wstępne ustalanie inwalidztwa, metody badania niepełnosprawności celem przyznawania świadczeń, bodźce skłaniające do powrotu do pracy. Omawiano wyniki tych badań, podobieństwa i różnice w zasadach ustalania stopnia inwalidztwa, kryteria decydujące o kierowaniu na rehabilitację i przyznawaniu różnych świadczeń, medycznych i niemedycznych oraz zasady konwersji renty inwalidzkiej na rentę przysługującą z tytułu osiągnięcia ustawowego wieku (old-age pension).

R e n t y r o d z i n n e

1138. FUCHS A.: La réforme de la sécurité sociale des femmes et des survivants en République Fédérale d'Allemagne. Reforma ubezpieczenia społecznego kobiet i pozostających przy życiu - w Republice Federalnej Niemiec.- Rev. Int. Trav. nr 5 s. 591-601.

W RFN przygotowywana jest reforma systemu świadczeń socjalnych, której celem podstawowym jest zagwarantowanie równych praw emerytalnych i rentowych mężczyznom i kobietom. Potrzeba wynikła z decyzji Sądu Konstytucyjnego, który uznał za nieuzasadnione istnienie różnic w wysokości rent świadczonych wdowcom i wdowom na niekorzyść tych ostatnich. Dotychczasowy system emerytalny, a zwłaszcza rentowy opierał się na założeniu, że w małżeństwie mężczyzna pracuje i zarabia pieniądze, a kobieta zajmuje się domem i dziećmi. Model ten jest już w RFN zdezaktualizowany. Przewidywana reforma systemu świadczeń socjalnych dla kobiet i pozostających przy życiu idzie w kierunku uznania znacznego wkładu kobiet w rozwój życia ekonomicznego i społecznego RFN. Omówiono m.in. dotychczas obowiązujące systemy ubezpieczeń i zaopatrzenia rentowo-emerytalnego. Poddano analizie różne projekty zmian, które były brane pod uwagę i przedstawiono projekt, który ostatecznie zatwierdzono do realizacji. Przeanalizowano również podstawowe aspekty przeprowadzonej reformy systemu ubezpieczeń kobiet i pozostających przy życiu. Stwierdzono, iż reforma ta bazuje na zasadzie pełnego uczestnictwa w prawach rentowo-emerytalnych.

1139. HERMANN J.: Die soziale Alterssicherung der Frau in Frankreich. Zabezpieczenie społeczne kobiet starszych we Francji.- Soz. Sicherheit 1980 nr 12 s. 371-373.

Sytuacja w zakresie zabezpieczenia społecznego kobiet pracujących we Francji. Zasady wzrostu rent rodzinnych, wdowich oraz rent dla kobiet samotnych wychowujących dzieci. Dalsza poprawa rent starczych, których wysokość sięga 70% przeciętnej płacy. Działa-

nia związków zawodowych zmierzające do obniżenia granicy wieku uprawniającego do uzyskania pełnego wymiaru renty starczej. Problematyka zasiłków w szczególnych sytuacjach rodzinnych. Kierunki działania w polityce socjalnej zmierzające do obniżenia wieku kobiet - do 55 lat i wychowujących dzieci - uprawniającego do pełnej wysokości renty.

1140. IAMS H.M., YCAS M.A.: Women, marriage, and social security benefits. Kobiety, małżeństwa i świadczenia emerytalno-rentowe.- Soc. Secur. Bull. 1988 nr 5 s. 3-9 tab.

Większość kobiet otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w USA pobiera przynajmniej część świadczeń z racji swego statusu rodzinnego, jako wdowy ew. żony uprawnionych do świadczeń pracowników. W artykule przeanalizowano zależność między stanem cywilnym kobiet a ich uprawnieniami do świadczeń oraz wysokością otrzymywanych zasiłków. Materiał statystyczny stanowiły wyniki specjalnych badań ankietowych z 1980 i 1985 r., uzupełniających dane spisu powszechnego. Okazało się, że kobietom w starszym wieku na ogół przysługują świadczenia związane z ich stanem cywilnym, choć nie zawsze posiadane uprawnienia są wykorzystywane.

1141. Reforma rent wdowich w RFN. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1983 nr 16-8 s. 1-6 bibliogr.

1142. TIBAUDIN R.J.: The problem of women's pension. Problem świadczeń emerytalno-rentowych dla kobiet.- Int. Soc. Secur. Rev. 1987 nr 3 s. 290-297.

Generalnie w ustawodawstwie ubezpieczeniowym nie występuje dyskryminacja kobiet, ale tylko w ubezpieczeniach inwalidzkich kobiety i mężczyźni są traktowani tak samo. Różnice występują w ustawodawstwie emerytalnym i dotyczącym rent rodzinnych. W ustawodawstwie emerytalnym tradycyjnie wiek emerytalny dla kobiet był niższy, współcześnie jednak występuje trend zrównania wieku dla obu płci (czyli podniesienie wieku emerytalnego dla kobiet). Najbardziej złożona jest kwestia rent rodzinnych. Z jednej strony ustawodawcy przewidują coraz więcej ograniczeń w przyznawaniu renty wdowiej (wymagane jest spełnienie przez kobiete różnych warunków, takich jak: wychowywanie dzieci, inwalidztwo lub przekroczenie pewnego wieku), z drugiej rozszerza się uprawnienia - renty wdowie w wielu krajach mogą otrzymać kobiety rozwiedzione lub takie, które nie pozostawały w związkach formalnych. Wraz ze wzrostem aktywności zawodowej kobiet coraz więcej z nich ma uprawnienia do własnego świadczenia. Powstaje więc problem dopuszczalności pobierania dwóch świadczeń: własnego i renty rodzinnej. W różnych krajach stosuje się różne rozwiązania, w tym dopuszczające otrzymywanie pełnych dwóch świadczeń. Jeszcze innym problemem są renty rodzinne dla dorosłych niezamężnych sióstr i córek, które potencjalnie są zdolne do pracy. Również w tej dziedzinie istnieje wiele rozwiązań.

Ubezpieczenie emerytalno-rentowe wolnych zawodów

1143. BARTL S.: Österreich: Sozialversicherung auch für freier Berufe. Austria - socjalne zabezpieczenie, także dla wolnych zawodów.- Zent.-Bl. Soz. Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1981 nr 11 s. 332-333.

Zasady, rodzaje i warunki ubezpieczenia socjalnego dla osób wykonujących wolne zawody w Austrii. Tryb ustalania świadczeń rentowych i zasady ich finansowania oraz wypłat dla tej kategorii pracowników. Przepisy szczególne regulujące wymienione świadczenia i uprawnienia do ich pobierania oraz komentujące odrębności wykonywania wolnych zawodów.

1144. COMPTER H.R.: Die französische Rentenversicherung der freier Berufe, insbesondere der Notare. Francuskie ubezpieczenie rentowe osób wykonujących wolne zawody, a w szczególności notariuszy.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1986 nr 4 s. 99-106.

Zasady przyznawania francuskich rent dla osób wykonujących wolne zawody, z uwzględnieniem notariuszy oraz dla członków ich rodzin. Organizacja tworzenia oddzielnych kas ubezpieczeniowych dla notariuszy, dla finansowania dodatkowych rent, uzależnionych od stażu pracy. Zasady tworzenia specjalnego funduszu pomocy dla ubezpieczonych znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Rodzaje świadczeń rentowych przyznawanych zrzeszonym notariuszom. Odrębności w przepisach rentowych stosowanych w niektórych departamentach francuskich. Zasady koordynacji w zakresie przyznawania świadczeń rentowych dla tej kategorii pracowników, z uwzględnieniem odrębności w przepisach departamentalnych.

1145. Důchodové zabezpečeni umělců. [Przez] JAS. Ubezpieczenie emerytalne wolnych zawodów.- Nar. Pojišt. 1980 nr 7/8 s. 6-12 tab.

Zasady i tryb uzyskiwania świadczeń emerytalno-rentowych przez architektów, pracowników radia i telewizji, dziennikarzy, pisarzy i tłumaczy, aktorów, artystów estradowych itp. System ten obowiązuje osoby pracujące w tych dziedzinach, a nie zatrudnione na podstawie umowy o pracę (nie będące pracownikami) równocześnie jest on dobrowolny - dla osób, które mają już ubezpieczenie emerytalno-rentowe z tytułu stałego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Przedstawiono zasady wymiaru świadczeń emerytalnych zależnie od wysokości opłacanej składki ubezpieczeniowej (zależnej z kolei od wysokości rocznego dochodu) i stażu ubezpieczeniowego.

1146. KESSLER F.: L'assurance vieillesse des professions libérales en France. Zabezpieczenie na starość dla wykonujących wolne zawody we Francji.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 9/10 s. 1081-1109 tab.

Od kiedy we Francji kasy regionalne i szczebla podstawowego uzyskały niezależność, zabezpieczenie socjalne przedstawicieli wolnych zawodów nierolniczych - stało się przedmiotem roszczeń i dyskusji. Niezależne ubezpieczenia na starość przedstawicieli wolnych zawodów reprezentowane są przez jedną kasę państwową i 13 kas grupujących poszczególne zawody: notariuszy, urzędników ministerialnych i państwowych, lekarzy, chirurgów dentystycznych, farmaceutów, położnych, weterynarzy, artystów i agentów ubezpieczeniowych, biegłych księgowych itp. Zadaniem tych kas jest rozrachunek finansowy między grupami zawodowymi. Wszystkie osoby wykonujące wolny zawód zobowiązane są przystąpić jako członkowie do niezależnej organizacji zabezpieczenia na starość oraz uiszczać zryczałtowane składki ustalone zależnie od: stopnia zaangażowania zawodowego członka, jego wieku i okresu wykonywania zawodu. Podstawowe założenia ubezpieczeń na starość dla wykonujących wolne zawody są jednolite, jednak poszczególne przepisy uzupełniające, różnią się niekiedy znacznie między grupami zawodowymi ubezpieczonych.

1147. Réforme du régime des pensions et retraite des travailleurs indépendants Argentine. Reforma systemu emerytur i rent dla wolnych zawodów. Argentyna.- Bull. Inf. Soc. 1980 nr 4 s. 495-496.

31.III.1980 r. Sekretariat Stanu ds. Zabezpieczenia Społecznego opublikował jednolity tekst przepisów o zabezpieczeniu społecznym dla wolnych zawodów. System jest obowiązkowy od 16 roku życia, składki płaci się od 18 roku życia, kobiety prowadzące gospodarstwo domowe mogą uczestniczyć w systemie dobrowolnie od 18 do 55 roku życia. Poziom składek jest związany z poziomem emerytury, pracownik przystępując do ubezpieczenia określa wysokość przyszłej renty. System uwzględnia mechanizmy dostosowujące wysokość rent do ruchu płac. Pracownicy niezależni mają prawo, w ramach systemu do emerytury od 65 roku życia (mężczyźni) i 60 roku życia (kobiety), po 30 latach pracy i 15 latach płacenia składek w ramach systemu. Wprowadza się specjalne renty dla osób, które osiągnęły 70 rok życia, pracowały 10 lat, z czego co najmniej 5 w ciągu ostatnich 8 lat przed przejściem na rentę. Pracownicy mają prawo do rent inwalidzkich na zasadach ogólnych, poziom tej renty może ulegać zmianom do 50 roku życia, system przewiduje renty wdowie i sieroce w wysokości 50% świadczeń przysługujących ubezpieczonemu. Renta dla wolnych zawodów nie może być łączona z działalnością zarobkową, od zasady tej są pewne odstępstwa.

1148. SCHULTE B.: Die soziale Sicherung der Kulturschaffenden als sozialpolitische Aufgabe. Zabezpieczenie socjalne twórców kultury - zadaniem polityki socjalnej.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1981 nr 6 s. 165-174.

Aktualna sytuacja w zakresie zabezpieczenia socjalnego twórców i działaczy kultury w RFN oraz kierunki udoskonalania systemu

świadczeń socjalnych dla tej kategorii osób. Rola międzynarodowych organizacji kulturalnych w zakresie ujednolicenia systemu zabezpieczenia socjalnego dla twórców kultury. Tendencje w ujednolicaniu świadczeń socjalnych dla twórców i działaczy kultury. Rodzaje (obowiązkowego) ubezpieczenia socjalnego oraz zasad finansowania świadczeń dla tej kategorii osób reprezentujących określone (wolne) zawody w dziedzinie kultury.

3. Świadczenia chorobowe i macierzyńskie

1149. ANDRYCZ J.: System zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby i macierzyństwa w NRD.- Służ. Prac. 1989 nr 2 s.25-27.

1150. ANTOŠIK L., RYBA J.: Vyhláška o poskytování penezitych dávek v nemocenském pojisteni. Obwieszczenie o wypłacaniu zasiłków chorobowych.- Hosp. Nov. 1985 nr 2 dod. 16 s.

Omówiono szczegółowo zmiany w zasadach obliczania i wypłacania zasiłków chorobowych i innych świadczeń dla pracowników i ich rodzin z tytułu niezdolności pracownika do pracy, wprowadzone z dniem 1 stycznia 1985 r. w Czechosłowacji. Wymieniono cały szereg składników płac wyłączonych z podstawy obliczania zasiłku chorobowego, określa się sposób obliczania tego zasiłku a także precyzuje okresy zatrudnienia, od których zależy wysokość i czas wypłacania zasiłku. Odmienne są nieco wysokości i zasady wypłacania zasiłków chorobowych w przypadku wypadku przy pracy, pobytu w szpitalu lub sanatorium uzdrowiskowym, w przypadkach zatrudnienia w dwóch lub więcej zakładach pracy. Omówiono niektóre odmienne uregulowania zasad wypłaty zasiłków chorobowych np. dla pracowników rolniczych spółdzielni produkcyjnych, żołnierzy zawodowych itp.

1151. Assurance maladie: toujours pas de solution en vue. Etats-Unis. Ubezpieczenia chorobowe: ciągle nie widać rozwiązania. Stany Zjednoczone.- Bull. Inf. Soc. 1990 nr 3 s. 333-334.

Amerykański system ubezpieczeń chorobowych stanął wobec astronomicznych kosztów, nie spotykanych w krajach OECD. W 1987 r. Stany Zjednoczone wydawały 2.051 dolarów - licząc średnio na mieszkańca - na pokrycie kosztów opieki zdrowotnej. Około 13% ludności nie korzysta z bezpłatnej opieki medycznej (młodzi do 25 roku życia, "czarni", ludność latyno-amerykańska często nie ubezpiecza się). Ogromne koszty leczenia w skali globalnej związane są głównie z brakiem koordynacji na szczeblu centralnym (dublowanie stanowisk, przerosty administracyjne, nieproporcjonalna do potrzeb liczba lekarzy bardzo wąskiej specjalności, niedostateczne działania prewencyjne, zbędne inwestycje i urządzenia). Związki zawodowe włączyły się w akcję reformowania tego stanu. W krajach zrzeszonych w Organizacji Współpracy i Rozwoju Gospodarczego ponad 3/4 wydatków na ochronę zdrowia finansowane jest przez organy centralne i lokalne.

1152. BAUMBERGER J.: Grundgedanke Kooperation. Podstawowa myśl - kooperacja.- Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 7/8 s. 38-41.

Rosnące koszty ubezpieczeń, zwłaszcza w sferze ubezpieczeń chorobowych skłoniły szereg krajów do poszukiwania nowego modelu rozwiązań. Autor wskazuje na zalety modelu wprowadzonego w życie w latach 70-tych w USA i przyjętego przez szereg kas chorych w Europie Zachodniej w latach 80-tych. Model prezentowany jest na przykładzie Szwajcarii, gdzie jego zastosowanie przyczyniło się do zmniejszenia deficytu budżetowego w sferze socjalnej.

1153. BICHOT J.: Peut-on en finir avec les droits dérivés? Le cas de l'assurance maladie. Czy można skończyć z prawem pochodnym? Przypadek ubezpieczeń chorobowych.- Droit Soc. 1985 nr 1 s. 59-66.

Francuski system ubezpieczeń socjalnych uformował się w opracowaniu o przedwojenną sytuację społeczną i istniejące wówczas koncepcje. Autor wychodząc z analizy tak ukształtowanych warunków społecznych i ekonomicznych, koncentruje uwagę na systemie ubezpieczeń chorobowych, wskazując, iż istniejące w nim rozwiązania, ilustrują istnienie w systemie ubezpieczeń socjalnych tzw. praw pochodnych, a nie praw bezpośrednich. Sytuacja społeczna kobiety, dzieci, rodziny, uległa radykalnej zmianie i to co kiedyś objęte było prawem pochodnym, powinno być współcześnie objęte prawem bezpośrednim, dotyczy to np. matek pracujących. Stwierdzono, iż warunki socjalne i ekonomiczne umożliwiają położenie kresu stosowaniu prawa pochodnego, zwłaszcza jeśli chodzi o system ubezpieczeń chorobowych i ubezpieczenia z tytułu macierzyństwa, stosowanie prawa bezpośredniego prowadzi do precyzyjniejszych rozwiązań, a przez to także sprawiedliwszych.

1154. BIŃCZYCKA-MAJEWSKA T.: Ubezpieczenie w razie niezdolności do pracy w Holandii.- Pr. Zabezp. Społ. 1988 nr 1 s. 23-29.

Analiza prawna nowo wprowadzonego w Holandii rodzaju ubezpieczenia w razie niezdolności do pracy. Ten system połączył dwa dotychczas odrębne ubezpieczenia: inwalidzkie i z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

1155. BLAISA H.: La remuneration du salarié en cas de maladie. Wynagrodzenie pracownika w przypadku choroby.- Droit Soc. 1987 nr 11 s. 731-737.

Sprawy wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy z powodu choroby lub nieszczęśliwego wypadku budzą nieporozumienia. W 1986 r. Sąd Kasacyjny wydał w tej sprawie około 17 rozporządzeń, zapowiadających pewne zmiany. Rozstrzygnięcia wymagają m.in. takie sprawy jak: ustalenie przypadków, w których pracodawca zobowiązany jest wypłacać odszkodowanie uzupełniające do ubezpieczenia społecznego; ocena uzasadnienia nieobecności w pracy; sposób obliczania wynagrodzenia za czas nieobecności w pracy. Okoliczności uzasadniające przyznanie odszkodowania uzupełniającego regulowane są przepisami szczegółowymi. Zasadność zwolnienia lekarskiego może pracodawca skontrolować przez wybranego przez sie-

bie lekarze (badanie kontrolne), co jednak obwarowano licznymi zastrzeżeniami. Przedmiotem kontrowersji pozostaje podstawa ustalania wymiaru odszkodowania.

1156. BLOSTIN A.P., BURKE T.P., LOVEJOY L.M.: Disability and insurance plans in the public and private sectors. Niepełnosprawność i systemy ubezpieczeń w sektorze publicznym i prywatnym.- Mon. Labor Rev. 1988 nr 12 s. 9-17 tab.

Świadczenia zdrowotne i inwalidzkie w USA.

1157. BURKE T.P., JAIN R.S.: Trends in employer-provided health care benefits. Zmiany zachodzące w świadczeniach zdrowotnych zapewnianych przez pracodawcę.- Mon. Labor Rev. 1991 nr 2 s. 24-29.

W ciągu ostatniej dekady rozwinęły się w Stanach Zjednoczonych systemy usług zdrowotnych organizowane i finansowane przez pracodawców. Rozwój ten wiąże się ze wzrostem kosztów usług zdrowotnych, wyprzedzających znacznie wzrost innych kosztów utrzymania. Przeciwdziałanie wzrostowi kosztów usług zdrowotnych polega na ograniczeniu możliwości dostępu pracownika do określonych instytucji świadczących usługi zdrowotne, kontroli wysokości wypłat za usługi, tworzenia możliwości dostępu do usług w placówkach świadczących tańsze usługi. Przedstawiono sytuację w zakresie usług zdrowotnych opłacanych częściowo przez pracodawcę, różne systemy finansowania tych usług, scharakteryzowano udział pracowników w kosztach leczenia w różnych systemach ubezpieczeń.

1158. COLAES C.: L'élargissement de l'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidite. Problèmes de compétence. Rozszerzenie zakresu obowiązkowych ubezpieczeń chorobowych i inwalidzkich. Problemy kompetencji.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 4/5 s. 321-355 bibliogr. 137 poz.

Aktualny system ubezpieczeń chorobowych i inwalidzkich wywodzi się z XIX wieku, ma swoje źródło w systemie ubezpieczeń wzajemnych, u jego podstaw leży zasada wolnego wyboru partnerów, szczególne uprawnienia w sprawach ubezpieczeniowych ma sądownictwo pracy. Obecnie w Belgii obowiązuje system ubezpieczeń obowiązkowych. Podano i zanalizowano ważniejsze przepisy określające kompetencje różnych organów sądowych rozstrzygających spory z dziedziny ubezpieczeń.

1159. COUDREAU D.: Libres propos sur les perspectives de l'assurance maladie. Kilka uwag o ubezpieczeniu chorobowym.- Droit Soc. 1987 nr 9/10 s. 633-636.

Zdaniem dyrektora francuskiej Kasy Ubezpieczeń Chorobowych zmiany dokonane w 1987 r. w systemie ubezpieczeń chorobowych były powierzchowne i miały na celu przede wszystkim likwidację

bieżących niedoborów finansowych. Potrzebna jest rzeczywista, głęboka reforma całego systemu ubezpieczeń (w tym chorobowych), która nie może się sprowadzać wyłącznie do równoważenia bilansów ubezpieczeń. Przede wszystkim należy rozdzielić trzy rodzaje ubezpieczeń: emerytalno-rentowe, rodzinne i chorobowe, precyzyjnie określić cele, które powinny one spełniać. Obecnie granice między trzema rodzajami ubezpieczeń są płynne. Mankamentem obecnego systemu jest zbyt duża rola państwa w zarządzaniu ubezpieczeniami, a zbyt mała instytucji ubezpieczeniowych i samych ubezpieczonych. Kierunek proponowanej reformy można nazwać samorządowym. W żadnym przypadku nie proponuje się nawet w państwie tak liberalnym jak USA prywatyzacji służby zdrowia. Również w Wielkiej Brytanii nikt na serio nie proponuje prywatyzacji państwowej służby zdrowia.

1160. Coup de frein a la montée des coute d'assurance maladie - RFA. Zahamowanie wzrostu kosztów ubezpieczenia chorobowego - RFN.- Bull. Inf. Soc. 1989 nr 2 s. 209-210.

Od 1.I.1989 r. weszła w życie reforma ubezpieczenia chorobowego. Dotyczy ona zarówno obowiązkowego ubezpieczenia, jak i dobrowolnego. Zawiera postanowienia racjonalizujące prawo do otrzymywania lekarstw, świadczeń, a niejednokrotnie również postanowienia restrykcyjne. Koszty nabycia lekarstw, których wartość terapeutyczna jest niepewna nie będą zwracane. Ogranicza się prawo do świadczeń dodatkowych przy zasiłku chorobowym, jeżeli od okresu poprzedniej choroby ubezpieczony nie pracował lub nie otrzymywał zasiłku dla bezrobotnych przez co najmniej 6 miesięcy. Znosi się zryczałtowany zesiłek z tytułu urodzenia dziecka, prawo do zasiłku pogrzebowego nie będzie przysługiwało nowym ubezpieczonym. Zmniejsza się odpłatność za protezy do 50%. Wysokość świadczeń dentystycznych zmienia się w zależności od sposobu leczenia i faktu czy ubezpieczony kontrolował lub nie swoje zęby. Jeżeli ubezpieczony wybiera szpital droższy od tego, do którego został skierowany sam ponosi dodatkowe koszty. Zakłada się, że działania te pozwolą na zaoszczędzenie w 1992 r. 14 mln DM, z czego połowa przeznaczona zostanie na nowe świadczenia, połowa zaś na ewentualne obniżenie składki.

1161. DANĚK K.: Jak se hospodařilo s prostředky nemocenskeho pojištěni pracovniků v roce 1983? Jak gospodarowano funduszem ubezpieczeń chorobowych pracowników w 1983 roku?- Nár. Pojišt. 1984 nr 4 s. 3-8 tab.

Przedstawiono rozliczenie dochodów i wydatków funduszu ubezpieczeń chorobowych w Czechach w 1983 r. Dochody tego funduszu były wyższe niż planowano o 2,5%, a wydatki niższe o 0,83%. Na przekroczenie planu dochodów funduszu wpłynęła surowa kontrola przeprowadzona w zakładach pracy w zakresie gospodarowania funduszem. Szczegółowo omówiono rozliczenie funduszu ubezpieczeń chorobowych w poszczególnych województwach Czech. Ogólnie biorąc wskaźnik absencji chorobowej wyniósł w 1983 r. 4,45% i był wyższy niż w 1980 r. o 0,14%.

1162. DANĚK K.: Miliardy vynaložene v roce 1982 na nemocenske pojisteni pracovniku v ČSR. Miliardy wydane w roku 1982 na świadczenia socjalne dla pracowników w Czeskiej Sr.- Nár. Pojišt. 1983 nr 6 s. 31-35 tab.

Zanalizowano wpływy i wydatki Praskiego Urzędu do Spraw Zasiłków w roku 1982. Plan wydatków z tytułu świadczeń socjalnych zrealizowano w 98,18%, w tym 98,13% na zasiłki macierzyńskie i zasiłki na dzieci. Zasiłki chorobowe świadczone w zamian za nie wypracowane wynagrodzenie osiągnęły w roku 1982 wysokość 4.467 mln koron. Analiza struktury chorobowych przyczyn niezdolności do pracy wskazuje, że najczęściej występują choroby dróg oddechowych, dalsze miejsce zajmują choroby reumatyczne oraz układu pokarmowego. Z powodu opieki nad chorym członkiem rodziny wypłacono pracownikom 411.672 tys. koron, przy czym w porównaniu z rokiem 1981 nastąpił wzrost w tej grupie. Zasiłki na dzieci, które stanowią największą część zasiłków socjalnych (10.791.390 tys.) pobierało w grudniu 1982 r. 1.394 tys. pracowników na 2.485 tys. dzieci (na dzieci kalekie, którym wypłacane były dodatki specjalne).

1163. DIAZ M.: Santé et sécurité sociale: rapport sur l'assurance maladie. Zdrowie i zabezpieczenie społeczne: raport o ubezpieczeniach chorobowych. /Confederation Generale des Cadres.- Paris: 1981.- 154 s.

Ubezpieczenia i świadczenia chorobowe we Francji.

1164. Disability benefit and sick pay controversy. Netherland. Dyskusja na temat zasiłków chorobowych. Holandia.- European Ind. Relat. Rev. 1991 nr 213 s. 15-17.

Przedstawiono dane dotyczące wysokości zasiłku chorobowego zebrane w latach 1980-1990 przez Instytut Danych o Zatrudnieniu. Omówiono próby powstrzymania rosnącej absencji chorobowej. Przedstawiono stosunek rządu do absencji chorobowej i wprowadzenie ustawy ograniczającej absencję. Omówiono działalność Rady Socjalno-Ekonomicznej zajmującej się ustalaniem wysokości zasiłków chorobowych dla poszczególnych grup zawodowych. Omówiono również propozycje rządowe dotyczące wysokości zasiłków chorobowych.

1165. DRONG W.: "Den besseren Gründen müssen gute weichen". Uberlegungen zu einer neuen Organisationsstruktur der Ortskrankenkassen. "Lepsze jest wrogiem dobrego". Refleksje na temat nowej struktury organizacyjnej lokalnych kas chorych.- Soz. Sicherheit 1991 nr 11 s. 343-349.

Rozważania nad reformą organizacyjną i strukturalną ustawowego ubezpieczenia społecznego na wypadek choroby (GKV), następstwem której powinny stać się zmiany w strukturze lokalnych kas chorych, ograniczenie nadmiernych wydatków ponoszonych przez jedną kasę. Zapobiec temu powinno powstanie nowych jednostek organizacyjnych, grupujących po kilka lub więcej dobrowolnie

przystępujących do zrzeszenia lokalnych kas. W ramach takiego zrzeszenia udzielana byłaby finansowa pomoc najbardziej obciążonym kasom, nie mogącym pokryć wydatków z uzyskiwanych z tytułu składek wpływów. Idea reformy lokalnych kas popierana jest przez związki zawodowe, dążące do rozszerzenia zakresu obowiązkowych świadczeń finansowanych w ramach ustawowego ubezpieczenia. Jednocześnie obserwuje się systematyczny spadek udziału pracowników objętych ubezpieczeniem ustawowym w ogólnej liczbie zatrudnionych. Utrzymanie tej tendencji może oznaczać, iż do roku 2010 udział ubezpieczonych w ramach GKV spadnie poniżej 1/3. Perspektywa spadku liczby objętych obowiązkowym ubezpieczeniem stawia przed kasami chorych zadanie takiego rozbudowania systemu świadczeń, reorganizacji aparatu administracyjnego i uzyskania konkurencyjnego poziomu składek, by przynależność do kasy chorych była atrakcyjna również dla ubezpieczonych prywatnie. Zalety planowanej reformy lokalnych kas chorych: możliwość niwelowania różnic w wysokości składek między poszczególnymi kasami; szanse na ograniczenie niekorzystnych następstw finansowania bardziej kosztownych kuracji; możliwości rozszerzania asortymentu finansowanych przez większe kasy usług leczniczych.

1166. EGGER P.: L'assurance maladie et le système de soins: vers une nouvelle régularisation? Ubezpieczenia chorobowe i system świadczeń: czy zmierza się do nowej regulacji.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1981 nr 1 s. 7-19.

Zachodzi konieczność zahamowania tempa wzrostu wydatków z tytułu opieki zdrowotnej (rzutujących na sytuację instytucji ubezpieczeniowych) poprzez zmianę zasad organizacji świadczeń zdrowotnych i wprowadzenie systemu taryf. Koszty świadczeń rosną w związku z upowszechnianiem prawa do świadczeń, co ilustrują odpowiednie dane. Przepisy nie pozwalają instytucjom ubezpieczeniowym na kwestionowanie wypłat z tytułu kosztów leczenia. Pierwsze projekty zmiany systemu taryfowego pochodzą z 1970 r., w 1978 r. opracowano nową wersję zmierzającą do dalszego ograniczenia kosztów świadczeń, wprowadzono limity budżetowe, zastosowano limity kosztów dnia szpitalnego. Środki te nie są wystarczające. Instytucje ubezpieczeniowe powinny otrzymać prawo kontroli działalności szpitali i negocjowania, a także ograniczania wzrostu wydatków.

1167. Fakta o vývoji nemocenského pojištění péče o zdravi a socialního zabezpečeni. Fakty o rozwoju ubezpieczeń chorobowych, opiece zdrowotnej i zabezpieczeniu społecznym.- Nár. Pojišt. 1986 nr 7/8 s. 15-52 tab.

Przedstawiono istotne dane charakteryzujące główne trendy i tendencje w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem, opieki zdrowotnej, ubezpieczeń chorobowych, zabezpieczenia społecznego od 1960 do 1985 r. Kilkanaście tablic, wykresów i schematów obrazowo ilustruje historię i działania podejmowane w zakresie powyższej problematyki.

1168. FRUMKIN R.N.: Health insurance trende in cost control and coverage. Trendy dotyczące kontroli kosztów i zakresu świadczeń w ubezpieczeniach zdrowotnych.- Mon. Labor Rev. 1986 nr 9 s. 3-8 tab.

Analiza zmian wprowadzonych w latach 1979-1984 do planów poszczególnych towarzystw ubezpieczeniowych w USA celem ograniczenia stale rosnących kosztów. W okresie tym ogólne wydatki wszystkich firm ubezpieczeniowych wzrosły z 215,1 do 387,4 miliardów dolarów. Uwzględniono 209 firm ubezpieczeniowych, a w załączonych tabelach przedstawiono ilościowe zmiany dotyczące takich świadczeń, jak: zwiększenie udziału pracowników w stawkach ubezpieczeniowych, ograniczenie pewnego rodzaju świadczeń, w tym tzw. "pierwszodolarowych" (ubezpieczony korzysta ze wszystkich świadczeń, zanim jeszcze wpłaci pewną sumę w formie stawek ubezpieczeniowych), zwiększenie sum jakie należy wpłacić, zanim zacznie się korzystać ze świadczeń, ograniczenie wysokości zwrotu kosztów za leczenie szpitalne, zabiegi chirurgiczne itp., wprowadzenie alternatywnych form leczenia zamiast hospitalizacji i in. Niektóre zmiany obejmowały również zwiększenie udziału pracodawców w składkach ubezpieczeniowych, wprowadzenie dodatkowych badań kontrolnych np. przed skierowaniem na zabieg czy do szpitala, przymusowe okresowe badania lekarskie itp.

1169. GRANA M.J.: Prestations d'invalidité pour soins à long terme en Europe occidentale et aux Etats-Unis. Świadczenia inwalidzkie na leczenie długoterminowe w Europie Zachodniej i USA.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 229-244.

Szybki wzrost kosztów leczenia długoterminowego w instytucjach, organizowanego dla ludzi starzejących się, skłonił władze USA i niektórych innych krajów europejskich, do tworzenia systemów opieki lekarskiej pozainstytucjonalnej. W USA np. w ciągu 10 lat wydatki na leczenie długoterminowe w warunkach domowych wzrosły o 450%. Tendencja ta wskazuje, że efektywność ekonomiczna domowej opieki lekarskiej, świadczona ludziom wymagającym długoterminowego leczenia, jest wyższa od dotychczas stosowanych form leczenia w instytucjach opieki lekarskiej. Omówiono przykłady świadczeń inwalidzkich w ramach systemów długoterminowej opieki lekarskiej poza instytucjami opieki medycznej, zalety gotówkowych świadczeń inwalidzkich na opiekę zdrowotną w porównaniu do transferów świadczeń inwalidzkich. Przeanalizowano pogramy świadczeń gotówkowych dla ludzi potrzebujących długoterminowej opieki lekarskiej w 5 krajach europejskich.

1170. HERMANN J.: Frankreichs Krankenversicherung auf neuen Weg. Francuskie ubezpieczenia chorobowe na nowym etapie.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1981 nr 2 s. 42-44.

Na przestrzeni ostatniego dwudziestolecia mają miejsce we Francji konflikty między związkami zawodowymi lekarzy a instytucją ubezpieczeń społecznych (Securité Sociale), głównie na tle wysokości honorariów. Ostatnio zawarto nowy układ (konwencję) w tej sprawie. Wprowadził on przede wszystkim tzw. system czekowy. Kasy ubezpieczalni pokrywają ubezpieczonemu, jak poprzednio,

75% kosztów leczenia, natomiast 25% opłaca sam ubezpieczony. Owe 75% kosztów kasa ubezpieczeń przekazuje bezpośrednio lekarzowi. System ten będzie miał stopniowe zastosowanie. Równocześnie wprowadzono tzw. "samodyscyplinę", polegającą na tym, że po każdych 3 miesiącach kasy ubezpieczeń sporządzają sprawozdanie lekarza objętego układem. W razie stwierdzenia nieprzestrzegania przez lekarza wzmocnionej samodyscypliny, może być on ostrzegawczo lub ostatecznie wykluczony z konwencji. Ubezpieczeni otrzymują zwrot kosztów leczenia (75%) na podstawie taryfy ubezpieczeniowej; jeżeli pacjent udaje się do wybitnego, "droższego" niż przewiduje taryfa, lekarza wówczas musi dopłacić więcej (50% i wyżej). Lekarze posiadający uprawnienia do taryfy specjalnej, utrzymują nadal to uprawnienie, inni natomiast mogą przejść do sektora prywatnego, ale zostają wyłączeni spod konwencji. Wówczas mogą pobierać wyższe honoraria i nie są kontrolowani, ale tracą świadczenia socjalne, przysługujące im z tytułu konwencji (pokrywanie przez kasę ubezpieczeń 2/3 składki emerytalnej i 1/2 składki na ubezpieczenie chorobowe). Układ ten zawarty między Dyrekcją Społecznego Ubezpieczenia Chorobowego a Federacją Lekarzy Francji obejmuje tylko 13% czynnych lekarzy.

1171. HERMANN J.: Frankreichs soziale Sicherheit gefährdet. Zabezpieczenie socjalne we Francji zagrożone.- Personal 1987 nr 3 s. 125-127.

Aktualny stan zabezpieczenia socjalnego we Francji. Wzrost deficytu w działalności kas ubezpieczeniowych w wyniku pogarszającej się sytuacji materialnej pracowników, przy stałym wzroście kosztów opieki lekarskiej. Kasy chorych ograniczają zakres pełnopłatnych świadczeń i usług, z wyjątkiem raka i AIDS. Wzrost ilościowy zasiłków na rzecz bezrobotnych i rencistów oraz rodzinnych (zwłaszcza wielodzietnych rodzin) w tym wychowawczych. Zasady i warunki do nabywania rodzinnych świadczeń socjalnych ulegają pogorszeniu. Powstawanie nieprawidłowości w relacjach między dochodami z pracy, a świadczeniami rentowymi. Kierunki zmian w polityce społecznej państwa, mające odciążyć budżet wydatków socjalnych, zwiększając tym samym obciążenia ubezpieczeniowe społeczeństwa.

1172. HOFEMANN K.: Sozialabbau in der Sozialen Krankenversicherung. Socjalna przebudowa systemu społecznych ubezpieczeń chorobowych.- Soz. Sicherheit 1984 nr 1 s. 6-11.

Socjalna przebudowa systemu społecznych ubezpieczeń chorobowych rozumiana jest w RFN jako wkład tych ubezpieczeń do sfinansowania deficytu budżetu federalnego, ale rodzaj i sposób cięć w tym systemie wskazują wyraźnie, że chodzi tu również o przebudowę "państwa socjalnego". Dowodzą tego najnowsze wnioski pracodawców, zmierzające ku przełomowi w ubezpieczeniach społecznych. Przedstawiono: przegląd socjalnej przebudowy społecznego zabezpieczenia chorobowego w latach 1982-84, postanowienia przepisów budżetowych dotyczące obowiązkowych składek na cele zasiłku chorobowego, rozszerzenia wyrównywania finansowego w systemie ubezpieczeń chorobowych. Jakościowe i ilościowe skutki polityki "przykręcania" w systemie ubezpieczeń chorobowych zagrażają ustanowieniu i realizacji słusznych rozwiązań w zakresie zaopatrze-

nia chorobowego. Poszkodowanymi stali się nie tylko sami ubezpieczeni, ale i samorządy instytucji ubezpieczeń społecznych, których finansowo obciąża omawiana rekonstrukcja systemu ubezpieczeń chorobowych.

1173. MCUFF J.N., WIATROWSKI W.J.: Analyzing short-term disability benefits. Analizując krótkookresowe świadczenia dla niepełnosprawnych.- Mon. Labor. Rev. 1989 nr 6 s. 3-9 tab.

Analiza połączonych danych o zwolnieniach chorobowych i ubezpieczeniach chorobowych i wypadkowych wskazuje, że krótkookresowe nowe świadczenia z tego tytułu są różne, w zależności od stażu pracy oraz od przynależności do sektora prywatnego lub publicznego. Załączone tabele ukazują procentowy udział pracowników pełnoetatowych korzystających z takich świadczeń, liczbę dni i procent płac pokrywanych w ramach tego programu - dla firm prywatnych i jednostek stanowych.

1174. JACOBS K., SCHRÄDER F.: Die Krankenversicherung der Rentner im Kontext der GKV-Organisationsreform. Ubezpieczenia chorobowe rencistów w kontekście reformy organizacji systemu ustawowych ubezpieczeń.- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 7 s. 182-189 wykr.

Omówiono zmiany przeprowadzone w zakresie ubezpieczeń chorobowych w RFN, powodujące m.in. integrację ubezpieczeń rencistów i inwalidów z całym systemem ubezpieczeń, obowiązujące obecnie zasady i ich konsekwencje, nowy profil wydatków itp.

1175. JĘDRASIK-JANKOWSKA I.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego w związku z macierzyństwem i wychowaniem dziecka w Niemieckiej Republice Demokratycznej.- Pr. Zabezp. Społ. 1984 nr 3 s. 35-40.

Omówiono świadczenia związane z macierzyństwem: zasiłek na czas urlopu przedporodowego, macierzyński, wychowawczy dla matek w razie opieki nad dzieckiem po urlopie macierzyńskim, dla samotnych pracowników w razie opieki nad chorym dzieckiem lub opieki nad dzieckiem w razie choroby małżonka.

1176. JUNG K.: Von der globalen Kostendämpfung zur Strukturreform. Od globalnego ograniczania kosztów do reformy strukturalnej.- Arb. u. Soz.-Polit. 1986 nr 11/12 s. 346-354 wykr.

Koszty ustawowych ubezpieczeń chorobowych w RFN wzrosły w ciągu ostatnich 20 lat (1960-1980) dziesięciokrotnie, a w 1985 roku osiągnęły wysokość 108,6 miliardów marek. Za tym wzrostem nie nadążają wpływy ze składek ubezpieczeniowych. Dlatego począwszy od 1976-77 roku zaczęto formułować i stosować politykę tłumienia wydatków, głównie w postaci odpowiednich ustaw. W latach 1977-1983 wydano ich pięć, ale w latach 1984 i 1985 deficyt wyniósł ponownie odpowiednio 3 i 2,5 miliardy marek, uzna-

no więc za konieczne przeprowadzenie reformy strukturalnej systemu ubezpieczeń. Minister pracy RFN powołał specjalne gremium doradcze celem ustalenia priorytetów i przeanalizowania sytuacji pod kątem możliwości wprowadzania daleko idących oszczędności, bez szkody jednak dla świadczeń realizowanych przez Kasy Chorych dla ludności.

1177. KLENNER F.: Die Geburtsstunde der Sozialversicherung. Narodziny ubezpieczeń społecznych.- Arb. u. Wirtsch. 1988 nr 1 s. 20-21.

Z okazji setnej rocznicy wprowadzenia w Austrii obowiązkowych ubezpieczeń chorobowych i od wypadków (1888 r.), autor przypomina ten okres, kiedy zaczęły powstawać dobrowolne robotnicze kasy chorych, potem ich związki, a wreszcie system państwowych ubezpieczeń społecznych, towarzyszące temu trudności i przeszkody, kolejne etapy rozwoju aż do roku 1918 - roku powstania pierwszej republiki austriackiej po I wojnie światowej.

1178. KOHNE W.: Die Neuordnung der Krankenversicherung der Rentner im Rentenanpassungsgesetz 1982. Nowe prawne uregulowania ubezpieczenia chorobowego rencistów - przewidziane w ustawie rentowej, przygotowywanej do wprowadzenia w 1982 r.- Soz. Sicherheit 1981 nr 6 s. 166-171.

Komentarz z prawną wykładnią do projektu zmian w ustawie rentowej RFN przygotowywanej na 1982 r. obejmujący nowe regulacje prawne ubezpieczenia na wypadek choroby oraz zasady wypłacenia rent zagranicznych. Nowe zasady finansowania świadczeń z ubezpieczenia chorobowego oraz opłacenia składek na ten cel przeznaczonych. Zasady oraz przepisy postępowania administracyjnego związane z uzyskaniem świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Indywidualizacja obciążeń finansowych rencistów w zależności od poziomu otrzymywanych rent i sytuacji rodzinno-materialnej rencisty, przy uwzględnieniu możliwości ewentualnych dopłat z budżetu socjalnego krajowej kasy chorych.

1179. Krankenversicherung. Ubezpieczenia chorobowe.- Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 9/10 s. 4-16.

W połowie 1991 r. w ramach dyskusji nad reformą ubezpieczenia chorobowego w RFN deputowani do Bundestagu z ramienia SPD zgłosili propozycje wprowadzenia tzw. "solidarnej reasekuracji". Według opinii wnioskodawców, wszystkie ustawowe kasy chorych powinny być ubezpieczone w specjalnie w tym celu utworzonej instytucji reasekuracyjnej kas chorych. Wysokość składki ubezpieczeniowej powinna być proporcjonalna do wielkości składek, wpłacanych do konkretnych kas. Wszystkie wydatki poniesione przez kasę na jedną osobę, które będą przekraczać przeciętne wydatki w przeliczeniu na jednego członka kasy w roku kalendarzowym, podlegać powinny reasekuracji ze strony nowej instytucji. Jak wynika z przeprowadzonych szacunków, reasekuracji podlegałyby łącznie wydatki na prawie 1/4 członków kas. Ewentualna realizacja zasady solidarnej reasekuracji kas chorych może jednak pociągnąć za

sobą wiele niebezpieczeństw, znaczny wzrost wydatków na leczenie i rehabilitację, ponoszonych przez kasy chorych, może dojść do zaniechania przez kasy działań racjonalizujących wydatki na leczenie szpitalne. Dotychczasowa działalność kas chorych pozwoliła na zmniejszenie składki ubezpieczenia chorobowego z 12,8% na 12,1%, utrzymanie jej na takim poziomie wymaga jednak dalszej racjonalizacji ponoszonych wydatków. Dotyczy to zwłaszcza obszaru wydatków na leczenie stacjonarne oraz dopłat do usług świadczonych przez lekarzy stomatologów i okulistów. Najwięcej emocji budzi w RFN problem dodatkowego ubezpieczenia pielęgnacyjnego, z którego finansowane byłyby świadczenia dla osób niesprawnych, wymagających pielęgnacji. Nie rozwiązują tego problemu również świadczenia z systemu pomocy społecznej. Dotychczas świadczenia pielęgnacyjne pokrywane były w ramach ubezpieczenia prywatnego, ale w praktyce często instytucje ubezpieczające prywatnie negowały potrzebę pielęgnacji, a kasy chorych były zainteresowane przerwaniem świadczeń leczniczych i zmianą ich charakteru na finansowane przez inną instytucję świadczenia pielęgnacyjne.

1180. KRUSE S., KRUSE U.: Gründungsboom bei den Betriebskrankenkasse . Beitragseinsparungen sprechen nicht für die Gründung neuer Betriebskassen. Hossa na zakładowe kasy chorych. Oszczędności składkowe nie przemawiają za zakładaniem zakładowych kas chorych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1989 nr 5 s. 128-131 tab.

Oceniono krytycznie zaznaczający się w RFN trend do zakładania nowych przyzakładowych kas chorych, należących do ogólnego systemu ubezpieczeń ustawowych. Oszczędności członków tych nowych kas uzyskiwane są kosztem osób należących do innych kas chorych. Przykłady i głosy prasy o tego rodzaju nowo powstających kasach.

1181. KUČINOVA J.: Rozpočet nemocenského pojištení pracovníků na rok 1988. Budżet ubezpieczeń chorobowych pracowników na 1988 rok.- Nár. Pojišt. 1988 nr 3 s. 4-8.

Środki finansowe na zaspokojenie potrzeb systemu ubezpieczeń chorobowych pracowników pochodzą w Czechosłowacji z budżetu państwa. W ciągu ostatnich 10 lat wydatki na świadczenia chorobowe wzrosły o 43%, co oznacza, że w przeliczeniu na jednego pracownika przeciętne świadczenie wzrosło z 2742 KCs w 1978 r. do 3667 KCs w 1988 r., w tym zasiłek z tytułu niezdolności do pracy z 810 KCs do 1100 KCs rocznie. Znacznie wzrastają również inne wydatki z budżetu ubezpieczeń chorobowych (różnego rodzaju zasiłki macierzyńskie, dodatki na dzieci, świadczenia rzeczowe itp.). Pieniężne i rzeczowe świadczenia z systemu ubezpieczeń chorobowych są w Czechosłowacji przyznawane tak, aby zapewnić skuteczną pomoc pracownikom, którzy okresowo nie mogą pracować lub potrzebują pomocy społecznej z innych przyczyn, jednak w interesie wszystkich obywateli jest bardziej racjonalne, oszczędne gospodarowanie środkami budżetu ubezpieczeń chorobowych.

1182. KUČIREK B.: Postavení osamělých žen při poskytování dávek nemocenského pojištění a mateřského příspěvku. Sytuacja

samotnych kobiet w przyznawaniu świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i zasiłków macierzyńskich.- Nár. Pojišt. 1984 nr 2 s. 3-9.

Czechosłowacki system prawa pracy stwarza dla kobiet samotnie wychowujących dzieci warunki zapewniające odpowiednie wychowanie dzieci. Również przepisy o ubezpieczeniu chorobowym oraz o zasiłkach macierzyńskich zawierają szereg preferencyjnych udogodnień dla tej grupy kobiet. Omówiono przepisy i szczegółowe wytyczne dotyczące specyfiki uprawnień kobiet samotnie wychowujących dzieci do zasiłków chorobowych, opiekuńczych oraz macierzyńskich. Podano różnice i podobieństwa uprawnień kobiet samotnie wychowujących dzieci i innych osób samotnych.

1183. LEVY E.: Les principes d'une réforme de notre assurance maladie sont connus: il suffit de vouloir les appliquer. Znane są zasady reformy naszych ubezpieczeń na wypadek choroby: wystarczy tylko chcieć je stosować.- Droit Soc. 1991 nr 4 s. 330-331.

Główne kierunki reformy ubezpieczeń chorobowych - wprawdzie wyraźnie określone - nie mogą być szybko wprowadzane bez reorganizacji całego systemu opieki zdrowotnej. System finansowania tych ubezpieczeń powinien być oparty w dalszym ciągu na składkach, ale przy większym niż dotychczas udziale funduszy państwowych, co zapewni zryczałtowaną stawkę odszkodowania. W nowym systemie ubezpieczeń należy zapewnić służbie zdrowia dużą swobodę wyboru stosowanych metod i środków leczniczych, a pacjentom - swobodę wyboru lekarza specjalisty. Profesor Levy krytykuje nałożony obecnie na lekarza obowiązek wyboru najtańszego sposobu leczenia i lekerstw.

1184. MEINLSCHMIDT G.: Zur Versicherungsstruktur in der Krankenversicherung in Berlin. Struktury ubezpieczonych na wypadek choroby w Berlinie Zachodnim.- Arb. u. Soz.-Polit. 1988 nr 1 s. 22-25.

Analiza sytuacji demograficznej w Berlinie Zachodnim w powiązaniu z ubezpieczeniem na wypadek choroby. Empiryczne wyniki badań w skali mikro z 1986 r. Przedstawiono problemy związane z ubezpieczeniem na wypadek choroby, szczególnie pod kątem zapewnienia opieki ludziom chorym. W 1986 r. stosunek grupy wiekowej 60 lat i więcej do grupy wiekowej 20-60 lat zmniejszył się w porównaniu do 1982 r. Ubezpieczenie w kasach państwowych zmniejszyło się z tego powodu o 17,4%, a w kasach prywatnych o 5,3%. W państwowych kasach ubezpieczeń w 1986 r. ubezpieczonych było 88,8% zawodowo czynnych berlińczyków, 89,7% bezrobotnych i 92,3% nieprodukcyjnych. Kobiety ubezpieczają się częściej w państwowych kasach niż mężczyźni. Natomiast mężczyźni zarówno zawodowo czynni, jak i już niepracujący ubezpieczają się częściej w prywatnych kasach ubezpieczeń. 9,5% zawodowo czynnych berlińczyków, którzy korzystali z państwowych zakładów ubezpieczeń, dodatkowo ubezpieczało się w prywatnych zakładach. Prywatne zakłady ubezpieczeń oprócz podstawowych form ubezpieczeń zajmowały się np. dokonywaniem opłat dziennego pobytu ubezpieczonego w szpitalu.

1185. Nouveau régime de soins médicaux pour les personnes ages. Nowy system opieki lekarskiej dla osób starych.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 4 s. 590-591.

10 sierpnia 1982 r. parlament Japonii zatwierdził nowy system opieki lekarskiej dla ludzi starych. W ramach tego systemu przewidziany jest wzrost wydatków przeznaczonych przez państwo na opiekę medyczną dla osób otrzymujących renty z funduszu państwowego dłużej niż 20 lat. W Japonii istnieje 8 różnych systemów ubezpieczeń na wypadek chorób, z których 7 dotyczy różnych kategorii pracowników sektora prywatnego; 8 - Narodowy Program Zabezpieczenia Społecznego obejmuje wszystkie te osoby, które nie są objęte systemami poprzednimi. Wszystkie te systemy napotykają na te same trudności finansowe, spowodowane przede wszystkim przez ewolucję demograficzną społeczeństwa. Największe jednak trudności odczuwa Program Narodowy, każda bowiem osoba w momencie przerwania pracy, o ile nie pozostaje na utrzymaniu osoby ubezpieczonej w innym systemie, jest chroniona przez program, obejmuje on najczęściej osoby o niskich dochodach, zwłaszcza więc osoby stare, dla których opieka medyczna jest kosztowna. Koszty tych usług mają być finansowane w następujący sposób: 20% ma pokryć rząd, administracja municypalna i prefekturalna po 5% każda, 70% kasy chorych. Do korzystania z bezpłatnej opieki lekarskiej mają prawo osoby powyżej 70 roku życia. Do nieodpłatnego korzystania ze środków zapobiegawczych: edukacji sanitarnej, kontroli lekarskiej, konsultacji domowych, mają prawo wszystkie osoby, które ukończyły 40 lat.

1186. Nouvelles mesures en matière d'assurance - pensions et d'assurance - maladie. Nowe decyzje w zakresie ubezpieczeń emerytalnych i chorobowych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1984 nr 4 s. 491-493.

Od 1.I.1984 r. obowiązują w Czechosłowacji zmienione zasady przyznawania zasiłków chorobowych i zasiłków z tytułu opieki nad chorym członkiem rodziny. Wysokość zasiłku nie zależy obecnie od stażu pracy. Powszechnym systemem ubezpieczeń chorobowych i emerytalnych zostali objęci rzemieślnicy. Wprowadzono korzystniejsze zasady podejmowania pracy przez emerytów. Pracownicy niektórych zawodów mogą podejmować pracę w pełnym wymiarze czasu bez zawieszania emerytury. Utrzymano zasadę, że za każdy rok pracy w okresie emerytalnym emerytura ulega podwyższeniu o 7%. Obecnie w Czechosłowacji pracuje ok. 1/4 emerytów.

1187. Nur leichtes Absinken durch Krankenversicherungsbeitrag. Jedynie nieznaczne obniżenie poziomu rent - w następstwie zmiany przepisów o składkach ubezpieczenia chorobowego.- Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 9 s. 306-307.

Nowe tendencje w ustalaniu relacji między dochodami kas ubezpieczenia chorobowego, a poziomem standardowych rent w RFN. Stały wzrost wydatków z tytułu ubezpieczenia chorobowego powoduje nieznaczne obniżenie poziomu rent. Zasady wprowadzania wariantowych zmian w zakresie wzrostu wkładów ubezpieczeniowych osób otrzymujących renty, w celu odpowiedniego ustalania poziomu standardowych rent w nadchodzących latach. Socjalny wydźwięk stałego

badania i określania wartości wskaźnika wzrostu płac, do poziomu wkładów ubezpieczeniowych rentobiorców.

1188. PAOLI Ch.: Les travailleuses et la maternité. Quelques exemples choisis en Europe occidentale. Pracownice a macierzyństwo. Kilka wybranych przykładów zachodnioeuropejskich.- Rev. Int. Trav. 1982 nr 1 s. 1-16 tab.

Ochrona macierzyństwa obejmuje ogół kobiet pracujących w pełnym wymiarze, zapewnia się im w okresie macierzyństwa dochody w ramach systemów zabezpieczenia społecznego, gwarantuje ochronę zatrudnienia. Zakres tej ochrony jest zróżnicowany. Kobiety w okresie macierzyńskim korzystają z ochrony zdrowotnej, nie mogą być zatrudniane przy pewnych rodzajach prac . O ile nie mogą otrzymać w tym okresie właściwej pracy, korzystają z zasiłków. Kobiety w okresie macierzyństwa korzystają ze szczególnej ochrony w zakresie wymiaru czasu pracy, nie wolno ich zatrudniać w godzinach nadliczbowych. Kobiety karmiące piersią mają prawo do zwolnień w czasie dnia pracy. Istotnym elementem ochrony macierzyństwa są płatne urlopy macierzyńskie, ich wymiar w poszczególnych krajach przedstawia tabela. Szereg krajów wprowadza bezpłatne urlopy rodzicielskie: przysługują one na ogół matkom, niekiedy także ojcom. W większości krajów istnieją tendencje do zwiększania zakresu pomocy dla pracujących matek.

1189. PFAFF M.: Reform der gesetzlichen Krankenversicherung: Ausgabenteuerung durch Wettbewerb oder Budgetierung? Reforma urzędowych ubezpieczeń chorobowych: sterowanie wydatkami poprzez współzawodnictwo czy korzystanie z budżetu państwa?.- Arb. u. Soz. Polit. 1987 nr 11 s. 298-308.

Przyczynek do dyskusji nad reformą strukturalną ustawowych ubezpieczeń chorobowych w RFN. Analiza dwóch proponowanych wariantów: modelu "rynkowego", zakładającego wolny wybór przez ubezpieczonych odpowiadającego im rodzaju ubezpieczeń realizowanych przez konkurujące ze sobą prywatne instytucje ubezpieczeniowe - oraz wiążącego się z tym ryzyka i rozbieżności pomiędzy rozwiązaniami "modelowymi" a realnymi - i systemu, w którym wydatki na pokrycie kosztów opieki zdrowotnej, leków, szpitali itp. ponoszone są wyłącznie z budżetu państwowego. Autor rozważa możliwość wzajemnego uzupełniania się obu systemów.

1190. Les prestations de maternité dans les années quatre-vingt. Une étude du BIT (1964-1984). Świadczenia z tytułu macierzyństwa w latach osiemdziesiątych. Badanie MBP (1964-1984) /Bureau International du Travail.- Genève: BIT, 1985.- 39 s.- Bibliogr. s. 31-39.

Publikacja zawiera dane porównawcze świadczeń z tytułu macierzyństwa (wg stanu na 30.VI.1984) dla wszystkich krajów świata. Informacje dotyczą: warunków przyznawania świedczenia, długości urlopu macierzyńskiego, wysokości zasiłku macierzyńskiego, urlopów i zasiłków wychowawczych, przerw w pracy na karmienie dziec-

ka, ochrony pracy kobiet ciężarnych i mających małe dzieci. Publikacja zawiera również bibliografię prac dotyczących ochrony macierzyństwa.

1191. PRICE D.N.: Cash benefits for short-term sickness thirty-five years of data, 1948-83. Zasiłki gotówkowe za krótkotrwałe choroby - dane z 35 lat: 1948-83.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 5 s. 5-21.

W 1983 r. utrata zarobków spowodowana krótkotrwałą oraz dłuższą niezdolnością do pracy w okresie pierwszych 6 miesięcy wynosiła 45.6 mld dol. W ciągu tegoż roku wypłaty z tytułu ubezpieczenia i wypłaty za dni pracy opuszczone z powodu choroby wynosiły 16.4 mld dol., co stanowiło 36% poniesionych przez pracowników strat. Stopień ochrony przed utratą zarobków z powodu choroby jest taki sam od 1970 r. Liczba pracowników objętych ochroną osiągnęła w 1983 r. 59 mln osób, co stanowi prawie 2/3 pracowników wykonujących pracę najemną. Przedstawiono zaobserwowane trendy w ciągu omawianych 35 lat, sposoby mierzenia zjawisk, ochronę dochodów pracowników (zatrudnionych w sektorze prywatnym i objętych specjalnym zabezpieczeniem, w sektorze publicznym, w tym oddzielnie federalnym i stanowym). Zaprezentowano straty pracowników z racji niezdolności do pracy w poszczególnych latach. Omówiono stopień zabezpieczenia zarobków pracowniczych w ujęciu kwotowym i procentowym (dla każdego roku oddzielnie). Omówiono skuteczność rozmaitych typów zabezpieczenia.

1192. RABE K.: Weitere Verbesserungen in der Österreichischen Sozialversicherung. Dalsze udoskonalenia austriackiego zabezpieczenia socjalnego.- Soz. Sicherheit 1981 nr 5 s. 150-152.

Dalsze poszerzanie uprawnień w zakresie opieki socjalnej w ramach zabezpieczenia socjalnego na wypadek choroby, chorób zawodowych i wypadków w pracy. Objęcie ubezpieczeniem chorobowym żołnierzy służby czynnej i dzieci przysposobionych. Udoskonalenie zasad zabezpieczenia socjalnego emerytów. Podwyższenie dodatków wyrównawczych w odniesieniu do najniższych emerytur. Nowe zasady przeliczania zastępczych czasów, niezbędnych do otrzymania emerytury. Korzystniejsze zaliczenie czasów przy ustalaniu podstaw wymiaru rent (inwalidzkich) oraz uproszczenie przepisów i dokumentacji, niezbędnych przy ustalaniu uprawnień do świadczeń z tytułu ubezpieczenia socjalnego.

1193. REIMERT W.A.: Accounting for retiree health benefits. Wyliczanie skutków finansowych świadczeń zdrowotnych dla emerytów. Compens. a. Benefits Rev. 1991 nr 5 s. 49-56.

W USA ukazał się akt prawny nr 106 w sprawie zasad obliczania wysokości świadczeń ubezpieczeniowych związanych z chorobą, przysługujących emerytom. Koszty tego rodzaju świadczeń rosną od lat sześćdziesiątych, nowe przepisy spowodują dalszy wzrost obciążeń zakładowych systemów zabezpieczenia społecznego. Zanalizowano skutki finansowe wprowadzenia nowych przepisów dla różnych typów systemów ubezpieczeniowych i wskazano możliwe do zastosowania kierunki rozwiązań szczegółowych.

1194. SEMRAU P.: Günstige Finanzentwicklung. Korzystny rozwój finansowy.- Bundesarbeitsblatt 1991 nr 12 s. 10-14.

Rezultatem zapoczątkowanej przed dwoma laty reformy służby zdrowia RFN są lepsze rezultaty finansowe w sferze ubezpieczeń chorobowych. Autor podaje, że wpłaty ubezpieczeniowe z tego tytułu wyniosły w 1990 r. 142 mld DM, zaś wypłaty 134,2 mld DM. Analiza finansowa przeprowadzona przez autora wskazuje, że wprowadzenie w życie założeń reformy służby zdrowia wpłynęło na poprawę sytuacji i przyczyniło się do zmniejszenia wydatków.

1195. SIMONENKO G.S.: Avantages materiels et services accordés en URSS aux travailleurs par les assurances sociales en cas d'incapacité de travail temporaire. Świadczenia materialne i usługi przysługujące pracownikom w ZSRR z tytułu ubezpieczenia w przypadku czasowej niezdolności do pracy.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 427-435.

Najpowszechniejszym świadczeniem pieniężnym z tytułu czasowej niezdolności do pracy są zasiłki pieniężne, wypłacane od pierwszego dnia niezdolności do pracy aż do momentu wyzdrowienia lub przejścia na rentę inwalidzką. Wysokość zasiłku obliczana jest jako procent podstawy wymiaru, a wskaźnik zależy od przyczyny choroby oraz długości nieprzerwanego stażu pracy. W przypadku chorób zawodowych i wypadków przy pracy zasiłek stanowi zawsze 100% podstawy wymiaru. 100% zasiłek przysługuje także przy nieprzerwanym co najmniej 8-letnim stażu pracy oraz dla pewnych grup zatrudnionych. Zasiłek z tytułu opieki nad chorym członkiem rodziny jest równy zasiłkowi chorobowemu. Czas pobierania zasiłku wynosi 3 dni (7 dni w szczególnych przypadkach) na chorego członka rodziny, 7 dni z tytułu opieki nad dzieckiem do lat 14 (10 dni dla rodziców samotnych i dzieci do 7 roku życia). Całkowity okres zwolnień w roku z tego tytułu jest nielimitowany. Zasiłek przysługuje także w razie konieczności zrobienia protezy (dentystycznej lub ortopedycznej). Zasiłek można otrzymać także na okres pobytu w sanatorium, na czas przekraczający długość urlopu wypoczynkowego. Prawo do zasiłków oraz ich wysokość ustalają związki zawodowe, a same zasiłki są płatne przez przedsiębiorstwa. Bezpłatna opieka lekarska obejmuje szpitale, ambulatoria, sanatoria.

1196. SOCRATES G.: Employers' self-certification schemes for sickness. Oświadczenia pracodawców w sprawie rozliczania zasiłków chorobowych.- Manag. Serv. 1982 nr 8 s. 20-21.

Wyjaśnienie dotyczące wprowadzenia w W. Brytanii zasady składania przez pracodawców zestawień dotyczących zasiłków chorobowych wykorzystanych przez pracowników w danym okresie sprawozdawczym. Obecnie obowiązująca zasada jest wstępem do przekazania pracodawcom pełnej odpowiedzialności za rozliczenie zasiłku za pierwsze sześć tygodni niezdolności pracowników do pracy. Pracownik, który jest niezdolny do pracy przez pierwsze siedem dni choroby składa pracodawcy stosowne oświadczenie, sprawdzalne i akceptowane przez swego przełożonego. Na tej podstawie czynione są odpowiednie zestawienia dla wypłacania zasiłków. Wprowadzenie tej innowacji pozwoli rządowi na obniżenie wydatków ze środków publicznych,

zlikwidowanie wielu (ok. 5 tys.) stanowisk pracy w służbie zdrowia na których przygotowywano dotychczasowe zestawienia i informacje potrzebne do rozliczeń, umożliwi (w 90%) objęcie zasiłków podatkami itd.

1197. STALEWSKI T.: Świadczenia z tytułu choroby pracowników w innych krajach.- Polit. Społ. 1983 nr 9 s. 17-18 tab.

Informacja o zagranicznych rozwiązaniach w zakresie zasiłków chorobowych w krajach socjalistycznych i kapitalistycznych.

1198. STAMM O.: Finanzierungsanteil in der Krankenversicherung der Rentner. Częściowy udział finansowy rencistów w działalności ubezpieczeniowej kas chorych.- Soz. Sicherheit 1985 nr 11 s. 323-324.

Kierunki udoskonalenia zdolności świadczeniowych Kas Chorych w RFN, poprzez częściowy solidarnościowy udział rencistów w finansowaniu działalności kas chorych. Znaczenie zmniejszenia ryzyka zdolności finansowej kas chorych do wykonywania obowiązkowych świadczeń na rzecz ubezpieczonych świadczeniobiorców. Nowelizacja przepisów ubezpieczeniowych kas chorych rywalizujących między sobą w zakresie przekazywanych świadczeń ubezpieczonym. Przykłady obliczania udziałów wpłat finansowych rencistów, wg wysokości płac podstawowych chcących uczestniczyć w dofinansowaniu Kas Chorych.

1199. STANDFEST E.: Ist das Gesundheitsreformgesetz gescheitert? Czy ustawa o reformie służby zdrowia spełzła na niczym?- Arb. u. Soz. Polit. 1992 nr 1/2 s. 4-7.

Wprowadzenie ustawy o reformie służby zdrowia w RFN nie doprowadziło do długotrwałej stabilizacji wysokości opłat ubezpieczeniowych. Kasy ubezpieczeniowe zamknęły rok 1991 znacznym deficytem, który ulegnie w 1992 r. według przewidywań znacznemu powiększeniu. Krytycy ustawy, do których w pierwszej kolejności należą związki zawodowe podkreślają, że doprowadziła ona do osłabienia powszechnej struktury kasy chorych na rzecz pełnej gospodarki rynkowej w sferze opieki zdrowotnej z wszelkimi tego konsekwencjami w postaci zróżnicowania jakości świadczonych usług.

1200. SZYLKO-SKOCZNY M.: Ustawowe ubezpieczenia chorobowe w RFN.- Polit. Społ. 1983 nr 8 s. 26-29 rys. tab.

Uwarunkowania historyczne najstarszej w RFN gałęzi ubezpieczenia społecznego, czyli ustawowego ubezpieczenia chorobowego; zmiany i stan obecny, zasady finansowania, zakres podmiotowy i przedmiotowy, funkcjonowanie świadczeń i sposoby rozwiązywania trudności finansowych, wynikających z nierównowagi między wpływami i wydatkami kas chorych.

1201. THILL A.: Protection du travailleur independant non-agricole en cas de maladie. Ochrona niezależnych pracowników spoza rolnictwa w przypadku choroby.- Quest. Soc. 1980/1981 nr 21-24 s. 71-104.

Prawo ubezpieczeń społecznych w Luksemburgu.

1202. Trends and prospects for the medical care security system in Japan. Trendy i perspektywy systemu ubezpieczeń chorobowych w Japonii.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 1 s. 38-51.

System ubezpieczeń chorobowych w Japonii wprowadzony został w latach pięćdziesiątych. Japonia była pierwszym krajem (poza krajami posiadającymi państwową służbę zdrowia), w którym systemem ubezpieczeń chorobowych objęto całą ludność. Stopniowo podwyższano stawkę zwrotu kosztów za świadczenia lekarskie; w 1973 r. osiągnęła ona poziom 70% dla całej ludności z tym, że ludziom starym (w wieku ponad 70 lat) zagwarantowano całkowicie bezpłatną służbę zdrowia. Rosnące koszty opieki zdrowotnej przy malejącym tempie wzrostu dochodu narodowego spowodowały konieczność reformy ubezpieczeń chorobowych. Wprowadzone w latach osiemdziesiątych zmiany polegały z jednej strony na pewnym zwiększeniu opłat ludności za świadczenia służby zdrowia (m.in. 50% odpłatności za leki), z drugiej strony prowadziły do kontroli prawidłowości procesów terapeutycznych. Równocześnie przewidziano specjalny sposób zwrotu kosztów leczenia w przypadkach szczególnych, pociągających za sobą wysokie koszty. Wśród wielu propozycji dalszych reform znajduje się m.in. wyłączenie z systemu ubezpieczeń chorobowych osób mających wysokie dochody.

1203. VITALI L.: Cost of disability in the Italian system of social security. Koszty niezdolności do pracy we włoskim systemie zabezpieczenia społecznego. /Instituto di Scienze Attuariali.- Rome: 1980.- 126 s.- Bibliogr.

1204. Vyhláška Ustřední Rady Odborů ze dne 7 listopadu 1979, č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojisteni nekterych pracovniků a o poskytovavi dávek nemocenskeho pojištěni občanum ve zvlaštnich případech. Komunikat Centralnej Rady Związków Zawodowych z dnia 7 listopada 1979 r., nr 165/1979 Sb. o ubezpieczeniu chorobowym niektórych grup pracowników oraz o udzieleniu świadczeń z ubezpieczenia chorobowego dla ludności w szczególnych przypadkach.- Nar. Pojišt. 1980 nr 2 s. 3-48.

Opublikowano pełny tekst dokumentu. Dotychczasowe przepisy o ubezpieczeniu chorobowym nie dawały niektórym grupom pracowników uprawnień do pełnego zakresu świadczeń kompensacyjnych w przypadku okresowej niezdolności do pracy, uprawnienia tych grup określane były odrębnie i różniły się zależnie od charakteru wykonywanych czynności zawodowych. Niektóre z tych uregulowań utraciły uzasadnienie społeczne na skutek zmian warunków rozwoju

społecznego lub stały się sprzeczne z ogólnymi przepisami prawa pracy. Dotyczy to zwłaszcza: chałupników, pracowników sezonowych, pracowników i ekspertów zatrudnionych za granicą, uczniów, studentów, aspirantów naukowych, radnych rad narodowych, pracujących na podstawie umowy zlecenia, ochotniczych pracowników socjalnych opieki społecznej, ludności o obniżonej zdolności do pracy, poddającej się rehabilitacji zawodowej. W dokumencie określono również wysokość świadczeń chorobowych dla osób poszkodowanych przy wykonywaniu społecznie ważnych działań.

1205. WADHAWAN S.K.: L'assurance maladie en Inde. Une réforme s'impose. Ubezpieczenie chorobowe w Indiach. Konieczność reformy.- Rev. Int. Trav. 1987 nr 4 s. 539-555.

W Indiach istnieją odrębne systemy ubezpieczeń chorobowych (dla wojska, kolejarzy, funkcjonariuszy państwowych i in.). Systemem obejmującym największą liczbę osób jest system dla pracowników przemysłu. Gdy na początku lat 50-tych wprowadzano ubezpieczenia chorobowe przewidywano, że dość szybko uda się stworzyć krajową, powszechną służbę zdrowia. Prognozy te okazały się zbyt optymistyczne: do dziś ubezpieczeniem chorobowym nie jest objęta większa część ludności. Ubezpieczenie chorobowe pracowników przemysłu finansowane jest ze składek pracodawców i pracowników. Ustawowo 1/3 wydatków miała być finansowana z budżetów stanowych. Jednakże rządy poszczególnych stanów nigdy się z tego nie wywiązywały. Dlatego służba zdrowia cierpiała zawsze na brak środków. Ocenia się także, że usługi służby zdrowia są bardzo niskiej jakości. Jako jedną z przyczyn wskazuje się zasadę wykluczającą z ubezpieczeń osoby lepiej zarabiające (ubezpieczeniem objęci są tylko pracownicy zarabiający do 1600 rupii). Przypuszcza się, że rozszerzenie ubezpieczenia na lepiej płatnych pracowników może wymusić poprawę jakości pracy służby zdrowia. Istotnym mankamentem jest sposób administrowania służby zdrowia: zbyt dużą rolę odgrywają rządy stanowe, zbyt małą kasy ubezpieczeniowe.

1206. WASEM J.: Kostenentwicklung in der Krankenversicherung. Koszty ubezpieczenia społecznego.- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 10 s. 274-279.

Zmiany w zasadach pokrywania kosztów ubezpieczenia chorobowego w RFN. Dążenie do stopniowego pokrywania części kosztów ubezpieczenia przez świadczeniobiorców, niezależnie od państwa, pracodawców względnie przez zakłady (towarzystwa) prywatnego ubezpieczenia wg rodzaju świadczeń (usług). Polityka rozrachunku i podziału oraz kompensacji kosztów między organami i instytucjami świadczącymi usługi w stosunku do osób ubezpieczonych (obowiązkowo lub prywatnie) w kontekście wzrostu cen lecznictwa (hospitalnego i otwartego). Przejaw powstawania swoistego rynku w lecznictwie szeroko pojętym.

1207. Zasady korzystania z ubezpieczenia chorobowego w krajach EWG. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1983 nr 5-10 s. 1-6.

Zob. też poz. 695, 729, 755, 780, 782, 794. 810, 825, 826, 843, 858, 862, 875, 882, 1550.

4. Świadczenia rodzinne

1208. Améliorations des prestations familiales. Nowe świadczenia rodzinne.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 587-588.

1 lipca 1983 r. wprowadzono we Włoszech nowe świadczenia rodzinne. Nowe zasiłki są finansowane z budżetu państwa (dotychczasowe - ze składek pracodawców). Przyznawane są w sposób degresywny w zależności od wysokości dochodu w rodzinie i nie przysługują powyżej pewnego pułapu dochodów. Zasiłki mogą być przyznane najwyżej na czworo dzieci w rodzinie.

1209. BALAŠOVÁ M.: Poznatky z jednorázového šetření o příjemcích přídavku na děti v ČSSR. Wnioski z jednorazowego badania osób otrzymujących zasiłki na dzieci w Czechosłowacji.- Nár. Pojišt. 1983 nr 3 s. 29-33 tab.

Na zasiłki dla dzieci zostanie wydane w Czechosłowacji w 1983 r. ok. 15,6 mld Kcs. Otrzyma je ponad 2 mln rodzin pracowniczych dla prawie 3,8 mln dzieci. W rodzinach świadczeniobiorców następuje wyraźny wzrost udziału rodzin z trojgiem dzieci (przybyło ich o 26%). Zasiłek na 1 dziecko wynosi 180 Kcs, na 2 dzieci 610 Kcs, na 3 dzieci 1150 Kcs, na 4 dzieci 1640 Kcs, na 5 dzieci 1970 Kcs, a na każde następne zwiększa się o 330 Kcs miesięcznie. Jeszcze w 1974 r. 43% rodzin miało jedno dziecko, obecnie najbardziej typową rodziną czechosłowacką staje się rodzina z dwojgiem dzieci - rodzin tych jest ok. 50%. Ocenia się, że jest to wyraźny pozytywny wpływ systemu zasiłków na dzieci oraz wszechstronnej opieki państwa nad rodziną.

1210. BALAŠOVA M., KLIKOVÁ I.: Výsledky šetření o příjemcích přídavků na děti v ČSSR. Wyniki badania osób pobierających zasiłki na dzieci w Czechosłowacji.- Nar. Pojišt. 1988 nr 3 s. 8-11 tab., 1990 nr 4 s. 11-14 tab.

Najpoważniejszą formą pieniężnych świadczeń socjalnych państwa mających na celu zmniejszenie obciążenia rodzin kosztami wychowania dzieci są zasiłki na dzieci. Wypłacane są na wszystkie dzieci (od urodzenia do czasu zdobycia przygotowania zawodowego) wszystkim rodzinom w jednakowej wysokości bez względu na ich sytuację socjalną. Od ich wprowadzenia w 1945 r. wzrosły prawie dziesięciokrotnie. Z ogólnej liczby świadczeniobiorców 88% stanowią pracownicy sektora państwowego, 10% - rolnicy spółdzielcy i samodzielnie gospodarujący oraz wolne zawody i 2% - członkowie spółdzielni pracy. Z ostatniego badania przeprowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wynika m.in., że świadczeniobiorcy z Czech stanowią 2/3, a ze Słowacji 1/3 ogółu, czyli proporcjonalnie do liczby ludności w tych republikach. Najwięcej świadczeń wypłacano w woj. wschodniosłowackim oraz południowomorawskim.

1211. BRADSHAW J., MILLAR J.: Les familles monoparentales au Royume-Uni: défis pour la politique de la sécurité sociale. Rodziny niepełne w Wielkiej Brytanii: wyzwanie dla polityki zabezpieczenia społecznego./Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Bruxelles, 1990.- 13 s.

Materiały na sesję z udziałem grupy ekspertów zajmujących się przemianami struktury rodziny i problemami zabezpieczenia społecznego (18-20 września 1990 r. Bruksela). Około 1 miliona rodzin w Wielkiej Brytanii, to rodziny niepełne, liczba ich rośnie, 71% ogólnej liczby rodzin niepełnych korzysta stale z zasiłków pozwalających na osiągnięcie minimum dochodów, 85% korzysta okresowo z różnych form pomocy. W ostatnich 15 latach, pomimo modyfikacji przepisów, system pomocy dla rodzin niepełnych nie uległ zasadniczej zmianie. Przedstawiono szereg danych, obrazujących sytuację rodzin niepełnych, omówiono przysługujące im świadczenia i na tym tle zanalizowano ewentualne kierunki przyszłej reformy i możliwe konsekwencje tego rodzaju zmian.

1212. Changes in family allowances. Zmiany w świadczeniach rodzinnych.- Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 3 s. 503-505.

Wydana we Francji w grudniu 1986 r. ustawa zawiera szereg nowych postanowień dotyczących świadczeń rodzinnych. Wprowadza ona m.in. świadczenia kompensujące utratę zarobków w związku z opieką nad dzieckiem w domu (jednym z warunków jest posiadanie przynajmniej 3 dzieci). Wysokość niektórych zasiłków zostaje zwiększona, inne świadczenia ulegają modyfikacji, a niektóre zostają wyeliminowane.

1213. DANĚK K.: Vývoj počtu nezaopatrenych dětí v ČSR. Rozwój liczby dzieci, na które nie pobiera się zasiłku rodzinnego w Czechach.- Nár. Pojišt. 1984 nr 3 s. 13-15 tab.

W 1983 r. przeprowadzono badanie, z którego wynika, że od 1973 r., kiedy to zwiększono zasiłki rodzinne na dzieci, doszło w Czechach do spadku zarówno liczby dzieci, na które pobiera się zasiłek rodzinny, jak i dzieci, na które pobiera się świadczenia z systemu ubezpieczeń chorobowych. W styczniu 1983 r. w stosunku do stycznia 1982 r. liczba zasiłków na dzieci spadła o ponad 9 tys. Ocenia się, że przyczyną tego zjawiska jest zarówno spadek urodzeń, jak i liczby zwolnień lekarskich, w okresie których przysługuje świadczenie dla dzieci z ubezpieczenia chorobowego. Szczegółowo analizuje się strukturę tego zjawiska w poszczególnych województwach Czech.

1214. DORNBUSCH H.L.: Ständiger Prioritätsverlust. Stały spadek priorytetu (świadczeń socjalnych dla rodziny).- Arb. u. Soz.-Polit. 1982 nr 10 s. 341-345 tab.

Zmiany form i zasad finansowania świadczeń socjalnych w RFN. Różnorodność kryteriów przyznawania świadczeń (ilość członków rodziny, wiek, stan majątkowy rodziców pracownika, własny stan majątkowy itp.), jak i niejednolitość ich przyznawania, to samo

dotyczy czasu trwania ulg. Przejawy niezadowolenia i sprzeczności wywołujące następstwa o charakterze gospodarczo-politycznym. Prezentacja budżetu socjalnego wg rodzaju świadczeń w latach od 1965-1984 (świadczenia dla dzieci, małżonków, w tym bezdzietnych i rozwiedzionych, z tytułu macierzyństwa). Kierunki poprawy poziomu świadczeń socjalnych, zwłaszcza na rzecz rodziny - w tym rodzin wielodzietnych.

1215. Dossier: Familles et politiques familiales. Materiały dotyczące rodziny i polityki rodzinnej.- Solid. Santé 1988 nr 4 s. 5-126 tab. wykr.

Poruszono szereg problemów ekonomicznych i społecznych związanych z sytuacją rodziny w krajach europejskich. M.in. przedstawiono 10 kategorii zasiłków rodzinnych wymienionych przez francuski kodeks ubezpieczeń społecznych. Są to: zasiłki na małe dzieci, na utrzymanie rodziny, na opłatę nauki i szkolenie specjalistyczne, zasiłki mieszkaniowe dla rozdzielonych rodziców, na domową opiekę nad dziećmi. Przedstawiono specyficzną sytuację w zakresie zasiłków rodzinnych dla funkcjonariuszy państwowych.

1216. Etude socio-démographique des familles attributaires et des enfants bénéficiaires du régime des allocations familiales pour travailleurs salariés en 1983. Badania społeczno-demograficzne rodzin pracowników najemnych uprawnionych do zasiłków rodzinnych oraz dzieci pobierających zasiłki w 1983 r.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 1-3 s. 223-269 tab.

Szczegółowe badanie (w podziale według gmin i regionów) rodzin pracowniczych uprawnionych do zasiłków rodzinnych oraz dzieci pobierających zasiłki w Belgii. W systemie zasiłków rodzinnych w Belgii przewidziane są zasiłki o różnej wysokości, w zależności od sytuacji społeczno-ekonomicznej rodziny: wysokość zasiłków jest inna w rodzinach osób pracujących, w rodzinach osób bezrobotnych (dodatkowe zróżnicowanie w zależności od okresu pozostawania bez pracy), w rodzinach emerytów, dla sierot i półsierot, dla dzieci-inwalidów (w zależności od stopnia inwalidztwa). Wiek dziecka uprawniający do otrzymania zasiłku wynosi: powszechnie - 14 lat lub do czasu ukończenia nauki albo też rozpoczęcia pracy (25 lat). Dzieci-inwalidzi otrzymują zasiłek bezterminowo. Wyniki badania zawarte są w 59 tablicach i obejmują takie informacje jak m.in.: liczba dzieci i rodzin otrzymujących zasiłki we wszystkich podsystemach, struktura rodzin, struktura wieku dzieci pobierających zasiłki.

1217. Etudes socio-démographique des familles allocataires et des enfants beneficiaires du régime des allocations familliales pour travailleurs salaries en 1987. Studia socjologiczno-demograficzne na temat rodzin korzystających z zasiłków i dzieci objętych systemem zasiłków rodzinnych związanych z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 8/9 s. 691-821.

Opracowanie studyjne zawiera informacje o zasiłkach rodzinnych i świadczeniach dla dzieci, w podziale regionalnym, wg sporządzanego corocznie - od 1981 roku - spisu. Szczegółowe informacje zamieszczone w 70 tablicach poprzedzono opisem ogólnych tendencji społeczno-demograficznych zaobserwowanych w 1987 roku (zmniejszenie liczby korzystających z zasiłków ze zróżnicowaniem regionalnym, zmniejszenie liczby dzieci w rodzinie, wzrost młodocianych korzystających z zasiłków we Flandrii, więcej dzieci niepełnosprawnych w Walonii itp.). Podano: źródła finansowania zasiłków rodzinnych (ze składek opłacanych przez pracodawców), warunki przyznawania zasiłków (ze stosunku pracy lub niezależnie od wykonywanej pracy), kategorie zasiłków (bezrobotni, inwalidzi, sieroty, obcokrajowcy). W obszernych tablicach podano szczegółowe informacje o sytuacji w okręgach, prowincjach, regionach, z wyszczególnieniem liczby bezrobotnych, inwalidów, sierot, w przedziałach wiekowych oraz według kategorii przysługujących zasiłków.

1218. Extension des prestations dans le cadre de l'assurance des parents. Suede. Rozszerzenie zakresu świadczeń w ramach ubezpieczeń rodziców. Szwecja.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 1 s. 100-101.

Od 1.I.1980 r. każdy ubezpieczony rezygnujący z pracy zarobkowej w związku z urodzeniem dziecka, który był ubezpieczony co najmniej przez okres 180 kolejnych dni, ma prawo do zasiłku do momentu osiągnięcia przez dziecko 9 miesięcy życia. Zasiłek wynosi 32 korony dziennie, co odpowiada płacy minimalnej. Jeżeli ojciec lub matka mają prawo do zasiłków z tytułu ubezpieczeń chorobowych, to wysokość tego zasiłku odpowiada wysokości zasiłków chorobowych, tj. 90% zarobku. Matka ma prawo do zasiłków na 60 dni przed porodem i do 29 dnia po porodzie, nawet wtedy, gdy nie zajmuje się dzieckiem, pobieranie tego zasiłku przez matkę nie wyklucza możliwości pobierania zasiłku przez ojca. Rodzice mający dziecko do 12 roku życia mają prawo do zasiłku w przypadku choroby dziecka, choroby osoby zajmującej się stale dzieckiem, konieczności odwiedzenia chorego dziecka w szpitalu. Jedno z rodziców, mających dzieci do 8 roku życia ma prawo na swoje żądanie otrzymywać specjalne zasiłki w celu opieki nad dzieckiem w granicach do 90 dni. Wszystkie wymienione ustalenia stanowią postęp w stosunku do zasad obowiązujących poprzednio.

1219. L'évolution de la politique familiale à la lumière du développement démographique. Ewolucja polityki rodzinnej w świetle rozwoju demograficznego /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1990.- 191 s.

Materiały z europejskiego, regionalnego zgromadzenia w Pradze w czerwcu 1989 r., zawierają podsumowanie obrad, referaty przedstawicieli (w kolejności wystąpienia) Szwajcarii, Czechosłowacji, Francji, Polski, Belgii, Węgier, RFN, Finlandii oraz podsumowanie. Polityka rodzinna oraz zmiany demograficzne znajdowały się w centrum dyskusji. Uczestnicy reprezentujący instytucje zasiłków rodzinnych i ubezpieczeń na wypadek choroby i macierzyństwa, wyrazili ogólny pogląd, że wpływ polityki rodzinnej na płodność jest trudno mierzalny, lecz znaczenie symboliczne tej polityki jest ważne, gdyż stanowi ona uznanie dziecka, jego znaczenie i rodziny.

1220. Family allowances: a universal or selective benefit. The relationship between family benefits in cash, in kind and in services. Dodatki rodzinne - zasiłki powszechne czy selektywne. Relacje pomiędzy zasiłkami rodzinnymi w odniesieniu do wysokości wypłat, rodzaju i usług /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1990.- 73 s.-(Raport/ISSA, 16, 17).

Raport XVI to wynik sondażu przeprowadzonego w 19 krajach z pomocą zunifikowanego kwestionariusza na temat uprawnień dzieci do świadczeń w kontekście powszechności lub selektywności przyznawania tych świadczeń ich rodzicom lub opiekunom. Sondaż dotyczył także specjalnie adresowanych świadczeń dla osób samotnie wychowujących dzieci. Przedstawiono sposoby administrowania funduszami na te cele oraz koszty. Raport XVII przedstawia wyniki sondażu z 19 krajów na temat rozmaitych świadczeń w poszczególnych krajach (okres od 1976 do 1986 r.). Omówiono wielkości dodatków rodzinnych wyrażonych w lokalnej walucie w poszczególnych krajach, warunki przyznawania dodatków, ograniczenia ze względu na wiek, dochody rodziców itd.

1221. FRAGONARD B.: Éléments pour un débat sur le critere des ressources dans la législation des prestations familiales. Przyczynki do dyskusji w sprawie kryteriów dochodów w ustawodawstwie dotyczącym świadczeń rodzinnych.- Droit Soc. 1984 nr 5 s. 308-318 wykr.

Dyskusja nad ewolucją systemu świadczeń rodzinnych koncentruje się wokół problemów: miejsca funkcji rodziny w systemie wydatków socjalnych społeczeństwa, progresji świadczeń w zależności od wielkości rodziny, świadczeń wypłacanych bez odpowiedniego uzasadnienia oraz miejsca i roli kryteriów dochodów w systemie świadczeń. Problemy te są ściśle powiązane ze sobą, co utrudnia dyskusję nad każdym z nich oddzielnie. Francuski system zabezpieczenia społecznego przewiduje następujące świadczenia rodzinne: dodatki rodzinne, rodzinne zasiłki mieszkaniowe, zasiłki z tytułu podjęcia nauki. Każdy z tych zasiłków opiera się na odmiennych kryteriach dochodów lub zamożności. Załączniki i wykresy obrazują strukturę świadczeń rodzinnych, stosowane pułapy i poziom różnych świadczeń, ich udział w budżetach rodzin, wysokość świadczeń w różnych sytuacjach.

1222. HOHNERLEIN E.-M.: Les prestations de soutien du revenu en faveur des familles monoparentales en RFA et en Italie: Examen comparatif. Świadczenia uzupełniające dochody rodzin niepełnych w RFN i Włoszech: przegląd porównawczy /Association Internationale de Sécurité Sociale.- Bruxelles: AISS, 1990.- 27 s.- Bibliogr. s. 26-27.

Materiały na spotkanie grupy ekspertów zajmujących się przemianami struktur rodziny i problemami zabezpieczenia społecznego na sesji, która odbyła się w dn. 18-20 września 1990 r. w Brukseli. W RFN co dziewiąte dziecko żyje w rodzinie niepełnej,

we Włoszech 6,3% ogólnej liczby rodzin to rodziny niepełne. Skład rodzin niepełnych w RFN różni się od składu takich rodzin we Włoszech. Dochody rodzin niepełnych obejmują zazwyczaj takie pozycje jak alimenty dla małżonka, świadczenia i zasiłki wypłacane przez instytucje ubezpieczeniowe lub państwo tytułem zasiłków. Różne czynniki różnicują sytuację rodzin niepełnych. Szczególną pomoc dla rodzin niepełnych przewidują przepisy RFN. Składają się na nią zasiłki rodzinne i dodatki do tych zasiłków, zasiłki związane z kosztami nauki lub uczestnictwa w programach specjalnych związanych z pomocą rodzinie, w tym szczególnie z pomocą młodym rodzicom, pomoc szkoleniowa, pomoc w sytuacjach, w których jedyny żywiciel nie jest w stanie sprostać swoim obowiązkom. Zabezpieczenie społeczne obejmuje także zasiłki mieszkaniowe, możliwość korzystania z opieki społecznej. Inne formy pomocy, to ulgi podatkowe. Przepisy prawne RFN i Włoch, aczkolwiek rozbudowane, zawierają sporo luk.

1223. HOMA-KOSAKOWSKA K.: Świadczenia dla rodzin niepełnych w 28 krajach świata.- Polit. Społ. 1987 nr 5/6 s. 12-13.

Na podstawie badań ankietowych krajów członkowskich Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego dokonano przeglądu świadczeń pieniężnych i w naturze przyznawanych rodzinom niepełnym. Zgrupowano kraje, w których są przyznawane korzystniejsze świadczenia dla rodzin niepełnych niż pełnych, kraje, w których podstawowe świadczenia pieniężne są przyznawane na jednakowych warunkach zarówno rodzinom pełnym jak i niepełnym.

1224. HYLAND S.L.: Helping employees with family care. Pomoc pracownikom w opiece rodzinnej.- Mon. Labor Rev. 1990 nr 9 s. 22-26, bibliogr. s. 26.

Omówiono rodzaje i typy zasiłków opiekuńczych oferowanych przez pracodawców: nad dziećmi, nad osobami starszymi, nad osobami niepełnosprawnymi. Zanalizowano kilka typów zasiłków, które ostatnio zyskały na znaczeniu. Podano dane z 1989 r. dotyczące 32 milionów pracowników zatrudnionych na całym etacie w sektorze prywatnym. Omówiono sytuację kobiet pracujących i mających dzieci na przestrzeni lat 1975-88. Przedstawiono sposoby prowadzenia przez zakłady pracy opieki nad dziećmi.

1225. Improved maternity benefits and family allowances. Bulgar. Rozszerzenie świadczeń z tytułu macierzyństwa i zasiłków rodzinnych w Bułgarii.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 1 s. 67-68.

Począwszy od 1 lipca 1984 r. wprowadzono zmiany w zasadach przyznawania zasiłków opiekuńczych. Podwyższono z 7 lat do 9 lat granicę wieku dziecka uprawniającą do otrzymania zasiłku w wysokości 100% zarobków. Od 1 lipca 1985 r. wydłużono okres pobierania zasiłku wychowawczego do ukończenia przez dziecko 2 lat, na pierwszych troje dzieci. Z urlopu i zasiłku wychowawczego może także korzystać ojciec lub dziadkowie dziecka. Wprowadzono instytucję rocznego bezpłatnego urlopu wychowawczego, do ukończenia przez dziecko 3 lat. Wydłużono okres pobierania zasiłku macierzyńskiego dla studentek - do ukończenia przez dziecko 2 lat, płatnego w wysokości minimalnej płacy. Podwyższono zasił-

ki rodzinne na pierwszych troje dzieci: do 30 lewa na pierwsze dziecko, jeśli urodziło się drugie, 30 lewa na drugie dziecko, do 55 lewa na trzecie. Dzieciom kalekim i dzieciom matek samotnych przysługują zasiłki w wysokości podwójnej.

1226. KAMERMAN S.B.: Child care and family benefits: policies of six industrialized countries. Opieka nad dzieckiem i dodatki rodzinne: polityka w sześciu krajach uprzemysłowionych.- Mon. Labor Rev. 1980 nr 11 s. 23-28 tab.

Coraz więcej młodych matek podejmuje obok obowiązków rodzinnych pracę zawodową. W Stanach Zjednoczonych ponad połowa dzieci poniżej 18 lat ma pracujące matki. Sytuacja, w której oboje rodzice pracują jest w USA stosunkowo nowa. W analizowanych krajach - Francja, RFN, NRD i Szwecja - tradycje te są znacznie dawniej zakorzenione. Omówiono środki, jakie w każdym z tych krajów stosuje się dla zapewnienia rodzinom jak najdogodniejszych warunków wychowania dzieci. Przedstawiono rozwiązania urlopowe dla matek rodzących i matek z małymi dziećmi, rozwój opieki przedszkolnej itd. W tabelach zaprezentowano porównywalne rozwiązania stosowane pod tymi względami w różnych krajach.

1227. KAMMAN H.W.: Wende in der Familienpolitik. Zwrot w polityce rodzinnej.- Arb. u. Soz.-Polit. 1990 nr 5 s. 176-180.

Rezultaty zmian w polityce rodzinnej, jakie po dojściu do władzy wprowadziła koalicja chrześcijańsko-liberalna w Republice Federalnej Niemiec. Wskazano, iż polityka rządu w ramach programów socjalnych koncentrowała się na pomocy w wychowaniu dzieci. Oznaczało to w praktyce zreformowanie zasiłków rodzinnych, struktury zasiłków wychowawczych, wynagrodzenia za urlopy wychowawcze dla matek wychowujących dziecko lub dzieci do szóstego roku życia, oraz wprowadzono zaliczanie czasu poświęconego wychowaniu dziecka w obliczanie podstawy rentowej w ramach ubezpieczenia socjalnego.

1228. KRUTILEK J., BALAŠOVÁ M.: Poznatky z šetření o přídavcích na děti v roce 1981. Wnioski z przeglądu wypłaconych zasiłków dla dzieci w roku 1981.- Nár. Pojišt. 1982 nr 2 s. 21-26 tab.

Poważne wydatki na zasiłki dla dzieci skłoniły do przeprowadzenia analizy ich struktury i trendów rozwojowych. W 1980 r. zasiłek na jedno dziecko stanowił 5,3% przeciętnej płacy, na dwoje - 20,1%, na troje - 39%, na czworo - 56%, a na pięcioro - 67%. W okresie 1976-1981 r. wyraźnie wzrosła liczba rodzin z 2 i 3 dzieci, zmniejszyła się natomiast liczba rodzin z 1 oraz 4 i większą liczbą dzieci. Bardzo ostry jest spadek liczby rodzin posiadających 7, 8 lub 9 i więcej dzieci. Szczegółowo przedstawiono strukturę przyrostu liczby rodzin z 2 i 3 dzieci w Czechach i na Słowacji.

1229. KUBERNÁTOVÁ M., PRUCHA M.: Nová opatření v socialnim zabezpečeni. Nowe świadczenia z ubezpieczenia społecznego.- Soc. Polit. 1982 nr 4 s. 76-78.

Dochody ze świadczeń społecznych są od lat najszybciej rosnącym składnikiem dochodów ludności, ich wysokość wzrosła z 52 mld zł w 1975 r. do 70 mld zł w 1981 r. Od 1.II.1982 r. w związku ze wzrostem kosztów utrzymania, nastąpił dalszy znaczny wzrost w Czechosłowacji różnego rodzaju świadczeń socjalnych dla pracowników i ich rodzin, emerytów i rencistów oraz innych osób nie mających własnego źródła utrzymania. Podniesiono: zasiłki na dzieci, dodatek na dzieci kalekie, zasiłek macierzyński, zasiłek dla rodzin żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową. Podwyższono najniższe emerytury i podniesiono granicę orientacyjnego minimum socjalnego.

1230. LISEIN-NORMAN M.: Politiques des prestations familiales dans les pays des Communautés Europeénnes: objectifs, orientations, resultats. Polityka świadczeń rodzinnych w krajach Wspólnoty Europejskiej: cele, kierunki, wyniki.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 4/5 s. 381-408 tab. wykr.

Celem polityki rodzinnej jest tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju rodziny, obejmuje ona świadczenia finansowe bezpośrednie i pośrednie. Pomoc może mieć charakter egalitarny lub przyjmować formę zasiłku przysługującego ludziom znajdującym się w określonej sytuacji, może być finansowana z budżetu lub ze składek, zasiłki są przyznawane regularnie lub wtedy, gdy zaistnieje odpowiednia sytuacja. Zasiłki mają w różnych krajach różne formy, służą realizacji celów podstawowych - socjalnych i dodatkowych np. demograficznych, ich udział w dochodach rodzinnych jest zróżnicowany. Przedstawiono możliwości ujednolicenia polityki w dziedzinie zasiłków rodzinnych. Załączniki zawierają dane charakteryzujące źródła finansowenia, strukturę zasiłków, ich relacje do płac w krajach Wspólnoty.

1231. MALDAGUE R., FESTJENS M.J., DELHEZ Ph.: Reflexions à propos du système d'allocations familiales en Belgique. Uwagi o systemie zasiłków rodzinnych w Belgii.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 11/12 s. 1135-1149 tab. wykr. bibliogr. s. 1149.

Wprowadzony w Belgii w 1930 r. system zasiłków rodzinnych był wielokrotnie modyfikowany. Obecnie zasiłki przysługują dzieciom ze wszystkich w zasadzie grup społecznych. W latach 1951-85 zwiększyła się ponad dwukrotnie liczba dzieci i rodzin pracowniczych objętych systemem zasiłków rodzinnych. W znacznej mierze przyczyniły się do tego zmiany wskaźników demograficznych (liczba i wiek dzieci w rodzinie), wydłużenie obowiązkowego okresu skolaryzacji, zmiany społeczne (liczba sierot, rodzin inwalidów itp.). Powyższe czynniki muszą być brane pod uwagę przy prognozowaniu wydatków na świadczenia. Ocenia się, że w latach 1985-2025, przy założeniu stałych cen i obecnego ustawodawstwa, wydatki te będą się zmniejszały w tempie 0,726% rocznie lub też będą rosły w tempie 0,196% rocznie. Przeprowadzona analiza redystrybucyjnych cech belgijskiego systemu zasiłków rodzinnych

prowadzi do wniosku, że jest on względnie naturalny, tzn. w grupie rodzin posiadających dzieci na utrzymaniu kwoty zasiłków są niezależne od poziomu zamożności. Jeśli chodzi o sposób finansowania zasiłków dyskutuje się rozmaite propozycje zmian w tym zakresie.

1232. MARZIALE F.: Le recouvrement des pensions alimentaires dans la resolution (75) 28 du Comité des Ministres et dans la recomendation 869 (1979) de l'Assemblée Parlementaire du Conseil de l'Europe. Finansowanie rent alimentacyjnych w świetle rezolucji (75) 28 Komitetu Ministrów i zalecenia 869 (1979) Parlamentu Rady Europejskiej.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 2 s. 109-143 bibliogr. s. 142-143.

Omówiono cele i formy ochrony socjalnej kobiet w różnych krajach kapitalistycznych: zabezpieczenie na starość w ramach systemów powszechnych lub zawodowych bądź też ubezpieczeń wzajemnych; zabezpieczenie na wypadek inwalidztwa związane na ogół z systemami zabezpieczenia długookresowego, obejmującego świadczenia pieniężne, lekarskie, zwrot kosztów opieki zdrowotnej, readaptacji. Występują trudności zabezpieczenia kobiet od wypadków przy pracy domowej i chorób zawodowych związanych z pracą domową. Zabezpieczenie z tytułu chorób i macierzyństwa obejmuje świadczenia finansowe i opiekę lekarską. Kobiety mają prawo do rent wdowich, które mogą mieć różne formy. Świadczenia rodzinne są wypłacane z ubezpieczeń z tytułu aktywności zawodowej bądź też ubezpieczeń związanych z macierzyństwem. Wypłata świadczeń mających charakter alimentacyjny powinna być, zgodnie z zaleceniami Parlamentu Europejskiego rozwiązywana w ramach systemu zabezpieczenia rodzinnego i gwarantowana przez państwa w ramach pomocy społecznej lub systemu zasiłków rodzinnych. Omówiono rozwój pomocy alimentacyjnej w ramach systemu zasiłków rodzinnych, przedstawiono rozwiązanie w tym zakresie przyjęte w Polsce, Izraelu, Irlandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Kanadzie, Belgii, RFN.

1233. Mesures en faveur des familles nombreuses. France. Działania na rzecz rodzin wielodzietnych. Francja.- Bull. Inf. Soc. 1980 nr 4 s. 497-498.

Ustawa z 17 lipca 1980 r. zmienia szereg ustaleń kodeksu zabezpieczenia społecznego i kodeksu pracy. Wydłuża urlopy macierzyńskie i okres pobierania zasiłków rodzinnych do 16 tygodni i dodatkowo o 2 tygodnie przy porodach wielorakich. Niezależnie od tego przysługuje matce prawo do 2 lat bezpłatnego urlopu opiekuńczego, wydłużonego w przypadku porodów wielorakich do 28 tygodni. W przypadku adopcji, powodującej wzrost liczby dzieci w rodzinie do trzech, matka ma prawo do zawieszenia umowy o pracę i prawo do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka. Pracodawca może rozwiązać umowę z kobietą w ciąży jedynie z ważnych powodów. Podwyższono zasiłki z tytułu urodzenia lub adopcji trzeciego dziecka. Gwarantuje się minimum dochodu rodzinnego dla osób samotnych i rodzin, mających co najmniej 3 dzieci, o ile spełniają one warunki do otrzymania dodatku rodzinnego i nie uzyskują określonego pułapu dochodów. Zasiłki te przysługują bez względu na narodowość, osobom zamieszkałym we Francji kontynentalnej. Przewiduje się

możliwość wypłaty zasiłków zaliczkowych. W 1981 r. rodziny mające co najmniej 3 dzieci korzystają z ulg podatkowych.

1234. New legislation on child care. Nowe ustawodawstwo dotyczące opieki nad dzieckiem.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 1 s. 131-132.

Dekret z maja 1984 r. (NRD) dotyczący rodzin posiadających 3 dzieci lub więcej, przewiduje dłuższy urlop macierzyński oraz dodatkowych 7 tygodni rocznie (płatny zasiłek 350 marek) na opiekę nad dziećmi do 14 lat w razie choroby. W niektórych przypadkach, o płatny urlop może starać się ojciec lub babka dziecka. Dekret przewiduje również płatne urlopy naukowe dla matek studiujących, zasiłki dla matek opiekujących się chorym dzieckiem. Dwa inne dekrety wydane tego samego dnia określają wysokość minimum życiowego dla rodzin z 3 lub więcej dziećmi. Zarządzenia dotyczące poprawy standardu życiowego obejmują rekonstrukcję, modernizację i budowę nowych mieszkań, usługi służby zdrowia, dostęp do żłobków i przedszkoli i dotacje na odzież, dojazd do szkoły i działalność sportowo-kulturalną dla dzieci, a także preferencje w przyznawaniu miejsc na obozach letnich i wycieczkach. Młode małżeństwa otrzymują od państwa pożyczkę w wysokości 5 tysięcy marek, która zostaje anulowana po trzecim dziecku. Ustawy przewidują również pożyczki dla zawartych małżeństw na dogodnych ratach.

1235. New legislation on family allowances. Nowe ustawodawstwo w dziedzinie dodatków rodzinnych.- Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 4 s. 594-595.

Przedstawiono zasady nowego ustawodawstwa włoskiego regulującego przyznawanie dodatków rodzinnych, od 1 lipca 1983 r. Uzupełniają one dotychczas obowiązujące. Wzrost dodatków rodzinnych zagwarantowano wszystkim pracownikom zatrudnionym w prywatnych i publicznych sektorach i wszystkim tym, którzy otrzymują świadczenia gotówkowe z ubezpieczeń społecznych. Podkreślono, iż w przeciwieństwie do systemu podstawowego dodatków rodzinnych, w nowym wzrost ograniczony jest do czworga dzieci w rodzinie. Suma podwyżki dodatków rodzinnych ustalana jest w oparciu o skalę rocznych dochodów rodziny i w proporcji do liczby dzieci posiadanych przez rodzinę.

1236. Notification, en date du 21 janvier 1982, du texte codifié de la loi federale sur les allocations familiales. République Fédérale d'Allemagne. Notyfikacja z dnia 21 stycznia 1982 r. skodyfikowanego tekstu ustawy federalnej o zasiłkach rodzinnych. Republika Federalna Niemiec.- Sér. Législ. 1983 nr 1 s. 21-27.

Podano tekst ustawy federalnej, regulującej zasady przyznawania dodatków rodzinnych, świadczeń na dzieci itp., z pominięciem tych działów ustawy, które regulują formalno-prawny tryb procedury obowiązującej w ramach tej ustawy. Opublikowano cały dział zatytułowany "Świadczenia", w którym znajdują się paragrafy określające zasady przyznawania dodatków rodzinnych, komu należą się dodatki dla dzieci, jak długo tego typu dodatki można pobie-

rać i w jakiej wysokości. Nowa ustawa stanowi, iż dodatki na dzieci pobiera się do chwili ukończenia przez nie 16 roku życia. Ogólnie obowiązujące zasada tej ustawy mówi, iż jedno dziecko daje prawo do jednego dodatku. Z tytułu posiadania dzieci nie można więc pobierać żadnych innych świadczeń rodzinnych.

1237. PERŁO M.: Polityka rodzinna i świadczenia na rzecz rodziny w świetle sytuacji demograficznej niektórych krajów europejskich.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1990 nr 2 s. 22-24.

Relacja z posiedzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego (Praga, 28-30.VI.1989 r.), na którym przedstawiono sytuację w zakresie świadczeń rodzinnych w Czechosłowacji, Finlandii, NRD, Polsce, Szwajcarii, Szwecji, RFN, we Włoszech, na Węgrzech i w ZSRR.

1238. Les prestations familiales. Świadczenia rodzinne.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 6/7 s. 383-460.

Przedstawiono szereg problemów związanych ze świadczeniami rodzinnymi: perspektywy w krajach europejskich, problemy władz administracyjnych, rodzinne świadczenia pieniężne obecnie i na tle projektowanych reform, ocena sytuacji przez Belgijską Powszechną Federację Pracy. W krajach EWG ubezpieczenia społeczne znalazły się wśród najważniejszych problemów. Istnieją 3 źródła finansowania świadczeń rodzinnych: obciążające całkowicie władze państwowe, pochodzące ze składek społecznych, z obu tych źródeł. Wyróżnić można świadczenia rodzinne dla zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, dla pracujących na własny rachunek, dla personelu służb państwowych oraz tzw. świadczenia gwarantowane. Każdemu systemowi odpowiada właściwy sposób finansowania, własne przepisy i administracja. Złożoność świadczeń rodzinnych wynika m.in. z tego, że bazują one na zróżnicowanych świadczeniach ze stosunku pracy członka rodziny (opłacanego w systemie dniówkowym, akordowym, godzinowym, miesięcznym) lub jego uprawnień z tytułu inwalidztwa, bezrobocia itp. Komplikacje wynikają również na tle zróżnicowanego stopnia pokrewieństwa oraz odmiennych potrzeb i uprawnień (uczące się dzieci, dorośli niezdolni do pracy itp.). Koncepcja świadczeń zryczałtowanych nie rozwiązuje problemu. Obecnie prowadzone są prace legislacyjne w celu uregulowania tych systemów, ujednolicenia kategorii uprawnionych do świadczeń. Największe trudności napotkano już przy próbach ujednolicenia stawek wypłacanych świadczeń, wysokości składek ubezpieczeniowych, udziału funduszy państwowych itp.

1239. Le régime des prestations familiales en Belgique depuis 1982. System ubezpieczeń rodzinnych w Belgii od 1982 roku.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 8/9 s. 541-569.

Belgia przeżywała okresy koniunktury gospodarczej, kiedy wzrost płaconych składek pozwalał na swobodne finansowanie zasiłków oraz okresy wzrostu bezrobocia i deficytów finansowych, np. w 1986 r. 28,7% dochodów rodzinnych pochodziło z ubezpieczeń społecznych; w tym czasie składki rodzinne stanowiły 43,7% wszystkich składek na ubezpieczenia społeczne. Dużym osiągnięciem jest

wprowadzenie gwarantowanych zasiłków rodzinnych, przy czym uprzywilejowane są rodziny posiadające dzieci. Ta dogodna sytuacja może jednak ulec zmianie przy wzroście bezrobocia. Rząd belgijski w deklaracji złożonej 10.V.1988 r. wspomniał o konieczności wypracowania kierunków działań z uwzględnieniem potrzeb społecznych oraz obecnego rozwoju demograficznego - wszystko pod hasłem praw dziecka.

1240. Relations entre les allocations familiales et le revenu des familles. Prestations familiales à affectation spéciale. Związek między zasiłkami rodzinnymi a dochodami rodzin. Świadczenia rodzinne specjalnego przeznaczenia /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1983.- 85 s.-(Rapport /AISS; 5, 6).

Raport pierwszy opracowany jest na podstawie ankiety przeprowadzonej w 25 instytucjach z 22 krajów całego świata. W 7 krajach brak jest uzależnienia zasiłków od poziomu dochodów: zasiłki są jednakowe dla wszystkich dzieci lub zróżnicowane w zależności od liczby dzieci w rodzinie. W 10 krajach istnieją uzupełniające systemy zasiłków dla rodzin o niskich dochodach, w 5 krajach poziom zasiłków uzależniony jest od dochodów rodziny, w 18 krajach istnieją zasiłki dodatkowe wypłacane w szczególnych sytuacjach (sieroty, inwalidzi). Raport zawiera m.in. porównania relacji zasiłków na różną liczbę dzieci (1-4) do płacy minimalnej i przeciętnej. Zawiera także szczegółowy opis systemu zasiłków w poszczególnych krajach oraz ewentualne ulgi podatkowe dla rodzin z dziećmi. Raport drugi opracowany jest na podstawie odpowiedzi 28 instytucji z 25 krajów całego świata. Przypadki przyznawania świadczeń rodzinnych w specjalnych sytuacjach są częste, a sytuacje te są bardzo różnorodne. W 88% krajów wypłaca się świadczenia specjalne w takich sytuacjach jak urodzenie dziecka, zawarcie małżeństwa, choroba lub inwalidztwo dziecka, nauka dziecka, trudne warunki mieszkaniowe itp. W 12 krajach przewidziane są różnorodne świadczenia w naturze (żywność, odzież, przybory szkolne i in.).

1241. Rodzinne świadczenia socjalne w wybranych krajach socjalistycznych i kapitalistycznych /oprac. D. Piekut-Brodzka; Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE, 1981.- 26 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/CINTE; 40).

M.in. zasiłki rodzinne, opiekuńcze, porodowe.

1242. Sécurité sociale et politique familiale. Opieka społeczna i polityka na rzecz rodziny.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 3 s. 303-320.

W artykule starano się odpowiedzieć na pytanie dlaczego ostatnio poświęca się tyle uwagi wzajemnym relacjom między polityką zabezpieczenia społecznego i polityką społeczną w ogóle. Zależy to od wielu czynników. Jednym z nich jest niepokojące zjawisko: udział świadczeń rodzinnych w nakładach na opiekę społeczną, w

większości krajów europejskich zmniejsza się. Zjawisko to jest mniej zauważalne w krajach Europy Wschodniej. Omówiono ogół środków mających pomóc osobom pozostającym na utrzymaniu ubezpieczonego członka rodziny, pobierającym świadczenia pozostałym przy życiu członkom rodziny, osobom pozostającym na urlopach macierzyńskich bądź rodzinnych, samotnym matkom wychowującym dziecko, zapewnić równy podział rent dla współmałżonków po rozwodzie. Zwrócono uwagę na pewne niedostatki istniejące w systemach finansowych dotyczących rodziny, żeby je wyeliminować proponuje się m.in. traktowanie związków niezalegalizowanych w dziedzinie rent jako małżeństw, poza tym postuluje się zapewnienie szerszych możliwości korzystania ze służb socjalnych, takich jak pomoc domowa, lekarska oraz zapewnienie matkom pracującym poza domem opieki nad dziećmi, mieszkania, a także ochrony przed skutkami bezrobocia.

1243. La sécurité sociale et la politique familiale. Zabezpieczenie społeczne i polityka na rzecz rodziny. /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Genève: AISS, 1983.- 150 s.

Materiały z konferencji zorganizowanej przez AISS (Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego) w Budapeszcie w dn. 27-29.IV.1982 r. Report wstępny przygotowany przez sekretarza generalnego AISS oraz przedstawione referaty poświęcone były głównym tendencjom w kształtowaniu się systemu świadczeń na rzecz rodziny. Pierwszy kierunek działań polega na wprowadzaniu rozwiązań umożliwiających kobietom łączenie pracy zawodowej i spełnianie obowiązków rodzinnych (wprowadzenie i wydłużanie urlopów macierzyńskich, urlopów opiekuńczych, tworzenie form opieki nad małymi dziećmi). Drugi kierunek działań związany jest ze zmianami w dziedzinie kultury i obyczaju: zwiększeniu się liczby rozwodów, małżeństwa nieformalne, samotne rodzicielstwo. Wynika stąd konieczność przyznania uprawnień do świadczeń dzieciom z rodzin rozwiedzionych, dzieciom matek samotnych (i matkom samotnym), dzieciom ze związków nieformalnych. Trzecia tendencja związana jest z koniecznością zapewnienia opieki starym i niepełnosprawnym członkom rodziny. W tej dziedzinie wprowadza się rozwiązania, które rozszerzają kategorię "osoba na utrzymaniu" i zachęcają do podejmowania opieki nad ludźmi niepełnosprawnymi. W referatach przedstawiono systemy świadczeń na rzecz rodziny i ich ewolucję w Austrii, Czechosłowacji, Francji, Holandii, RFN, Szwecji, Wielkiej Brytanii i na Węgrzech.

1244. Společenska pomoc rodinam s dětmi. Pomoc społeczna świadczona rodzinom z dziećmi.- Nár. Pojišt. 1989 nr 6/7 s. 3-17.

Główną formą pomocy rodzinom z dziećmi są dodatki na dzieci, które w roku 1988 wyniosły 16,17 mld koron. Dodatki przysługują tylko wtedy, jeśli dziecko nie przebywa w domu dziecka, mieszka na terenie kraju, nie jest na nie pobierany zasiłek wychowawczy oraz renta inwalidzka. Zaprezentowano inne formy świadczeń (poza dodatkami na dzieci) dla rodzin z dziećmi oraz omówiono warunki ich przyznawania, zasady korzystania. Od 1 stycznia 1985 r. zasiłek macierzyński jest także przyznawany ojcu dziecka, jeżeli matka z ważnych przyczyn nie może tej opieki sprawować osobiście oraz mężczyznom, którzy opiekują się dzieckiem do lat trzech, jeśli są kawalerami, wdowcami lub rozwodnikami.

1245. STANTON D.I., HERSCOVITCH A.: La sécurité sociale et les familles monoparentales en Australie. Australia - ubezpieczenia społeczne dla rodzin niepełnych /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Bruxelles: AISS, 1990.- 30 s.

W Australii, większość osób samotnie wychowujących dzieci otrzymuje rentę obliczoną wg metody stosowanej dla emerytów i inwalidów, w wysokości zależnej od: podstawy wymiaru, liczby dzieci, dopłat do czynszu za wynajmowane prywatnie mieszkanie oraz innych dodatków specjalnych. Ustawodawstwo z 1942 r. objęło szczególną opieką finansową kobiety: wychowujące dzieci wdowy (nie tylko legalnie zaślubione, ale żyjące w faktycznym związku co najmniej przez 3 lata przed owdowieniem), jak również kobiety opuszczone przez męża, pozbawione opieki męża ze względu na jego chorobę psychiczną. Z pomocy korzystają też bezdzietne wdowy powyżej 50 roku życia, a młode wdowy bezdzietne przez 6 miesięcy po śmierci męża. Od 1973 roku uprawnienia te rozszerzono na samotnych ojców na warunkach przysługujących dotychczas kobietom. W latach od 1973 do 1980 liczba samotnych rodziców korzystających z zasiłków państwowych znacznie wzrosła. Od roku 1987, po znanej akcji "przeglądu systemu ubezpieczeń społecznych" wprowadzono dodatkowe środki zmierzające do polepszenia sytuacji samotnych rodziców, jak: złagodzenie warunków korzystania z pomocy państwa, dodatkowe ułatwienia w dochodzeniu do tych korzyści i zwiększenie dodatków na dzieci. W 1988 r. powstała Agencja Pomocy Dzieciom i jej program, zmierzający do uniezależnienia świadczeń dla dzieci od warunków stawianych rodzicom. Wg ostatnich oszacowań, w Australii około 70% spośród samotnych rodziców korzysta z pomocy finansowej państwa.

1246. System świadczeń na rzecz rodziny w ČSRS. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1982 nr 23-8 s. 1-6 bibliogr.

M.in. zasiłki rodzinne, macierzyńskie, z tytułu opieki nad dzieckiem.

1247. System zasiłków rodzinnych we Francji. Oprac. M. Siewicz.- Sygnały CINTE 1981 nr 16-2 s. 1-7 tab. bibliogr.

1248. Świadczenia rodzinne na przykładzie wybranych krajów kapitalistycznych /oprac. A. Świątkowski; Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE, 1984.- 27 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/CINTE; 22).

1249. Świadczenia rodzinne w wybranych krajach socjalistycznych na początku lat osiemdziesiątych. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1984 nr 15-3 s. 1-9 bibliogr.

Zasiłki rodzinne, macierzyńskie i opiekuńcze.

1250. TEISSINGOVA D.: Zmeny v pridavcich na deti (od 1.9.1984). Zmiany w zasadach wypłacania dodatków na dzieci (od 1.9.1984).- Soc. Polit. 1984 nr 11 s. 246-247 il.

System pomocy rodzinom posiadającym dzieci przyjęty w pierwszych latach 5 pięciolatki, kompleksowo doskonalony pomaga rodzinom w znacznym stopniu w pokrywaniu kosztów związanych z wychowaniem dzieci. Wielkość środków przeznaczonych na pomoc rodzinom z dziećmi stale rośnie. Od 1.9.1984 r. doszło do częściowych zmian w zasadach zabezpieczenia socjalnego w związku ze zmianami w przepisach dotyczących szkół podstawowych i średnich.Do najważniejszych zmian należy nowe określenie granicy własnych dochodów dziecka po skończeniu obowiązkowej nauki w szkole, jako warunku do wypłaty dodatku. Do dochodów dziecka zalicza się wynagrodzenie, premie, ekwiwalent wynagrodzenia i inne powtarzające się dochody z wyjątkiem stypendium; dodatki nie będą wypłacane na dzieci, które otrzymują rentę inwalidzką. W nowych przepisach zawarte są również informacje o zasadach wypłacania dodatku w okresie ostatnich wakacji, ferii, warunki otrzymania dodatku na dziecko, które musi spełniać pracownik.

1251. TEISSINGOVA D., BRABENEC F.: Změny v sociální péči o rodinu a dítě. Zmiany w opiece socjalnej nad rodziną i dziećmi.- Soc. Polit. 1985 nr 4 s. 86-88 tab.

Przedstawiono rozwój form i wzrost nakładów państwa na opiekę nad rodziną i dziećmi w Czechosłowacji w okresie 1970-1983 r. Wraz ze wzrostem gospodarczym powstawały warunki wzrostu konsumpcji indywidualnej i zbiorowej. Od 1 stycznia 1985 r. podwyższone zostały niektóre świadczenia socjalne, m.in. o 299 Kcs podniesiono górną granicę zasiłku rodzinnego dla dzieci (obecnie zasiłek ten wynosi do 600 Kcs na dziecko do lat 10 i do 700 Kcs na dziecko starsze). W okresie 1970-1983 r. nakłady ogółem na różne świadczenia pieniężne dla rodzin i dzieci wzrosły z 12 mln Kcs do 76 mln Kcs, a liczba świadczeniobiorców wzrosła z 12 tys. do 52 tys.

1252. Two new family benefits. Dwa nowe świadczenia rodzinne.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 556-558.

Omówiono treść ustawy z 4 stycznia 1985 r., dotyczącą "świadczeń na rzecz młodych rodzin i wielodzietnych rodzin". Wprowadza ona do francuskiej praktyki socjalnej dwa nowe świadczenia rodzinne. Pierwsze z nich, zastępujące kilka wcześniejszych wypłacanych z tytułu zajścia w ciążę i urodzenia dziecka, przyznawane jest w stosunku miesięcznym od trzeciego miesiąca ciąży aż do momentu ukończenia przez nowo narodzone dziecko trzeciego miesiąca życia lub, jeżeli sytuacja dochodowa rodziny kształtuje się poniżej pewnego minimum, do momentu ukończenia przez dziecko 3 roku życia. Drugie świadczenie wypłacane jest tym członkom rodziny, którzy wskutek urodzenia dziecka, adopcji lub wychowywania dziecka w wieku poniżej trzech lat, utracili zatrudnienie lub pracują w zredukowanym czasie pracy, z ujemnym dla rodziny skutkiem finansowym. W ramach tego świadczenia osoba, która utraciła pracę ma prawo do świadczenia finansowego w wysokości 1000 franków miesięcznie, lub 500 jeżeli pracuje w częściowym wymiarze zatrudnienia.

1253. UŚCIŃSKA G.: Świadczenia socjalne na rzecz rodzin wychowujących dzieci w wybranych krajach /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1984.- 31 s.- (Informacje-Ekspertyzy-Propozycje-Metody; 21).

Prezentacja niektórych składników rodzinnych świadczeń socjalnych w wybranych krajach socjalistycznych i kapitalistycznych. Uwzględniono takie świadczenia jak: z tytułu macierzyństwa (urlopy macierzyńskie, opiekuńcze i związane z nimi zasiłki), zasiłki pieniężne - jednorazowe zasiłki porodowe, zasiłki rodzinne.

1254. UVAROV V.: Puti ulučšenija položenija ženščin. Drogi poprawy sytuacji kobiet.- Social. Tr. 1990 nr 8 s. 99-103.

Świadczenia pieniężne przyznawane rodzinom z dziećmi stanowią kompensatę zaledwie części kosztów, jakie rodzina ponosi realizując funkcję opiekuńczo-wychowawczą i ekonomiczną. W RFN pokrywały one 40% rzeczywistych wydatków na utrzymanie i wychowanie dzieci, w Czechosłowacji - ponad 60%, na Węgrzech, w rodzinach z 2 dzieci około 25%, a w rodzinach z 3 dzieci ponad 40%. W większości państw europejskich, poza Polską i Rumunią, wypłaty zasiłków rodzinnych są uzależnione od dochodów rodziny. W krajach Europy Zachodniej, zwłaszcza w Anglii i Francji, istnieje tendencja do wyrównywania - poprzez wypłacanie zasiłków - dochodów rodzin, obciążonych wychowaniem dzieci, do poziomu minimum życiowego w tym kraju.

1255. Verordnung über die weitere Verbesserung der Arbeits- und Lebensbedingungen der Familien mit Kindern. Rozporządzenie Rady Ministrów (NRD) w sprawie poprawy warunków pracy i życia rodzin z dziećmi.- Gesetzblatt der DDR 1986 Tl. 1 nr 15 s. 241-243.

Rozporządzenie Rady Ministrów NRD w sprawie płatnych urlopów (opiekuńczych) dla pracujących kobiet wychowujących jedno lub więcej dzieci. Zasady przyznawania miesięcznych zasiłków, w zależności od form zatrudnienia (wymiaru czasu pracy), kobiet pracujących, uczących się lub studiujących. Świadczenia dla pracujących matek wychowujących dzieci, przy jednoczesnej opiece nad chorym dzieckiem. Regulacje prawne sytuacji szczególnych dotyczących opieki nad chorymi dziećmi wraz z przepisami związanymi z wdrażaniem rozporządzenia.

1256. VOSTATEK J.: System of children's allowances and their relation to wage income taxation. System świadczeń na dzieci i stosunek do opodatkowania dochodów płacowych.- Czechosl. Econ. Papers 1989 nr 27 s. 85-94 bibliogr. 6 poz.

Omówienie krótkiej historii i obowiązującego obecnie w Czechosłowacji systemu świadczeń pieniężnych na dzieci oraz redukcji podatków od wynagrodzeń z tytułu pobierania tych świadczeń. W omawianym systemie uwzględniono liczbę i wiek dzieci oraz regresję względnie degresję świadczeń w zależności od wysokości

zarobków. Dokonano porównania systemu świadczeń na dzieci w Czechosłowacji z systemami stosowanymi w innych krajach europejskich.

1257. WEDEKIND R.: Les mesures de sécurité sociale en faveur des familles de jeunes handicapés mentaux dans deux systemes de politique sociale différents: comparaison entre la République Fédérale d'Allemagne et le Danemark. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego dla rodzin młodych inwalidów psychicznych w dwóch różnych systemach polityki społecznej: porównanie RFN i Danii.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 3 s. 267-282 tab.

Rozwiązania w zakresie świadczeń dla rodzin inwalidów psychicznych są w RFN i Danii odmienne: w RFN opierają się one głównie na systemie ubezpieczeniowym, w Danii - systemie zaopatrzeniowym. W obydwu krajach uważa się, że rodziny, w których znajdują się inwalidzi, ponoszą znaczne dodatkowe koszty ich utrzymania. Koszty te, uważane za anomalię, w porównaniu z kosztami utrzymania zdrowego dziecka, są w pewnej mierze rekompensowane przez państwo. W RFN, przy przyznawaniu zasiłków specjalnych, bierze się wówczas pod uwagę zamożność rodziny (jej dochody i majątek). W Danii natomiast rodzaj i wysokość świadczeń są uzależnione od wieku dziecka (po ukończeniu 18 roku życia przysługuje pełna renta inwalidzka). Liczba rodzin inwalidów korzystających z pomocy jest w Danii znacznie wyższa niż w RFN. Wyniki ankiety pokazują, że liczba rodzin zadowolonych z pomocy jest w Danii dwukrotnie wyższa niż w RFN. W obydwu krajach, poza świadczeniami pieniężnymi, istnieją świadczenia usługowe (opieka nad dzieckiem w domu, możliwość przejściowego umieszczenia w domu pomocy społecznej). Świadczenia te są oceniane lepiej przez rodziny duńskie niż niemieckie.

1258. Zabezpieczenie społeczne i polityka rodzinna w świetle dokumentów AISS (Międzynarodowego Zrzeszenia Zabezpieczenia Społecznego) /oprac., tł. B. Konwerska; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1984.- 27 s.- (Materiały z Zagranicy /IPiSS; z. 2).

Analiza raportu AISS (zaprezentowanego na konferencji w Budapeszcie w 1982 r.) nt. zabezpieczenia społecznego na rzecz rodziny.

1259. ZEMANOVÁ J.: Poskytování přídavků na děti a příplatků k nim při umístění dítěte v ústavu. Wypłata zasiłków i dodatków specjalnych w związku z umieszczeniem dziecka w zakładzie.- Nár. Pojišť. 1983 nr 6 s. 16-19.

Stałe umieszczenie dziecka w zakładzie powoduje, że zasiłek na dziecko w określonych warunkach może być wypłacany bezpośrednio do tego zakładu, w tym przypadku zanikną podstawy do wypłaty dodatku socjalnego. Jest to ogólnie przyjęta zasada. W przypadku leczenia w zamkniętym zakładzie leczniczym w okresie do siedmiu miesięcy, lub w przypadku choroby zakaźnej za cały okres

zasiłek będzie wypłacany jednemu z rodziców. Jeśli dziecko pozostaje na stałym utrzymaniu zakładu z powodów innych niż leczenie, to w sytuacji gdy rodzice zabierają dziecko do domu na czas 15 dni w okresie 30 dni po sobie następujących mają prawo żądać częściowej wypłaty zasiłku od zakładu, w którym przebywa dziecko. Dodatek specjalny do zasiłku na dziecko wynosi 500 koron i jest wypłacany na dzieci kalekie przebywające w domu. W przypadku umieszczenia dziecka w zakładzie dodatek nie będzie wypłacany. Dodatek jest wypłacany jednemu z rodziców jeśli są spełnione warunki, tzn. każdy dzień nieobecności w pracy jest usprawiedliwiony lub odpracowany.

1260. Zmiany w świadczeniach rodzinnych we Francji. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1986 nr 18-7 s. 1-7 bibliogr.

Zob. też poz. 709, 722, 831, 844, 924, 925, 932, 958, 961, 963, 965, 966, 1039, 1488.

5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

1261. Die Abfindung von Versehrtenrenten aus der Unfallversicherung. Odszkodowanie powypadkowe płatne z ubezpieczenia powypadkowego.- Arb. u. Wirtsch. 1984 nr 9 s. 19 tab.

Możliwość i zasady przyznawania jednorazowego odszkodowania powypadkowego zamiast renty przez zakład ubezpieczeniowy. Wysokość odszkodowania uzależniona od upływu lat od dnia wypadku i od wieku - pobierającego rentę dotychczasową zależną od stopnia utraty zdolności do zarobkowania. Pozostałe uprawnienia poszkodowanego w zakresie dalszego leczenia i rehabilitacji - posiadają moc obowiązującą. W przypadku dalszego pogarszania się stanu zdrowia, poszkodowanemu może być przyznana dodatkowo renta w ograniczonym zakresie.

1262. Améliorer la législation des accidents du travail. Udoskonalić ustawodawstwo dotyczące wypadków przy pracy.-Droit Soc. 1990 nr 9/10 s. 683-739.

Zamieszczono artykuły związane z konferencją na uniwersytecie w Perpignan w 1990 r. na temat wypadków przy pracy i inwalidztwa. Obrady były skoncentrowane na sprawach doskonalenia systemu odszkodowań za wypadki przy pracy. Artykuły przedstawiają: "Luki w ustawodawstwie dotyczącym wypadków przy pracy, konieczność reformy dotychczasowych przepisów o odszkodowaniu zryczałtowanym, uwzględnienie szczególnych okoliczności, takich jak ryzyko zawodowe, utrata zarobków, odszkodowania uzupełniające przy dalszym wykonywaniu zawodu itp.; "Sytuacja w innych krajach Wspól-

noty" - systemy w Portugalii, Belgii, Danii nawiązują do odpowiedzialności pracodawcy za wypadki przy pracy; Wielkiej Brytanii, Włoch, wypadki w drodze do pracy rozpatrywane są wg odrębnych zasad; Irlandii, Grecji wypadki przy pracy rozpatrywane są na zasadach ogólnych; "Odnowienie idei legislacyjnych" - historia wyodrębniania przepisów dotyczących wypadków przy pracy od czasów starożytnych poprzez współczesność aż do prognoz na rok 2000; "Problemy pełnego odszkodowania" - słuszność systemu pełnego odszkodowania i negatywne strony systemu odszkodowań zryczałtowanych; "Wzmocnienia powiązań: odszkodowanie-zapobieganie" - przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, szkolenia w tym zakresie, dokonywanych kontroli i stosowanych sankcji karnych oraz pieniężnych; "Ofiary wypadków przy pracy są jednocześnie ofiarami dyskryminacji" - ofiara wypadku przy pracy nie uzyska nigdy pełnej rekompensaty za finansowe straty i skutki moralne.

1263. L'assurance maladie professionnelle pour tous. Norvège. Ubezpieczenia na wypadek choroby zawodowej dla wszystkich. Norwegia. —Bull. Inf. Soc. 1990 nr 1 s. 90-91.

Przepisy ze stycznia 1990 r. zapewniają pełne odszkodowanie wszystkim pracownikom - ofiarom wypadków przy pracy lub choroby zawodowej, bez konieczności udowodnienia (czego wymagano dotychczas) zaniedbania ze strony pracodawcy. Uprawnienia te przysługują wszystkim zatrudnionym, niezależnie od profilu i wielkości zakładu pracy. Emeryci i bezrobotni mogą otrzymać odszkodowanie na podstawie ubezpieczenia u swego ostatniego pracodawcy. Uprawnienia te dotyczą wypadków i chorób zawodowych potwierdzonych po wejściu w życie ustawy.

1264. BENEŠ J.: Odškodňování pracovních úrazu a nemoci z povolání. Odszkodowanie za wypadki w pracy i choroby zawodowe.- Hosp. Nov. 1982 nr 42 dod. 16 s.

Omówienie podstawowych problemów prawnej ochrony interesów pracowniczych w zakresie świadczeń zakładów pracy za skutki wypadków przy pracy i choroby zawodowe, powodujące zmniejszenie lub utratę zdolności do pracy. Szczegółowo omówiono zarówno podstawowe najnowsze przepisy prawne, jak i orzeczenia sądów najwyższych Czech i Słowacji w tym zakresie. Sprecyzowano pojęcie urazu pracowniczego (wypadku przy pracy), przez który rozumie się także wypadek, jaki miał miejsce przy wykonywaniu czynności z własnej inicjatywy na rzecz zakładu pracy, omówiono również uznawanie wypadków poza pracą za wypadki równorzędne z wypadkami przy pracy.

1265. BIŃCZYCKA-MAJEWSKA T.: Nowozelandzki system zabezpieczenia przed skutkami wypadków.- Polit. Społ. 1988 nr 4 s. 29-32.

Nowa Zelandia (druga w świecie po Holandii) zunifikowała system ochrony przed skutkami wypadków, zrezygnowała z modelu wypadków przy pracy i chorób zawodowych jako odrębnej gałęzi ubezpieczenia społecznego. Nowa ustawa z r. 1972 wprowadziła system ciągłej ochrony przed wypadkami wszelkiej natury i przed chorobami zawodowymi dla pracowników oraz system ochrony przed wypadkami komunikacyjnymi, obejmującymi całą ludność.

1266. Cash benefit schemes in insurance against employment accidents and occupational diseases. Present state and evolution of occupational diseases in the light of the recognition of new types of diseases. Interaction between prevention of occupational risks and insurance against employment accidents and occupational diseases /International Social Security Association.- Geneva: ISSA, 1986.- 77, 54, 31 s.-(Report/ISSA; 14, 15, 16).

Trzy raporty: XIV. Systemy świadczeń pieniężnych w ubezpieczeniach od wypadków przy pracy i chorób zawodowych; XV. Obecny stan i ewolucja chorób zawodowych w świetle uznawania nowych typów chorób; XVI. Interakcja pomiędzy zapobieganiem ryzyku zawodowemu a ubezpieczeniem od wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Raporty te stanowią wspólną całość tematyczną, dotyczą bowiem wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych i ich kwalifikacji, profilaktyki i jej kosztów, a wreszcie świadczeń przyznawanych w ramach ubezpieczeń społecznych w przeszło 50 krajach całego świata. W załączeniu - wzory zgromadzonych danych, listy krajów i instytucji, które są członkami ISSA i zostały objęte ankietyzacją.

1267. CLAUSADE J.: L'indemnisation des accidents du travail: champ d'application de l'indemnité en capital. Odszkodowanie za wypadki przy pracy: zakres stosowania odszkodowania zasadniczego.- Droit Soc. 1990 nr 4 s. 361-364.

W 1985 r. rząd - w ramach uprawnień - zreformował częściowo tryb przyznawania odszkodowań za wypadki przy pracy i choroby zawodowe. Wprowadzona została zasada zamiany odszkodowania zasadniczego na rentę za wypadki przy pracy powodujące trwałe inwalidztwo poniżej 10% utraty zdrowia. Przepisami szczegółowymi uregulowano m.in.: zakres czasowy obejmujący wypadki podlegające nowemu uregulowaniu, sprawy oceny stopnia utraty zdrowia z kilku wypadków, sprawy pracowników rolnych itp.

1268. The Federal employees' compensation act. Federalna ustawa w sprawie odszkodowań pracowniczych.- Mon. Labor Rev. 1991 nr 9 s. 3-28.

W okazji 75 rocznicy przyjęcia federalnej ustawy w sprawie odszkodowań pracowniczych ukazały się artykuły poświęcone problemom związanym z zabezpieczeniem pracowników przed konsekwencjami i stratami doznanymi w wyniku utraty zdrowia przy pracy. Przedstawiają one: zmiany w ustawodawstwie USA w zakresie odszkodowań z wyżej wymienionego tytułu, obecny stan regulacji prawnych programów zabezpieczeń pracowniczych przed utratą zdrowia w miejscu pracy, programy rehabilitacji dla osób, które doznały utraty zdrowia przy pracy, obciążenia pracodawców z tytułu odszkodowań za utratę zdrowia przy pracy według zróżnicowanej stopy szacowanej na podstawie klasyfikacji gałęzi według poziomu zagrożenia pracy w zawodach wykonywanych w tych branżach. Wychodzi się z założenia, iż wyższy koszt z tytułu odszkodowań za wykonywanie pracy w zawodach wyższego ryzyka będzie zmuszał pracodawców do poprawiania warunków bezpieczeństwa pracy.

1269. Fond des accidents du travail 1890-1990. Ubezpieczenia dotyczące wypadków przy pracy: 1890-1990.-Rev. Belge Sécur. Soc. 1990 nr 6-8 s. 357-374.

Autorzy przedstawili ogólne informacje o przepisach regulujących sprawy odszkodowań za wypadki przy pracy między XIX a XXI wiekiem, stuletnią historię działalności kasy zapomogowej, pomocy w razie wypadków przy pracy oraz refleksje z okazji istnienia funduszu na odszkodowenia. Przepisami z 1926 r. dano podstawy tworzenia funduszów na odszkodowania dla ofiar wypadków; z 1929 r. - przerzucono na pracodawcę główny ciężar odszkodowań finansowych; z 1941 r. - rozciągnięto zryczałtowane odszkodowanie na wypadki w drodze do pracy; z 1971 r. - powierzono Funduszowi d/s Wypadków przy Pracy szereg obowiązków związanych z koordynacją i kontrolą realizacji zobowiązań i przestrzeganiem przepisów, opieką nad poszkodowanymi, waloryzacją zobowiązań itp.

1270. GASABANYA Z.: La gestion du régime des accidents du travail et des maladies professionnelles: l'experience du Burundi. Zarządzanie systemem ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych: doświadczenia Burundi.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1989 nr 2 s. 200-217 tab.

Aktualnie przyjęte rozwiązania w ustawodawstwie Burundi dotyczące ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy. Definicja zarówno wypadku przy pracy, jak i choroby zawodowej (podobne definicje zawarte są w prawie również innych państw afrykańskich). Obowiązek zgłoszenia wypadku spoczywa na pracodawcy i na pracowniku. Świadczenia przysługujące z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej zostały zebrane w katalog, który obejmuje zarówno świadczenia pieniężne, jak i medyczne. System ubezpieczenia wypadkowego stanowi jeden z kilku systemów zarządzanych przez jedną i tę samą instytucję ubezpieczeniową tj. Państwowy Zakład Zabezpieczenia Społecznego. Około 20% pracodawców nie płaci składek, wielu z nich nie zgłasza do ubezpieczenia wszystkich pracowników, ponad 20% akt ubezpieczonych jest niekompletnych (na ok. 200 tys. zarejestrowanych w instytucji ubezpieczeniowej), brak jest dokładnych danych o świadczeniobiorcach, co pozwala uprawnionym na dokonywanie szeregu nadużyć. Zarówno te jak i inne czynniki powodują, że środki zbierane ze składek są niewystarczające na pokrycie wydatków.

1271. GITTER W.: Arbeitsunfälle und Berufskrankenhaiten: Leistungen und Rehabilitation. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe: świadczenie i rehabilitacja.- Recht Arb. 1985 nr 4 s.200-209.

Omówiono obowiązujący w RFN system świadczeń wypadkowych i system świadczeń związanych z chorobami zawodowymi. Odnośne rozporządzenia stanowią część prawa o ubezpieczeniach społecznych. Ubezpieczenia obejmują wszystkie osoby pracujące i znajdujące się w stanie zależności służbowej, oraz szereg innych grup. Przysługujące poszkodowanym osobom świadczenia mają charakter rzeczowy lub pieniężny, a o ich wysokości decyduje zasada wynagrodzenia poniesionych szkód. Rehabilitacja obejmuje świadczenia medyczne i zawodowe; przysługują one osobom, których niepełnospraw-

ność spowodowana została innymi przyczynami, niż wypadek przy pracy lub choroba zawodowa, ale tylko wtedy, jeżeli ich zdolność zarobkowania zmniejszona została o więcej niż 50 procent.

1272. GODARD O.: La législation d'accident du travail, un chef d'oeuvre en péril? Przepisy prawne dotyczące wypadków przy pracy; czy to doskonałe dzieło jest w niebezpieczeństwie?-Droit Soc. 1991 nr 4 s. 345-355.

Ustawodawstwo dotyczące wypadków przy pracy oparte historycznie na dwóch słusznych zasadach: zapobieganie i odszkodowanie, wymaga obecnie przeanalizowania i uaktualnienia. Należy uwzględnić nowe zagrożenie zewnętrzne i narastające niedociągnięcia w stosowaniu przepisów, w orzeczeniach lekarskich i systemie finansowania. Sankcje finansowe w postaci podwyższonych składek proporcjonalnie do zwiększonego ryzyka mają stymulować szeroko zakrojoną prewencję. W miarę zmniejszonych zagrożeń przy pracy, przedsiębiorstwo może korzystać z ulg i ryczałtów. W przepisach z 1985 r. rozszerzono uprawnienia związane z wypadkami przy pracy oraz chorobami zawodowymi, o ryzyko wynikające z ruchu drogowego. Problemem jest niekiedy rozgraniczenie choroby będącej następstwem działalności zawodowej od schorzenia powstałego z innych przyczyn.

1273. HAMACHER E., SCHMIDTLEIN G.: La réparation et la documentation des maladies professionnelles en République Fédérale Allemande. Odszkodowania i dokumentacja chorób zawodowych w Republice Federalnej Niemiec.- Arch. Malad. Profess. 1983 nr 4 s. 275-281, 6 tab.

Ubezpieczenia obowiązkowe w RFN obejmują wypadki przy pracy i choroby zawodowe. Dotyczą trzech gałęzi gospodarki: handlu i przemysłu, rolnictwa i służb komunalnych. Przedstawiono organizację ubezpieczeń w handlu i w przemyśle oraz zakres działań Federacji i Stowarzyszeń Ubezpieczeń Wzajemnych. Przyjęto, że urzędowa lista chorób nie jest zamknięta, w roku 1975 obejmowała ona 11 chorób, obecnie - 55 chorób. Omówiono sposób ustalania odszkodowania i wysokości renty w oparciu o ustalony stopień utraty zdolności do pracy, sposób dokumentowania choroby zawodowej oraz możliwości wykorzystania zawartych w kartach danych w analizach statystycznych. Podano listę chorób zawodowych.

1274. Industrial disease with no benefit. Choroba zawodowa nie objęta systemem świadczeń.- Labour Res. 1990 nr 10 s. 19-20.

Obowiązujące obecnie w Wielkiej Brytanii zasady przyznawania świadczeń osobom cierpiącym na choroby zawodowe powoduje, iż w wielu przypadkach decyzja o wypłaceniu zasiłku nie może być podjęta. Sytuacja ta jest ostro krytykowana przez związki zawodowe, które domagają się rozszerzenia oficjalnej listy chorób zawodowych (obecnie znajduje się jedynie 59 pozycji). Ponadto w regulacjach obowiązujących w Wielkiej Brytanii nie ma przepisów podobnych do tych, które wprowadzono np. w Niemczech, czy

Danii, zgodnie z którymi każda osoba może zostać uznana za cierpiącą na chorobę zawodową, jeśli tylko potrafi udowodnić istnienie bezpośredniego związku między swoją pracą zawodową, a chorobą. Modyfikację przepisów brytyjskich wiąże się z postępującą integracją krajów Wspólnoty Europejskiej.

1275. JOHNSON W.G., HELER E.: Compensation for death from asbestos. Odszkodowanie z tytułu wypadków śmiertelnych spowodowanych pracą przy azbeście.- Ind. Labor Relat. Rev. 1984 nr 4 s. 529-540 tab.

Analiza odszkodowań wypłacanych rodzinom, których członkowie, w liczbie 560 w okresie 1967-1977, zmarli wskutek wykonywania pracy w warunkach narażenia na szkodliwe i niebezpieczne oddziaływanie azbestu. Przedstawione dane pochodzą od wdów, które z tytułu śmierci swych mężów otrzymują odszkodowanie z funduszy pracowniczych, ubezpieczeń społecznych, prywatnego ubezpieczenia i zasądzonych lub wynegocjowanych odszkodowań pieniężnych. Wskazano, iż sumy wypłacane z tytułu odszkodowania za śmierć wynikłą z narażenia na oddziaływanie azbestu nie są odpowiednie (adekwatne) w stosunku do strat finansowych, jakie poniosły zainteresowane rodziny, wskutek utraty wynagrodzenia swego zmarłego, a wcześniej pracującego, członka rodziny.

1276. JOINET L.: Accidents du travail: l'indemnisation du préjudice par ricochet ou la fin d'une anomalie. Wypadek przy pracy: odszkodowanie pośrednie za szkodę czy koniec nieprawidłowości.- Droit Soc. 1990 nr 5 s. 449-453.

Sąd Kasacyjny na posiedzeniu plenarnym rozpatrzył sprawę odszkodowania za ciężkie kalectwo spowodowane wypadkiem samochodowym podczas pełnienia obowiązków służbowych. Żona poszkodowanego - wyłączonego z normalnego życia na skutek ciężkich obrażeń powypadkowych - wystąpiła o specjalne odszkodowanie. Sąd Kasacyjny odrzucił odwołanie stwierdzając, że żona okaleczonego może starać się tylko o odszkodowanie przysługujące jej osobiście z tytułu ubezpieczenia, na podstawie przepisów ogólnych prawa cywilnego. Przepisy rozszerzające uprawnienia współmałżonka dotyczą wypadków zakończonych śmierci- ofiary.

1277. KAISER S., KONSTANTY R.: Unfallversicherung: Der Reformbedarf ist gross - Bilanz und Ausblick nach 100 Jahren. Ubezpieczenia od wypadków: wielka potrzeba reformy - bilans i perspektywa po 100 latach.- Soz. Sicherheit 1985 nr 6 s. 161-170.

Z okazji 100-lecia ustawowych ubezpieczeń od wypadków, autorzy starają się dokonać bilansu dokonań i analizy obecnego stanu rzeczy w tej dziedzinie w RFN. O ile polityka zapoczątkowana przez Bismarcka miała na celu głównie ochronę przed wypadkami przy pracy, obecna funkcja ubezpieczeń obejmuje nie tylko wypadki, lecz również ochronę przed chorobami zawodowymi i ich skutkami oraz zakres odszkodowań - czyli rent inwalidzkich. Związki zawodowe w RFN już od dawna domagają się reformy ubezpieczeń,

które również zdaniem autorów pozostawiają wiele do życzenia. Analizują oni braki występujące w trzech głównych dziedzinach ochrony człowieka pracy: prewencji, rehabilitacji i odszkodowań, ich przyczyny i środki zaradcze, które należałoby zastosować.

1278. KIRSCHNER G.: Schadenersatz des Betriebes und Leistungen der Sozialversicherung. Odszkodowanie ze strony przedsiębiorstwa i świadczenia z zabezpieczenia socjalnego.- Arb. u. Arb.-Recht 1984 nr 1 s. 21-22.

Przegląd aktualnych przepisów z zakresu odszkodowania w razie wypadku w pracy lub choroby zawodowej stosowanych w NRD. Rodzaje i formy świadczeń pieniężnych i opiekuńczych. Zasady wyrównywania ewentualnych strat pieniężnych ponoszonych przez pracownika w następstwie wypadku (choroby zawodowej). Tryb przyznawania renty powypadkowej lub renty przejściowej, mających charakter odszkodowawczy. Zasady pokrywania kosztów pogrzebu przez zakład pracy w przypadku śmierci spowodowanej wypadkiem w pracy lub chorobą zawodową.

1279. LAROQUE M.: Assurance des accidents du travail: mieux tarifier pour mieux prevenir. Ubezpieczenie od skutków wypadków przy pracy: lepsze taryfikatory, lepsze zapobieganie.- Droit Soc. 1987 nr 12 s. 874-880.

Specyfiką francuskiego systemu ubezpieczeń jest połączenie działalności odszkodowawczej za wypadki przy pracy i choroby zawodowe z zapobieganiem tym wypadkom. Ofiarom wypadków przy pracy gwarantuje się oprócz odszkodowania pieniężnego świadczenia w naturze: opiekę pielęgniarską, lekarską, medykamenty, sprzęt rehabilitacyjny itp. Brak jednak ujednoliconych taryfikatorów i ustalonych źródeł finansowania akcji zapobiegawczej. Obecne taryfikatory nie stwarzają zachęt do finansowania akcji zapobiegania wypadkom w małych przedsiębiorstwach. Kalkulacja rocznej stawki brutto związana jest z jedną z trzech kategorii przedsiębiorstwa: największe (ponad 300 zatrudnionych) obliczają stawkę rzeczywistą, najmniejsze (poniżej 20 zatrudnionych) ustalają stawkę kolektywną, a średnie przedsiębiorstwa (od 20 do 299 zatrudnionych), stawkę mieszaną. W dużych przedsiębiorstwach, przy znacznej liczbie zatrudnionych, można przewidzieć najczęstsze wypadki przy pracy i organizować skuteczną akcję profilaktyczną, co nie jest opłacalne w małych przedsiębiorstwach. System zapobiegania wypadkom przy pracy, a zwłaszcza finansowania tej akcji, wymaga we Francji dodatkowych uregulowań.

1280. MILLER A.L.: Compensation for personal injury under social security. Kompensacja za szkody osobiste w ramach ubezpieczeń społecznych.- Int. Labour Rev. 1985 nr 2 s. 193-205.

O ile dawniej panowało ścisłe rozróżnienie pomiędzy inwalidztwem i utratą zdrowia, spowodowanymi wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi, a innymi przyczynami nie związanymi z pracą, to obecnie coraz bardziej zarysowuje się tendencja do kładzenia większego nacisku na skutki, a nie przyczyny utraty zdrowia i do

objęcia wszystkich kategorii szkód osobistych jednolitymi formami kompensacji. Omówiono działania w tym kierunku w różnych krajach świata, ze szczególnym uwzględnieniem Holandii i Nowej Zelandii, które to kraje poszły najdalej w tym względzie, a istniejące pomiędzy nimi różnice dotyczą głównie źródeł funduszy kompensacyjnych. Wobec coraz bardziej szerzących się zagrożeń spowodowanych rozwojem cywilizacyjnym, ujednolicenie form ubezpieczeń społecznych i objęcie nimi wszystkich obywateli, bez względu na stosunek do pracy, staż, wiek czy inne czynniki, jest jedyną słuszną drogą.

1281. New federal legislation on accident insurance. Nowe ustawodawstwo federalne w zakresie ubezpieczenia wypadkowego.- Soc. a. Labour Bull. 1981 nr 3 s. 348-350.

Omówiono, wprowadzone w Szwajcarii w 1981 r., nowe ustawodawstwo regulujące zasady ubezpieczenia przed wypadkami. Na jego podstawie wszyscy zatrudnieni w Szwajcarii pracownicy podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu, podczas gdy pracodawcy i osoby samozatrudniające się mają możliwość ubezpieczenia się na tych samych warunkach i zasadach, co pracobiorcy. Ryzyko wypadku w pracy lub poza pracą, podobnie jak choroby, objęte są ubezpieczeniem. Ubezpiecza się również pracowników w drodze do i z pracy. W zakresie chorób nowe ustawodawstwo wymienia listę schorzeń powodowanych przez określone i stosowane w produkcji substancje i materiały. Ogólna zasada w tym wypadku zakłada, iż każda ubezpieczona osoba może wystąpić o odszkodowanie z tytułu schorzenia zawodowego, jeżeli udowodni, iż rzeczywiście schorzenie powstało w wyniku działania zawodowego. Podniesiono o 10% wysokość - rent inwalidzkich (z 70 do 80%) w wypadku całkowitej utraty zdolności do wykonywania zawodu. Ograniczono możliwości redukowania wysokości odszkodowania wypadkowego w sytuacji, kiedy wypadek powstał z winy pracującego i dotkniętego wypadkiem. Dotyczy to zwłaszcza bliskich krewnych ofiary wypadku. Co więcej, odszkodowania wypłacane będą również tym ubezpieczonym osobom, które spowodowały wypadek dokonując przestępstwa. Zniesiono bowiem automatyczne odmawianie odszkodowania w takich sytuacjach, co przewidywało stare ustawodawstwo ubezpieczeniowe.

1282. Les prestations de l'assurance - accidents sont améliorées. Świadczenia z tytułu ubezpieczeń od wypadków zostały podniesione.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 3 s. 430-431.

Realizacja ustawy z 10 maja 1982 r. ma zasadniczo podnieść świadczenia, z których korzystają ofiary wypadków przy pracy. Przewiduje się m.in.: przystosowanie wysokości świadczeń do zmian wysokości płac; przyznanie rolnikom indywidualnym prawa do korzystania z codziennego zasiłku w wypadku czasowej niezdolności do pracy; przyznanie podwyżki inwalidom zmuszonym do korzystania z pomocy osób trzecich (zarówno w przemyśle jak i w rolnictwie); obniżenie wysokości renty o 65% po osobach o minimalnym stopniu inwalidztwa, zmarłych z przyczyn innych niż wypadek przy pracy, co pozwoli tym samym pozostałym przy życiu pobierać dodatkowe świadczenia, równe części przypadającej na rentę zmarłego.

1283. RZEPECKI J.: Ubezpieczenia wypadkowe za granicą.- Ochr. Pr. 1991 nr 6 s. 4-5.

Ubezpieczenie wypadkowe pracowników w RFN, Szwajcarii i Francji.

1284. THOMPSON C.: Compensation for death and dismemberment. Kompensacja w przypadku śmierci i kalectwa.- Mon. Labor Rev. 1989 nr 9 s. 13-17.

W oparciu o dane z przeglądu dokonanego przez Biuro Statystyki Pracy w 1988 r., obejmujące pełnoetatowych pracowników zatrudnionych w średnich i dużych firmach prywatnych, przedstawiono świadczenia sponsorowane przez pracodawców, a przyznawane w przypadku śmierci lub kalectwa na skutek wypadków przy pracy, ich wysokość, sposób ustalania itd. Podobne dane dotyczące trzech grup pracowników sektora publicznego opublikowano w USA rok wcześniej.

1285. TINSLEY L.C.: Workers compensation: significant enactment in 1983. Kompensacje pracownicze: ważne zarządzenia z 1983 r.- Mon. Labor. Rev. 1984 nr 2 s. 55-61.

Omówiono nowe akty prawne wprowadzające wzrost świadczeń dla pracowników z tytułu wypadków przy pracy i wypadków losowych. Większość stanów amerykańskich podniosła wysokość tygodniowej kompensaty za całkowitą i trwałą utratę zdolności do pracy, a także za śmierć; osiem stanów podniosło wysokość sum wypłacanych na pokrycie kosztów związanych z pogrzebem. Wśród innych ważnych zmian w zakresie świadczeń socjalnych wymieniono również nowelizację zasad, w oparciu o które przyznawane są i wypłacane odszkodowania za utratę zdrowia w wyniku pracy zawodowej, a także zmieniono w niektórych stanach zasady i wysokość świadczeń rehabilitacyjnych. W 1983 r. na szczeblu legislacyjnym władz stanowych trwała prawdziwa gorączka legislacyjna, wpłynęło w tym czasie 1100 projektów, z czego 232 uchwalono i wprowadzono do praktyki socjalnej. Większość tych nowych ustaw i postanowień dotyczy różnego typu odszkodowań, świadczeń, ubezpieczeń itp.

1286. TINSLEY L.C.: Workers' compensation: 1984 state enactments. Kompensacje pracownicze: ustawodawstwo stanowe w 1984 r.- Mon. Labor Rev. 1985 nr 1 s. 49-53 tab.

Niektóre stany USA wprowadziły w 1984 r. poprawki do swoich ustaw regulujących kompensacje pracownicze w przypadku choroby lub śmierci. W sumie takich poprawek było 136. Dotyczyły one przeważnie zmiany wysokości zasiłków tygodniowych oraz maksymalnych odszkodowań wypłacanych w przypadku kalectwa lub śmierci pracownika jemu lub jego rodzinie, regulowały sprawy kompensacji dla pracujących w rolnictwie względnie ogrodownictwie oraz okres, kiedy można wnosić odnośne roszczenia. Zamieszczono listę ustaw uchwalonych w poszczególnych Stanach USA oraz wykaz Stanów, które zwiększyły zasiłki, z podaniem wysokości poprzednich i obecnych sum kompensacyjnych.

1287. TROFIMIUK N.A.: Le rôle de la prophylaxie dans le système des assurances sociales des travailleurs de l'URSS. Rola profilaktyki w systemie ubezpieczeń społecznych pracowników w ZSRR.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1981 nr 2 s. 183-190.

W ZSRR ochrona zdrowia i zabezpieczenie społeczne stanowią dwa odrębne systemy. Ochrona zdrowia jest finansowana z budżetu państwa, opieka lekarska jest bezpłatna. Zabezpieczenie społeczne jest finansowane ze składek płaconych przez ubezpieczonych i przedsiębiorstwa, zabezpieczenie korzysta także z dotacji budżetowych. Systemy: ochrony zdrowia i zabezpieczenia społecznego wiążą działanie ruchu związkowego, który spełnia funkcje koordynacyjne i zajmuje się organizowaniem profilaktyki (poprawą warunków pracy zgodnie z postępem technicznym). Problemami tymi zajmują się także organa inspekcji pracy działające na szczeblu państwa i na szczeblu lokalnym. Wydatki z tytułu świadczeń powypadkowych wypłacają instytucje zabezpieczenia społecznego, które w przypadku winy zakładu mają prawo regresu. Istnieje współpraca pomiędzy zarządami głównymi związków zawodowych,a resortami gospodarczymi w dziedzinie poprawy warunków pracy, odpowiednia współpraca istnieje i na niższych szczeblach.

1288. VILLARS Ch.: L'assurance en cas d'accidents et de maladies professionnelles en Suisse: nouvelle loi fédérale sur l'assurance-accidents du 20 mars 1981. Ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie związane z chorobą zawodową w Szwajcarii: nowe prawo federalne regulujące ubezpieczenia wypadkowe z dnia 20 marca 1981 r.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 1 s. 50-75.

Przedstawiono ustawodawstwo szwajcarskie dotyczące ubezpieczeń wypadkowych i chorób zawodowych. Omówiono rozwój historyczny kształtowania się całej sfery tych ubezpieczeń, najważniejsze ustawy dot. ubezpieczeń wypadkowych i ubezpieczeń związanych z chorobami zawodowymi w rolnictwie i transporcie morskim. Wskazano, iż poziom wysokości odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, gwarantowany przez nowe prawo ubezpieczeniowe funkcjonujące od 1981 r. jest o wiele wyższy niż to zalecają odpowiednie konwencje Międzynarodowego Biura Pracy. Świadczy to, że system ubezpieczeń przed wypadkami i chorobami zawodowymi w Szwajcarii jest nie tylko skuteczny, ale także społecznie użyteczny, ponieważ uwzględnia wiele różnych aspektów sytuacji wynikających z wypadku osoby pracującej lub cierpiącej na chorobę zawodową, przewiduje konsekwencje tego zarówno w kontekście osoby bezpośrednio zainteresowanej, jak rodziny będącej na jej utrzymaniu.

1289. VOIRIN M.: Quel avenir l'extension de la réparation des dommages corporels pas la sécurité sociale, laisse-t-elle à la branche accidents du travail? Jaka będzie przyszłość systemu zabezpieczenia z tytułu uszkodzeń ciała, czy zostanie zachowana odrębność ubezpieczeń z tytułu wypadków przy pracy?- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 1 s. 3-43.

Ryzyko wypadków przy pracy uchodzi w wielu krajach za ryzyko wymagające szczególnej ochrony, występuje tendencja do rozciągania jej zakresu poprzez obejmowanie ochroną nowych kategorii osób, rozszerza się pojęcie wypadku przy pracy i choroby zawodowej, co ilustrują przykłady wielu krajów. Rozszerzenie ochrony jest zgodne z zaleceniami MOP i innych organizacji międzynarodowych. Rozszerzenie zakresu ochrony łączy się z problemem odpowiedzialności cywilnej, ustawodawstwo wielu krajów nie zwalnia pracodawcy od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wypadków, zwłaszcza tam, gdzie łączy się to z odpowiedzialnością karną. Istnieje tendencja do rozciągania szczególnych systemów odszkodowań na nowe przypadki, nie związane z pracą, na przykład na osoby trzecie, dotknięte skutkami zanieczyszczeń środowiska naturalnego. Szczególnym problemem stają się wypadki komunikacyjne, odpowiedzialność cywilna nie chroni dostatecznie ofiar, co powoduje tendencje do zastępowania systemów ubezpieczeń od odpowiedzialności cywilnej systemami ubezpieczenia potencjalnych ofiar, finansowanymi przez użytkowników pojazdów. Ilustrują to rozwiązania przyjęte w niektórych krajach. Systemy ubezpieczenia społecznego nie rozwiązują wszystkich trudności, szereg argumentów przemawia za zachowaniem odrębności zabezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, co powoduje nowe trudności. Niektóre kraje stosują system zabezpieczenia z tytułu wypadków bez względu na charakter tych wypadków. Łączenie różnych systemów ubezpieczeń wypadkowych tworzy nowe problemy dotyczące zróżnicowania uprawnień, obowiązków pracodawców i innych osób w zakresie zwalczania zagrożeń.

1290. Workmen's compensation law 1981. Provisional National Defence Council Law. 187. Dated 12 August 1987. Ghana. Dekret Tymczasowej Rady Obrony z 12 sierpnia 1987 r. o odszkodowaniach dla pracowników. Ghana.- Legisl. Ser. 1988 nr 2 s. 47-66.

Dekret obejmuje wszystkich pracowników zatrudnionych w instytucjach prywatnych i państwowych, z wyłączeniem członków sił zbrojnych. Każdy pracodawca jest zobowiązany do wypłaty odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy powodującego śmierć, kalectwo lub niezdolność do pracy. Pracownicy, którzy w wyniku wypadku utracili zarobki mają prawo do odszkodowania. Prawo do odszkodowania pracownik traci w przypadku świadomego samookaleczenia, w przypadku złożenia niezgodnych z prawdą oświadczeń co do stanu swojego zdrowia. Dekret określa wysokość odszkodowania w różnych sytuacjach, wysokość świadczeń związanych z leczeniem i kosztami pogrzebu oraz wposób wypłaty odszkodowań. W przypadku, gdy część winy za wypadek ponosi pracownik, wysokość odszkodowania i świadczeń może być zmniejszona. Podstawą do obliczania wysokości odszkodowań są przeciętne zarobki z ostatnich dwunastu miesięcy. W przypadku zgonu pracownika odszkodowanie zostaje zdeponowane w sądzie, z przeznaczeniem dla spadkobierców.

Zob. też poz. 879, 1154, 1157, 1173, 1177.

6. Świadczenia z tytułu bezrobocia

1291. Act respecting the protection of the livelihood of unemployed persons. Finland. Ustawa dotycząca respektowania ochrony poziomu życia bezrobotnych. Finlandia.- Legisl. Ser. 1985 nr 3 s. 87-101.

Ustawa z 24.VIII.1984 r. regulująca ochronę poziomu życia bezrobotnych. Definiuje następujące kwestie: zasady ogólne, ogólne zasady przyznawania dniówkowych świadczeń dla bezrobotnych, warunki socjalne uzyskania podstawowego świadczenia dla bezrobotnych, warunki specjalne uzyskania świadczenia dla bezrobotnych obliczanego w stosunku do wynagrodzenia w poprzednim miejscu pracy, świadczenia dla pracowników, którzy pracują w skróconym wymiarze czasu pracy, wysokość dniówkowego świadczenia finansowego dla bezrobotnego, zasady stosowania i egzekwowanie warunków wyłożonych w tej ustawie, finansowanie świadczeń dla bezrobotnych, przepisy uzupełniające.

1292. Act respecting unemployment funds. Dated 24 August 1984. Finland. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1984 r. dotycząca uznawania funduszy dla bezrobotnych. Finlandia.- Legisl. Ser. 1985 nr 3 s. 102-115.

Tekst w języku angielskim fińskiej ustawy dotyczącej uznania funduszy dla bezrobotnych. Ustawa precyzuje, iż fundusz dla bezrobotnych jest towarzystwem działającym w oparciu o zasadę wzajemnej odpowiedzialności i mającym na celu organizowanie ochrony zarobków jego członków, zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie poziomu życia osób bezrobotnych. Ustawa składa się z 14 rozdziałów i 62 paragrafów, w których reguluje się m.in. następujące problemy: postanowienia ogólne, zasady członkostwa, procedura zwoływania posiedzeń zgromadzenia ogólnego i spotkań delegatów, zarządy i komitety, organizacja zarządzania i prowadzenia rachunków, finansowanie, dotacje państwowe, rejestracja towarzystw funduszy dla bezrobotnych, likwidacja, bankructwo i rozwiązanie się funduszu dla bezrobotnych, kontrola funduszy dla bezrobotnych.

1293. ADAMY W., REIDEGELD E.: 60 Jahre Arbeitslosenversicherung in Deutschland. 1. Von der Armenfürsorge zur Arbeitslosenhilfe. 2. Sozialabbau in der Weimarer Republik. 3. National-sozialistische Arbeitsmarktlenkung. 60 lat ubezpieczeń od bezrobocia w Niemczech. 1. Od opieki nad biednymi do pomocy dla bezrobotnych. 2. Ograniczenia opieki socjalnej w Republice Weimarskiej. 3. Narodowo-socjalistyczne sterowanie rynkiem pracy.- Soz. Sicherheit 1987 nr 12 s. 374-379; 1988 nr 1 s. 21-25 tab., nr 2 s. 38-43 tab.

Uchwalona w 1927 r. ustawa o ubezpieczeniu od bezrobocia miała strukturę podobną do ustawodawstwa współczesnego i była pierwszą próbą urzędowej regulacji rynku pracy. W Republice Weimarskiej wprawdzie wprowadzono w konstytucji pojęcie państwa socjalnego, ale już wkrótce na skutek światowego kryzysu ograniczono wiele świadczeń dla bezrobotnych. W okresie 1933-1945 zlikwidowano przepisy dotyczące pomocy dla bezrobotnych.

1294. Agreement on unemployment insurance. Umowa w sprawie świadczeń dla bezrobotnych.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 555-556.

Przedstawiono umowę podpisaną przez dwie francuskie organizacje pracodawców oraz dwie centrale związków zawodowych w sprawie nowych rozwiązań w zakresie świadczeń dla bezrobotnych. Wskazano, iż sumy wypłacane tytułem świadczeń dla bezrobotnych nie mogą przekroczyć w stosunku rocznym pułapu 1 mld 500 mln franków. Po raz pierwszy w praktyce francuskiej wprowadzono zasadę wspólnego finansowania programu dla bezrobotnych, tj. przez przedsiębiorstwa z jednej strony i pracowników z drugiej. W ramach nowych ustaleń, wchodzących w życie 1 kwietnia 1986 r. podstawowy dodatek dla bezrobotnych w wymiarze minimalnym zredukowany został z 60% do 57% zarobków, jakie bezrobotny otrzymywał w poprzednim miejscu pracy.

1295. Assurance chomage: à la croisse des chemins. Ubezpieczenie od bezrobocia. Aut. J. Dequan [i in.].- Rev. Int. Trav. 1991 nr 1 s. 5-75 tab.

Ustawodawstwo belgijskie dotyczące zabezpieczenia bezrobotnych.

1296. Assurance chômage /entreprises d'Etat/Chine . Ubezpieczenia w przypadku bezrobocia (przedsiębiorstwa państwowe). Chiny.- Ser. Legisl. 1987 nr 2 s. 39-42.

Postanowienia tego aktu mają na celu: dostosowanie rynku pracy do potrzeb reformy systemu pracy, zwiększenie mobilności siły roboczej i ubezpieczenie pracownika na wypadek bezrobocia. Dział I wyszczególnia kategorie pracowników, do których odnoszą się postanowienia, II reguluje sprawy Funduszu Bezrobocia, jego tworzenie i sposoby wykorzystania, III - szczegółowo, w 7 punktach ustala sposoby wydatkowania i cele Funduszu Bezrobocia, ustala wysokość i granice zaopatrzenia w przypadku bezrobocia oraz warunki wypłaty rent, IV - zawiera ogólne przepisy dotyczące administracji, ewidencji, zarządzania i organizacji.

1297. BARRON J.M., MELLOW W.: Interstate differences in unemployment insurence. Międzystanowe różnice w ubezpieczeniu od bezrobocia.- Nat. Tax J. 1981 nr 1 s. 105-113 tab. 2,bibliogr. 10 poz.

Jakkolwiek ubezpieczenie od bezrobocia (UI) jest częścią systemu ubezpieczeń socjalnych, obowiązującego w poszczególnych sta-

nach, to wytyczne w zakresie tworzenia i funkcjonowania UI pochodzą ze szczebla federalnego. Wysokość wypłat z tytułu UI określone jest rodzajem wykonywanej przez beneficjenta pracy i parametrami systemu UI z danego stanu. System UI finansowany jest z dochodów podatkowych. W zależności od stanu, wysokość tygodniowej premii ubezpieczeniowej z tytułu UI wynosi od 20$ do ponad 100$. Z UI korzysta - w zależności od standardu - od 20% do 74% ogółu bezrobotnych.

1298. BEATTIE R.: Le déséquilibre financier induit par l'évolution de l'emploi et du chomage. Destabilizacja finansowa spowodowana ewolucją zatrudnienia i bezrobocia.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 2 s. 204-216 tab.

Problem kosztów społecznych ponoszonych z powodu bezrobocia został już dostatecznie przeanalizowany, jednak wpływ bezrobocia na finanse zabezpieczenia społecznego nie został należycie oceniony. Pod pojęciem zasiłków z tytułu bezrobocia autor rozumie także wydatki na świadczenia zdrowotne, zaopatrzenie emerytalne i renty. Stara się wykazać wzajemny związek zmian w strukturach zatrudnienia i stanu finansowego zabezpieczenia społecznego oraz wpływ bezrobocia na wydatki z tytułu zabezpieczenia społecznego. W ostatnich latach obserwuje się wyraźny wzrost wydatków na zasiłki dla bezrobotnych. Przedstawił także 4 studia dotyczące kosztów bezrobocia w RFN, Belgii, Francji i Wielkiej Brytanii. Stabilizację finansową zabezpieczenia społecznego uniemożliwia wzrastające bezrobocie.

1299. BERG D.: Erste rechtliche Regelungen in der DDR zur Bekämpfung der Arbeitslosigkeit. Pierwsze regulacje prawne w NRD mające na celu zwalczanie bezrobocia.- Arb. u. Beruf 1990 nr 4 s. 98-99.

Omówienie rozporządzenia z 12 lutego 1990 r. regulującego przyznawanie i wysokość zasiłków dla bezrobotnych, dodatków kompensacyjnych, świadczeń w okresie przedemerytalnym, oraz przeszkalanie pracowników celem zapewnienia ciągłości pracy. Przepisy te mają obowiązywać do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia od bezrobocia.

1300. BRÖTZ R.: Leistungskürzungen in der Arbeitslosenversicherung auf Kosten der Arbeitsnehmer. Zmniejszenie świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia - na koszt pracownika.- Mitbestimmung 1984 nr 6 s. 260-262.

Zmiany w zasadach ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w RFN, zmierzające do zmniejszenia wysokości zasiłków w okresie pozostawania bez pracy. Wyeliminowanie szeregu dotychczasowych składników podstawy wymiaru zasiłku dla bezrobotnych. Obniżenie stopy % zasiłku dla bezrobotnych w czasie odbywania szkolenia (przygotowawczego) do zawodu. Wydłużanie okresu wyczekiwania na zasiłek, jak i skracanie czasu pobierania zasiłku w zależności od sytuacji na rynku pracy i od minimum socjalnego bezrobotnego.

1301. BURGESS P.L., KINGSTON J.L., LOUIS R.D.St.: Unemployment insurance: identifying payment errors. Zasiłki dla bezrobotnych: identyfikowanie nadużyć w płatnościach.- Mon. Labor Rev. 1984 nr 12 s. 34-37.

Amerykański Departament Pracy opracował i wprowadził do praktyki system identyfikowania nadużyć w płatnościach z programów zasiłków dla bezrobotnych. Obecnie system ten znany pod nazwą kontroli wyrywkowej funkcjonuje w 46 agencjach ubezpieczających bezrobotnych. Przed jego wprowadzeniem w życie było praktycznie niemożliwe uchwycenie jakichkolwiek błędów czy niedociągnięć w płatnościach zasiłków dla bezrobotnych. Weryfikacja programu ubezpieczeń bezrobotnych ma m.in. na celu zracjonalizowanie pracy inspektorów agencji ubezpieczeniowych, inspektorzy działający w ramach systemu wyrywkowej kontroli otrzymują do rozpracowania nie więcej niż 3 sprawy tygodniowo, podczas gdy ci sami inspektorzy zatrudnieni w agencjach analizują 50 razy więcej spraw tygodniowo.

1302. CALCOEN F., EECKHOUDT L., GREINER D.: Indemnisation du chômage, protection sociale et politique d'emploi: une comparaison internationale. Odszkodowanie z tytułu bezrobocia, zabezpieczenie społeczne i polityka zatrudnienia: porównanie międzynarodowe.- Rev. Int. Secur. Soc. 1988 nr 2 s. 139-155 tab. wykr.

Porównanie świadczeń odszkodowawczych w przypadku bezrobocia oraz ich związków z polityką zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego w: Belgii, Kanadzie, Francji, RFN, Wielkiej Brytanii i Szwecji. W większości krajów (z wyjątkiem Kanady) świadczenia są przyznawane na dwóch następujących po sobie poziomach. Pierwszy poziom świadczeń związany z utratą pracy, ma charakter świadczeń z ubezpieczenia, drugi, to świadczenia z pomocy społecznej. Zakres świadczeń dla bezrobotnych, ich wysokość oraz długość wypłacania wiąże się z polityką zatrudnienia danego kraju. Jeżeli państwo prowadzi pasywną politykę zatrudnienia, to podejmowane działania zmierzając do pomocy bezrobotnym (wysokie świadczenia), jednocześnie zachęcają pewne grupy (starsi pracownicy, kobiety) do opuszczenia rynku pracy.

1303. DIRSCHMIED K.: Ausgewählte Probleme des Arbeitslosenversicherungsrechtes. Wybrane problemy prawa ubezpieczenia dla bezrobotnych.- Z. Arb. u. Soz.-Recht 1988 nr 2 s. 37-49.

Katalog świadczeń w Austrii z ubezpieczenia dla bezrobotnych - zasiłek pieniężny, zasiłek w czasie urlopu karencyjnego, pomoc dla biednych, zasiłki w sytuacjach szczególnych, zaliczki do czasu otrzymania emerytury lub renty. Konieczność doprowadzenia przepisów prawnych dotyczących bezrobotnych do spójności i zgodności z prawem pracy i ubezpieczeń społecznych. Prawo w tym zakresie ma być instrumentem egzekwującym m.in. od bezrobotnego gotowość do podjęcia pracy, na określonych warunkach, jako formy uregulowania stosunków prawnych między państwem a obywatelami.

1304. DÖRING D.: Zu einigen Problemen der sozialen Sicherung bei Arbeitslosigkeit und zur Konzeption von Reformschritten. O niektórych problemach socjalnego zabezpieczenia w przypadku bezrobocia i o koncepcjach reformatorskich.- Soz. Sicherheit 1989 nr 8/9 s. 231-236 tab.

Omówiono zjawisko bezrobocia w RFN, zakres pomocy dla bezrobotnych i poziom świadczeń dla nich, podkreślając braki w tym zakresie - znaczna liczba bezrobotnych nie otrzymuje z takich czy innych powodów zasiłków. Postulat pożądanych zmian, które powinno się wprowadzić w ramach reformy.

1305. DORNBUSCH H.L.: Arbeitsförderung im sozial Budget 1965-1987. Zasoby pracy w budżetach socjalnych lat 1965-1987.- Arb. u. Soz.-Polit. 1984 nr 6 s. 212-214 tab.

Struktura finansowania zasobów pracy i świadczeń dla bezrobotnych w latach 1965-1987 w RFN. Koszty związane z ponownym zatrudnieniem (bezrobotnych) przewyższają wpływy z tytułu pracowniczych składek ubezpieczeniowych. Struktura wydatków budżetowych w układzie rodzajowym: szkolenie, dodatki szczególne, zmienny czas pracy.

1306. DROUIN V.: L'assurance-chômage: éléments de droit compare. Ubezpieczenia na wypadek bezrobocia: elementy prawnoporównawcze.- Droit Soc. 1984 nr 6 s. 407-413.

Około 40 krajów posiada system zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Systemy te działają na ogół w rozwiniętych krajach kapitalistycznych, a tylko sporadycznie w krajach socjalistycznych. Systemy poszczególnych krajów kapitalistycznych różnią się istotnie pomiędzy sobą, co ilustrują przykłady Wielkiej Brytanii, RFN, Holandii, Szwecji, Danii, Belgii, USA, Kanady, Włoch i Japonii. Przedstawiono sytuację w poszczególnych krajach, zarys historyczny systemów, scharakteryzowano ich istotę, rozwiązania instytucjonalne i zasięg oddziaływania. Szczególną rolę dla sytuacji w dziedzinie bezrobocia odgrywają w większości krajów rozwiniętych systemy emerytur antycypacyjnych, obejmujące pracowników, którzy utracili pracę przed nabyciem prawa do normalnego zaopatrzenia emerytalnego. Ocena rozwiązań przyjętych we Francji na tle sytuacji w różnych krajach.

1307. DUTHEILLET de LAMOTHE O.: Les agents publics nontitulaires recrutés pour une durée déterminée ont-ils droit à l'allocation pour perte d'emploi? Funkcjonariusze publiczni nietytularni: czy mają prawo do zasiłku z tytułu utraty pracy? — Droit Soc. 1984 nr 3 s. 180-183.

Przedstawiono orzeczenie komisarza rządowego, wraz z komentarzami, w sprawie funkcjonowania dekretu upoważniającego kliniki uniwersyteckie do zatrudniania kadr zastępczych w ograniczonym okresie. Tłem tych rozważań jest zgłoszony do odpowiednich władz przypadek nieodnowienia kontraktu i nieuznania praw do zasiłku

z tytułu utraty zatrudnienia. Podkreślono, iż funkcjonowanie tego dekretu, podobnie jak zgłoszony przypadek, objęte jest działaniem systemu ubezpieczeń socjalnych. Stwierdzono, że funkcjonariusze publiczni nietytularni posiadają prawo do zasiłku z tytułu utraty zatrudnienia wraz ze wszystkimi tego konsekwencjami.

1308. EUZÉBY A.: Indemnisation du chômage et emploi dans les pays industrialisés à économie de marché. Odszkodowanie z tytułu bezrobocia i zatrudnienie w rozwiniętych krajach gospodarki rynkowej.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1988 nr 1 s. 3-25.

Rozważania teoretyczne dotyczące wpływu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia na samo zjawisko bezrobocia, a przede wszystkim na jego wielkość, czas trwania oraz zwolnienia okresowe. Omówienie ogólnych kierunków pomocy bezrobotnym oraz intensyfikowania zatrudnienia. Wymienia się tu przede wszystkim obok zasiłków formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

1309. EUZÉBY A.: Sécurité sociale, emploi et réduction du temps de travail. Ubezpieczenie społeczne, zatrudnienie i ograniczenie czasu pracy.- Genève: 1987-86 s.- Bibliogr. s. 76-86.

Międzynarodowe Biuro Pracy zdefiniowało zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin jako "...pracę wykonywaną regularnie i dobrowolnie, gdy dzień lub tydzień pracy jest wyraźnie krótszy od normalnie przyjętego czasu pracy...". Ustawodawcy dążą do zróżnicowania uprawnień przysługujących zatrudnionym w niepełnym wymiarze godzin z zatrudnionymi na pełnym etacie (wysokość składek, ubezpieczeń społecznych itp.). Poszczególne kraje, dotknięte bezrobociem, wprowadzają do przepisów prawnych poprawki mające ułatwić bezrobotnym inwalidom i ludziom w wieku przedemerytalnym powrót do pracy lub jej uzyskanie w celu podniesienia ich poziomu życia, wprowadzając jednocześnie ograniczenia wysokości zarobków pracujących i pobierających jednocześnie emerytury. Istnienie częściowego bezrobocia jest dla administracji kraju bardziej kłopotliwe od pełnego bezrobocia, ale w ostatecznym rachunku jest to rozwiązanie korzystne społecznie i gospodarczo.

1310. Federal act respecting compulsory unemployment insurance and insolvency benefit. Dated 25 june 1982. Switzerland. Ustawa federalna z dnia 25 czerwca 1982 r. dotycząca obowiązkowego ubezpieczenia przed bezrobociem i świadczeń z tytułu niewypłacalności pracodawcy. Szwajcaria.- Legisl. Ser. 1983 nr 2 s. 175-203.

Ustawa reguluje zasady realizacji świadczeń dla osób ubezpieczonych, które doznały strat w zakresie wynagrodzenia przez: utratę pracy wskutek redukcji, skrócenie czasu pracy, warunki pogodowe, niewypłacalność pracodawcy. Ustawa ma także na celu ograniczenie rozwoju bezrobocia i redukcję już istniejącego, stanowi, iż osoby, które wskutek wymienionych wyżej okoliczności doznały uszczerbku w wynagrodzeniu mają prawo do świadczeń finansowych w postaci dodatków dla bezrobotnych, pracę w skróconym wymiarze czasu i in. Jednocześnie ustawa przewiduje tworzenie programów mających na celu ograniczenie rozwoju bezrobocia i zre-

dukowanie już istniejącego. Programy te mają na celu dostarczenie pomocy finansowej na organizowanie kursów umożliwiających bezrobotnym przekwalifikowanie się, doskonalenie się zawodowe lub ułatwiające ponowne podjęcie zatrudnienia. Przewidywana jest również pomoc finansowa dla osób, które decydują się na podjęcie zatrudnienia w miejscowościach położonych poza ich miejscem zamieszkania.

1311. GARCIA DE BLAS A.: Unemployment benefits in Spain and other European OECD countries. Świadczenia dla bezrobotnych w Hiszpanii i innych krajach należących do Europejskiej Organizacji Ekonomicznej Współpracy i Rozwoju.- Int. Labour Rev. 1985 nr 2 s. 147-161 tab.

Omówiono reformy przeprowadzone w Hiszpanii w systemie świadczeń dla bezrobotnych, ich podobieństwa i różnice w porównaniu z innymi krajami należącymi do OECD. Nowy system świadczeń utrzymuje nadal dwie kategorie świadczeń: ze składkowego funduszu ubezpieczeniowego i z funduszu pomocy; nowe przepisy określają wysokość świadczeń (w procentach minimalnych krajowych płac), warunki ich uzyskiwania (okres płacenia składek lub stan majątkowy uprawniający do korzystania z funduszu pomocy), górną i dolną granicę sumy świadczeń, okres wypłaty świadczeń itp. Wszystkie te czynniki i elementy hiszpańskiego modelu ubezpieczeń dla bezrobotnych porównywane są z odnośnymi modelami w innych krajach lub grupach krajów OECD. Reasumując można stwierdzić, że nowy system świadczeń wprowadzony w Hiszpanii nie różni się zbytnio od przeciętnego modelu w innych krajach Europy Zachodniej, z wyjątkiem może braku specjalnych świadczeń rodzinnych.

1312. Government proposes equality and new financing of unemployment benefits. Rząd proponuje równość i nowy sposób finansowania świadczeń dla bezrobotnych.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 565-566.

Przedstawiono główne założenia rewizji systemu świadczeń dla bezrobotnych: rozwiązania prawne muszą uwzględniać problemy finansowe wynikające z wysokiej stopy bezrobocia w Holandii, muszą gwarantować równość prawa do świadczeń dla bezrobotnych. Nowy system zakłada, iż świadczenie dla bezrobotnego wynosi 70% wysokości jego zarobków w ostatnim miejscu pracy. Jednakże podlega systematycznej redukcji, w okresach 6-miesięcznych, aż do poziomu 70% wysokości płacy minimalnej. Dotychczas świadczenia dla bezrobotnych wynosiły 80% wysokości płacy w ostatnim miejscu pracy, niezależnie od czasu trwania tego zatrudnienia. Uprawniony był także do pobierania tego świadczenia w okresie dwóch i pół roku. Obecnie okres uprawniający do pobierania świadczeń dla bezrobotnych uzależniony jest przede wszystkim od wieku bezrobotnego. Przyjęto zasadę, iż młody pracownik pozostający bez zatrudnienia ma prawo do świadczeń 6-12 miesięcy, a starszy nawet do 5 lat.

1313. GREFFE X.: Indemnisation du chômage ou revenu minimum garanti? Zasiłki dla bezrobotnych czy minimalny dochód gwarantowany?- Trav. et Emploi 1981 nr 10 s. 41-51 tab. wykr. bibliogr. 12 poz.

Zasiłki dla bezrobotnych są aktualnie podstawowym problemem ekonomicznym i społecznym; głównymi wadami aktualnego systemu są: brak równego traktowania w tym zakresie poszczególnych grup bezrobotnych, brak powiązań między szkoleniem zawodowym a bezrobociem, sprzeczność pomiędzy systemem gromadzenia środków a celami jakim te środki służą. Rozważa się różne modele finansowania systemu łagodzenia skutków bezrobocia i ich konsekwencje ekonomiczne, w tym wpływ kształtowania się dochodu narodowego na bezrobocie, ceny, bilans handlowy, spożycie gospodarstw domowych, skutki finansowe dla przedsiębiorstw, deficyt administracji. Rozważa się też skutki społeczne tych rozwiązań, wpływ systemów zabezpieczenia na wypadek bezrobocia na tendencje do dezaktywizacji zawodowej i podejmowanie zajęć nielegalnych.

1314. HABERMANN G.: Die Strukturen der Arbeitslosenversicherung. Struktury ubezpieczeń społecznych dla bezrobotnych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1986 nr 3 s. 82-83.

Artykuł dyskusyjny na temat zasad organizacyjnego i instytucjonalnego zwalczania bezrobocia w RFN. Rola pośrednictwa i poradnictwa pracy w zwalczaniu bezrobocia. Problem zakresu świadczeń i zasad finansowania w odniesieniu do bezrobotnych w stosunku do poziomu płac taryfowych.

1315. Improvements in unemployment benefit scheme. Udoskonalenia w systemie świadczeń dla bezrobotnych.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 566-567.

Przedstawiono rozwiązania prawne w dziedzinie rozbudowywania świadczeń dla bezrobotnych, jakie wprowadzono w 1985 r. w Portugalii. Nowy system, na który składają się świadczenia tzw. kontrybucyjne oraz pozakontrybucyjne, wbudowany jest w ogólną strukturę ubezpieczeń. W nowych warunkach prawnych do świadczeń dla bezrobotnych uprawniona jest osoba, która zatrudniona była w okresie 36 miesięcy na pełnym etacie lub półetacie. Otrzymuje ona zasiłek w wysokości 60% wynagrodzenia w ostatnim jej miejscu pracy. Jednakże wysokość tego zasiłku nie może być niższa niż gwarantowane minimum płacowe w Portugalii. Prawo do tego zasiłku wygasa po 6 miesiącach. Nowe rozwiązania prawne umożliwiają ubieganie się o wypłacanie zasiłku w wypadku upływu owych 6 miesięcy. Wypłacany on wówczas jest na innych warunkach, z tzw. funduszu subsydiowania socjalnego bezrobotnych.

1316. Indemnisation du chomage. Zasiłki z tytułu bezrobocia.- Vie Soc. 1984 nr 7 s. 329-330.

Dekrety 84-416 i 84-417 z 30 maja 1984 r. ustalają, że poziom zasiłków z tytułu bezrobocia dla osób w wieku 16 do 25 lat, osób zwolnionych z zakładu karnego, uchodźców politycznych, pracowni-

ków zmuszonych do emigracji, ofiar wypadków w pracy i osób, których umowa o pracę uległa zawieszeniu, poszukujących pracy wynosi 40 F dziennie, a dla kobiet, będących głową rodziny 80 F dziennie. Zasiłki płacone z funduszów solidarności społecznej, wypłacane osobom poszukującym pracy, którym wygasło prawo do pobierania zasiłku z zabezpieczenia społecznego oraz różnym szczególnym kategoriom społeczno-zawodowym, takim jak: rybacy morscy zaokrętowani na statkach o tonażu nie mniejszym niż 50 ton, dokerzy zatrudnieni sezonowo oraz artyści nie będący pracownikami najemnymi, zostały ustalone na poziomie 40 F dziennie. Zasiłki te ulegają podwyższeniu do 60 F w przypadku osób, które przekroczyły 50 lat lub też, które pracowały 10 lat lub więcej. Zasiłki te ulegają zwyżce do 80 F w odniesieniu do osób mających 55 i więcej lat i tych, które pracowały 20 lat. Wysokość zasiłków w departamentach zamorskich podlega korekcie, analogicznie jak płace minimalne. Zasiłki te mogą być przyznawane na okres do 3 lat z tym, że po upływie każdego roku ulegają obniżeniu.

1317. KARASCH J.: Versicherungsprinzip und Sperrzeit in der Arbeitslosenversicherung. Główne zasady zabezpieczenia oraz okresy przerw w ubezpieczeniu bezrobotnych.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz. Hilfe u. Versorgung 1985 nr 9 s. 265-269.

Zasady ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w RFN oraz okresy przerw w tym ubezpieczeniu. Przypadki powodujące ograniczenie lub czasowe wstrzymanie zasiłku, przy umyślnym niekorzystaniu przez bezrobotnego z doradztwa pośrednictwa pracy. Wpływ zmian w zasadach wypłacania zasiłków dla bezrobotnych, na ich sytuację socjalno-życiową. Zasady postępowania w sytuacjach szczególnych mogących spowodować ograniczenie lub czasowe wstrzymanie wypłacania zasiłku dla bezrobotnych.

1318. KESSLER F.: Évolution de la protection des chômeurs en Republique Fédérale d'Allemagne. Zmiany w zakresie opieki nad bezrobotnymi w RFN.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 5 s. 535-544 bibliogr. 9 poz.

W odróżnieniu od reszty krajów europejskich, w RFN ubezpieczenia socjalne są silnie scentralizowane w Federalnym Urzędzie Pracy, posiadającym podporządkowane sobie urzędy krajowe. Wzrost bezrobocia od 1975 roku spowodował poważne kłopoty finansowe Urzędu, a w konsekwencji tendencje zmierzające do ograniczenia udziału państwa w finansowaniu ubezpieczeń dla bezrobotnych. Zastosowane przepisy proceduralne ograniczają wyraźnie kategorie obywateli korzystających z zasiłków dla bezrobotnych, okresy wypłacania tych zasiłków oraz ich wysokość - ogólnie na niekorzyść ubezpieczonych. Obserwowany natomiast jest wzrost opieki społecznej dla bezrobotnych, finansowanej z budżetów komunalnych, które przejmują na siebie ciężary ponoszone uprzednio przez państwo. Stawki przeznaczone na ten cel są jednak niższe i obliczone na podstawie umów zbiorowych, a nie od zarobków netto.

1319. MAYR M.: Reform der Arbeitslosenversicherung. Reforma ubezpieczeń od bezrobocia.- Z. Arb.-Recht u. Soz.-Recht 1988 nr 5 s. 178-179.

Omówiono projektowane zmiany w przepisach dotyczących ubezpieczeń od bezrobocia w RFN. Reforma ustawy o bezrobociu jest przedmiotem dyskusji i negocjacji z udziałem partnerów społecznych w Federalnym Ministerstwie Pracy i Spraw Socjalnych.

1320. MERSENNE M.: Indemnisation du chômage, réinsertion et nouvelles formes d'emploi: le régime d'assurance-chômage doit s'adaptes á son temps! Odszkodowanie z tytułu bezrobocia, powrót do pracy i nowe formy zatrudnienia: system ubezpieczeń z tytułu bezrobocia musi być dostosowany do bieżącej sytuacji!- Droit Soc. 1988 nr 6 s. 505-510.

Analiza systemu ubezpieczeń z tytułu bezrobocia we Francji. System ten powstał, gdy dominującym rodzajem zatrudnienia była umowa o pracę na czas nieokreślony i nie było trudności ze znalezieniem pracy, przewidywał wypłatę zasiłków dla bezrobotnych, nie przewidywał natomiast świadczeń związanych z przekwalifikowaniem bezrobotnych, ze zdobywaniem zawodu. Był on także bardzo restrykcyjny w stosunku do wszystkich osób zatrudnionych na podstawie innej formy niż umowa na czas nieokreślony. Obecnie we Francji te inne formy zatrudnienia są bardzo rozwinięte, do wcześniej istniejących doszły nowe. Konieczna jest więc adaptacja ubezpieczeń z tytułu bezrobocia do nowych warunków. O ile dość dobrze rozwijają się świadczenia mające na celu ułatwianie znalezienia nowej pracy, o tyle niedostatecznie rozwiązana jest sprawa ubezpieczenia osób zatrudnionych inaczej niż na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

1321. NAGEL S.G.: La contribution de la sécurité sociale aux politiques de l'emploi. Miejsce ubezpieczeń społecznych w polityce zatrudnienia.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 4 s. 441-445.

Problem bezrobocia jest wspólnym problemem dla wszystkich państw EWG. Zwrócono uwagę na te działania, które podjęte przez systemy ubezpieczeń społecznych w wielu krajach łagodzą jednocześnie trudności ich finansowania: obniżenie składek ubezpieczeniowych (w niektórych przypadkach całkowite zwolnienie) płaconych przez pracodawców jeśli zatrudnią młodych bezrobotnych, zachęty do wcześniejszego odchodzenia na emeryturę, ograniczenie możliwości pobierania świadczeń i kontynuowania pracy, zachęty do nowych form organizacji czasu pracy.

1322. Notification du 14 novembre 1977 du gouvernement fédéral concernant la codification de la loi de 1958 sur l'assurance chomage. Autriche. Obwieszczenie rządu federalnego z 14 września 1977 r. w sprawie kodyfikacji ustawy o ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Austria.- Ser. Législ. 1978 nr 3/4 s. 17-22.

Ustawa obejmuje pracowników najemnych, osoby odbywające ostatni rok nauki zawodu i zrównane z uczniami, osoby wykonujące pracę nakładczą, osoby pracujące i równocześnie uczące się, osoby narodowości austriackiej zatrudnione w charakterze ekspertów lub specjalistów za granicą. Ustawa nie obejmuje osób, które nie ukończyły szkoły i osób, które wykonują obowiązkową naukę szkolną, pracowników zatrudnionych na podstawie mianowania i umowy w instytutach państwowych i komunalnych lub stanowiących własność tych jednostek, osób korzystających z ubezpieczeń chorobowych i osób mających własne źródła dochodu. Ubezpieczeni i pracodawcy są obowiązani informować instytucje ubezpieczeniowe o bezrobociu i chorobie. Świadczenia obejmują zasiłki dla bezrobotnych, zapomogi, zaliczki na poczet emerytur, zasiłki z tytułu urlopów bezpłatnych, zasiłki dla samotnych matek. Warunkiem pobierania zasiłku są: zdolność do pracy, 3-letni staż i niewyczerpanie prawa do świadczeń, gotowość do pracy, bezrobocie. Świadczenia mogą być zawieszone z różnych przyczyn, wypłaca się je przez 12 tygodni i mogą być przedłużone w określonych przypadkach. Osoby objęte ubezpieczeniem mają prawo do ubezpieczeń chorobowych. System ubezpieczeń na wypadek bezrobocia jest finansowany ze środków państwowych, składek pracodawców i pracowników, kwot przekazywanych przez Kasę Pomocy Rodzinnej.

1323. Nouveau régime d'allocations de chomage. Nowy system zasiłków dla bezrobotnych w Finlandii.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 1 s. 87-88.

Nowy system zasiłków dla bezrobotnych obowiązuje od 1.I.1985 r. Zasiłek składa się z dwóch części: świadczenia podstawowego (bazowego) oraz świadczenia zależnego od dochodów. Świadczenie bazowe przysługuje osobom, które nie należą do kas ubezpieczeniowych na wypadek bezrobocia. Świadczenie zależne od dochodów przysługuje osobom ubezpieczonym, mającym 16-64 lata, zarejestrowanym w biurze pośrednictwa pracy i pozostającym bez pracy co najmniej 5 dni. Wymiar zasiłku jest degresywny, a zasiłek ulega obniżeniu, jeżeli bezrobocie trwa dłużej niż 100 dni.Do zasiłków przysługują dodatki na dzieci pozostające na utrzymaniu.

1324. Le nouveau systeme d'indemnisation du chomage. Nowy system świadczeń z tytułu bezrobocia.- Droit Soc. 1984 nr 6 s. 307-406.

Wydatki z tytułu zasiłków dla bezrobotnych we Francji w latach 1973-81 wzrosły czterokrotnie. Świadczenia mające łagodzić skutki bezrobocia obejmowały zasiłki dla bezrobotnych, pomoc dla osób zdobywających kwalifikacje zawodowe, bezrobotnych tworzących zakłady pracy, zasiłki dla osób przechodzących na wcześniejszą emeryturę. Zmiany wprowadzone w 1982 r. uwzględniały fakt istnienia bezrobocia strukturalnego, uproszczono zasady udzielania świadczeń i stworzono podstawy racjonalniejszego wydatkowania środków. Zrzeszenia pracodawców francuskich domagały się zmiany systemu, co znalazło swój wyraz w porozumieniu organizacji zrzeszających wielkich przemysłowców (CNPF) oraz właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw (CGPME) oraz we wspólnym wynegocjowaniu przez nie w rokowaniach z rządem nowych zasad. Istotą zmian jest odrębne źródło finansowania świadczeń dla byłych pracowników i inne źród-

ło świadczeń dla pozostałych osób pozostających bez pracy, przy zachowaniu jednolitości organizacyjnej systemu. Przedstawiono także pogląd nauki oraz osób reprezentujących organizacje i instytucje odpowiedzialne za zabezpieczenie na wypadek bezrobocia oraz administrację państwową.

1325. Nouvelle loi sur l'assurance - chômage et la garantie de salaire en cas de faillite. Nowe prawo o ubezpieczeniu od bezrobocia i zagwarantowaniu wynagrodzenia w wypadku bankructwa.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 3 s. 433-436.

Nowe prawo ustanowione w Szwajcarii 4.X.1982 r. ma na celu ubezpieczenie pracowników od bezrobocia, redukcji czasu pracy, niewypłacalności pracodawcy w razie jego bankructwa, zagwarantowanie wynagrodzenia w tych wypadkach. Przy ustanawianiu tego prawa wzięto pod uwagę specyficzne warunki geograficzne i skład narodowościowy. Prawo do odszkodowań w wypadku bezrobocia jest uzależnione od stażu pracy (musi on trwać co najmniej 6 miesięcy podczas ostatnich 2 lat). Wyszczególniono wypadki, w których może nastąpić zwolnienie od tego stażu, np. podjęcie kształcenia, stan czasowej niezdolności do pracy. Odszkodowania związane z 10% redukcją czasu pracy spowodowaną warunkami ekonomicznymi wynoszą 80% sumy utraconego wynagrodzenia. Wprowadzono także odszkodowania w wypadku gdy pracownik nie może się stawić do pracy z powodu niesprzyjających warunków atmosferycznych. W razie, gdy pracodawca staje się niewypłacalny pracownikom przysługują odszkodowania w wysokości pensji z ostatnich 3 miesięcy. Omówiono systemy finansowania i kontroli odszkodowań.

1326. Nouvelles disposition concernant l'assurance-chômage. France. Nowe zasady w zakresie ubezpieczeń bezrobotnych. Francja.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 1 s. 97-99.

Przedstawiono treść nowych rozporządzeń, wprowadzonych we Francji, a regulujących zasady wypłacania zasiłków dla bezrobotnych oraz obliczania podstaw ich wysokości. Zmiany dotyczą dekretu z 24 listopada 1982 r. i powodują zmniejszenie zarówno wysokości zasiłków, jak czasu ich wypłacania, co związane jest z próbami podejmowanymi przez rząd francuski w dziedzinie walki o zmniejszenie deficytu budżetowego Francji. Zmiany mają charakter przejściowy. Na ich podstawie wysokość zasiłku dla bezrobotnego oblicza się obecnie na podstawie średniej wysokości zarobków za ostatnie 12 miesięcy przed zwolnieniem z pracy, a nie jak poprzednio średniej obliczanej za trzy ostatnie miesiące pracy zwolnionego. Kierując się tymi samymi motywami skrócono okres wypłacania zasiłków dla bezrobotnych, uzależniając czas jego trwania od różnych sytuacji, w jakich znajduje się bezrobotny.

1327. Ograniczenia w systemach świadczeń dla bezrobotnych w wybranych wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1985 nr 3-6 s. 1-9 bibliogr.

1328. ONDRUSCH A.: Soziale Unsicherheit der Erwerbslosen und ihrer Familien. Socjalna niepewność bezrobotnych i ich rodzin.- Arb. u. Arb.-Recht 1984 nr 6 s. 131-133.

Źródłem zaopatrzenia bezrobotnych jest ubezpieczenie od bezrobocia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami każdy robotnik i urzędnik, zatrudniony za wynagrodzeniem lub w celu szkolenia zawodowego, obowiązany jest wpłacać miesięczną składkę na to ubezpieczenie, która wynosi 4,6% płacy brutto (odnosi się to wprawdzie tylko do połowy płacy, drugą połowę wpłaca formalnie zakład pracy). Ubezpieczenie od bezrobocia realizuje Federalny Urząd Pracy, z podporządkowanymi mu terenowymi urzędami pracy, organizując przedsięwzięcia w kierunku zatrudnienia bezrobotnych. Bezrobotni korzystają ze środków ubezpieczenia od bezrobocia w formie zasiłku lub pomocy finansowej. Dla otrzymania zasiłku winien bezrobotny być w dyspozycji urzędu pracy, a ponadto musi przez pewien czas wykonywać pracę, podlegającą ubezpieczeniu; okres ten wynosi przynajmniej 12 miesięcy i dopiero po nim może bezrobotny otrzymywać zasiłek przez 104 dni, a najdłużej - 312 dni (po przepracowaniu 4 lat). Bezrobotni, którzy przepracowali tylko krótki czas, uczniowie, którzy przestali się uczyć oraz absolwenci szkół wyższych nie są uprawnieni do zasiłku. Zamieszczono dane z 1982 r, o wypłacanych zasiłkach z ubezpieczenia od bezrobocia.

1329. Payment of benefits to unemployed people. Wypłacanie zasiłków ludziom bezrobotnym.- Employment Gaz. 1981 nr 4 s. 197-203.

Omówiono wyniki prac zespołu ekspertów, powołanego przez władze brytyjskie, który przeanalizował system wypłacania zasiłków bezrobotnym. Przedstawiono również odpowiedź rządu brytyjskiego na wnioski i rekomendacje zawarte w raporcie opublikowanym przez zespół ekspertów. Eksperci zajęli się w szczególności ustalaniem liczby ludzi pozostających bez pracy, obowiązującym obecnie systemem wypłacania zasiłków, analizą kosztów funkcjonowania tego systemu oraz restrukturyzacją zasiłków. W sumie sformułowano odpowiedź na dwa główne pytania: dlaczego pobierający zasiłki dla bezrobotnych w Wielkiej Brytanii muszą załatwiać je w trzech różnych instytucjach państwowych, oraz czy aktualne metody ustalania przydatności ludzi do pracy są wystarczająco sprawne?

1330. Plan socjalny dotyczący społecznych i zawodowych świadczeń zapobiegawczych dla pracowników dotkniętych unieruchomieniem górnictwa w Okręgu Aachen należącego do Związku Kopalń Eschweiler (EBV).- Biul. Ochr. Pr. 1991 nr 12 s. 32-41.

M.in. świadczenia z systemu ubezpieczenia od bezrobocia.

1331. RABE K.: Österreich: Sonderunterstützung als weit vorgezogene Alterspension. Austria. Nadzwyczajna zapomoga daleko bardziej preferowana aniżeli emerytura.- Soz. Sicherheit 1980 nr 6 s. 175-177.

W celu łagodzenia skutków utraty pracy wprowadzono w Austrii przepisy o przyznawaniu nadzwyczajnej zapomogi starszym pracownikom. Mają one przysługiwać tym pracownikom, którzy w związku z

sytuacją gospodarczą kraju tracą miejsce pracy. Istnieje możliwość uzyskania zapomogi specjalnej już 5 lat przed osiągnięciem granicy wieku wcześniejszej emerytury (dla kobiet po ukończeniu 55 roku, dla mężczyzn 60 roku życia), a więc 10 lat przed osiągnięciem granicy wieku normalnej emerytury. Prawo do zapomogi specjalnej przysługuje mężczyznom powyżej 55 lat, kobietom powyżej 50 lat. Przedstawiono szczegółowo warunki i zasady oraz procedurę przyznawania zasiłku.

1332. Réduction des prestations de maladie et chômage. Danemark. Redukcja odszkodowań chorobowych i dla osób bezrobotnych. Dania.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 289-290.

Informacja na temat serii zmian wprowadzonych w 1982 r. w ustawodawstwie ubezpieczeń społecznych w Danii. Zmiany mają charakter czasowy i związane są programem oszczędnościowym, mającym na celu wyprowadzenie gospodarki duńskiej z okresu napięć ekonomicznych. Zmiany obejmują świadczenia chorobowe oraz dodatki dla bezrobotnych. W obu wypadkach zastosowano środki redukujące wypłaty z tego tytułu. W wypadku dodatków dla bezrobotnych wprowadzono ograniczenia wypłacania limitów maksymalnych. Podniesiono również stawki wpłacane przez pracowników duńskich na fundusz dla bezrobotnych. Zmianom tym towarzyszy blokada wynagrodzeń, obowiązująca w okresie 1983 i 1984.

1333. Reform of unemplcyment scheme. Reforma programu pomocy dla bezrobotnych.- Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 3 s. 506-508.

Obowiązujący w Holandii system zabezpieczenia społecznego został całkowicie zreorganizowany 1 stycznia 1987 r. Nowy system dotyczy głównie ubezpieczenia od bezrobocia i umożliwia wypłatę zasiłków przez dłuższy czas. Szczegółowo omówiono warunki uzyskiwania świadczeń z tytułu bezrobocia, ich wysokość, okres wypłaty świadczeń itp. Przewidziane są dodatkowe świadczenia pieniężne dla bezrobotnych w starszym wieku oraz dotkniętych częściowym inwalidztwem.

1334. REIDEGELD E.: 15 Jahre Arbeitslosenversicherung und Arbeitsmarktpolitik bei Massenarbeitslosigkeit. Rückblick auf einen Leidensweg. 15 lat ubezpieczeń dla bezrobotnych i polityki rynku pracy w warunkach bezrobocia.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1990 nr 5 s. 129-137.

Przegląd 15-lecia działania zabezpieczenia socjalnego bezrobotnych na tle polityki rynku pracy.

1335. Rekomendacii o porjadke i uslovijach vyplaty posobij po bezrabotice, utverždennye postanovleniem Ministerstva truda i social'nych voprosov SSSR ot 10 sentjabrja 1991 g. N° 52. Wytyczne dot. zasad i warunków wypłacania zasiłku dla bezrobotnych ustanowione na mocy Rozporządzenia Min. Pracy i Spraw Socjalnych ZSRR nr 52 z 10 września 1991 r.- Social. Tr. 1991

nr 12 s. 108-111.

Zasiłek dla osób zarejestrowanych i uznanych za bezrobotne określony został procentowo w stosunku do przeciętnej zasadniczej płacy rocznej otrzymywanej przez bezrobotnego w ostatnim miejscu pracy. Konkretne wskaźniki ustalają akty prawne poszczególnych republik. Gwarantowany jest jednak odgórnie zasiłek w wysokości nie niższej niż 50% przeciętnej płacy bezrobotnego i jednocześnie nie mniej niż wynosi płaca minimalna. Dla bezrobotnych, którzy przed zarejestrowaniem nie pracowali zawodowo, lub których przerwa w pracy jest dłuższa niż rok, zasiłek wypłacany jest w określonym procencie płacy minimalnej, nie mniej jednak niż 75% tej kwoty. Zasiłek, podobnie jak płace, nie podlega indeksacji i nie jest opodatkowany. Rozporządzenie, którego fragment tu przedstawiono, oprócz wysokości zasiłku określa też rodzaje dodatków i potrąceń z tej kwoty, częstotliwość i zasady oraz okres jej wypłacania. Reguluje także szczegółowo kto i w jakim okresie ma prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia.

1336. RUNNER D.: Changes in unemployment insurance legislation during 1983, 1984, 1985, 1987, 1988, 1989. Zmiany w ustawodawstwie dotyczącym ubezpieczenia od bezrobocia w r. 1983, 1984, 1985, 1987, 1988, 1989.- Mon. Labor Rev. 1984 nr 2 s. 46-54; 1985 nr 1 s. 43-53; 1986 nr 1 s. 55-66; 1988 nr 3 s. 9-16; 1989 nr 1 s. 59-65; 1990 nr 1 s. 64-69.

Omówiono zmiany wprowadzane w ustawodawstwie federalnym i lokalnym w zakresie świadczeń na wypadek bezrobocia.

1337. RUNNER D.: Legislative revisions of unemployment insurance in 1980. Rewizje przepisów legislacyjnych regulujących zasady ubezpieczenia na wypadek bezrobocia wprowadzone w 1980 r.- Mon. Lab. Rev. 1981 nr 1 s. 35-39.

Wiele stanów amerykańskich przyjęło w 1980 r. przepisy regulujące zasady wyrównania rent i emerytur. Niektóre,tak jak Alaska czy Pensylwania,uściśliły przepisy kwalifikujące i dyskwalifikujące do prawa emerytalnego i rentowego, podnosząc również stopę podatkową. Podsumowano wprowadzone zmiany w tym zakresie w poszczególnych stanach; 20 stanów przyjęło podobne systemy ubezpieczeń bezrobotnych, 5 stanów uściśliło zasady kwalifikujące do prawa uzyskania świadczeń, 8 stanów uściśliło zasady dyskwalifikujące. W niektórych stanach zmieniono prowizje finansowe wypłacane z tego tytułu, a większość stanów podniosło stopę podatkową na rzecz funduszu ubezpieczeń bezrobotnych. Zaostrzono kryteria, według których kwalifikuje się prawo pracowników do odpowiednio wysokiej renty i emerytury oraz ubezpieczenia bezrobotnych.

1338. SALOWSKY H., SEFFEN A.: Soziale Absicherung in acht Industrieländern. Zabezpieczenie socjalne w 8 krajach wysoko uprzemysłowionych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 5 s. 139-142.

Zakres i formy oraz warunki przyznawania świadczeń i dodatkowych rodzajów pomocy i opieki dla bezrobotnych w 8 krajach

wysoko uprzemysłowionych. Uzależnienie form i wysokości zasiłków dla bezrobotnych od koniunktury gospodarczej kraju i wkładów pieniężnych świadczeniobiorców. Zróżnicowanie świadczeń wynikające z interpretacji szczegółowych przepisów wykonawczych danego kraju, zwłaszcza w zakresie okresu uprawnień do otrzymywania zasiłków i innych form pomocy.

1339. SALZBERG L.: Le chômage indemnice en 1988. Zapomogi z tytułu bezrobocia w 1988 roku.- Dossiers Statist. Trav. Emploi 1989 nr 51 s. 31-36 tab. wykr.

W 1988 r. we Francji 60% poszukujących pracy (i 793 400 uprawnionych) otrzymało zasiłki. Wzrost liczby uprawnionych do korzystania z ubezpieczeń społecznych został ostatnio nieco zahamowany (z 4,8% w 1987 r. do 0,7% w 1988 roku). Średnio o 2,7% zmniejszyła się w 1988 r. liczba bezrobotnych nie objętych zasiłkami. Wzrosła natomiast siła nabywcza kwot wypłacanych tytułem zasiłku dla bezrobotnych. Korzystna sytuacja gospodarcza w 1988 r. doprowadziła do zmniejszenia bezrobocia, a tym samym wydatków na zasiłki. Jest to pierwszy widoczny skutek reformy wprowadzonej już w 1984 roku. Przewidywane są dalsze negocjacje o polepszenie życia bezrobotnych, rozpowszechnienie wcześniejszych emerytur i szkolenie zawodowe młodzieży.

1340. SAVATIER J.: La perception indue des prestations de chômage et sa sanction. Nieuzasadnione pobieranie zasiłku dla bezrobotnych i związane z tym sankcje.- Droit Soc. 1984 nr 4 s. 236-245.

Szereg wątpliwości prawnych powstających na tle wypłat zasiłku dla bezrobotnych. Generalnie obowiązuje zasada, że nie można godzić pobierania zasiłku z aktywnością zawodową w charakterze pracownika najemnego, a nawet jakąkolwiek aktywnością zawodową. Rozważano w oparciu o orzecznictwo, sytuacje w których: pracownik najemny łączył pracę najemną z dodatkową aktywnością zawodową w innym charakterze i utracił tylko pracę najemną; bezrobotny pobierający zasiłek korzystał w okresie bezrobocia ze wsparcia rodziny, odwzajemniając się jej pomocą w jej działalności zarobkowej; osoby będące akcjonariuszami przedsiębiorstwa zrezygnowały z oficjalnego pełnienia w nim funkcji kierowniczych, zaczęły pobierać zasiłek lecz faktycznie pełniły nadal funkcje kierownicze nieoficjalnie. Rozważa się też sytuacje, w których wystąpił problem zwrotu pobranych nienależnie świadczeń, sytuacje, w których wyłudzenie świadczeń miało charakter przestępczy, było oszustwem i jako takie było zagrożone sankcjami karnymi. Załączniki zawierają treść 5 precedensowych orzeczeń Sądu Kasacyjnego.

1341. SCHINTGEN R.: Indemnisation du chômage complet en droit Luxembourgeois. Odszkodowania z tytułu bezrobocia w luksemburskim prawie.- Quest. Soc. 1980/1981 nr 21-24 s. 23-60.

Prawo ubezpieczeń społecznych.

1342. Sécurité sociale, chômage et retraite anticipée. Zabezpieczenie społeczne, bezrobocie i wcześniejsze emerytury / Association Internationale de la Sécurité Sociale .- Genève: AISS, 1985,- 191 s.- Tabele.

Materiały z konferencji zorganizowanej przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego w 1984 r., poświęconej związkom między różnymi rodzajami ryzyka: bezrobociem, chorobą, inwalidztwem. W referatach przedstawiono zagadnienia teoretyczne dotyczące tych relacji, dużo miejsca poświęcono nowym związkom między poszczególnymi rodzajami zagrożeń w okresie kryzysu gospodarczego (na podstawie doświadczeń krajów zachodnich). Podkreśla się, że większa liczba przyznanych w ostatnich latach rent inwalidzkich związana jest z ucieczką pracowników z rynku pracy; jest to więc forma zastąpienia zasiłku dla bezrobotnych świadczeniem korzystniejszym - rentą. W kilku referatach omówiono politykę wcześniejszych emerytur, prowadzoną w celu złagodzenia napięć na rynku pracy; w tym przypadku jest to zastąpienie zasiłku dla bezrobotnych emeryturą. Można także zauważyć te związki w specyficznej sytuacji w Finlandii, gdzie istnieje specjalne świadczenie - renta dla bezrobotnych (różna od zasiłku dla bezrobotnych); w tym kraju nie zanotowano wzrostu liczby rent inwalidzkich.

1343. SENIUS K.: Die soziale Sicherung bei Arbeitslosigkeit - vom Fürsorge- zum Versicherungsprinzip. Socjalne zabezpieczenie w czasie bezrobocia. Zasady opieki i ubezpieczenia.- Arb. u. Beruf 1988 nr 3 s. 77-80.

Przegląd aktów prawnych w zakresie zabezpieczenia socjalnego bezrobotnych od momentu powstania klasy robotniczej do chwili obecnej. Pierwsze finansowe wsparcia dla bezrobotnych znane były już w latach 40-tych XIX wieku. W dosłownym tego słowa znaczeniu wprowadził je związek drukarzy w 1879 r., a w następnych latach związki górnicze, w 1885 r. - związek kupców. Akty prawne wydawane przez rząd przed I wojną światową miały z reguły charakter odszkodowawczy. Do 1926 r. stan prawny w zakresie opieki nad bezrobotnymi zmieniał się 22 razy. Ogłoszono 5 ustaw w tym zakresie. Dopiero wejście w życie ustawy o pośrednictwie pracy i ubezpieczeniu bezrobotnych (16.VII.1927 r.) włączyło obligatoryjnie ubezpieczenie bezrobotnych w system zabezpieczenia socjalnego państwa.

1344. Social security and employment. Ubezpieczenia socjalne a zatrudnienie /European Centre for Work and Society.- Assen: Vangorkum, 1983.- 116 s.

Dynamiczny rozwój modelu państwa opiekuńczego spowodował, iż ubezpieczenia socjalne stały się poważnym i ciążącym elementem wydatków państwowych. Wskazano, że ubezpieczenia socjalne mają wpływ zarówno w kategoriach ekonomicznych, jak społecznych, na rozwój gospodarczy danego kraju, co uwydatniło się szczególnie wyraźnie w ostatnich latach w krajach Europy Zachodniej, gdzie recesja i wysoki poziom bezrobocia stworzyły problemy w sferze ubezpieczeń socjalnych, które sięgnęły punktu krytycznego. Omówiono m.in.: ochronę socjalną w świetle zatrudnienia, wpływ

zreformowanych systemów ubezpieczeń socjalnych w sferze zatrudnienia, adaptację duńskiego systemu ubezpieczeń socjalnych do zmieniających się warunków na rynku zatrudnienia, możliwości uaktualnienia działań integracyjnych krajów zachodnioeuropejskich w walce z wysokim poziomem bezrobocia. Omówiono wnioski dotyczące problemów finansowania systemów socjalnych, zakresu świadczeń, które mają charakter obowiązkowych.

1345. SZYŁKO-SKOCZNY M.: Ubezpieczenia od bezrobocia w RFN.- Polit. Społ. 1985 nr 10 s. 18-21.

Analiza funkcji ochronnej niemieckiego ubezpieczenia od bezrobocia. Stwierdzono, iż czynnikami ograniczającymi tę funkcję są bariery dostępności świadczeń oraz ich wysokość.

1346. Unemployment benefit scheme set up. Utworzenie planu pomocy dla bezrobotnych.- Soc. a. Labour Bull. 1989 nr 1 s. 83-84.

Islamska Republika Iranu w lipcu 1987 r. wprowadziła ubezpieczenia od bezrobocia. Przepisy dotyczące ubezpieczenia od bezrobocia obowiązywać będą przez 3 lata i działać na zasadzie eksperymentu. Omówiono warunki otrzymywania zasiłków i ich wysokość oraz okres ich wypłacania itd.

1347. Unemployment benefits: safety net for 1989. Pomoc dla bezrobotnych: zabezpieczenie na rok 1989.- Soc. a. Labour Bull. 1989 nr 1 s. 82.

Węgierska Rada Ministrów na ostatniej sesji w 1988 r. uchwaliła wprowadzenie od stycznia 1989 r. zasiłków dla bezrobotnych, wobec stagnacji ekonomicznej i restrukturyzacji zatrudnienia prowadzącego do możliwego bezrobocia. Omówiono warunki otrzymywania zasiłków i ich wysokość.

1348. Unemployment insurance reform. Reforma ubezpieczeń na wypadek bezrobocia.- Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 3/4 s. 647-551.

Po wycofaniu się federacji pracodawców francuskich z obowiązującego dotychczas porozumienia z 1979 roku, na skutek nadmiernych obciążeń finansowych wynikających z konieczności pokrywania zasiłków dla bezrobotnych, rząd francuski był zmuszony wprowadzić rozwiązania tymczasowe dla zachowania ciągłości programu pomocy. W rezultacie trudnych trójstronnych negocjacji, 1 kwietnia 1984 r. wprowadzony został nowy zrewidowany system świadczeń dla bezrobotnych. Przewiduje on dwa programy pomocy: schemat ubezpieczeń od bezrobocia pokrywany przez obu partnerów przemysłu (pracobiorcy i pracodawcy), oraz narodowy schemat solidarnościowy, pokrywany z funduszów państwowych. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki korzystania z obu programów, okres pobierania zasiłków, ich wysokość itd.

1349. UŚCIŃSKA G.: System świadczeń na wypadek bezrobocia w ujęciu porównawczym /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa:

IPiSS, 1990. - 9 s.: 13 tab. - Ekspertyzy - Informacje / IPiSS;11 .

W krajach Wspólnoty Europejskiej.

1350. Warunki przyznawania i okres wypłaty zasiłków dla bezrobotnych w europejskich krajach OECD. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1986 nr 1-3 s. 1-8 bibliogr.

1351. WERNER H.: Leistungen bei Arbeitslosigkeit. Świadczenia w przypadku bezrobocia.-Arb. u. Arb.-Recht 1990 nr 11/12 s. 285-290.

Świadczenia z tytułu bezrobocia, skodyfikowane po raz pierwszy w 1927 r.,różnią się od pozostałych rodzajów świadczeń w systemie ubezpieczeń społecznych. Są finansowane ze składek ubezpieczeniowych i z podatków ludności. Najważniejszym świadczeniem dla bezrobotnych w RFN jest zasiłek, do którego prawo przysługuje osobom, które nie mając stałego zatrudnienia pozostają do dyspozycji pośrednictwa pracy, legitymują się wymaganym okresem pracy i są zarejestrowane w biurze pracy. Podano wysokości wypłacanych zasiłków, czas ich przysługiwania i ograniczenia w udzielaniu świadczeń.

1352. Zasiłki dla bezrobotnych na Węgrzech. Oprac. E. Ćwiękała.- Sygnały CINTE 1990 nr 3-2 s. 1-5 bibliogr.

1353. Zmiany systemu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w Holandii. Oprac. A. Semenowicz.- Sygnały CINTE 1988 nr 8-3 s. 1-5 tab. bibliogr.

Zob. też poz. 709, 722, 831, 925, 932, 958, 961, 963, 965, 966, 1039, 1488

VI. SYSTEMY UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH W RÓŻNYCH KRAJACH (REGIONACH)

A f r y k a

1354. Act n° 83-11 respecting social insurance, act n° 83-12 respecting retirement pensions. Dated 2 july 1983 Algeria. Ustawa nr 83-11 w sprawie zabezpieczenia społecznego i ustawa 83-12 w sprawie emerytur (obie z 2 lipca 1983 r.). Algieria.- Legisl. Ser. 1984 nr 2 s. 1-18.

Wprowadzono jednolity system zabezpieczenia społecznego obejmujący świadczenia chorobowe, macierzyńskie, inwalidzkie, na wypadek śmierci. Obejmuje on wszystkich pracowników, bez względu na miejsce i charakter pracy. Świadczenia chorobowe obejmują świadczenia lekarskie lecznicze, prewencję dla ubezpieczonego i jego rodziny, zasiłki chorobowe. Zasiłki macierzyńskie obejmują świadczenia rzeczowe, koszt pobytu w szpitalu, zasiłki za 14 tygodni niezdolności do pracy. Wynoszą one 100% poborów. Zasiłki inwalidzkie w wysokości 40-80% przysługują w przypadku długotrwałej utraty zdolności zarobkowania. Osobom mającym rodzinę na utrzymaniu przysługują dodatki. W razie śmierci głównego żywiciela pozostałe przy życiu osoby otrzymują zasiłki. Ze świadczeń rzeczowych korzystają także emeryci, renciści,inwalidzi o utracie zdolności zarobkowania przekraczającej 50%. Koszt ubezpieczenia ponoszą pracodawcy i pracownicy, nie ponoszą ich wojskowi, renciści, studenci, inwalidzi. Prawo do emerytury otrzymują mężczyźni w wieku 60 a kobiety 55 lat, po przepracowaniu co najmniej 15 lat, niektóre kategorie pracowników mają prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Podstawą wymiaru są zarobki z ostatniego roku lub trzech innych kolejnych lat. Emerytom przysługują dodatki dla żon, dolicza się dodatki za staż pracy. Szczególne przepisy dotyczą emerytur byłych wojskowych. Ustawa określa także bliżej uprawnienia osób pozostających na utrzymaniu osoby uprawnionej, zasady finansowania i obsługi administracyjnej systemu.

1355. Comprehensive social security reform. Kompleksowa reforma ubezpieczeń socjalnych.- Soc. a. Labour Bull. 1984 nr 1 s. 136 - 140.

Omówiono rezultaty podjętej w Algierii w 1984 r. kompleksowej reformy ubezpieczeń socjalnych. Reforma miała na celu z jednej strony poszerzenie oddziaływania systemu ubezpieczeń socjalnych, tj. objęcie nim szerszych mas ludności, z drugiej strony ujednolicenie systemu z punktu widzenia przywilejów socjalnych, struktury administracyjnej i źródeł finansowania. Zakończona już reforma objęła wszystkich zatrudnionych w Algierii systemem ubezpieczeń socjalnych. Nowe rozwiązania wprowadzono w zakresie długo- i krótkoterminowych przywilejów socjalnych, praw emerytalnych i rentowych, odszkodowań za wypadki przy pracy oraz schorzenia zawodowe. Reforma przekształciła również strukturę, administrację

i źródła finansowania systemu algierskich ubezpieczeń socjalnych. Wszystkie agendy tego systemu podległe są Ministerstwu Ubezpieczeń Socjalnych. Finansowanie odbywa się przez dotacje ze strony pracowników oraz pracodawców.

1356. ENGO P.-D.: La protection sociale en République unie du Caméroun. Zabezpieczenie społeczne w Kamerunie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1984 nr 3 s. 295-309.

System ubezpieczenia społecznego w Kamerunie datuje się od 1946 r., gdy wprowadzono system zasiłków rodzinnych dla niektórych grup ludności. Zakres podmiotowy i przedmiotowy ubezpieczeń uległ od tego czasu znacznemu rozszerzeniu i obecnie obejmuje świadczenia rodzinne, emerytalno-rentowe, wypadki przy pracy i choroby zawodowe. System ubezpieczeń nie jest jednak powszechny. Świadczenia nie są wysokie, a czas ich pobierania (np. zasiłków chorobowych) jest stosunkowo krótki. Świadczenia rodzinne otrzymało w latach 1981-1982 200 tys. rodzin. Emerytury pobierało 5000 osób, renty inwalidzkie 4000 osób. Poszczególne systemy są w różny sposób finansowane; składki opłacają pracownicy i pracodawcy, a ich wysokość zależy od działu gospodarki.

1357. GRUAT J.V.: Les régimes de sécurité sociale en Afrique. Tendances et problémes contemporains. System ubezpieczeń społecznych w Afryce. Współczesne problemy i kierunki.- Rev. Int. Trav. 1990 nr 4 s. 443-461.

Ponad 50 państw afrykańskich - członków Międzynarodowej Organizacji Pracy - stanowiących ponad pół miliarda ludności, czeka na ujednolicenie przepisów o ubezpieczeniach społecznych; obowiązujące dotychczas, są zlepkiem starych tradycji lub pozostałości kolonialnych. Np.w dawnych koloniach brytyjskich i australijskich ubezpieczeniem objęto tylko tzw. ryzyko zawodowe; w byłych koloniach hiszpańskich i portugalskich system ubezpieczeń dopiero się kształtuje; afrykańskie systemy opieki społecznej odnoszą się głównie do pracowników najemnych pełnozatrudnionych, z pominięciem innych form zatrudnienia, jak np. pracownicy sezonowi, służba domowa, drobni przedsiębiorcy, rolnicy, rzemieślnicy. Dotkliwie odczuwane są braki w opiece zdrowotnej. W większości byłych kolonii brytyjskich pracownicy najemni sektora prywatnego nie są objęci ubezpieczeniami pracowniczymi. W załączonych tablicach przedstawiono informacje dotyczące: opieki socjalnej w ponad 40 krajach Afryki Południowej z podaniem: kręgu uprawnionych (pracownicy najemni, urzędnicy, wolne zawody), źródeł finansowania (ministerstwa, kasy zapomogowe), zakresu opieki (choroby, przerwy w pracy, bezrobocie, opieka lekarska, świadczenia rodzinne) oraz inne szczegółowe dane.

1358. MIŚKO-IWANEK K.: Ewolucja zabezpieczenia społecznego w Maroku.- Polit. Społ. 1987 nr 10 s. 32-33.

Omówienie funkcjonującego od 1972 r. marokańskiego systemu zabezpieczenia społecznego, częściowo zgodnego z kierunkami określonymi przez międzynarodowe normy minimalnego zabezpieczenia: konwencją 102 MOP, europejskim kodeksem zabezpieczenia społecznego i III konwencją arabską w zakresie minimalnej normy zabezpieczenia.

1359. Reforme du régime général de sécurité sociale. Reforma powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 2 s. 275-278.

Dekret z mocą ustawy z 16.X.1981 r. uchyla ustawę z 15.IV.1972r. i wprowadza (w Burundi) nowy system powszechnego zabezpieczenia społecznego, uzupełnia go dekret z mocą ustawy z 16.X.1981 r. reorganizujący Narodowy Instytut Zabezpieczenia Społecznego. Zabezpieczenie składa się z następujących podsystemów: zabezpieczenia emerytalnego, zabezpieczenia od zagrożeń zawodowych i opieki zdrowotnej. System zasiłków chorobowych jest uregulowany dekretem z mocą ustawy z 21.X.1971 r. Zabezpieczenie społeczne obejmuje pracowników stałych, rozszerzono jego zakres na pracowników sezonowych, pracujących dorywczo. Warunkiem wypłaty emerytury jest 15-letni staż pracy, w tym 60 miesięcy przynależności do systemu zabezpieczenia społecznego. Renty inwalidzkie można uzyskać pod warunkiem 3 miesięcy przynależności do systemu i pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających powstanie niezdolności do pracy. Świadczenia emerytalne i rentowe wynoszą 30% podstawy naliczania składek, do czego dochodzą dodatki z tytułu okresu przynależności do systemu. Zabezpieczenie obejmuje także renty dla członków rodziny po śmierci głównego żywiciela (50% renty zmarłego w odniesieniu do wdów i wdowców i 25% dla sieroty bez ojca lub matki i 40% dla sieroty bez obojga rodziców). Dekret upraszcza system ubezpieczeń wypadkowych upodobniając go do systemów obowiązujących w innych afrykańskich krajach francuskojęzycznych.

1360. Sécurité social dans la République Arabe d'Egypte. Ubezpieczenia społeczne w Egipcie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1984 nr 4 s. 469-487 tab.

Ubezpieczenia społeczne wprowadzono w Egipcie w 1954 r. Stopniowo rozszerzano ich zakres podmiotowy i przedmiotowy. Aktualny powszechny system ubezpieczeń obejmuje emerytury i renty, wypadki przy pracy, bezrobocie, świadczenia chorobowe. Ubezpieczeniem powszechnym objęte jest 6,2 mln osób (urzędnicy państwowi, pracownicy w sektorze państwowym i prywatnym zatrudnieni na stałe). Ubezpieczeniem od wypadków przy pracy objęci są także uczniowie. Odrębne systemy ubezpieczeń obejmują osoby zatrudnione w sposób nieregularny, pracujących na rachunek własny, pracowników zatrudnionych za granicą. W systemie powszechnym świadczenia finansowane są ze składek pracowników lub tylko ze składek pracodawców (wypadki przy pracy, bezrobocie). Dodatkowo państwo pokrywa część kosztów systemu emerytalno-rentowego. Składki ubezpieczeniowe płacą także emeryci i renciści. Wiek emerytalny wynosi 60 lat. Wysokość emerytur zależy od stażu ubezpieczeniowego i od zarobków z dwóch lat poprzedzających przejście na emeryturę. Do uzyskania świadczeń z tytułu wypadków przy pracy nie jest wymagany staż ubezpieczeniowy. Osobom niezdolnym do pracy z powodu choroby przysługują zasiłki: 75% wynagrodzenia przez 90 dni, później 85% (maksymalnie 180 dni). Ubezpieczonym przysługuje zwrot kosztów podróży do lekarza. Zasiłki macierzyńskie są równe 75% płacy i są wypłacane przez 3 miesiące w sektorze państwowym i 50 dni w sektorze prywatnym. Zasiłki dla bezrobotnych można pobierać 16 tygodni (28 tyg. przy dłuższym okresie ubezpieczenia).

1361. Socialist People's Libyan Arab Jamahirija: inferim actuarial report to the social security fund. Libijsko-Arabska Dżamahirija Ludowo-Socjalistyczna: raport o funduszu zabezpieczenia społecznego /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1988.- 65 s.- Tabele.

Dane statystyczne m.in. dot. ubezpieczeń społecznych.

A u s t r a l i a

1362. Changements apportés aux prestations pour les pensionnes, les enfants et les chômeurs. Zmiany świadczeń dla emerytów, dzieci i bezrobotnych.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 584-586.

Zmiany niektórych świadczeń ubezpieczeniowych, wprowadzone w Australii w 1983 r. W zakresie świadczeń dla bezrobotnych wprowadzono indeksację zasiłku (dwa razy rocznie), podwyższono zasiłki rodzinne dla bezrobotnych oraz wyłączono je z podstawy opodatkowania, podwyższono granicę zarobków, które można osiągnąć nie tracąc prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Przedłużono ważność "karty świadczeń medycznych" (z 2 tyg. do 3 mies.) uprawniającej do dużej zniżki w odpłatności za usługi służby zdrowia. W zakresie świadczeń dla emerytów wprowadzono indeksację dochodu uprawniającego do ulg w odpłatności za usługi służby zdrowia, podwyższono zasiłki rodzinne oraz wprowadzono dodatek do emerytur dla mężczyzn, których żony są przewlekle chore. Podwyższone zostały także zasiłki rodzinne dla wszystkich pozostałych uprawnionych.

1363. DIXON J.: Australia's income-security system: its origins, nature and prospects. Australijski system zabezpieczenia społecznego: początek, natura i perspektywy.- Int. Soc. Secur. Rev. 1983 nr 1 s. 19-44.

A u s t r i a

1364. Beiträge und Leistungen der Sozialversicherung. Składki i świadczenia w ubezpieczeniach socjalnych.- Arb. u. Wirtsch. 1989 nr 2 s.33 tab.

Omówiono zmiany wprowadzone od dnia 1.I.1989 r. w austriackim prawie o ubezpieczeniach - nowe podstawy wymiaru i wysokość świadczeń w zakresie ubezpieczeń chorobowych i od bezrobocia, rent i emerytur oraz wysokość dodatków kompensacyjnych itd.

1365. / Hundert/ 100 Jahre Sozial versicherung in Österreich. 100 lat ubezpieczeń społecznych w Austrii.- Z. Arb.-Recht u. Soz.-Recht 1987 nr 6 s. 180-216.

Dla uczczenia stulecia ubezpieczeń społecznych, odbyło się w dniach 28-29 września 1987 r. na uniwersytecie w Wiedniu krajowe

sympozjum, a od 1-3 października w Krems międzynarodowe kolokwium na temat "Problemy strukturalne zabezpieczenia społecznego - dziś i jutro", zorganizowane wspólnie z Europejskim Instytutem ds. Zabezpieczenia Społecznego, z udziałem ponad 300 ekspertów. Zeszyt zawiera materiały z obu tych imprez, które obrazują rozwój historyczny ubezpieczeń społecznych na tle ówczesnej sytuacji politycznej w Austrii oraz aktualną sytuację w zakresie ubezpieczeń społecznych i w zakresie polityki socjalnej.

1366. MÜNZ R., WINTERSBERGER H.: L'Etat providence autrichien: Politique sociale et programmes de maintien du revenu entre 1970 et 1984. Austriackie państwo dobrobytu: polityka społeczna i polityka dochodowa w okresie 1970-1984.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1984 nr 3 s. 334-350.

Austria ma bardzo rozwinięty system ubezpieczenia społecznego. W 1982 r. wydatki na zabezpieczenie stanowiły 25% produktu narodowego brutto. System ubezpieczeniowy w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych, świadczeń chorobowych i z tytułu wypadków przy pracy jest zdecentralizowany: odrębne systemy obejmują pracowników fizycznych, pracowników umysłowych, górników, kolejarzy, rolników i pracujących na rachunek własny. Ponadto istnieje bardzo rozwinięty system pomocy społecznej. Świadczenia dla rodzin można podzielić na trzy grupy: pokrywające częściowo koszt wychowania dziecka (zasiłki rodzinne, porodowe, bezpłatny transport do szkoły, bezpłatne podręczniki), świadczenia umożliwiające kobietom łączenie pracy zawodowej z wychowaniem dziecka, infrastruktura społeczna. Poza świadczeniami powszechnymi istnieje rozbudowany system świadczeń uzupełniających dla rodzin specjalnej troski (m.in. fundusz alimentacyjny). W związku z dużymi wydatkami na emerytury i renty przewiduje się reformę systemu; m.in. począwszy od 1.I.1985 r. podniesiono składki ubezpieczeniowe pracowników i pracodawców. Przewiduje się wydłużenie do 10 lat okresu, z którego zarobki są podstawą wymiaru świadczeń; proponuje się także uwzględnienie w wymiarze świadczeń liczby dzieci wychowanych przez kobietę (1 dziecko = 3 lata ubezpieczenia). Jeśli chodzi o opiekę zdrowotną, to rozważa się posunięcia, które zahamowałyby gwałtowny wzrost kosztów w tym zakresie. Przewiduje się m.in. większą koncentrację funduszy, a także centralizację podejmowania decyzji.

1367. PÖLTNER M., IVANSISTS H.: 44. Novelle zum ASVG Kernstück Pensionsreform. 44. nowela do ustawy o zabezpieczeniu społecznym - zasadnicza część: reforma rent.- Arb. u. Wirtsch. 1988 nr 1 s. 38-43.

Omówiono 44 nowelę do ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym w Austrii z 1.I.1988 r. Nowe ustalenia dotyczą m.in. korzystniejszych warunków ubezpieczeń dla matek opiekujących się niepełnosprawnym dzieckiem, wprowadzają poprawki do granicy wieku emerytalnego, zawierają nowe rozwiązania w zakresie ubezpieczeń chorobowych i od wypadków przy pracy oraz zmiany dotyczące zaliczania okresu stanowiącego podstawę do określenie wysokości rent i emerytur, itd. Niektóre poprawki mają charakter stały, inne przejściowy.

1368. RABE K.: Österreich: Verbesserungen in der Sozialversicherung. Austria: poprawki w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.- Soz. Sicherheit 1986 nr 2 s. 58-60.

Omówiono wprowadzoną w Austrii 41 poprawkę do ustawy o powszechnych ubezpieczeniach społecznych. Przewiduje ona szereg korzystnych dla pracobiorców zmian, dotyczących m.in. zobowiązań pracodawcy w zakresie ubezpieczania swoich pracowników od wypadków, rozszerzenie listy chorób zawodowych uprawniających do odszkodowania, nowelizację niektórych przepisów w zakresie rent, zwiększenie finansowych świadczeń wyrównawczych, rozszerzenie uprawnień dla b. ofiar faszyzmu itp. Za szczególnie ważną uważa autor lepszą ochronę pracobiorców przed łamaniem przez pracodawcę przepisów prawnych dotyczących ubezpieczeń. Podano wysokość nowych świadczeń pieniężnych dla poszczególnych grup osób pobierających renty.

1369. Soziale Sicherheit in Österreich. Socjalne zabezpieczenie w Austrii.- Wien: 1980.- 68 s.

Informator o stanie prawnym zabezpieczenia socjalnego obywateli w Austrii. Zagadnienia związane z poszczególnymi rodzajami zabezpieczenia socjalnego. Ubezpieczenia bezrobotnych, prawo pracy, problematyka rynku pracy, zabezpieczenie socjalne rodziny oraz poradnictwo w tym względzie. Formy i rodzaje zasiłków socjalnych oraz świadczeń (pomoc) na rzecz poszkodowanych.

1370. SWOBODA K.: 35 Novelle zum ASVG. 35 nowela do ustawy o pracowniczym zabezpieczeniu socjalnym.- Arb. u. Wirtsch. 1981 nr 4 s. 36-38.

Zmiany w systemie konstytucyjnych przepisów prawnych dotyczących zabezpieczenia socjalnego pracowników w Austrii. Zasady przyznawania korzystniejszych uprawnień do renty inwalidzkiej dla niewykwalifikowanych robotników. Zmiany w mechanizmie ustalania okresów zatrudnienia i ubezpieczenia, niezbędnych przy określaniu uprawnień emerytalnych. Nowe uregulowania prawne dotyczące zasad ustalania wymiaru emerytury oraz rent powypadkowych. Wpływ związków zawodowych i rad pracowniczych na system stanowienia przepisów prawnych dotyczących zabezpieczenia społecznego.

1371. SWOBODA K.: Die 40 Novelle zum ASVG. 40- ta nowela do ustawy o pracy i zabezpieczeniu socjalnym.- Arb. u. Wirtsch. 1985 nr 2 s. 12-18 tab.

Nowe regulacje prawne w zakresie zabezpieczenia socjalnego w Austrii. Zmiany w obliczaniu podstawy wymiaru świadczeń emerytalnych i czasu wyczekiwania, jak i zniesienie dodatkowego zabezpieczenia oraz wprowadzenia dodatku za wzrost kosztów energii. Zmiany prowadzą do odciążenia budżetu państwa przez wzrost partycypacji pracodawców i pracowników w kosztach świadczeń emerytalno-rentowych. Przykłady nowych przeliczeń świadczeń emerytalno-rentowych, z uwzględnieniem zmian w obliczaniu podstawy wymiaru przez zastosowanie liniowego przyrostu % w zależności od liczby lat ubezpieczenia. Zmiany zasad przyznawania dodatków do emerytur

(rent) oraz odmienne regulacje czasów ubezpieczenia przed rokiem przejścia w stan spoczynku. Nowe zasady dobrowolnego zwiększania obowiązkowego ubezpieczenia dla zwiększenia wysokości świadczeń emerytalnych.

1372. SWOBODA K.: Die 41. ASVG-Novelle. Czterdziesta pierwsza poprawka do ustawy o powszechnych ubezpieczeniach społecznych.- Arb. u. Wirtsch. 1986 nr 2 s. 24-26.

Omówiono 41 nowelizację ustawy o ubezpieczeniach społecznych, wprowadzoną w Austrii 1 stycznia 1986 r. Obejmuje ona m.in. ubezpieczenia chorobowe i rentowe osób w ostatnim roku służby wojskowej przed przejściem do rezerwy, ubezpieczenia od wypadków członków zarządów różnych związków i stowarzyszeń w okresie pełnienia przez nich funkcji, zmiany w przepisach dotyczących zgłaszania przez pracodawców ich pracowników do kas chorych, nowe przepisy dotyczące terminów wypłacania pierwszej renty starczej lub inwalidzkiej i szereg innych usprawnień i udogodnień.

1373.(Trentieme sixeme) Le 36e amandement è la loi générale sur l'assurance sociale assure et l'egalité de traitement centre homes et femmes. Autriche. Trzydzieste szóste uzupełnienie do generalnej ustawy o zabezpieczeniu społecznym zapewnia równouprawnienie mężczyzn i kobiet. Austria.-Rev. Int. Secur. Soc. 1982 nr 1 s. 103-107.

Austriacki Trybunał Federalny orzekł, że wszelkie różnice uprawnień pomiędzy mężczyznami i kobietami są sprzeczne z Konstytucją, 1 lipca 1981 r. weszła w życie ustawa zrównująca kobiety i mężczyzn w zakresie praw emerytalnych, zezwala ona mężczyznom sprawującym opiekę nad dziećmi na uczestniczenie w fakultatywnym systemie ubezpieczeń emerytalnych, z którego korzystały do tej pory tylko kobiety. Mężczyźni sprawujący opiekę mają możność korzystania z ubezpieczeń chorobowych dla kobiet sprawujących opiekę nad dziećmi, pod warunkiem nieprzekroczenia określonego pułapu dochodów, wdowcy mają takie samo prawo do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych jakie przysługiwało do tej pory tylko kobietom w przypadku zgonu głównego żywiciela. Wdowcy, w przypadku ponownego małżeństwa nabywają prawo do wypłaty zasiłku kompensacyjnego w wysokości 35-miesięcznego zasiłku, równocześnie jednak obniżono wysokość zasiłku dla kobiet z tego samego tytułu z 70miesięcznej równowartości zasiłku do 35-miesięcznej równowartości.

1374. WOLF K.: Le principe de l'assurance dans l'assurance sociale autrichienne. Zasady ubezpieczeń społecznych w Austrii.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 2 s. 196-203 tab.

Systemy ubezpieczeń społecznych w Austrii oparte są na zasadach świadczeń społecznych i na zasadach ubezpieczeń w ogóle. Świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych wypłacane są niezależnie od wysokości składek. W wypłacaniu świadczeń z tytułu ubezpieczeń nie należących do tej kategorii obowiązuje natomiast proporcjonalność wysokości składek do wysokości świadczeń. Zasa-

da ta nie jest przestrzegana w ubezpieczeniach zbiorowych, składki płacą wszystkie osoby zagrożone, mimo że świadczenia otrzyma tylko osoba poszkodowana. Składki ubezpieczeniowe na wypadek chorób są płacone niezależnie od wieku i stanu zdrowia, pomimo że od tych właśnie czynników zależy czy świadczenia zostaną rzeczywiście wypłacone. Gdy osoby utrzymują się ze świadczeń z tytułu uprzednich ubezpieczeń, ubezpieczenia te stanowią źródło stałego dochodu. Jeśli chodzi o systemy rent i emerytur szczególnie ostro pojawia się problem proporcjonalności składek do wysokości otrzymywanych świadczeń; wysokość składek pozostaje tu nie zmieniona podczas całego okresu ubezpieczenia, natomiast jeśli chodzi o renty przyjęto ogólną zasadę ich wzrostu proporcjonalnie do długości okresu ubezpieczenia. Przedstawiono i omówiono tabelę ukazującą jaki procent składek pokrywa koszty ubezpieczeń. Zauważono dysproporcję między wysokością świadczeń i składek ubezpieczeniowych. Stwierdzono również, że coraz więcej ludzi będzie pobierać renty i emerytury, ta tendencja według prognoz ma osiągnąć górną granicę w 2030 r. Niezbędna jest modyfikacja świadczeń z tytułu rent i emerytur.

B e l g i a

1375. An act to lay down the general principles governing social security for workers. Dated 29 june 1981. Ustawa rządu belgijskiego z dnia 29 czerwca 1981 r. regulująca główne założenia ubezpieczeń społecznych dla robotników.- Legisl. Ser. 1982 nr 1 s. 1-7.

Ustawa zawiera definicje, zakres i zasady ubezpieczenia społecznego: programy i źródła jego finansowania; końcowe i przejściowe postanowienia. W zasadach stwierdza się, iż formuła "ubezpieczenie społeczne robotników" obejmuje wszystkie korzyści socjalne, do których uprawnione są ubezpieczone osoby, a których celem jest zastąpienie lub uzupełnienie pobieranego przez robotników wynagrodzenia. Belgijskie ubezpieczenia społeczne obejmują: rekompensaty chorobowe i inwalidzkie; dodatki dla bezrobotnych; renty i emerytury; dodatki za ryzyko wypadkowe i schorzenia zawodowe; wyrównanie za opiekę zdrowotną; dodatki rodzinne; premie roczne. Program ubezpieczeń socjalnych finansowany jest z wkładów pracowników i pracodawców, dotacji państwowych, innych funduszy przewidzianych prawem, legatów pożyczek i opodatkowania kapitałowego. Wysokość wkładu pracownika na rzecz programu ubezpieczeń socjalnych reguluje wysokość jego wynagrodzenia.

1376. BALLEGEER P., NICAISE N.: Evolution de la sécurité sociale des travailleurs salariés en Belgique durant l'annee 1989. Rozwój ubezpieczeń społecznych dla pracujących za wynagrodzeniem w Belgii w roku 1989.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1990 nr 9-10 s. 607-823.

Przedstawiono szereg zagadnień związanych z ubezpieczeniami społecznymi w Belgii: zakres przedmiotowy obowiązujących przepisów, sprawy opłacania składek, tworzenie różnych obszarów ubezpieczeń społecznych i opieki socjalnej, kompetencje Ministerstwa Opieki Społecznej, problemy związane z naborem siły roboczej, sy-

stemem informacyjnym, administracją, finansowaniem itp. Przytoczono szereg zarządzeń z 1989 roku zmieniających przepisy szczegółowe dotyczące ubezpieczeń społecznych oraz składek wpłacanych na te ubezpieczenia. Omówiono niektóre zmiany w zakresie opieki zdrowotnej, zmiany w systemie świadczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń na wypadek choroby i inwalidztwa, regulujące sprawy wysokości składek oraz ubezpieczeń dla wykonujących wolne zawody; obciążenia budżetowe z tytułu świadczeń chorobowych i inwalidzkich, emerytury dla pracujących w różnych zawodach oraz świadczenia z tytułu inwalidztwa dla górników; programy i zmiany w przepisach dotyczących świadczeń rodzinnych (wysokość dodatków na dzieci, uprawnienia sierot, dzieci adoptowanych, zakres uprawnień dla członków rodzin); zarządzenie wykonawcze do przepisów o zasiłkach pracowniczych, zmiany w przepisach dotyczących wypadków przy pracy (wskaźniki i ograniczenia w wysokości odszkodowań, ryczałty dla rybaków morskich i marynarzy statków handlowych, choroby zawodowe); zasiłki dla niepełnosprawnych, osób starszych, członków rodzin; rejestry uprawnionych do korzystania z ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenia dla pracowników administracji lokalnych i regionalnych.

1377. BOROWCZYK E.: Wybrane informacje nt. systemu zabezpieczenia społecznego w Belgii.- Mater. Inf. ZUS 1991 nr 1 s. 25-35.

Omówiono administrację belgijskich ubezpieczeń społecznych, zakres podmiotowy, systemy ubezpieczeń (związane z zatrudnieniem) zawodowe - pracowników wynagradzanych i samodzielnych. Informacja o poszczególnych rodzajach świadczeń: emerytalnych, rentach wdowich, świadczeniach w razie choroby, inwalidztwa, bezrobocia, rodzinnych. Finansowanie ubezpieczenia społecznego, odmienne (w porównaniu z polskimi) rozwiązania systemu zabezpieczenia społecznego w Belgii.

1378. Cent ans de droit social en Belgique. 1886/1887-1986/1987. Sto lat ustawodawstwa socjalnego w Belgii.- Rev. Int. Trav. 1986 nr spec., 148 s.

Materiały z konferencji poświęconej setnej rocznicy ustawodawstwa socjalnego w Belgii. Za datę powstania prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych uznaje się dzień ogłoszenia przez króla Leopolda II programu dotyczącego regulacji stosunków między pracownikami i pracodawcami. Przedstawiono historię prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych, podkreślając, że wszystkie problemy społeczne, które istniały w końcu XIX w. zostały stopniowo rozwiązane. Sto lat później pojawiły się jednak nowe kwestie, takie jak np. zmiany strukturalne w gospodarce (m.in. nowe technologie), problemy demograficzne, problemy społeczne, które stwarzają nowe ryzyko i w związku z tym muszą być podjęte przez ustawodawstwo socjalne. Proces jego tworzenia rozpoczyna się więc niejako od nowa. W swoich wystąpieniach przedstawiciele wszystkich centrali związkowych oraz przedstawiciele pracodawców zwracali uwagę na nie rozwiązane jeszcze problemy społeczne, stworzone przez rewolucję przemysłową.

1379. DELEECK H.: Research note: the adequacy of the social security system in Belgium, 1976-1985. Poglądy na temat systemu zabezpieczenia społecznego w Belgii 1976-1985.- J. European Soc. Policy 1989 nr 1 s. 91-117 tab.

1380. DELPÉRÉE A.: Réflexion à propos de la réforme de la sécurité sociales. Refleksje nad reformą zabezpieczenia społecznego.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 3 s. 225-248.

Reforma systemu zabezpieczenia społecznego obejmuje jego poszczególne podsystemy, dotyczy prewencji wypadkowej i zapobiegania chorobom zawodowym, polityki zatrudnienia, polityki zdrowotnej. Równowaga finansowa systemu zabezpieczenia społecznego została zakłócona zmianami demograficznymi, zmianami na rynku pracy, zmianami struktury świadczeń. Istotny wpływ na system zabezpieczenia społecznego wywiera wzrost bezrobocia oraz wzrost zatrudnienia kobiet. Parlament przyjął projekt reformy systemu, zmierzający do ograniczania bezrobocia. Reforma obejmie zasady finansowania i rozdziału obciążeń partnerów, a także system ubezpieczeń na wypadek bezrobocia, ubezpieczeń chorobowych, system emerytalny, ubezpieczenia rodzinne. System musi uwzględniać wzrost aktywności zawodowej kobiet.

1381. Évolution de la sécurité sociale des travailleurs salaries en 1980. Zmiany systemu zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych w 1980 r.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1981 nr 9 s. 775-790.

Zmiany w systemach powszechnego zabezpieczenia społecznego, zabezpieczenia górników oraz marynarzy marynarki handlowej. Rozszerzono zakres ubezpieczenia na pewne specyficzne grupy zawodowe, ujednolicono pułap minimalnych zarobków służących za podstawę wymiaru składek, zrównano uprawnienia mężczyzn i kobiet w zakresie świadczeń dla współmałżonka przy ubezpieczeniach inwalidzkich. Ustalono zasady dofinansowywania ubezpieczeń chorobowych i inwalidzkich z budżetu państwa, %% potrąceń z emerytury z tytułu składek, wysokość wpłat z dochodów monopolu tytoniowego na rzecz ubezpieczeń i wysokość subsydiów państwowych dla ubezpieczeń wzajemnych. Określono zasady korzystania z zasiłków chorobowych, macierzyńskich za okres ciąży i zasiłków urlopowych. Wprowadzono szereg zmian do systemu emerytalnego pracowników najemnych i pracowników górnictwa.

1382. Évolution de la sécurité sociale des travailleurs salariés, en Belgique durant l'annee 1982. Ewolucja systemu zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych w Belgii w 1982 r.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1983 nr 4/5 s. 680-710 tab.

Szczegółowy przegląd decyzji z zakresu ubezpieczenia społecznego podjętych w Belgii w 1982 r. Wprowadzono zmiany w wysokości składek: m.in. podwyższono składki płacone przez pracowników na fundusz emerytalny i składki pracodawców na fundusz chorobowy, a obniżono składki z tytułu wypadków przy pracy, wprowadzono

ulgi w składkach pracodawców w przypadku zatrudniania osób młodych. Umożliwiono przechodzenie na wcześniejsze emerytury, bez zmniejszenia wysokości świadczenia, o ile pracodawca zatrudni kogoś na zwolnione miejsce. Wprowadzono posunięcia oszczędnościowe w zakresie zasiłków rodzinnych: m.in. przejściowo - dla niektórych osób - obniżono wysokość zasiłków oraz zlikwidowano wypłatę 13 i 14 zasiłku. Zmieniono także niektóre zasady organizacji służby zdrowia.

1383. Évolution de la sécurité sociale des travailleurs salariés en Belgique au cours de l'année 1985. Rozwój ubezpieczeń społecznych pracowników najemnych w Belgii w roku 1985.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1985 nr 9/10 s. 818-849.

Zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych pracowników najemnych w Belgii i ich odbicie w aktach prawnych w latach 1985-1986. Omówiono zasięg działania przepisów prawnych, składki ubezpieczeniowe, zmiany w różnych dziedzinach ubezpieczeń społecznych, wchodzących w zakres kompetencji resortu spraw socjalnych, w tej liczbie: ubezpieczenia chorobowe i inwalidzkie, zaopatrzenie emerytalne, ubezpieczenia rodzinne, odszkodowanie za wypadki przy pracy i choroby zawodowe, wynagrodzenie za urlopy, zasiłki wyrównawcze szczególne, minimum socjalne dla ludzi starych. Przepisy o ubezpieczeniach marynarzy i kasach samopomocy w marynarce handlowej (szczegółowo omówiono 4 dekrety z roku 1985).

1384. Évolution de la sécurité sociale des travailleurs salariés en Belgique au cours de l'année 1986. Zmiany w systemie zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych w Belgii w 1986 r.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 11/12 s. 1239-1324.

Szczegółowy opis zmian w belgijskim ustawodawstwie z zakresu ubezpieczeń społecznych wprowadzonych w 1986 r. Omówiono zmiany w przepisach dotyczących zasięgu i sposobu finansowania oraz zasad przyznawania niektórych rodzajów świadczeń wypłacanych w ramach systemu ubezpieczenia społecznego i pomocy społecznej. Zmiany w ustawodawstwie wiązały się zwłaszcza ze świadczeniami chorobowymi, inwalidzkimi, powypadkowymi. Przeprowadzona była również nowelizacja przepisów dotyczących świadczeń emerytalnych i rodzinnych, a także świadczeń dla marynarzy floty handlowej.

1385. Évolution de la sécurité sociale pour travailleurs salariés en Belgique pendant l'année 1987. Rozwój ubezpieczeń socjalnych dla zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w Belgii w roku 1987.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1988 nr 11/12 s. 919-1079.

Przytoczono i skomentowano niektóre przepisy oraz zmiany dotyczące składek ubezpieczeniowych, ubezpieczeń i opieki społecznej w Belgii w 1987 r. Wymieniono uchwały dotyczące składek ubezpieczeniowych i ubezpieczeń ustalanych dla górników i marynarzy żeglugi handlowej, ubezpieczeń społecznych dla innych kategorii pracowników (uczącej się młodzieży, pomocy domowych, sportowców, rybaków, pracowników transportu, pracujących inwalidów), wysokości składek ubezpieczeniowych pracowników administracji terenowej

itp. Przytoczono przepisy dotyczące m.in.: choroby i inwalidztwa, opieki zdrowotnej. Osobno omówiono przepisy dotyczące: emerytur pracowniczych i inwalidzkich dla górników, personelu lotnictwa cywilnego, rent wojennych, zasiłków rodzinnych, odszkodowań za wypadki przy pracy i choroby zawodowe, urlopów wypoczynkowych (w wymiarze stosowanym powszechnie i dla określonych grup pracowniczych), procedury przyznawania zasiłków dla osób niepełnosprawnych, przywilejów dla marynarzy itp.

1386. Impact of public expenditure cuts on social security. Wpływ ograniczania wydatków publicznych na zabezpieczenie socjalne.- Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 2 s. 330-332.

W celu zredukowania szczególnie wysokiego deficytu budżetowego, rząd belgijski zainicjował program daleko idących oszczędności. Cięcia budżetowe dotyczyły szczególnie wydatków związanych z zabezpieczeniem społecznym. Ograniczono m.in. możliwość wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, zmniejszono świadczenia dla bezrobotnych i zaostrzono przepisy określające warunki przyznawania i okres wypłacania takich świadczeń itp. Wyjątek stanowi tu przedłużenie okresu wypłacania gwarantowanych zarobków tygodniowych pracownikom fizycznym i niektórym kategoriom pracowników etatowych w przypadku niezdolności do pracy (z 7 dni do 14 dni).

1387. Indicateurs de la sécurité sociale 1976-1985 (résultats globaux). Wskaźniki zabezpieczenia społecznego 1976-1985 (wyniki globalne).- Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 dod. do nr 4/5, 86 s. tab. wykr.

Zbiór wskaźników (dotyczących zabezpieczenia społecznego w Belgii) ilustrujących rozkład dochodów, skuteczność zabezpieczenia społecznego oraz wskaźniki środków (nakładów) na poziomie makro- i mikro-ekonomicznym. Dane o rozkładach dochodów i efektywności zabezpieczenia społecznego pochodzą z badań specjalnych gospodarstw domowych, dane o nakładach - ze statystyki oficjalnej. Wskaźniki środków zawierają dane o poziomie i strukturze wydatków na ubezpieczenie społeczne, poziomie świadczeń minimalnych.

1388. Loi etablissant les principes généraux de la sécurité sociale des travailleurs salariés. Belgique. Ustawa określająca generalne zasady zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych. Belgia.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 1 s. 129-130.

Parlament belgijski uchwalił ustawę ujednolicającą sytuację w dziedzinie zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych, objętych poprzednio trzema odrębnymi systemami. Ustawa określa szereg podstawowych pojęć prawnych z zakresu zabezpieczenia społecznego, obejmuje swoim zasięgiem cały kraj, wprowadza szereg podstawowych zasad. Dopuszcza możliwość stosowania pewnych świadczeń zindywidualizowanych w zależności od sytuacji rodzinnej, dotyczących działalności prewencyjnej, świadczeń rodzinnych, emerytur, świadczeń dla członków rodziny po zgonie ubezpieczonego, zasiłków urlopowych, zastępujących w Belgii urlopy płatne.

Ustawa zapewnia zachowanie praw nabytych w przypadku przejściowego zawieszenia wypłaty świadczeń. Składki są kalkulowane na podstawie płacy, przy czym dopuszcza się wyjątki od tej zasady. Tabela obrazuje udział państwa w różnych rodzajach świadczeń.

1389. SCHEERLINCK N.: Analyse juridique de la notion de rémunération cotisable en sécurité sociale. Analiza prawnicza składek od wynagrodzeń i zabezpieczenia społecznego.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 11/12 s. 1151-1189.

Ustawodawstwo socjalne w Belgii.

B u ł g a r i a

1390. GEORGIEV G.: Aktualni problemi na socialnoto osigurjavane. Aktualne problemy zabezpieczenia socjalnego.- Probl. na Truda 1986 nr 1 s. 3-14 tab.

Zanalizowano stan prac w dziedzinie zabezpieczenia socjalnego w Bułgarii. Podane są konkretne propozycje poprawy regulowania wypłat zasiłków pieniężnych dla osób czasowo niezdolnych do pracy, poprawy systemu zatrudnienia osób o zmniejszonej zdolności do pracy. Zaproponowano sposoby doskonalenia systemu zasiłków miesięcznych na dzieci, koordynowania działań w dziedzinie zabezpieczenia socjalnego z realizowaniem zasad mechanizmu gospodarczego. Proponowane są nowe sposoby określania podstawowej wielkości emerytur z uwzględnieniem wpływu stażu pracy i innych istotnych czynników oraz unifikacji normatywów, na podstawie których określana jest wysokość rekompensat i zasiłków.

1391. GEORGIEV G.: Izgraždaneto na socialističesko socialno osigurjavane v Narodna Republika B"lgarija. Tworzenie socjalistycznego systemu ubezpieczeń społecznych w Ludowej Republice Bułgarii.- Probl. na Truda 1984 nr 7 s. 39-47.

Toż w jęz. ang.: Int. Soc. Secur. Rev. 1985 nr 2 s. 193-200.

Po objęciu w Bułgarii wszystkich zatrudnionych ubezpieczeniem socjalnym i zrównaniu uprawnień rolników-spółdzielców z prawami robotników i urzędników, dalszy rozwój systemu ubezpieczeń społecznych został skierowany przede wszystkim na wzrost poziomu świadczeń. Charakterystyczne cechy tego systemu: obowiązkowy i powszechny charakter ubezpieczeń społecznych, różnorodność świadczeń z tytułu ubezpieczenia, ciągłość ubezpieczeń i wysoki stopień zaspokajania potrzeb ubezpieczonych, jednolitość warunków dla różnych kategorii zatrudnionych przy udzielaniu świadczeń oraz organizacja administrowania ubezpieczeniami społecznymi na zasadach demokratycznych. Równolegle z rozwojem ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia rozwijał się również system zabezpieczenia socjalnego na innych zasadach. Szereg kategorii osób, wymagających opieki społecznej, otrzymało prawo do renty, ulg, zasiłków i opieki socjalnej. Oba te systemy wzajemnie się uzupełniają i coraz bardziej zbliżają się do siebie.

C h i n y

1392. CUI Naifu: Reflexions sur un systeme de sécurité sociale convenant à la Chine. Rozważania nad systemem zabezpieczenia społecznego w Chinach.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1988 nr 2 s. 196-201.

Chiński model zabezpieczenia społecznego oraz kierunki jego zmiany. W Chinach nie ma instytucjonalnie zorganizowanego, wydzielonego systemu zabezpieczenia społecznego. Zabezpieczenie to we wszystkich swych wymiarach (zabezpieczenie na starość, w przypadku choroby, macierzyństwa, mieszkania itd.) realizowane jest przez przedsiębiorstwo (państwowe lub spółdzielcze) zatrudniające pracownika. Wszystkie te świadczenia finansowane są przez zakłady pracy lub bezpośrednio przez państwo (np. urzędnicy). Ochroną nie są objęci natomiast pracownicy małych prywatnych przedsiębiorstw oraz chłopi. Zdaniem autora niezbędne jest wprowadzenie nowego systemu zabezpieczenia społecznego opartego na zasadzie równości praw do świadczeń i obowiązków dla wszystkich grup pracujących (przy zachowaniu specyfiki poszczególnych zawodów), finansowanie świadczeń z wpłat (składek) przedsiębiorstw i pracowników, a także wpłat budżetu państwa. Nowy system powinien szczególną uwagę poświęcić inwalidom.

1393. LIU L.: Social security for state-sector workers in the People's Republic of China: the reform decade and beyond. Zabezpieczenie socjalne dla pracowników sektora dzielnicowego w ChRL: dekada reform i później.- Soc. Secur. Bull. 1991 nr 10 s. 2-16 bibliogr. 46 poz.

Polityka zabezpieczenia socjalnego w latach 1978-89. Zabezpieczenie socjalne dla pracowników sezonowych. Płatności związane z ubezpieczeniem dla zwolnionych pracowników przedsiębiorstw stanowych lub bezrobotnych. Wprowadzenie programów ubezpieczeniowych lokalnie w obrębie przedsiębiorstwa. Agencje ubezpieczeniowe miejskie i dzielnicowe dla pracowników stałych. Agencje ubezpieczeniowe miejskie i dzielnicowe dla pracowników sezonowych. Ubezpieczalnie dla bezrobotnych i towarzystwa służb pracy w mieście lub dzielnicy. Programy opieki medycznej i innych służb socjalnych.

1394. Problèmes actuele dans le domaine de la sécurité sociale. Chine. Aktualne problemy ubezpieczeń społecznych. Chiny.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1986 nr 2 s. 242-243.

System ubezpieczeń społecznych w ChRL powstał w 1951 r. Ubezpieczeniem objęci są pracownicy przedsiębiorstw państwowych (ok. 80 mln osób). Przedsiębiorstwa zarządzane przez organy samorządowe powinny, w miarę swoich możliwości, stosować przepisy przewidziane dla przedsiębiorstw państwowych. System przewiduje świadczenia z tytułu starości, inwalidztwa, choroby, macierzyństwa i wypadków przy pracy, a dla rodzin ubezpieczonych - opiekę lekarską i renty rodzinne. Wiek emerytalny wynosi 60 lat dla mężczyzn i 55 lat dla kobiet, minimalny wymiar emerytury (po 10 latach

pracy) 60% ostatniego zarobku. Opieka lekarska nie jest bezpłatna, jednakże odpłatność jest bardzo niska. Jest ona finansowana z Funduszu Dobrobytu, który istnieje w każdym przedsiębiorstwie. Z Funduszu tego finansowane jest także budownictwo mieszkaniowe. Plan pięcioletni na lata 1986-1990 przewiduje reformę systemu ubezpieczeń. Proponuje się utworzenie kas emerytalnych na szczeblu lokalnym, a następnie w większych jednostkach terytorialnych.

1395. Social security reform. China. Reforma zabezpieczenia społecznego w Chinach.- Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 1 s. 154-155.

Program zabezpieczenia społecznego, obowiązujący w Chinach od 1951 r., który obejmuje ok. 80 milionów pracowników przedsiębiorstw państwowych. Są oni uprawnieni do opieki medycznej i świadczeń pieniężnych w przypadku choroby, macierzyństwa, wypadków i chorób zawodowych, trwałego inwalidztwa i starości. Warunki uzyskiwania praw emerytalnych, liczba emerytów i rencistów, obowiązki ciążące na przedsiębiorstwach. Nowe zarządzenia z lipca 1986 r. przewidują większą swobodę w wyborze pracy i rekrutacji pracowników, zmiany w umowach o pracę i zasadach ubezpieczania pracowników.

C z e c h o - S ł o w a c j a

1396. KUZNECOVA Z.: Razvitie sistemy social'nogo obespečenija v ČSSR. Rozwój systemu ubezpieczeń społecznych w Czechosłowacji.- Vopr. Ekon. 1981 nr 11 s. 103-110.

Polityka socjalna w Czechosłowacji na przestrzeni lat 1949-1980. Dane obrazujące wydatki państwa na ubezpieczenia społeczne, emerytury, stypendia, dodatki rodzinne itp. System emerytalny, system pomocy rodzinnej, a zwłaszcza rodzinom wielodzietnym, ochrona zdrowia, system stypendialny, budownictwo mieszkaniowe, pomoc dla młodych małżeństw. Badania ekonomistów w Czechosłowacji nad poziomem życia społeczeństwa.

1397. New social security measures. Czechoslovakia. Nowe przedsięwzięcia w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w Czechosłowacji.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 1 s. 69-71.

1 stycznia 1985 r. podwyższono o 70 koron emerytury i renty inwalidzkie, o 42 korony renty wdowie i o 21-35 koron renty rodzinne dla dzieci. Podwyższono poziom emerytur i rent minimalnych z 880 do 950 koron dla osoby samotnej, z 1500 do 1600 koron dla małżeństwa nie mającego innych dochodów. W latach 1982-1983 zmieniono zasady: przyznawania zasiłku chorobowego, uniezależniając go od stażu pracy, przyznawania zasiłku wychowawczego - wprowadzono zasiłek już na pierwsze dziecko. Podwyższono świadczenia dla rodzin zastępczych, wydłużono urlop wypoczynkowy.

1398. Nove opatřeni v sociálni oblasti. Nowe rozwiązania w dziedzinie polityki socjalnej.-Pr. a Mzda 1985 nr 1 s. 3-36 tab.

Osiągnięty w Czechosłowacji poziom rozwoju gospodarczego pozwolił na wprowadzenie 1 stycznia 1985 r. szeregu udoskonaleń

i podwyżek świadczeń socjalnych, m.in. podwyższono górną granicę wynagrodzenia, jakie może być podstawą wymiaru zasiłku chorobowego, przedłużono z 2 na 3 tygodnie wymiar podstawowy urlopu wypoczynkowego, zwiększono zasiłki na dzieci. Wprowadzono znaczne zmiany w zasadach przyznawania i ustalania okresu wypłaty zasiłku wychowawczego dla matek dzieci w wieku do dwóch lat, co powoduje zwiększenie zakresu i liczby kobiet mogących korzystać z tego udogodnienia. Podwyższono emerytury oraz renty inwalidzkie, rodzinne i sieroce przyznane przed dniem 1 stycznia 1971 r.

1399. PŘIB J., SAMEK V.: Vyklad zakona o sociálnim zabezpečeni. Interpretacja ustawy o zabezpieczeniu socjalnym.- Pr. a Mzda 1988 nr 7 s. 1-77.

Ustawa o zabezpieczeniu socjalnym (nr 100/1988), która obowiązuje od 1.X.1988 r. reguluje szereg spraw, przede wszystkim pozwala na znaczne umocnienie uprawnień socjalnych obywateli. Najistotniejsze zmiany dotyczą problemów emerytur, stąd w interpretacji ustawy najwięcej miejsca poświęcono tym zagadnieniom. Ponadto zinterpretowano obowiązujące zasady w zakresie dodatku stażowego w niektórych zawodach (np. lotnictwo), zasiłków dla wdów i sierot, zasiłków wychowawczych, chorobowych, zasady podwyższania rent i emerytur.

1400. Prováděcí vyhlaška k zakonu o sociálnim zabezpečeni. Rozporządzenie wykonawcze do ustawy o ubezpieczeniu społecznym.- Hosp. Nov. 1984 dod. 16 s., nr 11 dod. s. 17-32.

Jednolity tekst wytycznych Federalnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych z 1975 r. zaktualizowany według stanu prawnego na 1 styczeń 1984 r. Wytyczne stanowią szczegółowy przewodnik interpretujący przepisy ubezpieczenia społecznego. Część pierwsza dotyczy powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, a część druga zawiera szczególne rozwiązania ubezpieczeniowe dla niektórych grup ludności (uczniowie, studenci, pracownicy zatrudnieni za granicą, posłowie i radni, adwokaci, pracownicy sezonowi i in.). Omówiono zasady zaliczania okresów zatrudnienia do okresów ubezpieczenia, zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur, rent rodzinnych i inwalidzkich oraz innych świadczeń ubezpieczeniowych, zasady zwiększania emerytury w przypadku dalszego pozostawania w pracy osoby uprawnionej do emerytury. Określono przypadki, w których przysługuje uzupełniająca renta socjalna. Omówiono zasady stosowania przepisów w zakresie świadczeń sanatoryjnych, chorobowych, pieniężnej pomocy w okresie macierzyństwa, zasiłku porodowego, zasiłków na dzieci oraz zasiłku pogrzebowego dla osób wykonujących zawody artystyczne, dla pracowników wojska oraz organów spraw wewnętrznych, a także rolników indywidualnych i innych osób pracujących na własny rachunek.

1401. SEIDL V., PRŮŠA L.: Změny v sociálnim zabezpečeni v letech 1970-1985. Zmiany w zabezpieczeniu socjalnym w okresie 1970-1985.- Plan Hosp. 1985 nr 5 s. 11-18.

W ČSRS system zabezpieczenia socjalnego według głównych grup można podzielić następująco: system zabezpieczenia emerytalnego;

system opieki nad rodziną i dziećmi; system zasiłków chorobowych dla pracowników. W strukturze zabezpieczenia socjalnego największy udział przypada na zabezpieczenie emerytalne (około 60%). Prawo do emerytury nabywają mężczyźni w wieku 60 lat, kobiety w wieku 53-57 lat w zależności od liczby wychowanych dzieci. System opieki nad rodziną i dziećmi jest ciągle doskonalony. Zasiłki chorobowe mają na celu zabezpieczyć pracowników w okresie niezdolności do pracy spowodowanej chorobą. Wysokość zasiłku wynosi 70% przeciętnego wynagrodzenia w pierwszych 3 dniach oraz 90% wynagrodzenia w pozostałych dniach. Przedstawiono dane liczbowe charakteryzujące rozwój systemu zabezpieczenia socjalnego w ostatnich latach.

1402. [Třicet pět] 35 let v sociálnim zabezpečeni. 35 lat zabezpieczenia społecznego.- Nar. Pojišt. 1980 nr 7/8 s. 13-29, 33-50 tab.

Szczegółowo omówiono rozwój zasiłków chorobowych wraz z wprowadzonymi w 1970 r. zasiłkami macierzyńskimi, zasiłków na dzieci, opiekę zdrowotną, w tym nakłady na opiekę zdrowotną kobiet, rozwój systemu ubezpieczeń emerytalno-rentowych oraz nakładów na świadczenia w ramach systemu opieki społecznej. Poziom świadczeń i rozwiązań systemowych porównuje się z systemami stosowanymi w rozwiniętych krajach kapitalistycznych.

1403. Zakon s 15 júla 1991 o změnach v sociálnom zabezpečeni. Ustawa z dnia 15 czerwca 1991 r. o zmianach w zabezpieczeniu socjalnym ČSRF.- Otazky Pr. 1991 nr 11/12 s. 17-21.

Tekst informuje o zmianach dotychczasowego brzmienia ustawy o zabezpieczeniu socjalnym. Zmiany wchodzą w życie 1 sierpnia 1991 roku. Zmiany i uzupełnienia dotyczą takich spraw jak: renty wdowie, zabezpieczenie socjalne żołnierzy i ich rodzin oraz pracowników cywilnych wojska, dodatkowe ubezpieczenia emerytalne pracowników, zasiłki rodzinne, zasiłki macierzyńskie, zasiłki chorobowe.

D a n i a

1404. BYWALEC Cz.: Rozwój zabezpieczenia społecznego w Danii.- Polit. Społ. 1986 nr 8 s. 16-17, bibliogr.

Dynamika i struktura świadczeń. Dominującą pozycję w wydatkach z funduszu zabezpieczenia stanowią świadczenia emerytalno-rentowe.

1405. HAANES-OLSEN L.: Social security reform in Denmark. Reforma zabezpieczenia społecznego w Danii.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 11 s. 20-26 tab. bibliogr. s. 26.

Zmiany w strukturze systemu zabezpieczenia społecznego w Danii na skutek reformy z 1984 r. Porównanie z przepisami obowiązującymi poprzednio, w odniesieniu do poszczególnych rodzajów świadczeń. Nowa reforma uprościła dawny system i prawdopodobnie wpłynie na zmniejszenie w przyszłości kosztów zabezpieczenia społecznego. Zmiany dotyczyły tylko tej kategorii ubezpieczeń, która obejmuje

wszystkich obywateli duńskich, uwzględniając jedynie ich wiek i warunek stałego zamieszkania, a nie biorąc pod uwagę poprzedniego zatrudnienia, wysokości zarobków itp.

1406. Train de mesures d'austérité: reduction des prestations de sécurité sociale et limitation des hausses de salaires. Szereg środków oszczędności: redukcja świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego i ograniczenie podwyżek płac.-Bull. Inf. Soc. 1982 nr 4 s. 585-586.

Parlament duński zatwierdził w 1982 r. szereg ustaw, które przewidywały blokadę płac i zmiany w świadczeniach z tytułu zabezpieczenia społecznego od początku 1983 do stycznia 1985 r. Wniesiona została poprawka do prawa o zasiłkach chorobowych i macierzyńskich. Zawieszone zostały automatyczne podwyżki świadczeń przewidziane w ustawie o ochronie zdrowia i macierzyństwie (również na okres 2-letni). Zmieniona została także ustawa o ubezpieczeniach na wypadek bezrobocia. Pracownicy zobowiązani zostali do płacenia wyższych niż dotychczas składek na ubezpieczenie. Związki zawodowe ostro skrytykowały rządowy program oszczędności.

F i n l a n d i a

1407. Developpements récents dans le demaine de la sécurité sociale.Finlande. Aktualny rozwój zabezpieczenia społecznego. Finlandia.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 1 s. 95-99.

Fiński system zabezpieczenia na starość obejmuje: powszechne zasiłki podstawowe, renty ustalone w zależności od poprzednich zarobków dla pracowników sektora prywatnego i zawodów wolnych. Obsługa zabezpieczenia rentowego należy do ośmiu prywatnych instytucji ubezpieczeń, trzynastu kas przezorności, różnych fundacji i funduszy. Działalność tych instytucji jest nadzorowana centralnie. Istnieje możliwość wcześniejszego przechodzenia na emeryturę w przypadku, gdy zwolnienie miejsca pracy pozwala na zatrudnienie bezrobotnego w wieku do 25 lat; podstawą wymiaru emerytury jest przeciętne wynagrodzenie z dwu ostatnich lat. Składki płacone przez pracodawcę wynoszą od 4,8% do 13,3% zarobków, w zależności od różnych czynników. W celu stopniowego zastąpienia systemu rentowego opartego na zarobkach systemem zasiłków powszechnych podwyższono wysokość rent z tego systemu. Podwyższa się taryfę opłat za świadczenia lekarskie, zasiłki opiekuńcze, wydłuża okres pobierania zasiłków opiekuńczych. Specjalna komisja pracuje nad projektami dalszych zmian.

F r a n c j a

1408. BERZIA J.: La régime général de la sécurité sociale. Powszechny system ubezpieczeń społecznych we Francji. - Paris: J.Delmas, 1986. - 262 s.

Encyklopedia prawnicza ujmująca w całość powszechny system ubezpieczeń społecznych obowiązujący we Francji. Materiał sklasyfikowano w trzech działach: świadczenia należne z tytułu ustaw powszechnie obowiązujących (świadczenia chorobowe, macierzyńskie, inwalidzkie, emerytalne, z tytułu wdowieństwa i z tytułu śmierci); wypadki w pracy i choroby zawodowe; organizacja systemu ubezpieczeń specjalnych. Encyklopedia zawiera omówienie wprowadzonych oraz wprowadzanych rozwiązań prawnych w sferze ubezpieczeń społecznych uszeregowanych wg porządku: ubezpieczenia społeczne (chorobowe, inwalidzkie, emerytalne itd.), wypadki przy pracy; świadczenia rodzinne. W syntetycznej części historycznej podano podstawowe informacje na temat pierwszych systemów ubezpieczeń społecznych (Niemcy, Francja, Związek Radziecki, USA, Nowa Zelandia).

1409. BOROWCZYK E.: System zabezpieczenia społecznego we Francji.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1991 nr 9 s. 22-33.

Charakterystyka najbardziej reprezentatywnego i najważniejszego - ze względu na zakres osób nim objętych i zakres świadczeń - francuskiego powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych.

1410. CATRICE-LOREY A.: Dynamique interne de la sécurité sociale. Rozwój zabezpieczenia społecznego we Francji.- Paris: Ed. Economica, 1982.- 357 s.- Bibliogr.

1411. CHAUCHARD J.P.: La législation de sécurité sociale face aux formes particuliéres d'emploi. Ustawodawstwo o zabezpieczeniu społecznym wobec szczególnych form zatrudnienia.- Droit Soc. 1990 nr 6 s. 566-573.

Wpływ zmian w polityce zatrudnienia na rozwój prawa o zabezpieczeniu społecznym oraz proces jego dostosowywania do nowych warunków. Pojawienie się nowych form pracy spowodowało znaczne trudności przy objęciu ubezpieczeniem społecznym tych wszystkich osób, które je wykonują. System ubezpieczenia we Francji jest systemem składkowym,opierającym się na ubezpieczeniu pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu. Tymczasem większość z wymienionych wyżej form zatrudnienia wykonywana jest na innej podstawie niż umowa o pracę, np. na podstawie umowy zlecenia. Powoduje to szereg komplikacji zarówno w sferze stosowania systemu zabezpieczenia, jak również szereg niekorzystnych skutków dla uprawnionych, zatrudnionych w tych nowych formach (np. bardzo niska wysokość świadczeń).

1412. COLRAT J.C.: Analyse législative et réglementaire. 1er octobre 1985 au 15 avril 1986. Analiza legislacyjna i reglamentacyjna: 1 października 1985 do 15 kwietnia 1986.- Échanges Santé 1986 nr 44 s. 45-55.

Analiza nowych uregulowań prawnych w zakresie różnych świadczeń ubezpieczenia socjalnego we Francji, w tym dotyczące płacy minimalnej, emerytur dla repatriantów, reedukacji zawodowej pracowników niepełnosprawnych w wyniku wypadku przy pracy, zmian w wysokości dodatków finansowych wypłacanych z tytułu emerytur i rent inwalidzkich, nowych uregulowań dodatków rodzinnych itp. Przedstawiono w skrócie treść rozdziałów nowego kodeksu ubezpieczeń socjalnych oraz wysokości rewaloryzacji poszczególnych świadczeń socjalnych. Przeanalizowano 32 zarządzenia, rozporządzenia i przepisy regulujące w sposób nowy różne aspekty systemu ubezpieczenia socjalnego we Francji.

1413. GUBIAN A., STERDYNIAK H.: Protection sociale: les enjeux pour l'après-demain. Zabezpieczenie społeczne: stawka dnia jutrzejszego.- Rev. Tr. Aff. Soc. 1988 nr 2 s. 99-128 bibliogr. s. 128.

Rozważania nad przyszłością zabezpieczenia społecznego we Francji. Krytyczna ocena raportów o stanie dotychczasowym (niezrównoważenie bilansów systemu) oraz proponowanych zmian m.in. rozszerzenie ubezpieczeń dobrowolnych, podwyższenie wieku emerytalnego, zmiana wysokości składek, zmierzających do obniżenia wydatków i zwiększenia dochodów. Autorzy artykułu postulują, aby centralnym punktem systemu była rodzina jako całość, a nie indywidualny pracownik. W związku z tym składki ubezpieczeniowe powinny opłacać rodziny (z tych składek powinno być finansowane ubezpieczenie chorobowe i rodzinne) oraz pracownicy (ubezpieczenie emerytalno-rentowe). Należy zrezygnować z opłacania składek przez pracodawców. Są przeciwnikami całkowitej dobrowolności ubezpieczeń. Niebezpieczeństwa takiego rozwiązania pokazują na przykładzie ubezpieczeń chorobowych.

1414. HERMANN J.: Frankreich: Soziale Leistungen nicht mehr gesichert. Francja - socjalne zabezpieczenie niepewne.- Soz. Sicherheit 1985 nr 12 s. 374-375.

Stan i prognozy zabezpieczenia socjalnego we Francji - koszty świadczeń wzrastają szybciej od wkładów. Stosunek pracodawców i związków zawodowych do pogarszającej się sytuacji w zakresie możliwości poprawy zaistniałego stanu ubezpieczeń socjalnych. Propozycje poprawienia sytuacji finansowej w kraju w zakresie świadczeń socjalnych i polityki społecznej.

1415. HERMANN J.: Frankreichs Sozialversicherung vor strukturellen Reformen. Francuskie ubezpieczenia socjalne przed reformą strukturalną.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1982 nr 7 s. 203-204.

Ocena aktualnego stanu zabezpieczenia socjalnego we Francji oraz udziału państwa w wydatkach związanych z realizacją świadczeń socjalnych. Koszty w poszczególnych sektorach działalności socjalnej: ubezpieczenia rodzinne, świadczenia chorobowe i opieka lekarska oraz renty. Kierunki zmian struktury i zasad finansowania wydatków związanych ze świadczeniami socjalnymi.

1416. HERMANN J.: Neue Wege für die französische Sozialversicherung. Nowe drogi francuskich ubezpieczeń społecznych.- Soz. Sicherheit 1982 nr 3 s. 83-84.

W 1982 r. ma nastąpić radykalna reorganizacja ubezpieczeń społecznych, przy czym finansowanie ich ma odbywać się na nowej bazie. Przeciwko tej reformie protestują zrzeszenia pracodawców ze względu na zwiększenie ich obciążeń na cele ubezpieczeń. W ciągu ostatnich 20 lat składki socjalne wzrosły z 9,7% produktu narodowego brutto do 18%. Obecnie "sécurité sociale" absorbuje 42% obligatoryjnych podatków (w krajach partnerskich Francji - 27%). Udział państwa w wydatkach na ubezpieczenia społeczne wynosi: w RFN - 41,4%, w W. Brytanii - 23,6%, we Włoszech - 34,5%, w Belgii - 84%, w Danii - 34,5%, we Francji 18%. Dla wyrównania istniejących niedoborów musiałyby być we Francji corocznie wyższe składki o 1,5% - 2%, co od 5 lat nie jest stosowane m.in. ze względu na znaczne bezrobocie. W ubezpieczeniu społecznym odgrywają rolę 3 rodzaje ryzyka: rodzina (dodatki), choroby (lecznictwo) i starość (renty), głównym jednak problemem jest ubezpieczenie chorobowe, na które redukcja wydatków byłaby bardzo trudna. Omówiono przedsięwzięcia rządowe dla wyrównania deficytu ubezpieczeń społecznych.

1417. HERMANN J.: Die Reform der französischen Sozialversicherung. Reforma francuskich ubezpieczeń społecznych.- Soz. Sicherheit 1988 nr 4 s. 117-118.

Ze względu na stale pogarszającą się sytuację i coraz większy deficyt francuskich ubezpieczeń społecznych m.in. na skutek niekorzystnej zmiany struktury demograficznej, rząd powołał komitet ekspertów celem przeprowadzenia koniecznej reformy. Komitet ekspertów zaproponował zmianę wysokości składek i udziałów w pokrywaniu świadczeń socjalnych oraz racjonalizację aparatu administrującego ubezpieczeniami. Proponuje też, aby ludzie lepiej sytuowani ubezpieczali się prywatnie, lub żeby ubezpieczalnie publiczne pokrywały tylko część świadczeń dla tej grupy osób.

1418. JOHANET G.: Protection sociale: les enjoux. Ochrona socjalna: wyzwania.- Rev. Polit. Parl. 1986 nr 927 s. 39-47.

W 40 lat od ustanowienia we Francji systemu ubezpieczeń socjalnych dyskusja nad jego koncepcją trwa nadal. Oponentów dzieli stosunek do idei systemu ubezpieczeń socjalnych. Jedni uznają zasady solidarności społecznej, inni zasady autonomii indywidualnej, tj. uznania osobistego ryzyka jako podstawy naliczania składek ubezpieczeniowych. Dyskusja stawia pod znakiem zapytania dotychczasowy system ubezpieczeń socjalnych bazujący na obiektywnej analizie kosztów ekonomicznych i prezentuje system ubezpieczeń indywidualnych jako najlepsze rozwiązanie.

1419. KESSLER F.: Soziale Sicherheit in Frankreich. Bezpieczeństwo socjalne we Francji.- Soz. Sicherheit 1990 nr 7 s. 215-221.

Przedstawiono główne założenia francuskiego systemu ubezpieczeń socjalnych, jego strukturę, źródła finansowania i organizację. System ubezpieczeń socjalnych to: ubezpieczenia ogólne, ubezpieczenia rolnicze, ubezpieczenia poszczególnych grup ludności, ubezpieczenia dla wolnych zawodów.

1420. LAROQUE M.F.: La politique de communication des caisses nationales de sécurité sociale. L'exemple de la Caisse nationale d'assurance vieillesse. Nowa polityka informacyjna państwowej kasy ubezpieczeń społecznych. Przykład kasy ubezpieczeń na starość.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1991 nr 2 s. 95-117.

Nowa polityka informowania o problemach ubezpieczeń społecznych ma na celu wypracowanie lepszego systemu zarządzania nimi. Informacja o uprawnieniach ma zachęcać przyszłych emerytów do wcześniejszego zainteresowania własną emeryturą i innych świadczeń ubezpieczeniowych, co pozwoli na uniknięcie w przyszłości sporów o zakres świadczeń.

1421. Le livre blanc sur la protection sociale. Biała księga opieki społecznej /Ministre des Affaires Sociales et de la Solidarité Nationale.- Paris: Doc. Fr.,1983.- 93 s.- (Bulletin Officiel; nr 83-11 bis).- Tabele.

Dane o systemie zabezpieczenia społecznego we Francji.

1422. MILLS C.: Le systeme social à l'épreuve de la crise. System zabezpieczenia społecznego w obliczu kryzysu.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1983 nr 3 s. 103-132.

W okresie 1974-1981 r. podjęto różne działania mające na celu dostosowanie funkcjonowania systemu zabezpieczenia do warunków kryzysu. Działania te polegały na zmianie sposobu finansowania (podwyższono składki od pracowników, obciążono składkami osoby przedtem niepłacące, wprowadzono obowiązek przelewów z systemów ubezpieczeniowych mających nadwyżkę wpływów do systemów deficytowych) oraz na ograniczaniu pewnych rodzajów świadczeń (głównie w dziedzinie ochrony zdrowia: podwyższono odpłatność za usługi lecznicze i leki, określono listę chorób w przypadku których zwrot kosztów za leczenie jest pełny i automatyczny, w odniesieniu do pozostałych chorób określono dzienny pułap zwrotu kosztów). Równolegle jednak rozszerzono znacznie zakres świadczeń rodzinnych (wydłużenie urlopów macierzyńskich, wprowadzenie specjalnych zasiłków dla półsierot, korzystniejszy zasiłek na dzieci kalekie). Wprowadzono także wiele świadczeń dla osób o niskich dochodach (m.in. gwarantowany dochód minimalny dla osób mających na utrzymaniu co najmniej 3- e dzieci). Rozbudowany został także system świadczeń dla bezrobotnych (wydatki na te świadczenia wzrastały najszybciej). Od 1981 r. podwyższono większość świadczeń. Ponieważ wzrostowi wydatków na świadczenia nie towarzyszy-

ła reforma zasad finansowania, system zabezpieczenia nadal odczuwa brak środków.

1423. Ochrona socjalna przedsiębiorców we Francji. Oprac. B. Jasińska.- Sygnały CINTE 1989 nr 20-21 s. 1-9 tab. bibliogr. 2 poz.

Formy ubezpieczenia społecznego pracodawców we Francji.

1424. Ordonnance no 82-40 du 16 janvier 1982 relative à la prise en charge par l'Etat de certains cotisations de sécurité sociale au benéfice d'entreprises opérant une forte réduction de la durée du travail et modifiant le Code du travail. France. Zarządzenie nr 82-40 z dn. 16 stycznia 1982 r. dotyczące przeniesienia na państwo niektórych wkładów na ubezpieczenia społeczne z przedsiębiorstw redukujących czas pracy... także inne zarządzenia nowelizujące kodeks pracy. Francja.- Sér. Législ. 1983 nr 1 s. 103-124.

Podano teksty zarządzeń zmieniających lub nowelizujących dotychczas obowiązujące ustalenia w zakresie ubezpieczeń społecznych i kodeksu pracy, w tym tekst zarządzenia dotyczącego przeniesienia w ciężar obowiązków państwowych niektórych składek ubezpieczeń społecznych, świadczonych przez przedsiębiorstwa redukujące w znacznym stopniu czas pracy.

1425. La protection sociale. Opieka społeczna /Institut de Recherches Economiques et Sociales.- Paris: 1983.- 227 s.- Tabele.

Francuski system zabezpieczenia społecznego, m.in. emerytury i opieka zdrowotna.

1426. Quarante ans de sécurité sociale. Czterdzieści lat zabezpieczenia społecznego we Francji.-Rev. Fr. Aff. Soc. 1985 nr spec. s. 5-224.

Zbiór 10 artykułów poświęconych różnym zagadnieniom związanym z zabezpieczeniem społecznym we Francji. Początkowo zabezpieczeniem społecznym byli objęci tylko pracownicy najemni i ich rodziny. Stopniowo obejmowano ubezpieczeniem inne grupy pracujących (rzemieślników, kupców, wolne zawody, rolników indywidualnych); część świadczeń nabrała charakteru powszechnego, tzn. do ich otrzymania nie jest konieczne wykonywanie pracy; rozszerzał się również zakres przedmiotowy świadczeń. Od samego początku francuski system zabezpieczenia nie sprowadzał się wyłącznie do przyznawania świadczeń, ale sprawował również kontrolę nad warunkami pracy w przedsiębiorstwach, zajmował się ochroną pracowników (m.in. kontrola zatrudnienia i zwalniania pracowników). Obecnie jednym z najważniejszych problemów społecznych jest bezrobocie, stwarza ono nowe zadania przed systemem zabezpieczenia. Kolejne artykuły omawiają związki zabezpieczenia społecznego i rozwoju

gospodarczego, finansowanie systemów ubezpieczeniowych, świadczenia rodzinne, lecznicze, świadczenia dla ludzi starych.

1427. SAINT-JOURS Y.: L'évolution de la sécurité sociale, en France depuis le début des années 1980. Rozwój ubezpieczeń społecznych we Francji od początku lat osiemdziesiątych.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 9/10 s. 765-774.

Począwszy od 1980 r. obserwuje się we Francji tendencję schyłkową w ubezpieczeniach obowiązkowych, co spotyka się z dużym niezadowoleniem, szczególnie u bezrobotnych. Plan Barrot przewidywał - poza wprowadzeniem udziału własnego ubezpieczonego w składkach - ograniczenie sumy odszkodowania w przypadku niektórych poważniejszych chorób, wyłączenia spod ubezpieczenia społecznego bezrobotnych, zwiększenie kontroli nad honorariami za leczenie ubezpieczonych. Innowacją wprowadzoną od 1.IV.1983 r. było obniżenie wieku emerytalnego o 5 lat (do 60 lat zamiast 65) po opłacaniu przez 37 i pół lat składek, tłumaczone m.in. wzrastającym bezrociem i koniecznością zatrudnienia młodych kadr. Następuje przeniesienie ciężaru opłat z przedsiębiorstw na ubezpieczonych, zwiększenie składek w zależności od płacy (szczególnie na ubezpieczenie chorobowe i rentowe). Pod pozorem stabilizacji obserwuje się: stałą reorganizację organów administracyjnych, waloryzację prywatnych instytucji opieki społecznej spełniających dotychczas rolę uzupełniającą, zmiany w przepisach prawnych o ubezpieczeniach.

1428. La sécurité sociale et la politique familiale en question. Dyskusja w sprawie zabezpieczenia społecznego i polityki rodzinnej.- Droit Soc. 1981 nr 1 spec. s. 5-140 tab.

Krytycznie oceniono sytuację w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w epoce kryzysu gospodarczego we Francji, w porównaniu do innych krajów zachodnioeuropejskich. Przedstawiono raport o aktualnej sytuacji w dziedzinie ochrony socjalnej i ochrony rodziny: warunki życia osób starszych, pomoc świadczoną w domu osobom starszym, świadczenia na rzecz rodziny, próby tworzenia globalnej działalności socjalnej. Główne zadania z zakresu polityki społecznej dotyczą: ograniczania wydatków na ochronę zdrowia i świadczeń na rzecz osób starszych bez równoczesnego ograniczania ich efektywności, działania na rzecz polityki rodzinnej, doskonalenie zasad finansowania. Zachodzi konieczność rozszerzenia zakresu ochrony społecznej, rozwijania systemu indywidualnych ubezpieczeń osobistych, tworzenia warunków zapewniających lepszy dostęp do świadczeń i ich upowszechnianie, Osoby objęte zabezpieczeniem powinny przejąć część obowiązków niezbędnych dla uzdrawiania systemu zabezpieczenia. Kryzys systemu zabezpieczenia społecznego wiąże się z kryzysem ekonomicznym. Finansowanie systemu zabezpieczenia łączy się z polityką ekonomiczną, co ilustrują przykłady różnych krajów EWG. Rozważono przemiany strukturalne władz i służb realizujących zadania w zakresie zabezpieczenia społecznego, służby zdrowia i służb socjalnych. Oceniono rolę polityki rodzinnej we Francji na tle innych krajów EWG oraz wpływ ostatnich reform systemu polityki społecznej na politykę rodzinną. Obecny system pomocy dla rodzin jest niespójny i niesprawiedliwy, wymaga reformy. Polityka rodzinna w świetle ostatnich danych jest

nieskuteczna, nie zapewnia równości, nie uwzględnia potrzeb, wymaga reformy. We Francji 350 tys. rodzin wielodzietnych żyje w trudnych warunkach, zachodzi konieczność zagwarantowania im odpowiednich dochodów.

1429. Sécurité sociale et prevoyance. Ubezpieczenia społeczne i opieka społeczna .- Vie Soc. 1983 nr 8/9 s. 405-417.

Siedem not dokumentacyjnych odnotowujących zmiany i modyfikacje w zakresie francuskiego systemu ubezpieczeń społecznych i opieki społecznej. Zmiany i modyfikacje dotyczą m.in. takich zagadnień jak: wyborów do rad administracyjnych kas chorych, kas świadczeń rodzinnych, wymiaru wkładów obowiązujących od 1 lipca 1983 r., wkładów na rzecz ubezpieczenia zdrowia w wypadku bezrobocia lub przejścia na wcześniejszą emeryturę, podniesienia podstawy obliczania wysokości zasiłków rodzinnych, obniżki granicy wieku emerytalnego, ratyfikacji zerządzeń, minimalnego wymiaru świadczeń z tytułu starości i inwalidztwa.

H i s z p a n i a

1430. Sécurité sociale. Espagne. Ubezpieczenia socjalne. Hiszpania.- Sér. Législ. 1986 nr 2 s. 9-12.

Przedstawiono tekst ustawy z dn. 26 lipca 1985 r. dotyczący środków nadzwyczajnych prowadzących do racjonalizacji struktury i opieki w zakresie ubezpieczeń socjalnych. Nowa ustawa postanawia m.in., iż prawo do emerytury lub renty uzyskuje się po ukończeniu 65 roku życia, przy czym konieczne jest, aby zainteresowany mógł wykazać się 15-letnim okresem opłacania składki ubezpieczeniowej. Ustawa zezwala na pobieranie świadczeń emerytalnych z różnych programów, pod warunkiem, iż zainteresowany może wykazać się 15-letnim okresem wpłacania składek ubezpieczeniowych na konto każdego z tych programów. Ustawa wprowadza także reformę świadczeń finansowych wypłacanych z tytułu ubezpieczeń socjalnych na rzecz rodziny. Nowe zasady przewidują, że świadczenia finansowe na rzecz rodziny wypłacane będą jedynie okresowo w postaci zasiłków na dzieci, przy czym wysokość miesięcznego zasiłku ustalić ma dekret rządowy.

1431. WEBER A.: Die spanische Sozialversicherung - Grundzüge und Probleme. Zabezpieczenie socjalne w Hiszpanii - zarys problemu.- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 10 s. 286-291 il. tab.

Formy ubezpieczeń społecznych w Hiszpanii. Zakres podmiotowy ubezpieczeń oraz zasady finansowania i rodzaje świadczeń (zasiłków) związanych z niezdolnością do pracy (choroby, inwalidztwo), względnie z bezrobociem. Świadczenia rodzinne po zmarłym pracowniku, emerycie lub renciście. Zasady dostosowywania (waloryzowania) emerytur i rent. Udział państwa i świadczeniobiorców w finansowaniu świadczeń ubezpieczeniowych. Tendencje do odbiurokratyzowania przepisów o postępowaniu rentowym.

1432. Zmiany w świadczeniach społecznych w Hiszpanii. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1987 nr 1-1 s. 1-7 bibliogr.

H o l a n d i a

1433. DELEECK H.: Efficacité et reforme de la sécurité sociale. Skuteczność a reforma zabezpieczenia społecznego.- Droit Soc. 1981 nr 9/10 s. 660-669.

Zabezpieczenie społeczne w Holandii.

1434. KESSLER F.: Tendences récentes du droit des assurances sociales aux Pays-Bas. Nowe tendencje w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych w Holandii.- Échanges Santé 1987 nr 48/49 s. 88-91 tab.

W 1986 r. rząd Holandii przedstawił szereg propozycji w zakresie przepisów mających zreorganizować system ubezpieczeń społecznych. Chodziło w szczególności o znaczne ograniczenie wydatków na ten cel z kasy państwowej. W 1970 r. świadczenia socjalne osiągnęły poziom minimalnej płacy, stawiając Holandię wśród najbardziej opiekuńczych krajów. W latach osiemdziesiątych skarb państwa nie mógł już dalej ponosić rosnących ciężarów ubezpieczeń społecznych. Konieczność wyjścia z recesji gospodarczej zmusiła do zredukowania: odszkodowań z tytułu choroby (z 75% do 70%), bezrobocia (z 80% do 70% ostatniej płacy). Zaostrzono również warunki uprawniające do korzystania z zasiłku dla bezrobotnych.

1435. LEEDE de L.: L'évolution de la sécurité sociale aux Pays-Bas, depuis la crise. Zwrot w dziedzinie ubezpieczeń społecznych w Holandii od czasu kryzysu.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1986 nr 9/10 s. 775-782.

Kryzys początku lat siedemdziesiątych nie ominął w Holandii sfery ubezpieczeń społecznych, ograniczenia dotknęły głównie bezrobotnych i niepełnosprawnych. Od stycznia 1980 r. powszechne uprawnienia do zasiłków rodzinnych zastąpiono zróżnicowanymi: dla pracowników najemnych, dla pracujących na własny rachunek, dla urzędników państwowych. Ograniczono wydatki na leczenie, honorarium lekarzowi płaci Kasa Chorych (dotychczas pacjent) po uzgodnieniu z lekarzem zakresu niezbędnych świadczeń oraz rodzaju lekarstw i środków opatrunkowych, możliwie najtańszych. Każdy ubezpieczony obywatel Holandii ma prawo do świadczeń emerytalnych po ukończeniu 65 roku życia pod warunkiem opłacania do 65 roku życia składek. Zasiłek dla bezrobotnych uzależniono od okresu zatrudnienia, zmierzając do zapewnienia minimum socjalnego, czym chroni się ludzi w wieku powyżej 50 lat. Innowacją jest ograniczenie czasu zasiłku dla bezrobotnych i jednoczesna możliwość przedłużenia do 65 roku życia świadczeń dla niezdolnych do pracy.

1436. WINIECKI J.: Zabezpieczenie społeczne w Holandii: system obecny i propozycje zmian /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1986.- 21 s.- (Informacje-Ekspertyzy-Propozycje-Metody/IPiSS; 3).

Krótki opis aktów prawnych, na których opierał się dotychczasowy system ubezpieczeń społecznych: ustawy o emeryturach powszechnych, o powszechnych rentach wdowich i sierocych, o świadczeniach rodzinnych, o świadczeniach na wypadek choroby, o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, o ogólnej niezdolności do pracy, o ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia, o zaopatrzeniu na wypadek przedłużającego się bezrobocia, o pomocy społecznej. Zarys propozycji nowego systemu ubezpieczeń społecznych.

J a p o n i a

1437. General reform of the national pension system. Generalna reforma krajowego systemu rent.- Soc. a. Labour Bull. 1986 nr 3/4 s. 542-546.

Celem aktów prawnych z maja i grudnia 1985 r. była reforma systemu rentowego w Japonii: jego ujednolicenie, połączenie czterech obowiązujących dotąd oddzielnych systemów obejmujących pracowników różnych sektorów gospodarki, oraz rozszerzenie systemu ogólnokrajowego na wszystkich mieszkańców Japonii, z uwzględnieniem współmałżonków rencistów i emerytów. Podano szczegółowe zasady nowego systemu, jego finansowanie, wysokość wypłacanych świadczeń, rent inwalidzkich, pośmiertnych itd,, oraz warunki uzyskiwania prawa do różnych świadczeń - wymagany wiek, staż pracy itp.

1438. LIU L.: Notes and brief reports: social security reforms in Japan. Uwagi i podsumowanie raportu: reforma zabezpieczenia społecznego w Japonii.- Soc.Secur. Bull. 1987 nr 8 s. 29-37.

1439. Model zabezpieczenia społecznego w Japonii na tle innych krajów wysoko uprzemysłowionych. Oprac. W. Żor.- Sygnały CINTE 1983 nr 14-10 s. 1-11 bibliogr.

J u g o s ł a w i a

1440. Loi du 22 avril 1982 concernant les droits fondamentaux en matière d'assurance-pensions et invalidité. Yougoslavie. Ustawa z dn. 22 kwietnia 1982 r. dotycząca podstawowych praw w zakresie zabezpieczeń emerytalnych i rent inwalidzkich. Jugosławia.- Sér. Législ. 1983 nr 1 s. 221-238.

Tekst ustawy regulującej zasady przyznawania emerytur i rent inwalidzkich w Jugosławii. Ustawa precyzuje podstawowe prawa:

do emerytury, do przeniesienia na inne stanowisko pracy, przeszkolenia, szkolenia uzupełniającego, do renty inwalidzkiej, do renty dla członków rodziny pozostających na utrzymaniu pracującego, do odszkodowań finansowych. Ustawa precyzuje również tryb przyznawania świadczeń i praw rentowo-emerytalnych kombatantów II wojny światowej.

1441. Niektóre związki ubezpieczeń społecznych z polityką ochrony pracy: jugosłowiańsko-polskie seminarium naukowe, Warszawa 21-22 września 1982 /Centralny Instytut Ochrony Pracy.- Warszawa: CIOP, 1983.-85 s.

Z treści: Larkowa H.: Powiązanie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych z systemem ubezpieczeń społecznych.- Stojanovič Z.: Charakterystyka prac naukowo-badawczych w systemie ubezpieczenia społecznego.- Popović M.: Finansowanie ubezpieczenia emerytalnego i inwalidzkiego w Socjalistycznej Federacyjnej Republice Jugosławii.- Mackiewicz-Golnik L.: Podstawy finansowania ubezpieczeń społecznych w Polsce.

K a n a d a

1442. Conceptions de la sécurité sociale au Canada. Koncepcje ubezpieczeń społecznych w Kanadzie.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 258-284 tab.

Monografia systemu ubezpieczeń społecznych w Kanadzie, opracowana przez kanadyjskie Ministerstwo Zdrowia. Wskazano, iż stosowane w tym kraju zakresy ubezpieczeń społecznych mają wielorakie źródła organizacyjne i metodologiczne. Cały system, w okresie 50 lat, kształtował się pod wpływem różnych czynników, obejmuje zarówno programy zabezpieczeń zarobkowych, jak też programy różnego typu świadczeń społecznych, ułatwiających Kanadyjczykom rozwiązanie różnych problemów osobistych i socjalnych. Omówiono główne programy ubezpieczeń społecznych w Kanadzie, w tym program ubezpieczeń ludzi starzejących się, system emerytalny Kanady i rentowy prowincji Quebec, system odszkodowawczy za wypadki przy pracy, system zabezpieczeń na wypadek bezrobocia, świadczenia rodzinne i dodatki na dzieci, system pomocy społecznej, program readaptacji zawodowej inwalidów. Omówiono także różne systemy ubezpieczeń społecznych funkcjonujących pod egidą kanadyjskiej Komisji d/s Zatrudnienia i Immigracji. Wskazano, iż z powodu uniwersalności systemu ubezpieczeń społecznych w Kanadzie w zasadzie nie ma osobnych, np. zawodowych, systemów świadczeń socjalnych.

1443. GOODMAN C.: Sécurité du revenu et aide à la famille dans un environnement social en évolution: l'expérience canadienne. Zapewnienie dochodu i pomoc rodzinie w rozwijającym się społeczeństwie: doświadczenia kanadyjskie /Association Internationale de la Sécurité Sociale.- Bruxelles: AISS, 1990.- 25 s.

W Kanadzie, odpowiednie instytucje i ich programy strzegą dochodów i poziomu życia rodzin. Istnieje: Program Zasiłków Rodzin-

nych, Kanadyjski System Emerytur, Ubezpieczenia dla Bezrobotnych. Program świadczeń na szczeblu federalnym, regionalnym i miejskim powiązany z systemem podatkowym zapewnia pomoc socjalną i usługi społeczne uwzględniające zróżnicowane potrzeby rodziny i liczbę dzieci. Obecny system podatkowy, obciążający rodziny o najwyższych dochodach pozwala na odpowiednie dofinansowanie rodzin o dochodach średnich i najniższych. Wprowadzone ulgi finansowe na dzieci do 21 roku życia i ulgi w różnych opłatach związanych z utrzymaniem dzieci. Kanadyjski system emerytur bazuje na składkach, zależnych od dochodów i zapewnia opiekę płacącemu składki oraz jego rodzinie. W systemie federalnym działają ubezpieczenia finansowe na wypadek czasowego bezrobocia. Pomoc w skali regionu obejmuje m.in. świadczenia na pokrycie kosztów wyżywienia, odzieży, mieszkania i innych potrzeb tradycyjnie uznawanych w danym regionie za niezbędne. Świadczenia te uwzględniają w szczególności potrzeby każdego dziecka potrzebującego pomocy.

1444. ISMAEL J.S.: Canadian social welfare policy: federal and provincial dimensions. Kanadyjska polityka opieki socjalnej /Institute of Public Administration of Canada.- Kingston: Mc Gill-Queen's Univ. Press, 1987.- 205 s.

M.in. zabezpieczenie społeczne; systemy emerytalne.

Zob. też poz. 1478.

K u b a

1445. Loi sur la sécurité sociale. Cuba. Ustawa o zabezpieczeniu społecznym. Kuba.- Bull. Inf. Soc. 1980 nr 3 s. 375-378.

1 stycznia 1980 r. weszła w życie nowa ustawa nr 24 o zabezpieczeniu społecznym. Zabezpieczenie społeczne pracujących to bezpłatna pomoc lekarska, rehabilitacyjna, protetyczna. Zasiłki pieniężne z powodu niezdolności do pracy zależą od tego, czy ubezpieczony korzysta z leczenia szpitalnego oraz od przyczyny choroby, wahają się od 50 do 80% zarobków, wypłacane są od czwartego dnia choroby w domu i pierwszego dnia pobytu w szpitalu. Renty inwalidzkie przysługują niezdolnym do pracy w wieku od 24 do 60 lat, wymagany jest staż pracy od jednego do 15 lat, zależnie od wieku. Minimalna renta inwalidzka wynosi 40% zarobków, wzrasta o 1% za każdy rok przepracowany powyżej 15 lat. Istnieje możliwość przyznania rent osobom, które nie osiągnęły wieku emerytalnego, renty dla inwalidów pracy ulegają podwyżkom. Zasiłki z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy wahają się od 30 do 60% w zależności od stażu pracy i przyczyny utraty zdrowia. Emerytury przysługują po przepracowaniu 25 lat i osiągnięciu 60 lat dla mężczyzn i 55 lat dla kobiet oraz 50 lat dla pracujących w warunkach uciążliwych przez ostatnie 12 lat lub 3/4 lat przepracowanych. Renta wynosi 50% zarobków, podwyższa się ją o 1-1,5% za każdy rok przepracowany powyżej 25 lat. Zwyżki z tytułu pracy po przekroczeniu wieku emerytalnego sięgają 5% za każdy rok. Osoby, które przepracowały tylko 15 lat otrzymują renty nadzwyczajne w wysokości 40% zarobków. Pozostający przy życiu członkowie rodziny niezdolni do pracy, którzy przekroczyli 60 lat i osoby do 17 roku życia otrzymują renty wdowie i sieroce,

wynoszące 70-100% renty inwalidzkiej lub emerytury, ich wysokość zależy od liczby osób pozostających na utrzymaniu ubezpieczonego i poziomu zarobków.

N i e m i e c k a R e p u b l i k a D e m o k r a t y c z n a

1446. 40 Jahre DDR - 40 Jahre Sozialversicherung. 40 lat NRD - 40 lat ubezpieczeń społecznych.- Arb. u. Arb.-Recht 1989 nr 9 s. 198-199.

Z okazji 40 rocznicy powstania NRD, próba bilansu osiągnięć w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. Rozwój wydatków na różne świadczenia, takie jak zasiłki chorobowe, dodatki na mieszkania, wychowywanie dzieci, opiekę nad ciężko poszkodowanymi i niepełnosprawnymi, pomoce ortopedyczne, optyczne itp.

1447. ORTYŃSKI K.: Ubezpieczenia społeczne w NRD.- Pr. Zabezp. Społ. 1985 nr 7 s. 32-38.

Charakterystyka ubezpieczeń społecznych w NRD. Omówiono zasady tworzenia funduszu ubezpieczeń, wprowadzone modyfikacje w modelu (obok obowiązkowego ubezpieczenia wprowadzono dodatkowe dobrowolne ubezpieczenie społeczne), uprawnienia i zakres świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

1448. RADTKE G.: Die Sozialversicherung in der DDR - sozialpolitische Errungenschaft der Arbeiterklasse und Instrument der Finanzierung sozialer Prozesse. Zabezpieczenie socjalne w NRD - socjalno-polityczne osiągnięcia klasy robotniczej i instrument finansowania procesów socjalnych.- Wirtsch.-Wiss. 1989 nr 3 s. 291-302.

Zasady i organizacja zabezpieczenia socjalnego w NRD. Etapy rozwojowe jednolitego systemu ubezpieczeń społecznych. Formy realizacji świadczeń ubezpieczeniowych w zależności od rodzaju niezdolności do pracy. Zasady dodatkowego indywidualnego ubezpieczenia rentowego. Metody usuwania istniejących nieprawidłowości między rentami pracowniczymi a rentami rodzinnymi. Zasady finansowania i podziału funduszy rentowych oraz zasiłków i innych form udzielania pomocy społecznej. Struktura i formy wtórnego podziału funduszu socjalnego. Funkcje ekonomiczno-socjalne spełniane przez fundusze socjalne w okresie planowania i rozdziału.

1449. System zabezpieczenia społecznego w NRD / oprac. J. Woś; Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.- Warszawa: CINTE, 1985.- 16 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/CINTE; 39).- Bibliogr.

1450. WINKLER G.: Zum System der sozialen Sicherung in der DDR. System ubezpieczeń socjalnych w NRD.- Arb. u. Soz.-Polit. 1990 nr 2 s. 48-53.

Ogólne założenia systemu ubezpieczeń socjalnych w NRD. W ostatnich latach system ten obejmował w jedną całość ubezpieczenia chorobowe, wypadkowe, rentowo-emerytalne oraz opiekę nad matką i rodziną. W tym kontekście omawia problemy wynikające ze zjednoczenia się obu państw niemieckich w dziedzinie ubezpieczeń socjalnych, podkreślając niebezpieczeństwo pogorszenia się sytuacji ubezpieczeniowej niektórych kategorii ludności, w tym np. rodzin wielodzietnych. Różnice istniejące między zachodnioniemieckim systemem ubezpieczeń socjalnych a wschodnioniemieckim, wobec włączenia NRD w obszar RFN, nakłada na RFN szczególne obowiązki w sferze ubezpieczeń socjalnych.

N o r w e g i a

1451. System ubezpieczeń społecznych w Norwegii. Oprac. A. Semenowicz.- Sygnały CINTE 1986 nr 21-5 s. 1-11 tab. bibliogr. 3 poz.

P o r t u g a l i a

1452. Act no 28 on social security. Dated 14 August 1984. Ustawa nr 28 z 14 sierpnia 1984 r. dotycząca ubezpieczeń socjalnych.- Legisl. Ser. 1985 nr 3 s. 191-203.

Ustawa stanowi podstawę prawną systemu ubezpieczeń socjalnych w Portugalii, precyzuje zasady organizowania instytucji ubezpieczeń socjalnych, sposoby świadczenia usług socjalnych, zasady organizacji działalności socjalnej przez organizacje prywatne i inne funkcjonujące w oparciu o zasadę pracy bez zysku. Ustawa składa się z 85 paragrafów, które regulują: programy socjalne i programy ubezpieczeń socjalnych, gwarancje i spory, finansowanie, organizacje socjalne i uczestnictwo, inicjatywy prywatne w sferze socjalnej, postanowienia przejściowe. Podkreślono, że jako przejściowe środki, uzupełniające i regulujące, mają zastosowanie niektóre przepisy ustaw nr 2115 i 2129, pozostające w zgodzie z nową ustawą. Podobnie utrzymane zostały w mocy dotychczasowe przepisy regulujące zasady wypłacania rekompensat za wypadki przy pracy.

1453. CAMPBELL G.R.: Social security in Portugal: harmonizing for Europe 1992. Zabezpieczenie społeczne w Portugalii: przystosowanie do Europy w 1992 roku.- Soc. Secur. Bull. 1990 nr 8 s. 2-7.

Jednym z ważniejszych aspektów dalszej konsolidacji 12 państw członkowskich EWG po roku 1992, jest swobodny przepływ siły roboczej, który wymaga jednak zrównania poziomu zabezpieczenia społecznego w tych krajach. Omówiono sytuację w tym względzie w Portugalii, uważanej za jeden z najmniej rozwiniętych krajów w EWG.

Podejmowane tam akcje legislacyjne dotyczą m.in. ubezpieczenia od bezrobocia, nadzoru nad rentami prywatnymi i modernizacją programów zabezpieczenia i opieki socjalnej.

1454. Decret-Loi n° 513 L/79 du 26 decembre instituant un régime minimal de protection sociale. Portugal. Dekret z mocą ustawy nr 513 L/79 z dn. 26 grudnia 1979 ustanawiający minimum ochrony społecznej. Portugalia.-Ser. Législ. 1980 nr 2 s. 143-147.

Dekret zapewnia każdemu obywatelowi portugalskiemu zamieszkałemu w kraju prawo do minimalnej ochrony socjalnej, obejmującej opiekę zdrowotną i zabezpieczenie społeczne. Świadczenia zdrowotne obejmują: porady i opiekę lekarską, szpitalną, leki, pomoc terapeutyczną i diagnostyczną, świadczenia w naturze. Zabezpieczenie społeczne obejmuje: renty socjalne, dodatki do rent dla osób niepełnosprawnych, renty sieroce, zasiłki rodzinne, zasiłki dla dzieci niepełnosprawnych i świadczenia pomocy społecznej. Obsługa systemu należy do służby zdrowia i służb socjalnych, świadczenia pieniężne wypłaca Krajowa Kasa Emerytalna i inne instytucje. Dekret zawiera szereg przepisów szczegółowych, dotyczących gwarancji prawnych, kumulacji uprawnień, stałych zasiłków dla różnych kategorii osób.

1455. NOT G.: Histoire et evolution recente de la protection sociale au Portugal. Historia i ewolucja zabezpieczenia społecznego w Portugalii.- Paris: Univ. X, 1984.- 185 s., mapy.- Tabele.

1456. REINHARD H.-J.: Soziale Sicherheit in Portugal. Bezpieczeństwo socjalne w Portugalii.- Soz. Sicherheit 1991 nr 1 s.22-25.

System bezpieczeństwa socjalnego w Portugalii uległ w drugiej połowie lat 70-tych znacznym przemianom. Przemiany strukturalne pozwoliły na poszerzenie sieci tegoż bezpieczeństwa i objęcie nim na szczeblu regionalnym również osoby dotychczas nie ubezpieczone i nie korzystające z opieki socjalnej państwa. Interesujący jest przegląd zadań jakie spełniają wspomniane centra regionalne mające dużą autonomię pod względem finansowym i administracyjnym. Wysokość świadczeń rentowych ogólnie biorąc jest na niskim poziomie. Służba zdrowia finansowana jest całkowicie ze środków finansowych państwa i pozostaje na niskim poziomie. Podwyższenie stawek ubezpieczeniowych w latach 80-tych pozwoliło na zrównoważenie kwestii ubezpieczeń na najbliższe lata.

1457. Social security reform. Reforma systemu ubezpieczeń socjalnych.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 3/4 s. 568-570.

Przedstawiono założenia reformy systemu ubezpieczeń socjalnych, którą wprowadzono w Portugalii ustawą z 18 czerwca 1984 r. Rozwiązania te cechuje: uniwersalność, jednolitość poszczególnych programów socjalnych, równość traktowania, decentralizacja uprawnień instytucjonalnych, prawne gwarancje dla jednostek, współuczestnictwo i solidarność. System obejmuje następujące rodzaje

świadczeń: dodatki chorobowe, świadczenia macierzyńskie, renty chorobowe i inwalidzkie, zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia dla niepełnosprawnych, emerytury, świadczenie z tytułu śmierci. Nowa ustawa dopuszcza możliwość uruchamiania prywatnych programów socjalnych, ukierunkowanych na uzupełnienie możliwości ogólnego systemu ubezpieczeń socjalnych. Muszą one wychodzić z założeń przyświecających nowemu systemowi ubezpieczeń. Wskazano, iż biorcy wynagrodzeń w sektorze rolniczym nie są objęci systemem ubezpieczeń i mają prawo jedynie do tzw. świadczeń pozakontrybucyjnych.

R e p u b l i k a F e d e r a l n a N i e m i e c

1458. BÄCKER G.: Die doppelte Sozialversicherung. Podwójne zabezpieczenie społeczne.- Soz. Sicherheit 1990 nr 11 s. 339-347.

Problem rent w zjednoczonych Niemczech regulują dwa układy państwowe - praktycznie biorąc w dawnej NRD wprowadza się ustawy i przepisy obowiązujące w RFN, ze wszystkimi ich plusami, ale i brakami. Omawiając je szczegółowo podkreślano istniejące trudności - głównie finansowe, wynikające przede wszystkim z gorszej sytuacji na rynku pracy w dawnej NRD. Dlatego jeszcze długo istnieć będą różnice w wysokości rent na obu obszarach.

1459. BÄCKER G., WELZMÜLLER R.: Bedarf es einer Neuorientierung der Sozialpolitik? Das WSI-Konzept. Czy polityka socjalna wymaga nowej orientacji? Koncepcja Instytutu Nauk Ekonomicznych i Społecznych.- Soz. Sicherheit 1987 nr 5 s. 131-135.

Poddano krytycznej ocenie system zabezpieczenia społecznego w RFN,jako nie odpowiadający już obecnym wymogom i nie zaspokajający nawet minimalnych potrzeb wielu kategorii ubezpieczonych - kobiet, bezrobotnych, osób niepełnosprawnych itp. Za przyczyny takiego stanu autorzy uważają zmianę struktury form życia i rynku pracy, zmiany demograficzne czy rosnące bezrobocie. Koncepcje zmian mogących wpłynąć na poprawę sytuacji, postulujące m.in. konieczność reform w dziedzinie polityki produkcji i zatrudnienia, czasu pracy i odnośnego ustawodawstwa.

1460. Changements législatifs récents. République Fédérale d'Allemagne. Ostatnie zmiany legislacyjne. Republika Federalna Niemiec.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 2 s. 285-287.

Przedstawiono, wprowadzone jesienią 1982 r. przez nowy rząd RFN, zmiany w ustawodawstwie socjalnym. Zmianami objęto system emerytalny, świadczenia chorobowe, dodatki dla bezrobotnych, także świadczenia rodzinne. Nowe przepisy weszły w życie 1 stycznia 1983 r. Zmiany miały na celu zredukowanie kosztów systemu ubezpieczeń społecznych bez obniżania poziomu świadczeń.

1461. Federal Insurance Code, as last amended on 18 August 1980 Federal Republic of Germany 1. Federalny Kodeks ubezpieczeń społecznych. Tekst jednolity z dn. 18 sierpnia 1980 r. Republika Federalna Niemiec. - Legisl. Ser. 1981 nr 1 s. 25-184.

Niemiecki kodeks ubezpieczeń społecznych z 1911 r. był wielokrotnie nowelizowany, tekst jednolity uwzględnia wszystkie dotychczasowe zmiany. Określa zakres i zasady udzielania pomocy lekarskiej, zakres zabezpieczenia społecznego obejmuje między innymi diagnostykę lekarską, świadczenia chorobowe, macierzyńskie, pośmiertne, rodzinne. Świadczenia są finansowane z różnych źródeł: lokalnych, branżowych, zakładowych. Ubezpieczenia następują na ogół z chwilą rozpoczęcia pracy lub nauki zawodu, zasady wypłaty świadczeń określają regulaminy. Opiekę zdrowotną zapewniają lekarze współpracujący stale lub dorywczo z instytucjami ubezpieczeniowymi. Składki ubezpieczeniowe wpłacają pracownicy i pracodawcy. System ubezpieczeniowy uwzględnia specyfikę pewnych grup, na przykład zatrudnionych w rolnictwie, służby domowej, pracujących dorywczo, ajentów handlowych, wolnych zawodów, chałupników, pracowników morza, uczniów odbywających naukę zawodu. Ustawa przewiduje możliwość tworzenia specjalnych funduszów ubezpieczeniowych. System ubezpieczeń wypadkowych obejmuje prewencję i świadczenia na rzecz poszkodowanych i ich rodzin. Ubezpieczenie ogranicza odpowiedzialność pracodawcy, za wyjątkiem wypadków powstających z jego winy. Pracodawcy zrzeszają się w zrzeszeniach ubezpieczeniowych, prawo określa zasady ich funkcjonowania, wydają one regulaminy określające zasady prewencji i sprawują nadzór. Prawo określa sposób tworzenia funduszów i ich wydatkowania. Specjalne przepisy określają zasady funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego gospodarki rolnej i morskiej.

1462. FRIEDRICH W.: Sozialversicherungsfreie Beschaeftigung. Ubezpieczenie pracujących /Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung.- Bonn: 1989.- 288 s.- Tabele, bibliogr.

Ubezpieczenia społeczne - ustawodawstwo z lat 1987-1988.

1463. GLÖCKNER W.H.: Soziale Sicherung: Die Wende wird fortgesetzt - Der Bundeshaushalt 1984 und seine Begleitgesetze. Zabezpieczenie socjalne: zwrot będzie kontynuowany - budżet federalny RFN na r. 1984 i towarzyszące mu przepisy.- Soz. Sicherheit 1984 nr 1 s. 1-6.

Pierwsza zmiana w polityce budżetowej w zakresie zabezpieczeń socjalnych zaznaczyła się - za sprawą koalicji CDU-CSU i FDP - już w budżecie federalnym na r. 1983 ostrymi cięciami w strukturze zabezpieczenia socjalnego. Budżet na r. 1984 i towarzyszące mu ustawy zawierają drugą część tych zmian. Utrzymano roczne dodatki na poprzednim poziomie (urlopowe, świąteczne w okresie Bożego Narodzenia), natomiast obniżono procentowy wymiar różnego rodzaju zasiłków dla bezrobotnych oraz dla osób zatrudnionych w krótkim okresie. Podniesiono składki zaliczane w pełni do ubezpieczenia emerytalnego (tj. na zasiłki chorobowe, opiekuńcze, wypadkowe, rehabilitacyjne), obniżono zasiłek rodzinny na dzieci,

zmniejszono emerytury. Zmniejszono zasiłki chorobowe, wypadkowe, skrócono dodatkowy urlop macierzyński oraz zmniejszono wysokość zasiłku. Ponadto ograniczono prawo do przejazdów bezpłatnych. Cięcia dotyczą także opodatkowania pojazdów należących do osób z ciężkim inwalidztwem, a także - emerytur inwalidzkich, jak również pomocy socjalnej i in. Podano krytyczne stanowisko w tych sprawach opozycji parlamentarnej SPD oraz Związku Związków Zawodowych RFN.

1464. GLOMBIK M.: Selbstverwaltung und Aufsicht in der Sozialversicherung. Autonomia i kontrola w ubezpieczeniach społecznych.- Arb. u. Beruf 1988 nr 12 s. 380-382.

Zasady ubezpieczeń społecznych w Niemczech: podział ubezpieczeń według gałęzi; udziałowe formy korporacji ubezpieczeniowych, finansowanie i przedkładanie rozliczeń ubezpieczeniowych osób i zakładów przed organami kontrolnymi. Kompetencje władz kontrolnych są uregulowane w ustawie o utworzeniu Urzędu d/s Ubezpieczeń. Federalny Urząd Ubezpieczeń zajmuje się sprawami, w których rząd i ministerstwo nie jest kompetentne. Sprawami o zasięgu krajowym zajmują się władze wyższych szczebli lub prawem określony organ władzy. Związki przedstawicieli ubezpieczeń społecznych - służą wymianie doświadczeń, doradzają korporacjom i rządowi, informują ludzi o problemach z zakresu zabezpieczenia społecznego, pielęgnują stosunki między różnymi wewnątrzkrajowymi towarzystwami ubezpieczeniowymi i innymi organizacjami,także zagranicznymi. Doradzają i pouczają swoich członków oraz prowadzą sprawy, które leżą w interesie ogółu ich członków.

1465. HAVERKATE G.: L'Etat et la sécurité sociale apres 100 ans d'assurance obligatoire. Państwo i zabezpieczenie społeczne w 100 lat po wprowadzeniu ubezpieczeń obowiązkowych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 460-473.

W 1984 r. minęło 100 lat od wprowadzenia w Niemczech obowiązkowych ubezpieczeń (z tytułu wypadków pracy pracy). W związku z tą rocznicą autor przypomniał okoliczności wprowadzenia ubezpieczeń obowiązkowych. Rozwój ubezpieczeń społecznych poszedł w kierunku odrzucenia zasady ubezpieczeniowej i zwiększenia roli państwa. Doprowadziło to do sytuacji, gdy świadczenia wypłacane są nie z tytułu wcześniejszego opłacania składek, ale wówczas gdy istnieje taka potrzeba. Zanikła więc różnica między świadczeniami ubezpieczeniowymi (finansowanymi ze składek) i świadczeniami z pomocy społecznej (finansowanymi z podatków). Autor uważa, że należy powrócić do zasady ubezpieczeniowej . Tylko wtedy będą wyraźnie widoczne wszystkie następstwa podejmowanych decyzji, możliwe będzie ustalenie równowagi między wpływami i wydatkami z kas ubezpieczeniowych.

1466. [Hundert] 100 Jahre Sozialversicherung - im Grundsatz bewährt. 100 lat zabezpieczenia socjalnego - zgodnego z wymaganiami czasu.-Arb. u. Beruf 1981 nr 12 s. 357-358.

Relacja z okazji 100-lecia działalności służby zabezpieczenia socjalnego w RFN. Rozwój podstawowych świadczeń oraz zasad

ich opiniowania w zakresie ubezpieczeń socjalnych. Przewidywane zmiany w zasadach ustalania wysokości świadczeń rentowych oraz w formach ich finansowania. Rola związków zawodowych w ustalaniu przepisów rentowych oraz w programie wzrostu zatrudnienia przez reindustrializację gospodarki oraz przez zmianę struktury i organizacji rynku pracy.

1467. MAYDELL B.: L'évolution du droit social en République Fédérale d'Allemagne de 1980 a 1985. Przemiany w prawie socjalnym w RFN od 1980 do 1985 r.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 3 s. 197-211.

Pojęcie "prawo socjalne" należy rozumieć jako zabezpieczenie społeczne. Obowiązuje system ubezpieczeń przymusowych, obejmujący pracowników najemnych, kupców, rolników, a nawet artystów. Ubezpieczenia chorobowe i na wypadek bezrobocia stanowią największe obciążenie funduszu ubezpieczeń i te dziedziny prawa socjalnego podlegają modyfikacjom, zwłaszcza w zakresie zasiłków chorobowych, leczenia szpitalnego, świadczeń inwalidzkich, zasiłków dla bezrobotnych, świadczeń rodzinnych. Ewolucja demograficzna, a zwłaszcza starzenie się społeczeństwa stwarza dodatkowe obciążenia finansowe, ich wzrost dojdzie prawdopodobnie w początku przyszłego wieku do około 35%.

1468. MOLITOR B.: Dynamik auch in Zukunft? Czy dynamikę stosować również w przyszłości?-Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 5 s. 147-154.

Przedstawiono:podstawową koncepcję ubezpieczeń socjalnych, charakter społeczny tych ubezpieczeń, prawne obowiązkowe członkostwo w ubezpieczeniach, niedobory w tworzeniu kapitału gospodarki narodowej, wkład pracodawców, liczbę rencistów (tj. w naszym rozumieniu rencistów i emerytów), ruchomą granicę wieku emerytalnego, problem bezrobocia, zagadnienie rent zakładowych, ochronę zdrowia rencistów, renty (emerytury) najniższe, problemy organizacji systemu ubezpieczeń.

1469. République Fédérale d'Allemagne. Nouvelle modifications législatives. Republika Federalna Niemiec. Nowe przepisy w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 474-476.

W latach 1984 i 1985 w RFN wprowadzono wiele zmian w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. W zakresie świadczeń emerytalno-rentowych: podwyższono składki płatne przez pracowników, zmieniono pułap zarobków, od których opłacane są składki, zmieniono zasady obliczania podstaw wymiaru, zlikwidowano dodatki na dzieci przyznawane do nowych emerytur i zamiast nich wypłaca się zwykłe zasiłki rodzinne, wprowadzono renty rodzinne dla wdowców na tych samych zasadach jak dla wdów. W dziedzinie ubezpieczeń chorobowych podwyższono pułap zarobków, od których opłacane są składki, wprowadzono obowiązek opłacania składek przez niektóre osoby pobierające wcześniejsze emerytury, podwyższono podstawę wymiaru zasiłków chorobowych. W dziedzinie ubezpieczeń z tytułu

wypadków przy pracy: podwyższono o 1,31% wszystkie renty wypadkowe. Przyznano prawo do zasiłków rodzinnych osobom w wieku 16-21 lat o ile nie mogą one znaleźć miejsc nauki zawodu lub są zarejestrowane jako bezrobotne. Obniżono składki w systemie ubezpieczeń od bezrobocia, skrócono niezbędny staż pracy robotników sezonowych wymagany do nabycia prawa do zasiłków dla bezrobotnych.

1470. ROSS R.B., ZACHER H.F.: Social legislation in the Federal Republic of Germany. Ustawodawstwo socjalne w Republice Federalnej Niemiec.- Bedford: Square Press 1983.- 49 s.- Bibliogr. 139 poz.

Opracowany przez zachodnioniemiecki Instytut Maxa Plancke i skomentowany przez specjalistę brytyjskiego przegląd ustawodawstwa socjalnego w RFN. Zawiera tabelę wszystkich odnośnych ustaw, dekretów i rozporządzeń, krótką historię z uwzględnieniem stosowanych w RFN terminów i pojęć, przetransponowanych na terminologię angielską, oraz omówienie struktury, podstaw prawnych i finansowych, polityki socjalnej i pracy społecznej w RFN. W części drugiej scharakteryzowano ubezpieczenia społeczne, chorobowe, emerytalne i od wypadków, ustawodawstwo kompensacyjne, systemy pomocy specjalnej (świadczenia dla dzieci, młodzieży, oświatowe, mieszkaniowe itp.), świadczenia dla bezrobotnych oraz różne formy pomocy społecznej.

1471. ROTH R.: Strukturreform oder Kostenminimierung in der Rentenversicherung? Reforma struktury czy też minimalizacja kosztów ubezpieczeń rentowych?- Soz. Sicherheit 1989 nr 3 s. 7-75.

Głos w dyskusji na temat reformy systemu ubezpieczeń społecznych, w tym rentowych, która toczy się od pewnego czasu w RFN w związku z propozycjami złożonymi przez rząd. Wyższe oczekiwania społeczeństwa stwarzają konieczność reformowania dotychczasowego systemu ubezpieczeń rentowych i powodują także naciski na rząd, który stoi jednak w obliczu dylematu. Proponowana na 1992 r. reforma systemu ubezpieczeń rentowych podporządkowana jest raczej argumentom ekonomicznym niż demograficznym, co wynika z centralnego problemu, wobec którego stoją władze w RFN: masowe bezrobocie i minimalizacja kosztów lub pełne zatrudnienie i reforma strukturalna? Demograficzne, ekonomiczne, polityczne i społeczne aspekty problemów związanych z reformą systemu ubezpieczeń rentowych.

1472. RULAND F.: Handbuch der gesetzlichen Rentenversicherung: Festschrift aus Anlass des 100-Jahrigen Bestehens der gesetzlichen Rentenversicherung. Podręcznik ubezpieczeń rentowych: 100-lecie funkcjonowania ustawodawstwa rentowego /Verband Deutscher Rentenversicherungstraeger.- Neuwied: Luchterhand Verl. 1990.- 1205 s.- Tabele. bibliogr.

Wszechstronna analiza systemu ubezpieczeń społecznych w RFN.

1473. Sozialbericht 1990. Raport o polityce socjalnej 1990 / Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung.- Bonn, 1990.- 218 s.

Doroczny raport o polityce socjalnej prezentuje stan realizacji programów socjalnych, uchwalonych przez władze zachodnioniemieckie. Do podstawowych zadań polityki socjalnej w 11. kadencji Bundestagu zaliczono m.in.: wzmocnienie wzajemnych związków między zabezpieczeniem społecznym a rozwojem gospodarczym; stabilizację lub ograniczenie składek ubezpieczeniowych; wzmocnienie związków między opłacaniem składek a udzielaniem świadczenia; poprawę gospodarności i racjonalności systemów polityki socjalnej; rozbudowę sfery pielęgnacji osób niesprawnych. Dla realizacji wytyczonych celów ustalone zostały następujące priorytetowe działania: w ramach polityki rynku pracy - aktywizacja tej polityki i poprawa zabezpieczenia socjalnego bezrobotnych oraz członków ich rodzin; zwiększenie nacisku na bezpieczeństwo pracy we wszystkich branżach; przygotowania do zapowiedzianej na 1992 r. reformy emerytalnej; zwiększenie nakładów na świadczenia dla osób niezdolnych do pracy i nie mających pełni uprawnień emerytalnych; zwiększenie zasiłków rodzinnych.

1474. STANDFEST E.: Sozialpolitik und Einigungsvertrag. Polityka społeczna a traktat zjednoczeniowy.- Soz. Sicherheit 1990 nr 10 s. 301-302.

Zjednoczenie dwóch państw niemieckich spowodowało m.in. również zmiany w strukturach prawnych, polegające głównie na objęciu całego terenu obecnych Niemiec ustawodawstwem obowiązującym dotychczas w RFN. Omówiono te ustawy i rozporządzenia, które dotyczą podstawowych praw socjalnych, reform struktur organizacyjnych zabezpieczenia społecznego, ubezpieczeń rentowych, chorobowych itp. Koszty pokrywane będą częściowo z budżetu ogólnego.

1475. SZURGACZ H.: Kodyfikacja prawa socjalnego w RFN. Część ogólna kodeksu socjalnego.- Pr. Zabezp. Społ. 1983 nr 7 s. 34-42.

M.in. ubezpieczenia społeczne.

1476. ZACHER H.F.: Introduction au droit social allemand. Wprowadzenie do niemieckiego ustawodawstwa społecznego.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1983 nr 1 s. 7-60 tab. bibliogr. s. 54-60.

Przedstawiono wprowadzenie do niemieckiego ustawodawstwa społecznego, w tym 37 ustaw, rozporządzeń i dyrektyw, regulujących całość problematyki socjalnej. Omówiono koncepcję i definicje, na których opiera się niemieckie prawo społeczne, przywileje socjalne i prawo obywateli do świadczeń społecznych oraz odszkodowań różnego typu, obowiązujące procedury administracyjne, stosunki prawne w ustawodawstwie społecznym, ochronę nabytych praw. Kolejno przedstawiono poszczególne działy prawa społecznego: ubezpieczenia socjalne, prawo do odszkodowań społecznych, szczegółowe systemy pomocy rodzinom, dzieciom i młodzieży, zagwarantowanie praw do wykształcenia i mieszkania, kompensacje różnego typu.

R u m u n i a

1477. MANESCU M.: The nation's welfare system. Krajowy system ubezpieczeń społecznych.- Rev. Roumaine Sc. Soc. 1983 nr 2 s. 97-102 rys.

Omówiono znaczenie społeczne i ekonomiczne krajowego systemu ubezpieczeń społecznych w aspekcie teoretycznym, wskazując na centralną pozycję takiego systemu w całym układzie ekonomicznym danego państwa.

S t a n y Z j e d n o c z o n e A m e r y k i

1478. CRIJNS L.H.J., TRAGY M.B., UNEL J.Y.: La sécurité sociale aux Etats-Unis et au Canada. Ubezpieczenia społeczne w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 8/9 s. 647-689 bibliogr. poz. 25.

W opracowaniu przedstawiono zarys historyczny systemów ubezpieczeń społecznych i opieki socjalnej w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie oraz podstawowe cechy różniące te systemy. W Stanach Zjednoczonych o opiece społecznej decydowały władze lokalne, federalne i stanowe; zakres świadczeń i metody różniły się w poszczególnych stanach niekiedy znacznie (z wyjątkiem obowiązujących powszechnie zasad opieki nad ludźmi starszymi). Rząd Nixona wzmocnił rolę władz Federalnych w tworzeniu systemu ubezpieczeń społecznych, zwalczał biurokrację i wzmocnił pozycję stanowych władz pochodzących z wyboru. Do osiągnięć zaliczono: reformę w podziale źródeł finansowania, zwiększenie środków na opiekę społeczną, redukcję wydatków na administrację lokalną oraz zagwarantowanie minimum dochodów. Za prezydentury Reagana utwierdzono programy ograniczające wydatki i wzmocniono znaczenie sektora prywatnego jako trzeciego partnera w dziale opieki społecznej (w ramach tzw. nowego federalizmu). Program Reagana określał zasady: sprawowania opieki nad chorymi rodzinami i ich dziećmi, ustalania zasiłków uzupełniających dla osób o niskich dochodach oraz pomocy w zapewnieniu odpowiednich, zdrowych mieszkań. Osobom starszym zapewniono specjalne formy opieki medycznej, obowiązujące jednakowo we wszystkich stanach. W Kanadzie historia opieki społecznej przebiega analogicznie do państw uprzemysłowionych: w przeszłości musiała wystarczyć odpowiedzialność osób prywatnych, rodzin. Lata czterdzieste XX wieku stworzyły szczególnie sprzyjające warunki dla rozwoju ubezpieczeń społecznych pod kontrolą władz państwowych, m.in. ubezpieczenia dla bezrobotnych, zasiłki rodzinne, na starość, a od lat pięćdziesiątych mnożą się różne programy szczególnej opieki socjalnej (np. dodatki dla osób starszych i dzieci). Fundusze na zasiłki dla bezrobotnych gromadzone są z 3 źródeł: składki od pracodawców, pracowników i władz federalnych. Ubezpieczenia na starość finansowane są ze skarbu państwa i innych funduszy i przewidują: miesięczne wypłaty w określonej wysokości dla wszystkich osób powyżej 65 roku życia; dodatki w uzasadnionych przypadkach; zasiłki wdowie. Osobne przepisy regulują zasady przyznawania emerytur, rent inwalidzkich, zasiłków pogrzebowych, rodzinnych dla dzieci i kombatantów. Programy regionalne regulują szcze-

gółowo sprawy opieki zdrowotnej (leczenie szpitalne, pomoc domowa, pielęgnacyjna, lekarstwa, usługi dentystyczne). Formy opieki społecznej Stanów Zjednoczonych i Kanady są przykładem różnorodności rozwiązań na szczeblu federalnym.

1479. Une étude relative à l'application du principe du partage des revenus dans la cadre de régime de sécurité sociale des Etats-Unis. Badania dotyczące redystrybucji dochodów w ramach systemu zabezpieczenia społecznego w USA.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 403-416.

Zabezpieczenie społeczne w USA datuje się od 1935 r., gdy wprowadzono system emerytalny (obejmował tylko emerytury). Stopniowo rozszerzał się zakres podmiotowy i przedmiotowy świadczeń. Obecnie prawo do świadczeń mają ubezpieczeni pracownicy oraz niektórzy członkowie ich rodzin. Wszystkie świadczenia oparte są na tzw. emeryturze bazowej ubezpieczonego. Pełna emerytura przysługuje po osiągnięciu 65 lat. Możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę (od 62 lat), emerytura jest wówczas obniżona o 20%. Renty inwalidzkie wynoszą zawsze 100%. Do emerytur i rent przysługują dodatki rodzinne: dla żon, które ukończyły 62 lata lub mają co najmniej jedno dziecko na utrzymaniu uprawnione do świadczeń. Żony pozostające na utrzymaniu ubezpieczonych mają prawo do emerytury po ukończeniu 65 lat. W szczególnych przypadkach świadczenie to przysługuje również osobom rozwiedzionym. Renty rodzinne przysługują wdowcom i wdowom po ukończeniu 60 lat (50 lat w przypadku inwalidztwa). Jedna osoba może otrzymywać tylko jedno świadczenie. W przypadku zbiegu prawa do świadczeń (np. emerytury własnej i renty rodzinnej) wypłacane jest świadczenie wyższe. System emerytalno-rentowy wymaga reformy, której punktem wyjścia powinno być uwzględnienie pracy kobiet zamężnych. Przeprowadzono symulację funkcjonowania różnych wariantów nowego systemu i w oparciu o jej wyniki zaproponowano inne rozwiązania systemu emerytalno-rentowego.

1480. L'evolution de la sécurité sociale en 1981. Etats Unis. Przemiany zabezpieczenia społecznego w 1981 r. Stany Zjednoczone.- Rev. Int. Secur. Soc. 1982 nr 1 s. 107-110.

Ustawa budżetowa USA z 1981 r. wniosła szereg zmian do systemu ubezpieczeń na starość, dla osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela i ubezpieczeń inwalidzkich (OSAD). Wysokość świadczeń inwalidzkich nie może przekraczać określonego pułapu, minimalne zasiłki zastąpiono zasiłkami wyliczonymi na podstawie uzyskiwanych uprzednio zarobków, są jednak pewne wyjątki od tej zasady. Zlikwidowano zasiłki dla studentów w wieku od 18 do 21 lat przysługujące dzieciom emerytów, inwalidów i sierotom, analogiczne zasiłki dla uczniów są wypłacane tylko do 19 roku życia. Obniżono z 18 na 16 lat granicę wieku dziecka, z tytułu opieki nad którym przysługiwało rodzicom prawo do zasiłku, zasada ta nie dotyczy jednak dzieci niepełnosprawnych. Ograniczono do współmałżonka i dzieci prawo do zasiłków pośmiertnych. Zasiłki inwalidzkie, o ile ich wypłata zbiega się z innymi formami świadczeń społecznych ze źródeł publicznych mogą być zmniejszane tak, aby łączna wysokość świadczeń nie przekraczała 80% poprzednich zarobków.

1481. Fast facts and figures about social security. Krótka informacja na temat ubezpieczeń społecznych.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 6 s. 5-19 tab. wykr.

Kompendium wiedzy na temat zabezpieczenia społecznego w USA. Zawiera dane dotyczące dochodów ludności w wieku poprodukcyjnym i zabezpieczenia osób niezdolnych do pracy oraz liczbę pracowników objętych ubezpieczeniem, pobierających świadczenia (z podziałem według wieku, płci i rasy). Opieka szpitalna i lekarska oraz ochrona materialna osób niezdolnych do pracy.

1482. Fast facts and figures about social security. Informacja o ubezpieczeniu społecznym /Department of Health and Human Services. Office of Research and Statistics.- Washington: 1990.- 41 s.- Tabele.

Dane statystyczne dotyczące zabezpieczenia społecznego w USA.

1483. FERRARA P.J.: Social security: averting the crisis. Zabezpieczenie społeczne: oddalanie kryzysu /Cato Institute.- Washington: 1982.- 156 s.- Tabele.

Analiza systemów ubezpieczeń społecznych w USA.

1484. GIST J.R.: Social security and economic well-being across generations /Public Policy Institute American Association of Retired Persons.- Washington: Pub. Pol. Inst.,1988.- 176 s.- Tabele, bibliogr.

Trendy i perspektywy zabezpieczenia społecznego w USA; ustawodawstwo ubezpieczeniowe i finanse.

1485. LEIMER D.R., PETRI P.A.: Cohort-specific effects of social security policy. Specyficzne dla generacji skutki polityki ubezpieczeń społecznych.-Nat. Tax J. 1981 nr 1 s. 9-28 tab., wykr. bibliogr.

System opieki społecznej w USA w początkach XXI wieku będzie się charakteryzował ogromnym deficytem i negatywnym wpływem na formację kapitałową. Najistotniejsze implikacje dla tego systemu wynikają z porównania bilansu wzrostu równowagi, uwzględniającego niemożność rozwiązania przez system złożonych kwestii przejściowych, powstałych na skutek zmian w programie. System opieki socjalnej ma znaczne zobowiązania wobec pracowników, którzy finansują go, podejmując decyzje o oszczędzaniu w oczekiwaniu na przyszłe korzyści. Ocena przyszłego wyboru musi w sposób sprecyzowany uwzględniać czynniki wpływające na podjęcie decyzji o świadczeniu na rzecz ubezpieczenia socjalnego (UI). Ocena czynników ekonomicznych i demograficznych wskazuje, że ustawowe wydatki będą znacznie przekraczać ustawowe wpływy podatkowe w najbliższych 30 latach, zakładając nawet stały wzrost stopy podatkowej. Spowodowane to będzie faktem zwiększenia się o 30% liczby osób

przechodzących na emeryturę w pierwszych latach XXI w. (pokolenie wyżu demograficznego urodzone w l. 1940-1960) w porównaniu do liczby osób obecnie kończących pracę. Skutki tego wyżu demograficznego mogą być spotęgowane przez spadek współczynnika śmiertelności. Istnieje wiele propozycji złagodzenia przewidywanego deficytu finansowego systemu opieki społecznej.

1486. MARMOR T.R., MASHAW J.L.: Social security beyond the rhetoric of crisis. Zabezpieczenie społeczne: ponad retoryką o kryzysie.- Princeton: Princeton Univ. Press, 1988.- 265 s.- Tabele, bibliogr.

Trendy w zabezpieczeniu społecznym w USA w latach 1930-1987. Ustawodawstwo emerytalno-rentowe.

1487. Program świadczeń społecznych w USA. Oprac. A. Semenowicz.- Sygnały CINTE 1987 nr 6-4 s. 1-12 tab. bibliogr.

Program ubezpieczeń społecznych i opieki zdrowotnej.

1488. Reform of old-age, survivors and disability insurance. Reforma ubezpieczeń ludzi starych, członków rodzin pozostałych przy życiu i osób niepełnosprawnych.- Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 3 s. 436-438.

1489. Réforme de l'assurance-chômage et de l'assurance-vieillesse-invalidité - survivants. Reforma ubezpieczeń na wypadek bezrobocia, ubezpieczeń inwalidzkich, emerytur i świadczeń dla osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 2 s. 280-282.

Stany Zjednoczone dostosowały w 1981 r. przepisy o zabezpieczeniu społecznym do ustaleń ustawy o finansach państwa za 1980 r. Zmiany zmierzają do ograniczenia specjalnych świadczeń przyznawanych ze środków federalnych bezrobotnym po wygaśnięciu prawa do świadczeń podstawowych wypłacanych z funduszów stanowych. Szereg stanów wprowadziło tygodniowy okres oczekiwania na prawo do świadczeń w przypadku przerwy w pracy spowodowanej zmianą pracy. Ustawa finansowa ogranicza okres trwania uprawnień do świadczeń, ogranicza ich wysokość, kładzie praktycznie kres wypłatom niektórych świadczeń w pewnych sytuacjach. Znosi zwykłą emeryturę minimalną zastępując ją emeryturą bazującą na poprzednich zarobkach, która może być niższa. Znosi stopniowo do 1985 r. świadczenia pieniężne dla studentów i uczniów w wieku 18-21 lat, których rodzice są emerytami, obniża z 18 do 16 lat granicę wieku dziecka, z tytułu opieki nad którym przysługują emerytom i inwalidom zasiłki lub zasiłki dla osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela. Zasiłki pośmiertne będą wypłacane tylko członkom rodziny zmarłego, a nie innym osobom ponoszącym koszty pogrzebu. Stwarza się możliwość ograniczania wysokości zasiłków inwalidzkich do poziomu 80% poprzednich zarobków.

Omówiono podstawowe rozwiązania zawarte w przyjętym przez Kongres USA w 1983 r. akcie prawnym zmierzającym do stabilizacji systemu ubezpieczeń socjalnych. Reforma ta zmienia sposób finansowania tego systemu. W rezultacie reforma ma przynieść 165 mld dolarów dodatkowych środków na cele ubezpieczeń socjalnych w następnych 7 latach. Reforma doprowadzi m.in. do przyspieszenia tempa wzrostu podatków na rzecz ubezpieczeń socjalnych; obliczona jest na redukowanie wysokości świadczeń oraz poszerzenie pokrycia wydatków na cele socjalne. Podjęto także środki zmierzające do poprawienia zasad długoterminowego finansowania systemu ubezpieczeń socjalnych. Nowy akt prawny zawiera szereg rozwiązań nowych, nietypowych, np. zreformowany system przewiduje kontynuowanie wypłacania emerytury niepełnosprawnym wdowom, wdowcom.

1490. Social security programs in the United States. Programy zabezpieczenia społecznego w Stanach Zjednoczonych.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 1 s. 5-59 tab.

Programy zabezpieczenia społecznego, obowiązujące w USA w latach 1940-1985. Podstawy prawne i rozwój programów zapewniających świadczenia emerytalne, rentowe, chorobowe oraz związane z bezrobociem. Programy obejmujące grupy specjalne: weteranów, wojskowych, byłych kolejarzy, programy pomocy społecznej dla osób wymagających takiej pomocy. Wysokość świadczeń pieniężnych i rodzaje różnych świadczeń "w naturze", systemy administrowania i finansowania poszczególnych programów, liczba osób objętych świadczeniami, różnice obowiązujące w poszczególnych stanach USA, zasady przyznawania świadczeń itd.

1491. Social security programs in the United States, 1987. Programy zabezpieczenia społecznego w Stanach Zjednoczonych, 1987.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 4 s. 5-66 tab.

Kolejny przegląd i omówienie wszystkich programów, składających się na pojęcie zabezpieczenia społecznego w USA: ubezpieczenia osób w starszym wieku, członków rodzin zmarłych ubezpieczonych, od bezrobocia, chorób i inwalidztwa, programy pomocy dla osób i rodzin o niskich zarobkach, świadczenia mieszkaniowe, na energię, dożywianie w szkołach itp. Oprócz powszechnych ubezpieczeń pracowniczych, przedstawiono również trzy programy specjalne: ubezpieczenia weteranów wojskowych, pracowników służb publicznych i kolejnictwa. Omówiono początki i stopniowy rozwój systemu ubezpieczeń powszechnych, zasady jego działania, warunki przyznawania świadczeń i ich rodzaje, wysokość składek i rent, a także zasady finansowania i administrowania funduszami ubezpieczeniowymi, organizację opieki medycznej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pomoc dla osób chwilowo niezdolnych do pracy itd. Przegląd dotyczy tylko programów publicznych - pomijając ważny w USA system prywatnych rent i ubezpieczeń.

1492. Social security programs in the United States. Programy zabezpieczenia społecznego w Stanach Zjednoczonych.- Soc. Secur. Bull. 1991 nr 9 s. 2-82.

Historia i aktualne zamierzenia w zakresie ubezpieczeń społecznych, opieki zdrowotnej oraz programów wspierających dochody

w USA. Przedstawiono przegląd rozwiązań dotyczących ubezpieczeń społecznych, w tym ubezpieczeń na wypadek starości, ubezpieczeń dla osób pozostających na utrzymaniu w przypadku śmierci głównego żywiciela rodziny, ubezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy, ubezpieczeń od skutków bezrobocia, systemy świadczeń służby zdrowia, świadczeń dla weteranów, pracowników państwowych, kolejarzy, systemy świadczeń uzupełniających dochody, w tym uzupełnienie najniższych dochodów, pomoc dla rodzin z dziećmi wymagającymi specjalnej opieki, pomoc żywnościową dla rodzin najuboższych, dla kobiet, niemowląt i małych dzieci, dożywianie w szkołach, pomoc dla najbiedniejszych gospodarstw domowych w zakresie dopłat do kosztów energii, pomoc mieszkaniową, pomoc ogólną dla osób niesprawnych. Omówiono podstawy określania granicy ubóstwa oraz źródła informacji o tym zjawisku. Opisy poszczególnych systemów obejmują m.in. nazwy poszczególnych programów, charakterystykę celów, podstawowe zasady i metody finansowania, zakres podmiotowy itp.

1493. Social welfare expenditures, 1963-1983. Wydatki na opiekę socjalną w latach 1963-1983.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 2 s. 12-21 tab. wykr.

Rozwój zabezpieczenia społecznego w USA ze szczególnym uwzględnieniem lat największej jego ekspansji (1963-1970) oraz 1970-76 i okresu stabilizacji (1976-1983). Załączone tabele uwzględniają okres 1950-1983 i podział corocznych wydatków na główne rodzaje ubezpieczeń społecznych i programów pomocy socjalnej - renty i emerytury, pomoc medyczna, program pomocy weteranom, wydatki na edukację, mieszkania itd. Ogółem całkowity koszt pomocy socjalnej w 1983 r. zwiększył się przeszło trzykrotnie w stosunku do roku 1963.

1494. Women social security beneficiaries aged 62 or older, 1960-1985. Kobiety w wieku 62 lat lub starsze, korzystające w latach 1960-1985 ze świadczeń z zabezpieczenia społecznego.- Soc. Secur. Bull. 1987 nr 3 s. 36-41 tab.

W USA liczba kobiet pracujących stale się zwiększa: w 1985 r. wynosiła 50 mln (5 razy więcej niż w 1930 r.). W rezultacie coraz więcej kobiet korzysta z różnych świadczeń z tytułu ubezpieczeń społecznych. Przegląd i analiza udziału kobiet w sile roboczej USA w latach 1960-1985 i kobiet w wieku powyżej 62 lat, korzystających z różnych świadczeń: emerytury, renty wdowie, renty inwalidzkie itp. Dane pochodzą ze sprawozdania Administracji Zabezpieczenia Socjalnego.

1495. ZDRZAŁKA B.: Problemy zabezpieczenia społecznego w Stanach Zjednoczonych.- Polit. Społ. 1981 nr 9 s. 26-30 tab.

Przedstawiono najważniejsze programy istniejące w ramach systemu zabezpieczenia społecznego w USA. Przegląd wydatków wg źródeł funduszu (wydatki federalne, stanowe i lokalne) na ubezpieczenia społeczne i pomoc społeczną.

S z w a j c a r i a

1496. Assurance-vieillesse et survivants. Zabezpieczenie na wypadek starości i śmierci /Office Federal des Assurances Sociales.- Berne: 1987.- 193 s.

Tekst ustawy (z komentarzem) z 1.I.1988 r. o ubezpieczeniu społecznym w Szwajcarii.

1497. BOIS Ph.: Spécificites de la politique sociale en Suisse. Specyfika polityki socjalnej w Szwajcarii.- Rev. Fr. Aff. Soc. 1980 nr 3 s. 189-208.

W odniesieniu do Szwajcarii trudno mówić o modelu ubezpieczeń, czy nawet systemie. Autor przeprowadza analizę ewolucji ubezpieczeń socjalnych w Szwajcarii w odniesieniu do struktury tego państwa i jego założeń politycznych. Analizuje więc rozwój ubezpieczeń w kontekście federalizmu, liberalizmu, nacjonalizmu i demokracji. Każdy z tych elementów wpływa na kształt gwarancji socjalnych uznawanych w Szwajcarii. Omówiono m.in. podział kompetencji w zakresie ubezpieczeń między federacją a poszczególnymi kantonami, obowiązek gwarancji socjalnych, stopień centralizacji ubezpieczeń.

1498. CHARLES J.F.: Social security in Switzerland: main features of the schemes and current problems. Zabezpieczenie społeczne w Szwajcarii: główne cechy i bieżące problemy.- Int. Soc. Secur. Rev. 1984 nr 2 s. 178-193.

W Szwajcarii nie istnieje jednolity system zabezpieczenia społecznego, lecz wiele systemów, obejmujących różne rodzaje ryzyka. Odmienne są zasady organizacyjne i sposób finansowania każdego z systemów. Najważniejszy jest system ubezpieczeń na starość; jest on systemem powszechnym i obowiązkowym dla całej ludności. System finansowany jest ze składek oraz z dotacji rządu federalnego i władz kantonalnych. Wysokość świadczeń zależy od wysokości i okresu opłacania składek. Obowiązuje dolna i górna granica wypłacanych świadczeń. Przewiduje się wprowadzenie zmian w systemie, m.in. uelastycznienie wieku emerytalnego oraz przyznanie samodzielnych uprawnień emerytalnych dla zamężnych kobiet pracujących. Powyższy system zapewnia świadczenia gwarantujące minimum środków utrzymania. Od 1.I.1985 r. będzie obowiązywał system dodatkowy, finansowany wyłącznie ze składek, który powinien zapewniać świadczenia gwarantujące utrzymanie standardu życia z okresu aktywności zawodowej. Wysokość składek będzie zależeć od wieku ubezpieczonego, świadczenia będą waloryzowane wraz ze wzrostem cen. Istnieją także dodatkowe systemy emerytalne, zarządzane przez władze kantonalne. Świadczenia z tych systemów przyznawane są osobom w trudnej sytuacji materialnej. Bardzo zróżnicowane są systemy ubezpieczeń chorobowych, wypadkowych i w przypadku bezrobocia. Nie istnieje także jednolity system zasiłków rodzinnych (z wyjątkiem robotników rolnych i drobnych farmerów). Wysokość i zasady przyznawania zasiłków rodzinnych różnią się w zależności od kantonu.

1499. FRAGNIERE J.P., CHRISTEN G.: La sécurité sociale en Suisse: introduction. Wprowadzenie do systemu zabezpieczenia społecznego w Szwajcarii.- Lausanne: Ed. Real. Soc.,1988.- 256 s.-(Collection Travail Sociale).- Tabele, bibliogr.

1500. GREBER P.Y.: L'evolution de la sécurité sociale en Suisse de 1974 a 1984: une synthese. Ewolucja zabezpieczenia społecznego w Szwajcarii w okresie 1974-1984: synteza.- Echanges Santé 1986 nr 45 s. 45-56.

Zabezpieczenie społeczne w Szwajcarii nie stanowi jednolitego, spójnego systemu, składa się z wielu podsystemów, nie zawsze ze sobą zharmonizowanych, rozwijających się w sposób najczęściej nieskoordynowany. Można wyróżnić cztery działy zabezpieczenia społecznego: służba zdrowia, świadczenia uzupełniające dochody oraz ochrona przed bezrobociem i szkolenie zawodowe. Kryzys i recesja gospodarcza lat 1974-1984 wywarła duży wpływ na wszystkie działy zabezpieczenia społecznego, przy czym obserwowane tendencje często były sprzeczne, rozwój jednego z działów zabezpieczenia, przy równoczesnym zahamowaniu innego. Dwa zjawiska dotyczyły wszystkich działów: przejście od dobrowolnych i prywatnych ubezpieczeń do ubezpieczenia obowiązkowego oraz zbliżenie ustawodawstwa szwajcarskiego do zaleceń międzynarodowych. W okresie 1974-1984 szczególnie rozwinął się dział zabezpieczenia dotyczący świadczeń uzupełniających dochody (w tym zasiłków rodzinnych): rozszerzenie kręgu osób uprawnionych, podwyżki świadczeń, wprowadzenie nowych świadczeń (np. zasiłek związany z adopcją dziecka). Od nowa został zbudowany system świadczeń dla bezrobotnych, powiązany z systemem kształcenia, jest to ubezpieczenie obowiązkowe.

1501. La nouvelle loi sur la prevoyance professionnelle vieillesse, survivants et invalidité. Nowe prawo o ubezpieczeniu zawodowym na starość dla członków rodziny i na wypadek inwalidztwa.- Bull. Inf. Soc. 1982 nr 3 s. 436-440.

25 czerwca 1982 r. rząd szwajcarski przyjął prawo ustanawiające ubezpieczenia zawodowe pracowników. Ma ono dotyczyć nie elementów obowiązujących, ale wymaganego minimum i łączyć w sobie ubezpieczenia na starość i od inwalidztwa. Obowiązek ubezpieczenia zawodowego ma dotyczyć pracowników w wieku powyżej 17 lat na wypadek inwalidztwa lub śmierci i powyżej 24 roku życia na starość. Obowiązuje on przez cały czas trwania umowy o pracę. Pracownicy niezależni mają prawo i możliwość zapisania się do kas ubezpieczeniowych. Świadczenia z tytułu ubezpieczenia na starość będą otrzymywać kobiety od 62 roku życia i mężczyźni w wieku powyżej 65 lat. Natomiast pozostali przy życiu członkowie rodziny mają prawo do 60% renty jaką otrzymywała zmarła osoba, o ile była ubezpieczona. W wypadku przejścia z jednej instytucji do drugiej przewiduje się dokonanie transferu ubezpieczeń. Działanie instytucji ubezpieczeniowych ma być kontrolowane przez władze kantonalne.

S z w e c j a

1502. L'assurance sociale en Suede. Zabezpieczenie społeczne w Szwecji.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1980 nr 3 s. 282-296.

Ubezpieczenie społeczne jest istotnym elementem szwedzkiej polityki społecznej, obsługę systemu zapewnia 26 regionalnych instytucji ubezpieczeniowych. System obejmuje ubezpieczenia chorobowe, pomoc społeczną, wypłaty różnych zasiłków. System obejmuje obywateli szwedzkich i cudzoziemców mieszkających stale w Szwecji. Szwecja podpisała konwencje z innymi krajami skandynawskimi oraz Wielką Brytanią, RFN, Włochami, Austrią, ratyfikowała konwencję nr 118. Ubezpieczenia chorobowe obejmują: zwrot kosztów leczenia w instytucjach publicznej służby zdrowia i u lekarzy prywatnych wg ustalonych stawek, 75% kosztów pomocy stomatologicznej, pomoc ta dla osób do 16 roku życia jet bezpłatna, ubezpieczenia pokrywają znaczną część kosztów szpitalnych, paramedycznych. Zasiłki chorobowe wynoszą 90% zarobków z górnym pułapem 98 tys. koron szwedzkich rocznie. Zasiłki rodzicielskie są wypłacane przez 6 miesięcy od daty urodzenia dziecka w wysokości równej zasiłkom chorobowym, do 10 roku życia dziecka wypłaca się zasiłki rodzicom pozostającym w domu w związku z chorobą dziecka lub osobie sprawującej nad małym dzieckiem stałą opiekę. Emerytury ustala się wg poziomu bazowego, aktualizowanego co miesiąc wg ruchu cen. Przejście na emeryturę następuje w wieku 65 lat, przy czym istnieje możliwość przechodzenia na emeryturę od 60 do 70 roku życia. Emerytura podstawowa dla osób samotnych wynosi 95% poziomu bazowego, renty inwalidzkie wynoszą 50, 66 lub 100% poziomu bazowego, baza służy także do wyliczania rent wdowich i sierocych, zasiłków na dzieci do 16 roku życia, zasiłków dla dzieci kalekich, dla żon rencistów, zasiłków mieszkaniowych dla rencistów. Osoby w wieku 60-65 lat pracujące w niepełnym wymiarze otrzymują renty uzupełniające. Renciści otrzymują renty uzupełniające sięgające 60% poprzednich poborów, renty inwalidzkie i wdowie. Ubezpieczenia chorobowe są subsydiowane przez państwo, istnieje system ubezpieczeń z tytułu wypadków przy pracy i na wypadek bezrobocia.

1503. Développements récents de la sécurité sociale. Najnowsze osiągnięcia w zakresie zabezpieczenia społecznego.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1982 nr 2 s. 255-256.

Ostatnio w Szwecji przedsięwzięto serię środków dotyczących następujących problemów: ubezpieczeń na starość, na wypadek inwalidztwa, choroby, dla pozostałych przy życiu członków rodziny ubezpieczonego i zasiłków rodzinnych. Począwszy od 1 stycznia 1982 r. co roku będzie miała miejsce podwyżka bazy ubezpieczeń według ogólnego wskaźnika. Wejdzie w życie nowe prawo dotyczące składek ubezpieczeniowych. Do 2040 r. przewiduje się także realizację uchwały dotyczącej świadczeń, jakie mają otrzymywać rodzice posiadający na utrzymaniu dzieci poniżej 3 lat, jeśli jedno z rodziców jest zmuszone pozostawać w domu z tego powodu. Od 1 stycznia wzrosną także świadczenia medyczne różnych typów. Podwyżkę tę ustalono oddzielnie dla sektora uspołecznionego i prywatnego. Przyznano także prawo do zasiłków uzupełniających

zasiłki rodzinne dla osób mających na utrzymaniu troje lub więcej dzieci. Przeznaczono na ten cel 3000 koron rocznie dla każdego dziecka poniżej 16 lat. Przedstawiono propozycje reformy świadczeń dla pozostałych członków rodziny (wdów, wdowców, sierot). Przewiduje się wypłacanie dla tych osób zasiłku z tytułu adaptacji do nowej sytuacji życiowej podczas jednego roku, gdy współmałżonek zmarłego posiada na utrzymaniu dziecko poniżej 8 lat, będzie otrzymywał zasiłki do momentu, gdy dziecko osiągnie 8 lat.

1504. DZIUBIŃSKA-MICHALEWICZ M.: Wybrane zagadnienia zabezpieczenia społecznego w Szwecji.- Pr. Zabezp. Społ. 1990 nr 5/6 s. 44-46.

Szwedzkie zabezpieczenie społeczne obejmuje świadczenia zdrowotne, zasiłki rodzinne, renty i emerytury, obowiązkowe ubezpieczenie z tytułu wypadków przy pracy oraz nieobowiązkowe ubezpieczenie w przypadku bezrobocia. Omówiono zasady finansowania opieki medycznej, uprawnienia osoby ubezpieczonej do opieki leczniczej, zasiłków chorobowych i świadczeń na dzieci oraz inne formy zasiłków wynikających z „Powszechnego aktu ubezpieczeniowego".

1505. ELST R.: Sécurité sociale et services sociaux en Suéde. Ubezpieczenia społeczne i świadczenia socjalne w Szwecji.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1984 nr 7/8 s. 591-627 tab.

Przegląd zasad przyznawania i wysokości wszystkich świadczeń z zabezpieczenia społecznego w Szwecji. System ubezpieczeń nadzoruje Krajowa Rada Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem zasiłków dla bezrobotnych, które znajdują się w gestii związków zawodowych. Ubezpieczeni nie opłacają składek (z wyjątkiem ubezpieczeń na wypadek bezrobocia). Fundusze ubezpieczeniowe tworzone są ze składek pracodawców i dotacji państwa (w całości ze składek pracodawców pokrywane są świadczenia związane z wypadkami przy pracy, w całości przez państwo - m.in. zasiłki rodzinne). Większość świadczeń przysługuje wszystkim mieszkańcom kraju. Ubezpieczenia pokrywają część kosztów opieki lekarskiej (w niektórych przypadkach - całość). Zasiłki chorobowe przysługują nie tylko osobom pracującym, ale także (w niewielkiej wysokości) osobom niepracującym. Czas wypłaty zasiłku jest nieograniczony. Wysokość zasiłków dla bezrobotnych wynosi ok. 90% zarobków. W dziedzinie świadczeń rodzinnych z urlopów i zasiłków macierzyńskich oraz zwolnień z pracy z tytułu opieki nad chorym dzieckiem do lat 12 mogą korzystać matki lub ojcowie. Każdy ojciec ma ponadto prawo do 10 dni urlopu z tytułu urodzenia dziecka. Od 1.I.1983 r. wysokość zasiłków rodzinnych zależy od liczby dzieci w rodzinie, istnieją także świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Emerytury i renty państwowe przysługują wszystkim mieszkańcom, po osiągnięciu przez nich 65 lat, z tym, że przejście na emeryturę można przyspieszyć lub opóźnić o 5 lat. Wysokość świadczeń uzależniona jest od tzw. kwoty bazowej, ustalonej 1 stycznia każdego roku. Emerytury i renty uzupełniające przysługują tylko osobom pracującym i zależą od wysokości zarobków oraz kwoty bazowej.

1506. Evolution de la sécurité sociale en 1980. Suede. Przemiany zabezpieczenia społecznego w 1980 r. Szwecja.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1981 nr 2 s. 221-223.

W ramach rządowego programu ograniczania wydatków publicznych, przyjętego na jesieni 1980 r. wprowadzono szereg zmian do systemu zabezpieczenia społecznego. Zmieniono metodę ustalania podstawy wymiaru świadczeń dla osób otrzymujących rentę starczą, inwalidzką i dla osób pozostających przy życiu po śmierci głównego żywiciela, wyłączając z niej skutki podwyżek podatków pośrednich, opłat celnych, cen energii, zachowano jednak zasadę rewaloryzacji rent w przypadku 3% wzrostu pozostałych kosztów utrzymania. Podwyższono składki emerytalne z 8,3% do 8,4% od 1.I.1981 r. i składki ubezpieczeń uzupełniających z 11,75% do 12% w 1980 r. i do 12,25% od 1.I.1981 r. płaconych przez wolne zawody. Obniżono z 65 do 50% poziom dochodów traconych, objętych systemem emerytur częściowych. Równocześnie podwyższono z 0,25 do 0,50% poziom składek z tego tytułu. Zmiany w systemie ubezpieczeń chorobowych polegają na podwyższeniu z 50 do 75% udziału własnego ubezpieczonego w kosztach leczenia stomatologicznego. Podwyższono wysokość ponoszonej przez pacjenta opłaty za wizytę lekarską, wysokość udziału ubezpieczonego w kosztach zakupu leków, przewiduje się jednak możliwość pokrywania pełnego kosztu leków w długotrwałych kuracjach. Podwyższono zasiłki z tytułu posiadania dzieci i opiekuńcze.

1507. SJÖBERG B.: Reforming the swedish social security system. Reformowanie szwedzkiego systemu ubezpieczeń socjalnych.- Int. Labour Rev. 1985 nr 1 s. 61-72.

W miarę rozrastania się szwedzkiego systemu ubezpieczeń socjalnych, narastał również stopień jego złożoności. W 1975 r. władze tego kraju powołały specjalną komisję ministerialną w celu dokonania przeglądu drożności całego systemu i zaproponowania rekomendacji prowadzących do wyższego stopnia skorygowania poszczególnych fragmentów systemu ubezpieczeń. Przedstawiono rozmiar prac podjętych w Szwecji w ostatnich dziesięciu latach w sferze uproszczenia systemu ubezpieczeń socjalnych, uczynienia go bardziej jednolitym i bardziej zrozumiałym dla społeczeństwa. Omówiono problemy, które ujawniły się w trakcie prowadzenia tych prac i przedstawiono niektóre z uzyskanych rezultatów. Podkreślono, że proces racjonalizacji i upraszczania systemu ubezpieczeń społecznych w Szwecji okazał się zadaniem nadspodziewanie trudnym i to w sytuacji, kiedy system ten w porównaniu z obowiązującymi w innych krajach europejskich jest już dostatecznie ujednolicony.

Środkowy Wschód

1508. JABBER S.A.: La sécurité sociale en Irak. Zabezpieczenie społeczne w Iraku.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1989 nr 2 s. 227-234.

Najważniejszym aktem prawnym regulującym system zabezpieczenia społecznego w Iraku jest ustawa nr 39 z 1971 r. dotycząca emerytur i zabezpieczenia społecznego pracowników. Przewiduje ona następujące rodzaje ubezpieczenia: emerytalne, chorobowe (obejmujące świadczenia związane z chorobą, porodem i macierzyństwem) oraz

wypadkowe. Ubezpieczeniem objęci są wszyscy pracownicy pracujący w zakładach zatrudniających co najmniej dwóch pracowników niezależnie od tego czy zakład pracy jest własnością prywatną czy państwową. Kategorie pracowników nie objęte ubezpieczeniem, to np. pracownicy rolni czy też pracownicy zagraniczni. Ubezpieczenie chorobowe przewiduje świadczenia pieniężne dla osób krótkotrwale niezdolnych do pracy z powodu choroby (do 180 dni), macierzyńskie (urlop macierzyński w wymiarze 72 dni), a także prawo do leczenie w domu, w szpitalu, uzdrowisku oraz badania laboratoryjne. Emerytura jest przyznawana w jednym z trzech przypadków: osiągnięcia wieku emerytalnego - 60 lat mężczyzna, 55 kobieta i okresu ubezpieczenia 20 lat; bez względu na wiek przy posiadaniu 30-letniego okresu ubezpieczenia (mężczyzna) oraz 25-letniego (kobieta); w przypadku całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową. System ubezpieczenia społecznego oparty jest na zasadzie składkowej, składka jest pobierana miesięcznie z wynagrodzenia pracownika do określonej jego wysokości. Wszystkie rodzaje ubezpieczenia zarządzane są przez jedną instytucję ubezpieczeniową. Zakres działanie służb społecznych to m.in.: szpitale. ośrodki dziecięce, ośrodki dla inwalidów, ośrodki kształcenia zawodowego, ośrodki sportowe, kulturalne i artystyczne.

1509. Social welfare in the middle east. Zabezpieczenie społeczne na Środkowym Wschodzie.- London: Croom Helm, 1987.- 218 s.

Drugi tom serii prezentującej zabezpieczenie społeczne w różnych regionach świata poświęcono Egiptowi, Izraelowi, Jordanii, Kuwejtowi, Turcji i pozostałym krajom Środkowego Wschodu oraz tablice porównawcze. Każdy rozdział zawiera krótką charakterystykę ustroju, historię rozwoju zabezpieczenia społecznego. Szczegółowo przedstawione są ulgi, świadczenia z ubezpieczenia społecznego, świadczenia z pomocy społecznej i różne działania wobec następujących grup ludności: ludzie starzy, inwalidzi, rodziny szczególnej troski, ludzie chorzy, dzieci i młodzież, bezrobotni. Taki sposób ujęcia bardzo ułatwia analizy porównawcze.

W ę g r y

1510. Zmiany w świadczeniach z zabezpieczenia społecznego na Węgrzech w 1985 r. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1985 nr 12-2 s. 1-10.

W i e l k a B r y t a n i a

1511. CREEDY J., DISNEY R.: Social insurance in transition. Ubezpieczenia społeczne w okresie przemian.- Clarendon: Press-Oxford, 1985.- 242 s.

W Wielkiej Brytanii trwa od kilku lat dyskusja nad modelem zabezpieczenia społecznego, wprowadzane są także różne zmiany w systemie. Główny nurt dyskusji dotyczy granic państwowego systemu zabezpieczenia. Zwolennicy wysuwają pięć głównych argu-

mentów: niepowodzenie systemów prywatnych w zaspokajaniu popytu na ubezpieczenie, nie jest np. możliwe prywatne ubezpieczenie od ryzyka wojny czy epidemii, państwo może zagwarantować redystrybucję dochodów, aby nikt nie żył w ubóstwie, zmuszając ludzi do oszczędzania (składki ubezpieczeniowe) na wypadek ryzyka, państwo gwarantuje, że w przypadku nieszczęść będą zabezpieczeni materialnie; ludzie płacąc składki tworzą fundusze, z których później pobierają świadczenia. Piąty argument, to efektywna administracja. Wybór między państwowym a prywatnym ubezpieczeniem powinien być poprzedzony analizą ich racjonalności.

1512. ESAM P., GOOD R., MIDDLETON R.: Who's to benefit: a radical review of the social security system. Komu świadczenia: przegląd systemu zabezpieczenia społecznego.- London: Verso, 1986.- 158 s.- Tabele.

Zabezpieczenie społeczne i polityka społeczna w W. Brytanii w latach 1979-85.

1513. HENNESSY P.: Public opinion about the social security system in the United Kingdom: Continuity and change 1961-1983. Opinia publiczna o systemie ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii: ciągłość i zmiany 1961-1983.- Int. Soc. Secur. Rev. 1987 nr 3 s. 248-260 tab.

Od początku lat 60-tych przeprowadzono w Wielkiej Brytanii wiele badań mających na celu zbadanie poglądów społeczeństwa na funkcjonowanie ubezpieczeń społecznych. Na początku lat 60-tych większość społeczeństwa (77%) wypowiadała się za zwiększeniem wydatków, w późniejszym okresie rosła liczba osób domagających się ich zmniejszenia, aż w końcu lat 70-tych pogląd ten przeważał. Kolejna zmiana postaw nastąpiła z początkiem lat 80-tych, zaczęły odradzać się poglądy z początku lat 60-tych. Drugi problem - dla kogo powinny być przeznaczane świadczenia. W tym wypadku w okresie od początku lat 60-tych poglądy nie ulegały zmianie. Na liście priorytetów pierwsze miejsce zajmowali zawsze emeryci, drugie - osoby niezdolne do pracy z powodu inwalidztwa lub choroby. Stosunkowo mała część społeczeństwa aprobowała i aprobuje wydatki na bezrobotnych uważając, że w tej dziedzinie panuje dużo nadużyć. W całym okresie panowało również przekonanie, że świadczenia nie trafiają do właściwych osób, często są źle dzielone. Administracja ubezpieczeń społecznych stoi przed dylematem na ile rozwiązania powinny uwzględniać poglądy społeczeństwa, a w jakim stopniu mogą być z nimi niezgodne.

1514. HILL M.: Social security policy in Britain. Polityka zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii.- Brookfield: E. Elgar, 1990.- 184 s.- Bibliogr. 128 poz.

Aktualna polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego i możliwe kierunki jej przyszłego rozwoju. Przedstawiono zarys historii działań zmierzających do wprowadzenia ochrony socjalnej grup najuboższych od XIX wieku i w okresie międzywojennym, stan

od Raportu Beveridga w 1945 r. do końca lat siedemdziesiątych i powstania krajowego systemu opieki społecznej. System był skierowany na pomoc dla grup najbiedniejszych i pomoc dla dzieci, obejmował pomoc mieszkaniową i zabezpieczenie społeczne. Od początku lat osiemdziesiątych działania zmierzają do ograniczenia wydatków, kwestionuje się podstawy systemu krajowego i zmierza do jego reformowania. Polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego pozostaje w związku z innymi rodzajami polityki państwa, np. polityką mieszkaniową. Polityka społeczna wiąże się z działalnością władz lokalnych, ochroną zdrowia i pomocą społeczną. Główne problemy na przyszłość to bilansowanie wpływów i wydatków.

1515. MAGNUSZEWSKA-OTULAK G.: Projekt reformy zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii.- Polit. Społ. 1987 nr 5/6 s. 21-24.

Także: Pr. Soc. 1987 nr 2 s. 38-46.

Omówienie proponowanych w nowej ustawie zmian w świadczeniach z pomocy społecznej i w emeryturach. Wskazano na wzrastającą dysproporcję między udziałem ubezpieczeń i pomocy społecznej w brytyjskim systemie zabezpieczenia społecznego.

1516. New social security act. Nowa ustawa o zabezpieczeniu społecznym.- Soc. a. Labour Bull. 1987 nr 1 s. 163-164.

W Wielkiej Brytanii w 1986 r. wprowadzono nową ustawę o ubezpieczeniu społecznym. Przewiduje ona wiele zmian w dotychczas obowiązujących przepisach, dotyczących takich spraw jak: prawo każdego obywatela do wyboru dowolnego systemu ubezpieczeń, dodatkowe świadczenia, dotacje mieszkaniowe, świadczenia w przypadku szczególnych potrzeb lub trudności, dotacje wypłacane z funduszu socjalnego, zasiłki dla wdów, opieka nad inwalidami, świadczenia macierzyńskie itd. Wszystkie te zmiany mają być wprowadzone w kwietniu 1988 r. Niektóre z nich obowiązywać będą wstecznie.

1517. OGUS A.J.: La réforme de la sécurité sociale en Grande-Bretagne. Reforma ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1987 nr 3 s. 185-196.

Charakterystyka systemu ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii, których cechą szczególną są świadczenia państwa na rzecz ubezpieczonych nie tylko indywidualnie, lecz także dla całych rodzin w przypadkach: bezrobocia, choroby, inwalidztwa, emerytury, macierzyństwa i zgonu. Zasiłki krótkotrwałe (na krótki okres bezrobocia) nie mają związku z dochodami ubezpieczonego i stanowią zabezpieczenie minimum egzystencji. Ich wysokość zależy od liczebności rodziny. Osobną pozycję stanowią: dodatki rodzinne dla ubogich oraz renty dla inwalidów pracy i wojennych. Budżet ubezpieczeń społecznych stanowi 1/3 ogółu wydatków państwowych. Ustawa z 1986 r. wprowadza zmiany w systemie zasiłków i świadczeń indywidualnych i rodzinnych, upraszczając sposób ustalenia ich wysokości; ustalono świadczenia płacone przez pracodawców, zmodyfikowano system świadczeń za wypadki przy pracy itp.

1518. PARROTT A.L.: The system that lost its way: social security reform in the United Kingdom. System, który utracił swój kierunek: reforma zabezpieczenia społecznego w Zjednoczonym Królestwie.- Int. Labour Rev. 1985 nr 5 s. 545-558.

Przypomniano zasady projektu lorda Beveridge'a z 1942 r., na którym oparto system ubezpieczeń socjalnych w Wielkiej Brytanii, a następnie podano przyczyny, dla których został on wypaczony właśnie w tym kraju, chociaż wywarł tak wielki wpływ na podobne systemy w innych krajach europejskich. Omówiono tzw. Green Paper z 1985 r. prezentujący całość zabezpieczenia socjalnego - jego historię, zasady i cele przyszłościowe. Szczegółowa analiza poszczególnych dziedzin i omówienie 39 konkretnych propozycji reform. Porównano system brytyjski z innymi systemami i odnośnymi ustawami. Chociaż problem ten jest wspólny dla wszystkich niemal krajów uprzemysłowionych: kurczące się zasoby finansowe i rosnąca armia korzystających z funduszu zabezpieczenia socjalnego - w Wielkiej Brytanii nabrał on szczególnej ostrości.

1519. Reform of social security. Reforma zabezpieczenia społecznego.- London: Majesty's Stat. Off. 1985.- 3 t.: 48, 62, 138 s.

Projekt reformy systemu zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii, przedstawiony przez Sekretarza Stanu w 1985 r. W t. 1 przedstawiono zwięzłą charakterystykę obecnych rozwiązań, ocenę ich skuteczności i kosztów oraz ogólny kierunek proponowanych zmian. W t. 2 przedstawiono szczegółowo dziedziny zabezpieczenia społecznego: system emerytalny, system świadczeń dla osób w trudnej sytuacji materialnej, system pomocy mieszkaniowej, system świadczeń rodzinnych, świadczenia związane z macierzyństwem, śmiercią i utratą żywiciela oraz organizację i finansowanie. W każdym z podsystemów przedstawiono historię jego wprowadzenia, obowiązujące rozwiązania, liczbę osób korzystających, przyczyny i kierunki proponowanych zmian. Proponuje się pozostawienie państwowego systemu emerytur powszechnych (przysługujących wszystkim obywatelom) i likwidację państwowego systemu emerytur zależnych od zarobków. Wiele proponowanych rozwiązań podawanych jest wariantowo. Zastrzega się przy tym, że proponowane zmiany mogą wejść w życie w całości dopiero wtedy, gdy wygasną uprawnienia wynikające z obecnych rozwiązań. W t. 3 zawarte jest historia zabezpieczenia społecznego w Anglii.

1520. Reforma zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii. Oprac. K. Szczerba.- Sygnały CINTE 1987 nr 18-2 s. 1-6 bibliogr.

1521. Social security act 1986. United Kingdom. Zjednoczone Królestwo - ustawa o zabezpieczeniu społecznym. 1986.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 4 s. 466-469.

Ustawa z 1986 r. wprowadza poważne zmiany do ustawodawstwa Wielkiej Brytanii dotyczącego ubezpieczeń społecznych i opieki socjalnej. Ustala wysokość i określa sposoby obliczania rent i emerytur, świadczeń wypłacanych z tytułu macierzyństwa i opieki nad dziećmi, świadczeń dla wdów i ofiar wypadków przy pracy.

Określa wysokość zasiłków dla bezrobotnych, a także tzw. dodatków wyrównawczych dla pracowników o niskich zarobkach, dodatków szkolnych i mieszkaniowych itd.

1522. Social security reform proposals in the United Kingdom: The White Paper. Propozycje dotyczące zabezpieczenia społecznego w W. Brytanii: Biała Księga.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 5 s. 21-24.

W grudniu 1985 r. rząd brytyjski przedstawił tzw. Białą księgę, w której zamieszczono propozycje reform obecnego systemu zabezpieczenia społecznego. Zmiany dotyczą zwiększenia zależności pomiędzy uzyskiwanym wynagrodzeniem a emeryturą i zastąpienia obecnego systemu pomocy systemem łatwiejszym do administrowanie oraz bardziej odpowiednim do potrzeb rodzin ubezpieczonych. Omówiono sytuację w tej dziedzinie w ostatnich latach, zmiany proponowane przez rząd oraz przewidywane korzyści (nowy system będzie funkcjonować, w sensie wypłat, po roku 2000). Proponuje się pewne zabiegi techniczne, które umożliwią rejestrację wkładów u pracowników często zmieniających miejsce pracy. Korzyści m.in. powinny polegać na znacznym zróżnicowaniu świadczeń, w przeciwieństwie do obecnego systemu.

Z S R R

1523. IVANOVA R.M.: La sécurité sociale et la femme au travail en URSS. Zabezpieczenie społeczne a praca kobiet w ZSRR.-Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 1 s. 50-59.

Ustawodawstwo radzieckie w dziedzinie zabezpieczenia społecznego zawiera wiele rozwiązań korzystniejszych dla kobiet niż dla mężczyzn. Jest to swoista premia za to, że kobiety - poza pracą zawodową - spełniają funkcje rodzicielskie. W systemie powszechnym wiek emerytalny dla kobiet jest o 5 lat niższy niż dla mężczyzn, niższy również jest wymagany od nich staż pracy. Zasada niższego wieku i krótszego stażu obowiązuje we wszystkich innych systemach. Szczególnie uprzywilejowane są matki wielodzietne, które urodziły i wychowały co najmniej 5 dzieci: dla nich wiek emerytalny wynosi 50 lat, a wymagany staż pracy 15 lat. Zasady wymiaru emerytur i rent są dla mężczyzn i kobiet takie same. Kobiety są uprzywilejowane w zakresie zasiłków chorobowych. Wszystkie kobiety mające co najmniej 3 dzieci na utrzymaniu otrzymują zasiłek chorobowy w wysokości 100% zarobku, bez względu na staż pracy. Podobny przywilej mają kobiety inwalidki II wojny światowej.

1524. /JAKUSEV/ L.P. Yakouchev : Vers une nouvelle conception de la sécurité sociele en URSS. Ku nowej koncepcji zabezpieczenia społecznego w ZSRR.- Rev. Int. Trav. 1991 nr 3 s. 363-372.

Radziecki system zabezpieczenia społecznego obejmował system emerytalny wraz z systemami: świadczeń inwalidzkich, wdowich i sierocych, zasiłków macierzyńskich i rodzinnych, zasiłków chorobowych i z tytułu wypadków przy pracy, pomoc dla osób starych i inwalidów świadczoną w domu i wyspecjalizowanych placówkach.

System zabezpieczenia nie obejmował przedszkoli, działających w ramach oświaty. Od 1989 r. wprowadzono podwyższenie emerytur, zniesienie pułapu rent inwalidów wojskowych, waloryzację rent i emerytur, podniesiono wskaźnik obliczania emerytur z 50 do 55%, włączono do podstawy wymiaru zarobki z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych, emerytury wylicza się na podstawie zarobków z 5 kolejnych lat wybranych z ostatnich 15 lat pracy. Prawo do świadczeń nabywa się w wieku 55 lat (kobiety) i 60 lat (mężczyźni), istnieje możliwość emerytur wcześniejszych. Zmiany zasad finansowania polegają na wyłączeniu funduszów zabezpieczenie z budżetu państwa i zwiększaniu udziału przedsiębiorstw w ich tworzeniu.

1525. KOZLOV A.E.: Social'noe obespečenie v SSSR: pravovye osnovy. Zabezpieczenie społeczne w ZSRR: podstawy prawne.- Moskva: Izdat. Nauka, 1981.- 183 s.

1526. KOZLOV A.E., SAVČENKO V.: Le sécurité sociale en URSS: organisation et pratique. Zabezpieczenie społeczne w ZSRR: organizacja i praktyka.- Moscou: Ed. Progres, 1986.- 230 s.

1527. LANČEV M.: Razvitie social'nogo obespečenija i ego vozdejstvie na trudovoju aktivnost' zanjatych v obščestvennom proizvodstve. Rozwój zabezpieczenia społecznego i jego wpływ na aktywność w pracy zatrudnionych w sektorze uspołecznionym.- Social. Trud 1981 nr 3 s. 47-54 tab.

Zabezpieczenie społeczne rozwijało się najbardziej intensywnie w okresie ostatnich 20 lat. W 1964 r. na podstawie ustawy o rentach państwowych istotnie zwiększono renty 13 mln obywateli. W 1965 r. 8 mln kołchoźników otrzymało renty gwarantowane przez państwo, a w 1980 r. zwiększono renty dla 10 mln kołchoźników. Wyrównanie rent kołchoźników i pracowników sektora państwowego jest pierwszoplanowym zadaniem. Ważnymi elementami systemu zabezpieczeń społecznych jest stworzenie miejsc pracy dla inwalidów, a także szeroko pojęta pomoc w zakresie utrzymania i wychowania dzieci. W związku z brakiem pracowników z jednej strony i z wydłużaniem się życia i zdolności do pracy z drugiej strony, system powinien umożliwiać podejmowanie pracy przez rencistów. W ostatnich paru latach wprowadzono szereg środków zachęcających pracowników do późniejszego przechodzenia na rentę bądź podejmowania prac lżejszych lub w mniejszym wymiarze godzin. Istotnym problemem, który powinien być rozwiązany w ramach systemu zabezpieczenia społecznego jest zlikwidowanie różnicy pomiędzy średnią rentą a średnią płacą.

1528. Mesures prises en 1980 en vue d'ameliorer la sécurité sociale USRR. Środki podjęte w 1980 r. z myślą o doskonaleniu zabezpieczenia społecznego. ZSRR.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1980 nr 3/4 s. 444-448.

W ramach głównych kierunków działania gospodarki narodowej na lata 1976-80 weszły w życie 1 stycznia 1980 r.: ustawa w sprawie dalszego zbliżenia uprawnień kołchoźników do uprawnień robotników i pracowników umysłowych, ustawa w sprawie doskonalenia systemu świadczeń rzeczowych dla osób niepełnosprawnych, ustawa w sprawie zachęt do kontynuowania pracy po przekroczeniu granicy wieku emerytalnego i przepisy poprawiające sytuację inwalidów wojennych. System zabezpieczenia społecznego dla kołchoźników przewidywał jedynie emerytury i zasiłki macierzyńskie, zmiany wprowadzają 40% podwyżkę emerytur, 40-50% podwyżkę rent inwalidzkich, 25-50% podwyżkę rent sierocych i wdowich. Przyznaje się emerytury kołchoźnikom i kołchoźnicom, którzy przepracowali odpowiednio 25 lub 20 lat, lecz przerwali pracę przed osiągnięciem granicy wieku emerytalnego-60 lat dla mężczyzn i 55 lat dla kobiet. Doskonalenie systemu rentowego dla osób niepełnosprawnych od dzieciństwa polega na przyznawaniu tym osobom zaopatrzenia, bez spełnienia przez nie warunku uprzedniej pracy, zaopatrzenie to może być kumulowane z zasiłkami rodzinnymi, podwyższeniu ulega wysokość świadczeń. System zachęt dla podejmowania pracy po przekroczeniu granicy wieku emerytalnego.

1529. SCHÖNFELDER B.: Soziale Sicherung in der UdSSR: Entwicklungsstand und Reformbemühungen. Ubezpieczenia socjalne w ZSRR: stan obecny i potrzeba reform.- Arb. u. Soz.-Polit. 1990 nr 4 s. 146-150.

Podstawowymi elementami radzieckiego systemu ubezpieczeń socjalnych są ubezpieczenia rentowe, emerytalne i chorobowe. Omówiono nowe ustawodawstwo rentowe oraz reformy podjęte w dziedzinie lecznictwa i wynikające stąd konsekwencje.

VII. ROZWIĄZANIA UZUPEŁNIAJĄCE

1. Renty zakładowe

1530. AHREND P., ROSSLER N.: Betriebliche Altersversorgung - Aufgaben und Bedeutung. Zakładowe zaopatrzenie na starość - zadania i znaczenie.- Arb. u. Arb.-Recht 1992 nr 1 s. 19-21.

1 stycznia 1992 r. weszła w życie na terenie nowych krajów związkowych RFN ustawa o zakładowym zaopatrzeniu na starość. Dotychczas w dyskusji nad ujednoliceniem ustawodawstwa socjalnego w obu częściach zjednoczonych Niemiec więcej uwagi przywiązywano do problematyki ubezpieczenia emerytalnego, zakładowa polityka socjalna pozostawała natomiast poza zakresem szczegółowych rozważań. System zabezpieczenia finansowego na starość w RFN opiera się na trzech elementach, jakie tworzą powszechne ubezpieczenie emerytalne, zakładowe świadczenia socjalne dla b. pracowników oraz ewentualne własne dochody, np. z dobrowolnego ubezpieczenia na starość. Świadczenia udzielane przez zakład pracy, odgrywają od dłuższego czasu znaczącą rolę w starych krajach związkowych. Na tym terenie uprawnienia do korzystania w przyszłości ze świadczeń zakładowych dla emerytowanych pracowników przysługują ogółem 65% pracowników objętych obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. W 1990 r. prawo do takich świadczeń przysługiwało 70% zatrudnionym w przemyśle i 29% pracownikom handlu. 36% emerytów korzysta obecnie ze świadczeń udzielanych przez zakład pracy. Dane statystyczne wykazują, że niemal wszystkie duże zakłady pracy, zatrudniające co najmniej 1000 osób, zagwarantowały swoim pracownikom dodatkowe świadczenia emerytalne. Także wszystkim pracownikom instytucji publicznych przysługują, na mocy układów zbiorowych, świadczenia na starość. Najczęściej świadczenie udzielane przez zakład pracy ma formę stałej renty, której wysokość nie jest uzależniona od osiąganego wcześniej wynagrodzenia.

1531. Betriebliche Altersversorgung in der Krise? Czy kryzys zakładowego zabezpieczenia emerytalnego?-Personal 1985 nr 7 s. 265-308 tab. wykr.

Monotematyczny zeszyt prezentujący stan, rozwój oraz tendencje w zakresie zmian w systemie zakładowego zaopatrzenia emerytalnego w RFN. Problemy strukturalne zaopatrzenia emerytalnego wobec spadku urodzin, wynikającego z trwającego niżu demograficznego. Kierunki zmian ustawodawstwa socjalnego w zakresie przeprofilowania zasad finansowania świadczeń zaopatrzenia emerytalnego. Ekonomiczne przesłanki uzasadniające dokonanie zmian w zakładowych systemach zaopatrzenia emerytalnego. Znaczenie skorelowania rent do aktualnej wartości siły nabywczej pieniądza. Nowe koncepcje modelowego systemu finansowania zaopatrzenia emerytalnego opartego na nowych zasadach zakładowego zaopatrzenia oraz na prywatnym dobrowolnym ubezpieczeniu pracowniczym, podczas gdy zaopatrzenie świadczone ze strony państwa ulegałoby stopniowemu ograniczaniu. Propozycje rozwiązań zmierzających do optymalizacji zasad finansowania zakładowych form zabezpieczenia emerytalnego z przykła-

dami udoskonalania rozliczeń kosztów zaopatrzenia rentowego. Wszelkie zmiany w zakresie zakładowego zabezpieczenia emerytalnego wymagają zawarcia odpowiednich prawnych porozumień regulacyjnych między kierownictwem a organami przedstawicielskimi przedsiębiorstwa.

1532. BUNGE T.: Die Sicherung der Betriebsrenten bei wirtschaftlicher Notlage der Arbeitsgebors. Zabezpieczenie emerytur zakładowych w przypadkach trudności gospodarczych pracodawców.- Recht Arb. 1981 nr 1 s. 13-17.

Do istotnych zadań prawa w zakresie zakładowego zaopatrzenia emerytalnego należy zabezpieczenie wypłaty emerytur w przypadkach niewypłacalności pracodawcy. W razie upadłości pracodawcy i tym podobnych wypadków, wypłatę zaopatrzenia emerytalnego w RFN przejmuje Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń Emerytalnych, problem komplikuje się, gdy pracodawca z powodu trudności gospodarczych wstrzymuje lub ogranicza wypłatę emerytur, a przedsiębiorstwo nie ogłasza o tym w sposób przepisany prawem. Na tym tle wynikają sprawy o charakterze sądowym. Przedstawiono aktualne orzecznictwo sadów pracy RFN w tym zakresie.

1533. CHMURZINSKI B.: Der Inflationsschutz in der Altersversorgung. Ochrona przed inflacją w zaopatrzeniu emerytalnym.- Recht Arb. 1981 nr 1 s. 18-33.

Założone w obowiązujących przepisach zadanie rozwiązania problemu stabilizacji wartości emerytur zakładowych, a tym samym zapewnienie ochrony zaopatrzenia emerytalnego przed inflacją, może być spełnione tylko pod warunkiem przestrzegania orzecznictwa sądowego w tej sprawie, oraz przepisów dotyczących pomocy i odszkodowań dla ludzi uprawnionych do emerytury. Omówiono: pojęcie, zadania i konieczność aktualizacji prawnej zaopatrzenia emerytalnego; świadczenia zakładowe w myśl przepisów prawnych; tymczasowo ustalone obowiązki w zakresie próbnego i ostatecznego aktualizowania zaopatrzenia emerytalnego, problem tzw. granic ofiarności i obowiązku stabilizacji w okresach trzyletnich i stabilizacji ostatecznej według słusznych wymiarów; uwzględnienie interesów emerytów i kosztów utrzymania; ograniczenia wyrównywania kosztów utrzymania drogą określonych metod; różnicowania metod próbnych; zagadnienie sytuacji gospodarczej pracodawców w aspekcie zaopatrzenia emerytalnego.

1534. FARNY O.: Das Pensionskassengesetz. Ustawa o kasach emerytalnych.- Arb. u. Wirtsch. 1989 nr 12 s. 18-22.

Pracownicy Izby Pracy w Austrii rejestrują od pewnego czasu przypadki, iż emerytury zakładowe ze względu na różne trudności ekonomiczne są zaniżane lub ograniczane. Izba Pracy stanęła wobec problemu prawnego wyeliminowania tego rodzaju przypadków oraz sprawniejszego zabezpieczenia funkcjonowania zakładowych systemów emerytalnych. Przedstawiono dwa rozwiązania, które wprowadzone w życie powinny zlikwidować ten problem: ustawa o kasach emerytalnych i ustawa o systemie zakładowych emerytur. Oba projekty

znajdują się w stadium parlamentarnego opracowywania, a austriacka Izba Pracy wprowadziła do tych projektów różnego typu nowelizacje.

1535. HANAU P., PREIS U.: Der Übergang von der Gesamtversorgung zu einer von der Sozialversicherung abgekoppelten Betriebsrente. Przejście od łącznego zabezpieczenia na rentę zakładową uniezależnioną od systemu zabezpieczenia społecznego.- Recht Arb. 1988 nr 2 s. 65-88.

Omówiono dotychczasowe zasady przyznawania świadczeń emerytalnych z tytułu przepracowanych lat, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. renty zakładowej oraz potrzebę zmian w tym zakresie. Autor ustosunkowuje się do projektu rozgraniczenia tej części świadczeń od łącznego ubezpieczenia, analizuje korzyści i minusy wynikające z obecnego systemu dla przedsiębiorstw i pracobiorców. Zamieszcza liczne przykłady orzeczeń sądów pracy i ich uzasadnień w sprawach spornych.

1536. HANNAH L.: Inventing retirement. The development of occupational pensions in Britain. Powstawanie systemu emerytalnego. Rozwój systemu emerytur zakładowych w Wielkiej Brytanii.- Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1986.- 201 s.- Tabele.

W Wielkiej Brytanii oprócz państwowego systemu emerytalnego, obejmującego wszystkich mieszkańców kraju, istnieją zakładowe systemy emerytalne, obejmujące tylko pracowników najemnych. Zakładowe ubezpieczenia emerytalne zaczęły powstawać na początku XX wieku i aż do okresu po II wojnie były jedyną formą ubezpieczeń. Państwowy system, wg projektu Beveridge'a, powstał dopiero po II wojnie. Omówiono historię ubezpieczeń zakładowych, zwracając szczególną uwagę na rolę państwa, które w różnych okresach było rywalem lub partnerem tych ubezpieczeń; faktycznie kontrolę nad ogromnymi funduszami emerytalnymi sprawują pracodawcy i zarządzają nimi we własnym interesie, interesy osób ubezpieczonych nie są reprezentowane w dostatecznym stopniu. Trzeba jednak pamiętać, że to pracodawcy są gwarantem wypłacalności systemu.

1537. HEUBECK G.: Aktuelle Fragen zur betrieblichen Altersversorgung. Aktualne problemy zakładowego zaopatrzenia emerytalnego.- Personal 1982 nr 1 s. 2-5.

Rozważania związane ze zmianą przepisów rentowych w RFN. Wpływ zmian struktury emerytur i zasad finansowania oraz rozliczania kosztów, przy wzroście opodatkowania pracodawców na rzecz ubezpieczeń emerytalnych. Zasady uelastyczniania wysokości rent (starczych) od poziomu zarobków i sytuacji finansowej kas emerytalnych oraz sytuacji i możliwości budżetowej państwa. Znaczenie dalszego dostosowania całego systemu emerytalnego do polityki płac, na tle aktualnego stanu gospodarczego kraju, z równoczesnym uwzględnieniem możliwości dofinansowania ze strony poszczególnych przedsiębiorstw.

1538. IVANSITS H., WOSS J.: Betriebliche Altersversorgung. Zakładowa opieka nad ludźmi starymi.- Arb. u. Wirtsch. 1988 nr 10 s. 12-17.

Problem dalszej opieki zakładów pracy nad swymi byłymi pracownikami po ich przejściu na emeryturę, czyli przede wszystkim problem rent zakładowych, z uwzględnieniem odnośnych przepisów i uregulowań prawnych, prawa podatkowego itp. Tworzenie odpowiednich funduszów na te cele, system kas wypłacających renty zakładowe i opodatkowanie ich wkładów. Perspektywy na przyszłość, w świetle nowelizacji i reform prawa podatkowego i ustaw emerytalnych, uznanie rent zakładowych za uzupełnienie ustawowej emerytury.

1539. McKELVEY K.M., ROUND T., FAIRCLOUGH M.: Hosking's pension schemes and retirement benefits. Zakładowe systemy i świadczenia emerytalno-rentowe. - London: Sweet a. Maxwell, 1985.-272 s.

W Wielkiej Brytanii, poza powszechnym (krajowym)systemem emerytalno-rentowym, istnieją systemy dodatkowe, funkcjonujące na szczeblu zakładu pracy, oparte na bardzo różnych zasadach (różne możliwości uczestnictwa w systemie, różne zasady finansowania, różne rodzaje świadczeń, różne możliwości wcześniejszego bądź późniejszego przejścia na emeryturę, różny zakres świadczeń dla członków rodzin i in.). W ok. 98% systemów wysokość świadczeń emerytalno-rentowych powiązana jest z wysokością płacy. W ostatnich latach następuje jednak rozwój takich systemów, w których wysokość świadczeń uzależniona jest od wysokości funduszy zgromadzonych ze składek pracodawców i pracowników. Zakładowe systemy emerytalne są powiązane z systemem krajowym. Jedną z części systemu krajowego jest system emerytur i rent zależnych od pracy. Pracodawcy i pracownicy, którzy przystąpili do systemu zakładowego, mogą mieć obniżony wymiar składek na emerytury krajowe zależne od zarobków. Warunkiem obniżenia składek jest zagwarantowanie odpowiedniej minimalnej wysokości świadczeń w systemie zakładowym. Książka przedstawia szczegółowo zasady organizacji wszystkich systemów emerytalno-rentowych w Wielkiej Brytanii.

1540. PRAMANN G.: Grundsätze der Rechtsprechung zur Betriebsrentenanpassung. Podstawowe założenia prawnej wykładni w zakresie rent zakładowych.- Personal 1983 nr 7 s. 264-266 il. tab.

Zasady prawne okresowego urealnienia rent pracowniczych, przy równoczesnym uwzględnieniu sytuacji gospodarczo-socjalnej przedsiębiorstwa. Tryb porównywania poziomu rent z rozwojem i aktualnym stanem realnej płacy. Kryteria stosowania odpowiednich wskaźników, przy rozstrzyganiu o wymiarze zakładowej renty. Znaczenie wykonania odpowiednich prac przygotowawczo-rozliczeniowych dla wydania prawidłowego orzeczenia rentowego.

1541. La protection sociale complémentaire. Uzupełniające systemy świadczeń społecznych.- Droit Soc. 1986 nr 4 spec. s. 277-367.

Materiały z kolokwium poświęconego uzupełniającym systemom świadczeń społecznych we Francji. W referatach przedstawiono podstawy prawne tworzenia systemów uzupełniających w przedsiębiorstwach. Utworzenie systemów uzupełniających powinno być przewidziane bądź w układach zbiorowych, bądź też system można utworzyć w drodze porozumienia między pracodawcą a pracownikami przedsiębiorstwa. Jednakże przepisy prawne w tej dziedzinie mają wiele luk. Do rozstrzygnięcia pozostają m.in. takie sprawy jak obligatoryjność systemów uzupełniających, zachowanie przez pracownika prawa do świadczeń w przypadku zmiany miejsca pracy, problemy zarządzania. Przedstawiono także dotychczasowe doświadczenia francuskie w funkcjonowaniu systemów uzupełniających.

1542. SCHNEIDER de VILLEGAS G.: Le travail á domicile: une protection sociale est indispensable. Praca w domu: niezbędne jest opieka socjalna.- Rev. Int. Trav. 1990 nr 4 s. 463-481.

Od ponad wieku forma pracy zarobkowej wykonywanej w domu współistnieje z systemem pracy w fabryce. Z biegiem lat praca wykonywana w domu zatrudnionego upowszechnia się, przybierając nowe formy, ale rzadko wykazywana jest w oficjalnych informatorach i opracowaniach statystycznych. Pracę zarobkową w domu podejmują głównie kobiety; w różnych krajach stanowią one od 70% do 95% zatrudnionych na tej zasadzie, wykonują przeważnie prace wymagające mniejszych kwalifikacji i niżej płatne. Ta - dogodna dla wielu forma zatrudnienia - wykonywana jest przeważnie bez zagwarantowanych warunków bhp i opieki socjalnej, musi zatem budzić coraz częściej sprzeciwy społeczne. Związki zawodowe wielu krajów zgłaszają projekty przepisów obejmujących ubezpieczeniami społecznymi pracujących zarobkowo w domu. Obecnie, umowy zbiorowe poszczególnych branż przewidują układy dotyczące zatrudnionych w domu. W RFN np, istnieją specjalne umowy zbiorowe regulujące sprawy związane z tą formą zatrudnienia. Problem ubezpieczeń społecznych dla tej grupy pracowników na szerszą skalę, jest jednak nadal otwarty.

1543. SNYDER D.C.: Pension status of recently retired workers on their longest job: findings from the new beneficiary survey. Zakres i znaczenie emerytur z zakładowych i prywatnych systemów ubezpieczeniowych: wyniki badania.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 8 s. 5-21.

Emeryci w USA mogą otrzymywać różne świadczenia emerytalne: emerytury z państwowego systemu ubezpieczeń (retired benefit) oraz z systemów zakładowych lub prywatnych (pension benefit). W ciągu ostatniej dekady znacznie wzrosła liczba osób przystępujących do prywatnych systemów ubezpieczeniowych: mężczyźni z 47% do 64%, kobiety z 21% do 39%. Bardziej rozpowszechnione są systemy dodatkowe dla pracowników państwowych; obecnie 91% emerytów - byłych pracowników państwowych - otrzymuje dodatkowe

świadczenia. Najrzadziej do systemów dodatkowych przystępują pracownicy sfery usług, robotnicy niewykwalifikowani, osoby często zmieniające pracę.

Zob. też poz. 744, 1047, 1108, 1180, 1193.

2. Ubezpieczenia prywatne, dodatkowe

1544. ALLEN S.G., CLARK R.L., SUMMER D.A.: Postretirement adjustments of pension benefits. Poemerytalne zmiany przystosowawcze świadczeń rentowych.- J. Hum. Resources 1986 nr 1 s. 118-137 tab. bibliogr. s. 135-137.

Jak wykazały badania, w latach 70-tych, emerytowani pracownicy korzystający ze świadczeń prywatnych systemów ubezpieczeń skorzystali z ich wzrostu, chociaż poszczególne plany emerytalne tego nie przewidywały. Konkretnie, świadczenia osób, które przeszły na emeryturę w 1973 r. wzrosły w 1979 r. o 24%. W tym samym czasie, zgodnie z urzędowym Indeksem cen konsumpcyjnych, inflacja wyniosła 63,3%, czyli została ona skompensowana przez wzrost emerytur o ok. 38%. Badania uwzględniały również takie czynniki, jak okres przepracowany przed przejściem na emeryturę, początkowa wysokość emerytury, wielkość przedsiębiorstwa, w którym zatrudnieni byli emeryci itp. Wszystkie te czynniki miały wpływ na poemerytalny wzrost świadczeń.

1545. BELL D., HILL D.: How social security payments affect private pensions. W jaki sposób płatności z tytułu ubezpieczeń socjalnych wpływają na prywatne emerytury.-Mon. Labour Rev. 1984 nr 5 s. 15-20.

Specyficzny dla krajów kapitalistycznych problem podwójnego źródła dochodów emerytalnych, szczególnie widoczny w USA. Omówiono podejmowane w USA próby koordynowania tych dwóch źródeł dochodów emerytalnych, wpływają one z jednej strony na zmniejszenie kosztów, jakie ponosi pracodawca z tytułu wpłat na prywatne fundusze emerytalne, z drugiej zaś strony dają rezultat w postaci prywatnych emerytur, które zastępują znaczny procent dochodów przedemerytalnych wypłacanych wysoko płatnym pracownikom. Podkreślono, że pracownicy starają się czerpać korzyści finansowe zarówno z prywatnych programów emerytalnych, jak i z funduszy ubezpieczeń społecznych. Wskazano, iż połowa pełnoetatowych pracowników zatrudnionych w zakładach sektore prywatnego objęta była w 1979 r. programami emerytalnymi, przy czym prawie wszyscy z nich objęci byli również systemem ubezpieczeń społecznych. To właśnie zjawisko skłoniło decydentów do podjęcia prób skorygowania prywatnych i publicznych źródeł dochodów emerytalnych.

1546. BELLET A.Z.: Employer-sponsored life insurance: a new look. Sponsorowane przez pracodawców ubezpieczenia na życie: nowe spojrzenie.- Mon. Labor Rev. 1989 nr 10 s. 25-28.

Po raz pierwszy Biuro Statystyki Pracy USA uwzględniło w swoich badaniach zakres ubezpieczeń na życie, obejmujących pełnoetatowych pracowników średnich i wielkich firm prywatnych. W 1988 r. takim ubezpieczeniem objętych było 92% pracowników, a finansowane było ono w całości lub częściowo przez ich pracodawców. Omówiono wpływ stażu pracy, wysokości zarobków, charakteru wykonywanej pracy itp. na wysokość ubezpieczeń.

1547. BUCCI M.: Growth of employer-sponsored group life insurance. Wzrost ubezpieczeń grupowych na życie sponsorowanych przez pracodawców.- Mon. Labor Rev. 1991 nr 10 s. 25-32.

Historia instytucji grupowych ubezpieczeń na życie. Pierwsze ubezpieczenia na życie (grupowe) zawarto w 1911 r. i dotyczyły 121 pracowników. W 1920 r. ubezpieczono już 6 tys. grup. W latach trzydziestych rozwój tej formy ubezpieczeń był wolniejszy. Dopiero w 1945 r. liczba ta wzrosła do 31 tys. grup, w r. 1960 - 169 tys. grup, a w 1989 r. już 701 tys. grup. W 1987 r. wartość ubezpieczenia wynosiła ponad 3 tryliony dol. Zwiększa się też udział pracodawców w tej formie ubezpieczeń. W 1989 r. 94% pracowników zatrudnionych na pełnym etacie w średnich i małych firmach uczestniczyło w sponsorowanych przez pracodawcę ubezpieczeniach. Przedstawiono szczegółowe dane odnoszące się do udziału w kosztach samych pracowników w różnych odmianach ubezpieczenia.

1548. Complementary pensions. Emerytury uzupełniające /International Labour Office.- Geneva: ILO, 1982.- 48 s.

Propozycja nowego systemu emerytalnego dla pracowników zatrudnionych przez ILO.

1549. DUTOIS S.: Sozialversicherung und soziale Sicherung der Beamten. Ubezpieczenie socjalne i zabezpieczenie społeczne urzędników.- Arb. u. Soz.-Polit. 1987 nr 1 s. 28-31.

Sytuacja urzędników - obywateli RFN - w związku z ich petycją do Bundestagu o przyznanie specjalnego dodatku ubezpieczeniowego, na tle obowiązujących w tym kraju dwóch systemów ubezpieczeń - urzędowego i prywatnego. Omówiono wzajemny stosunek obu tych systemów oraz udział pracodawców, państwa, zakładów ubezpieczeniowych i samych ubezpieczonych w pokrywaniu kosztów leczenia, oceniając raczej krytycznie projekty ujednolicenia tego systemu.

1550. GRAF V., HOFMANN J.: Pflegeversicherung: Herausforderung für die gesetzliche Krankenversicherung. Zasiłki opiekuńcze: wyzwanie dla prywatnego systemu zabezpieczenia chorobowego.- Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 1/2 s. 6-12.

Dyskusje o nowym systemie zasiłków opiekuńczych poruszają problem wprowadzania systemu ubezpieczeń prywatnych, jako rozwiązania wariantowego dla systemów opartych na zabezpieczeniu społecznym. Przedstawiono podstawy takiego systemu, zbliżonego do prywatnych ubezpieczeń chorobowych i ubezpieczeń na wypadek śmierci, i porównano z rozwiązaniami bazującymi na ubezpieczeniach społecznych, z uwzględnieniem możliwych zagrożeń finansowych, kosztów funkcjonowania systemu i zasad zarządzania, kwestii przynależności do systemu, składek i konkurencyjności poszczególnych systemów. Omówiono związki zachodzące pomiędzy tego rodzaju systemem prywatnym a systemem społecznym, problemy związane z przechodzeniem z jednego systemu do drugiego, kwestie kompensat i wypłaty świadczeń. Załącznik przedstawia zasady i wzory kalkulacji pozwalające na ocenę systemu.

1551. HERMANN J.: Privatversicherung als Ausweg? Wyjściem - prywatne ubezpieczenie.- Arb. u. Soz.-Polit. 1983 nr 8 s. 288-289.

Ocena aktualnego stanu zabezpieczenia socjalnego we Francji oraz kierunki wprowadzania zmian o charakterze oszczędnościowym. Wydatki na zabezpieczenie socjalne rosną szybciej od dochodu narodowego, w tej sytuacji zachodzi konieczność ograniczenia świadczeń nieodpłatnych, jak również obciążenia podatkiem socjalnym dochodów osób prywatnych przekraczających wyznaczony miesięczny pułap. Problem prywatnego ubezpieczenia zwłaszcza dla warstw społecznych lepiej sytuowanych, aby można utrzymać właściwy standard pomocy i opieki dla ludności o niskich dochodach, przy ciągłym wzroście kosztów leczenia. Tendencje zmian w podziale kosztów zabezpieczenia socjalnego między państwem a społeczeństwem francuskim.

1552. LEBER W.D., MEIERJÜRGEN R.: Die Alterunrückstellung als Problem bei einer Neuordnung des Wettbewerbs in der privaten Krankenversicherung. Uwzględnianie procesu starzenia się w konkurencji prywatnych kas ubezpieczeniowych.- Arb. u. Soz.-Polit. 1991 nr 7/8 s. 4-9.

Artykuł poświęcony funkcjonowaniu prywatnych kas ubezpieczeniowych w RFN. Aktualnie obejmują one 10% ogółu ubezpieczonych. Wskazano na zalety i wady tegoż systemu, który w związku z procesem integracji europejskiej w ramach EWG ma tendencję do dalszego rozwoju, obejmując w niektórych krajach zachodnioeuropejskich ponad 1/3 ogółu zatrudnionych.

1553. Lowering the retirement age: the next step France. Obniżanie wieku emerytalnego: następny krok. Francja.- Soc. a. Labour Bull. 1983 nr 2 s. 267-269.

Umowy podpisane w 1983 r. przez wszystkich głównych pracodawców francuskich oraz organizacje związkowe, stawiają wszystkie wspólne i obowiązkowe programy rent uzupełniających, wynegocjowane w umowach zbiorowych, na tym samym poziomie, co programy państwowe, zatwierdzone w 1982 r., które ustalają prawo do peł-

nej emerytury w wieku 60 lat (poprzednio 65) dla wszystkich mogących się wykazać minimum 37,5 latami ubezpieczonego zatrudnienia. Skutkiem tej sytuacji efektywny wiek odejścia na emeryturę zredukowany został z 65 lat do 60, bez finansowych komplikacji. Obowiązujące obecnie przepisy przechodzenia na emeryturę umożliwiają wszystkim pracownikom francuskim uzyskanie w wieku 60 lat pełnej emerytury w wysokości 70% ostatniego wynagrodzenia. Władze francuskie podejmują starania, aby ustanowić również minimalny wymiar emerytury, tj. minimum emerytalne, które powinno kształtować się na poziomie 2900 franków.

1554. MUNNEL A.H.: Impact of public private pension schemes on saving and capital formation. Wpływ prywatnych systemów emerytalnych na tworzenie kapitału i oszczędności.- Int. Soc. Secur. Rev. 1986 nr 3 s. 243-257.

Prywatne emerytury w krajach EWG.

1555. NOBLES R.: Pensions: the new framework? Emerytury i renty: nowe zasady?-Mod. Law Rev. 1986 nr 1 s. 42-67.

W 1985 r. rząd W. Brytanii przedstawił propozycje zmian w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w celu zwiększenia indywidualnych możliwości wyboru, zachęty do zarobkowania i oszczędzania. Zaproponowano stopniową likwidację państwowego systemu emerytur i rent zależnych od zarobków (SERPS) i wprowadzenie na to miejsce obowiązkowych ubezpieczeń prywatnych, zorganizowanych bądź na szczeblu zakładów pracy, lub też prywatnych sensu stricto. Pracownicy mieliby opłacać składkę w wysokości świadczeń emerytalno-rentowych wynikających z proponowanych zasad. Ocenia się, że świadczenia wg nowych zasad byłyby wyższe niż obecne dla pracowników - mężczyzn mających 45 lat i więcej. Aby zapewnić ten sam poziom świadczeń co poprzednio, mężczyźni młodzi musieliby opłacać składkę w wysokości 5,5% zarobków. Nowe zasady są zdecydowanie mniej korzystne dla kobiet i bardzo niekorzystne dla pracowników niskopłatnych, osób pracujących dorywczo, osób zatrudnionych w małych przedsiębiorstwach. Zmiany miałyby być wprowadzane stopniowo i zmniejszenie wydatków rządowych na emerytury i renty mogłoby nastąpić dopiero w drugiej dekadzie przyszłego roku.

1556. Nouvelle législation sur les pensions au Chili. Nowe ustawodawstwo emerytalne w Chile.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1981 nr 2 s. 214-218.

Dekrety z mocą ustawy nr 3500 i 3501 z 4.XI.1980 r. wprowadziły w Chile 1.V.1981 r. nowy system emerytalny. Zmiany polegają na przekazaniu spraw emerytalnych instytucjom prywatnym, system bazuje na kapitalizacji a nie na rozdziale środków, emerytury muszą uwzględniać zmiany siły nabywczej. Dawne instytucje ubezpieczeniowe będą istniały nadal, obsługując ubezpieczenia chorobowe i ubezpieczenia emerytalne dla osób, które nie zgłosiły akcesu do nowego systemu. Składki w nowym systemie wynoszą 10% płac, wpłaca się je do momentu zgromadzenia na indywidualnym koncie ubezpieczonego tzw. 60 jednostek ubezpieczeniowych, do

tego dochodzą składki z tytułu ubezpieczeń inwalidzkich nie przekraczające 3% płacy. Składki potrąca pracodawca przy wypłacie wynagrodzenia. Składki z tytułu ubezpieczeń chorobowych wynoszą 4% płac, tak że łączne składki wynoszą 15% płacy. Istnieje możliwość podwyższenia składek do 20% płacy. Osoby pragnące kontynuować dane ubezpieczenie płacą składki w wysokości ca 23% płacy. W nowym systemie pracodawcy płacą przejściowo, w pierwszym roku obowiązywania systemu składkę w wysokości 3% płacy, składka ta maleje o 1% rocznie. W dawnym systemie emerytury po 30 latach wynosiły 70% zarobku robotnika i 100% zarobków pracowników umysłowych po 35 latach pracy, nie były one aktualizowane. Trudno ustalić jaka będzie wysokość emerytur w nowym systemie. Renty inwalidzkie, wdowie i sieroce wynosiły 50-60% zarobków. Emerytury wypłaca się po osiągnięciu przez mężczyzn 65 lat i przez kobiety 60 lat. Zgromadzone na indywidualnym koncie fundusze mogą być zamienione na wniosek ubezpieczonego na rentę dożywotnią, wypłacaną przez instytucję ubezpieczeniową. Osoby, które zgromadziły odpowiednie fundusze mają prawo do wcześniejszej emerytury. Nowy system przewiduje renty wdowie i sieroce. Stary system będzie funkcjonował nadal dla osób, które w nim uczestniczą, podejmujący pracę od 1983 r. będą mogli korzystać tylko z nowego systemu. Istnieje możliwość dobrowolnego przejścia ze starego do nowego systemu. Państwo gwarantuje wypłaty, temu samemu celowi służy szereg przepisów regulujących sposób gromadzenia funduszy przez instytucje ubezpieczeniowe.

1557. ORTYŃSKI K.: Dodatkowe dobrowolne ubezpieczenie społeczne w NRD.- Zesz. Nauk. WSI Radom Ekon. 1987 nr 12 s. 95-110, tab. sum.

1558. Pension scheme membership in 1983. Członkostwo w programie emerytalnym w 1983 r.- Employment Gaz. 1985 nr 12 s. 494-497 tab. wykr.

Przedstawiono dane statystyczne ilustrujące rozwój uczestnictwa zatrudnionych w tzw. programach emerytalnych. Dane pochodzą z sondażu przeprowadzonego przez General Household Survy (Ogólny Przegląd Gospodarstw Domowych). Wykorzystano również dane z tzw. Labor Force Survey (Przegląd Siły Roboczej). Podkreślono, że w 1983 r. z ogólnej liczby 21 mln zatrudnionych w Wielkiej Brytanii aż 11 mln partycypowało w zawodowych lub branżowych programach emerytalnych. Stanowi to 52% ogółu zatrudnionych. Wskazano, iż popularność tych programów wzrasta. Omówiono następujące problemy: powojenny rozwój programów emerytalnych; ich pozycja w poszczególnych sektorach i branżach; zasobność i wielkość programów emerytalnych w sektorze prywatnym; długość stażu w programi emerytalnym; przyczyny uczestnictwa w programach emerytalnych. W ostatnich 30 latach liczba emerytur wypłacana w ramach programów emerytalnych wzrosła z poziomu ok. 1 mln do 5 mln, wliczono tu wdowie emerytury i świadczenia dla osób będących na utrzymaniu ubezpieczonego programem emerytalnym pracownika.

1559. Pensions, labor, and individual choice. Renty, praca a wybór indywidualny/ red. D.A. Wise.- Chicago: Univ. of Chicago Press, 1985.- 453 r.- Bibliogr.

Publikacja zawiera 14 referatów zaprezentowanych na konferencji zorganizowanej 23-26 marca 1983 r. w Loredo Beach Hotel, Puerto Rico, przez amerykańskie Krajowe Biuro Badań Ekonomicznych na temat prywatnych emerytur. W referatach przedstawiono strukturę prywatnych systemów emerytalnych, rodzaje i wysokość świadczeń, stosunek pomiędzy płacami a świadczeniami rentowymi, wpływ świadczeń z tytułu emerytur prywatnych i zabezpieczenia społecznego na decyzję o wcześniejszym względnie późniejszym przejściu na emeryturę, system emerytalny w federalnej służbie cywilnej i propozycje jego reformy. Stwierdzono silną korelację pomiędzy stosowaniem systemów emerytur prywatnych a mniejszą mobilnością pracowniczą (zmiany miejsca pracy) i rezygnacją z czynnego życia zawodowego.

1560. PRICE D.N.: Worker's compensation: coverage, benefits and costs, 1983. Kompensacja pracowników: zakres, świadczenia i koszty, 1983.- Soc. Secur. Bull. 1986 nr 2 s. 5-11 tab.

Przedstawiono jeden z niewielu programów finansowanych z funduszy federalnych, obejmujący cały obszar Stanów Zjednoczonych. System kompensacji dochodów pracowniczych obejmuje osoby, które doznały inwalidztwa w pracy oraz rodziny zmarłych. W 1983 r. świadczenia z tego tytułu wyniosły 17,5 miliardów dolarów. Artykuł, opublikowany z okazji 75-lecia istnienia tego programu, zajmuje się historią jego rozwoju, zakresem działania (w 1983 r. obejmował on 78,5 milionów pracowników), opisem świadczonych usług z uwzględnieniem różnic występujących w poszczególnych stanach USA i udziałem finansowym pracodawców, w postaci premii ubezpieczeniowych.

1561. Réunion régionale européenne sur les régimes de pensions complementaires pour les travailleurs salaries. Europejskie spotkanie poświęcone uzupełniającym systemom emerytalnym.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1983 nr 4 s. 600-608.

Spotkanie zorganizowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego w czerwcu 1983 r., w którym uczestniczyło 80 delegatów z 16 krajów. W referatach przedstawiono rolę uzupełniających systemów emerytalnych (systemów innych niż powszechny). Generalnie biorąc, świadczenia z systemów powszechnych zapewniają minimum utrzymania, natomiast z systemów uzupełniających - gwarantują warunki życia zbliżone do tych, które się miało w okresie aktywności zawodowej. Przedstawiono podstawowe zasady funkcjonowania i finansowania systemów uzupełniających, szczególnie w przypadkach zmiany pracy przez ubezpieczonego.

1562. ROBERTS L.: Regimes de retraités privés aux Etats-Unis: protection sociale et épargne. Prywatne emerytury w Stanach Zjednoczonych: opieka społeczna i oszczędności.- Probl. Écon. 1990 nr 2195 s. 23-32 tab.

1563. SCHNEIDER H.: Arbeitgeberzuschuss zum Krankenversicherungs-beitrag-höhe des Arbeitgeberzuschusses. Dopłata pracodawcy do wkładów ubezpieczeniowych na wypadek choroby - wysokość dopłat pracodawcy.- Zent.-Bl. Soz.-Versich. Soz.-Hilfe u. Versorgung 1987 nr 6 s. 165-166.

Zasady stosowane w RFN dokonywania przez pracodawcę dopłat do wkładów z dobrowolnego (prywatnego) ubezpieczenia na wypadek choroby, po przekroczeniu przez pracownika granicy rocznych zarobków własnych. Dodatkowy wkład pracodawcy - nie może jednak przekroczyć 50% kwoty ubezpieczenia pracowniczego, dla ubezpieczonego i członków rodziny (nie mających dochodów własnych). Przykłady zasad dofinansowania przez pracodawcę wkładów ubezpieczeniowych pracownika po ustaleniu poziomu wkładów obowiązkowych, dokonanych do kas ubezpieczeniowych przez pracownika (świadczeniobiorcę).

1564. STEVENS B.: Complementing the welfare state: The development of private pension, health insurance and other employee benefits in the United States. Dopełnienie ubezpieczeń społecznych - rozwój prywatnych rent, ubezpieczeń chorobowych i innych zasiłków pracowniczych w Stanach Zjednoczonych /International Labour Organisation.- Geneva: ILO, 1986.- 73 s.

Rozwój różnorodnych zasiłków na rzecz pracownika, które są komplementarne w stosunku do systemu ubezpieczeń społecznych. Charakter zasiłków pracowniczych, traktowanych z jednej strony jako część systemu ubezpieczenia, a z drugiej strony, jako część wynagrodzenia za pracę. Rys historyczny rozwoju systemów zasiłków - od początku dziewiętnastego wieku, aż do lat siedemdziesiątych naszego wieku, tzn. od etnicznych i innych stowarzyszeń, aż do ekspansji postanowień w tej dziedzinie w umowach zbiorowych. Procesy zmian w ubezpieczeniach chorobowych i emerytalnych.

1565. Structure and growth of employee benefits:a survey. Struktura i wzrost świadczeń dla pracowników: przegląd.- Soc. a. Labour Bull. 1985 nr 1 s. 121-123.

Począwszy od roku 1949, Izba Handlowa USA publikuje co roku szczegółowe dane dotyczące świadczeń dla pracowników, wypłacanych w różnej formie poza podstawowymi poborami. Przegląd danych za rok 1982 objął 8.522 firmy, z których 1.507 odpowiedziało na rozesłaną ankietę; przegląd objął przedsiębiorstwa produkcyjne, zakłady użyteczności publicznej (elektryczność, gaz, woda, telefony), domy handlowe, sklepy, instytucje finansowe i ubezpieczeniowe oraz szpitale. W 1984 r. po raz pierwszy prze-

gląd objął firmy zatrudniające mniej niż 100 pracowników. Przeciętne świadczenia dodatkowe wynosiły 36,7% sumy wypłacanej według listy płac. Z reguły przy tym świadczenia rosły wraz z wielkością przedsiębiorstwa. Główne pozycje tych dodatkowych świadczeń, to prywatne programy rent i ubezpieczeń.

1566. TAMBURI G., MOUTON P.: The uncertain frontier between private and public pension schemes. Niejasne granice między prywatnymi i państwowymi programami emerytalnymi.- Int. Labour Rev. 1986 nr 2 s. 127-140.

Czy nadal istnieje wyraźne przeciwstawienie między prywatnymi a państwowymi programami emerytalnymi? Formułując odpowiedź na tak postawione pytanie, autorzy poddają najpierw analizie zjawisko znacznego rozwoju w ostatnich dziesięcioleciach prywatnych i zawodowych programów emerytalnych, zwracając jednocześnie uwagę na znaczne różnice między poszczególnymi krajami, w zależności od zasięgu obowiązujących w nich programów państwowych. Podkreślono, że wzrastająca ingerencja regulacji państwowych w sferę programów emerytalnych sektora prywatnego, doprowadziła do pewnego zamazania granic dzielących oba typy programów, zwłaszcza w tych krajach, w których zawodowe programy emerytalne stały się obowiązujące. Wskazano, że trudno przewidzieć przyszłe tendencje, choć wydaje się pożądana większa integracja obu typów programów emerytalnych ze względu na możliwość zapewnienia w ten sposób wszystkim pracownikom zadowalającego poziomu zabezpieczenia emerytalnego na starość.

1567. Tendences a la privatisation en sécurité sociale. Tendencje prywatyzacji w zabezpieczeniu społecznym.- Rev. Belge Sécur. Soc. 1989 nr 1/2 s. 5-104.

Zbiór artykułów i odczytów zebranych przez belgijskie stowarzyszenia zajmujące się problemami zabezpieczenia społecznego, grupujące ekspertów w tej dziedzinie pracujących na uniwersytetach, w administracji publicznej, czy też instytucjach zajmujących się tymi problemami. Dwa pierwsze artykuły przedstawiają aktualne tendencje w zakresie prywatyzacji w zabezpieczeniu społecznym w Europie i w Holandii. Następne dotyczą prywatyzacji różnych instytucji ubezpieczeniowych (rentowych, chorobowych, itd.) w Belgii. W artykułach zdecydowanie dominuje pogląd, że jednym z najskuteczniejszych sposobów zwiększenia efektywności poszczególnych rodzajów ubezpieczenia społecznego jest prywatyzacja. Zdaniem autorów możliwe są tutaj co najmniej dwa rozwiązania: pierwsze sprowadza się do tego, że państwo wycofuje się całkowicie bądź w znacznej części z administrowania danym systemem, bądź też dotychczasowe instytucje państwowe poddawane zostają procesowi prywatyzacji, w drodze dopuszczenia organizacji pozapaństwowych do administrowania tymi instytucjami lub też poddania tych instytucji regułom zarządzania charakterystycznym dla instytucji prywatnych. Wszyscy jednak są zgodni, że przy rozważaniu tych problemów należy mieć na uwadze specyficzną rolę i znaczenie instytucji ubezpieczenia społecznego dla współczesnych społeczeństw.

1568. TIBAUDIN R.J.: La sécurité sociale des travailleurs independents en Amérique latine. Zabezpieczenie społeczne pracujących na własny rachunek w Ameryce Łacińskiej.- Rev. Int. Sécur. Soc. 1985 nr 4 s. 436-459.

Ubezpieczenie dla osób pracujących na własny rachunek w 8 krajach Ameryki Łacińskiej jest słabo rozwinięte. W większości krajów ubezpieczenia te są dobrowolne i tylko niektóre osoby pracujące na własny rachunek mogą przystąpić do systemu ubezpieczeniowego. Tylko w Argentynie ubezpieczenie z tytułu starości, inwalidztwa i śmierci jest obowiązkowe dla wszystkich pracujących. Oferowany zakres przedmiotowy świadczeń jest ograniczony, dotyczy zwłaszcza świadczeń chorobowych, macierzyńskich, zasiłków rodzinnych. W związku z sytuacją gospodarczą w tych krajach, która powoduje znaczny wzrost liczby pracujących na własny rachunek niezbędne jest rozszerzenie systemu zabezpieczenia tych osób. System ten powinien być podobny do ubezpieczeń pracowników, z uwzględnieniem jednak specyfiki pracy (np. trudno sobie wyobrazić ubezpieczenie od bezrobocia).

1569. WIKTOROW A.: Uzupełniające i dodatkowe systemy emerytalne w Europie Zachodniej /Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.- Warszawa: IPiSS, 1985.- 27 s.- (Wybrane Informacje Tematyczne/IPiSS, 1).

Omówienie funkcjonowania podstawowych oraz charakterystyka uzupełniających i dodatkowych systemów emerytalnych w Belgii, Danii, Finlandii, Norwegii, Szwecji, Holandii, W. Brytanii, Francji, RFN i Szwajcarii.

1570. ZRAŁEK J.: Dodatkowe ubezpieczenia emerytalne w Europie Zachodniej.- Mater. Inf. Zakł. Ubezp. Społ. 1991 nr 1 s. 22-25.

Relacja z posiedzenia (23-26.X.1990, Lizbona) Komitetu Zarządzającego Rady Europy d/s Zabezpieczenia Socjalnego. Kolokwium poświęcone było analizie porównawczej roli systemów ubezpieczeń dodatkowych i ich perspektyw w systemach ochrony socjalnej krajów członkowskich Rady Europy.

Zob. też poz. 655, 672-674, 847, 848, 985, 1086, 1108.

(A.M.) omów. 596; (ao) omów. 472
Adam R. 894
Adamus V. 745
Adamy W. 1293
Ahrend P. 1530
Alfandari E. 713
Aliende J.M.C. 776
Allen S.G. 1544
Ameline C. 895
Anderson K.H. 951
Andre C. 806
André M. 952
Andresen R.A. 714
Andrycz Janina 1149
Andrzejewski M. 306
Anikeeva L. 974
Antosik L. 1150
Arsov G. 777
Aulmann H.D. 752, 778
Axinn J. 810
Azarova E.G. 975

Bäcker G. 920, 1458, 1459
Baczko Barbara 548
Baczyński Jerzy 523
Baczyński Ryszard 120, 549; współaut. 584
Baker C. 811
Balašova M. 1209, 1210; współaut. 1228
Balcerzak-Paradowska Bożena 215, 250-251
Balicka-Kozłowska Helena współaut. 521
Ballantyne H.E. 812
Ballegeer P. 1376
Banaszak Henryk 140
Banaszkiewicz Bolesław 323
Barabaševa N.S. 976
Baran Ewa 550
Baran Krzysztof Wojciech 324; współaut. 550
Barcz Jan 78, 524, 715; oprac. wstęp 79
Barent E.M. 1297; współaut. 735
Barry N.P. 977
Barti S. 897, 953, 978, 979, 1143
Battanta J.A. 1123
Baumberger J. 1152
Bączkowski Andrzej współaut. 324
Bednarz Stanisław 535
Beattie R. 1298
Beau P. 639
Beau R. współaut. 639
Beedon L.E. współaut. 1137
Bélina Mirosław 38, 185
Bell D. 1545
Bellet A.L. 1546
Beneš J. 1264
Benhamou F. 980
Béraud C. 640
Berenstein A. 981
Berg D. 1299
Berzia I. 1408
Białczyński Henryk 141
Bichot J. 1153
Bińczycka-Majewska Teresa 64, 626, 982, 1154, 1265
Bixby A. zob. Kallman-Bixby A.
Bixby A.K. 855, 983
Blaise H. 1155
Blanchard F. 694; przedm. 693
Blostin A.P. 1156
Bociąga H. zob. Winnicka-Bociąga H.
Bodnar J.898
Boecken Winfried 38; współaut. 38
Bogus Andrzej 61
Bois P. 1497
Borowczyk Ewa 90, 91, 753, 813, 1377, 1409; omów. 646, 725
Boruć Czesław omów. 596
Borzym Wanda 525
Bouchaert H. 779
Brabenec F. współaut. 1251
Bradshaw J. 1211
Braun B. 780
Brocas A.M. 716, 717
Brochocka Barbara 611
Brodzka D. zob. Piekut-Brodzka D.
Brojewski Maksymilian 154, 252-254, 325-328, 435;495, 528, 536; omów. 295
Brol Jan 39, 52, 551-553; omów. 484
Brötz R. 1300
Brousse F. 718

Brzozowski Leszek 329, 330, 554
Bubeła Agnieszka 121, 368
Bucci M. 1547
Bugaj Ryszard 4
Bunge T. 1532
Burdová E. 781
Burgess P.L. 1301
Burke T.P. 1157; współaut. 1156
Burkhauser R.V. współaut. 951
Bury Andrzej 103
Busch K. 782, 984
Butcher P. 762
Butz W. 814
Bywalec C. 1404

Calcoen F. 1302; współaut. 873
Campbell G.R. 1453
Cantillon B. 815
Cassandre J. 817
Castro-Gutiérrez A. 818
Catrice-Lorey A. 783, 1410
Chaban-Delmas J.J. 816
Chabelska I. zob. Zych-Chabelska I.
Chadelat J.F. 985
Charles J. 1498
Chauchard J.P. 1411
Chechlińska J. 103
Chechliński Janusz 103; red. 103
Chmurzinski B. 1533
Christen G. współaut. 1469
Chrupek Krystyna 315, 460
Ciepliński Marek 331, 332
Cieślak Zbigniew rec. 551
Cisowa J. zob. Skirzyńska-Cisowa J.
Ciuman Krystyna 333
Clark R.L. współaut. 1097, 1544
Clausade J. 1267
Coeffard A. 763
Coilloux A.M. współaut. 717
Colaes C. 1158
Colret J.C. 1412
Compter H.R. 1144
Cooley C.A. 899
Copeland L. 1124
Coudreau D. 1159
Creedy J. 1511
Crijns L. 987, 1478
Cui Maifu 1392
Culot J. 988
Cuvillier R. 721

Czaj-Weluś Joanna 512
Czajczyński Witold współaut. 103
Czajka Stanisław 102
Czombik Regina 555
Czyżowska Zdzisława 1-3, 627
Ćwiękała E. oprac. 1352

Dähne E. 722
Danek K. 1161, 1162, 1213
Dąbrowska Edwarda 24, 63, 610
Dąsal Bolesław 290; oprac. 290
Defeyt Ph. 695
Deleeck H. 644, 696, 723, 823, 1379, 1433
Delhez Ph. współaut. 1231
Delmas J.J. zob. Chaban-Delmas J.J.
Delorme R. współaut. 806
Delpérée A. 1380
Denaeyer J. 900
Dequen I. 1295
Dermont Antoni 478
Dewitt L. współaut. 786
Diaz M. 1163
Dirschmied K. 1303
Disney R. współaut. 1511
Dixon J. 1363
Dogetto H. 786
Dolata Anna 92, 155, 216-218, 255; omów. 295
Dorejko Paweł współaut. 635
Döring D. 1304
Dornbusch H.L. 825, 989, 1214, 1305
Doury J. 648
Drong W. 1165
Drouin V. 1306
Dudek Alina 334
Duff D.A. 901
Dumas Jolanta 426
Dumont J.P. 649-652
Duncan B. 1125
Durin F. 922
Dutheillet de Lamothe O. 1307
Dutois S. 1549
Dykacz J.M. współaut. 1127
Dziubińska-Michalewicz Małgorzata 4, 990, 1504

Eeckhoudt L. współaut. 1302
Eeckhoutte W. van 1134
Egger P. 1166
Ehrenberg R.G. 991
Eichenhofer E. 992
Eisbach J. 828
Ellis B. 993
Elst R. 1505
Engo P.-D. 1356

Erdos J. współaut. 762
Esam P. 1512
Estrin A. 787
Euzéby A. 654, 829-832, 902, 1308, 1309
Euzéby C. 994; współaut. 654
Evers A. 656

Fairclough M. współaut. 1539
Farny O. 1534
Fatalski Tadeusz 25
Faupel G. 834, 926, 927, 995-998
Federico R.C. 657
Felsmann Edmund oprac. 518
Ferrara P.J. 1483
Festjens M.J. współaut. 1231
Fields G.S. 928
Filipowicz Leszek 4
Filipowski Olech 148
Fischer W. 930
Florek Ludwik 38, 727
Fontaine B. współaut. 718
Foster C. 999
Fragniere J.P. 1499
Fragonard B. 1221
Franco D. 1000
Frenke H. 788
Fraselle N. 837
Frąckiewicz Lucyna 4
Frejtak Stefan 336
Frey Danuta omów. 14
Friedrich W. 1462
Frumkin R.N. 1168
Frydlewicz Jerzy 64
Fuchs A. 1138
Fudała Tadeusz 205; rec. 588

Garcia de Blas A. 1311
Gasabanya Z. 1270
Gaullier X. 932
Gauron A. 838
Gądek Krystyna 26
George V. 658
Georgiev G. 1390, 1391
Gersdorf-Giaro Małgorzata 537
Giaro M. zob. Gersdorf-Giaro M.
Gillion C. 704
Ginet J.Ch. 659
Gist J.R. 1484
Gitter W. 1271
Glenz M.P. współaut. 847
Glöckner W.H. 1463
Glombik M. 1001, 1464
Gnatowska Helena 27
Godard O. 1272
Godlewska Joanna 219, 220

Gollot A.P. 789
Golnik L. zob. Mackiewicz-Golnik L.
Gölter G. 1002
Good R. współaut. 1512
Goodman C. 1443
Gordon M.S. 660
Gorlas Jadwiga współaut. 120
Gould R. 1126
Gourley J.B. 1003
Gozdek Krzysztof 93
Góralska Helena 28, 29, 63, 903; omów. 678
Górecka G. zob. Krokowicz-Górecka G.
Grabiec Kalikst 316
Grabowski Jan 94
Grad S. 1005, 1006; współaut. 1112
Graf V. 1550
Grane M.J. 1169
Graniewska Danuta 257-261
Greber P.Y. 1500
Greffe X. 1313
Greiner D. współaut. 1302
Grodzka Aniela 5
Gruat J.V. 1357
Grudzień Helena 513
Grunwald Grzegorz współaut. 147
Gubian A. 1413
Gustman A.L. 947
Gut Przemysław 262
Gutierrez A. zob. Castro-Gutiérrez A.
Gwiazda Adam 6

H.M. 1135
Haanes-Olsen L. 661, 839, 1405
Habermann G. 1314
Hadrowicz Tadeusz 662, 958
Hamacher E. 1273
Hanau P. 1535
Hannah L. 1536
Hanoch G. współaut. 948
Hardy D.R. 840, 841
Haverkate G. 1465
Hebdzyńska Beata 221, 337-339, 436
Hecquet P. 1009
Heine W. 842, 1010, 1011
Heinrich Zofia 206
Hejno Janina 207
Heler W. współaut. 1275
Hendrix B. 764
Hennessey J.C. 1127, 1513
Henrard J.C. 843
Hereźniak Grażyna 61

Hermann J. 1012-1014,1139,1170 1171, 1414-1417, 1551
Hermans P.C. 729
Herscovitch A. współaut. 1245
Hesse J. 844
Heubeck G. 1537
Hildebrandt Zbigniew 556; omów. 420
Hill D. współaut. 1545
Hill M. 1514
Hirst M. 1128
Hofemann K. 1129, 1172
Hoffman Ilona 340
Hofman I. współaut. 1550
Hogarth J.M. 959
Hohnerlein E.M. 1222
Holzman R. 1015
Homa-Kosakowska Krystyna 63, 628, 1223
Honig M. 948
Hoppe M. zob. Kasperek-Hoppe M.
Houff J.N. 1173
Huizen Van P. współaut. 734
Hulek Aleksander 39
Hutsebaut M. 663, 705, 706, 845
Hyland S.L. 1224
Hyman J. współaut. 798
Hymans S.H. 846

Iams H.M. 1140
Inagaki S. współaut. 852
Ismael J.S. 1444
Ivanova R.M. 1523
Ivansists H. 1018, 1538; współaut. 1367
Iwanek K. zob. Miśko-Iwanek K.
Iżyk Wanda 317, 318

JAS 1145
Jabber S.A. 1508
Jackowiak Czesław 38, 39, 52, 185, 371, 437; rec. 58
Jackowiak Urszula 557
Jacobs K. 1174
Jain R.S. 1157
Jakobs K. 1019
Jakóbczak Jadwiga 30
Jakubiak Andrzej 341, 342, 455
Jakušev L.P. 1020, 1524
Janhunen J. 960
Janiszewska Maria 142
Jankowska I. zob. Jędrasik-Jankowska I.
Januszek Zbigniew 343-345
Jasińska B. oprac. 865, 1423
Jaskulski Zdzisław współaut. 377
Jełowicki Marcin rec. 49; oprac. 89
Jensen A. 1021
Jędrasik-Jankowska Inetta 31, 156-160, 346, 347, 1175
Johanet G. 1418
Johnson W.G. 1275
Joinet L. 1276
Jończyk Jan 32, 38, 64, 185; red. 38, 185, 348, 349, 371
Jung K. 1176

/K.T./ omów. 511
Kabas A. omów. 309
Kaczmarek Edmund 629; współaut. 377
Kaczor Marianna 558
Kaczyński Lech 33
Kahn D. zob. Strauss-Kahn D.
Kaiser S. 1277
Kalenská Maria współaut. 38
Kalinowski Ireneusz 148,350
Kalińska Maria omow. 10
Kellman-Bixby A. 904
Kaltenbach Helmut 1022
Kamerman S.B. 1226
Kamieński Andrzej 7
Kamman H.W. 1227
Karasch J. 1317
Kasińska Halina 39, 52; omów. 38
Kasperek Kazimierz współaut. 64
Kasperek-Hoppe Maria 351
Kaufmann F.X. 707
Kazenas B. zob. Radzik-Kazenas B.
Kerns W.L. 847, 1023
Kessler E. 962, 1024, 1025, 1146, 1318, 1419, 1434
Kiel W. współaut. 1011
Kietlińska Krystyna 61
Kingston J.L. współaut. 1301
Kirschner G. 1278
Klein B. 1026
Klenner F. 1177
Klerk P. 666
Klikova I. współaut. 1210
Kobierska Alina 438
Koczur Wiesław 34
Köhne W. 1178
Kolar J. 1027

Kolasiński Krzysztof 35-37, 39, 52, 559, 560, 630; rec. 49, 58
Kolb R. 667, 1028
Kolberg J. 668
Kołaczek Bożena 538
Konczewski Jerzy współaut. 184
Kondracki Piotr 95, 352
Konopielko Paweł 148, 222, 223, 263-266; omów. 64, 295; oprac. 186, 293; współaut. 268
Konstanty R. współaut. 1277
Konwerska Barbara oprac., tł. 1258
Kosakowska K. zob. Homa-Kosakowska K.
Kossakowski Jacek 561
Kosut Anna 562
Kowalak Tadeusz 631
Kowalczyk Elżbieta omów. 413
Kowalczyk Jerzy 4
Kozlov A.E. 1029, 1525, 1526
Kozłowska Elżbieta 143
Kozłowska Grażyna współaut. 242
Kozłowska H. zob. Balicka-Kozłowska H.
Kramer N. współaut. 811
Krasucki Piotr 563
Krokowicz-Górecka Grażyna 564
Kruse S. 1180
Kruse U. współaut. 1180
Kruszewska Janina 479
Krutilek J. 1228
Krysiak M. tł. 693
Krzekotowska Krystyna 40, 617, 731; omów. 511; rec. 185
Krzyżanowska M. zob. Rafacz-Krzyżanowska M.
Księżopolski Mirosław 669; oprac. 690, 1118
Kubernátová M. 1229
Kučinova J. 1181
Kučirek B. 1182
Kuczyński Tadeusz 618
Kukawka Beata 41
Kurzynowski Adam 224, 658
Kuznecova Z. 1396
Kuźnik H. zob. Nowogórska-Kuźnik H.
Kwiatkowska Walentyna 61

Lalko Wincenty 148
Lancev M. 1030, 1527
Larkowa Helena 1441
Laroque M. 1279, 1420
Laurent A. 732
Leber W.D. 1552
Lebrun T. współaut. 873
Lee E.M. 1031
Leede de L. 1435
Le Grand Julian 658
Leienbach V. 1032
Leimer D.R. 1485
Leisering L. współaut. 707
Lenczewski Aleksander 354, 427-429; omów. 420; współaut. 426, 432
Leonard J.-L. 905
Leopold D. 848
Lescure G. 849
Leus I. 906
Leutner R. 850, 851
Levy E. 1183
Lewenstam Anna 1033
Leye G. de 1034
Lhamon F.T. 1035
Linhart Z. 1036
Lipińska Elżbieta 161, 225
Lipski Tadeusz omów. 137
Lis Elżbieta 148, 162, 226, 227, 267, 268; omów. 202, 295, 451; oprac. 293
Lisein-Norman M. 1230
Liu L. 1393, 1438
Ljublin J. 1037
Loga Jerzy 39, 52
Lorey A. zob. Catrice-Lorey A.
Louis R.D.S. współaut. 1301
Lovejoy L.M. 1038; współaut. 1156
Lusenti G. 790
Lutyński Władysław 430

Łopato Jan omów. 4
Łukowicz Maciej oprac. 483

mb omów. 137, 420; M.Z. omów. 185
Mackiewicz-Golnik Lila 39, 52, 103-106, 163, 355, 670, 708, 1441
Madejska Teresa współaut. 132
Magnuszewska-Otulek Grażyna 1515
Magrez M. 733, 907
Maguire M. 709
Majewska T. zob. Bińczycka-Majewska T.
Makulec Andrzej 164; omów. 191, 295

Malaka Antoni 165; współaut. 618
Maldague R. 1231
Małecki Józef 42
Małysz Franciszek 166-168, 208, 209, 269-272, 356, 357, 431, 466, 475, 566; omów. 420, 484, 596
Manescu M. 1477
Mańkowski Marek 169, 358
Marciński Marek współaut. 282
Marczak Jarosław 61
Marczak K. zob. Piotrowska-Marczak K.
Marischka C. 935
Markowski Krzysztof 4
Marmor T.R. 1486
Marzec Danuta rec. 355
Marziale F. 1232
Mashaw J.L. współaut. 1486
Maydel Bernd von 38, 1467
Mayr M. 1319
McGillivray W.R. 852
McKelvey K.M. 1539
Mech Cezary 4
Meierjürgen R. współaut. 1552
Meinlschmidt G. 1184
Meisner E. zob. Więckowska-Meisner E.
Mellow W. współaut. 1297
Mercereau F. 936
Merriam I.C. 855
Mersenne M. 1320
Michalewicz M. zob. Dziubińska-Michalewicz M.
Michaluk Kazimierz 567
Middleton R. współaut. 1512
Mienicki Herald 107
Mikulski Henryk 103
Mikyska M. 1130
Miller J. współaut. 1211
Miller A.L. 1280
Mills C. 1422
Mirończuk Albin 568
Miśko-Iwanek Krystyna 1358; rec. 46, 49, 307
Mitchell C.S. współaut. 928
Mok L. 734
Molenda B. zob. Świderska-Molenda B.
Moles R.R. 766
Molitor B. 1468
Mondygraf Sławomir 123, 170, 173, 228, 273-276; omów. 200, 295; oprac. 196
Montés H.P. 856
Morcaldo G. współaut. 1000
Mordel Tomasz 43, 144, 598
Mortko E. 480; omów. 485
Moskalewicz B. 496
Mouleert F. współaut. 1077
Mouton P. współaut. 1566
Muhr G. 1132
Munnel A.H. 1554
Münz R. 1039, 1366
Muszalski Wojciech 44-49, 124, 277, 278, 359

Naegele G. 964; współaut. 920
Nagel S.G. 1321
Negre M. 857
Nekroszius Hipolit 37
Nelson W. 858
Nicaise N. współaut. 1376
Niedzielski P. 539
Niedziński Piotr 171
Niemeyer W. 1041
Niewiadomski Zygmunt omów. 38
Ninov D. 860, 1042, 1043
Nončeva T. 1044
Norman M. zob. Lisein-Norman M.
Not G. 1455
Noumi K. 862
Nowak Józef 360
Nowak Katarzyna 467
Nowińska Grażyna 362-364, 439; omów. 532
Nowogórska-Kuźnik Hanna 365, 440, 441, 497, 540; omów. 413
Nusbek Andrzej 569

Oberborbeck W. 1047
Ofiarski Zbigniew 527
Ogawa N. 1049
Oget V. współaut. 717
Ogrodowicz Aurelia oprac. 692, 937
Ogus Antoni I. 38, 735, 1517
O'Higgins M. 658
Okrasa Włodzimierz 4; red. 658
Olesiński Jacek 570, 571
Olsen L. zob. Haanes-Olsen L.
Olsson S.E. 1052
Olton Krystyna 50
Ondrusch A. 1328
Orczyk Józef 371
Ortyński Kazimierz 1447, 1557
Ostapowicz Krzysztof 172
Osterwa Jacek 366
Ostręga Stanisław 148
Ostrowski Lucjan 515
Otulak G. zob. Magnuszewska-Otulak G.
Otty N. współaut. 734
Owoc Alfred red. 565

Paltiel F.L. 1054
Pałecki Leon 572
Pałka Mieczysław 516
Paoli Ch. 1188
Paradowska B. zob. Balcerzak-Paradowska B.
Parant A. 1055
Parrott A.L. 1518
Pavard F. 1056
Pavlova N. 1057
Peeters J. 863
Pelc Janina 63
Pellisier G. współaut. 985
Penot J.L. współaut. 806
Perdus W. rec. 582
Perelman S. współaut. 672
Perło Hanna 125, 173, 280, 281, 1237; omów. 199
Perrin G. 671, 750, 791, 792, 864
Pestieau P. 672
Peters W. 1061
Petri P.A. współaut. 1485
Pędzierski Andrzej 126, 127
Pfaff M. 1189
Piasecka-Sopkiewicz Małgorzata 367, 442, 573; omów. 295, 420, 421, 484
Piasny Janusz 9, 174
Piątkowski Marek 39, 51, 52
Piekarski Mieczysław rec. 551
Piekut-Brodzka Danuta 368; oprac. 1241
Pierzchalska Maria 97, 498
Pietrzykowski Janusz rec. 551
Piętka Hipolit 210, 282; współaut. 211
Pinker R. 658
Piotrowska-Marczak Krystyna 61
Piwońska Hanna 175
Pławucka Helena 38, 39, 52, 64, 185, 369, 371, 517, 574
Płazek Stefan 152
Podgórska T. zob. Śmiśniewicz-Podgórska T.
Pöltner W. 1367
Pons J.F. współaut. 816
Popescu A. 769
Popović M. 1441
Pramann G. 1540
Prandecka Barbara 4
Prasznic Urszula 64, 108-112, 185
Preis U. współaut. 1535
Preiser K. 866
Pretot X. 738, 793
Přib J. 1062, 1399; współaut. 781
Price D.N. 1191, 1560
Prodano S. 869
Prucha M. współaut. 1229
Pruša L. współaut. 1401
Przeciszewski Tadeusz 4; rec.2
Przybyłowska Wanda 178, 181, 230, 283; omów. 299; oprac. 188
Puth J. 939

Questiaux N. 870
Quinn J.F. współaut. 951

Rabe K. 1192, 1331, 1368
Radtke G. 1448
Radzik-Kazenas Barbara 129, 456
Radziński Tadeusz 182, 373-375, 541; omów. 490; wprow. 335; współaut. 339
Radziszewski Remigiusz 11
Rafacz-Krzyżanowska Maria 53, 145, 575
Rajchel Kazimierz 98
Rajkiewicz Antoni 4, 12, 13, 54
Reidegeld E. 1334; współaut. 1293
Reimert W.A. 1193
Reinhard H.J. 1456
Rickets J.M. 677
Riess W. omów. 755
Rijménans A. 770
Rimaševskaja N. współaut. 1057
Roberts L. 1562
Rogulski Stefan omów. 420
Rojas M. 739
Rones P.L. 942
Rosa J.J. red. 1111
Roseeuw E. 1077
Ross R.B. 1470
Rössler N. współaut. 1530
Roth R. 1471
Round T. współaut. 1539
Rubinstein Leon 576
Rudecki Kazimierz 577
Rudniewski Karol 578
Ruf T. 1078, 1079
Ruland F. 1472
Runner D. 1336, 1337
Rusek Franciszek 52
Ryba J. współaut. 1150
Rydlewska Izabela 61
Rymuszko Marek 376
Rzepecki Jan 1283

Saint-Etienne C. 1080
Saint-Jours Y. 1427
Sailly J.C. 873
Saito A.K. współaut. 881
Sajchatdinov V. 1081
Sakowicz Grażyna współaut. 215
Salamon Zbigniew 99; współaut. 152
Salovsky H. 1338
Salwa Zbigniew 130, 529, 599
Salzberg L. 1339
Samek V. 1082, 1083; współaut. 1130, 1399
Savatier J. 1340
Savčenko V. współaut. 1526
Scheerlinck N. 1389
Schellhaass F.M. 966
Schimizu N. współaut. 852
Schintgen R. 1341
Schlegel R. 1084
Schmähl W. 1085, 1086
Schmidt A. 794, 795, 1087
Schmidt M. 874
Schmidtlein G. współaut. 1273
Schmitt D.G. 1088
Schneider H. 875, 1563
Schneider Villegas G. de 1542
Scholz W. 876-878
Schönfelder B. 1529
Schor A.D. współaut. 779
Schröder F. współaut. 1174
Schranz E. 1089
Schuler R. 741
Schuller T. 797, 798
Schulte Bernd 185, 1148
Schulz U. 879
Sedlak W. 1090
Seffen A. współaut. 1338
Seidl V. 1401
Sekuła Ireneusz 100, 102
Semenowicz Anna oprac. 1120, 1353, 1451, 1487
Semrau P. 1194
Senius K. 1343
Shome P. 881
Siegel S.R. 943
Siewicz Marzena oprac. 1247
Sigg R. 683
Simanis J.G. 882
Simon G. 1091
Simonenko G.S. 1195
Sjoberg B. 1507
Skirzyńska-Cisowa Janina oprac. 447
Skoczny M. zob. Szylko-Skoczny M.
Skoczyński Jacek 600
Skoler D.L. 742
Slobožanin V.P. 1092
Słoma Karol 377
Smith C.M. 801
Smoleń Marek 103
Smolik Leokadia 579
Smyczyński Tadeusz 39, 52, 55, 307, 580
Snyder D.C. 1543
Sobczak Wojciech 114, 131, 153, 619; oprac. 80; rec. 47
Socha M. oprac. 915
Socrates G. 1196
Sokolnik Zofia 284
Sokołowski Jarosław 61
Solov'ev A. 1093
Solov'eva L.I. 687
Sopkiewicz M. zob. Piasecka-Sopkiewicz M.
Soukup J. 1094
Stalewski T. 1197
Stamm O. 1198
Standfest E. 1199, 1474
Stanton D.I. 1245
Staroń Bogusław 147, 183, 184, 211, 231, 232; oprac. 147, 188
Stasiak Genowefa 233, 285
Stasiak Maria 432
Staszewska Dorota współaut. 215
Staszyńska Anna omów. 118
Steffen J. 1095, 1096
Steinmeier T.L. współaut. 947
Sterdyniak H. współaut. 1413
Stern M.J. współaut. 810
Steven G.A. 1097
Stevens B. 1564
Stępień Bogdan 401; oprac. 444, 447
Stobiecki Eugeniusz 481
Stojanović Z. 1441
Strauss-Kahn D. współaut. 849
Stroink P. współaut. 666
Strzebinczyk Jerzy 64
Stuwe M. 711
Suits D.B. współaut. 1049
Sułkowski Tadeusz 581
Summer D.A. współaut. 1097, 1544
Surmicka Maria 499; współaut. 140
Surowska Maria 378, 379, 500
Surówka Krzysztof 115
Swoboda K. 802, 1370-1372
Synak Brunon 501, 502, 967
Sypniewski Zbigniew 371, 380, 381
Szablewski Andrzej T. 61

Szałowski Ryszard 582
Szapiel Ryszard 382, 542, 633
Szczerba Krystyna oprac. 893, 1101, 1113, 1119, 1121, 1141, 1207, 1246, 1249, 1260, 1350, 1432, 1510, 1520
Szczerski Józef 238
Szeliga Zygmunt 383
Szemplińska Elżbieta 234, 308, 543, 599
Szmyt Andrzej polem. 618
Szolucha Elżbieta 638
Szopa Bogumiła 15
Szpor Grażyna 4
Szrajber Wojciech 61, 103
Szreter Jerzy 16
Sztanderska Urszula oprac. 689
Szubert Wacław 52, 56-59, 634
Szumlicz Janina 63
Szumpich Stanisław 544
Szurgacz Herbert 64, 185, 1475
Szwedowski Sławomir 4
Szwemberg Kazimierz 39, 52
Szylko-Skoczny Małgorzata 60, 1200, 1345
Szymańska Genowefa 583
Szymańska Stefania 238, 286
Szymański Kiejstut R. rec. 355
Szyszkowski Jan 319

Śmiśniewicz-Podgórska Tatiana 384
Świątkowski Andrzej 385, 476, 916; oprac. 1248; rec. 46
Świderska Grażyna 519; omów. 39
Świderska-Molenda Barbara współaut. 561
Święcka K. zob. Zimakowska-Święcka K.

T.L. omów 596
Taczała Danuta współaut. 120
Tamburi G. 885, 1566
Terasińska Zofia 132
Tausz Konrad 470, 503; współaut. 467
Taylor L.A. współaut. 901
Tefelski Maciej 520
Teissingova D. 1250, 1251
Thill A. 1201
Thompson C. 1284
Thor Wiesław 4
Tibaudin R.J. 1142, 1568
Tinsley L.C. 1285, 1286
Tittenbrun Jacek 887
Tomaszewski Tadeusz rec. 582
Tomza Elżbieta omów. 4
Topiński Wojciech 635
Toulson N. 804
Tracy M.B. współaut. 1478
Trepiński Bogdan współaut. 371
Tričkov N. 1103
Trofimiuk N.A. 1287
Tryfan Barbara 39
Trzebuchowska Ewa 236, 287; omów. 295
Tučkova E.G. współaut, 1114
Tulski Józef 504, 505
Tymorek Krystyna 62, 237, 386, 387, 457, 482, 506, 507, 530, 531, 545; omów. 420, 461, 484, 490; oprac. 338
Tymowski Andrzej 18, 19

Uhel J.V. współaut. 1478
Urbanetz H. 712
Urbaniak Bogusława 320, 321, 388, 546
Uścińska Gertruda 63, 66, 133, 134, 239, 389, 390, 601, 1253, 1349
Uvarov V. 1254
Uziak Waldemar 446

Villars C. 772, 1288
Vitali L. 1203
Voirin M. 773, 805, 1289
Vořišek V. współaut. 1036
Vostatek J. 691, 1256

/WZ/ oprac. 128
Wadhawan S.K. 1205
Waluś J. zob. Czaj-Waluś J.
Wasem J. 1206
Wasylecki Tadeusz oprac. 372
Wasylewski Roman 67
Wdowiak Leszek red. 565
Weber A. 1432; współaut. 866
Wedekind R. 1257
Welzmüller R. współaut. 1459
Werner H. 1351
Wiatrowski W.J. 1104; współaut. 1173
Wichrowska Elżbieta 602
Widelicki Zbigniew współaut. 549
Wielemborek Bogusław 135
Więckowska-Meisner Elżbieta 240-242, 289; oprac. 243; współaut. 230, 281

Więckowski Zbigniew 63
Wiktorow Aleksandra 63, 68-70, 391-395, 444, 448, 521, 636, 888, 889, 1106, 1569; współaut. 29, 63, 903
Wiktorowski Wojciech 584
Wille S. 1107
Wilmowska Anna współaut. 563
Winiecka Elżbieta 4
Winiecki Jan 1436
Winiewski Michał 4, 20, 39, 52, 63, 71, 116, 396, 637, 890; red. 63; współaut. 29, 636
Winkler G. 1450
Winnicka-Bociąga Halina współaut. 564
Wintersberger H. współaut. 1039, 1366
Wiśniewska Krystyna 63
Wiśniewski Marian współaut. 635
Wojciechowska Magdalena 638
Wolf K. 1374
Wolff K.H. 1108
Wolska Gabriela 449
Wołowicki Janusz współaut. 564
Woods D. współaut. 1125
Woods J.R. 891
Wörister K. 892, 945, 1109, 1110, 1136; współaut. 635
Wöss J. 969, 1538
Woś J. oprac. 1449
Wratny Jerzy 63, 72-74, 239, 458; rec. 46
Wróblewska Agnieszka 508
Wyczańska Barbara 397, 398
Yakouchev L.P. zob. Jakušev L.P.
Ycas M.A. 1112; współaut. 1140
/zk/ omów. 420
Zacharov M.K. 1114,1115
Zacher Hans F. 38, 1476; współaut. 1470
Zagrosik Marek 21, 22, 64, 185, 187, 522; omów. 38, 64
Zajkin A.D. red. 740
Zarychta Henryk 23, 402
Zdrzałka Bogumiła 1495
Zeitzer I.R. 1137; współaut. 742
Zemanová J. 1259
Zgryzek Wiktor 471; oprac. 609
Zieliński Tadeusz 38, 39, 52, 75-77, 403
Zimakowska-Święcka Krystyna 81-83, 190, 404, 433, 585; oprac. 295
Zrałek Jan 1570
Zwierzchowska Barbara 405
Zwolińska Grażyna 189
Zych Józef 586, 587
Zych-Chabelska Irmina 588
Żerański Ryszard 589, 761a; oprac. 514
Żor Wanda oprac. 688, 867, 868, 886, 1099, 1100, 1102, 1327, 1439
Żukowski Maciej 406; omów. 371
Żyliński Tadeusz 64, 185

INDEKS KRAJÓW /REGIONÓW/

Afryka 754, 758, 773, 778, 784, 1040, 1270, 1290, 1354 - 1361
Ameryka Łacińska 651, 734, 754, 758, 761, 766, 778, 818, 836, 856, 1147, 1556, 1568
Australia 695, 734, 786, 836, 999, 1123, 1245, 1362, 1363
Austria 651, 697, 712, 725, 768, 778, 784, 787, 796, 850,851, 892, 897, 935, 945, 953, 969, 970, 978, 979, 1018, 1027, 1039, 1089, 1090, 1098, 1107,- 1110, 1125, 1136, 1137, 1143, 1177, 1192, 1243, 1303, 1322, 1331, 1364 - 1374, 1534
Belgia 651, 672, 675, 679 - 682, 686, 705, 707, 734, 770, 776, 778, 787, 791, 799, 807, 808, 815, 823, 833, 835, 837, 853, 871, 900, 906, 921, 952, 954, 988, 1034, 1071, 1077, 1098, 1124, 1134, 1158, 1216, 1217, 1219, 1231, 1232, 1238, 1239, 1262, 1269, 1295, 1302, 1306, 1375 - 1389, 1567, 1569
Bułgaria 702, 777, 860, 1042.-1044, 1098, 1103, 1225, 1390, 1391
Chiny 1296, 1392 - 1395
Czecho - Słowacja 697, 734, 745, 781, 1036, 1046, 1062, 1082,1094, 1098, 1113, 1122, 1130, 1145, 1150, 1161, 1162, 1167, 1181,1182, 1186, 1204, 1209, 1210, 1213, 1219, 1228, 1229, 1237, 1243,1244, 1246, 1250, 1251, 1254, 1256, 1259, 1264, 1396 - 1403
Dania 651, 669, 679- 682, 697, 699, 734, 767, 776, 807, 940, 949, 950, 986, 1051, 1069, 1262, 1306, 1332, 1344, 1404 - 1406, 1569
EWG 644, 655, 673, 675, 679,-682, 684, 686, 687, 694, 696, 706 - 707, 720, 723, 732, 737 - 739, 744, 763 - 765, 771, 772, 806, 817, 824, 829, 831, 861, 863, 868, 870, 880, 885, 893, 938, 941, 987, 994, 1015, 1067, 1100, 1207, 1230, 1238, 1311, 1321, 1349, 1350, 1554
Finlandia 669, 697, 699, 734, 767, 778, 929, 940, 949, 960, 1016, 1017, 1124 - 1126, 1137, 1219, 1237, 1291, 1292, 1323, 1407, 1569
Francja 649, 651, 653, 674, 679- 682, 686, 697, 707, 713, 718, 719, 730, 738, 742, 761, 776, 778, 779, 783 - 785, 787, 789, 793, 807, 816, 822, 826, 830, 831, 843, 849, 857, 882, 885, 895, 905, 911, 918, 919, 922, 932, 936, 949, 957, 962, 965, 980, 982, 985, 1004, 1008, 1012 - 1014, 1055, 1056, 1080, 1098, 1124, 1139, 1144, 1146, 1153, 1159, 1163, 1166, 1170, 1171,

1212, 1219, 1221, 1226, 1233, 1243, 1247, 1252, 1254, 1260, 1279, 1283, 1294, 1302, 1307, 1316, 1320, 1324, 1326, 1339, 1348, 1408 - 1429, 1541, 1551, 1553, 1569
Grecja 681, 1262
Hiszpania 739, 836, 955, 1071, 1311, 1430 - 1432
Holandia 649, 651, 666, 679, 686, 705, 707, 724, 725, 729, 734, 778, 787, 807, 882, 1050, 1071, 1124, 1125, 1137, 1154, 1163, 1243, 1280, 1312, 1333, 1353, 1433 - 1436, 1567, 1569
Indie 778, 1205
Irak 1508, 1509
Iran 1346
Irlandia 679, 681, 734, 1232, 1262
Islandia 669, 767
Izrael 725, 734, 742, 1017, 1125, 1137, 1232
Japonia 651, 742, 775, 787, 839, 862, 882, 885, 896, 1016, 1049, 1076, 1102, 1120, 1185, 1202, 1306, 1437 - 1439
Jugosławia 961, 1045, 1119, 1440, 1441
Kanada 725, 742, 761, 775, 778, 786, 787, 812, 839, 882, 1007, 1016, 1017, 1054, 1063, 1064, 1070, 1075, 1125, 1137, 1232, 1302, 1442 - 1444, 1478
Korea Południowa 784
Kuba 1445
Kuwejt 852, 1509
Luksemburg 679,- 681, 1201, 1341
Mongolia 1098
NRD 740, 874, 971, 1053, 1084, 1098, 1149, 1175, 1226, 1234, 1237, 1255, 1278, 1299, 1446 - 1450, 1557
Norwegia 649, 669, 688, 697, 699, 714, 725, 767, 1263, 1451, 1569
Nowa Zelandia 734, 742, 1003, 1265, 1280
Pakistan 1066
Polska 1- - 638, 658, 697, 734, 910, 1232, 1237, 1254, 1441
Portugalia 734, 1262, 1315, 1452 - 1457
RFN 9, 649, 653, 667, 674, 679,- 682, 686, 687, 698, 712, 715, 725, 734, 739, 741,- 743, 761, 776, 778, 780, 782, 784, 787, 788, 790, 794, 795, 813, 814, 825, 828, 834, 842, 844, 848, 866, 875 - 879, 882, 885, 920, 923, 924, 926, 927, 930, 931, 933, 940, 958, 963, 964, 966, 968, 972, 973, 984, 989, 992, 995 -998, 1002, 1010, 1011, 1016, 1019, 1021, 1022, 1024 - 1026, 1028, 1032, 1041, 1071,- 1074, 1078, 1079, 1085 - 1087, 1091, 1095, 1096, 1105, 1111, 1124, 1125, 1129, 1132, 1135, 1138, 1141,

1148, 1160, 1165, 1172, 1174, 1176, 1178 - 1180, 1184, 1187, 1189, 1194, 1198 - 1200, 1206, 1214, 1219, 1224, 1226, 1227, 1232, 1236, 1237, 1243, 1254, 1257, 1271, 1273, 1277, 1283, 1293, 1298, 1300, 1302, 1304 - 1306, 1314, 1317 - 1319, 1328, 1330, 1334, 1345, 1351, 1458 - 1476, 1530 - 1533, 1537, 1538, 1542, 1549, 1552, 1563, 1569

Rumunia 1098, 1254, 1477

RWPG 769, 803, 903, 1009, 1098, 1101, 1106, 1249,

Singapur 881

Szwajcaria 699, 712, 734, 787, 790, 861, 872, 981, 1016, 1219, 1237, 1281, 1283, 1288, 1310, 1325, 1496 - 1501, 1569

Szwecja 649, 651, 669, 688, 697, 712, 734, 742, 761, 767, 784, 787, 807, 839, 865, 882, 912, 940, 946, 990, 1016, 1017, 1052, 1098, 1125, 1137, 1218, 1226, 1232, 1237, 1243, 1302, 1306, 1502 - 1507, 1569

USA 651, 657, 725, 734, 742, 761, 762, 775, 786, 787, 801, 810, - 812, 816, 836, 839 - 841, 846, 847, 855, 858, 882, 883, 885, 887, 894, 898, 899, 901, 904, 917, 928, 934, 940, 942, 951, 977, 983, 991, 1001, 1006, 1017, 1023, 1035, 1038, 1065, 1112, 1131, 1137, 1140, 1151, 1152, 1156, 1157, 1169, 1173, 1193, 1226, 1268, 1284, - 1286, 1297, 1301, 1306, 1336, 1337, 1478 - 1495, 1543, 1545 - 1547, 1560, 1562, 1564, 1565

Węgry 649, 697, 740, 807, 836, 1219, 1237, 1243, 1254, 1347, 1352, 1510

Wielka Brytania 649, 651, 653, 658, 674, 679, 680, 682, 697, 699, 712, 714, 734, 735, 742, 761, 784, 786, 787, 790, 804, 882, 895, 908, 909, 914, 940, 949, 956, 977, 993, 1031, 1048, 1071, 1097, 1125, 1128, 1137, 1168, 1196, 1211, 1232, 1243, 1254, 1262, 1274, 1302, 1306, 1329, 1511 - 1522, 1536, 1539, 1555, 1558, 1569

Włochy 651, 679, 680, 686, 712, 728, 761, 768, 775, 776, 778, 784, 787, 807, 1000, 1098, 1133, 1203, 1208, 1222, 1235, 1237, 1262, 1282, 1306

ZSRR 649, 697, 699, 740, 809, 859, 974 - 976, 1020, 1029, 1030, 1037, 1057, 1068, 1081, 1092, 1093, 1098, 1114 - 1117, 1195, 1237, 1287, 1335, 1523

Biblioteka Pracy i Zabezp. Społ. w Warszawie

WYKAZ HASEŁ PRZEDMIOTOWYCH

Częściowa emerytura 212
Emerytury dla zatrudnionych w szczególnych warunkach .. 70
Renty inwalidzkie 264
Renty rodzinne 269
Składki 19
Świadczenia rehabilitacyjne 35
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego 51
Ubezpieczenie emerytalno-rentowe wolnych zawodów 271
Waloryzacja świadczeń 71
Wcześniejsze emerytury 214
Zatrudnienie za granicą a świadczenia emerytalne 74

GBPiZS
Główna Biblioteka
Pracy i Zabezpieczenia
Społecznego
0038441
LIBRIS
ARCHIVE
NUMBER
P0000548926